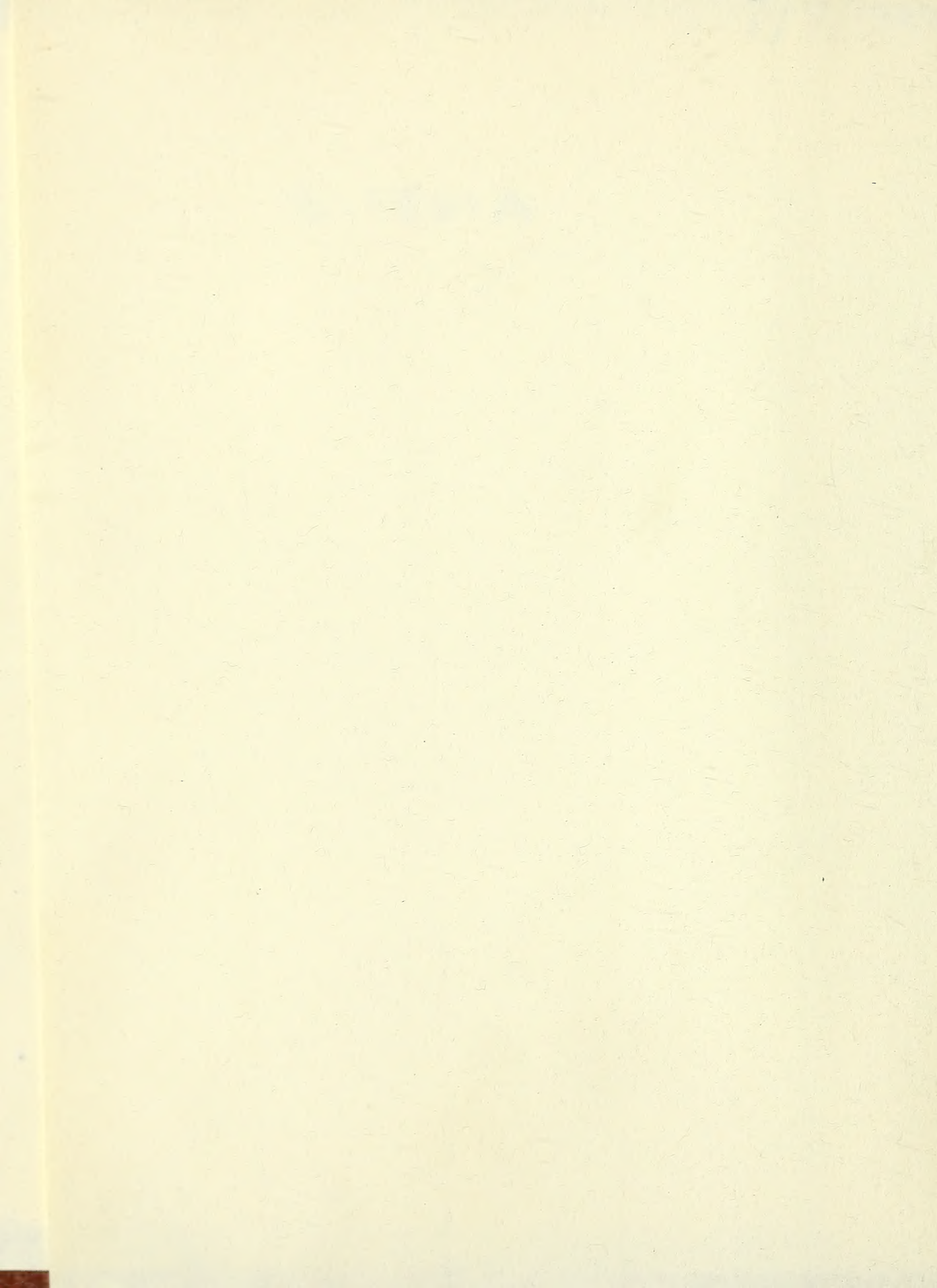
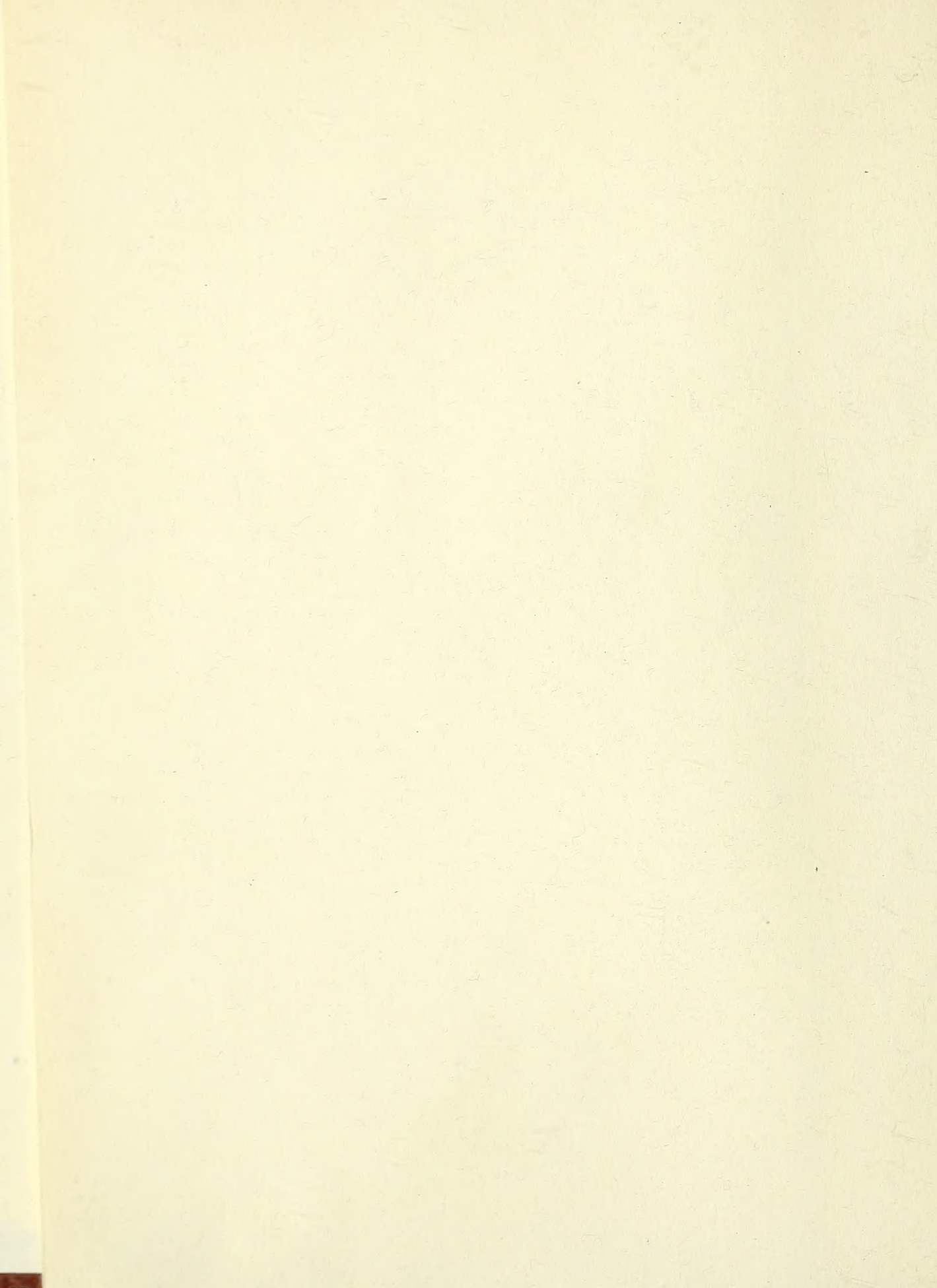

1/7/198

S.1301A

DECURIAE
ANNORUM SECUNDÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM

Sive

EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS SECUNDUS.

DECURIA
ANNORUM SECUNDAE
MISCELLANAE
MEDICO-PHYSICORUM

202
EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS SECUNDUS

NUN
QUAM
OTI-
OSUS

EPHEMERID. GERMANICAR. MEDICO-PHYSICAR. CURIOSORUM

DEC: II. ANNUS II.

GERMANIA

Franco Saxonia
Noriberga
M. Frida

M.B. d.B. M.D.
S. R.M.P.M. a Sec.

ANATOMIA
CHYMIA
BOTANICA

ACADEMIA

ACADEMIA

ACADEMIA

ACADEMIA

MISCELLANEA CURIOSA

SIVE

EPHEMERIDUM

MEDICO-PHYSICARUM

GERMANICARUM

ACADEMIÆ

NATURÆ CURIOSORUM,

DECURIAE II.

ANNUS SECUNDUS,

Anni M. DC. LXXXIII.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

*Tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germaniâ
& extra Eam*

OBSERVATIONES

MEDICAS, PHYSICAS, CHYMICAS,

Nec non

MATHEMATICAS.

Cum

APPENDICE.

NORIMBERGÆ,

Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTETRI.

ANNO M. DC. LXXXIV.

IMPERATORI
CÆSARI
LEOPOLDO

AUGUSTO OPTIMO MAXIMO
PRINCIPI,

ROMANORUM, GERMANIÆ,
HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,
CROATIÆ & SCLAVONIÆ

REGI,
ARCHIDUCI AUSTRIÆ, &c. &c. &c.

PATRI PATRIÆ,

ET

TRIUMPHATORI INVICTISSIMO,

GLORIA, VITA, SALUS.

Augusto	Augustos	Augustus	Adaugeat	Annos!
Victrici	Vultu	Vallata	Vienna	Virescat!
Gorgoneis	Gelidisque	Getis	Germania	Gaudens
Vnanimis	Vincat!	Validum	Victoria	VIVAT!
Suppeditet!	Sævi	Seresque	Scythæque	Silescant!
Totæ	Turcarum	Turmæ	Thracumq;	Terantur!
Vlteriùs	Vireat	Veneranda	Virago	Vienna!
Sera	Sibyllinô	Succrescant	Stemmate	Secla!

NUMEN hæc AUGUSTUM

ut rata velit esse & jubeat

humillimè vovent;

partasque gloriosissimè de

barbaro hoste

Victorias

submisissimè gratulantur.

SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS

Subjeclissimi

Academici Naturæ Curios.

*EMINENTISSIMO ET CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,*

DOMINO

ANSHELMO FRANCISCO,

*S. Sedis Moguntinæ Archi-Episcopo, S. R. I. per
Germaniam Archi-Cancellario,*

PRINCIPI ELECTORI,

*DOMINO SUO CLEMENTISSIMO, PROTECTORI
POTENTISSIMO, INDULGENTISSIMO.*

CELSISSIME PRINCEPS,

PROTECTOR CLEMENTISSIME.

ICtricia **AUGUSTISSIMI NOSTRI
CÆSARIS** Arma universus Christia-
nus Orbis dum veneratur, & splen-
didissimos porrò de barbaro hoste
Triumphos auguratur, nostra quoque
Naturæ Curiosorum Societas, de felici suorum

) (

labo-

laborum progressu exultans, TUAM, EMINENTISSIME PRINCEPS ELECTOR, Protectionem pleno ore deprædicat; Cujus sub Auspiciis & maximum hæctenus, vel ad invidiam usq; protractum, vidit incrementum Academia nostra, & bona quævis porrò sperare eam jubet sublimis illa Gratia, pluries nobis promissa, & clementissimè exhibita. Hoc tuta sub Clypeo publicæ salutis invigilat, barbaras, quæ Naturam cingunt, tenebras paulatim disjicit, ejusq; absconditos pandit thesauros, quin Germanicæ Nationis gloriam, spreto malevolorum livore, latè extendit, majora capeffere prompta, atque felicibus de successibus certa, si tanti PROTECTORIS celsissimo favore diu frui licuerit, quem perpetuum nobis humilimè optamus, Cœlumque pro salute Ejus, fortunatissimo regimine, & vivida longævitate, unanimi voto devotissimè oneramus.

*EMINENTISSIMÆ CELSITUD. V.
ELECTORALIS*

Subjectissimi

S. R. I. Academiæ Naturæ Curiosorum

PRÆSES & Collegæ reliqui.

CATA-

CATALOGUS

Excellentissimorum Dnn. Medicorum.

Qui pro augendo secundo hoc, secundæ Ephemeridum Physi-
co-Medicarum Decuriæ anno Observationes communicarunt,
secundum ordinem Alphabeticum.

1. D. ANDREAS CLEYERUS, *Protomedicus & Senator
Bataviae Orientalis. Academicus Curiosus.*
2. D. JOH. DOLÆUS, *Archiater & P. P. Hannoviensis,
Academicus Curiosus.*
3. D. JOH. MICHAEL FEHRIUS, *Consul & Archiater
Svinfurtensis, Academ. Nat. Cur. PRÆSES, d. Argo-
nauta.*
4. D. JOH. FRANCUS, *Physicus Ulmensis.*
5. D. GEORGIUS FRANCUS, *Prof. Publ. Heydelbergæ,
Universitatis Pro-Cancellarius, Serenissimi March. Ba-
densis Archiater, Academicus Curiosus.*
6. D. MARTINUS JOHANNES HAESBAERT, *Academi-
cus Curiosus.*
7. D. JOH. LUDOVICUS HANNEMANNUS, *Professor
Publicus Chiloniensis, Academicus Curiosus.*
8. D. JOH. JACOBUS HARDERUS, *Professor Publicus
Basiliensis Ordinarius, Academicus Curiosus.*
9. Dn. HERBERTUS de JÆGER, *Illustr. Societ. Ind. Or.*

apud Belgas Protomercator Matheseos & Linguarum Orientalium peritissimus.

10. D. PAULUS JALON, *Medicus Metensis.*
11. D. JOH. GEORG LAIBIUS, *Physicus Dinckelspül.*
12. D. ADAMUS à LEBENWALD, *C. P. & Stiria Med. Consiliarius, Academicus Curiosus.*
13. D. JOH. LECHELIUS, *Physicus Brunsvicensis.*
14. D. SAMUEL LEDELIUS, *Medicus Grünbergensis in inferiore Silesia.*
15. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Physicus Crailsheimensis Med. Lic. Academicus Curiosus.*
16. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Seren. Electoris Brandenburgici Consil. & Archiater, Academicus Curiosus.*
17. D. JOH. de MURALTO, *Physicus Tigurinus, Academicus Curiosus.*
18. Dn. CAROLUS OFFREDI, *Medicus Patavinus.*
19. D. JOH. CONRADUS PEYERUS, *Physicus Schaffhusanus, Academicus Curiosus.*
20. D. SALOMON REISELIUS, *Ser. Ducis Wirtemb. Consiliarius & Archiater Stutgardianus, Academicus Curiosus.*
21. D. VITUS RIEDLINUS, *Physicus Augustanus.*
22. D. JOH. VALENTINUS SCHAD, *Physicus Homburg.*
23. D. BENJAMIN SCHARFIUS, *Archiater Schwartzburgicus, Academicus Curiosus.*

24. D. JA-

24. D. JACOB SCHMIDIUS, *Archiater Anhaltinus & Quedlinb. Naturæ Curiosus.*
25. D. LUCAS SCHROECKIUS, *Senior, Physicus August.*
26. D. LUCAS SCHROECKIUS, *Lucæ filius, Physicus Augustanus, Nat. Curiosorum Adjunctus, d. Celsus.*
27. Dn. JOH. GEORGIUS SOMMER, *Med. Lic. Archiater Arnstadi-Schwartzburgicus, Academicus Curiosus.*
28. D. DAVID SPIELENBERGER, *Physicus Leutschovien-sis in Superiore Ungariâ.*
29. D. MATTHIAS TILINGIUS, *Prof. P. Rinthel. & Archiater Hass. Academicus Curiosus.*
30. Dn. MICH. BERNHARD VALENTIN, *Med. Licent. Academicus Curiosus.*
31. D. JOH. GEORG VOLCKAMER. *Phys. Noriberg. Acad. Nat. Curiosorum Adjunctus d. Helianthus.*
32. D. GEORGIUS WOLFGANGUS WEDELIUS, *Archiater Ducalis Saxonicus, in Universit. Jenensi P. P. & Acad. Nat. Cur. Adjunctus, d. Hercules.*
33. D. JOH. PAULUS WURFFBAINIUS, *Physicus Noriberg. Academicus Curiosus.*

CATALOGUS OBSERVATIONUM.

D. JOH. MICHAELIS FEHRII.

1.	Plica ex vulnere capitis.	1
2.	Asitia quadriduana.	2
3.	Lactis Vaccini virtus in curanda podagra.	3

D. HERBERTI de JÆGER.

4.	De Herbæ, Indigo dictæ sanatione, cultu, & extractione coloris Indigo dicti, circa Tsinfiam, in Regionibus Orientalibus.	5

D. ANDREÆ CLEYERI.

5.	Elephantia Javæ nova.	7

D. CHRISTIANI MENTZELII.

6.	De Bufone permagno.	15

D. ANDREÆ CLEYERI.

7.	De Serpente magno Indiæ Orientalis, Urobubalum deglutiente.	18
8.	Nubes Pyramidalis in Oceano attractiva.	24

D. LUCÆ SCHROECKII, Senioris.

9.	De Partu numeroso.	26

D. CHRISTIANI MENTZELII.

10.	De Bedegware Pharmacopolarum & ejus vespa rosea.	30

D. LUCÆ SCHROECKII, Luc. Fil.

11.	De pomis citriis monstrosis.	33
12.	De pomo aurantio citrato.	35
13.	Anatome calculosi.	36
14.	De Testiculo in inguine obscondito.	38

Dn. CAROLI OFFREDI.

15.	De Hepate magno.	39
	D. JOH. de MURALTO.	
16.	De Locusta viridi majore.	40
17.	De Locusta viridi majore alia,	42
18.	De Blattâ.	43
19.	De Forficula.	44
20.	De Cantharide 1. Aldrovandi , quæ in Rosis reperitur.	44
21.	De Cantharide viridi <i>χλωροχρῦσω</i> .	46
22.	Cantharis miniata 3. Jonst. Hist. Nat. pag. 40.	47
23.	Papilio flavus,	48
24.	De Violâ lutea cum Phrygiano.	49
25.	De Pulice campestri.	50
26.	De Perla Ribesiorum.	50
27.	Aranea vulgaris.	51
28.	Bombyx.	52
29.	De Milvo.	55
30.	De Gryllo - talpa.	58
31.	De Ardea stellari.	60

D. SAMUELIS LEDELI.

32.	Epileptica pariens.	62
33.	Vesiculæ serosæ in foetu.	63
34.	Sudor Sanguineus.	63
35.	Hæmorrhagiæ in carpo cura.	64
36.	Vasa fictilia effossa.	66
37.	Vulnera pulmonum non lethalia.	67
38.	Ossa humana profunt in Dyfenteria.	68
39.	Grillus in aure mortem inducens.	69
40.	Lapsus ex alto indemnis.	70
41.	Ulcus annosum recisione pedis curatum.	71
42.	Nausea panis.	72

43. Lactis muliebris abundantia.	73
44. Mira obstructionis alvi cura.	74

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

45. De Urticæ usu in hæmorrhagia narium.	74
46. Ulus fonticuli in Ischiade.	76
47. Pica panis.	77
48. De Pulsu deficiente.	79
49. Dentis evulsio lethalis.	81
50. Antipathia cum felibus.	82
51. Lingua magna.	84
52. Fistula linguæ.	86
53. Febris ardens spiritu Vini curata.	87
54. Aquæ fortis epotæ cura.	88
55. Serpens cum foetu exclusus.	90
56. Cura relaxatæ Ulvulæ.	93

D. CHRISTIANI MENTZELII.

57. De Vermibus ex aure rustici extractis.	93
58. De Musca vini vel cerevisiæ accrescentis.	96

D. MATTHIÆ TILINGII.

59. De Adamantibus Lippiacis.	99
60. De Salamandra.	107
61. De Lino vivo aut Asbestino & incombustibili.	109
62. De feбри maligna singultuosâ non lethali in fœmina quâdam.	124
63. De Urina nigra à Viro quodam feбри malignâ laborante emissâ non lethali.	132
64. Phlebotomiæ & sudoriferi exhibitio in die purgationis.	139
65. Febris erratica Magisterii Martis aperitivi Mynsichti usu curata.	141
66. Plantæ, Arbores, prata, sylvæ & regiones lapidibus à naturâ impressæ.	143
67. Sal Armoniacum sublimatum & depuratum.	144

68. Area-

68. Arcanum Vitrioli.	148
69. Mercurius Diaphoreticus.	150
70. Sal Hirundinum volatile.	150
71. Hepatis magnitudo excessiva in puella duorum annorum atrophiam lenta in vita laborante.	158
72. De Vermium sub herbis putrefactis generatione.	162
73. De Vermium ac Aranearum in fungis generatione.	164
74. De Trifolio Fibrino.	170
75. Ex morfu Anseris circa primam articulationem pollicis sinistrae manus periculosa symptomata in foemina quadam primaria.	179

D. JOH. LECHELII.

76. De Cachexiâ deploratâ.	183
----------------------------	-----

D. JOH. de MURALTO.

77. De Insectis.	189
78. Phryganion Perlæ.	194
79. Anatomia Perlæ.	195
80. Pygolampis lacustris.	197
81. Squilla mollis lacustris.	198
82. Examen Papilionis vulgaris albi.	200
83. Consideratio scarabæi cornuti, Maris & foemellæ.	201
84. Erucarum Anatome.	203
85. Scarabæus Rosarum argenteus.	205
86. Scarabæus vaginipennis subsultans.	206
87. Beta monstrosa.	207
88. Foemina ubere monstroso in Inguine dextro prædita.	208
89. Tumor p. n. è femore propendens feliciter curatus.	209
90. Directio & extractio foetus vivi sincipite ad pubem compulsi manumque sinistram exferentis.	210
91. Extractio foetus mortui pedibus usque ad axillas ex utero pendentis.	215
92. Extractio foetus in Utero putrescentis & manum dextram exferentis.	219

93. Puerperæ nifus negligentis, & filiam tandem vegetam
parientis hæmorrhagia & mors. 223
94. Fœtus vivus ob arctum uteri osculum effluxis aquis per
quinque dies retardatus & feliciter à me exceptus. 229
95. Puerpera hydropica à circumforaneo finistrè curata. 232
96. Puella chlorofi & vermibus laborans, hellebori albi infuso
hausto mortua & ob graviditatis suspicionem à me dis-
secta. 239
- D. JOH. CONRAD PEYERI.
97. De Ciconiæ ventre, & affinitate quadam cum ruminan-
tibus. 245
- D. SAMUELIS LEDELII.
98. De Cervæ cornuta. 247
- D. BENJAMINI SCHARFII.
99. De lactis copiosâ quidem & diuturna è mammis mulieris
gravidæ, at innoxia effluxione. 248
100. Aquæ ex utero prægnantis 2. ante partum mensibus,
quotidianus quidem, at innoxius effluxus. 250
101. De mensium per os exeuntium curatione. 251
102. Monstrum à constrictione. 254
103. Asthma paralyticum siccum curatum. 256
104. Febris quotidiana uretico-sputatoria. 258
- D. ADAMI à LEBENWALD.
105. De ossibus Draconum verè existentium & eorum usu. 259
106. De cœcitate ex remedio supersticioso. 261
107. De sanguine caustico. 261
108. De miro effectu Tabaci. 262
109. De visci querni admirandâ virtute. 263
- D. DAVID SPIELENBERGER.
110. De vermibus nivalibus. 264
- D. JOH. CONRAD PEYERI.
111. De Gemellis monstrosis, coalitis partibus obscœnis. 267

112.	De Tanaceti pro abstinētio usurpati felici effectu.	267
	D. SALOMONIS REISELII.	
113.	De Diureticorum, & in specie pulveris Volckameriani utilitate in Hydrope.	268
114.	De Ischuriâ ex glandulis in & extra vesicam, atque sphinctore calloso.	269
115.	De Cerebello extra cranium post terrorem gravidæ à fele impositò.	272
116.	De officulo retro laryngem nato.	275
117.	De obstructione alvi lethali à suppressis hæmorrhoidibus.	276
118.	De contractura ex mensibus suppressis.	277
119.	De ovo monstroso.	278
	D. JACOB SCHMID.	
120.	Mira symptomata ex nuce moschata justo majori dosi assumpta.	278
121.	Satyriasis admiranda in sene curata.	280
122.	De Diabete ex nimio aromatū usu ortâ, brevi curatâ.	281
123.	De Urinâ per plures annos oleaginosa.	284
124.	De Urina oleaginosa in febribus malignis lethali signo.	286
125.	De Urina crystallina.	286
126.	De sudore unius lateris.	287
127.	De febre ex umbrâ Sambuci orta.	288
	D. GEORGII FRANCI.	
128.	De Anatomicis quibusdam noviter repertis.	289
	D. PAULI JALON.	
129.	De urinæ incontinentia.	290
	D. MARTIN. JOHANNIS HAESBAERT.	
130.	Vermium copiosa excretio,	294
	D. CHRISTIAN MENTZELII.	
131.	Musca pulex, vel cimex.	295
132.	Papilio-blatta alis plumosis.	297

D. JOH. FRANCI.

133. De Nummo argenteo, rapæ incluso. 298

D. VITI RIEDLINI.

134. Gutturi inhærentia fortè fortuna rejecta. 299

D. JOH. PAUL. WURFFBAIN.

135. De minerâ Antimonii elegantiss. crystallifata. 301

136. De abscessu in mammâ lactantis cujusdam cum folliculo. 303

137. De cerebro humano post mortem in cochleas minutissimas transmutato. 304

D. SAMUELIS LEDELII.

138. Falsa imprægnatio. 306

139. Conatus naturæ in expulsionem foetus mortui. 307

140. Odor rosarum visui nocivus. 309

141. Mortui manus curat strumam. 309

142. Hirudines enecant puellam. 310

D. GEORG CHRISTOPH GOELLERI.

143. Abortus humani monstrosi historia Anatomica. 311

D. GEORG WOLFFGANGI WÉDELII.

144. De Hæmorrhagia universali ex ictero nigro lethali. 318

145. De pulsu intercurrente. 320

146. Hydrops marasmo finitus. 322

147. Distinctio Aphor. Hipp. artificialis. 323

148. De Epilepsia Lunari periodica. 324

D. ROSINI LENTILII.

149. De Epilepsiâ à sono Campanæ, & epilepsiâ ab hominum intuitu. 326

150. Epilepticus absurdorum esu delectatus. Naturæ viriumq; robur in epilepticis. De energumenis quædam. 327

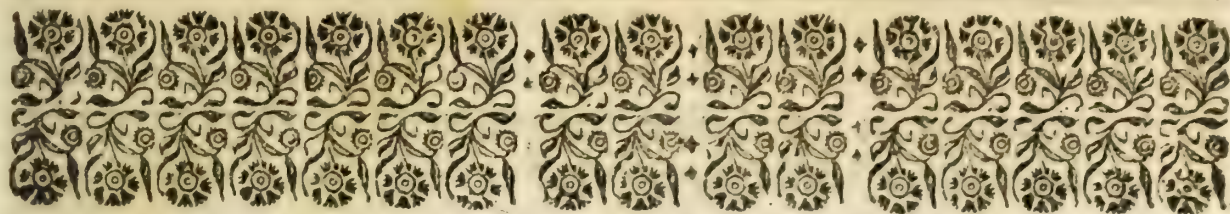
151. Corpus myloides post partum masculinum ex utero pro- pendens cum subitaneo puerperæ interitu. Aperturæ cadaverum utilitas. 336

152. Lactationis difficultas : Globuli pingues butyracei per infantum

	infantum alvum magnis cum torminibus ejecti, clysterum usus in infantum morbis.	340
153.	Racemus Gosmiansdorfianus versicolor.	346
154.	Sanguinis è venâ secta, non nisi corporis motu prævio, eruptio. Hæmorrhagia narium singularis.	347
155.	Buxus trichopoiios.	350
156.	Paralysis mirabilis à tertianâ diuturnâ curata.	358
D. JOG. GEORG LAIBII.		
157.	De Podagra ab Agyrtâ minus feliciter, & inunctione Mercurii curata.	362
D. JOH. LECHELII.		
158.	Hydrocephalus vitio spinæ bifidæ.	363
159.	Steatoma Mesenterii.	367
D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.		
160.	Exspiratio frigida lethalis.	368
161.	De usu peritonæi.	369
Dn. MICH. BERNARD. VALENTINI.		
162.	Abscessus in capite recens nati phlebotomo curatus.	371
163.	Dentium casus ob narcoticorum usum.	372
164.	Surditas à pîso aurem illapso.	374
165.	Phthisis incipiens ex intermissâ V. S.	375
166.	Hectica in febrem ardentem salutarem terminata.	377
167.	Calculi è pulmonibus per tussim rejecti.	378
168.	De Dysenteriâ vomitu curatâ.	380
169.	Hydrops ex crebrâ Venæsectione.	381
170.	Passio hysterica cum stupore brachii.	383
171.	Hysterica tabaci fumo sublevata.	384
D. JOH. GEORG. SOMMERI.		
172.	Iræ effectus in humano morsu, abortu, & lactati infantis morte noxii.	386
173.	Urinæ incontinentia.	387
174.	De Arthritide.	388
175.	Dyspnœa ex fulmine.	389
176.	Granula seminum per urinam excreta.	389
	177. Cau-	

177.	Cautæ morborum monstrosæ.	390
178.	Ufus olei ligni fraxini.	390
179.	Corium porcinum, cum nausæa deglutitum, ventriculus negligit.	391
180.	De calculo vesicæ à muliere septuaginta novem anno- rum excreto.	392
181.	Fœtus exanguis. D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.	393
182.	Diarrhœa carnosâ.	394
183.	De cœcitate à suppuratione.	395
184.	De fracturâ ossis mira. D. JOH. JACOB HARDER.	396
185.	De molæ generatione & differentiis. D. THEODORI ZWINGERI.	397
186.	De Excrescentia carnea uterina. D. VALENT. SCHAD.	413
187.	De fœminâ ex scabie in melancholiam desperatam inci- dente, lochiorum fluxu curatâ. D. JOH. DOLÆI.	417
188.	Vulnus cor pertransiens non statim lethale. D. JOH. GEORG VOLCKAMERI.	419
189.	De lapide Bezoar ex simiis Bernæ majoribus.	420
190.	Periculosus Mercurii usus ab Antimonio diaphoretico emendatus.	421
191.	Parcus nimium potus hepatis in primis nocivus.	423
192.	Calvariæ recenter ex patibulo desumptæ mira destillatio.	425
193.	Periculosa aëris subtractio.	426

EPHEMERIDUM
 MEDICO-PHYSICARUM
 CURIOSARUM
 DECURIAE II.
 ANNI SECUNDI
 OBSERVATIO I.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

Plica ex vulnere capitis.

Rustica quaedam juvencula anno 46. d. 31. Maji in campo pro pecore gramina demetens grassatorem militem ipsi deflorationem vi intentantem falce leviter vulnerat, sed is ob repulsam pariter & laesionem manus exardescens stricto gladio miseræ duo profunda vulnera formâ Lambdoidea Λ in bregmate infligit, (additis quoque pluribus percussionibus cum bombardâ) ita ut in angulum acutum ambo coirent, pericranium ac cranium penetrarent & exemptis aliquot cranii particulis cerebri motus ac subsultatio exactè perspicerentur, sed latior laminæ interioris (duplici enim laminâ plerumque constat craniû, pumicosa quadam substantiâ distinctâ, quod in usu trepani probè observandum) pars palmæ latitudine à superiori per contusionem inferiùs abrupta & duræ matri incumbens, superiori cranii parti adhuc arctissimè adhærens, quia eximi non poterat, specillo paulùm elevata est, & negotium Naturæ commissum:

Quarto die de quodam pruritu circa vulnera conquerebatur: in somnum prona erat, sed absque delirio, sermones hominum ægrè ferebat, nullo aliàs symptomate graviore correpta, nisi quòd se ebriæ instar incedere sibi videretur, quæ tamen paulò post plenariè tum restituta est: Tractu autem temporis eidem huic foeminæ ex loco olim vulnerato duo villosi cirrhi (*zwey filzigte Haarzöpf*) nati sunt, qui tamen iterum post febrem malignam, (quæ feliciter defuncta erat,) cum reliquis capillis omnibus sponte deciderunt absque ullo capitis dolore: sed recrescentibus capillis loco duorum renatus est unus ejusmodi villosus cirrhus, isque ad 3. ferè ulnarum longitudinem terræ superficiem lambens, *hat auf der Erden nachgezösch*/ quo incommodo diu afflicta tandem ex consilio cujusdam plebejæ, annuente marito & cognatis, dimidiam ulnam ex cirrho isto detruncat, sed statim invadit bis terque miseram intensissimus capitis dolor, oculorum caligo, aurium tinnitus, & quandoque quædam quasi paraphrenisis, ob doloris vehementiam: ter frontis vena secta, & crebræ capitis lotiones c. decoct. branc. urs. & verbenæ (crescente iterum cirrho) malum nonnihil mitigarunt tùm, sed ingruente squalidâ tempestate anno 76. mensè Junio id recrudit tantopere, ut ex anni æstu ac dolore intensissimo ferè ad insaniam redigeretur: Priori decocto adjectum lycopodium (quod nobis rarum est) idque potui ordinario & capitis lotionibus crebrò immersum, unde gravissima illa cephalæa maximam quidem partem fuit sopita, sed ex materiæ pravitate ad oculos derivatâ subsécuta est Epiphora non minus contumax & permolesta ad tumulum usq;.

OBSERVATIO II.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

De

Asitia quatrividua.

Puer quidam paganus 6. annorum cum patre bubulco armenta vesperi domum reducturus videt vaccam à grege
in

in proximam sylvam abeuntem, quam pressò pede persequitur, sed ipse à via aberrans in sylvà tam diu obambulat, patrem continenter inclamando, donec nocturnis tenebris obrueretur, ac in dumeto quodam densissimis spinis horrido, contra luporum ibidem sæpe grassantium invasionem (ut agebat) se muniturus, supposito capiti pileo, & attrito sacco dorso, placidè obdormiret: Expergefactus altero die iterum per omnem sylvam strenuè oberrat, Patrem anxie quærendo ac sæpius inclamando, idque tertio die quoque, licet frustra: Quarto demum die, ad levandam, quàm maximè premebatur, sitim, ex sylvà in sata læta & rorulentà se recipit, ibique obambulans ex strepitu & collisione culmorum à quodam agricola deprehensus. At ex metu longiùs iterum in sylvam se propiciens captus est, ac à loci Parocho curatiùs examinatus respondit, se quatrividuum illud nec comedisse nec bibisse, sitivisse autem plurimùm, eaque de causà in omnibus foveis & uliginibus aquam quæsitasse, quam unicè ac præ cibo efflictimùm expetebat, scilicet à 4. Maji die ad 7. usque hujus anni 83. à consortio hominum penitus exclusus. Similem ferè asitiam de puella quadam septenni narrat Excell. Dn. Ludovici in anno 8. Miscellaneor. Curiosor. p. 113. Sed potuit illa ex adjacente pane nutriri, aut profundo somno obruta viscido illo mucò, quo oppleta erat, gliris instar, tantisper refici: noster autem planè fuit *asit* & ex diuturna obambulatione admodum sitiens, jam pristina valetudine nemini sui generis secundus.

OBSERVATIO III.

D. JOHANNIS MICHAELIS FEHR.

Lactis Vaccini Virtus in curandâ Podagrâ.

Naturalium rerum Scientissimus pariter & Experientissimus Senior noster Cous *Virtutem Lactis* in omnibus ferè morbis maximò opere prædicat, cujus ve-

ram generationem cum dextro ejusdem usu genuinus Ipsius Interpres Prosper Martianus, Medicus Romanus in doctissimis suis Notationibus luculenter illustrat, & alia plura effata Hippocratica ibidem tam nervosè exponit, ut multorum noviter Inventorum, e. gr. *circulationis sanguinis*, morum, humorumque in humano corpore diversitatis ac Operationum Chymicarum *Aut hor* fuisse, & plerisque Neotericorum facem præluxisse videatur. Lac certè primum ac primum vitæ nostræ suscitabulum, in gravissimis quoque affectibus remedium est præsentissimum, cum primis in doloribus arthriticis, de cujus multiplici in morbis usu ac effectu fusè egit & accuratè peregit omnia Nobilissimus & Excellentiss. Dn. Johannes Georgius Greifelius, P. P. Viennensis, Collega plurimùm honorandus, in egregio suo Tractatu de cura lactis in Arthricide, cujus curæ vestigia pressit Tornarius quidam noster, homo biliosus ac iracundus, podagricis & nephriticis doloribus 30. & quod excurrit, annos miserè devexatus, usurpatis frustra exquisitissimis remediis antipodagricis internis pariter & externis, cum à vino intensiores sentiret dolores, pro anodyno cerevisiam aliquandiu bibit, sed ab eadem spirandi difficultas, ab aqua autem simplici, quam submittebat, stomachi dolor & hypochondriorum inflatio, tandem omnium medicamentorum pertæsus, lac eligit pro potu ordinario cum convenienti diætâ, à cujus usu continuo intra anni spatium tantopere refocillatus est, ut toto illo tempore nullum amplius paroxysmum podagricum senserit. Rejctis ergò omnibus aliis remediis solo jam lacte per aliquot annos pro cibo potuque ordinariè fruitur, nisi quòd intra triduum vel quatrimum semel atque iterum jusculum quoddam aut obsonium cum pane, rarissimè carnem aut vini haustum unum assumit: pedibus sat firmiter innititur, rectus incedit, laboratque sat commodè & si quandoque radicati mali rudimenta quædam persentiscit, aut ipse à labore diurno debilis est, ad quietem se componit & calidis fomentis prurien-

prurientes partes suaviter demulcet, donec leves isti, &, ut ajebat, quasi titillantes dolores penitus evanescant. Lac autem illud, quo continenter utitur, vaccinum est, & recens multum, ac coctum, & si id fortè in æstu acescit, tam à cremore, quàm omni caseositate separatum, à cæteris lacticiniis & piscibus abstinet, delectatur ovis, & valetudine jam gaudet haut incommodâ, nuptias frequentat & solennia convivium licet *δον* & abstemius: nuper musti nobilioris suavitate delinitus nectare hoc aliquantisper sed moderatè fruitur cum *εὐφρογία*, sed mox eo post fermentationem in vinum facessente novos quoque dolores licet illos leniores experitur, quos jam pristinâ exquisitâ diætâ, (lacte & nonnunquam decocto CC. cum passulis) prævertere fatagit: Ex nuperrimè mihi obviam facto didici, se solo jam lacte nutrirî, ne micâ quidem panis intra biduum quandoque assumptâ, annum 71. prætergressus.

OBSERVATIO IV.

D. HERBERTI de JAEGER.

De.

Herbæ, Indigo dictæ, satione, cultu, & extractione coloris Indigo dicti, circa Tsiniam, in regionibus Orientalibus.

Herbæ, Indigo dictæ, ferax solum, nec nimis pingue, nec humidum esse debet, aliàs enim vel nimis herba luxuriat, succumque dat aquosum, vel suffocatur: unde in editioribus locis siti eliguntur agri, quos neque pluvia neque ros nimiùm irrigare possint. Eliguntur agri, ubi pinguiori solo duæ arenæ partes tertiæ sunt admistæ: quanquam etiam in mero sabulo propè *Devenapatnam*

non tamen adeò ubertim proveniat. Agri illi ingruentibus pluviis circa Septembrem semel aut bis sulcantur, & ita præparati quiescunt ad Decembrem usque; tunc iterum sulcatis nubilo cœlo injicitur semen & occâ æquantur. Liberata suo tempore à zizaniis herba, circa Februarii mensē flores cum semine fert: cùmque folia inferiora luteo tincta colore flaccescunt, demetunt eam, truncorum ramulos ad palmæ latitudinem relinquendo; sic regerminat eadem commodâ humectâ pluviâ, ut elapso trimestri messi rursus sit opportuna, quâ, uti primâ vice, peractâ, tertia messis expectatur. Sed tunc & semen colligitur, & siccat, ut illo, suo tempore agri conseri possint. Herbæ sarmenta ad ulteriorem regerminationem inepta comburuntur, ut cineribus istis agri stercorentur. Cœlo sereno messis fit, folique per quartam diei partem usque ad quartam pomeridianam, ut herba penitus siccescat, exponitur: deinde bacillis tamdiu trituratur, donec à petiolis decidant folia, quæ in locum, venti injurias arcentem, reponuntur tamdiu, donec cœli serenitas permittat, ut à sole de novo possint siccare, baculisque concussa ferè lacerari: Folia ita discussa recipit area undique clausa, ubi stramine & stragulis tecta 20. vel 30. diebus adservantur. Induntur deinde ollis & vel salsa vel dulcis aqua (perinde enim est) affunditur: itaque à decima antemeridiana ad secundam pomeridianam æstui solis exponuntur, & tunc folia incipiunt turgere, & spuma purpurascens exurgit coloris. Tinctura illa per linteum mundum transcolatur, foliisque, prius manibus fortiter expressis, alia super affunditur aqua; id tamdiu continuant, donec aqua viridi non ampliùs tingatur colore. Has Tincturas iteratis trusionibus, ut nostrates butyrum parant, exagitant, donec purpurascens spuma prius in album deinde cœruleum, mutetur colorem, aqua verò tenuis fiat atra. Et sic requiescere bihoriò sinunt; quo elapso, bis vel ter rudiculâ agitant, & vase linteò tecto

tam-

tamdiu ab opere quiescunt, donec crassamentum, quod verum *Indigo* est, ad fundum subsideat, die sequenti, circa horam octavam matutinam, à sedimento aquam subrufi coloris segregant. Defertur hoc sedimentum manibus bis vel ter subactum ad stratum ex arena, in medio parum declivius, linteoque humido paratum, quod jam per bihorium calidissimis radiis solaribus fuit expositum, illudque placidè in hoc linteum effundunt: & sic transeunte liquido, id quod crassius remanet, & in superficie cuticulam purpurascens accipit coloris, per bihorium coagulationi datur, donec rimas agat. Extrema deinde lintei jungunt, ut duplo crassior illa fiat puls. Illam manibus frangunt, ollæ indunt, manibus madefactis benè depsunt, placentulas formant, quas demum penitus exsiccatas, tanquam genuinum colorem *Indigo* dictum, ad pannos cæruleo colore inficiendos & varios pictorum usus, hinc indè divendunt.

SCHOLIUM.

Glastei hujus succi ortum & præparationem, quamvis non nihil à recensita discrepantem, quod locorum diversitati adscribendum videtur, recenset etiam, præter *Phil. Baldaem* *descript. Malabarica & Coromandeli cap. 24.* *Gualt. Schulzium, Harlem. in Itin. Orient. lib. 3. cap. 12.* & *Burchard. Nidersstedt* *descript. Ins. Maltæ lib. 1. cap. 6.* *Clar. Wedelius* *noster parte 2. tr. de sale volat. plantarum.* & *Joh. Bapt. Tavernier* *in Itiner. Ind. l. 2. c. 12.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO V.

D. ANDREÆ CLEYERI,

De

Elephantia Javæ nova.

ANte 20. circiter annos incolæ Javæ horrendo quodam morbo affligi cœperunt, qui digitos manuum pedumque

que consumit, duris atque horrendis tumoribus, qui postea exulcerati in putrida atque cacoëthica ulcera cum carie ossium degenerant, facies defædatur, neque ullis medicamentis vicinæ partes ab hac infectione reddi possunt immunes, nisi membrum infectum extirpetur. Pustam acre & corrosivum est, ut, quando tubercula spontè non aperiuntur, postea fuerit animadversum, illud in ossa subjecta sæviisse: in initio morbi, aurium extremitates supra modum intumescunt, calcanei que omni sensu destituuntur, adeo ut sine dolore acus integra possit adigi, illæ que partes ut plurimum exulcerantur: in initio lividæ apparent maculæ, omnis sensus expertes, capillitium, barba, & supercilia decidunt, quanquam aliquando id non contigisse observaverim. Inter procatarticas causas est contagium. Malis, putridis, foetidis & fale conditis piscibus marinis, aliisque crassi chyli cibus & fructibus incolæ vescuntur; piperis Indici, Lada Chili dicti, integros devorant manipulos, cibos calidos & aromata sine mensura adsumunt, atque ad libidinis pruritum excitandum Aro quotidie in cibus utuntur, hinc etiam integra terræ jugera herbâ istâ sunt consita: lues venerea inquilina est, adeo ut febre quotidianâ sit vulgatio. Utque eò melius morbus hic pateat, icon ex adverso posita inspicienda. Quæritur jam, ad quod morbi genus pertineat, quibusve medicamentis curari debeat? *Ex arce Batavia A. 1681. 25. Novembr. ad D. D. Christian. Mentzelium.*

Fig. I.

SCHOLIUM.

PRÆTER Observationem hanc, à curiosissimo nostro *Dioscoride*, ad Nobilissimum nostrum *Apollinem* perscriptam, ejusdem etiam dilucidatio, quam magni Parentis filius clarissimus, *Dn. Joh. Christianus Mentzelius*, in Academia Francofurtensi cis Viadrum, Anno præterito, sub Excellentissimi præsidio *D. D. Bernhardi Albini &c.* per modum Disputationis publicæ, non infeliciter in lucem dederat, digna fuit judicata, cu-
jus

Fig. 1.

jus præcipuæ partes hîc recenserentur. Is itaque morbo huic Elephantiasis, quæ Arabum Lepra est, nomen competere arbitratur, cùm taliter adfectis digiti in manibus & pedibus, *Celso* teste, sub tumore condantur, præterea exedantur & lividâ ac fœtidâ stillent sanie, juxta *Casalpinum prax. univ. art. med. lib. 4. c. 13.* malo etiam incremente sordida ab humorum acrimonia & malignitate plerisque locis excaventur ulcera, notante *Ant. Valetio exerc. 64.* ipsas partes, nasum, digitos &c. sensim decidere, ex *Aretæo lib. 2. de diut. cap. 13.* ossa interdum fieri cerea, ex *Petri à Castro obs. MS. 40.* plerumque in facie hanc luem erumpere, *Jul. Palmario Const. de morb. cont. lib. de elephant. c. 3.* extuberationes fieri rotundas, & duras sub lingua, palpebris, auribus, *Jac. Hollerio de morb. int. lib. 1. c. 64. in Schol.* aures exulcerari, *Aretæo*, aures extenuari rubereque admixto nigrore, atque exulcerari, *cit. Palmario*, sensum perire extremitatum, & si acualtiùs pungantur, non sentire, *Hollerio & Francisco du Pont. de Sign. morb. lib. 4. c. 25. §. 30.* neque aquâ fervente exuri, *Palmario*, pilos passim decidere, ex *Platero tom. 3. c. 4.* constat. Quæ omnia ceu maximè pathognomonica signa, dum hoc etiam in morbo, à viginti saltem annis in Java grassante; ideoque novi morbi nomen ibi pro merito, deprehenduntur, nomen quoque illud mereri, concludit. His ita statutis, fermentum istius morbi in Javam aliunde fuisse illatum indè ostendit, quòd sine dubio & ante hæc tempora idem incolis fuerit victus, qui tamen elephantiaci non fuêre, aut certè jam ad unum omnes sub hujus mali vexillo militare deberent; & ibidem licèt loci, unde apportatum est, adeò non sæviat, fieri id sine dubio, quòd massa sanguinea fermentanda hîc aliis imprægnata sit particulis, unde & alius debeat esse effectus. Contagium autem hujus morbi in eo consistere, quòd è corpore elephantiaci exspiret id, quod abundat, spirituosis videlicet partibus ex humoris peccantis fermentatione sursum ascendentibus, & de fermento elephantiaci participantibus. Cujus exiguâ portione totum

inquinari hominem, non sit mirum, dum quotidie magnam massæ farinacæ molem à paucò fermento, cerevisiæ quantitatè à paucis floribus fermentari, integra regna ab uno peste infecto infici videmus; intestinâ nempe à fermento excitatâ luctâ paulatim mixturam humorum turbante, tandemque ut in sui generis abeat fermentum cogente, adeò ut sanguis elephantiaci postea totus fiat fermentum, fomesque sit inexhaustus & lerna innumerarum infectionum. Favere huic morbo ipsum Insulæ situm, qui totus in Zona torrida est, magis directos excipit solis radios, multumque ab illius fervore aduritur; Piper Indicum, quod manipulatim adsumunt, cibos calidos cum aromatibus, quos sine modo devorant, Aurum, quo quotidie in cibis vescuntur, massam sanguineam omninò multis acris salibus imprægnare, illamque valdè acrem reddere; pisces marinos, putridos & foetidos, crassi chyli cibos, & fructus suo lentore, viscidis terrestribusque particulis, illam increassare & viscidam facere; luem veneream utrumque indicare, quæ acres volatiles atque fixas particulas tenaci pituitæ junctas esse doceat; nimiam illam venerem, cui supra modum dediti, quidquid in massa sanguinea balsamicum est & spirituosum, omne exhaurire, adeò ut sanguis illorum sit crassus, terrestris, viscidus, & simul valdè acris; si misceatur jam huic sanguini aliquod fermentum, quod acre è sanguine præcipitet, tunc lentorem stimulo illo orbatum causari obstructiones, ac redinem verò stamen partium lædere, sicque Elephantiaseos causam adesse continentem. Lividas maculas nihil aliud docere, quàm illas à reliqua cutis superficie superficies mutatas à fermenti admixtione habere & differentes, adeoque angulos incidentiæ & reflexionis utrobique non esse eosdem, unde mensid animadvertens discrimen, de utraque diversas habeat perceptiones, & sic variegata adpareat cutis. Intumescentiam extremitatis aurium, & reliquorum membrorum oriri, quòd fermentum elephantiacum partium sibi aliàs mixtarum cohæsionem turbet, quæque in-

testinis

testinis iis motibus adeò promptè non obsequuntur, eas ad peripheriam pellat, quæ ingressæ tubulos illos propter crassitiem obstruant, humores præsentés retineant, affluentium transitum impédiant, partisquè ita causentur tumorem, imprimis in auribus, quorum substantia fibris rigidis constans, cartilaginosa, duriuscula & ita obstructionibus magis est obnoxia. Stupere & insensiles esse calcaneos, quia humores viscidi, crassi, terrestres, in his corporibus abundantes, à tubulis nervorum recepti, illos tumere faciant, unde nervi comprimantur, regurgitantibus ita, à clausis hac ratione poris, spiritibus animalibus; hinc nervi illa portio fiat flaccida, & motu licèt, motum non propaget, nec mens percipiat, quid in illa parte rerum agatur; calcaneum verò & quidem in ipsis morbi principiis adfici, quòd sanguis gravior crassiorquè deorsum, naturæ legibus, tendat, maximumquè illius propter lineæ rectitudinem impetum sustineat calcaneus, vel ipsa cutis duritie & ligamentorum copiâ commendabilis. Exulcerari istas partes, quia oppellulati tubuli ab humoribus à tergo prementibus, vel claudantur arctius, vel illas rigiditate suâ perrumpat acris sal, quo sanguis abundat, perrumpant etiam propter subtilitatem & alii spirituosii humores, qui viribus fracti in ipso tumore nidulantur; unde calor totius corporis, usque & usque affluens, subtiles illas particulas agitet, sal acre commoveat, atque sic impulsus elephantici fermenti juvet, concutiantur hinc fibræ tandemquè dirumpantur, quarum pars in cincinnos resiliat, pars utrobique rupta humoribus innatet, & turbato sic fibrarum ordine fiat cavitas, in qua colliguntur humores, sale acris & corrosivo, à pipere, aro, contagio, infecti. Quòd acris puris subjecta potius corrodat ossa, nisi tumor arte fuerit apertus, quàm carnem, nihil esse insoliti; prout aqua fortis ferrum, non ceram vel picem adgreditur; stamen ossium carnosò solidius multò esse & rigidius, quiescere osseas particulas pertinaciter juxta se, & ita excipere ictus & impetus irruentium, cedere nec scias; car-

noſas verò , molliores utpote & flaccidiores, licet percutian-
 tur, ceſſione ſuâ ictuum abſorbere vim quandam, retroage-
 realiam, diutiusque reſiſtere, perinde ac pilæ immiſſæ vim
 abſorbeat arena, quam efficaciter retroagit murus; & globus
 ſclopētarius trajiciat aſſeres ſolidos, quem putre lignum ce-
 dendo & reſiſtendo viribus privat. Hoc modo fieri cacoëthi-
 ca illa ulcera, ruptos eſſe nervos, oſſa carioſa, carnes corro-
 ſas, humorem ad eſſe cauſticum, unde pars illa non ſolùm
 moriatur, ſed vicina membra paulatim patiantur eademque,
 ſerpatque id malum ulterius, denegato com meatu decidant
 membra, & ſic miſerrimum hominis fiat ſpectaculum. Quod
 ſi materiam morbificam ad glandulas ſubcutaneas deferatur, radi-
 cibus pilorum, quibus hi ſunt infixi, reſectis, eos decidere,
 raramque fieri cæſariem; ſi minùs, hæſere ſuo loco, ut ut
 hoc inter rariora numerari debere videatur. His prælibatis, &
 prognofi ex *Hollerio, Caſalpino, Platero, Aretæo & Aetio* addi-
 tâ, ad ſecundæ Quæſtionis ſolutionem progreditur; iteratam
 primò ſuadens venæſectionem; cùm enim ſanguis terreſtris
 & viſcidus ſit, abundetque multis acribus, volatilibus & fi-
 xis ſalibus, corrigi eundem debere, innuit, quod quàm ar-
 duum ſit, ægrorum diuturnas teſtari quærimonias; ut igitur
 feliciter immutari regi que poſſit, imminuendum eſſe, ita
 enim medicamenta hoſtem viribus fractum ſuperare faciliùs,
 & ſanguinem cor ſubire ſæpius alterari que; nullo venarum
 habito delectu; ſi tamen is obſervandus, electâ in eum finem
 pedis venâ, ſi magna ſatis conſpiciatur, craſſo utpote ſanguine
 magis in truncis artuum inferiorum reperiundo. Hæc
 dum fiunt, ſanguinem corrigi debere internis medicamen-
 tis, quæ incidant & attenuent; copioſè ad ſumendis, ut omni
 miſceantur ſanguini. Hinc Guajaci decoctum commendat,
 leve, nec nimis crebrò, ob acredinem ejus, ſumtum; cui ideò
 præfert Sarſaparillam in mucilaginem, quâ acres particulas
 temperat, reſolutam, aut hordei aquæ immaceratam, aliis-
 que etiam, ut liquiritiæ radici, vel paſſulis permixtam, &

manè ac vesperi inter stragula calidè sumtam, aut interdium urgente siti haustam. Decoctum etiam fieri posse ex cortic. tamarisci, fraxini, rad. cappar. chin. sarsaparill. lign. sassifr. sant. omnium, antimonii crudi vel cinnabaris in petia ligatæ uncia una vel altera, cum tartaro crudo in aqua chalyb. vel sero lactis infusis, addito oxymelite scyllitico & succo limonium; quo per triduum quatríduumve usurpato, purgationem è mineralibus, quarum particulæ sunt solidiores & graviores, adeoque efficacius operantur, instituendam esse; addendo Pilulas de fumaria aut helleboro nigro, Mercurium dulcem, Arcanum corallin. &c. aut, si pituitæ in ventriculo mobilis suspicio foret, unum alterúmve granum Mercurii vitæ, vel sulphuris aurati antimonii, vel Turbethi mineralis; quo facto, ad apozema per aliquot dies redeundum, deinde rursus purgandum, periodo illâ toties reiteratâ, donec sanguis videatur emendatus, corpusque satis præparatum; tunc enim exhibendum potens aliquod ex mineralibus sudoriferum, è Mercurio diaphoretico, Oleo Mercurii diaphoretico, Tincturâ antimonii, Q. E. antimonii, Regulo antim. sine marte, Sulphure antim. Bezoartico minerali, additis, ut mineralia hæc eò citius in actum deducantur, sale viperarum volatili, croco, tincturâ opii &c. Ut verò sanguis mollior fiat, sal acre infringatur & educatur, præterea laborandum esse; ibi Emulsionem amygdal. dulc. &c. Seminis psyllii mucilaginem &c. hinc Acidulas naturales, Clystum antimonii, scobem eboris, C. C. oculos cancri, corallia, exhibenda. Nec usum, cautum tamen, millepedum vel asellorum spernendum, imò nec vermium majalium acri suo sale caustico spoliatorum atque in pilulas redactorum, vel etiam simpliciter exhibitorum, ortam hinc stranguriam lactis dulcis haustu statim sedante; copiosum enim sal ita cum urina educi. Viperas ab *Aetio*, *Cassalpino*, & *Galeno* dilaudatas, ab *Aretæo* & *Palmaris* reprobari notat, ipse verò utrisque, habito diverso respectu, adsentitur; cum enim maxima viperarum efficacia à sale volatili veniat, si illud

si illud in copia ad massam sanguineam derivetur nondum correctam, inanes non solum facere impetus, judicat, sed sali acri novum insuper addere stimulum, unde necessario exasperentur symptomata. Cum verò massâ sanguineâ satis præparatâ, eò deventum sit, ut diaphoreticis uti concessum sit, maximo cum fructu mineralibus diaphoreticis, utpote in operando tardioribus, ea addi, neque tunc ullum ab eo sale metum esse posse, cum nullibi hæreat, sed liberè transeat, & quâ diaphoresi, quâ diuresi, sal copiosum secum educat. Castrationem à quibusdam, ut infallibile & præsentissimum remedium, magnopere commendatam rejicit; morbi enim causam ab ea non tolli, adsit licet, ab acrium spirituum influxu, inexpugnabile coeundi desiderium, illud tamen non causam, sed morbi effectum esse, unde neque illo remoto morbum curari. Inter externa remedia, ad humorem terrestrem fluidum reddendum, obstructions deobstruendas, sal acre educendum, partesque corporis emolliendas, balnea aquæ dulcis tepida reponit, quorum particulae aqueæ in poros sese insinuando, illos aperiant, tenacem pituitam diluant, & sal educant; quæ ipsa tamen noceant, si illud sal morbosum sub densa nimis hæreat cute, ita ut educi nequeat, sed majorem concipiat ab aquæ spiritu motum; quo in casu satius sit aquæ salis balneum, quod aperiendo poros sali latenti viam exeundi pareret; & efficacissimum fore sal, quod antimonio, sale communi & tartari igne potentissimo fuis regulo supernatat, vel scorias reguli antimonii cum nitro & tartaro facti. Thermas etiam sulphureas, merè adstringentibus, qualia sunt aluminosa, repudiatis, hîc prodesse; quarum defectum suppleant artificialia Balnea, ex fol. & rad. alth. enul. bryon. cyclam. helleb. utriusque, lil. furfure macro, cort. sambuc. sem. lini & foenugræci, sale ammoniaco, sulphure &c. parata, purgantia studio addendo, ut ab iis excitatis fermentationibus humores incipiant moveri, poris vim faciant, atque

sic egrediantur. Tumores esse emolliendos Unguentis &c. notioribus, quæ inprimis Mercurius præcipitatus albus, vel Arcanum corallinum, vel Mercurius dulcis ingrediantur. Quibus non proficientibus, tumoribus vel maculis scarificatis cucurbitas vel cornua suctoria Palmarii superimponendas esse, pro crasso sanguine educendo, vel quod meliùs, altè discindi & medicamentis cathæreticis vel causticis, crystal-
lis scil. argenti, Mercurio sublimato corros. Oleo mercurii, Oleo antimonii, Butyro antimonii, vel quod eò fortius, Butyro arsenici, Arsenico sublimato, aliisque exedi, ulcera verò forti guajaci decocto elui, cicatricemque superinduci; & his nihil proficientibus, ferro extirpari membrum oportere. Tandem si ab ullo medicamento, certè à salivatione sperandum esse remedium, quæ omnibus indicationibus satisfaciat, glutinosamque pituitam, revera quandoque acerrimam, in copia educat. Denique brevi diætæ enarratione erudito discursui finem imponit.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO VI.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Bufone permagno.

CL. Dn. D. Carolus Offredus exhibuit nuper observationem ex Italicis oris de Serpente magno monstroso, quam perlegenti incidit in memoriam bufo horrendum ingens olim in Italia quoque à me conspectus. Ejusdem dum hujus recordor bestię, & calamus & cor palpitant. Brevissimus itaque ero in enarranda historia. Anno 1653. cum Romam, Neapolim & reliquas Italię urbes Studiosus peragrarem, jamque in reditu essem Venetias versus, atque ex Urbe Aquapendente, eminentiore in loco sita, ubi
lacte

lacte caprillo coagulato fragrante roris marini odore & sapore commendabili (Itali *la Ricotta* vocant) ad satietatem me recreassem, ad proximum diversorium extra urbem pedes descendendo, unicò stipatus Comite, Nobiliss. Dn. Böschio. Studiò comitem multis parasangis me præcedentem sequor, ut virgulta, quæ sinistrorsum ad viam publicam erant, & sub iis latitantes plantarum delicias perlustrem. Cùmque circiter ducentos passus descendendo ex urbe peregissem, audio ex virgultis, in quæ oculos habebam fixos, aliquid strepitûs. Ad hunc oculos in terram flecto, & ecce, ad plantam pedis mei sinistri adeò proximè ut calceum attingeret, animadverti bufonem tantæ magnitudinis, ut (absint mendacia verbis) iste mole suâ sesquipedali longè præcelleret vel excellentis cujusvis Capitonis caput. Hîc ego dum truces in me intueor bestię oculos, incertus videamne ex inferno spectrum, ingenti percutior horrore, - - - steteruntque comæ & vox faucibus hæsit. Attamen non statariâ correptus catalepsi puellæ instar illius rusticæ, (cujus Magnificus noster *Argonauta*, Senium & Caput charissimum meminit, & de ea jucundè differit *Observ. 1. anni 1. dec. 2.*) sed illicò retracto pede ocyor aufugiens Euro, per longos & sat celeres, Damæ instar, perago saltus, nec quicquam priùs retrospicio, quàm me salvum & à bestia diabolica sat longinquum arbitror. Dum ita perterritus paululum ad me redeo, circum circa me cuncta perlustrans, ad locum illum attollo vultum & monstrum stygium in eodem loco commorans eminus video. Hîc ego terrorem injectum, in iram versum & accensum, justo dolore minimè inultum fore ratus, pallium in terram abjicio & arrepto gladio, quibus armis cum hoste dimicandum mecum delibero. Stabat sententia priùs eminus quàm cominus hostem aggredi. Sic ponderosissimum, & mole suâ bufonem superantem, lapidem omni nisu ex terra evello, eumque ambabus manibus tenens ad bestiam paulatim, non neglecto evaginato gladio, procedo. Sedebat bufo imperterritus fixis in me flammeis oculis.

Dum

Dum appropinquo & lapidem viribus omnibus, quantum humeri valebant, attollo: ille contrà lato sese erigens pectore, plusquam diabolico conspectu, apertò rictu (Gehennam dixissès) lapidem imminentem & jamjam in se ruentem unò intuitu expectabat. Felici jactu elusus lapis cecidit super tergum bestiaë, quam suâ mole totam absconderat. Sic, inquam, accipe tibi hoc æternæ memoriæ monumentum, crudelis bestia, nec ulli hominum post hæc terrorem injice, & actutum lapides minores, hinc inde jacentes undiquaque colligens, cumulatim eos super lapidem magnum projicio, ne multum foetoris cadaver resolutum transeuntibus afferat. Adsto parùm tumulo, cùm me desiderio cura coqueret multò perlustrandi cadaver, nec tamen ullum dimovere lapidem audeo. Vix dominica oratio bis vel ter perorando absolvitur, cùm lapides minores sese movere primùm, mox omnes dissillire, denique magnum lapidem everti & ex corpore bestiaë devolvi observo: cumque bufonem ipsum jam absque aliquo cruore erectum video, receptui cano & vestigia priora saltusque repetens, nolo, inquam cum diabolo configere, arreptoque pallio ad diversorium curro, ubi post primum vini haustum paroxysmus febrilis, quem ex terrore contraxeram, me invasit, per septimanam deinceps tertianâ intermittente laborantem. A fide dignissimis Magnatibus relatum mihi est, carcerem fuisse & forsân etiamnum esse in regione nobis Orientem versus sita, (nomini parco) in quem coniecti homines à tali bestia inibi stabulante priùs halitu enecti, postea penitus consumantur. Misera talium mortalium sors, veros Gehennæ terrores hîc sustinentium! Sed quoniam monstruosus serpens nobis ansam dedit, hanc de bufone magno historiam edere, placet huic subjungere observationem, quam per literas ad me ex Indiis transmisit Cl. D. Andr. Cleyerus de Serpentibus Indiaë Orient. qui non tantum cervos, homines (quod aliàs notum est, & de Serpentibus Brasilianis sæpius ex ore Principis Mauritiï Nassaviensis p. m. tanquam oculati te-

stis habeo) sed vel ipsos (quod multis forsân incredibile videbitur) Uro-bubalos deglutientibus. Id quibus modis peragatur, verba D. Andr. Cleyeri sequentia ostendent.

OBSERVATIO VII.

D. ANDREÆ CLEYERI.

De

Serpente magno Indiæ Orientalis, Urobubalum deglutiente.

ADjuncta Serpentis imago Fig. II. n. 1. depicta, est à Serpente Indiarum nostrarum Orientalium, plus quàm viginti quinque pedes operarios (vulgò Rinlandicos) longo. Hi serpentes etsi ob angustiam faucium, quam præ se ferunt, minimè videantur animalia deglutire posse, id tamen verum esse, experientia confirmat. Ipse ego aliquem interemptum à venatore emi, ex quo dissecto extractus fuit cervus mediæ ætatis cum cute & omnibus partibus integer: alium, qui continebat sylvestrem caprum magnis præditum cornibus, similiter omnibus partibus totum: tertium, qui ingluvie sua totam hystricem sagittiferis suis aculeis armatum occupabat. In Ambona Moluccarum Insula quondam mulier incola gravida à serpente insucta fuit. Liceat hoc vocabulò hîc uti, quod exprimere videtur modum, quo serpentes hi animalia quæque tanquam sugendo deglutire solent, quod ita accidit. Fame maceratus serpens quibuscunque animalibus, quæ saltu petere & morfu apprehendere valet, insidiatur. Captum hîc modò animal à serpente caudâ & reliquo corpore circumligatur atque adeò strictè vincitur, ut vel ipsa in corpore animalis ossa frangantur & comminuantur. Quod si animal quoddam robustius renitatur, ut spiris anguinis enecari non possit, serpens crebris cum animali convolutionibus caudâ suâ proximam arborem in auxilium & robur corporis arripit eamque circumdat, quò eò fortius

fortiùs & valentiùs gyris suis animal comprimere, suffocare & demum enecare possit : ad hoc facinus morſu simul prehendit animalis nares, quò spiritum non tantum intercludat, ſed ut ſanguinem ex iis ad interneccionem uſque eliciat. Factum eſt hòc modò, ut (quod à fide digniſſimis habeo) in Regno Aracan in confinio Regni Bengale talis vaſti corporis anguis propè flumen quoddam cum Urobubalo, ſive ſylveſtri bubalo aut Uro (quoniam Bubalus ſylveſtris in iſtis regionibus magnitudine Urum ferè ſuperat, & hinc Uro-bubalus meritò dicendus) immani ſpectaculo congredi viſus fuerit, eumq; dictò modò occiderit: quo conflictu & plusquam hoſtili amplexu fragor oſſium in bubalo comminutorum ad diſtantiã tormenti bellici majoris, hoc eſt, quouſque globus ex tali tormento pertingere poteſt, à ſpectatoribus ſat eminus ſtantibus exaudiri potuit, num. 2. Admiratione dignum, quod ſerpens talis, cùm ejus fauces reſpectu reliqui corporis graciles appareant, tantum animal non particulatim canis aut leonis inſtar dilacerando, ſed integrè & cum omnibus partibus totum deglutire & ventri ſuo infarcire valeat. Jam, quo modo id fiat, paucis enarrandum. Serpens, qui gulam & fauces contractas quidem, ſed ultra modum extenſibiles habet, cùm animal præfatò modò occidit, atque oſſa ejus miniſſimè confregit, adeò ut cadaver tanquam rude chaos jaceat, linguã id priùs extendit, deinde ſputo ſuo virulento illud ad deglutiendum aptum fingit, diſponit & ſecundum pilos lambendo lævigat, ut cadaver è longinquo tanquam glutine obductum reſplendeat, & ſic aptum ad abſorbendum videatur. Quo factò incipit ſerpens riçtu ſuo cadaveris caput apprehendere & ſuctu fortiore quaſi abſorbere, donec animal interemptum cum omnibus ſuis partibus paulatim in ventrem ſeceſſerit. Hãc actione juxta cadaveris molem & quantitatem ſerpens quandoque ultra biduum inſumit. Poſtquam igitur cadaver tali inſuctu in ſerpentis ingluviem ſeceſſit, in ibique tanquam ſepultum eſt, ſerpens tali crapula inſigniter

turgidus, adeò invalidus redditur, ut nec pugnare amplius, nec aufugere, nec movere se de loco suo valeat: hinc fit, ut à rusticis sive ejus loci venatoribus, solò recte circa collum adstricto, serpens tutò stranguletur & non rarò fustibus occidatur. Interemptus ita serpens in frustra & partes secatur, caroque ejus in civitates venum portatur, ubi ab incolis in expetitur palatoque gratum cibum emitur, abjecto tamen capite tanquam summè noxiò. Eorum namque dentes ajunt versus palatum vesiculas habere veneno plenas, quibus, dum mordent, ruptis in vulnus inflictum emanare virus, quod sanguini communicatum cum eo ad cor usque circulari, & tunc cor suffocari hominemque aut quodvis animal perire. Hoc ego impugnare quidem nolo, etsi vesiculas non invenerim; quòd verò vel ipsi dentes non penitus veneno careant, sequens casus confirmare mihi videtur. Cùm ex tali serpente emto skeleton conficere animus esset, mei que famuli carnes serpentis aquâ cum calce viva mixtâ in magno aheno excoquerent, accidit, ut administrantium quidam, caput serpentis à carnibus coctione liberatum mundificare studens, fortè digitum aliquem ad mandibulam serpentis & ejus dentes majores acutos faucium redderet. Hinc tumor in ista manu ingens, cum inflammatione, febre continua, delirio, amentiaque paulo post subsequeretur, nec prius cessabant symptomata, quàm Serpentinus lapis (quem Patres Jesuitæ hîc componunt) vulneri adaptatus omne venenum extraheret, & reliqua symptomata convenientibus antidotis essent profligata. Ita ex solo dente serpentis & non vesicula quadam ejus hæc maligna accidere symptomata, quoniam omnis mandibulæ caro decocto calcis vivæ erat eluta & à vesiculis liberata &c. &c.

Fig. II.

[Ex literis ad D. Mentzelium Bataviae Indorum in Java majore Berolinum missis.]

SCHOLIUM.

Cum Observationibus de Viperis Italiae & Uro.

D. Chr. Mentzelii.

DE maximis ejusmodi Serpentibus, animalia integra deglutientibus, nulla est fabula, &, ut superius ad calcem observationis meae de Bufone magno mentionem feci, saepius talia p. m. Illustr. Johannes Mauritius, Princeps Nassaviae &c. qui olim nomine Illustr. Societatis Belgicae Indiae Occident. diu in Brasilia gubernaculum tenuit, tanquam oculatus testis mihi retulit, similemque casum de muliere Belgica praegnan- te a tali bestia deglutita narravit, addiditque serpentes hos super truncos arborum sese in gyros circumvolvere, ibique eminus tanquam ex specula praedas advenientes observare, & data occasione captandi animal praeteriens, spiris suis solutis subito in illud sagittae instar ruere, atque ita animans improviso adoriri & enecare. Patet igitur impossibile non esse, a praemagnis ejusmodi serpentibus bubalos quoque & Uros superari ac deglutiri posse. De serpentibus hisce maximis non inconueniens hic posset institui comparatio cum viperis Italiae notissimis. Nam quod ego cum Dn. Ottone Tackenio, qui, ut notum, sal viperinum magno cum quaestu ex iis parabat, Venetiis expertus sum, forsitan non omnibus erit perspectum. Viperae, cum circa Euganeos & vicinos montes ineunte vere ex suis latibulis prorepunt, spoliisque deponunt, segnes valde reptando inveniuntur & tunc a rusticis capti, urceis includuntur, ac per Italiam ad Pharmacopoeos pro conficiendis Trochiscis & paranda ex iis Theriaca, venum portantur. Antequam vero id accidat, viperae per totam hyemem sine omni victu latitantes, famelicae, jam ranas, bufones & quidquid ipsis esui aptum morsu arripere possunt, simili modo, quo superius de serpentibus maximis Indiarum enarratum est, deglutunt, quo esu turgidas, per annum sine omni victu perdurare, certissimam in aedibus praefati D. Tackenii experientiam

didici. Habent præterea viperæ dentes suos instar ferræ versus gulam directos, quò præda morfu capta ingluviem quidem facilè ingredi, retrorsum verò minimè regredi valeat. Inter dentes eminent 4. priores reliquis multò longiores, duo nempe in superiore, & alteri duo in inferiore mandibula. Hi quatuor dentes adeò subtiles, duri, & acuti sunt, ut eorum acumini si vel omni studiò digitum levissimè admoveas, eum absque læsionis sensu vix extrahere possis, adeò ut anceps sit, num vulnus aculeatis his dentibus inflictum, sive venenò instillatò, sive subtilitate suâ, exitu cruori denegatò, sive utroque modo mortalia inferat symptomata. Præterea, quod admiratione dignum, dentes hi quatuor utrinque ad radices (ubi vesiculas habent) articulati sunt, ita ut viperæ rictu aperto dentes in longitudinem porrectos extendere, eòdem verò clausò, eosdem reclinatos versus fauces reponere cessantur, ut Figura II. n. 3. monstrat. Similia ferè de viperis earumq; læsione recenset, M. D. N. Præses in Tract. de Scorzonera à p. 105. & seqq. & Moses Charas in suâ viperarum descriptione, statim ab initio. Urus, vastum prægrande & aspectu horrendum sylvestrium boum genus, Borussia, Livornia &c. Incola, Regio monti Borussia non infrequens pugnantium cum uris, apris &c. exhibitum spectaculum, cum occiditur, cerebrum ejus craniumque molchum penitus redolere observatione magnâ Magni Friderici Wilhelmi, Electoris Brandenburgici, Domini mei Clementissimi indubitata constat.

Ad Dn. D. CLEYERI Observationem,
de Serpente magno Indico.

QUAMVIS hæc de Serpentum Indicorum stupenda magnitudine à testibus fide dignissimis proferantur, & majori ideo non indigeant testimonio, placet tamen, quædam ab aliis etiam memorata hîc indicare. Utrùm verò tantæ vastitatis serpentes dentur, qui hominem integrum equo insidentem, quod

quod ex Possidonio quidam referunt, deglutire queant, meritò dubitatur; aut saltem in monstroforum planè ordinem tales reponendi forent; qualem fuisse est credibile Africanum illum, centum & viginti pedum longitudinem excedentem, non nisi integri exercitûs Romani conflictatione interfectum, cujus, ex Tuberonis fide, *Aulus Gellius lib. 6. Noct. Attic. cap. 3.* meminit, atque ex Megasthene *Plinius Hist. natur. lib. 8. c. 14.* Fidem autem penè superat serpens ille Norvegicus, in rupibus & cavernis penes oras maris Bergensium videndus, ab Olao Magno memoratus *lib. 21. de gentib. Septentr. cap. 43.* tam vastæ molis, ut ducentorum pedum & ampliùs longitudinem, & viginti pedum crassitiem æquaret. De Indiae tamen Orientalis Serpentibus *Georg. Andersen in suo Itiner. Or. cap. 6. αὐτόπτης* scribit, integros homines in Javæ majoris insula ab ipsis deglutiri. In insula Ceram serpentem viginti tres pedes longum necavit *Volqu. Iversen, vid. ejus Itiner. Or. cap. 4.* in insula Ceylonica serpentes octo, novem & decem ulnarum longitudine dari, *Phil. Baldaeus in descript. Insulae illius cap. 52.* refert; in Java tamen & Banda majores esse, captumque ibi fuisse, qui magnum cervum, hîc verò, qui integram feminam deglutierat. In provincia Carajam maximos nasci serpentes, tradit *Marc. Paulus Venet. lib. 2. de reg. orient. cap. 40.* quorum quidam in longitudine decem passus, & crassitie decem palmos æquent. Quales in occidentali India reperiantur, *O. Dapperus in descript. Amer. recenset, in Brasilia in primis maximæ crassitiei & viginti quatuor pedum longitudinis serpentem, Boiguacu dictum, lib. 3. cap. 4.* & in provincia Chili *cap. 9.* tantæ molis serpentes describens, ut integros homines & cervos deglutiant; quod etiam *Phil. Pigafetta, apud Joh. Fabrum Lync. in hist. nat. Mexic. pag. 787.* de serpentibus regni Congi in Africa habet, sæpè accidere, subjungens, ut cibo nimium repleti, quasi ebrii reddantur, & in somnum maximum quinque vel sex dies continuos durantem incidant, ita ut vel puer eos occidere valeat; qualem torporem

& somno-

& somnolentiam in causa fuisse est credibile, ut *Walth. Schulz. Harleimensis, Chirurgus, in Itin. Orient. lib. 1. cap. 12. & lib. 2. cap. 17.* serpentes illos prægrandes Orientalis Indiæ ut plurimum in ista hominum, ovium &c. deglutitione suffocari persuasum habuerit. Eandem somnolentiam in regni Guineensis magnis serpentibus etiam Batavi observarunt, quod ex Indiæ Orient. descriptione præfatus Faber memorat. Tales Guineæ maximos serpentes duos vidit etiam Nob. Joh. Abrah. Heintzelius, Patritius August. cum in Africa ad Promontorium Capo Corso dictum hæreret, plurimis Nigritis exitiales, quos non integros tamen, sed frustularim devoraverant, tandem verò magno labore enecati, quorum exuvias secum idem Augustam detulerat, minoribus Ulmam in Pinacothecam Weickmannianam delatis, majoribus verò, quæ 18. pedum longitudinem æquant, Stapelianum Pharmacopolium Augustæ exornantibus. Cæterum carnes istorum serpentum in utraque India pro cibo expeti, citatus, *Joh. Lervius hist. navig. in Brasil. cap. 10.* Pigafetta, M. Paulus Ven. aliique commemorant. Ipsum verò deglutiendi modum, non discrepantem ab illo, quem Excell. D. Cleyerus egregiè hîc describit, etiam proposuit *Dapperus loc. cit. cap. 4.* serpentem nempe Boiguacu gyris suis hominem, cervum &c. fortiter circumdare, confringere, sicque enecatuminfugendo absumere; qui devorandi modus si innotuisset quibusdam, dubium, quod de corporum hujusmodi vastorum à serpentibus deglutiente moverant, eximere iis facile potuisset.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO VIII.

D. ANDREÆ CLEYERI,

Nubes pyramidalis in Oceano attractiva.

IN itinere meo ex Java majore, Bataviâ, versus Japan, ad quod absolvendum 18. requiruntur menses, quò ab Illustr.

Societate

Societate Ind. Orient. jam missus sum Legatus primarius, admirari satis non potui multitudinem vastarum Regionum, quas nave prætereunti cernere solum, non autem ulli Christianorum hucusque intrare unquam concessum fuit. Hæ appellationes suas sortiuntur tantum juxta liberam voluntatem præternavigantium, sæpè à locis proximè adjacentibus: & sic earum nomina perpetuò manent. Quæcunque autem ex iis haberi possunt, à piscatoribus locorum & iis quæ littora maris naviculis pervadunt, solum acquiruntur. Hi ad nostras naves accedunt, & pisces, aves, carnes, fructus & alia pro linteis & aliis mercibus nobiscum permutant. Id autem quod in itinere hoc præsentè observatu præcipuum duxi, fuit extractio vel sublatio aquæ marinæ, vi cujusdam nubis, quæ ex aère sublimi specie pyramidis, vel exactius, ut probotæcis Elephantis, se in mare demittit, & simul ac ipsam maris superficiem attingit, ingentem aquæ ebullitionem, qualem ex ima scaturigine fons vel æstuosissimus unquam protrudere potest, excitat. Hic frequens aquæ absorbtio & sublatio cernitur, donec inde congregentur crassæ & pluviosæ nubes. Hoc meteoron super mare vi suâ attractivâ tanquam ambulando procedit ventorum ope, & cum in navem incidit, eam invertere, ejusque vela abripere & instar chartæ secum abducere, aliaque damna inferre valet. A nostratibus vocatur *een Seehoose*. Remedium contra hoc malum nautæ tale adhibent: simul ac nubem conspiciunt, tormentum bellicum bis vel ter in eam explodunt: ita globis tormenti bellici & impetu ejus aère commotò, attractio aquæ imminuitur & vis nubis frangitur.

[*Ex Literis Cleyerianis, Nangasacki, in portu Regni Japan, die 20. Octobris 1682. datis, ad D. Christianum Mentzelium.*

SCHOLIION.

Speciem esse turbinum, qui in regionibus calidioribus circa æquatorem validissimi solent existere, & cælitus summâ vi in inferiora deferri, ebullitio & aquarum sublatio arguit. Solent enim turbines vel in nostris temperatis regionibus levia quæque secum in altum evehere. Sic vidi in Italia turbinem in currum magnum fœnô maximopere onustum incidentem, & omne fœnum secum in aërem abripientem, adeò ut rusticus cum curru & equis maximum sustineret periculum. Ventorum istud impetuofissimum genus, quod quibusdam gentibus *Orcan* vocatur, & totas naves in altum deferre posse perhibetur, ad hoc meteoron accedere videtur. Differre autem possunt inter se Nubis præsentia, nisi *Orcanus* ventus etiam sit nube vestitus.

[*Author.*]

Mayow | **D**E Phænomeno hoc, quod Vorticem aëreum vocat Nobilissimus Dn. Author, Excell. D. *Johannes Majow* in suo *de sal-nitro & spiritu nitro-aëreo*, Tractatu etiam egit, ubi non tantùm historiam ejus ac delineationem cap. XI. exhibet, sed de modo etiam, quo illud oriri putat, prolixius philosophatur; qui Liber cùm Eruditorum jam versetur in manibus, locum indicâsse sufficiat.

[*Luc. Schröck. L. F. D.*]

OBSERVATIO IX.

D. LUCÆ SCHRÖCKII SENIORIS.

De

Partu numeroso.

Cum in Decad. I. Ephem. Natur. Curios. Anni IX. Observ. 161. & 162. raras gemellorum historias recensuerim, aliam nunc inconsuetam numerosi partûs dare libet Observationem, qui Anni proximè elapsi 1683. die 30. Novembr. hîc Augustæ contigit; dum murarii, Jacobi Thomas,

Fig. 3. f. 26.

Thomas, uxor, 29. annorum, parvæ staturæ & tenuis fortunæ fœmina, quatuor jam liberorum, diverso tempore editorum, mater, in fine mensis octavi post ingravidationem, (gravi hac sarcinâ abdomen ita extendente, ut propè ad genua usque propenderet,) circa horam matutinam tertiam, difficili partu puellum, pedibus scilicet primò prodeuntibus, enixa est; quem, doloribus, qui ab exclusione haccessaverant, horâ nonâ redeuntibus, alius horâ secundâ pomeridianâ, & paulò post filiolarum totidem successivè, omnes in situ naturali, sine magno parturientis nisu, imò ultimi partûs ob virium delassationem quasi insciæ, exceperunt. Ipsi infantes, singuli spithamas duas longi, omnibusque corporis partibus ritè ac bellè conformati, (quorum hîc iconem sisto) eodem die sacrâ Baptismatis undâ fuerunt lustrati, primo Andreæ, secundo Nicolai, Barbaræ & Mariannæ nomine fœmellis imposito; è quibus tamen filiola, ultimò è materno claustro emissâ, eodem adhuc die fuit denata, quam paulò post altera itidem excepit, filiolo natu minori insequente demum die primùm, ac denique primogenito pariter vivere desinentibus, sicque vitam ordine, in nativitate observato, inverso deponentibus. Placenta uterina, quæ horum sustentationi in utero matris inserviit, & mox post partum ultimum facilè prodiit, fuit unica, quadratæ figuræ, spithamas duas in longitudine; & in latitudine unam cum semisse, in crassitie verò digitos tres transversos æquans, cæterùm à sulcis decussatim per eam excurrentibus in quatuor quasi partes divisâ, totidem nempe funiculis umbilicalibus recipiendis dicatas, ita ut cujuslibet fœtûs umbilicalia vasâ in separatum & sibi proprium placentæ angulum implantata fuerint; prout non minùs unumquemque fœtum propriæ membranæ involverant, & quemlibet partum aquæ solitæ effluxus præcesserat; quo tamen non obstante, magnam ejus portionem, quam novus aliunde factus affluxus fortè adauxerat, in uteri cavitate restitâsse, indicium fuit, quòd sèptimo de-

mum die copiosæ aliæ affatim effluerint, cum prius subinde conquesta fuisset puerpera de molesto ventris pondere, in latus alterutrum, si quando ab uno in alterum se verteret, decumbente, & de quinto insuper foetu latente ipsi suspicionem idcirco aliquam movente. Utrum hinc contigerit aliqua superfoetatio? Decernere satis est difficile, si non impossibile. In negativam enim descendere si cui libuerit, is fortè non erraverit, partim quòd omnes hi foetus eadem magnitudine fuerint præditi; partim etiam unica eosdem placenta sustinuerit. Attamen, ut & hoc fatear, cum generatio hominis ex ovo, è muliebri testiculo in uterum deposito, nostrâ hac ætate tot experimentis Virorum Celeberrimorum satis sit demonstrata, atque hinc, quam nonnulli metuebant, femininum diverso tempore, tam à mare quàm foemina excretorum commistio vel confusio, & hanc insequens destructio, sponte corruat, cur à coitu, e. gr. unâ nocte instituto ovulum tale foecundari & ita conceptio fieri, insequente verò alterâ vel tertiâ nocte, à reiterato illo aliud dein ovulum itidem foecundum reddi, sicquæ nova conceptio, vel superfoetatio contingere nequeat, nulla causâ subest, siquidem hac ratione foetus isti quatuor notabilem in magnitudine differentiam neutiquam præ se ferre, placentæ autem uterinæ facile tum concrefcere in initio potuerunt, hanc ipsam earum concretionem sulcis illis, in quatuor partes placentam qui distinxerant, quodammodo innuentibus. Ipsa verò puerpera quintâ à partu die, non tam à reiteratis toties nixûs doloribus, quàm varii, illustris etiam & nobilis, ordinis ac conditionis turbæ, ut insolitum bigemellorum partum spectaret, & angustum conclave, in quo unâ cum infantulis decumbebat, strepitu totâ die replentis, aëremque frigidum, tum temporis satis vehementem, apertâ toties januâ impertunè admittentis confluxu, defatigata ægrotare incipit. Quam invaletudinem imprudens sororis, clinicæ officio fungentis, curiositas adauxerat, dum hypocausuli frigefacti, appropin-

quante

quantenocte, pavimentum à sordibus purgaret atque elueret, mediâ insuper nocte jusculum è vino cum vitello ovi paratum, puerperæ de virium imbecillitate conquerenti exhiberet, siti etiam cervisiâ liberaliter porrectâ succurrere tentaret, sicque gliscentem jam internum calorem febrilem adaugeret. Circa diluculum pejus se habenti ut opitularer, à marito vocatus, deprehendi cordis anxietatibus, lipothymiis, ventris doloribus & insigni tumore, lochiorum suppressione, æstuque vehementi interno conflictantem. Unde mox, vitale robur quæ restaurarent, calorem internum præternaturalem compescerent, nec non naturæ motum ad lochia expellenda promoverent, idonea medicamenta præscripsi, salutari cum effectu : Deliquia quippe animi ex usurpatione Cardiacorum remediorum cessârunt, & propinato 5. d. Decembr. lenipharmaco, ut alvum retardantem officii admonerem, lochiorumque moram tollerem, utraque repagula feliciter fuerunt reserata, subductis nempe leniter fecibus, subsequente verò die sero instar loturæ carniûm tincto copiosissimè profluente; ex quo & venter detumuit, & ejus cruciatus cessavit. Hoc onere levata natura, die septimo à partu, massam sanguineam, erysipelate ad ambitum corporis universi protruso, per motum criticum depuravit; quod postmodum in pustulas instar crysalli lucidas, certum venenatæ aut malignæ qualitatis signum, elevatum, dubii eventus indicium præbuit, viribus præsertim vim haud exiguam patientibus; quod tamen periculum usu alexipharmacorum, cordialium ac simul hystericorum, (utero nempe à sua immunditie nondum penitus libero existente,) habito semper angustæ rei œconomicæ respectu, præscriptorum, feliciter evaserat, gravibus istis symptomatibus non tantùm remittentibus, sed & pustulis sensim evanescentibus, relictis in pectore, (quod sæpiùs, præsertim dormienti sudore mædebat,) & circa utrumque carpum ulcusculis, applicatione ta-

men Unguenti exsiccantis brevi quoque dissipatis, & sic ad integram valetudinem ægrâ restitutâ.

Fig. III.

OBSERVATIO X.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Bedeguare Pharmacopolarum & ejus
vespa rosea.

Reperitur in Rosa sylvestri, Cynosbato, Cynorrhodo, *Theophr. l. 3. h. 18. Diosc. l. 1. c. 124.* Rubo canis, Cynospasto, Neurospasto, *Plin. l. 24. c. 14. l. 8. c. 41. l. 16. c. 37.* muscosum, villosum & spongiosum quid ejus furculis, virgulis & mediis spinis adhærens, quod vulgatô & inveteratô apud Pharmacopœos nomine *Bedeguar* audit, & suâ, quâ pollet, adstrictione, contra Diarrhœas, Dysenterias aliosque morbos dissolutos, à medicis non infelici sæpius usu fuit adhibitum. Quid autem suâ naturâ sit *Bedeguar*, & veteribus & modernis, nondum satis constitit. Id tanquam fungulus, spongiola & excrementum Rosarum à multis fuit habitum. Et ut de vocis origine cæteros taceam auctores, clarissimus & Orientalium linguarum Peritiss. Vir, *Andreas Müllerus*, Ecclesiarum Berlinesium Præpositus, & Consistorii Electoralis Consiliarius de eo hoc tradit: *Bedegar*, aliis *Bedeguar*, *Bedear* Lusitanis, *Bedguard* Tabernæm. 2. 36. Arabicè

بدورد Bedevard بدآورد Bedavard بدآوردة Bedavarde, بدآور Bedavar. *Tabernæmontano* Arabica vox. Re-

ctiùs verò Persica dictio, composita ex بد Bed. i. e. ventus &

آوردن Avurden, i. e. portare: contractè بدآورد Bedavurd

avurd & Bed-averd, q. d. ἀνεμοφόρον, Herba, cujus floccos ventus Autumni tempore quaquaversum per campos portat. Unde Cardui genus, quô cameli delectantur *Diosc. 3. 14.* vel oxyacantha, leucacantha, spina alba, rhamnus, alcea aculeata aliquibus æstimatur. Alii putaverunt vocem hanc com-

positam esse ex ν ventus & ν vard, i. e. rosa; q. d.

Rosa ventosa. Unde pro Rosa sylvestri plantam habuerunt; sed falsò: secus acc. Perf. Hucusque Clariss. *Müllerus.* Verùm tamen postrema hæc deductio vocis propiùs ad Bedeguar nostrum Officinarum accedere videtur, quando pro Rosa sylvestri $\kappa\nu\nu\omicron\varsigma\beta\acute{\alpha}\tau\omega\varsigma$, vel potiùs pro Spongiola ista Rosæ sylv. virgis spinosis adnata, sumitur. *C. Bauhin. Pin. l. 12. s. 4. p. 483.* hæc de Bedegware habet: Huic 1. & 3. (Rosæ sylv. speciebus) Spongiola adnascitur, quam Plinius in Cynosbato pilulam Castaneæ similem, in Cynorrhodo Spongiolam vocat. Rosæ sylv. spongia dicitur Cynorrhodon Ang. Spongiola sylv. rosæ Dod. Spongia Bedeguaris. Ad. Bedeguar Officinis perperàm. Sed Bedeguar vel Bed-varð nostrum Rosâ ventosâ non ineptè dicitur, quòd ventosum sæpè idem sit quod vacuum, inane, sterile, præternaturale &c. adeò, ut pilula hæc *Plinio* similis Castaneæ, (nempe quoad exteriorem corticem fructûs) rosa ventosâ, five inanis, sterilis, monstrosa, vel præternaturale quid, cynosbati virgultis spinosis adnatum, spongiola nempe muscosa, pilosa, non absurdè vocari possit. At misâ hæc Bedeguaris Etymologiâ, observationem meam, quam habui Anno 1643. in juventute mea de Bedegware & ejus insectis, in medium producam, cùm apud neminem reperire eam mihi contigerit, dignamque existimem Ephemeridibus nostris aceruditorum Observationibus eam interserere. Constat igitur certâ & (ut habet diarium meum de insectis) iteratâ sæpè experienciâ meâ, spongiolas has, Bedeguar dictas, nihil aliud esse, quàm ædificiolum vel potiùs matricem, in qua generatur & excluditur quoddam vesparum genus parvum, suâ for-

mæ elegantia, & incredibili colorum splendore, pulchritudini matris suæ Rosæ, florum ferè Reginæ, nihil quidquam cedens. Admirandus & ideo meritò æternùm laudandus summus est Naturæ Opifex, cujus Majestas non tam in maximis, quàm in creaturarum minimis relucet, qui ex virgulis Rosæ spinosis, veliis adhærentibus spongiolis muscosis tam formosum prodire jubet insectum. Est hoc animalculum non majus formicâ quadam majore, vespis non absimile, capitulô, oculis & aureis & nigricantibus præditô. Dorsum ejus sive medius venter Ultramarinô cœlesti colore eminentior. Abdomen sive venter imus purpuræ omni colore excelsior. Ambo colores aurum penitus resplendent. Alæ pellucidissimæ, nervulis vix conspicuis intertextis. Abdomen subtili aculeô armatum vesparum instar, quô acriter solet tangentis digitos pungere, ut constet, sobolem hanc Rosæ pulcherrimam non minùs ægrè tactu posse prehendi, quàm ipsam Rosam florem ex spinis suis colligi. Placet hanc Rosæ prolem appellare Vespam Roseam. Formosa hæc bestiola egressa mihi est ex Bedegware, quod cum pluribus in scatula asservabam, die 11. Julii Anni 1643. Conspiciebantur ibi multa in spongiolis istis foraminula, quæ procul dubio sibi vespulæ hæc pro egressu exederant. Omnes autem non majores in scatula reperi quàm formicæ parvæ, ut apposita Fig lit. a. (prout tunc temporis eas depinxi) ostendit. Post dies aliquot egressas ad cynorrhodos, spongiolis his consitas, reperi vespas has circa frutices roseos paulò majores, formicam tamen majorem non excedentes, celerrimè volitantes, nec diu in uno loco subsistentes, cynosbatos tamen non deferentes. Antequam verò ex Bedegware egrederentur, dissecui spongiolas aliquot, ut interiora perlustrarem, & inveni in quibusdam cellulis termites parvos, albos, incurvatos, (quos etiam Mensibus Martio & Aprili in spongiolis observavi) in plurimis autem pupulas albicantes cum capitulis suis exquisitè visibilibus, in quibus ocelli nigricantes prominebant. Sedebant autem in loculis suis

tanquam

tanquam embryo in utero materno, singulisque ex imo ventre canalis quidam subtilissimus versus dorsum in substantiam Bedeguaris sursum ferebatur, sive pro conformatione aculei, sive, ut adferretur per eum embryoni huic alimentum, tanquam per vas aliquod umbilicale. Die 7. Julii dissectæ spongiolæ embryones omnes suis jam cœli & purpuræ coloribus vestitos exhibebant ut Fig. lit. c. præsentat, indiciò, quòd in cellulis suis eruculæ vel termites in pupulas, ex his in vespulas perfectas transmutentur, & ita per exesa foraminula ad auram vitalem egrediantur. Hòc factò coeunt, & spermata sua, factâ prius aculeis puncturâ, in rosæ virgas immittunt, quæ ex solutione continui hac virgularum Rosæ humore nutritio perfunduntur, ex quo pilula sive spongiola hæc pilosa excrescit, ut in hoc Bedeguare prænominatæ vespulæ generari & procreari possint. Punctiones & spermatum depositio fit Mensibus Julio & Augusto, quo tempore Bedeguar paulatim cum spermate incrementum sumit, ut ab inclementia cœli subsequenti Autumni & Hyemis conclusa intus semina tueri & futuro vere enutrire eaq; ulterius elaborare possit. Ita sese habet Bedeguaris vulgaris & in eo Vespæ Rosæ generatio.

Fig. IV. vid. p. 49.

OBSERVATIO XI.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Pomis citriis monstrosis.

Quid de Pomo citrio chiroide Venerandus noster D. Præses notaverit, in Anno IX. Ephem. Curios. Dec. I. Obs. 3. videri potest. Cùm verò placuisse illos Naturæ lus Curiosis, constet, plura alia exempla si oculis eorum subjecero, non ingratum fore judicavi. Ut autem illorum pomorum, quæ genuino nomine Limonia vo-

care solemus, atque A. 1679. satis copiosa ad nos delata fuisse recordor, quorum nempe plurima variis quidem incisuris & protuberantiis, non tamen admodum profundis prædita fuerant, amplio rem mentionem non faciam, illa solum memorare lubet Citria, quæ nuper Illustr. cuidam Domino hîc à Mercatore oblata fuerunt, partim autem gratioso dono indè ad manus meas venerunt, diversæ magnitudinis & figuræ, quamvis, præter insignia aliquot, potiori ex parte minora exstiterint, quibusdam horum, eleganti spectaculo, scapo suo aculeato adhuc coherentibus. Cùm verò non tam aptè describi queat mira eorum figura, selectiora in addita Tabella, Fig. V. delineari curavi; è quibus saltem, primum illud, Num. I. cuspidum suorum eminentiâ Coronam satis eleganter; tria verò Num. IV. VI. & VII. tres quasi manus, justo tamen digitorum numero carentes, præsentare, hîc indicâsse sufficiat. Ideoquæ illud Coronarium, hæc Polychiroidéa Citria adpellare liceret. Utrùm verò monstrosorum hujusmodi fructuum ortum artificio cuidam humano adscribere debeam, hæreo. Varios equidem hortulanorum conatus circa fructus diversimodè immutandos non ignoro, qua ratione tamen memorata Poma in citriis arboribus produci queant, non video, nec ullus, quod sciam, hæctenus edocuit. Quamvis enim *Joh. Bapt. Porta Magiæ suæ natur. lib. 3. cap. 18.* modum proposuerit, quo tum casu & fortuitò, tum artis adminiculo exterior Citriorum figura, ab occurso nimirum ramorum aliorumve corporum cedere renuentium, aut etiam ope ad id fabricatorum instrumentorum, crescentes fructus renitentiâ suâ variè comprimendo, in formas insuetas effingentium, immutetur, eandem tamen hîc valere, vix est credibile, præcipuè cùm, quod nuper Collega noster honoratissimus, D.D. Gothofr. Schulzius, Vratislaviâ ad me scripsit, ibidem pomum citrium alio prægnans deprehensum fuerit, majori illo solitam figuram servante, incluso verò altero minori dimidiâ sui parte in diversos processus abeunte;

Fig. 5.

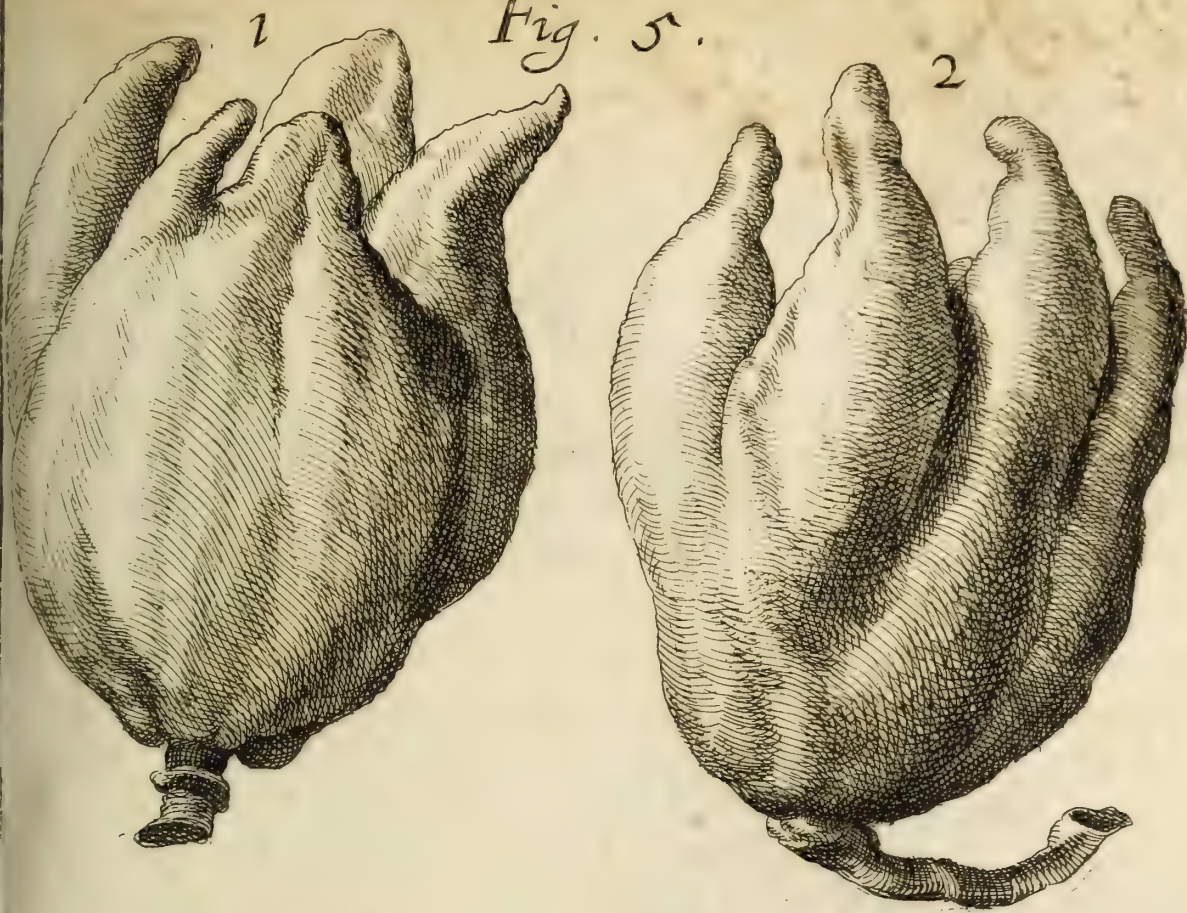
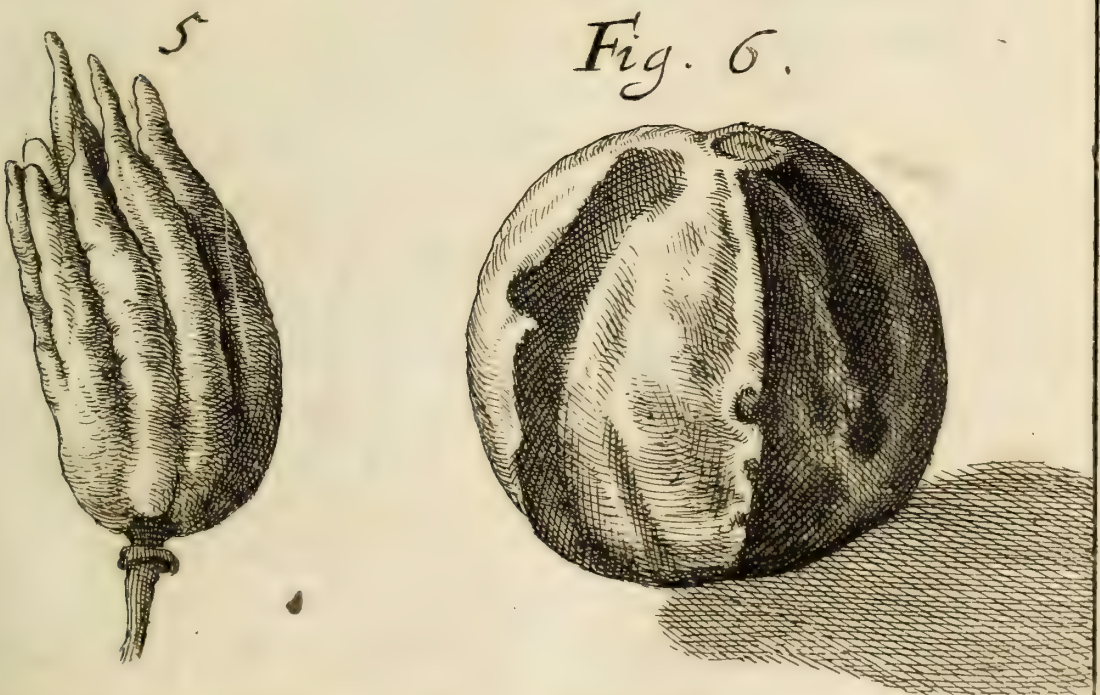
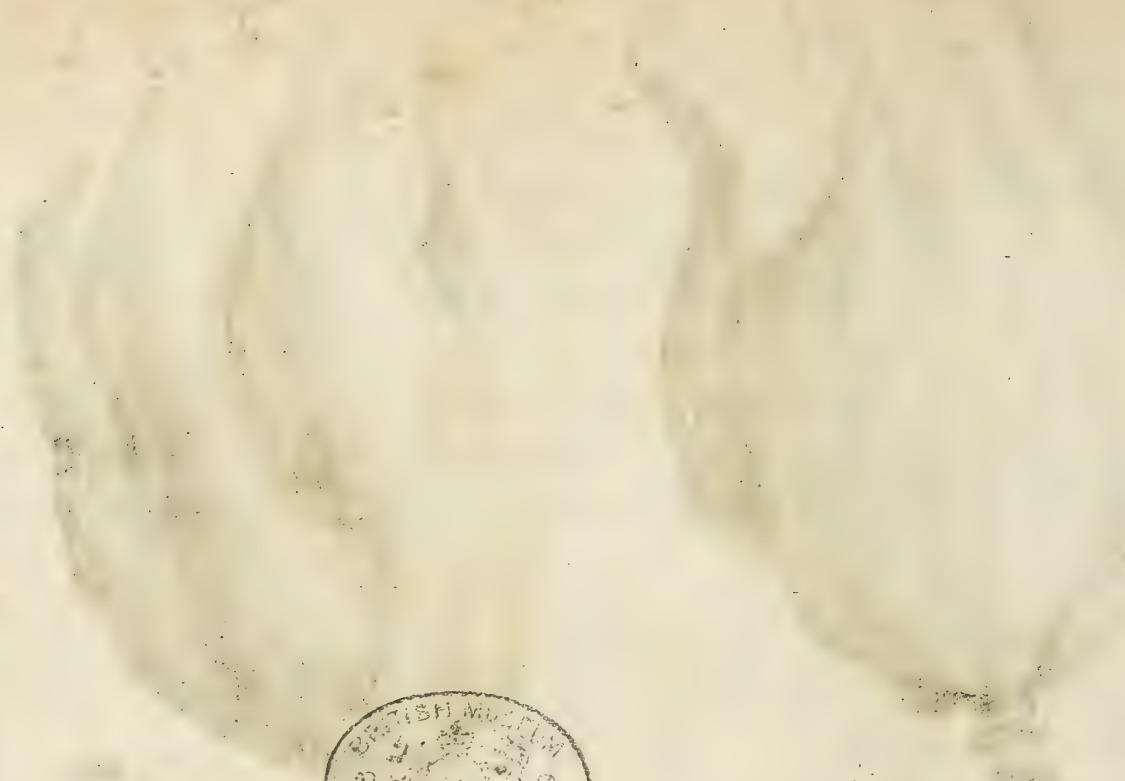

Fig. 6.

17

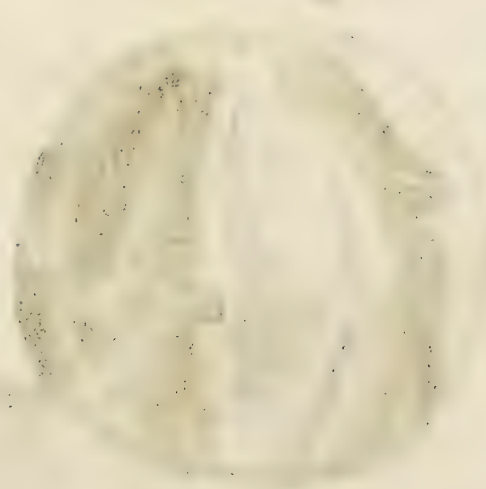
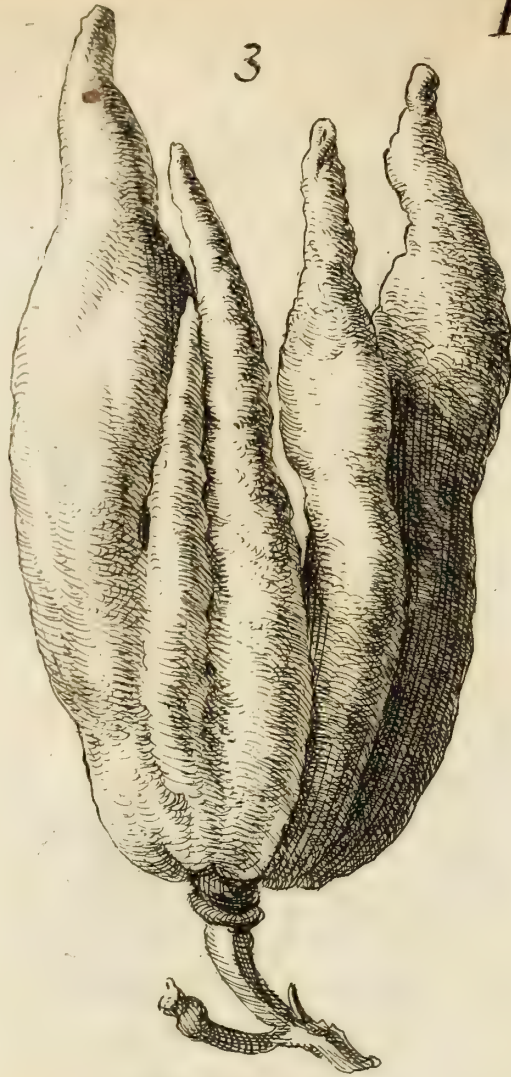

Fig. 5.

in quo sanè compressio illa minoris fructûs ab exteriori aliquo duro corpore locum habere non potuit. Unde non nisi naturæ quendam lusum hîc agnoscere volo, non secus ac in Caryophyllis aromaticis haud admodum dissimilis in ejusmodi lacinias facta divisio fuit deprehensa, quam præcedens Ephemeridum nostr. Curios. Annus legendam exhibuit. Cæterùm ex majoribus illud Num. III. insignitum cùm diffecâssem, in processibus majoribus (lit. a. b. c.) pulpam copiosam a core insignem inveni, in reliquis minoribus cortice insipidam tantùm carnem investiente; quam pulpæ absentiam in cæteris minoribus Pomis etiam suspicor, eâdem utpote in illo Num. V. notato deprehensâ.

Fig. V.

OBSERVATIO XII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Pomo aurantio citrato.

QUAM Citriorum pomorum raram figuram in antecedente Observatione Naturæ lusum vocare libuit, eam in præsentem hoc Artis industriæ adscribere malo, dum Figura VI. Pomum exhibet, quod præmemorato Patrono meo venerando, dictis Citriis monstris immixtum, fuerat oblatum. Illud verò ad Aurantia quidem majori ex parte referri debet, plus quàm tertiâ tamen sui parte Citrium est; utroque arctissimè invicem connato, neque ullo conjunctionis vestigio aut cicatrice adparente, ipsam autem diversitatem corticis colore, odore, & sapore manifestissimè ostendentibus. Et dum mihi ad dissectionem gratiose concessum fuerat, intus eandem duplicitatem exhibuit, nullam quidem conjunctionis notam præ se ferens, pulpæ tamen differentiam, præter oculorum fidem, linguæ etiam judicio comprobante. Id qua ratione, in sitionis nempe ad-

miniculo, impetrari queat, idem Porta *l. d. cap. 3. & 4.* edocuit. De similibus etiam Pomis vid. Acta philosoph. Societ. Reg. Angl. Num. XXIX. §. 8.

Fig. VI. vid. p. 34.

OBSERVATIO XIII.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL. Anatome calculosi.

Juvenis 23. annorum, postquam per aliquot annos militem in Bavaria egisset, ac diu stranguriâ, & intensis, dextro præsertim in inguine, doloribus vexatus fuisset, tandem mensè April. A. 1682. cùm parùm ampliùs militiæ idoneus videretur, in patriam huc rediit, totus macilentus & viribus confectus, atque cùm paulò post in Nosocomium publicum receptus fuisset, biduum saltem ibi commoratus, 28. d. April. obiit. Hunc itaque eo ipso die, cùm de adfectu ejus nescio quod dubium foveretur, rogatus à Collega meo, Excell. D. D. Dan. von Veldt, loci illius Medico ordinario, dissecui, inque vesica calculum, Fig. VII. Num. 1. notatum, quem repertum iri prædixeram, deprehendi, pondere ζ ijjß. æquantem, ipsâ vesicâ præter solitum crassâ admodum, cæterùm sine ulla labe, occurrente. Dexter autem ureter crassæ adeo substantiæ, ut vel cum aorta è corde emergente comparari potuerit, existit, tantæque unâ amplitudinis, ut carnosiores pollicem absque ulla sui extensione violentiori facilè receperit; cæterùm urinâ plenus, quâ non minùs ren dexter turgebat, spithamam longitudine æquans, & tubulos urinarios amplissimos unâ cum adpensis glandulis flaccidis majusculis in se recondens, quæ tamen invicem non cohærebant, sed divulsæ comparebant, interfluente eas limpidissimo sero urinario. Dicti autem ureteris orificium, quod in vesicam terminatur, arctum admodum, ita ut ejus in vesicam ingressus nec oculis patuerit, nec stylo aditum concesserit, unde

unde calculus, qui ibidem ceu ad portam hærebat, Fig. VII. Num. 2. depictus, subsistere coactus fuerat, nec in vesicam delabi potuerat; ipse verò calculus, quindecim granorum pondere, ex utraque parte, qua renem & qua vesicam spectabat, acuminatus comparet, intermedium ejus corpus processibus nigricantibus passim cingentibus, non ineleganti spectaculo, cum cæteroquin ipsi calculo cinericeus color inhæreat. Processum autem illorum ortum divinare non adeo proclive erit. Dominicus equidem Panarolus Observ. 6. pentec. 5. carboniformes calculos per urinam excretos describit, non colore tantum, sed & figurâ ac substantiâ planè carbones repræsentantes, quos tamen non calculos, sed ipsos carbones, errore aliquo fortuito devoratos, & à natura, quod circa alia corpora, partim in Observatione 142. Anni præcedentis Eph. Cur. notata, eandem tentâsse novimus, in vesicam detrusos, fuisse, videtur verosimile. Qualis etiam mens fuerat *Clar. Guil. Fabricio Hildano centur. 5. observ. 51. & apud Gregor. Horstium lib. 1. consil. & epist. med. sect. 5.* qui, cum à Matriona Bernensi carbones per urinam absque insigni dolore atque incommodo, excretos observâisset, eosdem potius cum jusculis & pane ipso devoratos, quàm in parte aliqua corporis genitos fuisse arbitratus fuerat. Id tamen in illo à me recensito calculo locum non habet; quin potius calculo jam formato, & præsentia suâ inimicâ ac inæquali variisque protuberantiis aspero corpore sanguifera ureteris vascula lædenti, sanguineæ aliquæ guttulæ adspergi & inhærere potuerunt, à spiritu dein lapidifico condensatæ. Qualis fortè etiam fuit lapillus ille nigerrimus, substantiâ tophaceus, in uretere à *Clar. Theod. Kerckringio (Observ. anatom. 67.)* inventus, ut & quem *Thom. Erastus Consil. à Laurent. Scholziocollect. 103.* in corde repertum, eumque veluti lapillum quendam nigrum fuisse, memorat.

Fig. VII. vid. p. 95.

OBSERVATIO XIV.

D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. FIL.

De

Testiculo in inguine abscondito.

DE Juvene, cujus in præced. Observ. mentio fuit facta, hoc etiam notari meretur, quod unicus tantum testiculus, sinister nempe, in scroto comparuerit, dextro cutem inter & abdominis musculos in inguine latente, adeo flaccido (qualis tamen etiam & ipse sinister prope modum exstiterat,) ut in demortuo corpore nullum sui indicium protuberantiâ aliquâ, aut ad levio rem contactum renitentiâ, dederit, vasis autem tam præparantibus communiter dictis, quàm deferentibus intra peritonæum in ipsa cavitate abdominis delitescentibus. Utrum in hoc subjecto testiculi in scrotum successu temporis descensus sperari potuisset, qualem recensent *Petr. Marchettus Observ. Chirurg. 58. Theod. Kerckringius Observ. anat. 13. Joh. Theod. Schenckius Exerc. anat. pag. 608. & Acta med. Hafn. Bartholin. Vol. 1. obs. 106. curavitque Mart. Rulandus cent. 5. curat. 97. & Ambr. Parvus lib. 7. chir. cap. 16.* dubito, cum omnes illuc viæ arctissimè ipsi fuerint præclusæ, ut sanè non nisi maximâ aliquâ violentiâ, partiumque divulsione ac laceratione perrumpere potuisset. Quamvis & sic ad subeundum matrimonium ac generandos filios habilis nihilominus fuisset. Riolanus equidem *lib. 2. Enchirid. anat. cap. 34.* testes in abdomine latitantes, sicque non in loco naturali positos, efficere scribit, ut in divortiis viri declarentur steriles; quo tamen fundamento, nescio, & contrarium probat *Paul. Zacchias Quæst. med. legal. lib. 9. tit. 3. quæst. 6. §. 7.* nec eventus aliud edocet, quo monorchides, aut testicondos nec falacitate, nec foecunditate didymis cessisse, constat; quales *Ephemeridum nostr. Dec. I. Ann. II. obs. 236. Ann. IV. obs. 13. Riolanus lib. 2. Antrop. c. 29 Fel. Platerus observ.*

*observ. lib. 3. p. m. 586. Bald. Timæus lib. 3. Cas. med. 45. Guern. Rol-
fincius part. 1. de generat. dicat. partib. cap. 5. Isbrand. Diemer-
bræck lib. 1. Anat. cap. 21. Regn. Graafius de viror. organ. gener.
pag. 9. describunt. Ut taceam, quòd Barthol. Cabrolius obs. 3.
stupratorem planè intestatum produxerit, utpote cui cellulas
tamen aliquas feminales Natura concesserat.*

OBSERVATIO XV.

DN. CAROLI OFFREDI.

De

Hepate magno.

Nobilissima & formosissima mulier, nuper nupta M. jun. uxor, cum difficultate respirationis continuâ, gravius tamen per vices laborâset, ex synocha febre obiit: In dissecto cadavere inventi sunt pulmones compulsi & detrusi à magnitudine præter exemplum hepatis, ad claviculas usque quæ cum vel caneret, ut hujus artis peritissima fuit, vel diutius cum Amicis colloquium continua- ret, gravi adeo spiritu premebatur, ut suffocationis periculo, ab eodem abstinere cogeretur; vigesimum verò vix attigerat annum, cum è vivis excessit.

[*Ex literis Patavio A. 1682. 27. Mart. Augustam Vind. ad
Luc. Schröck, L. F. missis.*]

SCHOLIUM.

Difficultatem spirandi, cum subsecuta temporis progressu suffocatione, ab hepate magno obortam, quòd totum ferè abdomen occupaverat, suâque magnitudine diaphragma fortiter compresserat, observavit etiam in muliere quadam Nobil. D. Dominic. de Marchettis, eundem effectum semper magnitudinem hepatis subsequi, Anatom. p. m. 42. animadvertens. Quod licet ut plurimum ita se habere negari nequeat, non tamen semper accidere, exemplis contrariis facile

facilè evinci posset: Optimâ inprimis sanitate præditam, vastæ molis hepar in corpore alentem feminam describit *Henr. Salmuth cent. 1. observ. 21.* Neque de illa difficultate conquirebatur puella Augustana, cujus cadaver A. 1682. 13. d. Novembr. apertum fuit, quæ plurimis aliis calamitatibus obnoxia, atque inprimis ex ischiade miserè claudicans, atrocibus insuper per aliquot annos doloribus & stranguriis confecta & emaciata, anno ætatis decimo septimo obiit, hepar ingens oculis exhibens, quod mole suâ non diaphragma tantùm & pulmones sursum truserat, sed ventriculum quoque ad latus sinistrum omnino compulerat, eumque ipsi situm impresserat; ut sinistrum ejus orificium, quod aliàs superius vocare solent nonnulli Anatomici, situm illum superiorem quidem habuerit, dextrum autem, sive inferiùs aliàs dictum, revera directè ipsi opponeretur, & inferiorem situm occuparet, fundo lienem versus sursum adactò,

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XVI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Locusta viridi majore, Hewströffel.

HÆc herbido virente colore, lineâ solùm spadiceâ per dorsum, pectus, & verticem superiùs ductâ: Inferiùs alvò & postremis pedibus, lineis pallidis binis insignita, splendebat.

Caput oblongum equi instar prona spectabat, & *scuto rotundo nasali* sub frontis *scuto* prominente, mobili, instruebatur: *scutum* hocce obtegebat *Osculum*, *chelâ* duplici dentatâ instructum. *Dentes spadicei* erant coloris, in fine apice acuto reflexo; reliqui molares censebantur. Sub priore hac chela *alia* reperiebatur ad se invicem complicabilis, triplici

spinâ

Spinâ dentatâ insignis. Maxilla inferiori latæ, subrotundæ, lingua crassula subrubens innectebatur. Mystacem gerebat ad chelas hispidum, virentem, triplici articulo mobilem, & barbulam, s. setam totidem articulis plicatilem simplicem, utrinque hispidulam.

Antennas nodosas, prælongas, sensim attenuatas, pallefcientes, mobiles in vertice tenebat. Oculi prominentes nigrum punctum è profundo repræsentabant.

Scutum dorsî oblongum firmiter sibi innexos pedum anteriorum musculos tenebat, quos utrinque vasa spiritalia seu tracheæ niveæ adeò insignes perreptabant, ut naturæ Artificem stupendum & ingeniosum quivis miretur: Hinc ordo Pedum primus exurgit brevior, femoribus obscure punctatis, & profundè sulcatis, tibiis spinosis & extremitate sub hamo duplici, corculò punctatò pilosò, geminâ papillâ & quadratâ protuberantiâ vestitâ. Sub hoc alter ordo ejusdem conformationis adest: Ultimus pedum ordo quàm longissimus est, atque ad saliendum aptè compositus, spinosissimus, punctatus & sulcatus, tendinibus robustissimis firmatus.

Alas habet utrinque duplices, per quarum medietatem costa viridis insignior discurret; priores ale ab ordine pedum secundo originem sumunt; posteriores à tertio: ale hæ plurimum à prioribus differunt, propemodum enim complicatæ, & albicantes cernuntur, nullis plexibus reticularibus, sed transversis lineis intercostalibus albidioribus observatis; insuper & ampliores, & tenuiores existunt.

Pectus elatum angustius est, superius duplicem spinam commonstrans dentatam; inferius autem geminos utrinque apices denticulatos.

Venter insignis est, octo annulis sulcatus, & duplicem caudam, murium instar pilosam, parvam, nactus, inter quam triplex papilla mobilis hirsuta cernitur. Ex alvo apex duriusculus instar gladii longus duplex egreditur.

Vasa spiritalia nivea per integrum abdomen disseminata,

& inter alvinos annulos, atque intestina affabrè convoluta fuerunt.

Ab Oris ductu internè reperitur *fistula primi* ventriculi, deinde *Nodulus* velut in gryllo, internè planè dentatus, & sulcatus ventriculus alter, hinc duæ *appendices* intestini, sive tertii ventriculi cavitates, & tandem *intestinum rectum*. Præterea *ductus Smaragdini insignes* per tracheas niveas disseminantur: *Officula sex* intra pectus musculis innexa, ad pedum stabilimentum præstò sunt.

OBSERVATIO XVII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Locusta viridi majore alia.

HÆc ventre flavo prædita est, octo *annulis* sulcato, quorum singuli in margine *duo puncta* nigricantia gerunt; *Cauda* hinc duplex ut murium egreditur. *Dorsum* decem *vaginulis* subintrantibus viridibus, ex utroque latere obscure punctatis, & binis *appendicibus* brevibus constat. *Ala* breviores sunt quàm in priore Locusta: *Superiores* ramificationibus insignes, sibi adaptatæ, nigris punctis juxta longitudinem in margine confitis: *dextra ala* in sui exortu *speculum transparens* commonstrat, quò excipitur *ala sinistra* superior admodum molliter, ne costæ in complicatione earum motui obstaculo sint; hæc est illa *scapularum commissura*, quâ stridorem edunt.

Ventriculi in hac quoque plures, inter quos *nodulus denticulatus* & sulcatus, ruminationi inserviens cernitur. Cætera cum priore sunt eadem; vide Aldrovandum & Jonstonum de Insectis vaginipennibus & Locustis.

OBSERVATIO XVIII.

D. JOH. de MURALTO.

De

Blattâ, Brodkäffer.

Insectum est vaginipenne, magnitudine scarabæi crocei, capite, pectore, & ventre nigris, Dorso verò sive Vaginis initiò castaneis, in fine obscurioribus, crustosis, punctatis, hirsutie cavâ asperis.

Caput habet subrotundum, ex candido collo macula subrubra oblonga utrinque ad articulationem apta prominulum valdè mobile: Oculos prominentes nigros, speculares: antenas spadiceas, tribus geniculis mobiles, adjuncto in extremitate ornamento trifido plicatili, plumeo. Osculum è chelis dentatis, Linguâ plumeâ, Mystace exiguo, geniculato, & scuto nasali componitur, Pedes seni nigri, hamati conspiciuntur.

Alvus sex annulis sulcari potest. Ala sub vaginis delitefcunt complicatæ, nigris costis insignioribus expansæ. Penicellus mobilis è folioso receptaculo ano exprimitur. Intestina excrementis nigris scatent, carnibus corruptis & pane vescuntur, atque cum Erucula carniū pilosissima, quam nostrates ein Schab / Fleischmaden vocant, magnam affinitatem habent, imò ex iis generantur: Hæc autem Eruca est exigua, hirsutissima, duodecim annulis splendidis, crustosis, in dorso subrubentibus, in ventre pallefcientibus ad corporis flexibilitatem vestita: à penultimo annulo duo cornicula juxtâ se invicem eriguntur: in dorso pili sunt breviores, ad latera longiores, & magis rigidi, ut corpus supinum iis incumbi queat: intrâ tres priores annulos seni pedes hamo simplici instructi, carnosî, ad corpus complicabiles exeunt. Sex utrinque puncta in capite oculorum loco conspexi: excrementa egerit subpallida, & ova in catena disposita ponit, è quibus ceu è chrysalidibus

dibus minima insecta pedicularia albida cum antennis longis, & oculis prominulis celerrimè currentia egrediuntur. Cæterùm Erucæ hujus osculum exiguum cum verticillatis brevioribus antennis visitur: exuvias aliquoties in anno deponit, effigies per microscopium depicta videatur

Fig. VIII. vid. p. 95.

OBSERVATIO XIX.

D. JOH. de MURALTO.

De

Forficula, Ohrenmügeler.

INstar Scorpionum *cuniculos* quærit, & retrograda est, *senis pedibus hamatis* instructa: *antennæ sex nodos*, & *venter octo subintrantes annulos* habet: *Cauda bifurcata* est, & *punica*, cava, liquorem flavum fundens. *Theculas alarum* gerit nigro margine conspicuas; *alas nullas* observavi. *Mystax articulatus*, & *osculum forcipatum*. *Nasi duæ protuberantia* adsunt: *Oculi nigri speculares*; *abvus mirè mobilis* instar anguis contorqueri potest. *Excrementa nigra* per appendicem obtusum intra forfices ani existentem deponit.

OBSERVATIO XX.

D. JOH. de MURALTO.

De

Cantharide I. Aldrovandi, quæ in Rosis reperitur, Goldkaffer.

Magnitudine ad Scarabæum majalem foliaceum accedit, *dorsî integri color viridis auratus* est, *splendens* que insigniter: *venter & pedes hirsuti ex rubro & viridi* ut cuprum nitent: *crustosum* est hoc insectum, nec ulla mollis particula in eo tangitur; dum ambulat, interpositâ

positâ quiete, mox gradum accelerat, mox remittit eundem, & caput quandoque pectori admover.

Caput pro proportione exiguum est, *scuto smaragdino punctato prominente tectum*: è medio scuto utrinque *oculi nigricantes speculares protuberant*, cum *antennis geniculatis, nodosis, ornamento simplici plicatili in extremitate instructis*. *Mystax parvus geniculatus osculo utrinque adstat*, item & *articulata forficula ad apprehendendum aptæ*. *Lingua plumea duplex ore exferitur*. Inter *oculos & antennas utrinque Processus à scutocapitis orbitæ locò notatur*. *Mentum barbatum est, & speculo quadrato collum insignitum*. *Scutum pectorale planum oculo cernitur, sed microscopio punctatum viride visitur*, Pectus *repletur tracheis niveis spiritalibus*, & anteriore parte de se emittit *pedes priores, femoribus pilosis, tibiis obtusè denticulatis latiusculis, pede proprio articulado nodoso, & spinosis processibus donato, in extremitate hamis herentibus duplicibus*. Ablatò Pectoris scutò, antequam ad *vaginas alarum devenerim, nivea vascula egregiè pulsare conspexi, unam, alteramve bullam ab eodem pulsu excitari, & liquorem limpidissimum effundi*. *Vagina alarum corticales sunt, foris intensè virides splendentes, punctatæ, intùs cavæ, nigricantes, locò quò dorso attextæ fuerant, triangulus cernitur, apice viridi, basi subrubrà splendente auratâ*. *Alæ complicatæ sub vaginis aderant, quinque costis spadiceis insignioribus expansæ: fibræ alarum non reticularis sed texturæ oblongæ fuerant*. Complicatio alarum fit per *articulum in costa extrema conspicuum, quò mediante ad formam unguium duorum pars alæ inferior subingreditur partem superiorem*. *Dorsum sub alis octo annulis sulcatur mobilibus, & utrinque ad modum commodiorem in longam lineolam fecatur*. Sub triangulo *splendens cavitas est, quæ tracheis in ordine dispositis cincta moveretur*. Anteriùs Pectori adstat *nodosus & aureus apex, juxta quem alter pedum ordo producitur, & sub hoc apice ordo tertius, ejusdem fermè structuræ cum ordine pri-*

mo, nisi quòd in fine tibiæ duplex, non simplex spina emittatur.

Abus sex annulos aureos rubentes habet, ad divisuras s. sectiones dorsales usque continuos: ex ultimo annulo, reclusâ vulvâ membraneâ seu ovario transparente, plura candidissima ova extruduntur.

Ventriculus & intestina simplicem & rectum ad anum usque ductum tenent, atque nigricante stercore repleta sunt.

Præ cæteris in hoc Scarabæo mirandum ordinem & structuram trachearum s. vasculorum spiritalium cum valvulis s. nodis vidi, in quibus erat vita, motus, aër &c. Deinde Pectoris os triangulare, ut in Cervo volante, carnem filamentosam compactam suffulcit, ac undique aërea hæc vascula sobole numerosâ carnem eandem adeunt.

OBSERVATIO XXI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Cantharide viridi χλωροχέρσω.

HAnc notavi toto corpore instar *Turchesia gemma* è cœruleo virescentem, instar scarabæi liliacei stridentem, sed multò majorem.

Caput terram spectat, frons planus est, chela duæ nigrae, fortes, latiusculæ, tenuissimè denticulatæ & secantes ori adstant, quibus varia insecta enecat. Lingua spadicea plumosâ duplex ore exeritur; duplicem habet quoque mystacem geniculatum, nodosum complicatum, longiorem superiorem, breviorè alterum. E medio oculorum specularium nigerrimorum eriguntur Antennas s. Cornua itidem dilutè viridia mobilia, novem nodulis nigris articulata, sensimque attenuata: abruptò capite à scuto pectorali, sub aspectum veniebant duæ tracheæ cavæ insignes cum niveis ramusculis pluribus, iisque

iisque mobilibus. Hic loci egregie causam stridoris notavi; Moto nempe scuto pectorali super nigram eminentiam, quam circumdabat, facto attritu duorum horum corporum, stridor talis exacte percipiebatur, qualem in vivis quoque capite nutando edebat animalculum: nigra hæc eminentia stridorem causans duo puncta albicantia gerit. A scuto autem pectoris viridi punctato antèrius producuntur pedes priores hirsuti, femoribus crassioribus, tibiis longioribus & tenuioribus, pedibus propriis tribus nodositate articulis, quarum nodositas postrema finditur, & hamus duplicatus insignis & fortis, ex fissura emittitur: eandem conformationem quoque tenent pedes reliqui. Vagina alarum quævis inter puncta nigricantia tres insignes maculas nigras gerit, quarum margo pilosior est: reconduntur sub iis nigricantes pellucida alæ quatuor costis obscuris extensæ, in medio implicite complicatæ, mirâ eis ovum articulatione: textura alarum non est reticularis observabilis, sed instar vitri Veneti tusa. Sub alis scapula sunt crassæ, cum virescente in summo triangulo. Dorsum septem sulcatur annulis nigris, punctis viridibus: Apex annuli postremi virescit plurimum, & pilosus est, inter ultimum & penultimum pedum ordinem protuberantia durior cernitur, femora suffulciens, per medium ductâ lineâ nigrâ. Annuli alvini quinque notantur ad subingrediendum apti.

Presâ alvò excrementum decidit flavum; & filum intestinale oblongum viscidum, hispidumque cum apicula duplici spadicea prodit, medietate intra alvum servatâ: hinc & ovarium ovulis oblongis candidis pluribus fartum extrahitur.

OBSERVATIO XXII.

D. JOH. de MURALTO.

Cantharis miniata 3. Jonst. Hist. Nat. p. 40.

CImex sylvestris ab Authoribus vocatur, latum est animalculum minii colorem habens, in dorso quatuor, in scapulis sex, in capite binis nigris lineis ornatum, in ventre

ventre verò punctatum. *Ala* duplices unicæ includuntur *vagina crustata*: superiores ad dimidium cinnabarina, nigro margine pictæ, reliquum verò fuscæ existunt, *costis* insignibus expansæ. *Inferiores* raræ texturæ, nigris *costis* extensæ breviores cernuntur, inter has *costas præcipua rubescit*. *Caput* oblongum, sed exile est, è lateribus duos insignes & prominentes oculos gerens, *antennas* habet cylindricas, nodosâs, longas; *quatuor geniculis* mobiles: anteriùs ore emittitur *aculeus* quatuor nodulis subnigris elongatus, hujus extremo apici medio *pilas inseritur* ad eliciendum alimentum aptissimus.

Pectus gibbosum est; *alvus* septem latiusculis *vaginulis* sulcatur, & *fimbria* in margine nigris ac miniatis punctis picta notatur. Ex *alvo pressa* egreditur *duplex forficula* spadicæ. *Sex pedes* adsunt nigri, geniculati, & parumper hamati, spinosi,

OBSERVATIO XXIII.

D. JOH. de MURALTO.

Papilio flavus.

Insecti hujus *Ala* quatuor membranæ, luteæ, farinacæ, æquabiliter contextæ, pluribus in margine, aliquibus in medio tantùm, iisque punctis exiguis nigris ornantur, *costis*que subviridibus extenduntur. *Antennæ* sunt duæ è vertice surgentes miniatæ, verticillatæ, in fine crassæ, in basi tenues: rubet quoque *pluma capitis* & colli à parte postica: *Oculi splendentes* coloris castanei & innumeris speculis rhombum referentibus conflati sunt, per quos *nigricantes macula* transparent.

Intra hos oris locò *pallescentes plumæ* duæ eriguntur artificiosè admodum fabrefactæ & sectæ, recondentes *apicem arcuatum longum*, prætenuem, sulcatum, & duplicatum, imò & cavatum, quo ceu linguâ & osculo utuntur. *Pectus* gibbosum est, hirsutieque asperum, in *scapulis* griseum, in parte
anteriore

Fig. 4.

f. 32.

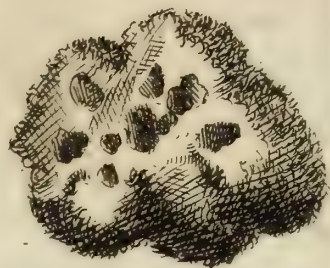

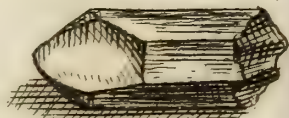
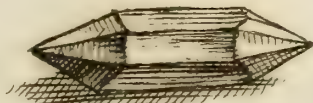
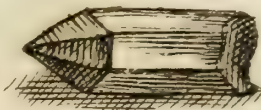
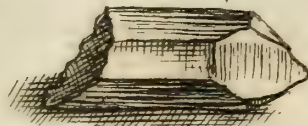
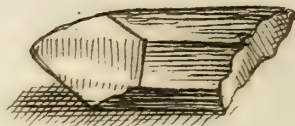
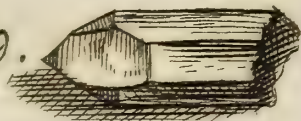
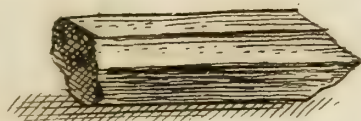
Fig. 9.

f. 49.

Fig. 25.

f. 99.

anteriore flavum, ab eo utrinque pedes tres egrediuntur hamati & pectori adplicati. Alvus septem fulcatur annulis, hujus extremitas è duobus laminis s. foliolis sibi junctis composita est: presâ eâdem intestinula cum nodulo stomachi vicem sup- plente (velut in Ruminantibus) cernuntur. Secui quoque Papilionem alium crassô ventre è Cinereo albicantem, hirsutissimum, qui ova velut in catena prælonga connexa plurimatenebat, pallida, margine superiore candicante; Vide Eruculam Carnium: Secui Papilionem versicoloreem iisdem visceribus præditum, cujus elegantem picturam adjungere volui

Fig. IX.

OBSERVATIO XXIV.

D. JOH. de MURALTO.

De

Violâ luteâ cum Phrygano.

Foliis *Salviæ* firmiter inhæsit *Phrygano* senis pedibus splendentibus nigris, è quo prorupit pallidum subrubrum & subrotundum corpusculum aptè complicatum, cujus *alvus* crassior, novem annulis fulcabatur: in fine annuli primi & capitis utrinque duo observata sunt puncta nigra, aderant anteriùs oculi, & juxta eos osculum cum appendicibus binis: Pedunculi sepulti intra aliformem crustam jacebant. Insectum hoc è *Phrygano* exiturum firmissimè adhærens alvo in *salvia*, & *foeniculo* reperi, senis pedibus atris variegatum; transactô triduô, *Viola*, insectum luteum vivum, punctis in vaginulis nigricantibus, latiore mystace, effractô *phryganiô*, erupit, hujus figuram adjunxi.

Fig. X. vid. p. 95.

OBSERVATIO XXV.

D. JOH. de MURALTO.

De

Pulice campestri, Herdflöhe.

Insectum alatum parvum, lentis magnitudine reperi in hepatica fontana, cujus caput scutatum, & squammatum erat, binis utrinque oculis in margine exiguis, cum antennis simplicibus, osculum pectori incumbebat, cum rostello simplici spatulo inter pedes medio reclinato: ultimus pedum ordo cæteris longior erat, ad saltandum aptissimus, ordo verò medius & primus minor erat & brevior; omnes hamati & circa tibias spinosi; alarum costæ albicantes fuerant, superiores quidem obsoleti, inferiores albidi coloris. Alvus decem annulis fulcatur spadiceis; duæ in ano appendices extiterunt.

Simile insectum non quidem alatum, sed subsultans reperi in Buxo viridi, punctis nigris conspersum, cui oculi utrinque ad capitis scutum pallidi erant, rostellum oblongum, & antenne articulatae, ut in præcedente.

OBSERVATIO XXVI.

D. JOH. de MURALTO.

De

Perla Ribesiorum.

Perlam exiguam in Ribibus notavi obsoleti coloris, grisei, admirandæ texturæ: nam Caput habebat triangulare, cinereum, cujus basin, seu partem præcipuam anteriùs constituunt duo oculi Smaragdini speculares protuberantes, intra quos recta duo cornua surgunt, duodecim verticillis hispidulis mobilia. Os hinc ex oblonga papilla apice donata prætenui egreditur: juxta id utrinque duæ proboscides

scides, tribus geniculis oblongis articulatae, & velut in araneis ad Osculum complicatae, hispidulae surgunt, intra proboscides has maxilla forcipata & labium inferius pilosum papillam oblongam & cavam aptè claudit, usque ad apicem prætenuem.

Thorax gibbosus & tuberosus est cinereus: anteriore ejus parte sex pedes, quatuor articulis, & hamo duplici oriuntur. Posteriore ala erecta duæ sex costis cartilagineis extensæ, in fine plicatiles oriuntur. Ad Dorsi extremum utrinque appendices geminae grisei coloris eriguntur, globulum in extrema sui parte sustententes: Alvus decem annulis variegatis albis & obsoletis sulcatur: ex ano duplicatus apex castanei coloris emittitur, apprimè ad invicem complicabilis: Ova nigra, cortice duro splendido inducta secernuntur.

Masculus particulam in ani extremo habet mobilem, duplici folio spinoso, & denticulato sine instar vulvæ præditam: quâ penicillum seu apicem fœmellæ comprehendit.

Ex alvo masculi educitur *filum spadiceum*, instar prætenuis vermiculi.

OBSERVATIO XXVII.

D. JOH. de MURALTO.

Aranea vulgaris, vide Hooekium in Micrographia Observ. 47.

PRæter ea notavi, *quatuor oculos* in quadrangulo positos nigros rotundos, araneam in fronte gerere. *Osculum latum chelis in superiore maxilla dentatis, in fine hamo adunco simplici tenuissimo donatis instructum est, cui accedunt forcipes maxillæ inferioris Cancrorum instar denticulatae.*

Antennæ binæ tribus articulis geniculatae, & hamatae, spinosæ versicolores, manuum locò sub ore exeunt.

Sex pedes diversimodè punctati, gemino hamo instructi,

spinosi, è femore, tibia & extremo pede constantes, juxta se invicem è pectore producuntur. È filo pectoris *alvus crassula* gibbosa punctata procedit, ovulis & muco imprægnata: ex *ano filum* ducitur.

OBSERVATIO XXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

Bombyx. Vide Malpighium: quæ ego cum amicissimo Wagnero nostro notârim, paucis referam.

Caput ejus subrotundum est, punctatum, pilosum. Oculorum locò quatuor utrinque nodulos, juxta se invicem positos, gagatis instar nigerrimos gerit, quintus autem oculus ad scutum nasale, in angulo antennarum reconditus est.

Ad oculum primum producitur utrinque *antenna è vaginula* albicante prominens, spadicea, in extremitate pilosa, duobus nodulis albicantibus articulata, quibus intro vaginula ad objecti improportionati præsentiam recondi potest.

Scutum Nasale in triangulum capitis anteriùs desinens, quod transversam squamam possidet, visitur. In finè hujus trianguli *macula quatuor obscuriores* notantur. Sub scuto nasali *chela denticulata latiores*, apicibus sex nigricantibus complicantur; sub his *Mystax menti* locò prodit, minimus, ibidem *vaginulis recondi aptus*. Ex oris proprio *tubulo*, à gula diverso, ducitur *Sericum*.

Sub mento *appendix instar barbae* hirsuta conspicitur: à lateribus hujus appendicis utrinque aliæ *antennula nigricantes* minimæ, prodeunt. *Collum flavescente* margine incipit, atque ex annulo primo construitur, à posteriori loco lineâ rectâ, ad latera verò maculis binis nigricantibus vestitur: *pilosum est*, juxtaque *par primum pedum* foramen circulo nigro
splen-

*splendente cinctum utrinque repræsentat. Post Collum Tho-
rax gibbosus, rugosusque cernitur, nigris punctis, breviori-
busque pilis conspicuus maculæ binæ obsoleti coloris thora-
cem terminantur.*

Anteriùs in collo & thorace *tria pedum paria flavescencia* geniculata, è basi denfiore in apicem *simplici hamo* præditam terminantur. *Hamus acutissimus est*, coloris spadicei, incurvatus. Cæterùm *pedes pilosi sunt*, horumque articuli *nigris simbriis* distinguuntur. Tota corporis *longitudo* novem annulis sulcatur, se invicem aptè ingredientibus. In fine annulorum *foramina* nigro margine cincta reperiuntur, *spiritalia* dicta. In *Dorso annuli tertii* duo signa literæ C. seu semilunaria flavescencia reperiuntur. In *sexto annulo signa subcærulea* minora literam C referentia adfunt. Ad annulum *nonum* in dorso surgit *caudata appendix* perspicua, hirsuta, è virore flavescens.

Priores pedes, cùm terminentur intra foramen spiritale secundum, reliquos post se relinquunt circa foramen quartum eductos, crassos, spinosos, pilis albis conspicuos, & instar *φιλανθρώπου herbe spinis in corona confitis* & ad adhærendum aptissimis munitos, terminanturque ad foramen spiritale antepenultimum.

In fine totius corporis itidem latissimi omnium *pedes duo*, quibus corpore erecta stare potest hæc Eruca, conspiciuntur. Intra pedes hos anteriùs *Clunes hirsutiores* cum *Ani* *hiatu* notantur.

A Gula ad anum usque per omnia *intestina* reperta sunt *foliola mori*, sensim magis digesta, *humore tenacissimo* mixta; *forma excrementorum oblonga est*, sulcata nodosa, & conglobata instar fructûs mori, subviridis. Utrinque ad collum anteriùs *Lymphatica* sparguntur, è quibus ducitur *glutinosa lymphæ*, successivè in sericum abiens. *Lymphæ hæc per fistule intestinalis* superficiem defertur, *ductibus propriis* inclusa, qui in *plures canaliculos* insignes ad regionem stomachi dispescun-

tur, quò in loco undique numerosissima *vasa spiritalia*, nivea, aëre plena, cernuntur: tam *facilè* autem hæc *lymphâ* in stomacho *coagulatur*, ut derepentè ab aëre frigidiusculo in-
crassetur: *Foraminibus* hisce spiritalibus *utrinque valvula*
preposita est, ut aër semel ingressus, humorem in lymphati-
cis coagulet, nec egredi possit; hujusmodi foramina notan-
tur in *Lampetra* minima pisce, qui sugendo sese sustentat.

Quàm levissimè vulneratâ cute *liquor flavus*, aquosus
valdè, & copiosus secernebatur, qui dum adhuc intrâ cana-
liculos suos latitabat, stagnatione consistentiam, colorem-
que acquisivittalem, qui in longum *ductus*, *filâ sericea*, pro-
pè osculum flava, ad anum verò albicantia, exhibuit.

Utrinque juxta intestinorum ductum rectum, simpli-
cemque complicata duo *vascula aurea*, transparentia, admo-
dum glutinosa in longitudinem totius animalis deducta,
lumbricorum instar conspeximus, quorum altera extremitas
juxta Oesophagum implantatur, altera verò in *apice dorso in-*
cumbente terminatur.

Notavimus itidem è spiritalibus foraminibus non aliter,
atque ab intestinis humanis ad Mesenterium derivari *vascula*
ad ductum intestinale Bombycis, aëre plena, *trifidâ ramorum*
serie, ut semper ramusculus spiraculi superioris, furculos ad
spiraculum inferius demittat, & insimul annulos suffulciat:
Vascula hæc spiritalia coloris sunt obscurioris, quæ verò ni-
vei coloris sunt, hæc per *intestinalem fistulam*, ut & sacculos
sericeos quam copiosissimè disperguntur, adeò ut existimem
(salvâ aliorum opinione) hunc in modum Serici generatio-
nem, Naturâ monstrante viam, fieri.

Succus Mori foliorum lentus in Bombycis stomacho digestus,
ex intestinis per vascula albicantia sub chyli forma quaquaver-
sum dispescitur: accedente per spiracula aëre vitalitatem ac-
quirit, ut bombyx aliquanto tempore exinde nutriatur; cum ve-
rò magnitudinem acquisivit justam, mutatis variis exuviis ve-
sci desinit, quò tempore chylus lympham quandam aureo colore
fulgentem

fulgentem in adjacentia utrinque vascula vermiformia deponit, quæ alteratur & admodum glutinosa redditur, turgens vomitu quasi sparsa glutine vel parietibus adhæret, in fila prælonga deducitur per dies aliquot, usquedum nempe collecta hæc lymphæ pallida superabundans evacuata fuerit: vel sibi relictæ bombyces nidos seu domunculos è serico efformant, more aliarum Erucarum, ibiq; in Aurelias vertuntur, mirè infantis effigie complicatas quiescentes, donec domunculo ab adversa parte humectato, atque præmorso egrediatur Papilio albus hirsutissimus, innumeris ovisscatens, & post congressum eadem parietibus aut domunculo aspergens.

OBSERVATIO XXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Milvus, cum amicissimo Wagnero nostro examinatus.

Milvi figura exterior æmulatur Falconem in Clave descriptum. Hic jam suffocatus, sibi relictus, spiritû ori inflatò, ad semetipsum rediit.

Venter infimus pinguedine fartus erat.

Hepatis duplicaturam s. binos lobos distinguebat sub diaphragmate mediastinum, s. paries membranaceus interstitius à scuto pectorali & pleura productus.

Vesicula biliaria, bile porraceâ plena, circiter ulnæ quadrante cholidochum ductum comitabatur duplici egressu in intestinum.

Ad ventriculi latus dextrum glandula subnigricans reperia est, pinguedine stipata, cui particula Pancreatis adhæsit.

In initio intestini recti duæ appendices vermiformes notabantur, admodum exiguæ, quæ locò appendicum cæcorum insignium adsunt,

Sesquiulnam æquabat longitudo intestinorum: Hæc fibræ à frigore contractis admodum dura evaserunt.

Ventriculus Pyriformis erat, cujus membranâ primâ demptâ, quæ carnosior est, plexus aderat locò Oesophagi glandulosus, integrum Oesophagum ambiens: glandulæ hæc instar ovulorum carnearum exactissimè configuratorum, & perspicuorum erant.

Renes in Lumbis profundius latitabant.

Lienem nullum observavi, nisi glandulam in dextro ventriculi latere positam, pro ipso accipere velis.

Renibus vasa candidantia quedam, s. nervi ad ani extremitatem veniunt: itidem vasa sanguifera: ut & ureteres in pedicem abeunt.

Renes succenturiati oblongi, utrinque renibus adstiterunt.

Diaphragmatis locò membrana tenuissima est, Cor involvens.

Sub tali Diaphragmate Pulmones latitarunt floridi, cavernosi, spatiola costarum subintrantes.

Cor oblongum est, binis ventriculis, totidemque auriculis, & artificiosissimè valvulis XII instructum. Sub semilunaris valvulis transitus est, in Cordis coronarias, hinc ipsam Aortam,

Inflato aère in asperam arteriam propè pulmones dissectam, exactè perceptus est sonus, quem avis hæc viva edebat.

Musculi pectorales crassissimi alas fortiter movebant: Insignes item tendines suralium musculorum reperiabantur.

Detractâ pelle capitis, Organa auditus pulchrè apparebant, videlicet tympanum cum transparentibus per illud ossiculis.

Oculi prægrandes intra orbitam membraneam spectabiles continebantur, qui instar cornu duram Corneam tenebant, humoremq; crystallinum mirè protuberantem.

In Cerebro præter protuberantias varias notavimus insignem

gnem Glandulam pinealem, in ejus meditullio repositam, à cujus parte anteriore & posteriore quatuor radices medullares in glandule substantiam absumptas, cum, & absque Microscopio conspeximus. Radices hæ medullares è pluribus filamentis nerveis in unum funiculum congregatis conflatae sunt; anteriores quidem è protuberantiis anterioribus, posteriores autem radices, è protuberantiis posterioribus suos nervulos acceperunt, ut certò certius sit Glandulam, hanc nervis omnibus in compendio junctis suffulciri, in eaq; spiritum purissimum, subtilissimum maxime mobilem, & serenum residere, qui in homine mentis distantis Imperium fideliter exequatur. Neque me deceperunt, uti nonnulli in publicis suis scriptis putârunt, vel pars medullofa, suis candidis striis transversis, utpote quam seorsim sub natis conspeximus, vel aliud quiddam, quod ductum nervorum non immediatè consequatur: nulla est absurditas, dicere: Animam suis præcipuis operationibus in Cerebro, & imprimis in ejus centro residere, utut ab Anatomicis nominetur: positò etiam Capillos quandoque inibi reperiri, hoc tamen certum est, organo tali læso, lædi in homine rationem, imò testantur Observationes Chirurgicæ & anatomicæ, Cerebrum lædi posse absque morte, sed Glandulam pinealem vel tantillum læsam derepentè & uno quasi ictu hominem trucidare: Imò experimentum in Canibus institui potest viventibus, stylo ad hanc particulam traducto, quod non uno saltem experimento Celeberrimus ille Chirurgus & Anatomicus Artheaud Lausannensis discipulos suos edocuit. Impeditur quidem in operationibus suis anima, malè constitutâ glandulâ: sed revera principale hoc ejusdem folium esse, dum erecta hinc inde ad cerebri systolen atque diastolen morilatur, atque libera degit, evincitur: pluribus autem me explicui in Epistola quadam (cujus responsa desidero) ad Excellentissimum Helvetiorum Apollinem Dominum & Patronum meum colendissimum data, qui publicè sententiam meam corrigere sustinuit. Reliqua in Milvo notata cum Falcone conveniunt.

OBSERVATIO XXX.

D. JOH. de MURALTO.

De

Gryllo-talpa.

PRÆcedentibus Ephemeridibus Observ. LXII. Gryllo-talpæ descriptionem exhibui, atque de Ventriculis hujus animalculi disserui, horum nempe structuram eandem esse cum structura Ventriculorum Grylli vulgaris, quam Observ. LVIII. ibidem proposui. Interea temporis nunquam otiosus amicus meus, *Pythagoras*, pag. 8. *Merycologia sua* sub prælo sudantis, errorem nihilominus, vel oblivionem in me notavit, cum de duobus saltem ventriculis Gryllo-talpæ, nullâ mentione appendicum factâ, scripserim. At, referri possunt ad intestina cœca, sicuti in Avibus quibusdam, & quadrupedibus contingit, quorum coctio non perficitur antequam ad duplex cœcum perveniat. Referri quidem ad ventriculos possunt, eò quòd multum iis intercedat analogiæ & affinitatis: lateraliter quoque ventriculo nodoso & sulcato tam aptè adhæreant appendices & beneficio vasculorum aëreorum s. trachearum cum eodem ita devinciantur, ut nisi dirumpantur hæc vascula spiritalia, primo intuitu, pro uno & eodem ventriculo reputes: Ruminantia porrò quatuor ventriculos possideant, ut plurimum. Porrò, sub appendicibus his fistula intestinalis aliquo-usque rectâ deorsum pergit ad Coli valvulam insignem, quæ ab ano liquorem vel flatum nullo modo, ab œsophago verò per ventriculos omnes admissum, quàm facillimè usque ad recti finem transmittit, circa quem finem glandulæ duæ pellucidæ & albicantes, sive testes notantur: Ventriculorum schema depictum addidi in Tab. 1. 2. & 3.

Fig. XI.

TAB. I.

Fig. 12. f. 61. tab. 1.

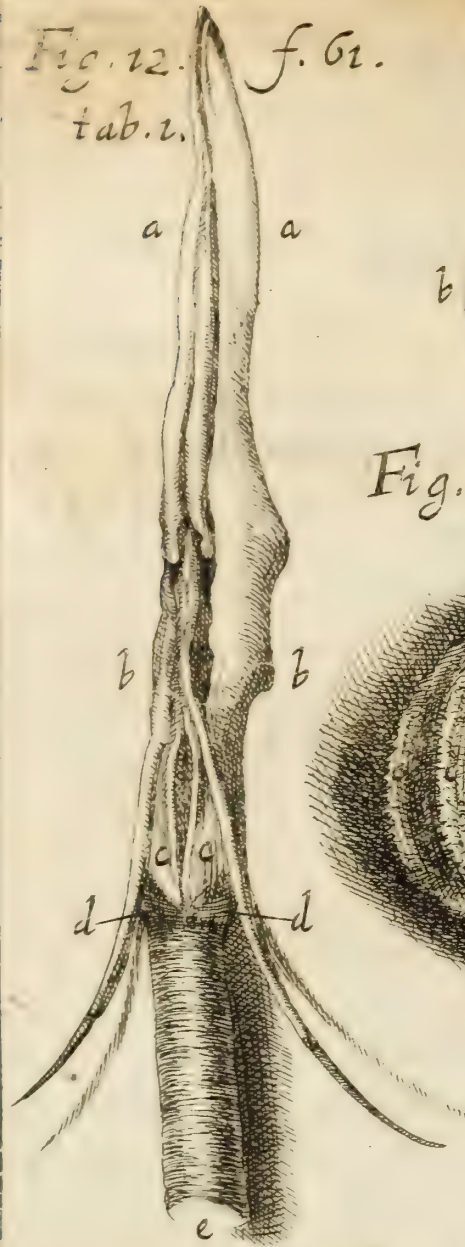

Fig. 12. f. 61. tab. 2.

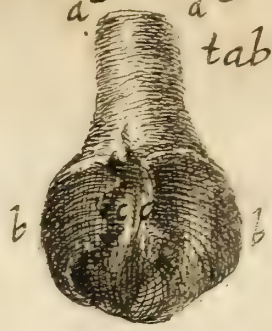

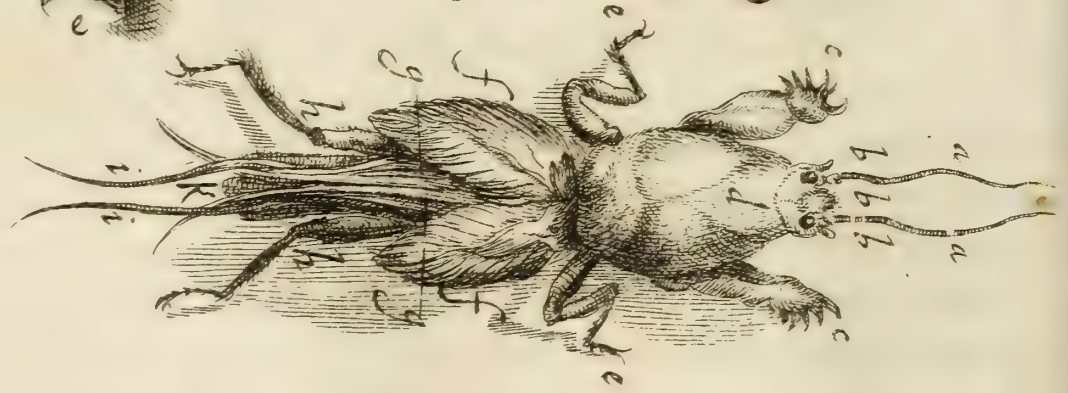
Fig. 11. f. 59. tab. 1.

Fig. 11. tab. 2. f. 59.

Fig. 11. tab. 3. f. 59.

T A B, I.

Exterior facies.

- a. Gula.
- b. Ingluvies sive primus ventriculus.
- c. Spatium inter nodulum & ingluviem.
- d. Nodulus sulcatus tracheis perspersus sive ventriculus alter.
- e. Appendices duæ, sive Ventriculus tertius & quartus.
- f. Intestinum tenue,
- g. Valvula coli.
- h. Intestinum crassum & latius.

T A B, II.

Interior facies secundi ventriculi Gryllo-talpa.

- a. Corona supernè nodulum jungens.
- b. Corona inferiùs nodulum cingens.
- ccccc. Bracteolæ sex dentatis papillis armatæ.
- dddd. Concurfus bracteolarum.
- e. Finis seu transitus à nodulo ad Appendices.

T A B, III.

- aa. Cornua.
- bbb. Caput acuminatum & barbatum cum papillis albican-
tibus.
- cc. Brachia geniculata, ferrata.
- d. Scutum testaceum nigricans.
- ee. Pedes anteriores.
- ff. Expansæ antennæ.
- gg. Alæ plicabiles.
- hh. Pedes posteriores oblongi.
- ii. Ani fibrillæ pilosæ.
- k. Anus.

OBSERVATIO XXXI.

D. JOH. de MURALTO.

Ardeæ stellaris, die XIX. Novembris cum
Cl. D. Theodorico Zwickio, examina-
ta. *Lohrrind / oder Maßwenhe.*

Ejus longitudo à rostro extremo usque ad ungues quinque spithamarum est; Collum binas, Pectus & Abdomen unicam, sex verò Alæ extensæ adimplent: Rostrium octavam ulnæ nostratis partem tenet, apice duriore peracuta, utrinque dentata, virescit infrà, supernè nigrescit. Verticis plumæ è nigro in spadiceum abeunt colorem. Collum plumis oblongis, stellatis, transversisque maculis insignitis constat, reliquis plumarum color ad Rusticulam (*Niedschneppf*) accedit. Pedes sunt instar Rostri obscure virentes, digitis utrinque quatuor, unguibusque armati. Oculi membranâ nictatoriâ cincti, circulo aureo donati sunt. Lingua cartilaginea est, bifida circa basin, & dentata, ossi hyoidæo stabilita: Cornua ossis hyoidæi sunt duobus articulis mobilia. Caput bronchii in fine serratum est, hiatus autem anteriùs binis cartilaginibus, lateraliter carnosis musculis mobilibus, & osseo in dorso apice cinctis, vel clauditur, vel aperitur, prout vocis modulatio id requirit. Ipsa autem Trachea contiguis annulis cartilagineis usque ad pulmones necitur: de quibus Tab. 1. & 2. conspici possunt. Musculi pectorales sunt crassissimi, costis adplantati, sub iis intercostales cum triangulari conspiciuntur. Os sterni arcuatim protuberat usque ad claviculam, quæ prætenui, sed duriore membranâ cingitur, ut pectus à collo distinguatur.

Cor suspenditur Pericardio, à sterno, quod Mediastino succingitur in Pleuram abeunte. Cor coniforme est, binis ventriculis constans, quorum sinister crassissimus est, ut vi ejiciatur

tur in corpus universum sanguis arteriosus : dexter verò tenuis, ad solam sanguinis venosi receptionem. Pulmones à clavicula usque ad testes costis intertexti conduntur, spongiosi & porosi vasis sanguineis perspersi. Sex utrinque costæ sunt cum sterno contiguæ. Vena cava à cordis dextra auricula per Pulmones descendit suprà renes in pelvi reconditos, ad quorum confinia juxta cor observantur duo testiculi, albescentes, fibrosi & oblongi, ductus suos ad anum transmittentes: Hepar, velut etiam humanum, in duos lobos divisum est. Vesicula autem biliaria pyriformis è divisura hepatis prodit. Oesophagus amplissimus est, ut majorem piscem nullo molimine deglutiat. Stomachus internè crustâ glandulosâ, villosâque munitur. Pylorus valvulâ præcluditur, & admodum arctus est. Intestina tres ulnas longa sunt, fibris circularibus densata, viscosiore bile plena, flexibusque glandulosis hinc inde conspicua. Intestinum cœcum simplici valvulâ admodum parvulâ præditum est.

Fig. XII, vid. p. 59.

TAB. I.

Trachea ardeæ stellaris.

- a. Lingua in basi bifida.
- bb. Os hyoides.
- cc. Rima cartilaginis arythenoideæ,
- dd. Corona dentata annulis cartilagineis imposita,
- e. Aspera arteria.

TAB. II.

- aa. Asperæ arteriæ pars ad pulmones tendens,
- bb. Divisura bronchiorum.
- cc. Membranea & plicabilis pars bronchiorum.

OBSERVATIO XXXII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Epileptica pariens.

Puerpera primipara sub ipsum partus tempus excruciebatur paroxysmo gravi epileptico. Obstetrix imperterrita foetum partui vicinum sentiens, paroxysmo neglecto strenuè munia sua exequitur, feliciterque foetum extrahit: quo factò, statim subsequitur paroxysmi intermissio, lochiorum debita exclusio, firmaque per Deum valetudo, nec hucusque ullum hujus mali signum in trium jam liberorum matre apparuit.

SCHOLIUM.

Singulare est in hoc Casu, epilepsiam à partu originem pariter & medelam invenisse. Author sanè Libri de natura pueri, Hippocrates quibusdam creditus, in partu maximè laborare prodidit, quæ primos partus experiuntur, eò quòd doloribus non adsueverint; quorum etiam dolorum tum sævitia, tum nimius metus primiparam hanc dubio procul in epilepticum istum insultum conjecerat; qualem quoque perpessa fuit femina, cujus Dec. I. Ephem. harum Ann. II. Observ. 67. mentionem facit. Uti verò ad partum naturaliter feliciterque absolvendum, non parturientis tantùm matris, sed foetus quoque parturiendi conatus requiruntur: ita præsentem in casu nixus, quem moliri puerperam gravis illa morbi invasio prohibuerat, ab hoc ipso motu convulsivo peractus fuit, totius nempe corporis motu & agitatione uterum unà commovente, foetumque inhaerentem & exire paratum executiente, non secus ac à Vomitoriorum etiam operatione, corpus concutiente, partum promoveri nonnulli observarunt, atque supervenientem difficulter parturienti sternutationem (quæ ipsa *Ebn-Sina lib. 3. fen. 1. tr. 5. cap 8.* quasi motus levis epilepticus esse videtur, uti vicissim epilepsia quasi sternutatio

sternutatio multa & fortis,) salutarem esse, cum *Hippocrate* 5. *Aphor.* 35. *Celsus* lib. 2. cap. 8. experientiâ non contradicente, adnotavit. Cæterum huic simile omnino exemplum præced. *Ann.* III. *observat.* 212. ut & *Nicol. Tulpinus* lib. 1. *obs. cap.* 10. suppeditant.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Vesiculæ serosæ in foetu.

EMbryonem hydropicum introducit, Observatio 42. *Ann.* I. Ephemeridum, cui hoc assuo. Imprægnata exquisitissimo desiderio Vinum, quod hic loci non infrequens, expetebat, indiesque ad ebrietatem ferè sese implebat gestationis tempore. Quid fit? embryone feliciter in lucis auras extracto, totum corpusculum vesiculis copiosis serosâ lymphâ refertis, notatum adspicientium alliciebat oculos, matrique delictum exprobrabat tacitè, non diu superstes.

OBSERVATIO XXXIV.

D. SAMUELIS LEDELII.

Sudor sanguineus.

CIvis Grünbergensis, rusticanæ prosapiæ, statæ ætatis, ita ob errores diætæ corpus sibi reddidit scorbuticum, ut, præter Cachexiam, in hoc unico omnia velut in compendio posses conspicere scorbuti versipellis symptomata. Hic quoties à motu sudat, sanguineo sudore sub alis indusia maculat, qui liquor rubicundus tam tenaciter linteis inhæret, ut difficulter cedat lotricis manibus.

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

Sanguis scorbuticorum cum sero multo diluatur, sudoribus eapropter admodum eos obnoxios esse constat; illud verò serum uti acrisale turgere, symptomata morbo illi familiaria satis ostendunt: ita sanguini etiam majorem justo fluiditatem, fibrarum ejus compagem laxando, conciliat; unde & idem per arteriolas minimas ad glandulas miliares subcutaneas delatus, facile unà cum sero isto per tubulos excretorios exitum inveniet, in primis à motu corporis concitator si factus fuerit. Talem etiam sudorem sanguineum in puella scorbuto laborante vidit Excellent. D. Langellottus, teste Dec. I. Ann. VI. Observ. 10. Ephem. harum, & in femina noster D. Wedelius, pag. 188. Physiolog. med. Quamvis autem sanguinem ipsum sic posse excerni, nullum sit dubium, tot in sanis etiam corporibus observatis cruoris exsudantis exemplis id testantibus, serosam tamen corruptum humorem mentiri similem fluxum quandoque posse, admodum est verisimile, sero nempe, eodem Wedelio notante, humorum omnium vehiculo existente, eorumque salium & sulphurum tincturam imbibente, sæpe ideo hanc ipsam ob causam rubicundo sub colore per vesicam in scorbuticis effluente, &, quod *Sal-muth. cent. 2. obs. 28. Thom. Bartholinus cent. 4. hist. 62. & Sachsus noster Ampelogr. pag. 395.* se observasse, fidem faciunt, e potu vini rubri generosi particulas per sudorem educente.

[Luc. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XXXV.

D. SAMUELIS LEDELII.

Hæmorrhagiæ in carpo cura.

Nobili Marchico non levioris fortis vulnus ab adversario infligitur in carpo, tamque altè gladius penetrat, ut plura scinderet vasa sanguiflua, quod declarabat hæmorrhagia contumax. Generosissima remedia

dia sanguinem sistentia in cassum adhibebantur, ægrique interitus ante fores erat; ut ultimum, adhibetur cauterium, sed nil proficitur. Ad prognostico relictum ægrum, morti que vicinum accedit vetula, visne consilium inquires? annuit ille, adplicat hæc vulneri fomitem (den Zunder aus dem Feuergezeug) inque illum jam impositum flammam excutit, leviculis & superstitiosis verbis maritatas. Dictum factum, sanguis instar Circes baculo tactus subsistit, & sauciatus adhibitâ Chirurgi manu integrè convaluit.

SCHOLIUM.

MEdelam hanc superstitionis non nihil, ob verba superaddita, alere, quamvis fateri necesse sit, quò minus tamen naturaliter successisse eam dicamus, nihil obstat: Fomes etenim ille, ex linteis, uti suspicor, ambustione paratus, flamma in eo excitata, terrorque ab ea conceptus, omne curationis punctum videntur absolvere. Lintea quippe ex lino præparato contexta, ustulatione in nigricans illud, leve, & facile in pollinem ferè impalpabilem concidens, simulque sale & oleo, anodyno ac traumatico, prægnans corpus abeunt; quod ideo exsiccandi ac hiatus obturandi, leniterque insuper, ob sal conjunctum, adurendi ac crustam inducendi vi, ab actuali dein concepto igne adauctâ, instruitur, sicque fluenti sanguini obicem ponere potis est; quem effectum præstare eò magis valuit, cum sanguinem irruentem terror & metus ab improvisò excussò igne conceptus, atque insolito arcanorum verborum ritu adauctus cohibuerit. Sic in venæsectione meticulosus sanguinem non effluere quandoque observamus, adustionem ferro candenti factam à Celso aliisque commendari, cinerem bombacis, quercus &c. hæmorrhagiis opponi, & lanugines etiam vegetabiles iisdem mederi novimus.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXVI.
D. SAMUELIS LEDELII,
Vasa fictilia effossa.

Illustrissimo Curiosorum Collegio jamdudum destinaram hanc Observationem, sed hærebam dubius, utrùm ea materiæ esset dignitas nec ne, quæ publicæ luci exponeretur. Verùm cum jam habeam præeuntem Nobil. D. D. Hagen-dornium, Amicum colendiss. Observatione 137. Anni tertii Ephemeridum, ut & Analecta anno 4. & 5. annexa, ideo hîc sisto. In finibus Neonetkoviensibus, uno milliari à Grun-berga, varii conspiciuntur colles, in quorum meditullio numero plura latuerunt vasa fictilia, diversæ magnitudinis, variæ formæ. Matrueis meus Dominus Reiche, lapides ad cellam ædificandam quærebat hinc inde, & fortè fortuna hos dislocabat aggeres, & hæcce vasa offendebat. Rem ut ipse viderem, adstiti, manum admovi, & vasa erui. Inerant in medietate monticulorum horum plurima vasa, primùm mercenariorum runcinis contusa, dein ob raritatem lenius tractata, & variis Amicis transmissa. Quamprimum extrahebantur, humida aliquantulum mollia & fermè friabilia erant, sed ab aëre ambiente statim evadebant duriora. Seposita & remota arena, inveniebamus saxa grandiora, ordine circulari veluti posita & in medio ollam capacem, quæ erat referta ossibus comminutis & friabilibus; qualia autem fuerint, diligentissima & curiosissima non poterat explicare examinatio. Olla ossibus repleta erat tecta operculo: magnitudine etiam & capacitare discrepabant vasa, quædam erant vacua, sed pleraque ossibus erant repleta, aut cinerem cum arena continebant. Studiò hæc ita fuisse disposita conjectu facilè, inquisivi diligentissimè in vicinis locis, & quantum rescire potui à decrepitis rusticis, putabant, & quod audierint, affirmabant, ante seculum & quod excurrit hîc loci fuisse habitaculum

lum prædonum; quousque autem huic relationi fidendum, non determino, interim de veritate dubito. Adeat cui placeat Anni quinti Ephemeridum appendicem, ac quæ sit ingeniosissimi sic dicti Balduini sententia de hisce fictilibus, examinet, & an ejus Urnis Gentilium Germanorum hæcce vasa nostra queant assimilari, judicet; ego nuda relatione hac vice sum contentus.

OBSERVATIO XXXVII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Vulnere pulmonum non lethalia.

ANNI tertii Ephemeridum Observatio 189. demonstrat, vulnera pectoris cum læsione pulmonum non semper esse lethalia. Vulnus pulmonum curatum consignavit etiam *Horstius Observ. Medic. lib. 3. Observ. XI.* Mihi hoc suppetit in tali casu, quod hîc do. Locumtenens, nomine *Rühlemorgen* in Regis Sueciæ Exercitu contra Polonos militans transfigitur à Tartarorum sagittâ circa quintam & sextam costam superiorem, cuspide in pectore manente. Curabatur, & adhuc vivit per viginti aliquot annos sanus & incolumis, geminaque vice præterito bello Gallico-Batavico Electoris Brandenburgici castra secutus. Est vir longioris staturæ, ast exsiccatus, lenique tussi semper molestat. Curæ meæ subsuit febricitans, alio tempore plus quam consuetum, tussiens, sed feliciter Dei gratia bis restitutus.

Quando sagittæ mucro se movet, & ob gravitatem impetit, sentit obscurum dolorem & sanguinis fluxum copiosissimum per os. Ante aliquot annos tres Medici consuluerunt, mediante sectione per Chirurgi manum, extrahere cuspidem: annuit noster & strenuè operationem sustinuit, ast in cassum, quia locum cuspidis non invenerunt. Vivit jam in Poloniâ ad actiones vegetus, annorum præter propter sexaginta.

OBSERVATIO XXXVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Ossa humana profunt in Dysenteria.

ANNO 1679. Dysenteria epidemia grassabatur in nostra civitate Grunbergâ mensibus Junio, Julio, Augusto, eratque præprimis infesta teneriori ætati, certisque plateis, nec extra civitatem se diffundebat, siquidem omnes pagi in viciniâ siti ne unicum quidem alebant dysentericum. Remedia à Practicis recommendata adhibebantur plurima, sed absque euphoria. Discurrebat de remediis expertissimis mecum Capitaneus Moscovienfis, qui per plures annos in Magni hujus Imperatoris Exercitu militaverat: hic referebat, quod hicce morbus aliquando tertiam Exercitus Moscovitici partem exhausisset, tandem loco specifici fuisse adhibitum pulverem ossium hominis violentâ morte enecti, & quotquot hunc gustarint pulverem, evasisse omnes. Feci periculum, & quia ante portam in rota erat corpus, quod aliquot annos sub dio jacuerat, ideo procurabam ossa brachii, jubebam ut pulverisarentur, dabam nudum huncce pulverem, etiam aliis mistum, & fateor, omnes qui usurparunt hunc pulverem, fuisse sanatos. Occultavi autem summè, ne quis rescisceret, unde medicamentum venisset, aliàs nausea absteruisset omnes ab ejus usu.

SCHOLIUM.

Ossa humana insignes edere effectus in exsiccandis, absumendis & extirpandis vitiosis in corpore humoribus pituitosis, jam observavit *Dan. Beckerus Med. microsm. lib. 2. c. 6.* salina cum sint corpora, salinam etiam exsiccandi & absumendi obtinere facultatem arbitratus; exsiccandi, discutienti, adstringendi, & fluxus quoscunque, ac in specie dysentericos sistendi vim pariter iis tribuit *Joh. Schröderus Pharmacop.*

cop. lib. 5. class. 1. cap. 23. Unde medicamentis contra dysenteriam proficuis eadem à quibusdam fuisse admixta novimus. E contra ossa humana hominibus devoranda exhibere, abominandum ac impium censet *Henr. Smetius lib. 2 Miscell. med. cap. 52.* Et *Phil. Höchstetterus dec. 5. obs. med. cas. 9. abjiciunt,* scribit, *ossa anthropophagi, nec bestia comminuunt: qualis igitur impudentia nos cogit, ut in catarrhis, in podagra, in dysenteria, aut omni dolorifico fluxu alvi, humana ossa combusta exhibeamus?* Mihi, ut alia, quæ moneri possent, taceam, si non nisi ossibus dictis morbos illos abigi daretur, & alia brutorum ossa non suppeterent, durior æquo hæc videretur censura; cùm tamen eundem effectum ab equinis, bubulis, aliisve ossibus impetrare liceat, cervinum etiam facilè parabile cornu, experientiâ teste, eâdem virtute polleat, ad evitandam omnem crudelitatis aut læsæ humanitatis notam, lubentiùs iisdem abstinerem; salvo interim cuilibet de hisce relicto iudicio,

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XXXIX.

D. SAMUELIS LEDELII.

Grillus in aure mortem inducit.

EXcellentissimus Cnöffelius Observatione 50. Anni 4. & 5. Ephemeridum mentionem facit rustici, cui grillus in aurem irrepserat, quem feliciter restituit. Pastoris uxori in Comitatu Sorano grillus etiam irrepserat in aurem, adhibuerat plura medicamenta, omnia tamen frustra, tandem doloribus immanissimis superata, obiit. Putavit grillum huncce exclusisse fœtus juniores & hos tantas in capite creare molestias & excitare turbas, ut veluti furibunda existeret dum clamore sese moverent in calvaria. Curationi præfuit Comitum à Promnitz Archiater Nobilis à Rustel, Amicus dum viveret amicissimus.

OBSERVATIO XL.

D. SAMUELIS LEDELII.

Lapsus ex alto indemnis.

IN Ducatus Saganensis pago *Mähniß* reparabatur hoc Anno templum cum turri: faber lignarius operi intentus nimum, fallitur pede & prolabitur de turri in tectum templi, ibique aliquantulum commoratur & dein ulterius in terram cadit, sed absque ulla notabili læsione; nisi quòd ob vehementiorem concussionem sanguinem evomuit. Infeliciores exitus sunt sequentia. Soræ famulus Superintendentis ante aliquot annos nuces avellanas in horto domui vicino cogebatur quærere, dumque in harum collectione laboriosus est, prolabitur statim exanimis, altitudo erat vix 5. aut 6. ulnarum. Idem fatum habebat in nostro pago *Lettniß* Cerevisiæ coctor hoc Anno 1679. qui sturnos quærebat in arbore grandi & alta, cumque pedes minus firmiter postisset, prolabitur etiam exanimis cum contusione totius corporis, & quia erat quadratus, plures ramos, & grandiores, cadendo fregit.

SCHOLIUM.

REvocat hoc in memoriam Casum notabilem, qui Anno 1673. 10. Martii hinc Augustæ Vindelicorum contigit, dum melancholica quædam, textoris & vespillonis uxor, desperatâ mentis perturbatione agitata, superiori ex ædium suarum parte, mœniis Civitatis imminente, præcipitem se in fossam subjectam, aquâ destitutam, dederat, ex altissimo illo præcipitio, quadraginta ferè orgyjarum altitudine, vix salva evasura, nisi venti aërem tum permeantis beneficio, ab impetuosiori in terram prostratione fuisset præservata; ille enim togam, quâ induta erat, inflans, alas quasi addidit, ut minori cum impetu, & quidem tum, ob glaciem hybernâ à mitiori flante aura liquefactam, molliusculam deponere-

tur,

tur, præter levem capitis & brachii intumescenciam ac dolorem, nec non aliqualem pectoris angustiam, Parentis mei vener. operâ, venæsectione inprimis & discutientibus ac resolventibus internis & externis brevi sanatam, nihil damni passa, imò postea acidularum Uberkingensium potu à melancholico etiam adfectu omnino liberata,

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLI.

D. SAMUELIS LEDELII.

Ulcus annosum curatur recisione
pedis.

Erysipelas sinistrè tractatum quàm noxia post se trahat symptomata, observatâ Medicorum abundantissimè declarant. Ulcera plurima inde vidimus insanabilia & ad mortem prolongata, præprimis in illis quibus domi curta supellex. Nam ex erysipelate putredo aut suppuratio, malum, teste Hippocrate sect. 7. aphor. 20. Rusticus statæ ætatis in nostra vicinia idem fatum experiri habebat: cacœthes à malè curato Erysipelate in tibia relictum per quinquennium illi erat molestum, ulcus erat amplissimum, ut geminus pugnus vix impleret cavitatem: tibia penitus erat exesa, materiaque foetidissima, & astantibus & ipsi ægroto molesta. Chirurgus pro nosse & posse huic subvenire allaborabat, sed absque ullo fructu, ideoque hoc meum erat consilium:

Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

Quia juxta Hippocratem sect. 8. Aphor. 6. quæcunque non sanant medicamenta, ea ferrum sanat. Conveniebamus itaque in domo Chirurgi, comitati deputatis à Senatu, & rem divinâ assistente gratiâ aggredi sustinebamus. Carnem sanam novaculâ primùm circulo tenus separabamus usque ad tibiam,

(erat

(erat autem sub genu tres digitos transversos locus, quo recipionem instituebamus) dein ferrâ consuetâ aliquoties reciprocatâ sanum à morboſo disjungebamus, rusticoque medicamentis confortantibus à latere eramus. Res ex voto succedebat, & rusticus pro more tractatus intra spatium trium septimanarum, amissas vires ob nimiam sanguinis profusionem, recuperabat, & adhuc dum hæc scribo, optimè valet, stipemq; ostiatim colligit, substituto ligneo adminiculo.

OBSERVATIO XLII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Nausea panis.

OMnium ciborum frequentius comestorum nos capit nausea, panis autem vix ac ne vix quidem, in statu naturali. Morbi dum nos angunt, sæpissimè averſamur cibos, quos aliàs in deliciis habuimus, & præprimis hoc observavi in febribus. Laborabat tertianâ intermittente virgo hujus loci, illa ita abominabatur odorem carnis, ut deliquia instarent, quamprimùm olfaceret. Rarum autem hoc est, quod subjungo. Sartor Cachecticus Soræ per triennium ne micam panis gustavit, panemque ita averſabatur, ut etiam mentio hujus illi crearet molestiam: obibat atrophîâ, & vitam taliter qualiter protrahebat placentis croco tinctis (mit gelben Ruchen illic loci consuetis) simplices autem & albidas rejiciebat itidem, croceas unicè desiderans.

SCHOLIUM.

PAne frumentaceo licet per omnem vitam ac continuò vescamur, cur tamen ab eo stomachus nunquam abhorre soleat, causam à longa consuetudine non immeritò petit Jan. Huartus cap. 15. Scrutin. ingenior. Quamvis stomachum à longo illo usu jam tum in substantiam ejus esse conversum, cum eodem adeo simpliciter adserere non audeam, cum panem quotidiano usu adsumtum in sui substantiam converti à stomacho

stomacho, sit verisimilius. Et hæc consuetudinis vis non unico in panis esu occurrit, sed aliis etiam alimentis, ut carnis &c. competit; modò ventriculus in statu naturali positus, nullâ morbosâ adfectione laboret; quo in passu panis quoque fastidio quem capi non est impossibile; ceu evidens ejus exemplum tum in Dec. I. Ephem. nostr. Ann. IV. Observ. 138. notatum est, tum præsens observatio suppeditat. Cuiam verò causæ rarior illa panis nausea in Ann. II. dd. Ephem. Observ. 144. descripta, imputari debeat, res difficilioris est judicii; nâ à materna aliqua imaginatione ea spiritibus embryonis, in utero materno adhuc latitantis, facta fuerit impressio, explicatu tamen vix possibilis, ut in adulto etiam postea talis eorum averfatio continuaverit.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Lactis muliebris abundantia.

Mulierum uterum gerenti, si lac copiosum è mammis effluat, foetum imbecillum indicat, verba sunt Hippocratis sect. 5. aphor. 52. Sed si post partum lac copiosum in mammis invenitur, observavi denotare foecundam naturam, bonamque constitutionem. Novi foeminam 30. annorum, optimæ constitutionis, quæ quando lactat infantes, tantâ lactis abundantiam laborat, ut spontè fluat per mammas vestes humectans, cogitur ideo honestatis gratiam lac indies aliquoties exprimere, & tamen sufficit ad geminum foetum alendum. Alia mihi est nota foemina primaria, quæ dum lactat, ita turgidas habet mammas, ut doleant, & cogitur emulgendo imminuere copiam lactis. Una harum per aliquot septimanas singulis diebus mihi exhibuit aliquot uncias lactis calentis ad usum, summeque profuit in aridura & dispositione phthifica, & credo lac hocce huma-

num in arthritide magis profuturum, quam vaccinum, videatur obs. 70. Anni 6. & 7. Ephemeridum Decuriæ primæ.

SCHOLIUM.

Aliud prodigiosæ lactis copiæ exemplum producit *Petr. Borellus cent. 3. hist. med. 82.* & *Collega meus honor. D. Vit. Riedlinus Observ. suar. 100.* nec non *Joh. Ristius in suis Colloq. menstr. mens. Januar.* Qua ratione abundans tale in mammis lac exhauriri queat, modum eruditè exposuit *celeb. D. Joh. Christoph. Sturmus in Colleg. experim. act. 6.*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XLIV.

D. SAMUELIS LEDELII.

Mira obstructionis alvi cura.

Nobilis Marchicus laborabat obstructione contumaci, dabantur medicamenta generosiora, absque *εὐφορία*: penèque res videbatur desperata: nobilis, ut erat vitæ cupidus, arripit saculam *einen langen eisern Spanner* intrudit in anum cum violentiâ, quantum vires admittebant, ita etiam, ut sanguis profluxerit. Hac glande ferrea anus irritata suo satisfecit officio, cum ægri levamine.

OBSERVATIO XXV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Urticæ usu in hæmorrhagia narium.

Fœminæ cuidam narium hæmorrhagia laboranti exsiccatas urticas in nares immiserunt, & desit fluere sanguis.

SCHOLIUM.

Urticæ vim hæmostaticam à multis commendatam novimus, diversimodè corpori adplicitam. Sic *Dioscorides*

des lib. 4. cap. 89. Urticæ, scribit, faciunt ad profluvia narium cum succo trita, & naribus indita. Æmilius Macer hunc in modum lib. de herb. virtut. de ea canit.

Quod si manantem cupias retinere cruorem,

Urticæ succo frontem line, repprimit illum.

Ant. Mizaldus Alexikep. camp. 6. ar. 4. eandem virtutem maximè radici tribuit; quam etiam experienciã comprobatam Gasserus in observat. à Welschbio edit. 62. laudat. Herbam contusam plantis pedum & volis manuum adplicitam miros produxisse effectus, Borellus cent. 1. hist. 95. testatur, quod etiam de ea in manu detenta, aut collo adpensa, vel axillæ supposita alii proferunt; imò Clar. Sylvaticum succo urticæ ab ʒij. ad ʒiij. propinato, desperatas curasse narium hæmorrhagias, inter MSS. Welschiana notatum reperio. Quam virtutem adstrictoriæ facultati fortè adjudicabunt, qui cum Galeno lib. 4. de consp. medic. s. l. cap. 8. inter medicamenta adstringentia urticam referunt, aut insigni refrigerandi potentia, à Joh. Langio lib. 2. epist. med. 33. eidem adjudicata. Scio equidem esse, qui succum hujus plantæ causticum, acrem admodum, & venenosum venditant, vim ejus urendi eapropter eidem imputant; quam recentior per microscopia observatio confirmare nititur, succum istum in cutem, à spiculorum impulsu læsam, per eorundem in extremitate videndum foramen instillari perhibens; ceu etiam Cl. Casp. Hoffmannus lib. 2. de med. offic. cap. 240. §. 3. succum illum acerrimum à spinis vix sensibilibus emitti, jam olim edixerat; Unde sanguinem potius elicere è naribus, quàm fluentem compescere posse, verosimile videtur; quò citatus Macer respexit, scribens:

Naribus impositus succus, foliumve, cruorem

Elicit, innata est illi vis tanta caloris.

Verùm uti urticæ urendi vim spinulis acutissimis in planta ista occurrentibus, post Celeb. D. Casp. Bauhinum, (vid. notæ ejus in Matthioli Commentarium Dioscoridæum,) Exc. D. Christianus Langius in Diss. de Morbill. egregiè adseruit: ita

flaccescentibus istis, aut triturâ fractis & conquassatis, pun-
gendi vim adimi, sicque tutò ad compescendas narium hæ-
morrhagias adhiberi, non est mirum; succus enim ille, lin-
guam si judicem admittamus, ab imputata ac redinis culpa
immunis omnino deprehenditur, lenemque potius aliqua-
lem adstringendi, non corrodendi facultatem obtinet, in
spiculis autem dictis licet microscopiorum ope cavitas revera
occurrat, succum tamen in eis, qui quidem in basi eorum,
vesiculæ in modum ampliata stagnat, reperire non potui, uti
neque foramen illud extremitati innatum microscopia mea,
licet alioquin non contemnenda, detegere valuerunt, à me-
lioribus fortè manifestandum.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLVI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Usus fonticuli in Ischiade.

Civis cujusdam nostri Uxor vehementissimo dolore
Ischiadico diu vexata, & hætenus omnia remedia ab
aliis adhibita frustra fuit experta; me in Consilium
adhibet. Suadeo fonticulum, illa annuit. Eligo
ergo locum hujus fontanellæ inter principia musculi gastro-
cnemii, & felicissimus inde successus fuit secutus.

SCHOLIUM.

Confirmat hæc historia observationem Cl. Joh. Sculteti
Tab. XLIII. p. 96. Verba Authoris adjiciam: Fonticulus,
quem mihi inter principia musculi gastrocnemii contra do-
lorem ischiadicum summo & felicissimo cum successu para-
vi &c.

OBSERVATIO XLVII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Pica picis.

Foemina quædam Amstelodami gravida picâ laborans fortè fortuna præterit locum aliquem, qui Belgicè dicitur, ter hoore, ubi obducuntur naves pice, vel ubi pix coquitur in usum navium: Illa videns picem avidè appetit, & panem candidum in eâ intinctum lautè comedit, ac si ferculum opiparum esset.

SCHOLIUM.

Quænam adpetitûs hujus depravati causa exstiterit, vix determinare certò licere, equidem videri posset, cum non constet, an femina hæc cæteroquin inculpatâ omninò sanitate gavisa fuerit; quâ vacillante aliàs, & ventriculi fermento à naturali constitutione recedente, (quod in gravidis ob intermissam sanguinis evacuationem menstruam, & hinc collectos vitiosos humores inprimis contingit,) insolitas res pro adpetitu vitioso compescendo, & ceu medicamentum à quibusdam desiderari, sunt qui statuunt. Ast cum desiderium illud non nisi in certum aliquod corpus feratur, aliis æquè notis, & eâdem, quinimò majori virtute, peccans nempe fermentum emendante, præditis, nullo modo expetitis, aut etiam noxiâ planè qualitate quæ sunt instructa, deglutitis, res insuper totâ naturâ suâ insuavissimæ cum pro delicatissimis ut plurimum habeantur, quandam phantasiæ læsionem concurrere, & circa objectum expetitum revera delirium & mentis imbecillitatem adesse, mihi probabile videtur; quamvis in cæteris suis actionibus tales non desipiant. Particulares quippe ejusmodi mentis aberrationes dari, novum non est, & vel melancholicorum quorundam, circa certum aliquod objectum quandoque unicè delirantium, satis tamen aliàs mente sibi constantium, exempla testantur. Et

quis non fermenti stomachici innocentiam, phantasiæ verò errorem, ex aliis consimilibus observationibus evidenter colligat, si picam pretiosam, quæ in fila oculata femina quædam ferebatur, apud Harsdörfferum in Dec I. Ann. I. Eph. Cur. Observ. 83. citatum; item filorum è vestibis extractorum apud Trincavellium; delectationem à fœtore veterum librorum, situ, blattis & linteis corruptorum, apud Salmuthum; à barbæ lanii procerioris vellicatione, apud eundem; à vento ex follibus, à fragore carbonum fossilium pedibus contritorum, in Actis Philos. Angl. consideraverit? Cùm verò gravidas animi adfectibus admodum esse obnoxias, videamus, idque à spirituum quadam inopia & imbecillitate, utpote ad formationem fœtus non exiguâ copiâ concurrentium provenire queat, hinc picâ eas imprimis laborare non est mirum. Unde & sanas alioquin gravidas adpetitu illo insolito corripipi posse, sequitur. Ea etiam est naturæ humanæ depravatio, ut in vetitum niti negataque cupere soleat. Quare gravidam in hac Observatione memoratam, (cui similis fuit femina à Cl. Bierlingio in præced. Ann. II. Ephem. obs. 209. & altera à Foresto lib. 18. observ. 7. in schol. descripta,) si corpore sana exstiterit, nativâ illâ & ex spirituum in fœtus formationem in sumptuum pauperie, auctâ mentis imbecillitate ductam, fortuito picis rei satis nauseosæ, & hinc gulæ aliàs non concessæ intuitu, illius in desiderium ferri, atque ceu maximè sapidum quid, considerare eam potuisse, arbitror; præcipuè cùm feminas impotentioris ut plurimum præ viris esse animi, adfectusque ejus minùs frenare posse, certum sit. Quæ huc faciunt, plura in Scholio Observ. 137. Hellyvig. videri possunt.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XLVIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De
Pulsu deficiente.

Die 18. Septembris currentis 1683. Anni ad me quidam generos. Chiliarcha invisit, ut me de affectu quodam consuleret; inter ejus satellites erat quidam annorum 40, qui Generosissimo Domino erat ab Epistolis; huic in sinistro nullus saliebat pulsus, quo jam biennium caruerat in isto brachio, cum ipsi febre ardente laboranti perierit, neque postea eum receperit. Satis quidem commodè vivit ille homo, nisi quòd, si brachio utatur, solito citiùs defatigetur, & ad motum impotens reddatur.

SCHOLIUM.

Affectus hic est vera Asphyxia; cujus causa non est totalis arteriæ obstructio, quia cæteroquin nulla spirituum vitalium influxui pateret via, brachium paralyti laboraret & atrophiam marcesceret; paralytis enim propriè nihil aliud est, quàm meatuum, per quos influunt spiritus, oppilatio, eorundemque vappescencia, à quibus & atrophia inducitur. Unde aliud causæ scrutinium instituamus, necesse est: Lubet autem sentire cum *Exc. Boneto Mercur. compilat. pag. 776.* qui venas & arterias instar canalium esse judicat, in quibus aquæ, quos transeunt, materiam limosam, quascant, sensim & sensim deponunt, & ad latera affigunt. Sic & in hoc ægro nulla omnino obstructio arteriæ facta, sed lateribus adhæret materia, quam si alluat spiritus in vaporem resolutus, illico vappescit & spirituositatem suam privatur; cum is nihil aliud sit, quàm sal volatile spirituosissimum, & instar fumi in arteriarum vasa sese inserens. Pulsus autem ipsum describo, quòd sit spirituum vitalium è corde promanantium, in arterias per totum corporis systema sese diffundentium motus naturalis, accuratè

accuratè œconomia spirituum istorum & cordis statum manifestans, & in animæ corporisq̃ue passionibus quam maxime varians.

Ejusdem
 Observatio alia
 De
 Asphyxia.

Quidam hujus loci Civis Erysipelate, quod tibiam cum tumore invaserat, curabatur à D. D. Langemack & me: In hoc ægro sequentia à nobis sunt observata: 1. Phlebotomiâ administratâ, sanguis emissus carebat omni liquore seroso, eratq̃ue siccus; postea propinabatur Potio sudorifera ex aquis cardiacis, diascordio Fracastorii & sale volatili C.C. admixtis; porrò unanimi consensu sequentem Potionem præscripsimus: ℞. Aq. scorzoner, comp. ʒij. analeptic. card. bened. aa ʒj. scordii ʒiʒ. pulv. bezoard. Senn. Pannonici rubr. aa. ʒj. ocul. 69. præp. ʒj. corallior. rubr. præp. ʒij. bezoard. miner. ʒʒ. Antihect. Pot. ʒij. salis C.C. volat. gr. XV. Edulcor. M. C. perlat. q. s. Cujus quolibet bihorio duo cochlearia assumsit, hinc corpus antea siccum aliquo sudore madere cepit & levamen sensit; Vesperi repetebatur Potio sudorifera, sicq̃ue DEI auxilio curatus est. 2. Chirurgus nostro consilio & jussu tibie applicuit farinam fecalinam, cum optimo successu, unde altero mane tumor multum decreverat; quo porrò decrescente, singulis vesperis solum propinabatur Rob sambuci. 3. Pulsus dextri carpi, cujus lateris tibiam etiam occupat malum, à Nobis Medicis non poterat percipi, è contra in carpo sinistro erat valde vehementis; & postquam convaluit, 4. nihilominus ille pulsus vix percipitur. Hic vir est senex annorum 68. quæ ætas mihi non fuit impedimento, quò minùs venam secarem. Nobil. D. D. Langemack Medicorum Senior hujus loci, narrabat, se aliquando curasse virum, in cujus altero carpo nullus apparuit

paruit pulsus, in altero satis fuerat vehemens; sic & pulsus diversitatem Anno 1679. 15. Maji in quadam obstetrice, peripneumoniâ laborante, animadverti, nempe pulsus in latere dextro vehementiorem, quàm sinistro; ubi in dextro latere quia erat inflammatio, in sinistram partem vergebat materia motum cordis impediens & tardans. Hæ & similes observationes docent, quòd in utroque carpo pulsus sit explorandus; & revera pulsuum accurata scrutatio vel etiam exploratio Medico sæpius oculos aperit, & ipsum informat de cordis & spirituum vitalium constitutione. Verùm Medici hujus nostræ ætatis nimis neglectim ut plurimum tractant illam de pulsibus doctrinam, ut quàm maximè inter Desiderata artis nostræ ponam, quòd eam non magis in cathedris publicè doceant Praxeos Professores, quasi parum faceret ad perfectionem artis, & praxis citra eam ritè procederet. Mirum utique est, stante hypothese de sanguine peridromo, qui possit fieri etiam in sani hominis carpis pulsus sic varians, in altero animadvertatur satis vegetus, in altero verò vera asphyxia fit? Et vicissim in ægri carpis, in quo tamen universa sanguinis massa intemperie laborat, & totum corpus propter febrem languescit, nihilominus tanta pulsuum discrepantia fuerit observata? Ego hæc exempla sagacioribus expendenda propono.

OBSERVATIO XLIX.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Dentis evulsio letalis.

Civis quidam Slevicensis, Siefried dictus, curavit sibi eximi dentem, inde gangræna gingivas invasit, quæ ad cerebri arcem proserpsit & mortem attulit.

SCHOLIUM.

Conferri hinc meretur, quod *Hippocrates in fine lib. 5. & lib. 7. Epidem.* de Cardia, Metrodori filio habet; cui, non quidem à dentis evulsione, sed ejusdem dolore, maxillæ sy-

deratio & vehementer supercrescens in gingivis caro, cum moderata suppuratione, contigerant, molares etiam & maxilla ipsa deciderant. Unde tamen colligitur, evulsionem, quæ ipsa ejusmodi symptomata concitare potest, non nisi cum magna cautione esse tentandam, qua de prolixius egit *Steph. Strobelbergerus lib. de Odontagr. sect. 2. cap. 2. & seqq.* Quàm periculosa autem sit improvida dentium evulsio, *Thom. Bartholinus* quoque *cent. 5. hist. 54.* exemplo comprobat, vidisse se, scribens, cui pars maxillæ cum dente eximeretur; quod etiam de Avo suo materno, *A. Gfaffero, Joh. Udalr. Rumlerus in Obs. à Georg. Hier. Welschio edit. 72.* testatur, qui sibi ipse dentem molarem eruens, maxillæ quoque frustulum extraxerat. Hæmorrhagias etiam subsecutas letales exhibent *Hieron. Cardanus de caus. sign. & morb. & Felix Platerus lib. 3. observ.* Quàm temerè tamen hac in operatione ut plurimum procedant Agyrtæ, plus quàm notum est, qui licet absque dolore dentium evulsionem promittant, vix tamen unquam ipso opere id præstant; ut itaque de fraudibus horum, ceu vocat, nebulonum publicas instituere querelas, artemque decipiendi exemplo confirmare satis causæ habuerit *Petr. Borellus cent. 1. hist. 2.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO L.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Antipathia cum felibus.

Vivit in hac nostra Chersoneso Cimbrica quidam Vice-Colonellus, (parco nomini, ducit quippe originem ex perillustri stirpe, ex quo & Comites perillustres orti,) hic catorum etiam arcis vel scriniis inclusorum, sine effusione sudoris frigidi & periculo syncopes, non fert præsentiam.

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

Simile exemplum Mercatoris, qui vivas & pictas etiam felles admodum metuebat, in *Ephem. nostr. Dec. I. Ann. III. observ. 146.* occurrit, & *Petr. Borellus cent. 4. hist. 61.* Illustr. Com. de Schomberg felis non solum ad spectum, sed etiam latentis odorem absque lipothymiis ferre non potuisse, recenset; quale quid etiam *Petr. Andr. Matthiolus Comm. in Dioscor. lib. 6. cap. 25.* alii quereferunt. Ipse plures in hac Civitate novi, qui nec visas itidem felles, alicubi tamen in conclavi latentes mox persentiunt, horrore & præcordiorum angore inde correpti. Imò, ut verbis *Henr. ab Heer obs. 29.* loquar, *qui cattos ut mortem horrore habent, passim obvii sunt.* Singularius est, quod idem refert de quodam, qui à cocti etiam frusto, in scio ipsi saltem in convivio oblatis, & nondum vel ore manibusve libati, mox in vomitum & animi deliquium inciderat. Cujus antipathiaë abstrusam esse causam, potior Medicorum & Physicorum pars statuit. Non adeo tamen occultam esse, *Thom. Erastus cap. 34. lib. de occult. pharm. potest,* quem integrum *lib. 2. Miscellaneor. suorum* dein inseruit *Henr. Smetius*, ex historia, quam adducit, colligit, Principem quandam feminam, felium præsentiam abhorrentem, memorans, cujus Mater gravida à fele, licet animalium horum conspectum aliàs ferre potuerit, derepentè ac tantopere exterrita fuerit, ut non tantùm animo linq̄uere cepit, sed & non nisi post multos dies à pavore isto recolligere se potuerit; unde non improbabile *Erasto* videtur, ab ejusmodi pavida cogitatione spiritus ac temperamentum foetus certo modo immutari posse, non secus ac expetitæ rei imaginatio, speciem rei vehementiùs desideratæ tenello adhuc infantis corpori imprimat. Quamvis modum latere nos, unà concedat, quo nempe terror ejusmodi in infante generet qualitatem. Et sanè multas adhuc involvit res hæc difficultates, à feliciori aliquo ingenio, è Naturæ intimiori recessu aliquando eruendas. Cùm verò animi passiones, & has inter inprimis terrorem, ma-

gnam in sanguine & spiritibus variè commovendis & adficiendis vim possidere, nemo dubitet, hi autem in continuo per corpus motu naturaliter vigeant, atque ad uterum præsertim accedant, non mirum est, si infensas illas & pavidas, spiritibus & sanguini materno à fele impressas idéas in tenellum foëtus corpusculum inferant, quod ob nativam debilitatem easdem facilè sanguini & spiritibus suis vicissim imprimi patitur; quæ terroris idéæ in tenera ista ætate altiores ita radices agendo, & quasi sopitæ delitescendo, accedente externo aliquo sufficienti incitamento, promte resuscitari, atque istum à felibus horrorem concitare possunt. *Celeberr. D. Sim. Paulli in πνευματ. de febb. malign. §. 11.* miræ hujus averfationis causam ostensurus, in sulphur & sal volatile foetidum felinum eandem rejicit, cujus odor nonnullis individuis tam sit ingratus, quibus nempe, forsane ob olfactoriorum nervorum paris sive structuram, sive temperiem, sagacior nasus sit quàm canis venatico, discernenti heri sui & venatoris à leporis vestigiis. Quæ sanè effluvia salino-sulphurea, cum odore satis evidenter, & quidem specifico in quibuslibet animalibus, prædita sint, atque continuo è corpore præsertim vivo, exhalent, in aëre vicino ita oberantia, si naribus à tali homine, qui felium præsentiam tolerare nequit, hauriantur, aliterve in corpus admissa, latentes in eo idéas pavidas excitare, inque commoto ab eis sanguine ac spiritibus tumultus illos concitare possunt. Quæ verò *Sanctorii* circa hanc antipathiam sit sententia, ostendit & enarravit *Dan. Sennertus in Paralipom. ad Hypomn. phys. 2. cap. 2.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Lingua magna.

ANno 1682. Holmiæ in Suedia foemina peperit foetum, cui lingua ex ore instar canis venatici propendebat, quàm, abscin-

abscindendo superfluum partem, ritè formavit Chirurgus, & vulnus consolidavit. Sicque miraculorum effectrix est Medicina.

SCHOLIUM.

L Eidæ puella quædam, memorante, ex *Walei* relatione, *Exc. D. Thom. Bartholino cent. 2. hist. 22.* linguam manûs magnitudine amplam grossamque habebat, ut vix ore contineretur, Medici particulas superfluas in extremitate absciderunt, donec ad consuetam perduxissent molem; quam ita decurtatam non impedivisse loquelam, credibile est; cum nec omnis illi fuerit abolita, qui ex variolis linguam totam Salmuri, eodem Bartholino scribente, exspuerat; quale quid etiam in *Welschianis Episagmatibus obs. 25.* fide *Cl. Slegelii*, legitur de quadam, cui linguæ, ex intempestiva inunctione mercuriali, immensum intumescens dimidia pars abscissa fuerat, absque loquelæ impedimento. Utrum verò renasci possit, majus videtur dubium. *Horstius* fanè in adfirmativam descendens, *lib. 3. cons. & epist. sect. 1.* singulari exemplo eam munire intendit; cui in *Aglossostomogr. sua Jacob. Rolandus c. 4.* contradicit, defensus tamen vicissim feliciter à *Nob. D. Car. Raygero*; cui etiam manum jungere nullus dubito, præcipuè cum *Horstius* ipse, non ex nuda Chirurgorum relatione, sed propria etiam observatione id referat, qui os apertum intuitus, linguam planè absumtam usque ad radicem deprehendit, atque in radice magnam putrefactionem sanie conspersam vidit, semestri verò elapso, linguam integram, quæ de novo creverat, licet paulò minorem invenit. Ut taceam, quòd linguam etiam, innocenti quæ fuerat abscissa, renatam memoret *Excell. D. Francisc. Ignat. Thiermairius Consil. med. lib. 2. cap. 13.* cum id non sine miraculi opinione, ideoque ultra naturæ limites contigisse censeat. Et fanè lingua quia, prælaudato *Raygero* id monente, ex carne, venis, arteriis, nervis & membranis constat, carnem autem recrefcere posse nemo dubitat, simile quid in lingua posse evenire, nihil prohi-

bet. Utrùm tamen consuetam illam & primitivam conformationem, v. g. fibras istas per transversum ductas, perpendiculares &c. à Celeberr. *Marc. Malpighio* in *epist. de lingu.* descriptas, & non potiùs ad modum alterius alicujus simplicioris muscoli, fibras tantùm recto tramite excurrentes talis renata lingua habeat, dubitari potest; id quod vel in vivo ejusmodi homine, ex diversimodo linguæ motu, & salvo gustu, vel ex demortui anatome tandem foret cognoscendum.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Fistula linguæ.

EQuit Gallicâ lue infecto, & ab ea (ut dicebatur) salivationis beneficio liberato, vestigium ista lues tam profundum impressit linguæ, ut fistula in ea nata sit, quæ omnem respuit consolidationem; consultus à Chirurgo, qui curæ præfuit, suasi, fluxio diverteretur; in eum finem præscripsi medicatam cerevisiam, & mundificans medicamentum linguæ, sæpiùs de die applicandum, & talia quæ carnem gignerent.

SCHOLIUM.

Non indigna erit, quæ huic jungatur, illa à *Cl. Theod. Kerckringio* *Obs. anatom.* 68. notata, de ductu salivali, qui aberrans fistularum insanabilium causa existat; qualem nempe vitiosum situm in vitulo deprehenderat. *Deflexerat*, scribit, *ductus ille (cujus radices parotis conglomerata, quique ostium suum in buccis reperiens, ibi sese exonerat) versus laryngem, ibi humoris sui, qui ore excipi solet, exitum non inveniens, tumorem ingentem excitaverat lentâ materiâ redundantem. Annon hæc fistularum ad stuporem mortalium perpetuos usque humores suppeditantium, ut causa dici, ita ex eadem posset inveniri via easdem faciliùs persanandi?*

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Febris ardens spiritu vini curata.

QUædam Virgo Buxtehudana in Ducatu Bremensi, ardente febre laborans, petiit vinum adustum, accepto eo, largum fecit haustum, inebriata hinc in somnum & copiosum sudorem lapsa, præter omnium spem, pristinae sanitati fuit restituta.

SCHOLIUM.

DE Vini in febribus, præsertim etiam ardentibus usu, multi Medicorum sententiam ferre laborarunt, quos partim in sua *Ampelogr. lib. 2. sect. 6. membr. 2. cap. 6.* beatus *Sachsus* noster adduxit; de spiritûs etiam ex eo prolecti usu determinando *pag. 499.* sollicitus. Ipsum *Hippocratem* in febribus permisisse vinum, *Cl. Anton. Lindanus Select. med. exerc. 7.* ostendit; singulari quoque exemplo cum fructu propinati confirmans. Quibus conferre licet amiciss. mei Collegæ, *D. Vit. Riedlini obs. 26.* Febris ardentis vini generosi potu curatæ exemplum habet *D. Engelb. Holterhoff tr. de vita long. & brev. part. 1. cap. 1. §. 4.* Quendam ab intensa & desperata febre, unciis tribus aquæ vitæ epotis, ut & odorati vini usu liberatum memorat *Reiner. Solenander Conf. med. sect. 5. conf. 15. obs. 13.* Morbus Hungaricus die decretorio per temulentiam à vino sublatus in *Dec. I. Ephemer. harum Anni III. obs. 145.* describitur. Ardentissimum vini desiderium in cunctis febre punctulari correptis magni nominis Practicus, *Petrus à Castro tr. de febr. puncticul. sect. 3. §. 26.* notat, addens, auxilium hoc ipsâ naturâ duce cognosci ad regenerandos deperditos ac malitiâ consumptos spiritus aptissimum. Uti verò hujusmodi exempla vini salubriter aut sine noxa potati, qualium & ipse recordor, fidem merentur: ita vicissim insignes noxas quandoque, ipsam imò mortem subsequi, quotidiana testatur experientia. Ut itaque omnia prudentis

tis Medici consilio, qui morbos, causas, subjecta, tempora &c. ritè distinguere novit, hîc agere præstet, & temeritatem (licet illa, quos ratio non juvat, sæpe restituat) non omnibus salutem adferre, perpetuò considerare oporteat.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO LIV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Aquæ fortis epotæ cura.

QUædam ancilla incidit in vitrum aquâ forti plenum, arbitrata esse vinum adustum, haurit, dolores in ventre sentiens superinfundit aquam frigidam, & evasit. Cæterum contra ejusmodi haustum Medici commendant oleosa, pinguia & mucilaginosâ. Oleo amygdalarum largiter bibito quidam rusticus Lunæburgi apud Aurifabrum aquam fortem pro spiritu vini bibens, fuit restitutus: Celeberrimus *D. D. Cornelius Stalpart van der Wiel*, Medicus Batavus, & Hagæ Com. Practicus felicissimus, in sua *centuria oppidò rararum observationum obs. 44.* multa curiosâ congestit circa hunc casum, & oleum primò, postea (eo vomitu rejecto) Syrupum violarum cum mucilagine seminis cydoniorum præscripsit, non sine insigni & optato successu; citat etiam *Bald. Ronsæi epist. med. 9.* qui commendat oleum raparum, & linctum ex mucilagine semin. cydonior. althææ & tragacanth. cum aquâ rosar. extractâ, melle rosarum, & syrupo violaceo mixtum præscribit.

SCHOLIUM.

Joh. Bapt. *Helmontius lib. de febb. cap. 9. §. 20.* dum palpitationi cordis Artistas, uti loquitur, diu multumque circa aquas fortes occupatos, esse obnoxios scribit, in aciditatem ejus vaporalem, quam *tr. de lithias. cap. 9. §. 71.* ponticam vocat, corporis penitissima pervadentem, non immeritò causam rejicit.

Unde

Unde etiam Cl. noster Collega *D. Joh. Nicol. Pecklinus* in erudito tract. de Purgantib. cap. 23. aquas, ceu vocant, fortes, quarum virtus letalibus infamatum sit exemplis, non veneni formâ, sed igneis solùm penetrantissimis salium spiculis agere, i. e. ventris erodere fibras, horrendaq; excitare symptomata, ostendit, cùm acrimoniâ hac per spiritus alicujus volatilis conjugium demitigatâ, tolerari ea in corpore possint, vicemque sustinere medicaminis; qua ratione etiam nitri spiritum, vix ab aqua forti diversum, si nitro fixo committatur, corrosivam vim deponere, & citra noxam intus adsumi posse, *Ill. Rob. Boyle* in *Tentam. circa part. nitr. sect. 36.* admonet, sive in nitrum, sine corrosionis metu propinandum, abire, *Ost. Tackenius Hipp. Chim. cap. 10. & Clav. cap. 6.* scribit, Et jam olim magnus *Dan. Sennertus lib. 6. Medic. pract. part. 6. cap. 4.* aquas stygias, quidquid præstant, corrosione facere, enunciaverat; ob hanc ipsam tamen, quia gravia inducunt symptomata, qua ratione sit occurrendum, ut ostendatur, necessum esse judicans, & lenientia eapropter ac viscida, quæ partes internas à corrosione muniant, simulque calori resistunt, commendans, quæ inter mucilago seminis cydonior. tragacanthi &c. magnam inprimis utilitatem præstent. Quam ipsam medendi rationem etiam felici cum successu observârunt *Phil. Höchstetterus* in simili, qui ipsi fuit oblatus, casu; *vid. decad. 3. cas. 3. Petr. Forestus lib. 15. observat. 30.* & nuper *D. Sim. Schulzius* in *Ephem. Cur. Dec. I. Ann. IV. observat. 119.* Prout in præsentī quoque Casu aqua fontana, disgregando corrosivas aquæ stygiæ particulas, & ita violentam earum actionem infringendo, prodesse potuit.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LV.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Serpens cum foetu exclusus.

Obstetrix quædam mihi retulit, se vidisse partum à quadam foemina editum, cujus ventrem juxta regionem stomachi instar balthei militaris circumdederat serpens, quem inde apposito lacte saccharato calente abstraxerunt, infante superstite vivo & sano & jam adulto.

SCHOLIUM.

Illa animalium multum à formæ humanæ exemplari differentium sæpius elisia genesis mentem meam reddit dubiam, an semen humanum sit univocæ vel æquivocæ generationis principium? Æquivocam generationem multi Philosophorum negare ausi sunt, verum magis præconceptâ opinione quàm rationum momentis moti; sed istam controversiam hoc loco nostram non faciemus. Semen humanum quod ab utriusque sexûs homine deciduum, primariò à muliere, ut quæ confert, quod absolvit materiale in humani corporis systemate, vir duntaxat auram prolificam sub vehiculo suæ genituræ, quæ maximam partem inutilis, in uterum foeminæ infundit, & eâ conspergit semen muliebri, hinc omnis foecunditas, & prolifica virtus; sicque vir confert id, ex quo spiritus tandem oriuntur: à neutro anima rationalis, forma illa assistens, quàm DEUS per creationem infundit suo tempore. Quare homo secundum suum materiale à muliere; secundum suum formale, quatenus illud informans, à virò; secundum suum formale, quàm illud assistens, à DEO creatur. Proinde semen, quamdiu non animatum, est semen vel principium æquè æquivocæ, quàm univocæ generationis; hoc meum assertum (1) probat illa multiplex animantium ex utero

utero fœminino genesis, ut sunt mures, glires, talpæ, bufones, serpentes &c. provoco ad *Annum II. Dec. I. Miscell. Cur. observ. 160. Salmuthum, Camerarium, Riverium, Bartholinum, Joubertum, Wierum &c.* Novissimum exemplum de partu canis habet *Corn. Stalpart van der Wiel*, Medicus Batavus in sua *centuria observ. 72.* Elisabeth Tambey, inquit, obstetrix civitatis (Hagæ Comitum) ordinaria 21. Septembr. Anno 1677. ex cujusdam fœminæ utero extraxit canem vivum benè formatum, suisque secundinis involutum, & quidem sequioris sexus catellum, quem insolitum partum adhuc suo sanguine rubentem & calore uteri calentem *D. D. Johanni Stalpart van der Wiel* (Medico insignissimo & prælaudati Autoris fratri) spectandum exhibuit, quæ fœmina nihilo tamen minùs gravida manens, elapsis 14. septimanis vivum fœtum, & quidem masculum enixa. Occasionem istius anomali partus sic describit Excell. Vir: Maritus homo plebejus, rudis & potui deditus, insolito, inhumano, & prorsus bestiali modo, uxorem, & quidem in vitam, à tergo subinde cognovit, fustibus & ferri acie ipsam minitatus, nisi obsequi vellet, hæc sequentia nefanda verba sæpe ore maledicto effutiens, se procreationi canis omnem operam daturum, quæ detestanda dicta, ut & coitus ille bestialis, altè & continuò hæserunt animo ejus, unde imaginatrix vis assiduâ abominabilis hujus dicti & facti remembrance & impressione, tam potens facta est, ut canem hinc tandem efformaverit; quarum similium præpotentium imaginatricis facultatis virium apud Autores passim fit mentio. (2) Assertum hoc meum probant vires phantasiæ, quæ embryones in utero formant & sigillant, imò pro lubitu fingunt; probant hoc innumeræ historiæ ab autoribus adductæ, quas referre supersedeo; modò relatum exemplum sufficit. (3) Videtur & id probare diversissimarum rerum genesis, quæ ex uberibus vel abscessibus extrahuntur, ut sunt vermes, lapides, pilorum globuli, bufones, aristæ, & id genus. (4) Accedit & hoc, quòd si Microscopio humanum contemplemur semen,

semen, diversissimorum animalium myriades in eo repunt ac sese motitant, ita ut & hujus respectu Homo rectè dicatur Microcosmus. (5) Asserto nostro validum substernitur fulcrum, quoniam ex incolarum Madagascar cadaveribus regenerantur locustæ, ut quibus tanquam ordinario vescuntur cibo. Eodem modo & in semen omnium rerum, quibus vescimur, character idealis imprimitur, quem nulla mutatio in eo obliterare valet, & cujus archæum phantasia in actum excitat, ille & prævalet, illique & simile gignit animal uterus fœminæ. Animalia, quibus non vescuntur fœminæ, ut sunt insecta, vel exotica Asiatica vel Africana animalia, ex semine format & fingit phantasia fortis. Omnium autem illorum animantium genesis ut plurimum fit in semine muliebri; habere autem fœminas semen, aliàs evincam. Contra oviformem genesis, de qua tot exstant scripta, & quædam ego ante annos octo circa eam materiam meditatus sum, urgeo hæc dubia: (1) An quolibet coitu ex ovario muliebri ovum aliquod eliciatur, quod si tunc coitus sæpiùs unâ reiteretur nocte, ubi tunc maneant illa ova? & quî fiat, quòd solùm ex uno educatur proles, & non æquè ex aliis vel omnibus? (2) Quid dicendum de iis fœminis, quæ 10. 11. 12. imò 16. 17. & 20. annos in conjugio vivunt, & licèt millies virum expertæ sint, tamen nullum edunt fœtum, nisi post tot elapsos annos; vel ova non habuerunt in ovario, vel successu temporis in ovario nascuntur illa ova. (3) Quædam fœminæ, postquam semel vel bis pepererunt aut etiam sæpiùs, tunc parere desinunt 10. 11. 12. 13. 14. 16. annos, iis elapsis, rursus parere incipiunt. Quæ hujus causa? Vel 1. ova deficiunt; 2. vel nondum elaborata sunt; vel 3. tot annorum spatio de novo elaborantur. Tamdiu enim ova sine partu vel conceptione in ovario esse non possunt, quin corrumpantur. Hæc & alia si expendam dubia, oviformis generatio, cui antea tantum tribui, mihi multis nominibus suspecta, & inter non entia referenda est.

OBSERVATIO LVI.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

De

Cura relaxatæ Uvulæ.

CLar. D. D. Stephanus Blancardus, Practicus Amstelodamensis consultissimus, in suis Collectaneis Physico-Medicis mentionem facit cujusdam ægri, qui laboravit uvulæ relaxatione, ad quam curandam Medicum consuluit, qui tamen frustra multa adhibuit. Accedens ergo alius vir, arreptis duobus digitis prioribus manus dextræ, & alterâ manu, quinque digitos supra pollicem, brachium fricaverat, uvulâ hinc in suum locum retractâ, curam autem Medico Magiæ accusante. Ego autem satis mirari non possum istius Medici temerarium judicium. Mea quippe conjux, Elisabetha de Calis (quæ ortum ducit ex illustri prosapia de Calis) toties, quoties uvulæ procidentia laboro, vel etiam domestici si eâ laborant, hac methodo uvulam priori suo loco citra aliud remedium restituit; una manu ægri manum apprehendit, alterâ fricat brachium duos digitos supra pollicem altum; illic etiam, tempore procidentia uvulæ, exiguos nodulos sub cure percipere & tangere licet; ipsa autem fricat utrumque brachium; & plurimos hac methodo ab isto vitio liberavit,

OBSERVATIO LVII.
D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Vermibus ex aure rustici extractis, ubi præmittitur aliquid de natura vermium è naribus emunctorum.

AD Observationem 99. præteriti Anni primi, Decuria secunda Ephemeridum nostrarum, quæ agit de verme è nare

sinistra emuncto & pag. 204. imagine præsentato, cum de natura hujus vermis & similium ex naribus excretorum per auctores à Cl. Scholiaste citatos nondum constet, placet meam prius sententiam de hac re paucis addere, quam ad alia de similibus observata descendam. Est, ut opinor; hic vermis ex termitum genere eorum, qui in carnibus & recentibus & putridis, muscarum quarundam generi, inò vel in ipsis humanis stercoreibus, solent crescere & provenire. Constat enim mihi indubitato, & per crebra & certa de muscarum generi experimenta in juventute habita, si figuram vermis loco citato exactè delineatam & exsculptam intueor, esse hunc vermem & similes è naribus delapsos ex termitum eorum genere, ex quo post metamorphosin ejus in aureolam, Musca Apiformis generatur. Musca hæc exactè delineata cum suo termite & aureola à Cl. Pictore Belga, *Johanne Gædardo* in sua *Metamorphosi naturali de insectis part. 1. observat. 2.* vocatur ipsi Belgicè een Swyn-maade, id est, vermis porcinus, addit rationem, quia reperitur in lacunis putridis, cloacis, locis spurcis, stercoreariis, quod me attestante verissimum est. Ex ejusmodi enim locis quondam desumptos aliquot termites majores & vivaciores asservavi in scatula perforata ad tempus, quæ deindè apertâ reperi muscas & majores illas, quæ ventribus inferioribus cæruleis æstate bombô quodam carnes mactatas infestant, & Apiformes illas à laudato Pictore descriptas & depictas. Sed hæc muscæ non sunt Apes ille mellificantes, quas Pictor noster non sine errore statuit & loco citato describit. Nam harum generatio nota est, cum non in cœno & stercore, sed in melle, florum flore, generent & gignantur. Accedit, quod Apiformis hæc musca tenerum sit insectum absque aculeo, inermis; Apis verò ipsa sit aculeo armata. Est Apiformis hæc musca ex fucorum genere, Mensibus Augusto & Septembre loca cœnosa sed umbrosa, (ut sunt cloacæ) amans, & exili susurrò circumvolitans, ut exindè alimentum capiat &

Fig. 7.

n. 2. f. 36.

n. 2. f. 36.

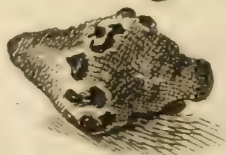

Fig. 10. f. 49.

Fig. 8. f. 43.

Eruca pilosissima.

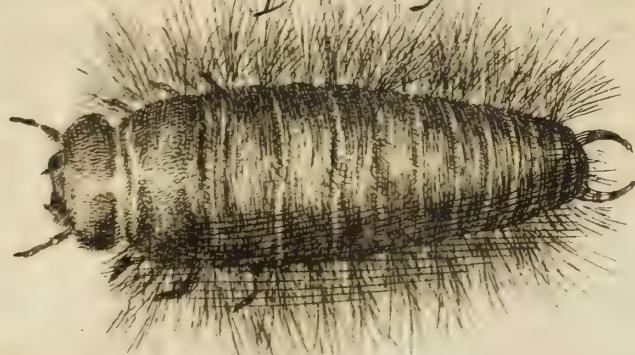

Fig. 14. f. 98.

A

Fig. 13. p. 95. f. 96.

pro suæ speciei conservatione in cœnum & excrementa simul termites parvulos ut foetus suos (quoniam cum cæteris muscis vivipara est) pariat & deponat. Et cùm figura *Gœdardi* non multùm abludat à vivente animalculo & plurimùm respondeat figuræ vermis nostri ex nare elapsi, placuit *Gœdardi* figuram hîc apponere, quo B. Lector conformitatem illam dijudicare posset. Vid. Fig. XIII. A. B. C. ubi A. termes, B. aureola jam disrupta, ex qua musca caput exerit. C. Ipsa musca Apiformis est. Quô modô verò ejusmodi vermes vel termites in cerebro, & partibus aliis capitis gignantur & quandoque per nares exsternutentur vel expellantur, forsân postea declarabo singulari experimento à me habito.

Nunc breviter enarrabo historiam de vermibus ex aure rustici à me extractis. Anno 1672. Mens. Septembr. cùm Serenissimus meus Elector exercitum duceret contra Gallos per Hassiam ad fluvios Moenum & Rhenum, atque in itinere per tractum Wûrtembergensem esset eundum, substitimus in pago quodam Kirchaim (ni fallor) dicto, cùmq; magnificentiâ Domini ejus loci per rusticos adducerentur cervi occisi & mactatorum animalium carnes ad culinâ Electoralem pro convictu, quidam eorum rusticorum ingenti ejulatu carnes ferinas advehebat: cumq; Archimagirus & cæteri coqui causam lamentationis interrogarent, rusticus præ dolore non locutus, locum affectum, aurem nempe dextram digito saltem monstrabat. Erat ibi proximè culinam diversorium mihi constitutum, ubi ex horto ædium mearum rusticum lacrymantem exaudire licebat eumq; videre. Hîc quidam ex coquis, nomine Brant, adhuc superstes, & in aula Electorali jam assaturas solùm curans, mihi per sepimentum horti casum rustici enarrat, simulq; rogat auxilium. Adduci igitur jubeo rusticum in hortum meum: cumq; ambo mihi adessent ad mensam in horto positam & reliqua plebs accurreret, separo ab aure dextra rustici capillos bellè comptos nidi ad in-

star

star ciconiæ, & diductâ auris conchâ, statim video meatum auditorium vermibus candicantibus infarctum tanquam vi quâdam in meatum illum intrusis, & impactis, adeo ut nullo modo etiamsi caudæ vermium prehendi poterant, essent evellendi. Hic ego arreptâ volsellâ ferreâ unicum vermem, cum extorquere integrum non possem, laceratum & in partes disruptum educo; quô factô & reliquis vermibus spaciô quôdam concessô, facilius exitus patebat; qui volsellâ deinde extrahebantur, sanguine ex aure exulceratâ largiter fluente. Vermes numero octo in suppositam mensam dejecti mirâ agilitate & vivacitate subsultabant seque movebant quidam caudis oblongis, descriptis jam vermibus persimilibus; quidam verò caudis carentes; omnes autem albicantis coloris, unciam longi, semunciam lati.

Jussi post extractionem, ut Chirurgus aurem benè elueret, melle rosato bombace indito, & mundificantibus, abstergentibus & reliquis indicationibus curaret. Contraxerat rusticus hoc malum (uti mihi postea exposuit) ab exulceratione auris dextræ, in quam muscæ, cum sub dio, æstate, capite nudo dormiret, sua spermata & foetus peperere. Sed de his termitibus & muscarum generationibus posthæc forsân plura. Jam de Musca Aceti vini sive vini acescentis paucula proferam.

Fig. XIII.

OBSERVATIO LVIII.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Musca vini vel cerevisiæ acescentis.

Muscas ex aceto vini progigni, olim quoque veteribus notum fuit. *Aristotel. Hist. l. 5. c. 19.* οἱ δὲ κώνωπες, inquit, ἐν σικωλήκων; οἱ γίνονται ἐκ τῆς ποτῆ τοῦ ὄξυς ἰλύος. Hoc Interpretes

terpresita reddit: *Vinari culices ex vermiculis, qui face vini acescente gignuntur, originem ducunt.* Etsi hæ muscæ, *κόνιες* sive culices non sint; sed parvæ muscæ, quod à multis annis uti mihi certò constitit; ita hoc præsentè anno 1683. Observatione certâ indubitato innotuit, & sic se habet: Mensibus vernis, Majo præsertim & Junio sat clarè conspiciuntur & microscopiis & ipsis oculis nudis in aperto vini aut cerevisiæ acerrimo vermiculi exigui serpentium instar mirâ agilitate sese moventes, capitulis ad superficiem aceti erectis, ut cum suo pabulo, quod ipsis acetum est, aërem simul elicere pro sui sustentatione & vita possint. Acetum hoc anguiformibus illis vermiculis prægnans in loco concluso, vase nempe parùm non arctè obturato, quò temperatus aër ingredi possit, ubi non movetur, sed ad tempus immotum manet, situm & mucum contrahit, ut vermiculis jam adultioribus substantiosius alimentum præbeatur. Quibus ita peractis, cùm vermiculi jam ad statum suæ ætatis pervenerunt, atque acetò, ipsorum pabulò congruò & naturali, exsaturati sunt, prorepunt ex aceto foràs ad latera vitri aut vasis, quò aërem crassiorem desuper per operculum vasis ingruentem haurire possint, undè etiam ad operculum vasis copiosissimè consistunt. Brevissimum igitur tempus sive ad latera vasis sive ad ejus orificium ex parte coopertum commorati, transformantur in aureolas parvas instar seminum sinapi, quarum una in Fig. 14. lit. D. per microscopium in molem centies majorem depicta est. Ex his absolutò tempore, disruptò jam circa caput muscæ conclusæ cortice tanquam operculò aperto, more cæterorum insectorum erumpunt foràs muscæ exiguæ instar seminum lentis minoris. Sic ergastulò sui corporis jam solutò, libero aëri expositi, quod accidit Mensibus Julio & Augusto, circumvolitant sine omni strepitu, placidè non velociter, alulas mirùm quam velocissimè agitantes, nec valdè remoti à vasis acetosis tanquam Patrio solo, ut vapores acidos cum aëre haurire vitamque protrahere, nec ab alieno

N

rigidiore

rigidiora aëre interim possint. Interea ut fatalis lex, semel in creatione promulgata, impleatur, ad acetum rursus sese conferunt volatu, ubi coeunt & in acetum iterum foetant, sive foetus suos, parvos nempe termites excludunt & pariunt. Musca hæc acetosa parvula est, muscarum ferè omnium minima, oculis rubro-puniceis, dorso luteo, gibboso, caudâ itidem luteâ, sex striis sive lineis atris, vesparum more, notata, alulis ad mensuram corporis paullo longioribus, perquam pellucidis, ad diem clarum Iridis in modum pulchrè versicoloribus, lineis tamen quinque vel sex tanquam nervulis atro-purpureis distinctis. Dorsum & caput pilis quibusdam hinc inde scatet. Inter oculos corpuscula duo rotunda eminent, quibus pili tanquam barbulae quaedam inhaerent, forsân pro temperando aëre acetoso, quem hoc modo tanquam naribus attrahunt. Proboscidem non habent, sed ejus loco τὸ βεβύον τι, & spongiosum quid, hians instar oris murenæ, quo ad latera vasis vapores aceti exfugere, simulque hinc suctu tenaciter adherere possint. Sub abdomine venter totus luteus est. Hujus bestiolæ structuram ope Microscopii exquisiti à curioso rerum minimarum scrutatore *D. Joh. Abrahamo Ihle* dono mihi missi exactè contemplati sumus & manu nostra, præterito 17. Septembr. depinximus. Vide dictam figuram ubi A Muscæ hæc naturali suâ magnitudine sunt adumbratæ. B. indicat Aureolam, ubi (a) caput ejus (b) verò cauda, C. & D. ipsa Musca per microscopium delineata, ubi C. exhibet muscam à tergo, D, verò à pectore & parte supina spectabilem.

Fig. XIV. vid. p. 95.

OBSERVATIO LIX.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Adamantibus Lippiacis.

IN Comitatu *Lippiaco* circa pagum, qui dicitur *Heilbecke*, in arena puriore reperiuntur *Silices*, instar aquæ pellucidæ diaphani, ex quibus in *Belgio* *Adamantes Europæi* expoliuntur, & qui expoliti *Bohemicos* longè superant. Tales quoque in *Borussia*, tractu *Hildesheimensi* & aliis locis inveniuntur; & reperiuntur etiam ejusmodi *Silices*, ex quibus hodiè vasa *crystallina* optimi generis conflantur, ubique ferè locorum, ubi præsertim rivuli fontesque vivaces è terra scaturiunt, puriorque arena à natura eluitur: sicut in Comitatu *Clivensi* patet.

Fig. XV. vid. p. 49.

SCHOLIUM.

ADamas locum primum inter cæteras gemmas sibi vendicat, cum omnium durissima sit, totaque pellucida, & instar aquæ purissimæ nitens, maximè inter eas fulgeat, & acre lumen versus oculos emittat. Quoniam enim ex succo defæcatissimo concrefcit, ejus partes in percolatione ita dividuntur, ut receptos radios undique reverberent, aut refringant. Sunt nimirum singulæ ejus particulæ veluti tot specula, quæ lumen retorquent, & visum eo modo, quo percutiuntur, referiunt. Id etiam tincturæ, cujus maximè capax est, assignari potest, non propter innatam quandam similitudinem, ut quidam somniant, sed quia talis est partium ejus dispositio ac situs; ut cuncta tincturæ filamina appositè conveniant, & meatus ejus omnes occupent; quod ad radiorum retorsionem maximè juvare sciunt omnes, qui aliquid de optica sciunt.

Virtus illius est nullum colorem notabilem habere; vitium aliquâ albedine, flavedine aut nigredine, aliôve colore vel leviter tinctum esse. Summa illi dignitas & pretium, cui tamen multum decedit, si arenulis albis aut nigris sit intersparfus, aut nubeculâ aliquâ suffusus. Et hinc multi eo nomine Adamantem non dignantur, quòd ejus omnes partes homogeneæ non sint, sed hæ heterogeneis multis partibus commisceantur; nec etiam hic & alii etiam lapides pretiosi integri reperiuntur homogenei; habent siquidem maculas internas plerumque, quæ eorum splendorem & nitorem contaminant, & inficiunt, & virtutem etiam eorum internam diminuunt, quòd forma eorum heterogeneis non gaudeat, imò ab iis destruat, eâque evanescente & languente, virtutem & energiam evanescere, & languere necesse est. Quòd si in purissimum terræ locum Spiritus mineralis lapidificus deferatur, ibique aquam mineralem puram, nitidam, & ab omni terrena spurcitiæ deterfam invenerit, eaque minerali aqua coërceatur, fiunt lapides tales, quales spiritus formator internus appetit sua intrinseca differentia. Aqua enim mineralis suo centro coërceat & continet aliquid unctuosæ fixæ substantiæ, cujus ratione & auxiliante illius vitali igniculo coagulatur, & aqua, seu humidum (quod unctuosæ fixæ substantiæ partes dissolutas continet) & spiritus, qui colorem & formam secum habet lapidis producturi, & sic ambo, spiritus puta, & humidum aqueum supraddictum, duritiem & soliditatem tempore ducunt & lapidescunt. Et sic hoc modo prorsus inter se convenire queunt lapidum pretiosorum ortus & eorum interitus. Hoc est, quæ in lapidum pretiosorum generatione & ortu materialiter collocamus, eadem prorsus in eorum resolutione repetimus, & ex iisdem etiam substantiis, quas ex resolutione habuimus, iterum de novo lapillos arte paramus, prioribus virtute & substantiâ similes; sed multò lucidiores, & nitidiores, imò etiam efficaciam & virtute præstantiores, modò partes omnes naturales,

rales, lapidum genus componentes, ritè & purè inter se uniantur, & servatis ponderibus misceantur.

Licèt autem Adamantes sint lapidum omnium pretiosorum durissimi & firmissimi, ex eadem tamen molli & tenui fiunt materia, accæterilapides pretiosi omnes, ex humido viscoso nempe aquæ, coctione illius humidi viscosi perenni & continuâ, & sublimatione ejusdem, donec ad supremum puritatis & coctionis gradum devenerit, tunc temporis hæc materia condensatur & firmatur in Adamantes, idque in saxosis & lapideis cavernis & antris firmissimè clausis, ubi illud humidum viscosum aquæ detinetur clausum, ne inter sublimationes varias, quas patitur in depuratione sua, exeat & evaporet. Reperiuntur sæpissimè in fodinis auri & argenti Adamantes, quod cum, dum fiunt hæc metalla, materia eadem, quæ plus salis habet, fit Adamas, reliquum materiæ, quod plus mercurii retinet, fit metallum cum sulphure suo, quæ est materia unctuosior & glutinosior eâ ipsâ materiâ, ex qua fiunt Adamantes.

Ubicunque igitur in locis *India* spiritus salini ex purgatissimo & maximè defæcato sale, ignis subterranei vi, per intimas montium fibras exaltati opportunam rupem porosamque, id est, proportionatum locum intra rupis concava repererint, ibidem quoque intra rupes multum fixi purissimi salis ab extrinseco Solis, iis in locis ardentissimi calore, omni humiditate exuticopia reperiatur; præterea humido loci naturali, aut roscida substantia intra poros rupium per intimas montium venas evaporato, aut aliundè insinuato, ac veluti in guttas quasdam resoluta accedente, fit, ut volatiles purissimi salis spiritus fixis intra poros salis ibidem excoctissimi corpusculis juncti, paranymphe spiritu coagulativo maximè concurrente, qui uti minutissimas salis purissimi partes fixas cum volatilibus quàm constipatissimè in unum continuum corpus cunctis connectitque, concurrente eodem in loco quoque aliqua subtilissimæ pinguedinis specie diaphano cerasorum

rasorum gummi haud absimili, quo & partes glutinis instar compactissimæ unà cum splendoris dote communicata, tandem in hanc omnium nobilissimam gemmam excrescant.

Quòd distinguantur inter se Adamantes pretio & puritate, seu claritate luminis, hoc dependet & ortum habet ex ipsa puritate & nitore materiæ, quæ magis in quibusdam locis depuratur, quàm in aliis. Loca enim puriora una aliis. Et in purissimis locis fiunt purissimi Adamantes & clarè nitentes, quòd ipsa materia summoperè depuretur in his locis. In aliis verò locis minùs puris cum non possit ita depurari materia, ratione impuritatis loci fiunt, Adamantes obscuriores, & perindè non ita pretiosi. Qui apud *Indos* reperiuntur Adamantes, & apud *Arabes*, & *Æthiopes*, cæteris omnibus pretiosiores habentur, quia in hisce provinciis fodinæ auri purissimæ reperiuntur, undè & seminalis materia Adamantum purior & nitidior hisce in locis habetur, & cœlum & astra vegetiora, quæ coquunt & digerunt hanc materiam fortiùs, quàm in reliquis omnibus locis; nam quamvis frigus externum agat in coagulatione Adamantum, nihilominus & calor naturalis ipsius materiæ cum calore astrorum, plus est considerationis in productione rerum omnium, & præcipuè lapidum, quàm frigus externum, quod per accidens est causa congelationis ipsorum lapidum, dum frigiditate suâ & actione compellit calorem internum & fortiorem efficit ad exsiccandum suum humidum & congelandum.

Dependet verò hæc Adamantum puritas ex continua sublimatione vaporis elementaris, qui sese erigens, ascendens atque descendens, semper purificat loca, ubi transit, auferens, quicquid est valdè limosum & palustre. Tunc enim illud fixat & congelat in grossos filices & grossas petras, cumque semper in altum suspellat trans poros terræ grossiores, indè fiunt montes & rupes, intra quas postea vapor ille elementaris continuò sublimatur, tandemque facit, postquam semper rejecerit

cerit impurissimum & magis grossum ad exteriora vasorum, quæ sunt puritatis; in quibus vapor iste congelatur, purus & mundus ab omni excremento elementari, si modò sit plenus sulphuris & pinguedinis; & componit aurum: Ubi verò illâ pinguedine non privatur, & loco illius dominatur pars aquosa & salsa, facit Adamantes.

Illi autem nihil differunt à crystallis, nisi in parte fixante, quæ longè est potentior in Adamantibus quàm in crystallis; & mercurius, qui est in Adamantibus, purior est & sublimior, quàm in crystallis, quæ universa replentur aquâ elementari, congelata, tùm per vim frigoris, tùm per virtutem congelantem salis, qui est in illorum mercurio. In Adamantibus nihil est præter mercurium, & omnis eorum liquor, ex quo componuntur, est mercurialis, & vapor purus elementorum: contra in crystallis plurimum est aquæ elementaris, & parum vaporis aut mercurii; hinc igitur crystalla sunt molliora, nec adeò splendida & luminis plena. Aqua enim elementaris per virtutem salis congelata, nunquam potest esse adeò splendida & luminosa, ac mercurius, purus & congelatus ac fixus per virtutem sui salis & sulphuris albi, quod ipsi auget splendorem & coruscationem.

Sulphur illud album, & puritas mercurii cum firma & constanti fixatione salis, quæ inveniuntur in Adamantibus, inducunt omnem illorum differentiam. *Indiani*, & qui in mineris *Arabum* colliguntur, ac *Æthiopia*, æstimantur optimi & purissimi, quòd in illis provinciis mineræ auri sunt purissimæ, & quòd materia seminalis Adamantum in illis locis purior sit, & sublimior, quàm alibi terrarum; cælumque & Sol vegetiùs & fortiùs agant, quàm uspiam.

Coquit enim majori cum potentia istam materiam, quam deducit ad perfectam congelationem & fixationem: quamvis verò frigus exteriùs plurimum ad hanc congelationem conducatur, calor tamen naturalis ibi plus etiam juvat. Nihil enim
ad

ad perfectam fixationem pervenit sine præambulâ maturitate & coctione materiæ fixandæ & congelandæ.

Ab hisce verò Adamantibus multùm differunt illi, qui ab Alchymistis quibusdam arte parantur. Nam quos illi concinnant Adamantes, nihil commune cum veris habent, cum neque materiam feminalem, neque locum, neque efficientem causam, quæ veros Adamantes gignere debet, habeant, ac Adamantes ab illis factitati vitra saltem sint gemmarum coloribustincta, ita ut præter colorem, diaphanitatem, aliquamque duritiem, nihil simile gemmis habeant. Sic hâc arte ex hyacintho *Gallicano* conflant Adamantes Alchymistæ. Hyacinthos illinunt offâ, ex luto & sale parata, reverberantque per horam mediam, repetito opere, si primâ vice non respondeat. Color transit in perspicuitatem adamantinam, tunc poliunt lege Adamantis, & firmitatem conciliant candefactione in ferrea pyxide, per quartam quadrantis horæ partem flagrante: præterea inter chalcantum supra infraque additum pari spatio reverberant, putantque sic induruisse. Alii conformatum ad legem Adamantis post reverberium passum, includunt prunis duabus, quas undique luto muniunt & incendunt. Cùm benè excaudit, in aquam fortem immergunt, aut super chalybe refrigerare sinunt. Ex Sapphiro quoque Adamantem pollicentur, si septus auro puro in catino detineatur in igne, dum aurum liquefcatur; ita enim cœruleus color evanescit, & Adamas evadit. Debet autem prius ad regulam Adamantis secta esse sapphirus. Alii sapphirum offâ ex albi smalti polline & salivâ perlinunt; siccant, filo ferreo circumdant, ut movere possint; sepeliunt eum misturâ ex albo smalto & ferri scobe; imponunt prunis; calefaciunt, & sæpè vident, num votis respondeat. Sapphirus etiam nitida, sed alioquin diluti coloris cum auro jungitur, apponitur igni sensim donec liquefcatur; fervet autem horis tribus aut quatuor, indè gemma tollitur, & sensim refrigerari permittitur, inveniemus Adamantem: gemma enim manet,

manet, nec lima tangitur, quicquid autem est coloris cœrulei, perit. Ideo coloris dilutissimi sapphiri quæruntur; sunt enim viliores, & celerius in Adamantem transeunt atque perfectius mutantur. Qui primum invenit, hoc ditatus est valdè, breviq̄ue tempore, indè detectâre adhuc lucrum arti relictum est; nitet enim plurimum ob sapphiri duritiem. Sunt qui ex aqua marina gemma vilior & mollior faciunt Adamantes pulchros. Sunt qui & sapphirum non incoquunt auro, sed creta involutum in igne solùm, eodemq̄ue modo res succedit. Observandum tamen est, ut gemmæ frigidæ ignis sensim circundetur, & rursus ut peracto opere permittatur refrigerari ignis extinctione; nam detrahre ex igne haud tutum est. Vitium est, si quicquam remanserit vestigii coloris cœrulei. Et hi ex sapphiro facti Adamantes verorum splendorem sibi nonnunquam surripiunt & speciem ferè naturalem.

Forma naturalis sive figura Adamantibus legitimis ac veris diversa est; alia enim sexangularis est, & æquali octo triangularium laterum lævore undique turbinata. In quibusdam regionibus ad flumen *Amazonum* sitis, copiosè & variâ mole reperitur Adamantum species, qui ferè globosi sunt, licèt non exactè sphærici, nunquam autem angulati, ut verus Adamas; sunt autem teneriores ad instar crystalli; & formati in tabulas aut alias formas, politi q̄ue nitent quidem, sed semper in se habent aliquid lactei coloris, ita ut facilè à cæteris dignosci possint.

Quòd autem *Anselmus Boëtius lib. 2. cap. 73. histor. Lapid. & Gemmar.* disputat de forma crystallorum hexagona, & ita judicat: *Circularis figura fit, dum materia partes sunt prorsus uniusmodi, qualis in iis, qui proximi sunt Adamantibus, quos duriores dixi, conspicitur: Hexagona, cum partes nonnullæ ipsius mixti reliquis sint vel subtiliores, vel magis aërea, aut aliâ ratione differant; hæ enim à reliquis circa angulos pelluntur, vel ipsæ non tam citò, quàm alia se centro unire cupiunt: hæcque*

ratione, concrefcente materiâ, hexagona figurâ circulo quàm proxima, aliisque omnibus angularibus perfectior, efficitur: Exemplo Adamantum facilè refellitur; notissimum enim est, optimos & perfectissimos atque adeò durissimos Adamantes formâ esse hexagonâ, qui autem globosi aut ovales, plurimum illis cedunt: ita ut potius statuendum sit, crystallis certam formam à DEO datam esse hexagonam, ut & aliis rebus. Plura de Adamantibus vide apud Boëtium, Joh. de Laet, Joh. Baptist. Tavernier &c.

Quæ de Venenositate ejus proponuntur, fabulosa sunt. Celebrantur Adamantes in Medicina ex pluribus facultatibus & virtutibus, quarum tamen ullam, uti ego puto, propter firmam fixationem & congelationem difficulter poterunt communicare. Creduntur resistere omni venenorum generi, adeoque ipsissima esse venena; per experientiam falsissimum est. Virtutes non exiguas illis inesse utique censeo; sed quoniam firmissimis & præduris obvallantur muris, ideò interclusæ manent, ut in auro, in quo & plures sunt virtutes, sed occlusæ & sepultæ quasi inter firmos & fortes muros, ut in Adamantibus, & ex hisce materiis elici non possunt, quin muri illi durè perrumpantur; hoc autem fieri potest, si in materiam primam suam, ex qua fiunt, reducantur; tunc virtutes Adamantum apparebunt, quæ & adamantinæ verè erunt.

Materia autem, quæ illos componit, sola poterit illos rumpere & ad mollitiem reducere ac convertere in liquorem, quem magnæ virtutis esse oportet. Materia enim ex qua componuntur, magni est pretii, & ejusdem farinae cum auro: adeò ut si raræ inveniantur virtutes in auro, itidem pateant in Adamantibus; æque indomitæ, uti Adamantes vulgò feruntur; sed opus hîc erit & labor.

OBSERVATIO LX.
D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Salamandra.

CUm ante plures annos Studio Medico *Rostochii*, operam darem, in Sylva *Rostochiensis* inter labores botanicos cepi Salamandram terrestrem, nigrum obtinentem colorem, maculis flavis instar stellionis distinctum. Ego magno perfundebar gaudio, quòd occasionem haberem experimentum facere, an quoque Salamandra in igne comburi posset. Me ergò deinceps domum conferens ipsam in ignem conjeci, ubi post breve temporis spatium planè comburebatur & in cineres convertebatur.

SCHOLIUM.

Multa à majoribus nostris falsa & fabulosa afficta & addicta fuerunt Salamandris, ex quibus *incombustibilitas Salamandra, ejusque vita in igne*, meritò primum occupat locum. *Quidam* enim Salamandras non modò omnino impu- nè ignis fervorem sustinere, sed & in eo tanquam in Elemento proprio vivere, & alimenti loco nutriri, somniarunt. *Quidam* & quidem rectius, ad tempus saltim Salamandras in igne vivere, eumque lympa sua extinguere quidem, sed noviter adjectis prunis, sufflaminataque flamma, concremari crediderunt: *Alii* sed rectissimè, statuerunt, Salamandras ignem planè fugere, eoque impositas, statim interire, inque cineres omnino redigi, id quod etiam Experientia præsentis non modo Observationis, sed & aliorum maximè modernorum, satis superque comprobatum fuit: At verò erroneam hanc inter Authores, sub folius fictæ autoritatis specie circumlatam inq; posteros religiosè propagatam opinionem, exinde potissimùm enatam fuisse arbitror; quod primæ assertionis asseclis, Salamandra non re ipsâ, sed famâ tantùm & nomine cognita fue-

rit, hinc eam adeò monstrosam, tam pictam quam descriptam effinxerunt, mox capite ovillo, mox serpentino præditam, nunc pelle lanuginosa, nunc squamata, nunc aspera, nunc unctiosa investitam, hic vermem dicebat, ille araneam similem, ita ut pleræque earum descriptiones, veræ Salamandræ non secus respondeant, ac asinus equo, & noctua psittaco. Secundæ opinioni omnino subscriberem, nisi rem ex parte aliter explorassem: Vixisse enim Salamandras etiam per breve tempus in igne, asserere non possum, nam aliquoties in Eruditorum præsentia facto experimento, cum Salamandras prunis, (non dicam igni aperto,) injecissem, accelerato tardissimo alias suo gressu, fugam tentantes, oscitante rictu statim eas interire vidi, adeò, ut ne temporis momentum ignis fervorem, vivæ sustinuerint; sed durare eas (mortuas licet,) aliquandiu in igne, & exsudantibus suis humoribus eam consopire, non nihil, donec penitus in cineres abeant, (asleverante hoc quoque Observat. præsentis Dn. Autore) certum est, nam & ipse observavi, lacteum ex omnibus penè pellis Salamandrinæ porulis exsudantem humorem, qui primo intuitu carbonum ignitorum fervorem mitigare videbatur, sed statim incrassescens, in vappam quasi condensabatur, corpore sensim marcescente, inque cineres collabante: sed anne hoc mirum, & singularis proprietatis titulo dignum? cum id ipsum à quavis crudæ carnis particula, prunis inassata, eodem modo fieri soleat; imò, lignum ipsum, usitatissimum ignis pabulum, non statim admoto igne in cineres concidit, nisi sensim prius absumpta sua humiditate. Reddissimè itaque sentiunt ii, qui secundùm tertio adductam opinionem, vacillante tot veterum superstitionosa authoritate, Salamandras neque in igne tanquam proprio suo elemento vivere, eoque vesci, neque vitam ad notabile quoddam tempus in eo protrahere, neque singulari quadam proprietate eam extinguere, sed in eo reliquorum viventium instar, interire, perire, & comburere, non sine rationis & experientiæ fun-

fundamento, indubitanter credunt. Si quis tamen hanc veterum opinionem anxie defendendam, religiosè putaret, intelligat eam necesse est, de Salamandra Chymicorum metaphorica & Alchymistica: plura huc facientia videantur in Salamandrologia mea, priori anno S. R. I. Acad. Nat. Curios. exhibita.

[J. P. Wurffbain.]

OBSERVATIO LXI.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Te

Lino vivo aut Asbestino & incombustibili.

Fuit antiquitùs species quædam Lini, quod *Græci* Asbestinum, *Latini* Linum vivum appellârunt. Ex hoc tela contexta sunt, & varia tunicarum genera, quæ igni non solùm non absumpta sunt; sed in illum conjecta, sordibus exustis, splenduerunt magis quàm potuerint aquis. Regum quoque funera in ejusmodi adusta sunt tunicis, ne corporis favilla cum reliquo misceretur cinere. Imperator *Nero* indè mantilia habuit. *Plinius histor. nat. lib. 19. cap. 1.* linum hoc, cui principatum in toto Orbe adscribit, inventurum, textu difficile esse propter brevitatem, inventum æquare margaritarum excellentium pretia scribit.

SCHOLIUM.

Magna inter physicos, Medicos & Historicos lis est, an Linum hoc vivum aliud sit ab eo, quod fiebat ex lapide Amianto. Multi hoc adfirmantes adducunt in testimonium *Paulum Venetum* & *Plinium*, qui expressis verbis scripserint, Linum hoc vivum aliud esse ab eo, quod ex lapide Amianto sit factum. Ut autem ejus rei certam notitiam habeamus, verba eorum in medium producemus. *Paulus Venetus lib. 1. cap. 47. in Itinerar. suo* de Lino hoc vivo & incombustibili ita scribit: *In hac provincia* (intelligit autem *Chynchynculam*) *est mons, ubi sunt minera chalybis, & Amdavici & Salamandra,*

de qua pannus fit, qui si projiciatur in ignem, comburi non potest: fit autem pannus de terra hoc modo, sicut didici à quodam meo socio, Turco, viro valde prudenti, qui ex commissione magni Kaam in illa provincia praefuit operi minerarum. Referebat enim, quòd in monte illo quadam minera terra habebatur, qua fila quadam habet lanae similia. Ipsa fila desiccantur ad solem, & postea in mortario a neo conteruntur, & postea lavantur aqua; & à terra grossitie separantur; terra verò projicitur, & fila de lana filantur, de quibus filis postea panni fiunt. Hi autem panni albi ex textura non adsumuntur, sed in ignem projiciuntur, & per horam unam dimittuntur in flamma, & hinc albescunt ut nix, nec caduntur in igne; quod similiter fit quandocunque lavari debent; nam alia lotio ad removendum maculas non adhibetur, &c. Et de Salamandra verò serpente nihil audivi in orientalibus partibus. Id autem totum, quod de Salamandra didici, scripsi fideliter. Fertur, quod Roma sit quadam mappa de Salamandra, qua est sudatorium Domini involutum, quam misit summo Pontifici, quidam Rex Tartarorum. Plinius verò nat. histor. lib. 19. c. 1. ita differit: Inventum jam est etiam, quod ignibus non absumeretur. Vivum id vocant, ardentesque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas, sordibus exustis splendescentes igni magis quam possint aquis. Regum inde funebres tunicae, corporis favillam ab reliquo separant cinere. Nascitur in desertis adustisque sole India locis, ubi non cadunt imbres, inter diras serpentes; assuescitque vivere ardendo, rarum inventu, difficile textu propter brevitatem. Rufus de cetero color splendescit igni. Cum inventum est, aequat pretia excellentium margaritarum. Vocatur autem à Grecis Asbestinum ex argumento naturae. Anaxilaus autor est, linteo eo circumdatam arborem, surdis ictibus, & qui non exaudiantur, cedi. Ergò huic lino principatus in toto Orbe. Ex hisce Clarissimorum virorum verbis satis superque percipimus, Linum istud vivum solùm ex lapide Amianto esse paratum. Paulus Venetus scribit, quòd pannus de Salamandra paretur, qui, si projiciatur in ignem, comburi non possit.

possit; quia verò secundum proprium suum effatum de Salamandra serpente in locis istis orientalibus nihil audivit, per Salamandram intelligit lapidem Amiantum; iste enim in igne non uritur, & ejus injurias absque noxa perfert, quapropter & Salamandra vocatur. Et si accuratius etiam *Plinii* textum inspiciamus, per Linum istud vivum *Indicum* ille nihil aliud quàm Amiantum lapidem intelligit; hinc quoque istud Asbestinum appellat; & *lib. 36. cap. 19.* hoc ita confirmat: Amiantus, alumini similis, nihil igni deperdit. Idem cum *Plinio* sentiunt alii viri doctissimi. *Dioscorides lib. 5. cap. 113.* Amiantum lapidem in *Cypro* nasci, scisso alumini similem esse tradit, quo, utpote flexili, telas & vela tantùm spectaculi gratiâ texunt, quæ ignibus injecta ardent quidem, sed flammis injecta splendidiora exeunt. Hanc sententiam confirmat etiam *Petr. Andr. Matthiolus in Comm. super hoc caput.* De hoc utique loquitur *Strabo lib. 10. Geograph. Ad Carystum lapis nascitur, quem pectunt, nent, texunt. Indè mantilia conficiuntur, egregiè contexta: ea ubi sordescunt, in flammam projecta non secus emundantur, quàm si maculas elueris.* *Antonius Musa Brassavolus Ferrariensis* tradit, impostores lapidem Amiantum simplicibus mulierculis ostendere, vendereque sæpenu-mero pro ligno crucis Servatoris nostri. Id quod facile credunt, cum igne non comburatur, quodque ligni modo plurimis constet lineis intercurfantibus. Parùm ergò valent *Adriani Tollii & Johannis de Laet* argumenta, quæ contra hunc lapidem Amiantum in *Commentariis suis in Boëtium de Lapid. & Gemmar. Historia* protulerunt.

Lapis hic ignis injuriam instar auri perfert, atque non tantùm uri non potest, sed purior redditur, undè Asbestini nomen illi datum est. Olim in fila aptabatur, & ex his mappæ, lintea funebria, reticula conficiebantur, quibus cadavera Regum involuta, igne combusta, ipsa lintea verò incorrupta manerent. Conficiebatur & ex hisce omnis generis carbasina supellex, quæ sordidata non aquâ, sed igne purgabatur. Et

hoc

hoc Linum ex Amianto factum *Plinius lib. 19. cap. 1. histor. nat.* vivum appellat. Mappæ Amiantinæ sordibus conspurcatur, puriores igne exustæ, quàm si aquâ laventur, fiunt, ac magis splendent. Regum indè olim tunicæ funebres factæ sunt, ut cremata cadavera à reliquo cinere separentur.

Linum, quod ex hoc lapide conficitur, dicitur Græcis Asbestinum, partim ob lapidem, partim ob calcis similitudinem. Calcem Græci ἀσβεστόν vocant. Asbestinum autem lapidem igni non absumi, sed nitescere & mundari ex *Plinio lib. 19. cap. 1. histor. nat.* jam audivimus. Asbestum significat incombustibile; & substantivè pro lino, quod ignibus non absumitur, & pro ardente lapide accipitur. Sed Asbeston cum *Varro* dicit *lib. 4. de latin. lingu. lintea* ex eo facta intelligit, atque adeò vestimenta, ut *Adrianus Turnebus lib. 23. Adversar. cap. 1.* interpretatur, à quo tamen *Josephus Scaliger* dissentit, negans id genus Lini inter vestimenta numerandum, cum potius ex eo mappæ conficerentur, quàm vestes. A *Turnebi* latere tamen stat *Cælius Calcagninus lib. 3. epist. 1.* Asbestinas vestes dici asserens ex Lino vivo, lapidi Carystio simillimo: quibus mortui Reges cremebantur, ut iis cinis colligeretur. Nomen ex eo adeptæ sunt, quòd igni non absumerentur. Quas & mortuales non ineptè fortassis cum *Nævio* Poëta dixeris ita ei appellatas, quibus cadavera induebantur. His consentanea esse videntur, quæ de *Cretico* Lino scripsit *Strabo l. c.* Id enim petram esse ait, quam attritam, capillamentis tantum remanentibus, excussâ terreâ materiâ, pectinibus aptari, contextamque indè telam peroptimè confici. Eam autem igne non uri, sed sordidatam in ignem projectam emundari. Ipseque adeò *Podocattarus*, *Cyprius* Eques, qui de rebus *Cypriis* historiam prodidit, Linum *Cyprium* penes se habitum *Venetis* ostendit, in ignem id injiciens, at illæsum ac perpurgatum mundatissimumque indè recipiens. Verum illud magno est miraculo, quod hujusmodi contexta tela non quidem ab herbis originem ducat, sed à lapide Amianto: qui in *Cypro*

Insula

Insula repertus, malleo contunditur, contusus, excusâ ter-
reâ superfluitate, capillamentis suis lini speciem retinet ac con-
textitur in telam. Id visum in *Podocattari* ædibus coram exi-
miæ virtutis viris non paucis testatur *Porcachius lib. 2. funeral.*
cui etiam subscribit *Rhodijs lib. 13. cap. 18.* Linum hoc in igne
semper splendidius evadit; fiunt ex eo thryallides sive ellychnia
in usum candelarum peculiarium semper ardentium. Pro-
pterea ex hoc Amianto linum confectum, & incombustibile,
ut perpetuò lampadibus arderet, in Baptisterio suo *Roma Con-*
stantinus Imperator statuerat, referente *Dasamo in Sylvestro Pa-*
pa. Quin & *Ludovicus Vives in Schol. ad D. Augustin. lib. 21. de*
Civitate Dei cap. 6. testatur, se ellychnia *Parisijs* permulta vi-
disse, quæ, lucernis semper ardentibus, nunquam absume-
rentur. Amiantus lapis etiam fuit in aurea illa lucerna, quam
Athenis Callimachus fecit, oleo non nisi post annum dissipato,
licet semper arderet. Mantile olim *Lovanii* medio convivio
igni datum, redditumque domino mundius splendidiusque,
quàm possit aquis aut smegmatis quibuslibet, prout literis hoc
consignavit *Simon Majolus part. 1. dier. canic. colloq. 20. pag. 633.*
Lapidem *Carystium*, ut scribit *Matthæus Raderus in Comm. ad*
Martial. lib. 9. epigr. 77. Incolæ pectunt, nent, texunt. Indè
mantilia conficiuntur egregiè contexta, & incombustibilia.
Ea ubi fordescunt, in flammis projecta, non secus emendan-
tur, quàm si maculas aquâ elueris. Meminit etiam *Cælius Rho-*
diginus lib. 14. lect. antiq. cap. 18. ellychnii cujusdam, lino car-
pasio constantis, & in id ignibus nullum omninò jus fuisse
scribit. Refert quoque *Plinius l. c.* huic Lino principatum
in toto orbe esse: & linteo eo circumdatam arborem, surdis
ictibus, & qui non exaudiantur, cædi. Adhibebantur etiam
quondam ejusmodi Lina, ut corpora Magnatum defuncto-
rum fervarent integra & incorrupta; quod etiam, ut *Joachi-*
mus Struppis Tract. de Mumia Ægyptiac. & Phil. Camerarius
cent. 1. Horar. Succis. cap. 14. scribunt, præcipuè cedri oleo, bal-
samo, croco, myrrhâ & aliis præstabant. *Cl. Joachimus Jungius*

in *Doxoscop. Physic. Min. part. 2. sect. 2. cap. 6.* de lapidibus ignibus invictis ita disserit: *Amiantus in fila discerpi, imò in lanuginem vel contundi vel atteri: Talcus in crustas & laminas tenuissimas findi potest. Ille veteribus quidem notus, sed rarus & pretiosus, hodiè ob copiam vilis: Verùm quia artificium nendi & texendi eum propè intercidit, parum usu tritus, nisi quòd thryalides sive ellychnia ex eo, uti etiam ex talco fiunt, quæ flammis nunquam abolentur. Quibus adjicere etiam licet subviride illud aridum, asperum tenue, quod ex pyritis & lapidibus scissilibus, dum uruntur, exsudat, & ipsum ignibus incombustibile est.*

Ni *Joh. Bapt. Porta lib. 4. Mag. Nat. cap. 25.* testatur, se vidisse Amiantum neri Venetiis. *Olaus Wormius lib. 1. histor. Musei sui sect. 2. cap. 7.* se lanam ex Amianto, fibris longioribus prædita, confectam, & funem ex hac lana contortum, item frustum mappæ ex Amianto contextæ habuisse perhibet. Et *Athanasius Kircherus*, uti scribit, *lib. 8. sect. 3. de Mund. Subterr. pag. mihi 67.* habet in Museo suo integrum scrinium Asbestinis frustis plenum. Chartam ex hisce confectam habet, quæ literis scribendis servit; quas ubi in ignem injeceris, consumptis mox literis, charta veluti igne lota, integra & candidior exit, novisque literis inscribendis servit, ita ut vel unicum folium in perpetuum reciproco amicorum commercio servire possit. Donavit & illi Eminentissimus Cardinalis *de Lugo* redimiculum Asbestino lino contortum, quod igni injectum, si sordibus pollutum fuerit, indè nitidissimum exit. Meminit quoque, se ellychnium hujusmodi Asbestinum lucernæ inditum ad biennium, sine ulla sui consumptione conservasse, haud dubiè perpetuò duraturum, nisi nescit quò casu id subductum fuisset; ut proindè verissimum sit, quod veteres de ellychnio per ignem inconsumptibili tradidère.

Lapis hic, qui Lino vivo & incombustibili parando materiam præbet, dicitur *Latinis* Amiantus; *Græcis* ἀμιάντης; *Latinis* Asbestus. *Georgius Agricola lib. 5. de natur. fossil. cap. 9.* eum alumen plumosum appellat. *Germani* dicunt *Ses*

derweisl

derweis / Steinflachs / Schiferweis (quippe sunt, qui telas & alia tunicarum genera ex eo conficere nōrunt) *Steindacht* / quod ellychnia ex eodem fiant incombustibilia. Alii eum vocant alumen scissile, pulverem Salamandræ, *Salmänderhaar*: & Amentum amarum quibusdam recentioribus dicitur. Eundem lapidem Asbestum vocant etiam alii Linum Asbestinum vivum, aut *Carystium*, item *Carpassium*, *Carbosum*, item *Poliā*, *Spartopoliā*, *Corfoidem*, *Bostrochyten*, &c. *Encelius* Amianti speciem *Rasensilber* interpretatur: quod vocabulum Magneti & Micæ meliùs tribuit *Agricola l. c.* Idem refert, in *Hildesheimensi* tractu lapidem inveniri fuscī coloris, planum, Armoniaci Salis instar scissum: qui tubercula superius habeat clavorum capitibus similia: & ad *Hafdam* pagum alium huic non dissimilem reperiri, candidum tamen & sine tuberculis. Huic etiam similis est lapis, qui in *Sabaudia* dicitur Amentum dulce: Amenti nimirum nomine corrupto ab Amianto; verus autem Amiantus non est, sed à quibusdam pharmacopolis vocatur, Entalium. Hic eboris instar candidus est, splendens, inque fila solubilis, sed fragiliora. Videtur autem res gypso cognata. In eo, certo modo præparato, & imagines exprimi possunt, quæ cum ebore aut ipsa nive candore certent. *Paulus Venetus l. c.* lapidem hunc vocat Salamandram, quod Salamandræ instar in igne vivat, aut ejus injurias absque noxa perferat. Sed meo judicio ridiculum est credere, aliquod animal in rerum natura esse, quod humore, spiritu, sanguine, carne, &c. vix aliquo connexu junctis constans, possit in igne degere, ut partes illæ non separentur, exurantur, & ita animal intereat. Fabula etiam communis est, eum ex Salamandræ pilis oriri, quia non consumitur igne, ut Salamandra.

Nascitur autem hic lapis Amiantus, teste *Dioscoride l. c.* in *Cypro*, sed fuscus. Qualem locum natalem hujus lapidis etiam aperit *Sotacus* apud *Apollonium*, sic dicens: γίνεται δὲ ὁ λίθος ἐν τῷ, καὶ ἐν Καρύστῳ μὲν, ἀφ' ἧ καὶ τένομα ἔλαβεν, πολὺς δὲ ἐν Κύπρῳ.

Undè & *Carystius* lapis dictus. Et *Sotacus* alio loco ita loquitur: ὁ καρύσιος λεγόμενος λίθος ὁπιφύσεις ἔχει ἐπιώδεις. Ab urbe autem *Cypri* *Carbaso* vel *Carbasia* *Pausanias* vocat καρβάσιον λίθον, quod ex hoc lapide fiebat. Cl. *Johannes de Laet*, ut refert *lib. de Lapid. & Gemmar. histor. cap. 8.* accepit ab amico frustum ejusmodi lapidis *Amianti* è *Cypro* allatum, hic coloris fuit fusci, constans totus è filamentis, sed admodum fragilibus, ita ut videre non potuerit, quomodo ex iis pannus aliquis texi possit; simillimus fuit alumini scissili. Vidit alia lapidum fragmenta itidem è *Cypro* allata, sed quæ è duriori saxo constabant, & suas habebant veluti commissuras, è quibus tenuia filamenta educi possunt, sed admodum brevia. In desertis *India* locis itidem invenitur, ubi non cadunt imbres, ac in *Asia* provincia quadam. Reperitur etiam in *Italia*, sed adeò breve ac fragile, ut neri non possit. Hinc fit, ut pro alumine scissili vel plumoso vendatur, & pro ellychniis perpetuis tantùm inserviat.

Similis videtur hic lapis alumini scisso, adeò ut nonnulli inter se confundant. Differt autem ab eo, teste *Matthiolo Comm. in Dioscorid. l. c.* quòd hoc in ignem projectum statim exuratur saporemque adstringentem habeat, ille non item. Deindè quoque ab alumine scisso differt & mollitie, & fibrarum dispositione, quas non secùs ac in ligno quodam dispositas habet, totusque videtur ex iis constare, ita ut multi decepti exteriori formâ, lignum putaverint.

Quisnam autem sit hic lapis, quomodo *Natura* eum, aut quibus modis composuerit, & an reverà ex se & suâ naturâ ἀσβεστος & κατὰ ἀμίαντον, id est, incombustibilis, & in igne incorruptibilis sit, paucis adhuc perpendam.

Solet à *Natura* fieri hic lapis sub figura capillari, colore quandoque albo, subindè cinereo, interdum rufo, aliàs ferreo, siccus quoad externam superficiem & in filamenta solubilis, habet tamen in centro suo quandam humiditatem stabulantem, viscidam & oleagineam, nullo igne domabilem; filamenta ita constituta sunt, ut & neri & texi queant, non se-

cùs ac vulgare linum. Est itaque hic lapis compositus ex certa aluminis seu talci specie, ut proinde eum multi alumen scissile, aut alumen plumæ nominandum putarint; est enim multò mollioribus filamentis, quàm alumen scissile instructus, quæ nullo penè negotio, vel ipsis digitis diffindas; expansa verò filamenta semper quid laneum instar gossipii aut candidi serici filis simile indicant, unde non incongruè alumen plumæ dicitur; habet tamen intra proprietatis suæ latebras aliquid viscosum & oleaginosum, adeò terrestri materiæ concentratum, ut ab eo nullâ vi ignis separari possit; quàm virtutem & alia nonnulla mineralia habent, ut aurum & selenitis, quem talcum vulgò vocant; adeò enim viscosum illud, quo nativæ suæ materiæ jungitur, ignique adeò resistit, ut nullis artibus ab ea dissolvi possit, pertinacia tamen in uno majori, in alio mineri; selenitem enim cum tempore igni consumi, experientia jam dudum docuit; aurum & Asbestum nunquam; quæ vis sanè mirifica non ab alio, quàm in optimè commisti lapidis temperamento consistit: quâ verò industriâ, & quo ingenio & naturâ contra ignis tormenta aluminosum hoc viscus adeò inseparabili modo & vinculo societur, uti terminos imbecillitatis ingenii nostri longè excedit, ita quoque sapientis non est verbis longè petitis illa explicare.

Asbestum autem in igne durare, & citra ullum nocuum mentum incorruptum perseverare, frequenti experimento compertum est. Insignis tamen hoc loco error occurrit, dum nonnulli, qui aut lapidem nunquam viderunt, aut *Autores* de Amianto scribentes non intellexerunt, putarunt, lapidem hunc igni sine ullo addito, perpetuò inflammari. Sic *Camillus Leonardus lib. de lapid.* scribit: *Asbestus ferrei coloris lapis est, quem Arabia producit; Asbestus dicitur, id est, inextinguibilis, quoniam accensus perpetuò retinet flammam sine aliquo liquore.* In qua narratione duplicem errorem committere videtur; dum linguæ Græcæ ignarus ἀσβεστος, id est, incombustibile, pro inextinguibili interpretatus est; deinde Asbestum,

igni admotum, inflammari in perpetuam lucem, nulla alterius rei inflammabilis additione putavit; quod quàm falsum sit, experientia quotidiana docet. Nisi enim oleum accesserit ellychnio, omnem in eo inflammando operam perdemus. In eundem errorem incidit, *Dionysius Afer*, in suo de situ orbis poemate: Asbestum *Arcadia* inflammabilem facit hisce verbis:

*Hic nasci lapidem, qui tacto accensus ab igne
Extingui renuit, quem Graii nomine verò
ἄσβεστον memorant, ferri nitet ille colore.*

Meritò itaque cunctorum Philosophorum ingenia summo opere vexat mira hujus lapidis proprietates, dum concipere non possunt, in rerum natura mixtum aliquid dari posse, ab omni ignis violentia immune. Ego, relictis aliorum sententiis, quid mihi in mentem venerit, circa admirandam hujus lapidis virtutem & proprietatem, paucis exponam.

Experientia multos docuit, frustum hujus lapidis, vitriariae fornaci inditum, semper incorruptum extractum esse, quæ mira ad ignis violentiam reprimendam contumacia, necessariò constitui debet, ex iis rebus, igni quàm maximè contrariis, quæ in tribus consistere videntur. Primum est ipsa materia, quæ uti lenta, crassa, & viscida humiditate à natura instructa est, ita quoque ab ignis actuosissima natura non facile consumi potest. Alterum est, quod dicta materia inexhalabilis sit, & ut ita loquar, in evaporabilis; experientia siquidem constat, tantò materiam aliquam igni magis resistere, quantò evaporationibus minùs obnoxia; & contrà, tantò faciliùs ab igne corripitur & consumi que, quantò in vapores & halitus magis resolubilis est. Tertium est, ipsius materiae sinceritas, nulla alterius heterogeneæ rei miscella adulterata, ut proindè puræ homogeneæ naturæ corpus fateri necesse sit, & vel indè patet, quod cum ignis potissimum heterogenea disgregare, homogenea verò congregare, teste *Aristotele*, proprium sit; in Asbesto verò omnes partes sine alterius mistura homogeneæ sint, facile indè colligitur, maximâ eum ad igni resistendum

stendum potentiâ & efficaciâ pollere ; & patet in nonnullis aliis rebus, videlicet in auro, adamante, selenite, quin & omnibus saxis & metallis, quæ quamvis igne vehementer resistant, difficulter tamen vel in liquorem, calcem, vel similem à priori differentem formam Chymicâ arte reduci possunt ; & si resolvuntur, minimè tamen solidam, quâ prius constabant, substantiam remanere videmus ; quod tamen in Asbesto nullum locum habet ; hunc enim si vel anno integro in fornacem ignibus torseris, semper tibi extractus, nulla formæ suæ facta alteratione, integer & sincerus spectabitur, undè lapidis Asbesti talis dari potest definitio, seu potius descriptio, quâ ab omnibus aliis fossilibus essentialiter distinguitur. *Asbestus lapis est fibrosus, alumini schisto haud absimilis, lentâ & crassâ visciditate, seu lentâ & viscidâ crassitie constans, ob omnium partium homogeneum contextum in vaporem resolvi nescius, solus ab omnium actuosissima ignis natura immunis & incombustibilis.*

P. Martinus Martinus, Tridentinus, eximius ille Atlantis Sinici Scriptor, in Taniu Tartariæ Regno supra lapides nasci herbam quandam tradit, quæ ab igne non consumatur; hæc enim in ignem projecta, rubescit quidem, & aliquo modo ignescit, at educta ex igne mox pristinum candorem recuperat, non nihil in cinerem declinantem; non adeò in longum excrefcit, sed sub forma capillaris excrefcientiæ, fragilis & imbecillis consistentiæ, aquæ imposita in lutum abit, statimque consumitur. () In hac descriptione herbæ Asbestinæ insignem errorem notat P. Athanasius Kircherus part. 4. cap. 11. Chin. illustrat.*

(*) Quam herbam P. Martinus Scriptor Sinicus in Taniu Tartariæ regno supra lapides nasci tradit, eandem in Galliâ propè montem Pessulanum circa littus maris ad marginem Magellonæ devastatæ me sub aqua maris copiosè saxis innascentem exemisse memini, cum herbationis gratiâ ad montem Setium, junctus eximio Botanico, Joh. Laugerio, & Henrico Magno Heigelio cive meo comitibus Anno 1642. mense Junio proficisceremur. Plantula satis elegans, sed exigua

illustrat. dum herbam multi putant, quod ille pura lapideæ substantiæ filamenta asserit: per abusum itaque vel imperitiam hominum, qui dum lapidis hujus efflorescentiam spectant, herbam ex lapide excrevisse inconsultâ naturâ arbitrantur. Hic abusus quoque Latinos inter Autores comperitur, dum filamenta hujusmodi linum dicunt, non quod reverâ linum hujusmodi ex vegetabilium œconomia depromptum sit, sed quôd instar lini filari & texi possit. Est itaque fustis hujus herbæ nihil aliud, quàm efflorescentia quædam ex lapide Asbesto, qui in *Tartaria* regionibus passim reperitur, evibrata, non secus ac mineralium, salium efflorescentias ἐξανθήματα, sive arbores metallicas per κατάγενον appellare solemus.

Et tan-

gua, umbilicata, non crescit in aëre, nec in eo vivit, sed è fundo in ipsa falsâ maris aquâ se conservat, dorso striato innascitur pediculis cirrisve glabris, nitidis, exilibus crebris, rectis, dimidium indicem altis, singulis singulos quasi clypeolos medio centro substratis & sustentibus, circumdatum umbilicum urachis appensis referentibus. Undè à Monspe-liensibus umbilicus marinus nominatur. Viret primum ex squalido, subvirido, cinereoque limo; postea undis & littore ejectum albescit, gustu subsalfo & amaro. Hanc videtur Dioscorides l. 3. c. 133. descripsisse, quod alba sit herba tenui innitens ramulo, amara sine foliis, eamque ἀνδρόανην nuncupat. Hæc plantula exsiccata dura est, jucundum oculis exhibet anathema; si ad flammam candelæ admovetur, tam splendens in incendio & præ fulgore visum quasi officiente corusco lumine apparet: nec tamen à flammâ consumitur, licet nimio perè ignescat. Ex igne remota pristinum nitorem recuperat; cujus etiamnum experimentum, quoties libet, capere quivis potest, cui id fuerit volupe. Hujus plantulæ marinæ celebriores mentionem fecere Botanici, Dioscorides, Matthiolus, Lobelius, Dalechampius, apud quos luculentior ejusdem inveniendâ est cum iconè descriptio.

[*Helianthus.*]

Et tandem lapis hic Amiantus insignem usum cum Medicum, tum Mechanicum habet. Quod ad usum Medicum spectat, veneficiis resistere creditur ipse omnibus, præcipuè tamen veneficarum; præterea abstergit, & scabiem curat cum aqua vitæ & saccharo solutus. Si mixturæ ejus aliqualis portio quotidie tempore matutino exhibeatur, album fluxum mulierum mox iri sanatum dicunt. Præparata officinalia, quæ Amiantus ingrediatur, præter unguentum citrinum, ferè nulla sunt. Commendant tamen nonnulli supra modum linimentum ad tineam puerorum, & ad ulcera tibiæ, quod Amiantus ingreditur, hincque admodum miraculosum fit. Istud sequenti modo paratur. ℞. Lapid. Amianti ℥iv. Plumbi ℥xij. Tutia ℥ij. Calcinentur; deinde pulverisata in vitro macerentur cum aceto, ac quotidie per mensem materia agitetur semel; post mensem ebullienda est unius horæ quadrante, ac quiescere sinatur, donec inclarescat; deinde illius aceti clari quantitas cum pari quantitate olei rosæ miscatur, donec bona fiat unio, & linimenti forma idonea: eo inungatur caput pueri totum, ut citò sanetur: ad scabiem & ulcera tibiæ vesperi partes ungantur, donec sanentur.

Usus mechanicus insignis etiam hic lapis Amiantus habet. Ex hoc, utpote flexibili, telæ elegantes spectacula gratiâ conficiuntur, quæ ignibus injectæ semper ardent. Attritione facillè solvitur ille in tenuia filamenta, instar plumæ canescentia. Ligni modo fibrosus est, mollisque & candidus vel subviridis. Id quod dum teritur, lapis efflorescit in plumas (flos petraë vocatur.) Cum cuti applicatur hujusmodi flos, urit urticæ instar, ob asperitatem aculeorum tenuium, qui carnis poros penetrant & continuum solvunt. Id sciunt passim gnathones, qui florem hunc impalpabilem inspergunt internis camisiarum partibus, ut socii iis induti incredibili pruritû ac dolore afficiantur. Fila hujus lapidis lineis non sunt dissimilia; Sole siccata teruntur in mortario æneo, postea lavantur, ac à terra purgantur nenturque ac deinde texun-

Q

tur.

tur. Modus texendi non ita nobis notus est, & hac ætate magis periit. Plura de hoc lapide scripserunt *Cornelius Agrippa lib. 3. occult. phil. Guid. Pancirollus de Reb. memorab. part. 1. tit. 4. Anshelmus Boëtius lib. 2. de Gemm. & Lapid. hist. cap. 204. Job. de Laet lib. 2. de Lapid. & Gemmar. histor. cap. 8. Athanasius Kircherus in Mund. Subterr. lib. 8. sect. 3. cap. 1. item part. 4. cap. 11. Chin. illustrat. Cass. Schottus part. 4. Mag. lib. 2. Syntagm. 2. cap. 1. §. 10. & alii.*

[*Author.*]

D Franc. Ferd. à Troilo in Itinerario suo Orientali, *Dresdæ A. 1676. typis excu-fo, pag. 29. & 30. de Amianto Cyprio, se eundem in Insula illa vidisse, strophiola etiam aliaque ex eo confecta secum inde exportasse refert: Ipsum lapidem subfusci, fila autem ex eo, fortiter prius contuso, ducta albicantis quodammodo esse coloris; ex quibus lintea contextere soleant, quæ in ignem per exiguum temporis spatium conjecta, à sordibus repurgentur, aquæ autem imposita omnino indurescant, inque lapideam compagem concre-
scant. Ipse etiam particulas aliquas Amianti lanæ instar mol-
lissimi, argenteo colore nitentis, ac partim ex fibris digiti
longitudinem æquantibus, partim brevioribus, constantis
possideo; ex quibus, si major suppeteret copia, facile lice-
ret fila ducere. Illas autem dono debeo Excell. D. D. Jacobi
Barneri, qui ab Amico acceperat, ex Sabaudia, uti refere-
batur, ceu loco natali adportatas; cæterùm sordidiores fa-
ctæ, in ignem si conjiciantur, pristinum nitorem recipiunt;
aquæ tamen impositæ lapideam illam duritiem non induunt.
Idem Barnerus in literis Monachii A. 1673. 10. Junii scriptis
me admonuit, in vulgari Asbesto quandoque strias aliquas
lanæ similes reperiri; quales apud Nob. D. D. Cassium Ham-
burgi vidisse se recordabatur; unde conjecturam faciebat,
Sabaudicum quoque illum eundem habuisse ortum. Quæ sa-
nè cum illo quodammodo conveniunt, quæ Cl. D. Tilin-
gius*

gius in Scholio suo ex Laëtio attulit, qui dura lapidum fragmenta è Cypro allata vidit, è quorum commissuris tenuia & brevia fila educi poterant. Ex quo, naturam quandoque lapidi huic flexibilitatem concedere, satis elucescit; quâ si careat, arte eandem conciliare nonnulli laborarunt. Modum verò ipsum Cl. D. Joh. Hel. Jungken in Medico præsentis seculo ad commod. part. 1. sect. 4. cap. 9. alienâ fide edocet. Alium etiam Excell. D. Paul. Ammannus Manuduct. ad mat. med. sect. 1. cap. 3. §. 3. profert, qui cum Kircheriano illo coincidit, quem, lib. 8. sect. 3. cap. 2. Mundi Subterr. inter maxima arcana repositum, & qui non nisi ore tenus Regibus & Principibus communicandus sit, lib. 12. sect. 5. part. 3. prop. 18. innuit, per lixivium nempe ex calce viva & isatidis cinere factum; quod artificium num succedat, experimenta eapropter instituenda nos aliquando certiores facient. Me sanè uterque modus fefellit. Amiantum etiam pro charta & tela parandi rationem nosse se Illustr. D. Manfr. Septalius olim profitebatur; qualem semipræparatum, donum Viri hujus humanissimi servo; ipsa vero ex Amianto artefacta varia, in Museo ejus occurrentia, denominavit Excell. D. P. M. Terzagus cap. 55. Mus. Septal. Quamvis, quod Septalianum illud donum attinet, nisi Viri illius optimi autoritas aliud suaderet, de ista massa, quæ filis ducendis inservire debeat, lubentiùs dubitarem, cum filamenta asbestina majori ex parte in minutas particulas ibi sint contrita, quas tamen longiores, si per contorsionem instituendam cohærere debeant, requiri, rationi consonum videri posset.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LXII.
D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Febri malignâ singultuosâ non lethali in
fœmina quâdam.

Typographi nostri Academici Uxor nuper in febrim malignam incidebat; cui statim ab initio aderant varia symptomata, ut membrorum omnium lassitudo, virium imbecillitas, inappetentia, singultus, ingens oris amaritudo, sitis inexhausta & linguæ scabrities. Singultus autem erat perpetuus, & tantus, ut abortum quoque concitaret. Horum pathematum causa erat humor malignus, acris & erodens, qui tunicis ventriculi impactus, singultum excitabat. Ego in auxilium vocatus, statim præscripsi Julapium, acrem, malignum atque mordacem istum humorem infrænans. Eum ad partes ignobiles crurum vinculis, frictionibus, cucurbitulis distrahere, atque porrò decocto Scorzonerae, cum Syrupis de rib. acetos. citri, granator. papav. rh. præparato, contemperare tentavi: extra ventriculo etiam olea & emplastra corroborantia apposui. Ast hæc omnia opem nullam tulerunt. Ad narcotica etiam accedere coactus sum, quæ æquè ac priora vehementem ejusmodi singultum tollere non valebant. Tandem malum hoc ferax solum emulsione, ex semine melonum cum aquis convenientibus & Margaritis præparatis confectâ, est edomitum; hæc enim narcotici medicamenti instar acerrimum humorem & correxit & infrænavit.

SCHOLIUM.

PRæcipuum in feбри hac maligna symptoma fuit singultus, *λύξι, λυγρός, & λυγμός, quo affecti vocantur λυγγώδεις, id est, singultuosi. Non verò quilibet singultus febrim facit, quæ*

quæ λυγγώδης, id est, singultuosa dicitur. Nam, ut singultuosa vocetur, inquit *Galenus 4. acut. 69.* permanere amplius debet singultus, vel etiam per totum morbum simul cum febre exacerbari. Intelligimus tamen per totum morbum, id est, ex quo singultus cœpit ægrum corripere. Etenim potest aliquando simul cum febre adesse, ut in hac fœmina, & tunc est ὁπιφαινόμενον, id est, mox apparens; aliquando evenire potest post primos dies, & est ὁπιγενόμενον, id est, superveniens. At tamen debet perdurare; ex singultu enim, qui facilè evanescit, non dicitur febris singultuosa: solet namque singultus facilis spiritûs cohibitione, pitissando, terrore, vomitu, vel ex *Hippocratis sententia sect. 6. aphor. 13.* sternutatione evanescere: ut contigit *Aristophani*, qui cum singultiendo rumperetur, neque spiritum cohibendo, neque bibendo levaretur, tandem ex præscripto *Erisymachi* Medici, citatâ sternutatione, singultiendi finem fecit. Itaque *Galenus* eos, qui vomitu bilioso à singultu liberantur, febre singultuosâ detentos vocari vetat.

Insuper singultus est motus ventriculi depravatus, quo rem sibi noxiam expellere conatur. Hinc *Excell. Paulus de Sorbait Med. pract. tractat. 1. cap. 51.* Singultum facultatis expultricis symptoma vocat, quo ventriculus cibos malè complectitur, & vitium, quod in tunicis hæret, excutere nititur. Ubi à vomitu distinguitur ex eo, quòd materia, quæ vomitu rejicitur, in ventriculi cavitate continetur, & ille totus invertitur, ut materiam illam excludat: in singultu verò materia peccans tunicis ejusdem profundius infixæ est, ideò ventriculus sese constringit, ac fibras suas concutit; ut eam excludat. Et ut nausea quoque in hac definitione comprehendatur, dico, motus ventriculi expulsivos tripliciter fieri: vel enim natura quandoque vult insurgere ad expellendum, & non potest; aut non sufficienter ad hunc motum irritatur, & tunc nausea fit, aliquando insurgit & expellit, & fit vomitus; vel denique insurgit, ut expellat, sed non potest expellere, & tunc fit singultus,

Galenus lib. 2. de causis symptom. cap. 2. Singultum vocat convulsionem, ex convulsione musculorum, qui inspirationem faciunt; & hinc motus ventriculi violentus concussivus sive convulsivus dicitur, quo tunicæ ipsius, id, à quo pertinaciter molestantur, excutere laborant. Est motus hic convulsioni similis; non propriè convulsio vera, quæ solis musculis competit, & partibus voluntario motu donatis. Convulsioni tamen similis est, propter irritatos ventriculi vel œsophagi nervos.

Aristoteles sect. 30. probl. quest. 1. & 5. Singultum facit affectum pulmonum. Verùm per singultum eo loco non intelligit *Aristoteles* verum singultum, qui ventriculi passio est, sed motum quendam partium, respirationi inservientium, qui fit, dum irritatur tussis, sed non completur. Hunc motum, seu improprium singultum, assimilari alicui modorum motus tussis, quæ est in pulmone, & ejus velamine ad expellendum humorem noxium, censet *Avicenna 23. 3. tr. 5. cap. 19. in principio.* Quare per consensum, non per se, à pulmonibus oriri, singultum adfirmo.

Quoniam verò singultus convulsioni similis est, hinc illi, prout & huic, duplicem causam assignat *Hippocrates sect. 6. aphor. 39.* inanitionem scilicet & repletionem: per inanitionem, tanquam per causam privativam, intelligitur summa siccitas; qualis succedit inediæ, vigiliis, evacuationibus immodicis, febribus & inflammationibus. Per repletionem verò, ut causam positivam: intelligitur superfluous crassusque humor, ventriculi tunicis profundius impactus, eum gravans; acris, pungens, flatuosus vel teter; quidam vapor, cibus pravus, corruptus, aut medicamentum, crisis inaniens, frigus, quod constringendo & densando transpirationem impedit, adeoque replet. *Galenus & Avicenna* tertiam addunt causam, nempe irritationem à materia acri. Alii anxie laborant, ut materiam irritantem ad repletionis genus trahant, quò sententiam *Hippocratis* illæsam tueantur. Verùm ubi res ipsa loquitur

loquitur perspicuè, non opus est rerum evidèntias propter *Autorum* verba confundere & obscurare. Quid enim clariùs est, quàm singultum fieri à facultate expultrice irritata? Quæcunque igitur irritationem illam efficere possunt, erunt causæ proximæ singultus: jam verò humores & vapores quantitate vel qualitate peccantes, ventriculum irritare possunt ad expulsionem; & sic repletio & acrimonia erunt causæ diversæ, toto genere distinctæ. Inanitio verò quomodo singultum excitare possit, non est facilè explicare. Cum enim illius essentia consistat in defectu, nemo dixerit, naturam insurgere ad defectum expellendum; quin potius movebitur ad illum reficiendum ac reparandum: & sic attractricem potius, quàm expultricem facultatem movebit. Si verò interdum singultus magnus evacuationes sequatur, ut in acutis & malignis febribus, & purgatione ex helleboro contingit, id non evacuationi simpliciter tribuendum, sed potius malignæ cui-dam facultati à morbo, vel medicamento ventriculo impressæ.

Causat denique singultum variarum partium consensus, ut meningum cerebri, uteri, intestinorum, hepatis inflammati, ob vasorum vel partium communionem & sympathiam.

Materia autem singultum efficiens, vel in ipso ventriculo colligitur, vel aliundè ab hepate, liene, intestinis aliisque partibus, vel etiam toto corpore communicatur. Sic alimenta vel medicamenta acriora, humores acres, aut lumbrici mordentes in ventriculo contenti, singultum idiopathicum producunt. Sympathicum verò inferunt vicinarum partium inflammationes, transmissio ad ventriculum ichore, aut vapore acri: tum etiam quòd tumor, hepate præsertim inflammato, ventriculum comprimat; undè facultas expultrix allidè irritatur. Denique à toto corpore ad ventriculum possunt transferri humores, vel vapores acres; in affectibus totum corpus occupantibus, ut interdum in febribus acutis & malignis contingit.

Materia

Materia igitur sive advena, sive indigena, in ventriculi orificio consistens ac fermentescens, febrem excitat singultuosam: febrem (inquam) ob fermentum febrile ibi delitescens; singultum ob irritationem. Quod si indè vel discussione, vel evacuatione extrahatur, utrumque cessat, nempe febris & singultus, quippe hæc duo ab una causâ fiunt. Si non extrahatur, sed duntaxat ab eo loco removeatur, cessabit singultus, (erat namque ratione loci) remanebit febris, remanente in corpore humore fermentali. Si materia fermentalis corrigatur, maneat tamen tunicis ventriculi aliquantula materia profundius impacta, cessabit febris, sed singultus permanebit amplius. Cæterùm in ea potest singultus statim advenire, si statim materia mordeat, & erit symptoma epiphænomenon: poterit & paulò post aucta cum materia fermentali mordacitate supervenire, & erit epigenomenon.

Potest etiam, nulla in orificio ventriculi materiâ existente, sed duntaxat compatiente illo ad alia, fieri singultus, idque dupliciter, primò ob συγγένειαν, gentilitatem, sanguinitatemque, cum scilicet parte aliquâ nervosâ affectâ, nervosum genus, & nervorum origo, cerebrum, in consensum trahuntur; & quoniam ventriculi orificium plurimos magnosque participat nervos, concutitur & convellitur, cumque pars primò affecta febrem inducat, inducit similiter singultum. Et licet singultus, simul cum febre adveniens, sit febris epiphænomenos; nihilominus ratione passionis nervorum, quæ non nisi valdè aucta, ventriculum in consensum trahit, erit epigenomenos.

Singultus ergò in febribus malignis & adurentibus gravis admodum, reprobus & suspectus est affectus, sive proprio vitio ventriculi, sive per consensum aliarum partium, præsertim hepatis accidat; cum enim in iis ab acris venenosisque halitibus, & ventriculum nimis sensilem mordentibus ortum ducat, maximum periculum portendit: quippe sæpè vapor malignus in orificium ventriculi effusus, deterio-
quàm

quàm quivis humor acer & mordax singultum infixit, qualem sæpissimè comperimus malignis & pestilentibus febribus atque etiam hepatis inflammationi supervenire, & maximè, cum spes in angusto, & cor morbi malignitate opprimitur.

Fit tamen interdum etiam ille singultus ab humoribus acribus & malignis, tunicam ventriculi interiorem vellicantibus, & facultatem illius expultricem stimulantibus.

Quamvis autem *Mercurialis in Comm. ad citatam Hippocratis historiam lib. 3. epid.* se neminem in febribus malignis vidisse cum hoc symptomate servatum, scripserit, & singultus etiam in omni febre periculosus, non tamen semper ex necessitate mortem adfert; potest enim in febribus fieri singultus ob crisin instantem, si signa coctionis materiæ in morbo manifestè appareant. Sic enim indicat crisin vomitu futuram; ubi quoque febrientium multi sæpè, evomitâ materiâ acri & malignâ, ab hoc symptomate gravissimo liberantur. Clarissimorum Medicorum observationes etiam testantur, multos in febribus malignis singultu affectos, remediis alexipharmacis & narcoticis quoque fuisse curatos. Sic *Gregorius Horstius lib. 1. de Febr. observ. 25.* in Studioso quodam, febrî continuâ laborante, Laudani Opiati gr. iij. vel. iv. cum pauxillo Theriac. & Conserv. rosar. exhibitis, ad miraculum usque hoc symptoma curavit. Meminit etiam in *Appendic.* honesti cujusdam civis *Ulmensis*, febrî continuâ graviter laborantis, cui, inclinante morbo, singultus per aliquot dies ægrum crucians successit, qui per decoctionem Sem. anethi, fœniculi, &c. cum Mithridatii portiuncula permistâ, post evacuationem præmissam, ab hoc symptomate liberatus fuit. Et ego sæpius in febribus malignis & pestilentibus singultu laborantes habui, quos à periculosissimo hoc affectu remediis salutaribus adhibitis vindicavi: Plures etiam vidit *Zacutus Lusitanus lib. 2. Medicor. princip. Histor. 75. Dub. 44.* Singultu pertinaci ac continuo in febribus malignis correptos, qui multis auxiliis cum non curarentur, cucurbitulâ scarificatâ super os ventriculi impositâ,

R

levati

levati sunt. Habet ea eximiam sanè pro curanda febris singultuosa vim.

Hinc non inutile judicat *Laz. Riverius Med. Practic. lib. 9. cap. 5.* & ante eum alii Cl. Medici in singultu cucurbitulam cum multa flamma ventriculo applicare, ut & dorso, eâ parte, quâ stomachus vertebris annectitur. Vid. & *Joubert. lib. 1. pract. cap. 2. ex Mollenbrockio pag. 561.*

Non solùm autem in febribus malignis, sed quoque in aliis morbis singultus admodum periculosus, reprobus & suspectus est, de quibus vid. Authores, imprimis verò antiquissima licèt, verissima tamen Hipp. scripta.

Verùm, ut ex singultu certiora de morbi exitu possint sumi indicia, reliqua etiam signa sunt perpendenda: quæ si lethalia & perniciofa sint, certius etiam de morte ægri faciunt indicium; qualia signa sunt vomitus mali, sudores frigidi, extrema frigida non recalescentia, &c. Non enim omnis singultus lethalis & perniciosus est; qui citra febrem aut alium morbum à causa primitiva, ut frigore, cibo aut potu, vel frigido, vel calido, vel acri ortum habet, aut alia simili, quæ nondum alium affectum induxit, nihil insignis periculi portendit. Talis est singultus, qui pueris, cum se supra modum repleverunt, accidit, ut habet *Galenus Comm. in aph. 13. sect. 6. Hipp. & lib 8. de composit. medicam. sec. loc. cap. 3.* Talemque singultum vomitus curat, & sternutatio solvit, ex *aph. 13. sect. 6. Hipp.* Ast post nimiam inanitionem, & cum inflammationibus viscerum, ac febribus singultus semper periculosus est. Cujus portentosi & insolentis singultus meminit *Lazarus Riverius in observ. communicat. pag. mih. 332.* Necis periculosus & perniciosus videtur, cujus causa facilè vel per urinam, vel per alvum excernitur. Sæpè hic à materia crassa & pituitosa excitatur; quæ acris, sive per exustionem à febrili calore, sive per succi biliosi admistionem evadit. Hujus portio, si ad urinas penetraverit, splendens urina apparebit, & vel ideò utilis erit, quòd humor noxius à ventriculo ad renes derivetur. Per biliosas

liosâs verò excretiones humor interni incendii excutitur, & ita & singultus, & aliquando principalis morbus, tollitur. Aliquando, inquam: Necessaria enim hæc non esse, vel inde patet, quod humorum non unica sit in morbis excretio, sed plures, quamvis frequentissimè per hanc viam eos excerni contingat. Et hæc mens etiam Hippocratis est in *Coac. prenot. 186.* ubi catalogum eorum symptomatum, qui singultum in morbis antecedere solent, quotiescunque Spiritus turbidus, crassus, caliginosus ac nebulosus, & alvi excretiones genituræ similes soporosis affectibus annectuntur, texit.

Singultus nonnunquam diuturnum malum est, ægrumque valdè affligit, refertque *Marcus Gatinaria lib. de curis ægritud. particular. cap. de Singultu*, Juris Doctorem *Papiensem* 12. dies singultu laborasse. Et *Epiph. Ferdinandus histor. 43.* curavit *Augustinianum* Theol. Professore, qui 20. dies cum mortis periculo singultu laboravit, & *Mechoacannæ 33.* in vino albo infusâ, & aliis purgantibus liberatus est. *Massaria* etiam *Vincentiæ* curavit tabellarium, qui 40. dies & plures singultu laboravit, & tandem aquis thermalibus liberatus fuit. Novit *Petrus Forestus lib. 18. obs. 12.* vetulam octuagenariam, matrem uxoris illius *Ortelii* à Regina *Angliæ* missi ad Comitata *Batavorum*, quæ per semiannum subindè singultiebat; remediis nihil juvantibus, nisi devorato loch sano, quo se tantùm juvari asserebat. Quæ vetula postea, relicto singultu, etiam nunc, cum hæc adderet *Forestus*; vixit; quamquam duos annos lecto perpetuò incumbens, viribus exhaustis, vitam finiverit. Singultum trimestrem in viro quodam observavit *Fernelius lib. 6. pathol. cap. 3.* Continui singultus meminit *Joh. Rhodius cent. 2. obs. 61.* duodecim dierum *Tulpius lib. 4. obs. 25.* quatuor annorum *Thomas Bartholinus cent. 2. histor. anat. 4.* Ego civem quendam *Brëmensẽ*, cujus mentionem feci in *Tra-ctatu meo de Laudano Opiato*, qui 14. & plures dies singultu laboraverat, Laudani Opiati usu curavi. Singultus frequens ac præter consuetudinem longus in febribus, ut arguit hepar in-

flammatum, teste *Cornelio Celso lib. 2. cap. 8. de Re Medic.* sic indicat, febre declinante, os ventriculi acri bile, acaphthis obsideri; qui singultus, quantumvis minus periculi quàm terroris habeat, excurrit tamen non rarò ad duodecimum diem; quem terminum ipsi assignârunt *Marcus Gatinaria Med. practic. cap. 36. & Hercules Saxonia lib. 3. cap. 9.*

Cùm verò in foemina illa febris singultuosa ex mordacibus, acribus, calidis ac venenosis humoribus, orificium ventriculi nimis sensibile mordentibus, orta sit, emulsione seminis melonum cum aquis refrigerantibus, humectantibus nec non corroborantibus & Margaritis præparatis confectâ, præ omnibus aliis remedijs salutaribus adhibitis, eam tollere potui. Sic enim ejusmodi humorum acrimonia hebetata, mordacitas infrænata, malignitas repressa, & vis pungens ventriculumque laceffens contemperata est. Si enim hosce non attemperemus, ducto in consortium cerebro, nervorum principio, convulsiones & alia perniciosâ mala tandem suscitantur. De febre singultuosa leguntur multa apud elegantissimum *Lupum Cureleanum lib. 3. enchirid. cap. de singultu.*

OBSERVATIO LXIII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Urinâ nigrâ, à viro quodam febris malignâ laborante emissa, non lethali.

Juvenis quidam *Steinbergæ* in nostra vicinia habitans; aliàs melancholicus & hypochondriacus, incidebat, elapsis duobus annis, in febrim malignam, quæ tunc temporis admodum grassabatur. Ille febrili æstu, siti, inquietudine doloribus capitis, totius corporis lassitudine, nec non virium imbecillitate tentatus, per fratrem suum misit mihi urinam, maximoperè contendens, ut ex ea morbi sui statum

statum cognoscerem & ipsi salutaria remedia præscriberem. Urinam videns perterritus sum, cum planè nigra & instar atramenti scriptorii esset. Frater autem ejus dicebat, istam urinam esse verè nigram, fratremque suum hisce diebus semper talem urinam nigram reddidisse. Ego, signum hoc esse criticum considerans, auxilium meum ipsi non denegavi, & præscripsi statim sudorifera & alia convenientia remedia, quibus assumptis, etiam mox integram suam valetudinem recuperavit.

SCHOLIION.

URINA redditur nigra, dum substantiæ suæ ratione liquor vel est niger, vel id nigrum est, quod in liquore continetur. De nigro hoc colore in urinis *Autores* non eodem modo docent, & controversum est, ex quibus causis internis nigræ & lividæ urinæ reddi possint. Nam de externis nihil dubii est, ex rebus quibusdam assumptis, urinas nigro colore infici posse. Sic testatur *Mercurialis lib. de Urin. cap. 6.* se observâsse, clysteres factos ex sapa sola, urinas atras reddidisse. *Avicenna* quoque & *Rhases* referunt, urinas nigredine infici, si quis ligustri albi fructu corpus illinat. Sena ac cassia assumpta subnigro quoque colore urinas tingunt.

De causis verò internis docet *Galenus lib. 1. de crisib. cap. 12. & lib. 2. prognost. cap. 29.* Nam sicuti videmus sanguinem congelatum nigrescere, atque etiam particulas corporis extremas mortificatas nigrere: sic contingit urinam frigore interno evadere atram. Et quemadmodum experimur, sanguinem, aut aliam materiam morbificam combustam, nigredinem acquirere, & corpora diutius soli æstivo exposita, nigra reddi: sic urina nigra vel excedentem calorem, aut vehementem frigiditatem præsupponit.

Verùm *Cl. Daniel Sennertus lib. 3. part. 1. sect. 3. cap. 5.* jam dixit, quid intemperies ad urinæ colorem conferat, nimirum varium serum generare, & ad variorum humorum generationem conferre, qui urinæ postea admisti eam tingunt.

Ideoque *Aëtius* hoc quoque rectè exposuit *tetr. 2. serm. 1. c. 44.* ubi docuit, non ex frigiditate vel caliditate simpliciter urinam fieri nigram, sed quòd ex caliditate vel frigiditate generetur materia nigra, quæ urinæ admisceatur. Adduxit igitur tres urinæ nigræ causas: primò humorem melancholicum, qui expurgatur; secundò ipsam atram bilem, tum quæ ab assatione; tum quæ à frigiditate facta est. Primò enim aliquando urinæ nigræ minguntur ab iis, qui lienis debilitatem patiuntur, aut dum aliàs Natura humorem crassum & atrum evacuat, ob cuius admistionem urinæ nigræ redduntur, quæ periculosæ non sunt, sed etiam nonnunquam cum commo- do emittuntur, ut rectè *Petr. Franciscus Phrygius Comm. in Histor. Epidem. Hippocratis part. 3. agr. 3. pag. mihi 400.* scripsit. Deinde urina fieri potest nigra, si bilis ita exuratur, ut in atram bilem abeat, & tanta ejus copia generetur, ut etiam urinam tingere possit.

De tertio modo res intricatior est, & quomodo ex frigiditate aliquis humor niger urinæ admisceri possit, non ita planum est. *Aëtius l. c.* dixit, esse bilem atram, quæ ex frigiditate fiat, quem sequitur *Capivaccius*. Sed *Argentarius lib. de urin. cap. 12.* & *Mercurialis lib. de urin. cap. 6.* tantum duas causas admittunt urinæ nigræ, humorem melancholicum, & bilem atram exustam, & contra eos, qui ex frigiditate insigni urinam nigram fieri statuunt, disputant. Verum commodissimè hanc tertiam urinarum nigrarum causam explicant *Johannes Baptista Montanus & Hercules Saxonia lib. de urin. cap. 12.* ubi statuunt, non aliquam atram bilem ex summa frigiditate nasci, aut frigiditatem urinas simpliciter tingere posse, sed extincto calore nativo & spiritibus sanguinem non minùs in vasis, quàm in partibus externis nigrescere, & postea permistum urinis eas lividas vel nigras reddere. Non enim impossibile videtur, sanguinem eodem modo, ut in gangræna in partibus externis, ita etiam in vasis interioribus in morbis pessimis & lethalibus corrumpi, & extincto calore

nativo

nativo putrescere posse, qui urinis communicatus eas nigras reddit: quæ propterea periculosissimorum morborum sunt indicium.

Urinæ ergò fiunt nigræ, si bilis, humor atrabilarius, aut sanguis corruptus cum tartaro, salibus vitriolatis ac impuris, aliisque partibus sulphureis coquuntur, uniuntur ac in coloribus exaltantur. Bilem cystide felleâ si eximamus, lenique calore in vitro vel per se, vel adjecto vini tartaro digeramus, modò viridem, modò fuscum, nigrum aliumve colorem videbimus. In ictero diutius durante flava bilis in sanguine cum salibus volatilibus, fixis, & parte terrestriore diutius cocta, & quasi exusta primò colorem flavum saturatiorem, deindè viridem, & tandem nigricantem exhibet; quare in ictero nigro, qui tantùm est flavus diuturnâ morâ in deterius eventus, nihil usitatiùs est, quàm urinas atratas reddi. In causone aliisque adurentibus febribus, sanguine & humoribus in vasis adustis, urinas nigras excerni novum non est. Tales autem urinæ, teste *Thomâ Willisio Dissertat. Epistolic. cap. 4. pag. mihi 355.* in febribus malignis, peste, ut & ab epoto veneno plerumque sunt signum lethale; notant enim sanguinem corruptum, & veluti affectum profligatis spiritibus ac soluto mixtionis vinculo per *venqwon* inductum: non secus ac cum pars aliqua in corpore nostro ulcere affecta, postea gangrænâ aut sphacelo corripitur, illicò sanies, quæ prius aquosa, alba aut flava effluxerat, nigra evadit. Quare in affectibus citatis cum urina nigricat, sero & sanguine per totum viriatis, etiam cutis externa tali colore obfuscat.

Nunc dispiciendum nobis est, num urinæ nigræ aliquando ad bonum judicent. Illæ possunt considerari in duplici statu, vel sano, vel morbofo. In statu sano etiam visæ sunt bonæ. In sana dispositione nigram mingi urinam impossibile omninò *Christophorus à Vega* reputat: quòd non accrescat unquam in sanorum venis niger humor eâ copiâ, ut urinas tingere possit. Id non facilè admittit *Johannes Bellfortis*

Comm. ad librum Galeno attributum de urinis pag. 72. licet enim is secundum naturam parcius aliis humoribus habeatur in vasis; tamen in sicco & frigido temperamento exuperare humorem nigrum certum judicat, cum ab ipso temperamentum siccum & frigidum appellationem sortiatur. Sic Carmelita quidam Monachus, natione *Hispanus*, temperamento frigidus & siccus, spatio sex annorum, quo incolumem eum novit, nigram urinam profudit, & talem mejere solitus est toto suo ævo. Item *Tardanellus Italus* talem urinam toto vitæ suæ curriculo emisit, quam sanguis hæmorrhoidum melancholicus cum urina profusus, nigram reddidit. Et convenire dicit manifestè ratione humoris recrementum perpetuò repurgari, quò temperies corporis, quam talis humor constituit ac fovet, salubris permaneat. Vidit etiam citatus *Autor* aliquando equitis cujusdam lotium nigrum, qui tamen nondum ægrotus decumberet, nedum extremum diem obiret. Fuisse & puerum quendam Scholasticum narrat *Guil. Adolphus Scribonius libell. de urinar. inspect.* qui nullo morbo correptus urinam minxit tam nigram, ut qui viderent, atramentum esse putarent.

Rarum est, quod habet *Zacutus Lusitanus lib. 3. prax. admirand. obs. 134.* de quodam, qui à pueritia usque ad senium urinas instar atramenti scriptorii nigras emisit; sanus nihilominus vixit, uxorem duxit, ac numerosæ proles factus fuit parens.

Deindè in statu morbofo *Galenus lib. 1. de crisib. cap. 12.* pessimam judicat urinam nigram, & neminem servatum vidisse scribit ex iis, qui hanc urinam minxerunt; nam vel maximum incendium denotat, vel partium mortificationem ostendit, ut prius prædixit *Hippocrates in variis locis.*

Non est tamen ita temerè recipienda *Galeni* de urinæ nigro colore condemnatio. Si ipse nullum viderit servatum, qui urinas minxerit nigras, viderunt posteriores & multi celebres; quare in universum tantoperè damnandæ non sunt
urinæ

urinæ nigræ, ne si in acutis morbis addamus, ne si jungamus etiam pravorum signorum societatem. Nam præter *Rhasium*, *Avicennam*, *Actuarium*, etiam in *Epidemiis* vidit nonnullos servatos *Hippocrates*.

Quapropter prudentissimè dixit *Avicenna* 2. 4. tr. 2. c. 85. *Quod non semper verificetur judicium de morte ob nigredinem coloris in urina, in aegritudinibus acutis; licet in se ipso sit signum malum, quamvis associentur ei aliqua signa mala; nam multoties natura fortis ac potens facit evacuationes diversas, maxime si excretiones nigrae confertim fiant, ut Hippocrates sect. 4. aphor. 47. notavit. Sic, referente Cl. Sennerto lib. 3. Institut. Medic. part. 3. cap. 6. Vir quidam in itinere incidit in febrem continuam sat ardentem, & cum ad Sennertum circa quintum morbi diem venisset, urinam illi monstravit planè nigram & turbidam, ac si aquæ limosæ atramentum miscuisset. Duravit ea per dies ferè quatuor, sensimque postea & nigredo, & turbulentia remisit, urinaque clarior & flavior fieri incepit. Febris tamen nondum planè desit. Intumuit illi postea pes sinister cum insigni dolore. Remisit febris; tandem etiam dolor & tumor, ac convaluit.*

Hinc urinâ nigrâ in morbis quibuscunque, etiam in febribus continuis & ardentibus apparente, non statim de salute ægrorum desperet Medicus, sed distinctionem inter urinæ nigredinem criticam & symptomaticam faciat; hæc, ex vi morbi summa & caloris nativi *ingraves* & extinctione proveniens, semper lethalis est; illa verò semper bona habetur, cum materia, urinam nigram reddens, evacuetur, & ista evacuatio quoque juvet.

Quapropter in febribus continuis & intermittibus, diurnis aut nocturnis, tartarei ac adusti humoris copia, scabie rebeli, lienosis, hæmorrhoidibus suppressis, calculo renum & vesicæ, lumborum dolore, menstruis potissimum retentis, urinam nigram salubrem esse, experientiâ comprobatum est. Sic mulier in Thaso apud *Hippocratem* lib. 3. epid. sect. 3. text. 82.

cum hac urina à mensium pertinacissima retentione liberata fuit, quoniam (ut *Galenus* rectè notavit in *Comm.*) color urinæ, licèt esset niger, nihil attulit periculi, quòd retenti menses essent magis melancholici. In tumore lienis urinam nigram bonam expertus est *Antonius Valletius exerc. ad cap. 40. de morb. intern. Hollerii. Valleriola in Comm. ad lib. de constitut. art. Medic. Galeni*, quendam, cùm lienis apostemate laboraret, planeque moribundus haberetur, crisi sub vigesimum diem factâ, admirandam urinarum nigrarum, atramenti instar, copiam ad libras 12. excrevisse, observavit. *Thomas Willisius, Dissertat. Epistol. de urin. cap. 4.* novit hypochondriacos, tales urinas quibusdam temporibus veluti criticè excernere solitos, deindè postea sanorum similes reddere. Et quod ad urinas colore viridi ac præsertim nigro periodicè tinctas attinet (quæ nimirum hypochondriacis frequenter accidunt;) verisimile iudicat, quòd tales à fœculentiis atrabilariis in liene reconditis, & deindè præ congestione nimia aliquoties exundantibus, & sanguini confusis, oriantur; etenim talis materia in quibusdam hominibus sæpè in ventriculum suffusa, vomitus atros ciet, etiam in aliis eadem à cruore pertransiente resorpta, laticis ferroso ejusmodi colorum suffusiones impertire possit. Tales nigricantes humores ad ventriculum regurgitantes, ac vomitu copiosè rejectos quoque in hypochondriacis sæpiùs observavi. *Cl. Daniel Sennertus lib. 3. part. 8. sect. 2. Med. practic. cap 7.* sæpè ab ægris hypochondriacâ affectione & aliis melancholicis morbis laborantibus urinam nigram sine damno, imò cum commodo emissam ipse vidit. Auriginosum morbum sanguinis aterrimi subitaneo mictu curatum refert *Marcellus Donatus lib. 4. de histor. medic. mirabil. cap. 29.* & *Joh. Crato in Consil. Medic. à Scholtzio collectis, Consil. 174.* scribit, se dedisse laboranti ictero nigro lapidem bezoar, ægrumque minxisse tam nigra, quàm atramentum est, meliusque habuisse. In quartana profunt urinæ nigræ, ut refert *Avicenna 2. 1. doctr. 3. cap. 2.* quod *Valleriola l. c.* pluries observavit. Et per urinas

nigras

nigras non rarò quartanas judicari censet *Joh. Jonstonus Comm. in coac. prenot. 580.* In ulcerosa scabie urinam nigram ad bonum judicâsse vidit *Amatus Lusitanus cent. 5. curat. 54. & Cl. Sennertus l.c.* ab ægris, scabie laborantibus, urinam nigram sine damno, imò cum commodo emissam observavit. Non est ergò omnis urina denigrata in omnibus morbis adeò pessima, ut eâ exeunte de ægrorum salute desperemus: maximè cum pro varietate assumptorum multifariam etiam tingatur, ut probat latè *Adolphus Scribonius lib. 1. de inspect. urinar. pag. mihi 51.*

OBSERVATIO LXIV.

D. MATTHIÆ TILINGII:

In die purgationis aliquando phlebotomia & sudoriferi exhibitio sunt ex usu.

Ingerit hîc sese curatio haud quaquam ex trivio, & quamquam Lyncei nostrates, etiamsi trans parietes prospectare sibi videntur, non satis animadverterunt, quæ frequenter in opere practico versatur, quam hâc observatione describere conabor. Generosi nostri Archifatræ servus, temperamento sanguineus, ante duos annos magnos dolores circa latus utrumque, hypochondrium dextrum & epigastrii regionem sentiens, auxilium meum implorabat, cui statim leve pharmacum ex Cremore tartari, Pulvere gialappæ & Speciebus diaturbith cum rhabarbaro præscripsi. Post duas horas immani ventris dolore oppressus est, qui, bis excreto per alvum humore, est lenitus. Post unam horam quinquies deposuit copiosè. Sed ita ardore interno conflagrans, ut viscera sibi exuri putaret. Accessit horis vespertinis febris ardentissima, sitis inexhausta, dolor laterum sævus, & ita truculentus, ut respirationem & vocem interciperet. Vocatus subitò, dolentibus partibus anodyna applicare, clysteres lenientes

imperare, cucurbitulas, & alias diversiones cruribus adhibere, ut adstantes suadebant, nolui. Omnia frustra putabam; nam dolor intensus sæpius urgebat. Sanguinem ergò emitendum imperavi; vires quippe utcunque constabant. Reclamabant omnes, cum duo motus contrarii in eodem die non sint celebrandi. Sed quoniam dolor immanior invalescebat, coactâ necessitate, accersito Chirurgo, me jubente, *sanguis ad uncias viij.* extrahebatur. Hoc emissio, dolor est aliquomodo mitigatus, & febris remissa. Ut autem in totum dolor cessaret, & febris quoque se remitteret, Sudoriferum aliquod, ex *Confect. diascord. Fracastor. Mithridatii, oculis cancr. præp. Corall. rubr. præp. Mandib. luc. pisc. C. C. Spagyric. præp. Syr. papav. rh. Aq. card. bened. Mar. &c.* paratum, ipsi exhibui; quo assumpto, noctulargiter sudavit, benè dormivit, & symptomata omnia remiserunt.

SCHOLIUM.

Fundamentum suum hæc nostra curatio habet ex *Paulo Ægineta lib. 7. cap. 6.* ubi doctissimus & experientissimus hic Medicus sic pro more suo differit: *Si verò quocunque medicamento ad alvum emolliendam assumpto quis non purgetur, neque vaduetur, nullo accedente periculo, nihil molliendum est. At si magnitudo morbi urgeat, ut ager vellicetur, distendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyster statim necessario injicitur. Si ne sic quidem venter respondeat, corpore rofionem & veluti everfionem sustinente, lavare liberaliter inungendo oportet; ubi repletum est, gravaturq;, sanguinis missio conducit, præsertim ubi multi compos sanguinis homo fuerit; oculos rubros habeat, & emissitios, non ex natura, sed acquisitò ex medicaminis potione. Confirmat etiam nostram curationem *Avicenna 4. 1. cap. 8.* Quod si enema non juverit, & mala supervenerint accidentia, extensioes corporis, & oculi exierint extra, & fuerit motus ad superiora, necessaria est minutio.*

[Author.]

IMo, nec Neotericorum principiis Observationis hujus curandi ratio (cum grano tamen salis accipienda,) adversatur, novum enim non est, in peracutis morborum principiis, Venæsectionem horis antemeridianis administrari, & pomeridianis sudoriferum aliquod medicamentum propinari, cum methodus hæc sit omnibus nota, omnibusque probata: hinc Cl. Th. Sydenham Anglus, *Observ. Med. circa Morb. acut. Hist. & Curat. sect. 2. cap. 2. p. m. 151. Edit. Londin.* in febribus Pestilentialibus, ipsaque Peste, statim post Venæsectionem, (quam propterea in lecto celebrandam monet, cum omnia jam ad sudores proliciendos in promptu sunt,) sudorifera exhibere, & ne vel minima interposita mora, stragulis obrui ægrum & ad sudorem ciendum optimè disponi curat: Sunt & Cl. quidam Viri, qui Medicamentis purgantibus Sudorifera quoque admiscere non dubitant, parva tamen Dosi, ne sensibilibiter sudores moveant & sic purgantia vincant; hac potissimum ratione (quam ex ore magni cujusdam Lugd. Batav. Professoris me excerpisse recordor,) moti, quod dum purgantia fermentationem in sanguine producunt, sudorifera insensibiliter licet, satis tamen potenter, deobstruant: Sed cautione hîc opus est, cum methodus hæc medendi nec cuivis subjecto, nec unicuique morbo conveniat.

[J. P. Wurffhain.]

OBSERVATIO LXV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Febris erratica Magisterii Martis apertivi
Mynsichti usu curata.

VIr quidam primarius longo tempore febre erraticâ oppressus, multis tentatis, quæ humores crassos & tartareos expurgant, viscera aperiunt, deobstruunt, nihil est levatus, & accedente oedemate pedum, hy-

dropis rudimento, solùm Magisterii Martis aperitivi *Mynsichti* usu, à febris & tumore ipsum liberavi.

SCHOLIION.

Febres errantes singulas accessiones habere inordinatas docuit *Galenus lib. 1. epidem. sect. 3. comm. 17.* & horrores inordinatos & erraticos scripsit etiam *Hippocrates lib. 1. epid. sect. 2. text. 25.* Febres autem dicuntur erraticæ, quæ nec speciem illam certam æmulantur, nec eodem tenore recurrunt, nec ordinem servant, sed aliquando bis terve de die majori minorive vehementiâ, aliquando secundo vel tertio, vel quarto die recurrunt; aliquando per longiora, ac incerta intervalla revertuntur: Sic *Cleona* ædem ignis corripuit erraticè apud *Hippocratem lib. 1. epidem. sect. 3. text. 23.*

Has febres appellat *Hippocrates* inconstantes, *lib. 4. acut. text. 52.* quæ teste *Galeno in Comm.* nullam certam periodum observant. *Cornelius Celsus de Re Medic. lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 5.* eas vocat errabundas, vagas.

Fieri has puto ex humore tartareo, crasso & adusto, & ex cineribus aliorum humorum, qui difformes sunt, ita ut in una parte moveantur ad fermentationem, in alia ad motum sint inepti, quia crassi, tartarei & nimis adusti.

Signa earum sunt inordinatæ incertæque accessiones, ipsorumque paroxysmorum dispar ratio, Longæ plerumque hæ febres existunt, & ferè debilitatem viscerum, aut cachexiam inducunt. Imò facilè in quartanam transeunt; ex præscripto *Hippocratis lib. 3. progn. text. 27.* maximè si autumnus sit; fiunt enim tales hoc tempore ob ejus inæqualitatem, ut monuit *Hippocrates sect. 3. aph. 22.*

In his licèt ex sententia *Hippocratis* nullum sit adhibendum auxilium, donec constent, quia occasio cathartici captari nequit: cùm tamen non ignoretur materia mali, præstat humorem hunc crassum, tartareum & adustum è corpore eximere, quàm obstructionibus ad auctis, à quibus ferè dependent, ægros naturæ relinquere; si enim diu durant, quar-

tanam,

tanam, scirrhum, alvi fluxum & hydropem sæpè minantur. Vir ille primarius, quem adduxi, longo tempore hâc febre oppressus, multis tentatis, quæ crassum & tartareum humorem expurgant, vias aperiunt, deobstruunt, nihil est levatus, & accedente œdemate pedum, hydropis rudimento, solum Magisterii Martis aperitivi *Mynsichti* usu, à febre & tumore liber evasit. Nam ut optimè dixit *Avicenna* 4. 1. cap. 31. *Una egritudo causa est alterius, sicut cum accidit oppilatio, & febris; medicamur enim oppilationem prius, deinde febrim; et si nobis necessarium fuerit oppilationem aperire cum eo, in quo aliqua existat caliditas, non curabimus de febre &c.*

OBSERVATIO LXVI.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Plantæ, Arbores, prata, sylvæ & regiones
lapidibus à natura impressæ.

A Pud Chirurghum quendam *Embda* in *Frisia* Orientali vidi duos lapides quadros non exiguæ magnitudinis, quos ex India secum adduxerat, quibus impressæ erant plantæ, arbores, prata, sylvæ & regiones, tam pulchræ & elegantes ac si naturales essent. Ob hanc igitur pulchritudinem & elegantiam isti lapides magni ab omnibus æstimabantur.

SCHOLIUM.

Quicquid Naturâ in vegetabili regno præstat in variis plantis producendis, præstare videtur etiam in regno subterraneo, dum lapidibus gemmisque variarum plantarum figuras imprimit ita ad vivum, ut unum alteri cedere non velle videatur. Hoc non solum exemplo, quod vidi, sed etiam aliis, quæ apud varios Autores legi, confirmare conabor.

Quatuor potissimum lapidum genera sunt, in quibus plantarum & arborum icones frugumque imagines à Natura
mirè

mirè depictæ conspiciuntur. Primum ab *Imperato*, celebri Antiquario, *Nemorosa petra*, ab aliis *petra Sinaitica*, ab *Agricola Dendrachata*, ab aliis *Dendritis* vocatur. Hic lapis si findatur, in internis parietibus exhibet arbores, plantas, prata, sylvas, flores omnis generis, non figurâ tantùm externâ, sed coloribus etiam convenientibus, expressos à *Natura*; undè & ab arboribus, quas exhibent, *Dendrites* appellantur, & magnâ copiâ ex *Hetruria Romanam*, aliaque in loca, ad mensarum, scriniorum aliarumque rerum decorem conciliandum advehuntur. *P. Casparus Schottus*, ut ipse testatur in *Appendic. Physic. Curios. ad libr. 12. de Mirabil. Miscell. cap. 12.* non paucos in Museo *Kircheriano*, in *Ergasteriis ac Viridariis Romanis* vidit. Inveniuntur in *Hetruria* prope oppidum *Bargam*, uti & in monte *Sinai*, undè & *petræ Sinai* nominantur: nec non ad nemus *Hercynium*, ut scribit *Agricola*, & notissimum est in *Germania*. Alterum genus à *Plinio lib. 37. histor. natur. cap. 11.* vocatur *Borsycites*. Hæc gemma est, in nigro ramosa, candidis aut sanguineis frondibus. Tertium *Salicis serrata* refert folia; undè & folium *salicis* appellatur. Quartum ab *Imperato* frumentatum dicitur, quòd *triticeas aliarumque frugum species* exprimat. Hæc omnia *P. Athanasius Kircherus* olim in *Imperati* celeberrimo Museo vidit & examinavit. *Vid. Mund. ejus Subterr. lib. 8. sect. 1. cap. 9. pag. 39. 40.*

OBSERVATIO LXVII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Sal Armoniacum sublimatum & depuratum.

IN febribus quotidianis, tertianis & quartanis, quæ in hisce regionibus hæc æstate familiares admodum fuerunt, Sale Armoniaco sublimato medicamentum nullum utilius salubriusque deprehendi; quapropter vel illud solùm per se
ad

ad grana X. & XII. vel cum Salibus absinthii, cardui benedicti, centaurii minoris & Nitro præparato permixtum, præmissis universalibus, febricitantibus ante paroxysmi invasionem in convenienti liquore exhibui. Si primâ vice non juvit, propinavi secundò, & ægri à febris liberati sunt.

SCHOLI O N.

SAl hoc armoniacum sublimatum & depuratum talem in modum paratur. Recipe Salis communis q. v. eoque ollam comple & tege, ne carbones aut cineres in illam incidant: pone ollam in terra, & tege carbonibus non urentibus, accende carbones, ut omnes comburantur, & olla probè candeat, & refrigeratâ ollâ invenies Sal præparatum, quod Sal calcinatum vel candefactum appellari solet. Deindè accipe Salis armoniaci triti ℥j. & s. a. cum æquali quantitate limaturæ martis eleva, ut purgetur; sublimatum hoc iterum tere & per se sublima, & ad sublimationem cum sale candefacto erit paratum. Accipe igitur hujus Salis armoniaci quantum habes, & Salis calcinati ℥xij. tere invicem, & s. a. quinquies aut septies eleva, singulis vicibus novum Sal præparatum apponendo, alterum autem seponendo, & habebis Sal armoniacum ad rem quamlibet cum illo sublimandam aptum.

Sal armoniacum hoc modo præparatum insignis ac infiniti usus est, tam quod ad præparationes aliorum medicamentorum attinet, quàm quod in morbis nonnullis suas etiam vires egregias habet. Educitur enim hoc sale Sulphur Martis, Veneris, Antimonii, lapidum mineralium reliquorum. Fit ex illo, in cella supra porphyrio posito, aqua ad resuscitationem metallorum accommodata. In febris intermittibus magnum est medicamen; eas enim radicitùs expellit. Exhibenda autem sunt grana decem in Aq. cardui benedicti ad provocandum sudorem. Si primâ vice non juvat, propinabis secundò, & ægri à febris liberabuntur. In ventriculo debili & deperdito, item in nausea cibi adultioribus & robustioribus exhiberi possunt grana septem, octo, novem aut

decem; debilioribus grana quinque; pueris verò grana tria per dies novem, ut parum promoveatur sudor, & ægri curabuntur perfectè. *Johannes Hartmannus*, felicissimus ille Practicus & Chymicus excellentissimus *lib. 2. prax. chymiatric. cap. 125.* in ventriculi cruditate singulariter commendat istud, & hoc modo præparat. ℞. Salis armoniaci benè triti & Limatur. martis aa. ℥j. Misce diligenter, & ex cucurbita vel retorta in arena sublima, aucto in fine igne, ut, quod purum est, ascendat in collum retortæ vel cucurbitæ, fæces verò cum limatura in fundo remaneant. Quod sublimatum est, iterum per se sublima. Hujus sublimati & salis communis decrepitati ac fusi aa. partes æquales, tere simul & sublima. Atque hoc fac septies, semper abjiciendo caput mortuum, & sublimato parem salis decrepitati quantitatem addendo: habebis elegantissimum & depuratissimum Sal armoniacum sublimatum, quod sub florum nomine venit. Et flores hi ut operosiores, ita & effectû præstantiores censentur quam Sal armoniacum solâ crystallisatione purificatum, ideoque felicius illius loco adhiberi possunt in quartana. Tollunt quoque perfectè cruditates ventriculi, si in vino absinthiaco vel decocto sassafras per aliquot dies continuos propinentur, sudorque à sumpto medicamento procuretur. Optimum autem, ut ante horum usum tum ventriculus, tum reliquum corpus ab omnibus impuritatibus sit liberum.

Nec minoris virtutis in febribus intermittentibus & ventriculi cruditatibus est Sal febrifugum ex capite mortuo, post distillationem spiritus salis armoniaci, paratum. Hoc penetrantissimum est, incidens humores crassos ac viscidos in ventriculo, pancreate ac cæteris visceribus; undè febres intermittentes perfectè curat, si à granis quatuor ad sex & plura febricitantibus in appropriato liquore exhibeatur. Sic autem ab accuratioribus Chymicis parari solet. Id quod reliquum est in retorta in distillatione spiritus salis armoniaci solve in aqua pluviali, & filtra per chartam, & aqua limpida evadet. Postea
 evapora

evapora in crystallos albas, quæ erunt Sal febrifugum; si quis volet, poterit hoc Sal in cucurbita terrea sublimare in flores Salis armoniaci. Spiritus autem Salis armoniaci destillatur ita: ℞. Salis tartari, armoniaci aa. ℥ss. Misce ac solve in aqua pluviatili, tùm destilla per retortam, aut alembicum, quamdiu Sal volatile exit; cum Sal volatile incipit solvi in liquorem, tùm prodit phlegma; desiste tùm à destillatione, & habebis in recipiente spiritum Salis armoniaci. In retorta verò relinquitur materia pro Sale febrifugo. Spiritus hic instar Salis volatilis urinæ est; extinguit ventriculi & pancreatis fermenta acida, sudores movet & humores attenuat ac discutit. Dosis ejus in convenienti liquore à ℥j. ad ʒss. esse potest.

Has dotes & ferè majores possidet etiam sequens Spiritus salis armoniaci; quem semper arcani instar in febribus & aliis morbis gravioribus habeo, cùm vim incisivam, diaphoreticam & diureticam obtineat. ℞. Salis armoniaci sublimati & purgati q. v. pone illud in cucurbitam, & asperge illi Spiritum vini optimè rectificatum, ut humidum fiat; claude vas, & pone in balneo maris, ut resolvatur. Solutionem decanta, & quod solutum non est, rursus in balneo ad solutionem colloca, donec omne in spiritum abeat. Pone hunc Spiritum resolutum in cucurbita oblonga, & in balneo destilla ad dimidium; aquam destillatam rursus affunde, & destilla; tandem igne auctiore omnes Spiritus per alembicum propelle, & rectifica, ne ullæ fæces in eo remaneant. Spiritus hic lepram tollit, ad tres, quatuor & plures guttas jejuno ventriculo per septem dies exhibitus. Ad omnis generis ulcera, serpiginem, morbum *Gallicum*, scabiem, & quicquid cum hisce aliquid commune habet, summè prodest hujus una aut altera gutta. Ad pestem exhiberi queunt 5, 6. vel 7. guttæ pro ratione morbi & personæ ægrotantis. Curat omnes febres, hepatis, lienis, pancreatis & uteri obstructions referat, sanguinem depurat, podagram, chiragram, ischiadicam expellit, nephriticis convenit, Epilepsiam exterminat, vermes necat, ve-

nenis resistit. Et ut uno verbo dicam, confortat membra principaliora, conservat humidum & calidum innatum, & omnibus ferè morbis contrariatur.

OBSERVATIO LXVIII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Arcanum Vitrioli.

Medicina hæc ex Vitriolo parata, paucis nota est; de ea tamen Chymicorum plurimi gloriari non dubitant. Ejus usus mihi frequens est. Successum habeo ex ea talem, qualem cupio. Confortat, purgat, deoppilat, & in quibuscunque morbis, etiam periculossimis, infinitarum est facultatum; nec opus est in magna quantitate & dosi hanc sumere; unum granum sufficit in quovis liquore convenienti exhibitum. Eximii Spagyrici Artifices, sagaciumque rerum scrutatores Arcanum hoc Vitrioli sic parare queunt. ℞. Vitrioli *Romani* aut *Ungarici* ℥xij. dissolve illud in aqua vulgari destillata, postea pone in cineribus calidis, ut aqua evaporet, donec crustam aliquam accipiat, tunc colloca in loco frigido ad duos vel tres dies, & Vitriolum, sepositis nonnullis sæcibus, lapillescet. Accipe hoc Vitriolum, & pone in concha vitrea in hypocausto calido, ita tamen ut concha sit tecta, & videbis Vitriolum abire in pulverem, primò album, deindè flavum. Tunc iterum in aqua communi destillata dissolve, & permitte stare in cineribus calidis viginti quatuor horis, atque plurimas sæces in vasis fundo invenies; decantæ quod purum est, coagula, sepone in concha, atque iterum dissolve tam diu, donec nullas amplius sæces deponat, & ad dulcedinem vergat. Albo autem calculo notabis, ejus viriditatem probè probeque esse conservandam, aliàs enim oleum & opera perderetur. Postea pone illud Vitriolum purificatum in phiala, quam hermetico sigillo benè occludes, & in furno philosophico pones; ubi
ignem

ignem de decem diebus ad decem dies gradatim augebis, ut Vitriolum ad rubedinem appropinquet, donec tandem instar rubini rubeus sit. Rubeum hoc Vitriolum exime, & pone in cucurbita vitrea: affunde Spiritus vini correcti & puri bonam quantitatem, & 4. aut 5. diebus benè clausum in calore leni asserva. Postea Spiritum decanta, & alium recentem affunde, quousque omnem vim & efficaciam ex Vitriolo hoc extraxisti. Extractionses hasce pone in cucurbita, & in balneo maris Spiritum separa; affunde Spiritum iterum, & separa ad tertiam vicem, semper remotis facibus. Demùm aquam pluviam destillatam extracto affunde, lava, & quatuor aut quinque dies in cineribus colloca, ut, quantum potest, extrahat. Quod solutum est, decanta, & aliam aquam destillatam appone, totidemque diebus in cineribus calidis asserva, idque tribus vicibus reitera. Extractionses hasce confunde, & in balneo maris aquam separa. Postea accipe hoc nostrum extractum, pone in cucurbita mediocri, appositis & allutatis alembico & recipiente, atque destilla primò igne lento, deinde auctiore, & ascendet sanguis leonis viridis, instar rubini rubeus, qui nocte intempestivâ & tenebrosâ instar carbunculi lucet, cujusque odor omnia alia odorifera antecellit,

SCHOLION.

Arcanum Vitrioli aliud describit *Adrianus Mynsichtus Ar-*
mament. Medico-Chymic. sect. 1. pag. mihi 23. & 24. quod
autem priori longè inferius est, multumque cedit. Destillat
nimirum ex Vitriolo nativo calcinato oleum rubicundum:
Recipit caput mortuum, & inde extrahit ultimum salem à
Vitrioli sapore omninò liberum: Deinde miscet tres partes
hujus Salis extracti & duas partes olei destillati, finit in igne
areferi. Hunc laborem toties repetit, quoad Sal dupletur
pondere, pro constitutione priore: tunc salem in cucurbi-
tulam vitream mittit, tantundem olei Vitrioli suffundit, sigil-
lat Hermeticè, ponit in putrefactionem; postea in arenam ca-

lentem ; sic intra paucos dies reperitur coagulatum : & ita præparatum est.

Hoc Arcanum non duntaxat censet specificum stomachicum ; verùm etiam efficacissimum contra omnimodos morbos remedium. Quo ipse pro conservanda sanitate corporis in genere felicissimè utitur. Dosis autem constituit à gr. iij. ad vi. & viij. in vehiculis appropriatis.

OBSERVATIO LXIX.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Mercurius Diaphoreticus.

INter Medicamenta ex Mercurio parata, Mercurium hunc diaphoreticum in variis periculosis & curatu difficilibus morbis semper magni facio, eumque frequentissimo in usu habeo. Excellens enim & incomparabile certè remedium diaphoreticum est, tam in variolis, morbillis, podagra, hydrope, quàm in aliis morbis, evacuationem per transpirationem requirentibus. Omnes experientissimi Artistæ & Chymici ita illud mecum commendabunt, dicentes, vires æquare auri potabilis, modò fixetur. Nihil ergò addam amplius in laudem ejus, hoc tantum, dosin ejus adhiberi posse à ℥j. ad ℥j in Conserva rosarum, vel simili bolo. In eo præparando talis mihi processus est. Accipio Mercurii probè purgati ℥j. (intelligo Mercurium extractum è Cinnabari beneficio calcinati tartari) Sulphuris antimonii ℥iij. vel ℥iv. comminuo probè invicem, & sublimo ea in Cinnabarim artificialem. Cinnabarim hanc sublimo adhuc novies, donec pulverisata acquirat verè pulchrum purpureum colorem, vel quod melius fuerit, donec fixetur, & non facile sublimetur amplius : & habebis nobile Arcanum Mercurii.

OBSERVATIO LXX.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Sal Hirundinum volatile.

Nulla ferè in Hirundinibus reperitur pars, quæ non sit Sale volatili prædica, & ob id egregium ac incomparabilem in Medicina habeat usum. Sal autem istud volatile hoc modo ex illis elicere possumus. Pulli Hirundinum vivi numero XX. vel XXIV. in vino suffocati immittantur in cucurbitam vitream, & statim apposito alembico ac juncturis circum litis relinquuntur in loco tepido per diem unum vel alterum, postea destillando evocetur tota humiditas per Mariæ balneum ad siccitatem pullorum. Hos exsiccatos, deplumatos & contusos, retortæ vitreæ committito, & in arena, vel igne etiam aperto collocato; præpositoque recipiente destillato, augendo ignem per gradus, ad totalem radicalis humiditatis expulsionem, & Hirundinum combustionem, quoad retorta tandem candeat. Prodibit Spiritus naturæ salinæ, unà cum sale volatili, passim collo retortæ & recipientis lateribus adhærente, ac urinosum quid olente, cum oleo foetido ac crasso rubicante: quæ tria ad invicem commixta, ac ex collo retortæ, quin & lateribus recipientis studiosè collecta, immittantur alembico satis alto, vitreo, præposito recipiente probè inunito; fiatque destillatio, vel sublimatio ex arena (in balneo enim Mariæ salia volatilia non æquè ac in arena sublimantur) quousque videris salem volatilem elevari ad capitellum aut supernam regionem alembici aut phialæ; continuetur ignis ad omnimodam dicti salis volatilissublimationem, donec etiam aliquid de humido aut spiritu subsequatur; & remanebit in fundo oleum foetidum, cum portiore parte aquositate, sale suo volatili ambo spoliata: aquositas illa in fundo effœta est, & se solùm habet per modum aquæ elementaris, empyreumaque spirat, quare abjiciendum:

Oleum

Oleum verò crassum & foetidum omní virtute destitutum, & sale suo volatili exutum est. Sal autem volatile superius sublimatum, unà cum pauca humiditate, quæ cum sale suo volatili foris transiit, illumque vel totum, vel ex parte dissolvit, diligenter asservandum est. Hoc enim in affectibus apoplecticis, epilepticis, hystericis & innumeris aliis usum nunquam satis laudandum obtinet; hinc ex præscripto *Augustanorum* & *Zwelferi* ingreditur Aquas Hirundinum, ac basin earum constituit.

SCHOLIUM.

Hirundines ut in omnibus actionibus suis mirabiles sunt, heu ex Ornithologiis Aldrovandi, Jonstoni, Gesneri, Willugbey &c. patet, ita mirabilem quoque usum nobis in Medicina præbent. Omnes Hirundinum partes sale volatili scatent, & ob id egregias suas vires in variis morbis curandis præstare videntur. Officinæ nostræ ex iis eligunt integras, Cerebellum, Cor, Sanguinem, Oculos, Linguam, Lapillos, Nidum & Stercus.

Plinius in Histor. Nat. inter remedia à Magis prodita, inquit, sunt, qui Hirundines totas devorandas censeant, adversus quartanas. Adversus canis rabidi morsum laudant Hirundinis decoctum epotum, integræ epilepsiæ specificè subveniunt. Hinc Aqua ex iis destillata sale earum volatili imprægnata contra morbum caducum admirandæ virtutis est. *Lullius, Ægidius* & alii, Aquam Hirundinum summoperè laudant; parant autem hoc modo: Hirundines juvenes tritas miscent cum castoreo, & pauco bono aceto, & destillant. Hæc Aqua, inquit, à jejuno pota, est vera Medicina morbi caduci, ex quacunque causâ oborti; & quamvis aliquis hunc morbum quinquennio passus fuerit, curabitur; idque perfectè, si per dies quatuor hujus Aquæ parum biberit.

Pota quoque phrenitidem intra novem dies curat, cerebrum corroborat magis, quàm ulla alia medicina; purgat ventriculum, pectus emollit, nervos confirmat; & eorum resolutionis causas exterminat, genituram auget, & refrigeratos

ratos calefacit. Cum hyssopi decocto pota, hydropem ex causa frigida curat; item febres quotidianas, & capitis dolorem tollit, somnum facilem reddit, concoctionem juvat, & urinæ excretionem promovet; Sed abstineant gravidæ, ne fœtus in utero periclitetur. Pilos tollit ubicunque cuti puræ, illinitur, ita ut nunquam renascantur. Hirundines comestas caducos sanare scribit *Sextus*. Sal Hirundinum volatile, ex integris destillatum, in Aquis Hirundinum basin constituit, & ob id ejusmodi Aquæ adversus epilepticos insultus potentes sunt, apoplexiam antevertunt, vertiginem curant, incubo ac paralyfi auxiliantur, ac infantium convulsionibus strenuè medentur.

Insuper Hirundines integræ oculorum hebetudini & lippitudini succurrunt. Hirundines, uti ficedulas, in cibo, aciei visus medicamentum præbere, & tam pullorum, quam matrum in fictili olla crematarum cinerem cum melle oblitum, oculis claritatem adferre scribit *Dioscorides lib. 2. cap. 49*. Hinc alii, ut in *Comm. P. Andr. Matthiolus* meminit, ad acuendum visum hoc cinere utuntur: veleas quoque arefactas drachmæ pondere bibendas exhibent. Pulli Hirundinum assi vel elixi (ut refert *Marcellus*) in cibo sæpius sumpti, oculis caligantibus mirificè profunt. Item *Avicenna* Hirundinem in cibum sumptam, cum acuat visum, vel etiam exsiccatam in potu aurei pondere datam admodum laudat.

Verum enim verò Hirundines non ad visum solum acuendum, sed adversus anginam quoque ab *Autoribus Medicis* commendantur. *Galenus lib. 11. de simpl. medicam. facult.* Vires Hirundinum recensuit, sic inquit: *Hirundinibus quoque usi sunt multi, comburentes videlicet, & cineri mel admiscentes, ac deindè synanchicos inungentes, & in totum omnes quicumque in faucibus atque columella cum tumoribus consistunt affectus. Hirundinum cinere anginae commode perunguntur: uvæ & tonsillarum inflammationibus hoc cinere succurritur. Et ipse & pulli exsiccati, si drachmæ pondere ex aqua bibantur, hos*

juvant, qui angina morbo conflantur, ait *Dioscorides lib. 2. cap. 49.* Si quis, ex *Cornelii Celsi* sententia, pullum Hirundinis ederit, eum anginâ toto anno non periclitari. Et, juxta *Marcellum*, adversus anginam, jus, in quo Hirundinum pullicocti fuerunt, tepens accipi, & intra fauces contineri, atque aliquid indè transmitti potest. Ex Hirundinibus crematis, omnium Medicorum consensu, plurima desumi possunt remedia. *Leonellus Faventinus* anginæ remedia describens, Hirundinem hoc modo comburi vult. *Decolletur, inquit, & sanguine evacuato, deplumetur & salietur; denique ponatur in vase vitreato oris angusti, & claudatur os vasis cum luto, & relinquatur in furno, donec exaruerit, ita ut facile teri possit: eum cinerem aliqui in potu exhibent adversus anginam; alii illiunt cum melle; alii cum canna tenui inspirant.*

Amatus Lusitanus cent. 3. curat. 28. cinerem Hirundinum crematarum in angina efficax remedium esse dicit, si modò cum melle quoque admoveatur. Et *cent. 4. curat. 90. in Schol.* crematarum Hirundinum cinerem pro extirpandis anginis optimum esse remedium judicat; quem utinam deinceps Medici in usum traherent! an verò intra corpus sumi debeat, an de foris adhiberi, ibi non exprimit. Palatum (ait *Avicenna*) cinere Hirundinis adversus cynanchen utiliter tangitur. Præterea, ex *Marcelli* observatione, Hirundinum combustarum cinis cum melle *Attico* mixtus, faucibusque inditus, & anginam reprimet, & ulcera, si quæ arteriis inerunt, contacta purgabit & sanabit. Insuper uvæ & tonsillarum inflammationibus hoc cinere succurritur, ut scribit *Dioscorides l. c.* anginæque eo commodè perunguntur, & sanantur. Et sicuti ad oculorum dolores, lippitudines & caligines Hirundinis cinerem cum melle in oculos mitti suadent *Plinius, Dioscorides, Sextus, Matthiolus, Schröderus* & alii: Sic *Galenus lib. de remed. facile parabil.* ustarum Hirundinum cineres ad oris putredines & crustas valere dicit. Illud verò notatu dignum occurrit, quòd quidam scribunt, Hirundinum combustarum cinerem sum-

ptum,

ptum, impedire ebrietatem, ita ut ab eo semper immunem præstet. Item (ut refert *Plinius*) cum myrrha tritum, & vino quod bibitur, inspersum, securos à temulentia conservare bibentes,

Paulus Ægineta lib. 7. de arte medendi Hirundinis cerebellum cum melle temperatum, oculorum suffusionibus auxilium suppeditare scribit. Idem à *Galeno in lib. de Theriaca ad Pison.* probatur.

Oculis suffusis à causa evidente nihil utilius esse sanguine Hirundinum, testatur *Cornelius Celsus lib. 6. cap. 6. de Re Medic.* Præfertur autem sub ala dextra extractus. Hinc sanguine Hirundinis recenti acetepido inunctum oculum ictu læsum, & cruore suffusum, statim sanari putat *Marcellus*. Eundem sanguinem illitum podagricos dolores mirificè lenire, Autor est *Trallianus. Nic. Myrepsus* sanguinem Hirundinum miscet suffimento ad epilepticos experto.

Hirundinis oculi, fronti alligati (ut *Kyranides* vult) ophthalmiam sanant, omnemque rigorem febrilem auferunt. Oculus Hirundinis (sicuti scribit *Albertus Magnus*) positus in lecto, non permittit ei incumbentem dormire, donec auferatur. Hujus rei veritatem facili documento quilibet Curiosus discere potest.

Linguam Hirundinum appensam pro amuleto, præservativum anginae esse quidam tradiderunt, debet autem excindi lingua, Jove juncto Mercurio.

Cor pulverisatum & bibitum pectus optimè purgare dicitur. *Plinius nat. histor. lib. 30. cap. 11*: Cor recens comestum prodesse morbo comitiali laborantibus indicat. Et *Jacobus Olivarius* certissimum judicat corda Hirundium memoriam augere, si cum cinnamomo, amomo & aliis remediis cephalicis sumantur. Hirundinis cor multi contra quartanam devorant.

In Hirundinis ventre inveniri lapillum notum est. Huic magnam energiam in morbo comitiali propulsando attri-

buunt *Trallianus*, *Marsilius Ficinus*, *Levinus Lemnius*, *Georgius Agricola* aliiq̄ue complures, dicuntq̄ue albiorem capiti aut auribus impositum extemplò collapsum excitare, nigriorem idem efficere, si cuti alligetur. *Dioscorides l. c.* voluit, hujusmodi lapides erui è ventre pullorum *Hirundinum*, primo partu exclusorum, & quidem ineunte autumno, lunâ jam crescente. *Illi*, inquit, *priusquam terram attigerint, in vitulina vel cervina pelle positi collo, vel brachio sinistro adligentur, & proderunt comitialibus; & sæpè eos prorsus recreabunt.*

Lapidem hunc *chelidonium* manu detentum, aut capiti lino alligatum, veterrimos & antiquos capitis dolores demulcere (modò tamen terræ attactu facultatem non amiserit) legimus: linteo etiam, vel croceo panno inclusum, colloq̄ue appensum, quartanam delere, dextro brachio alligatum, hepaticos perfectè sanare, scribunt *Autores*. Rufi coloris lapis linteolo exceptus, ac sub sinistra axilla gestatus, maniam, epilepsiam, & insanos curare, gestantemq̄ue omnibus gratum acceptumq̄ue facere, ac facundiam augere censetur. Nigri coloris lapis similiter à multis creditur gratiam Principum conciliare, & efficere, ut incepta negotia quævis quis pro animi sententia absolvere possit. Aureo globulo inclusus lapis *chelidonium* colloq̄ue appensus, omnem oculorum dolorem perpetuò avertere perhibetur: in quem usum etiam tritus collyriis adhibetur, aut ex aqua decoquitur, oculisq̄ue instillatur, quos recreare mirum in modum creditur. Id comprobatum experienciâ, quòd oculis impositus lapillus, quæcunque in oculum inciderint, facile absque dolore secum educat. Verùm id omnes lapides læves, & qui angulis carent, si oculis imponantur, & hinc indè volvantur præstant.

Stercus Hirundinum impensè calefacit, discutit & acre est. Occultâ quâdam proprietate anginae prodesse dicitur. Istud decoctum & potum, morsui canis rabidi conferre scribit *Plinius*. Extrinsecus applicatum idem præstat. In cibo quòque vel potu sumptum, dolore colico adfectis sanitatem tribuere,

tribuere, autor est *Marcellus*. Idem apud *Nicolaum Myrpsum* misceretur medicamentis ad urinæ difficultatem, renum calculum & dolores colicos. Fluxum hepaticum spurium curare sterco Hirundinum, in pulverem redactum, & in vino austero exhibitum; refert *Joh. Jonstonus Syntagm. Univers. Med. Pract. lib. 5. tit. 3. cap. 2. artic. 4.* Alvum etiam irritat, si extrinsecus ano applicetur.

Tandem Nidus Hirundinis ictui viperino convenit, impositus; anginae auxilium præbet egregium, & oculorum rubedini medetur, si extrinsecus adhibeatur. Hinc *Aëtius serm. 14. cap. 49.* Hirundinis nidum tritum, cribratum, & melle exceptum, contra erysipelata faciei commendat, tanquam remedium citò discutiens.

Quòd etiam nidus ad formam cataplasmati vel emplastri subactus & applicatus, anginae & cæteris gutturis inflammationibus conferat, quotidiana docet experientia. Medici Practici in suis libris copiosas eorum cataplasmatum & emplastrorum formulas habent, in quas Nidus Hirundinum ingreditur. Tale cataplasma ex Nido Hirundinum paratum, nobis reliquit *Adrianus Mynsichtus Armament. Medico-Chymic. sect. 37. pag. 523.* quod in angina desperata collo tepidè sæpius applicandum est: quia secretum est. Et *Zacutus Lusitanus in Pharmacop. pag. mihi 126.* emplastrum de nido Hirundinis habet, quod à multis plurimisque laudum præconiis condecoratur: quia ejus vi & ope, angina desperata curari solet. Habet mirificam facultatem ad evacuandos humores ipsam efficientes: ipsos enim à partibus internis attrahit ad externas, & sic ægrum à suffocatione reddit immunem, & respirationem facilem reddit. In principio non imponatur, sed transacto fluxionis impetu; alioqui humorem ad inflammatas partes intempestivè attrahit vehementissimè.

Amatus Lusitanus cent. 4. curat. 40. in schol. suadet, ut integro nido terreo cum suis paleis simul & stercore, pro conficiendo emplastro, & medicamento anginis conveniente,

Medici utantur, cùm ut *Galenus lib. 6. de comp. medicam. sec. loc. cap. 3.* docet, nidus Hirundinis, præcipuè sylvestris, aridus, multam discussoriam vim habeat. Et in *Comm. in cap. 49. lib. 2. Dioscorid.* de nidi Hirundinis efficacia in curanda angina elegantissimè sic disserere voluit: *Hoc tempore Medici pro angina curanda discutiendave, emplastrum de nido Hirundinis collo imponunt, non sine magno & evidenti juramento. Quamquam non desint aliqui, qui cum nidum ex terra & paleis compositum advertant, rebus, ut apparet, stypticis, illius admotionem timeant, metuuntq̄, ne fortè adstrictione suâ materiam introrsum repellat, quo fit, ut solo decocto nidi utantur, in quo cætera res, anginam discutientes, miscentur: sed reverà falluntur, cùm omnia in Hirundinis nido contenta, potius discutiendi, quàm constringendi vim habeant. Mercurialis hanc vim non nido Hirundinis, sed avi ipsi adscribit. Verùm quamquam vis quædam specifica contra anginam ipsi quoque insit avi, tamen experientiâ constat, ipsum etiam nidum prædesse; & vis illa absque dubio nido inest ob excrementa pullorum Hirundinum Sale volatili abundantia, ex quo vis resolvendi & discutiendi resultat. Quicquid ergò in morbis curandis discutiendisve præstant Hirundines, id ratione salis sui volatilis præstabunt.*

OBSERVATIO LXXI.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Hepatis magnitudo excessiva in puella duorum annorum atrophiam lentam in vita laborante.

IN puellæ duorum annorum atrophiam lentam ex ductuum lacteorum & glandularum mesenterii vitio laborantis cadavere nuper aperto, præter ventriculum & intestina planè vacua & flavedine quâdam infecta, vasa lactea obstructa, glandu-

glandulas mesenterii scirrholas, lienis & pancreatis parenchymata indurata, renem dextrum nimis magnum talemque hepatis magnitudinem excessivam inveni, ut non tantum hypochondrium dextrum occuparet, sed & omnem ventriculi regionem, sicque ipsum ferè totum hypochondrium sinistrum, atque post ejus excisionem duas libras & aliquot uncias ponderaret.

SCHOLION.

HEpar in homine magnitudinem & crassitiem habet quidem naturaliter insignem; ast interdum ita amplificatur, ut excedat istos terminos naturales, dum incumbit ventriculo usque ad lienem, & descendit infra nothas costas, trium vel quatuor digitorum latitudine, quod accidit, partim ex vinculorum relaxatione, quibus adstringitur diaphragmati & nothis costis, partim ex tumore ipsius visceris saburrati; magnitudo enim ejus naturalis immutatur, quando humoribus refertum intumescit. Sic *Fabricius Hildanus cent. 2. obs. 45.* in *pagana* prope *Lausanam* tantæ magnitudinis hepar invenit, ut lobus stomachum versus sub costis sinistri lateris spuria transgrederetur; liene non minùs immensæ magnitudinis duro, & in inferiore parte versus ilium rotundo, sanguine adusto pleno, atque hepatis lobo adnato. *Adr. Spigelius lib. 8 de human. corp. fabric. cap. 12.* testatur, sæpenumero se observasse tam vastam hepatis molem, ut ad lienis regionem validis ligamentis annexum fuerit diaphragmati. Hepar magnum, oblongum, & ad dextri renis locum, deficiente illo rene, exprorectum, *Patavii* vidit *Cl. Cyriacus Lucius* apud *Joh. Georg. Schenckium Obs. Medicinal. lib. 3. cap. de jecore, obs. 3.* Monstrousæ magnitudinis hepar fuit apud *Dominic. Panarolum pent. 4. obs. 24.* in *helluone*, qui post quotidianas potationes hydropicus periit; secto ejus cadavere, hepar in tantam molem excrevisse visum est, ut universam ferè diaphragmatis cavitatem tam in dextra quam in sinistra parte impleret, duritie & magnitudine monstruosum. Hinc admodum falluntur illi
Medici,

Medici, qui apud *Andr. Vesalium lib. 5. de corp. hum. fabric. c. 7.* contentiosè crapula absumi jecur, & insignibus illis vini gurgitibus illud ad nucis duntaxat molem reduci adfirmant.

Interdum quoque hepar & lien simul in uno subjecto magna sunt. Ita *Joh. Georg. Schenckius lib. 3. obs. rar. cap. de Liene observ. 9.* ex *Georgio Garnero* refert, in demortuo lienem ℥xxij . hepar verò ℥xi . pondere excessisse. *Phil. Salmuthus cent. 1. obs. 21.* in foemina *Lipsiensi* vidit hepar tam magnum, ut non tantum dextrum; sed & sinistrum occuparet hypochondrium, lienè contrà vix pollicem majorem æquante. Eandem hepatis molem in puero quoque observavit, sed lienis quantitate justâ respondente, *Excell. Thomas Bartholinus lib. 1. Anat. reformat. cap. 14.* hepar majus in frigidioris intemperiei corporibus, & in timidis & gulosis esse, ut calor cordis augeat, scribit. In tabidis mortuis vidit hepar quoque maximum, & quadruplo quidem ac quintuplo majus solito. *Idem cent. 4. hist. anat. 71.* in puellæ sexennis dissecto cadavere tantæ molis hepar observavit, ut integrum ferè occupâset abdomen ventriculumque adeò ad inferiora depresserit, ut quasi ab œsophago visus fuerit separatus; undè propter pondus hepatis incrementis, impeditâ in pulmonibus circulatione, depressus ventriculus cibos respuit; similiter ut idem *Bartholinus cent. 4. epist. 15* Romæ vidit à compressione tumidi lienis constrictis intestinis deglutiendi sublatam facultatem. Aliud hepar maximum reperit sæpius jam laudatus *Bartholinus cent. 2. histor. anat. 85.* in *Angli* cujusdam cadavere post mortem dissecto diaphragmati arctissimè undiquaque connexum. Maximum est hepar, cujus meminit *Henricus à Moinichen* in *epist. 1. cent. 3.* *Thomæ Bartholini*, & scribit, *Cælestinum Cælestini Cortonæ* degentem in muliere quadragenaria, quæ sæpius peperisset, & tandem ob mensium suppressionem gravida frustra habita fuisset, invenisse hepar LX. librarum pondere. *Excell. Phil. Jacobus Sachs à Levenheim*, ut testatur in *Schol. obs. 2. Ann. 1. c. Miscell. Curios. Academic. Lipsiæ* in Theatro Anatomico

comico in cadavere foeminino tam vastam hepatis molem deprehendit, ut ad lienis regionem validis ligamentis annexum fuerit diaphragmati. Idem ferè anno 1670. 6. April. *Vratislaviae* in viro sphaelatis intestinis mortuo vidit; in cujus secto cadavere hepar licèt exsuccum & omni sanguine spoliatum fuerit, & vesicula fellea exempta, ultra tres tamen libras & viii. uncias ponderavit, mole suâ ferè totum ventriculum involvens. Et Cl. *Iustus Schraderus Decad. 2. Observat. Anatomico-Medic. 7.* cadavere quodam inciso, hepar & lienem ingentis magnitudinis (ceu plerumque in ebriosis observatur) reperit, parenchymate interim utriusque visceris integro & benè colorato.

Contrà ab aliis quoque hepar inventum esse aliquando minimum & perditum: lienem verò majorem & robustiorem ejus officio functum legimus. Sic *Andr. Vesalius lib. 5. de hum. corp. fabric. cap. 9.* tradit in *Bello armati*, insignis Jurisconsulti cadavere, adinvenisse hepar contractissimum, & magna ex parte in cava ipsius regione consumptum, lienem verò magnum, mollem, sanissimi jecoris instar coloratum, ut non abs re dixerit *Galenus in lib. de usu respir.* lieni sanguificationis præter hepar quoque munus attributum fuisse à natura; quod *Hippocrates lib. 4. de morb.* clariùs adfirmavit, inquiens, lienem, jecore malè affecto, ejus vicè sanguinem elaborare posse; ob id etiam *Aristoteles adulterati hepatis loco lienem recenset. Thom. Bartholinus lib. 1. Anatom. reformat. cap. 14.* hepar minimum observavit. Et *Nic. Tulpius observat. 36. lib. 2.* in cadavere cujusdam mulieris invenit jecur aridum, atrum, exsuccum, & instar corrugati corii ita in se contractum, ut vix æquaret geminum pugnum.

OBSERVATIO LXXII.

D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Vermium sub herbis putrefactis generatione.

Nulla est herbarum species, ipsis etiam amaris non exceptis, sub quibus putrefactis vermes non nascantur; undè miraculi locum non sustinet, quod *Dioscorides lib. 2. cap. 135.* & *Plinius lib. 20. cap. 12. histor. nat.* tanquam singulare quid, & consideratione dignum, scripserunt, quòd sub ocymo masticato, & Soli exposito vermes nascantur; idem enim herbis omnibus accidit, quæ semine vermium ab animalibus infecta sunt. Ex his vermibus, sub herbis putrescentibus productis, quandoque muscæ ordinariæ, quandoque majores ordinariis, sed ut plurimum, nec infrequenter sub una sola planta natæ videntur longæ plurimæ generationes animalculorum volitantium, minutissimorum, quæ à *Tertulliano* non sine ratione unius puncti animalia vocantur: & memini, me sub solo hyssopo, sub solo serpyllo, sub solo absinthio, sub solo ocymo, & sub solo hyperico, præter muscas ordinarias, & ordinariis majores, natas vidisse octo, novem, vel decem culicum species, figuræ diversissimæ. Sub apio similiter inveni vermes multos, his, qui in muscas transformantur, simillimos. Omnes tamen pilosi fuerunt, & factò sponte suâ circulo, nunc huc, nunc illuc saltârunt. Nullam ergò herbam esse puto, licèt etiam sit amarissima, in qua putrefacta non minutissimi vermiculi microscopii ope videantur, qui mox in papiliones, vel aliorum insectorum volatiliùm species degenerant, teste *P. Athanasio Kircherò Scrut. Pest. sect. 1. cap. 7. §. 1. Experim. 3.* Et vermes in plantis & arboribus generari quotidiana demonstrat experientia ocularis.

Imò

Imò Kircherus l. c. nec non in *Mund. Subterr. lib. 12. sect. 2. cap. 6.* & alii per microscopium observârunt, salviæ externam superficiem totam opertam, veluti araneorum texturâ quâdam, intra quam ingens minutissimorum animalculorum foetura comparuit.

Contrarium statuere quidam videntur ex *Plinio histor. nat. lib. 21. cap. 14.* ubi ipsum ita differentem legimus. *Aliud in Creta miraculum mellis. Mons est Carina, IX. M. passuum ambitu: intra quod spatium muscæ non reperiuntur, natumque ibi mel nusquam attingunt. Hoc experimento singulare medicamentis eligitur.* Idem miraculum *Zeze* de *Attico* melle refert, & subjungit, id evenire ob summam thymi in *Attica* abundantiam, à cujus acuto odore muscæ vehementissimè abhorreant. Idemque *Michaël Glycas* in suis *Græcis Annalibus* refert, adductâ eadem *Zeze* ratione. *Excell. Franciscus Redus in libr. de generat. insector. pag. mihi 228.* & alii mecum tamen observârunt, muscas posuisse ova, & vermes suos sub thymo, indeque natas esse; & ejusmodi muscæ non mel solùm dilutum decoctione thymi avidè absument, sed electuarium etiam ex melle & thymi foliis compositum liguriunt. Ætate fortè *Plinii*, & in monte *Carina* hæc vera historia fuit, quæ in *Italia*, *Germania* & aliis locis, ut censeo, inter fabulas numerari posset. Non ergò carnes tantùm demortuorum animalium omnes, nec non pisces omnes, sed omnes quoque herbæ & fructus omnes vermibus, muscis, & reliquo volantium animalculorum gregi nidum præbent commodissimum.

OBSERVATIO LXXIII.
D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Vermium ac Aranearum in fungis generatione.

Fungorum omne genus putrefactum, vermibus, araneis, muscis, & reliquo volantium animalculorum gregi nidum præbet commodissimum, ut in iis, quos lupi crepitus, fuillos, & manium ova vocant, nec non similibus aliis sæpius animadverti: de illis tamen fungis hæc loquor, qui jam antea resecti, & quasi mortui, ac jam putrefacti sunt; qui enim in terra, aut arboribus hætenus radicati sunt, & vivunt, aliud genus vermium, figurâ à muscarum vermibus diversissimum, producere solent; quod vermium genus non segniter trahendo corpus per terram, nec rependo per herbas, ut vermes reliqui, sed pedibus incedendo perindè ut bombyces progrediuntur: & cum illi, qui ex muscis ordinariis vel majoribus nec non culicibus nascuntur, rostrum longum & acutum habeant, hi non nisi breve, & quasi fasciâ nigra succinctum habent. Hi ipsi ergò statim ut increverunt, sollicitè fungum illum, quo nati & educati sunt, devitant, & citra transmutationem in ovum, fasciculum ex seta tenuissimum corpori quisque suo inducit, in quo per dies aliquot determinatos delitescit: quibus exactis, ex unoquoque fasciculo animalculum prodit volitans, & nonnunquam musca minor prælongis pedibus; quandoque ejusdem magnitudinis musca nigra, alis instructa quatuor; nec rarò musca æquè nigra, & alas quatuor gerens, sed cujus venter inferior in modum caudæ serpentinae attenuatur.

Si quispiam cupiat scire causam efficientem proximam hujus generationis vermium in fungis viventibus, dico, eandem

dem numero esse, quæ vermes in herbis & plantis viventibus generat, qua in re Philosophorum, & illorum, qui in virtutes plantarum earumque naturam investigârunt, opiniones vehementer variant. *Fort. Licetus in libro de spontaneo viventium ortu*, pro axioma verissimo supponit, ab anima vegetativa, cœu omnium aliarum ignobilissima, nunquam posse produci sensitivam; & hoc principio ductus censet, hanc vermium generationem fieri occasione nutrimenti à plantis ex terra attracti; quæ terra, ut ille quidem asserit, multas animæ sensitivæ particulas, ab excrementis vel corporibus mortuis, atque ipsis etiam viventibus exhalantes contineat: subjungit præterea, illa ipsa etiam sive viventium, sive demortuorum corpora plures evaporare atomos, vel corpuscula, animam sensitivam exhibentia, quæ volitando per aërem, & cortici plantarum, nec non foliis & fructibus rubiginosis adhærendo, hanc vermium nativitatem efficiant. *Petrus Gassendus* in ipsa pulpa fructuum vermes nasci, & muscas, apes, & insecta reliqua, in floribus residentia, semen suum ibi ponere arbitratur, quod successu temporis intra fructus, haud aliter atque in carcere detentum, ope caloris maturativi vermes producat. Si rationes meas adducere mihi liceret, existimarem, fructus, legumina, arbores, folia duplicem ob causam verminare; quarum una hæc est, quod vermes aliundè adventantes, & alimenti penuriâ laborantes, rodendo viam sibi faciant, & in interiorem fructuum & lignorum medullam penetrent. Altera, quam ego quidem eximio Philosopho non indignam esse puto, hæc est, quòd una illa eademque anima, vel virtus, quæ flores generat, & fructus plantarum, vermes quoque ex plantis producat: & fortè verum est, multos arborum fructus, non quidem primariò & principaliter, sed secundariò & minùs principaliter hunc in finem productos esse, ut generationi horum vermium servile hoc ministerium præbeant, & matricis loco inserviant, ex qua debito tempore prodeuntes, solis calore vegetentur.

Quod autem ex putrefactis fungis nascantur vermes & araneæ, multis Experimentis Curiosissimus insectorum indagator *Johannes Cædarius Metamorphos. & Hist. Nat. part. 2. de Insectis pag. mihi 193. 194. 195. & seq.* comprobat; quorum primum est: Certo quodam die Septembris unicum hujusmodi germen, jam maturum terrâ evulsum, & vitro suppositum in terræ pavimento soli exposuit. Postero autem die fungus ille exiguis scatebat vermibus nigris; ast III. Id. mensis dicti maxima ejus pars in aquam nigricantem, atramento concolorum, versâ fuit, exceptâ eâ parte, quam *Belgæ* den Stoel, sedem vocant, & radice: in impura hac aqua offendit & numeravit vivos LXXIII. numero vermiculos: qui postridiè se ad transmutationem accinxerunt; at septiduo post, IV. Id. ejusdem mensis, in vivas omnes conversi fuerunt muscas, admodum veloces & agiles, capite rubro, & reliquo corpore planè nigras: harum nonnullæ eleganti fuerunt colore, & ab utroque latere dependentem habuerunt exiguum malleolum, quo se excitârunt, eo pulsantes corpusculum: sicut bestiolæ quædam exiguæ Bombylios, siquidem somnolenti sunt, excitare solent, ita & hæ se ipsas hujus malleoli beneficio excitant.

Harum quædam nigro fuerunt capite: at unica alterius fuit coloris ab aliis; & cæteris corpusculi majoris, quam idcirco conjecit esse Regem, siquidem & prima prodiit. Hæ dulcati humoris ope, diu conservari possunt vivæ; quam plurimas enim aluit à IV. Id. Sept. ad IX. Cal. Januar. anni posteriori; & facilè diutius servare potuisset illas, si quicquam ex earum sustentatione utilitatis sperasset; sed, quoniam nihil indè commodi ad se rediturum prævidit, eas lubens inediâ sivit interire.

Alterum est: Præter id, quod Experimento proximè superiori de fungis se comperisse significavit, vidit insuper, ubi antè dicti vermiculi in muscas transmutati fuerunt, & aquam, undè prodierunt, soli exposuit, eam fuisse refertam admodum
exiguis

exiguus animalculis, & se moventibus, atque idcirco vivis; quæ postquam aciculæ beneficio aquâ exemit, & tubulo optico, visui res majores ac reverà sunt, exhibenti, imposuit, animadvertit, ea esse exiles valdè serpentes seu angues, & quidem innumeros, atque adeò velociter rependo se commiscere, ut non forent numerando.

Multos ex hisce aluit biennium, & deprehendit nigris quosdam in corpusculo maculis, alios viridibus, nonnullos verò fuscis distinctos. At maximus eorum, quos aluit & vidit, celer admodum & agilis fuit; nam simul ac in terram eum demisit, in eam irrepit, illumque amisisset, nisi confestim, exigui ligonis, qui ad manum erat, beneficio eruisset.

Anguiculum hunc, vitro, terrâ & aquâ repleto, inditum, diu sustentavit, sed tandem præ nimio calore & aquæ defectu, quòd valdè doluit, interiit: siquidem diu hunc nutrit.

Tertium est. Denique in antè dicta materia, ex qua muscæ & anguiculi prodierunt, vidit insuper & invenit crystallorum quoddam genus, arenulis formâ similium. Accreverunt autem iis pedes, sensimque evaserunt majores, donec triennii spatio adulti eam consequuti sunt formam, quam habet aranea.

E fungis à radicibus populi arboris pullulantibus aliud nasci solet aranearum genus, formâ oblongum, colore flavum & graveolentum.

E putrefactis fungis alia prodire solet aranearum progenies, & rubicunda quidem: è terra & aliud genus fungorum solet surgere, quod primùm quidem clausum sese oculis exhibet; sed altero die apertum conspicitur, & tunc formâ suâ fungum repræsenterat, & patellam sive domunculam orbicularem, illi consimilem putamini, ex quo glans quercinus exemptus est. In hac patella quinque rotunda seminum grana reperiuntur, ejusdem cum semine raphani magnitudinis, sed ad instar crystalli pellucida. Postea hæc grana è patella aut in terræ superficiem, aut in ejus rimas, seu fissuras delapsa solis calore foventur,

foventur, usque dum viviscunt, deindè pedes, atque justam triennii spatio magnitudinem nanciscuntur. Hæc omnia bis, annis duobus consequentibus, expertus est.

Versari gaudent hæ araneæ circa melissam herbam, & sub ejus umbra æstivo tempore: ast hyberno latitant, aut in lapideorum parietum, aut in ligneorum sepimentorum fissuris.

Ejusmodi araneæ rarò admodum parietum superficiei planæ affixæ inveniuntur, ast ferè semper fissuris gaudent, sed ita, ut pedes exertos parietibus affigant; atque eum in finem, ut scilicet è parietibus introrsum humorem promanantem pedibus suis captent: illo autem imbutos pedes omnes, sed anteriores primùm, & deindè alios ori admovent, beneficio geminorum, quos gestant circa os, forcipum, admotosque jam ori pedes unumquemque alterius vicini pedis ope verrunt per os, atque ita adhærentem singulis pedibus humorem nitrosum ablingunt, quo, ut alimento, victitant.

Interdiu hæ araneæ solent quiescere, nisi abigantur; ac noctu se invicem lusu oblectare; tunc etenim sæpè altera alterius captare pedes conspicitur, & apprehensam in terram dejicere; sic autem ludentes se invicem non lædunt; cadentes enim, siquidem longipedes, in extensos labuntur pedes, uti feles. Præcipites datæ, confestim resurgunt, & diductis cruribus, graduque grallatorio in parietem ascendunt: atque hunc ludum sæpè simul solent ludere.

Frequenter etiam ita dimicant, ut se invicem conficiant; sunt etenim adeò teneræ, ut interimantur facilè: atque hoc iis probè perspectum est, ex naturæ instinctu; propterea contractis, & utriusque lateri affixis pedibus, immotæ sedentes se tuentur; tùm enim earum corpora pedibus, uti castra palis, circumquaque munita, & adversus aggressuras araneas, ipsis fortasse viribus prævalentes, tuta consistunt; hoc situ nequit altera alteram unico aggressu vincere. Postea mirâ dexteritate validiores imbecilliorum pedes suis illaqueant, eosque sic

con-

constrictos tenent, non secus ac capreoli, seu cincinni, quos in vitibus videmus, se intorquent circum pampinos in orbem, eosque complectuntur; ubi autem illæ harum pedes arcuatis suis sic illaqueatos tenent, eos abrumpunt, alterum post alterum, nec desistunt, usque dum quatuor aut quinque decerpserint; hoc facto in corpus insultant, illudque mordicus apprehensum, & apertum exugunt; nihil facientes reliqui, nisi cutem exanguem, & exuccam pedesque reliquos.

Unicam de genere hoc araneorum aluit diu aqua salis petreæ & calce mistis; fuit hæc admodum atrox; omnes omnino, quas ei objecit araneas, vicit; licet inter eas offenderit, quæ ipsi multum facesserunt negotii, & vix expediendæ salutis creârunt periculum, quasdam enim non nisi difficulter admodum superavit; tandem omnium victor remansit, uti *Alexander Magnus*, & quidem XXX. numero araneorum, quas illi aliam post aliam porrexit. Duas etiam ipsi apposuit testulas, in unam cibo, & in alteram poru immisso; sed in unam intulit pedes, & exucca araneorum à se devictarum cadavera. Comestis his araneis crassum obtinuit corpus, & nigrum induit colorem; tandemque interiit, procul dubio ex abundantia succorum ex araneis exuctorum, & devoratarum fortassis araneorum.

Præterea aquam, quæ è fungis putrefactis emanavit, & insuper aliquantum fungorum putrefactorum, immisit in vasculum porcellanum *Indicum*, illudque inverso vitro probe clausum soli exposuit; sed vitrum tollere aliquando volens,prehendit, id ita firmiter agglutinatum vasculo, & contentæ in eo materiei, ut simul vasculum in altum sustulerit: usque adeò apprimè tenax viscus sive glutinum hæc cupediæ habuerunt.

Judicium ergò penes omnes esse potest, quid salutis in comestis fungis sit. Ex fructibus arborem cognoscimus. Sicut illi, qui post inventum frumentum glandibus non vescebantur,

bantur, aiebant: Satquercus: ita & omnes fungos fastidiant & averfentur. Ego eos nunquam gustavi; imò nec est mihi eos gustandi animus; cujuscunque illi palato allubescunt, solus is, per me licet, omnes devoret.

OBSERVATIO LXXIV.
D. MATTHIÆ TILINGII.

De

Trifolio Fibrino.

Multa sunt Trifoliorum genera; inter hæc autem ob insignes suas virtutes eminent Trifolium Fibrinum. Nascitur illud copiosè in quibusdam *Scaumburgi* nostri locis, & exit caulibus cubitalibus, virentibus, lævibus, internâ parte porosis. Folia ei sunt lata, glabra & carnosa, Faselorum sive *Bonarum* foliis similia, nisi quòd in singulis pediculis non plura, sed tria tantùm, ut in Trifolio, conspiciantur: flores à medio caulis fursum versus ordine digesti sunt, candidi, foliosi: folliculi indè parvi, rotundi, in quibus semen rufum, milio simile: radicibus serpit pluribus, geniculatis, intùs candidis, & porosis, in diversa tendentibus, quæ & pluribus locis erumpunt, & caules foliaque prominent; undè facilè herba ipsa latè propagatur. Saporem habet semen nonnullæ amaritudinis participem.

In paludibus, pratis aut similibus locis pascuis lætius quàm in arvis flore muscoso succrescit, hinc palustre, aut paludosum, vel etiam aquosum dici meretur.

Recentiores, ut *Dodonæus*, *Casp. Bauhinus* & alii istud palustre: *Lobelius* paludosum, folio crasso fabaceo: majus & fibrinum *Tabernamontanus*: *Limonium* pratense *Tragus*: *Iso-pyron* *Dioscorides*: *Germani* *Biberklee* id est, *Castoris* Trifolium, sive Trifolium fibrinum: item *Wasser-oder Sumpffklee* (cùm libenter

libenter & copiosè in pratis paludosis & pascuis aquosis nascatur) Klappen / Zungenklappen (quoniam capræ id ipsum in cibum appetunt) Lungenlee / Scharbocksklee (Trifolium antiscorbuticum) Dreyblad. Dani Bocksklade / Store Træblad: Belgæ autem Waterclaveveren / & à similitudine foliorum cum Bona sive Fasel Bocksboone, hoc est, Faselum hircinum, aut Bonam hircinam ab odore olido appellant.

Quæ nomina Trifolio nostro fibrino seu aquatico benè convenire videntur, nisi Isopyron & fibrinum istud aliquo modo dubium reddant. Cum Isopyro Trifolium aquaticum non exiguam similitudinem habet; nam Phasiolo, sive Fasel foliis simillimum est, ita ut propter hanc quoque similitudinem vulgò etiam à Belgis, ut jam dixi; Faselus nuncupetur hircinus. Isopyron enim & Phasiolum dici, propter eam quam cum Phasiolo similitudinem habet; *Dioscorides lib. 4. cap. 116.* scribit. Aliam in vulgaribus *Dioscoridis* & *Plinii* exemplaribus legimus rationem: & in illius quidem τῷ κατὰ ἄκρον τὸ πέταλον ἑλικά φέρειν, id est, quòd in summo folio claviculas ferat: in hujus verò, quoniam folium, quod est aniso simile, in pampinos torquetur. Et hanc quoque rationem masculè defendere conatur *Jacobus Dalechampius comm. in cap. 11. lib. 27. histor. nat. Plinii.* Quæ utrique *Autori* perperam accessisse satis manifestum: nec etenim Fasel, sive Dolichi folium claviculas habet: & anisi folium præter quòd claviculis careat, cum Fasel, aut etiam Fasel foliis nullam habet similitudinem. Emendandum igitur venit *Dioscoridis* exemplar, & hoc modo legendum: ἰσόπυρον, οἱ δὲ φασίολον καλοῦσιν, ἀπὸ τῆς εἰκέναι φασίολω, ἐπεισὶ δὲ κεφαλαὶ ἐπ' ἄκρη τῆς καλοῦ λεπταὶ, σπερματίων πλήρεις, παραπλησίων μελανθίω τὴν γεῦσιν. Hoc est. Isopyron aliqui Phasiolum narrant, à similitudine Phasioli; capitula ei sunt in summo caule tenuia, plena seminibus, in gustu melanthio similis. Quod verò deindè sequitur: τὸ δὲ φύλλον ἀνίσω, id est folium verò anisi, aut accessorium similiter est, aut de gustu quoque venit in-

telligendum; formâ siquidem folium Isopyri anisum referre non potest, cum Phasioli foliis simile sit, sed verisimilius videtur ab aliquo adjectum; *Oribasii* enim liber, ex *Dioscoride* transcriptus, hoc postremum non habet. Atque hoc quidem modo Isopyri descriptione emendatâ & castigatâ, Trifolium fibrinum, palustre seu aquaticum ei tam simile est, ut non aliud quàm verum Isopyrum videatur. Et quod magis est, Isopyri semen cum Trifolio fibrino & ejus semine in usu Medico maximè convenit. Isopyri enim semen similiter ut Trifolium fibrinum vel ejus semen, contra tussim & dolores circa thoracem cum melicrato sumptum, ut *Dioscorides* & *Plinius l. c.* tradunt, prodest: confert etiam hepaticis & sanguinem exscreantibus; extergit enim, inquit *Galenus*, & incidit humores crassos, cum hoc, ut corpora contrahat & constringat.

Nec epitheton istud fibrinum Trifolium aquaticum dubium reddit. Fibrinum hoc appellatur à fibris animalibus castoribus ductis, qui eo victitare, aut certe amaris arborum foliis & corticibus, pro summis deliciis vesci, *autore obscuro* apud *Gesnerum in histor. Castoris pag. 311.* perhibentur: aut potius, quod *Excell. Simonis Pauli Quadripartit. Botanic. cl. 2. pag. 156.* quod est verisimilius, fibrinum ideò dicitur, quia fiber, in spem prædæ insidias ex cavernis riparum, aut cubilibus, piscibus structurus, post hoc Trifolium ceu post carecta latitet: nisi quoque id malim cum *Varrone lib. 4. de Latin. ling. pag. 22.* ideò appellare fibrinum, quòd Trifolium hoc in extrema ora fluminis dextra & sinistra, maximè (crescere) videri soleat: & antiqui fibrum dicerent extremum, undè in sagis extrema fimbriæ, & in jecore extremum fibra.

Mirum certè est, quod *Tabernaemontanus*, *Dodonæus* & alii egregii Botanici neque substantiæ, neque temperiei, neque usus hujus Trifolii fibrini meminerint, & tam jejunè ac confusè illius historiam tractaverint. Hujus plantæ incomparabilis

bilis substantia (ut ipsam multijugâ experientiâ comprobavi) heterogenearum est partium; mediocriter enim adstringendo corroborat, abstergendo autem digerit, aperit & incidit; quorum prius crassarum, posterius tenuium partium proprium est. Temperamentum ejus instar aloës siccum est in gradu tertio, & calidum in primo gradu intenso, aut secundo remisso.

Vires illius ferè divinæ sunt; ob sal enim suum volatile crassos & tartareos humores in ventriculo, pulmonum bronchiis, hepate, liene, pancreate, &c. stabulantes incidit, digerit & absomit: viscera hæc referat, & tandem virtute suâ balsamicâ corroborat; hinc egregium & excellens asthmaticum, scorbuticum, hypochondriacum & cachecticum remedium hoc Trifolium fibrinum evadit, atque cochleariam & herbas reliquas, antiscorbuticas viribus suis longè superat.

Ufus hujus plantæ dignissimus est in quibusdam partibus, in radice nimirum, in foliis & in semine, atque præparari in officinis ex ea possunt Conservæ, Decocta, Infusa, Aquæ destillatæ, Succi, Syrupi, Sal volatile, Spiritus & Essentia. Inter hæc autem primas tenent Sal ejus volatile, Spiritus & Essentia; quæ præter alia melius utiliusque ex recentibus quàm siccatis foliis parantur.

Sal Trifolii fibrini elegans & crystallinum volatile sic paramus. ℞. Trifolii fibrini quantitatem magnam; contunde in mortario lapideo vel ligneo, postea in alveo æneo vel ferreo amplo cum magna quantitate aquæ coque usque ad partem dimidiam: deindè fortiter exprime & cola. Colaturam iterum coque ad spissitudinem exquisitam mellis liquidi. Succus iste Trifolii fibrini ponatur in vase vitreo, in loco frigido per dies aliquot, & generabit in fundo vasis Sal crystallinum angulare, in modum Salis gemmæ. Effuso succo colligitur, & aqua cardui benedicti abluitur & exsiccatur, quod diligenter in vitro servandum est. Eâdem quoque ratione fit sal ex

cochlearia, carduo benedicto, absinthio, centauro minori & aliis herbis; quod multis modis antecellit salem, qui ex cineribus herbarum conficitur.

Spiritum autem Trifolii fibrini hoc modo præparari curamus. ℞. Trifolii fibrini recent. q. s. Contusa leniter & concisa grosso modo destillentur, adjecto vino bono odorato, non præviâ putrefactione, in qua multi volatiles Spiritus evanescere possunt. Condensati vapores, striis concentrati in alembico, excipiuntur vase vitreo oris angusti, & ad usum fervantur. Oleum si supernatet, idem etiam colligatur. Spiritus hic datur in dosi ad guttas X. XV. & XX. oleum autem ad guttas II. & III. Cum aliis Spiritus ejusmodi penetrantissimus exhibetur: Oleum verò cum saccharo mistum, constituit elæo-saccharum Trifolii fibrini.

Et demùm verno tempore (in gratiam delicatulorum, succum crudum, aut infusum recentium foliorum Trifolii fibrini fastidientium, aut ob metum, ne crudus succus officiat ventriculo & aliis visceribus, nutritioni dicatis) ex Trifolio fibrino Tincturam seu Essentiam liquidam, eleganti sub-rubicundo colore secundum artem pharmaceuticam sic conficimus. ℞. Trifolii palustris seu fibrini recent. q. s. contunde in mortario marmoreo, hocque inditum vasi convenienti aquâ vix subtepidâ, vel, quod melius, proprio succo crudo irrorata, in quo tantillum fermenti, vel facis cerevisiæ solutum est, conspergeque raro sale; hæc ubi probè l. a. remista sunt, reponuntur, vase (quod maximè expedit ob volatilitatem Salis volatilis) optimè operculato, aut glutine farinaceo accuratè oblito, tamdiu in locum subterraneum, usque dum acriorem odorem spirant, quàm cum recens Trifolium fibrinum contusum est; quod ubi advertis, destillantur per alembicum in B. M. & obtinebis Spiritum Trifolii fibrini. Postea ℞. Folia nova Trifolii fibrini, contunde & exprime torculari valido ex iis succum, eumque leni igne B. M. in vase aut vitro optimè

optimè lutato defæca, & per chartam bibulam filtra. Hujus hæc arte depurati succi tribus partibus affunde partem unam Spiritus Trifolii fibrini, paulò antè descripti, digere vel circula s. a. quibus si addideris paululum sacchari, Essentia Trifolii fibrini parata est. Dosis ejus una vel altera uncia esse potest, si in aquis destillatis convenientibus, imò vel vino *Rhenano* & similibus vehiculis diluatur.

Remedia Trifolium hoc fibrinum seu palustre nobis ad varios morbos, etiam contumacissimos eradicandos præbet insignia. Decoctum Trifolii fibrini, ut sæpius expertus sum, præmissis universalibus, scorbutum radicitus tollit. Hinc ob insignes suas virtutes & dotes adversus scorbutum in locis his Septentrionalibus plurimi æstimatur, præsertim si ægri sint nauseabundi & unà hydropici. Et ita probabilem rationem dare possum, cur tantoperè & quidem meritò *Anonymus Comm. in Dodon.* Trifolium hoc fibrinum, ejus semen & radicem in scorbuto & hydrope laudet; ac præclariores edere effectus astruat, quàm ulla alia adversus ejusmodi affectus gravissimos usurpata medicamenta. Ego Trifolium hoc fibrinum in scorbuto, cachexia, hydrope & similibus contumacissimis affectibus longè conducibilius esse quàm cochleariam, ingenuè fateor. Nam si gustum consulamus, aut Trifolium hoc mandamus, longè gratius id palato est, ei que magis quàm cochlearia arridet; si verò rationem, id quoque ventriculo eâ conducibilius est. Nam, cum teste *Galeno 6. Simpl. 1.* item que *6. Simpl. 22.* amarities non quævis, sed quæ ad absinthii & aloës saporem comparatur, ventriculo valdè grata sit & conducat, quippe quæ utraque præter amarorem plus minus adstringunt; aloën verò adeò gratum stomacho medicamentum dicat, si quid aliud; hinc usu venit, cum recentia Trifolii fibrini folia præmansa aromatico suo sapore ipsam aloën respiciant, ut cochleariæ ipsi id sit præferendum. Hinc faciliè colligere ac defendere quoque possum, quòd aprius sit contumaciori

maciori scorbuto medendo quàm cochlearia. Compertum etiam est, quòd & hoc Trifolium attenuet, incidat, aperiat, cruditatiq̄ue resistat: & quæ reliqua antiscorbutica, hoc & nec segnius, sed etiam efficacius præstet; quo etiam *Cl. Johannes Walaus*, magnæ famæ Anatomicus respexit, cum in *Medicina sua practica lib. 2. cap. 23. pag. 216.* sic scribit: *Si malum sit valdè pertinax, ad Trifolium aquaticum deveniendum, &c.* Ratio est: quia non expellit solum & attenuat instar cochleariæ humores scorbuticos, sed partes quoque, & præsertim ventriculum corroborando, prohibet novam illorum generationem. Et consummatissimus Anatomicus ac Practicus *Simon Pauli*, trium Regum Archiater felicissimus, *loc. jam citat.* ubi advertit, nauseabundos esse scorbuticos, longè antefert Trifolium hoc fibrinum omnibus aliis antiscorbuticis. Hinc in praxi sua præstantissima, Trifolii fibrini Decocto ac ejus Essentiæ multum quoque semper tribuit, usuq̄ue remedii hujus eximii scorbutum & alios etiam contumacissimos affectus profingavit. Sic *Hafniæ* honestissimam Matronam, natam annos quasi quinquaginta, à tympaniti aut asciti simili affectu, nec non scorbuto jugi usu Decocti ex cerevisia Trifolii fibrini liberavit, ante hac multis aliis antiscorbuticis longè famigerabilioribus incassum ipsi propinatis. Et cum *Fabricia* sua scorbuticis infestaretur symptomatis, imperavit ipsi infusum raphani majoris & cochleariæ, quod cum ferre non posset nauseabunda, paravit aliud simplex, & quidem ex solo Trifolio fibrino; quo cum per octiduum esset usa, meliorescente valetudine, fastidire, & insuper id quoque habere cœpit. Meminit præterea *Germani* cujusdam textoris ad incitas redacti, scorbuto enervati, brachia maculis picti, dentibus vacillantibus tentati, qui, Deo benedicente, solo usu simplicissimi hujus infusi Trifolii fibrini spatio 14. dierum omninò convaluit. Ita cum *Excell. Simon Pauli* anno 1658. *Hafniâ Rostochium* esset profectus, & *Celeberrimus Poëta Andr. Tscherningius*, quan-

tus quantus scorbuticus, hydropis præludia persentisceret, post usum universalium, simplici Infuso Trifolii fibrini illiusque Essentiâ, Dei gratiâ, tunc temporis, à se, illius Medico, servatus est. In *Dania* quoque, *Holsatia* & aliis locis non solum Medici in vino, aqua, vel cerevisia veteri probè defæcata Trifolii fibrini folia, macerata aliquandiu, decoquunt, sed quoque ex his remistis destillant spiritum; utraque verò felicissimo successu scorbuticis propinant. Et sanè nihil nocet, quòd coctio Trifolii fibrini instituat, quæ aliàs in cochlearia & aliis antiscorbuticis plerumque improbatur. Neque enim tam volatile Sal Trifolii fibrini est, quàm cochleariæ & nasturtii aquatici. Illud abstergendo digerit, aperit, incidit, & mediocriter adstringendo simul corroborat: hoc verò abstergendo digerere, aperire & incidere quoque valet; sed nonnunquam sanguinem justo fluidiorem facit, ut consistentiam suam debitam amittat; undè non rarò scorbutici, cachectici, hydropici, hypochondriaci in hæmorrhagiam narium crebram & largam cum cordis palpitatione, vel etiam in syncope cardiacam incidunt.

Trifolium fibrinum, in lacte caprino vel ejus sero decoctum & epotum, scorbutum feliciter abigit.

Aquæ Trifolii fibrini, vel sola, vel cum aliis aquis antiscorbuticis, cochleariæ nimirum, beccabungæ, nasturtii aquatici, nummulariæ, &c. mixta ac epota, manè & vesperi mirificè scorbutum tollit.

Succus Trifolii fibrini, minimè dilutus, per se ægris propinatus, corpore probè evacuato ac præparato, valdè scorbuticis tenuioris sortis prodest: cujus vis cum in sale volatili subsistere videatur, nullâ commodiori quàm succi formâ Trifolium fibrinum exhiberi unquam potest; in eo enim minimum salis volatilis deperditur; ex quo & saccharo arte pharmaceuticâ Syrupus conficitur, cujus dosis ab $\zeta j.$ ad $\zeta ij.$ esse potest. Recens autem succus maximæ est efficacix ad arcendam

oris ac gingivarum putredinem, etiam post morbillos. Inspissatus loco extracti assumi poterit.

Spiritus Trifolii fibrini calefacit, siccatur, reseratur, ac antiscorbuticas obtinet facultates. Oleo virtutes hæ insunt eminenter.

Essentia liquida, sive Tinctura Trifolii fibrini præstantissima & efficacissima est in scorbuticis affectibus, ubi in aquis destillatis convenientibus, imò vel vino *Rhenano* & similibus vehiculis illius una itemque altera uncia diluitur; maximè si Misturæ simplicis dictæ, aut Diaphoretici in peracutis, aliquot guttulæ ad ℞j. pro dosi ei remisceantur. Atque ex hac & Trifolii fibrini Essentia, invicem in æqualibus partibus remissa, Essentia liquida & Tinctura antiscorbutica parari potest.

Sal volatile Trifolii fibrini præstantissimum remedium est in scorbuto, cachexia, hydrope, &c. Si ejus grana duo, tria vel quatuor in Aq. cochleariæ, fumaricæ, cardui benedicti exhibentur; sudores abundè provocat.

Radix & Semen Trifolii fibrini ad affectus pulmonum gravissimos, præsertim verò tussim inveteratam, item ad morbos hepaticos chronicos felicissimo successu maximè commendantur.

Folia & radices Trifolii fibrini extus in gargarismis cum vino vel aqua factis (ad putredinem gingivarum scorbuticam tollendam, dentium mobilitatem auferendam, eosque figendos & immobiles reddendos atque conservandos) in balneis ad artuum resolutionem ex scorbuto natam adhiberi possunt. Et cum Trifolium hoc fibrinum citra morsum exsiccat & abstergat, succum hujus expressum ad ulcera curatu difficilia tibiariarum in scorbuticis, maximè si inflammatione careant, commendo. Rustici pecoribus suis tussientibus Trifolium fibrinum exsiccatum & pulverisatum exhibent, indeque ea novos pulmones, novaque jecinora nancisci dicunt.

Tanta ergo est Trifolii fibrini natura, tantæ sunt ejus vires, de quibus admodum præclaris, mihi, usu & experientiâ interve-

intervenientibus, ſatis conſtat. Effectus ſanè, quos ipſus ab eo edi obſervavi, ſunt mirabiles; & propterea lubens, quâ par eſt fide & dexteritate, eos cum artis Medicæ Candidatis communico.

Videatur porrò prioris Decuriæ, Anni 4. 5. fol. 133. *Triſolium antarthriticum.*

OBSERVATIO LXXV.

D. MATTHIÆ TILINGII.

Ex morſu Anſeris circa primam articulationem pollicis ſiniſtræ manus periculofa ſymptomata in foemina quâdam primaria.

Foemina quædam primaria hujus loci, cujus nomen honoris ergò ſilentio prætereo, cum circa diem *Martini* nuper præterlapſum, anſerem maſtare vellet, eumque dextrâ manu teneret, ab illo in pollice ſiniſtræ manus circa primum articulum parùm dentibus ſauciata fuit, unde ſtatim vehemens dolor, totius manus & brachii inflammatio, febris continua, corporis inquietudo, lipothymix frequentes, intenus capitis dolor atque alia periculofa ſymptomata orta ſunt: gangræna jam incipiebat, quam tamen, ut & cætera graviffima ſymptomata ego & Chirurgus Academiæ noſtræ Experientiſſimus, intra paucos dies convenientibus remediis, cum internis, tum externis diligenter adhibitis, profligavimus.

SCHOLIION.

Cornelius Celfus de Re Medic. lib. 5. cap. 27. omnem ferè morſum virus quoddam habere ſcribit. Accidit enim nonnunquam, ut homines à canibus, ſimiis, equis, aſinis vel aliis animalibus non rabidis, volucris, anatibus, anſeribus,

gallis & gallinis, vel etiam hominibus aliis mordeantur; undè autem ex morfu tam gravia oriuntur symptomata, investigatione dignum censemus: an quòd dentes habeant talem proprietatem à natura, vel primo ortu, an verò præter dentes adsit & inveniatur alia aliqua materia, tanquam causa horum symptomatum periculorum.

Dentes non habent talem à natura & primo ortu proprietatem, ut soli & per se talia symptomata inducere queant; quod ex definitione eorum essentiali satis colligimus; sunt enim ossa durissima maxillarum, quibus per gomphosin inarticulantur, in alveolis contenta, carne, gingivâ dictâ, circum circa donantur, sentiunt: nam à frigore læduntur, & ab acrimonia hæmodia, seu stupor illis inducitur, in parte interiori excavantur, in qua medulla continetur, membranâ, ut reliqua ossa non investiuntur, neve etiam porositate gaudent. Hinc apparet, nihil venenositatis dentibus inesse, cum sint ossa durissima, ex seminis parte viscida & terrestri, omnis quoque veneni experte, genita. Experientia quoque dictat, talia symptomata non fieri ratione ossis; quot enim mordentur, qui facillimo negotio, nullo symptomate superveniente, curantur. Infantes sanè papillas mammaram matrum dentibus vulnerant, undè nil nisi dolor (qui aliàs omnibus continui solutionibus est communis) propter partis sensibilitatem infertur; ossa quoque alia franguntur, partes circumfitas vulnerant, nec talia excitant accidentia. Accidit quidem interdum, ut dentes dum mordendo, vel ossa dum sauciando lædunt partes, gravia excitent symptomata. Verùm dolor ille non provenit ab ossè, tanquam instrumento lædente, sed à parte læsa. Si enim carnosæ partes afficiuntur, dolor quidem exurgit, major verò & maximus, ubi nervosæ; & talis dolor supervenit etiam nervo vulnerato ex quocunque instrumento. Quare parùm valet opinio illorum, qui dicunt, dentes vel ossa per se talia symptomata excitare posse, quamcunque etiam vulneraverint partem. Nam, quot pueri

cadunt

cadunt, qui dentibus vel linguam, vel labia vulnerant, curanturque facillimè. Undè facilè concludendum eſt, dentes non habere inſitam & occultam quandam proprietatem talia inducendi ſymptomata.

Cùm igitur dentes non habeant talem à natura & primo ortu proprietatem, ut ſoli & per ſe talia ſymptomata inducere poſſint, neceſſe eſt, ut adſit aliqua materia conjuncta, hunc effectum præſtans. Hæc maximè ſaliva eſt, non verò omnis; aliàs enim morſus placati hominis & infantum, utpote, qui ſalivam in ore habent, eſſet tam pernicioſus: ſed ille morſus eſt periculofus, in quo ſaliva tantoperè agitatur, ut ſpumæ reddatur ſimilis, & acrimoniam ac venenofitatem quandam, ob bilis, quæ in iratis animalibus, dum mordent, commoveatur, quæq; humores maximè corrumpit, ebullitionem acquirit; talis ſaliva, quoniam virulentiam quandam habet, inſinuat ſe vulneribus, dentibus factis, ad partes defertur corporis circum ſtantes; quòd ſi illæ nervofæ fuerint, tùm ob venenofitatem & humoris acrimoniam ſtimulantur, ac ad ſpasmum, motus convulſivos, efficiendum, concitantur; ſi verò venæ & arteriæ lædantur, venas tranſit, deferturque per eas ad cor, undè calor excitatur p. n. febres ac ſyncope, capitis dolor, totiusque corporis inquietudo oboriuntur. Addimus, quòd & non rarò gangrænâ & ſphacelum inducat irati animalis morſus, quoniam caliditas illa extranea ſpiritus vitales & calorem nativum primò debilitat, poſtea verò ſuperat.

Similiter & hoc in viperæ morſu contingit, qui eſſi periculofiffimus, & ſpatio 24. horarum interficit; illud tamen periculum non à morſu dentibus factò dependet, ſed quatenus materia quædam inter mordendum ex veſicis illis poſt dentes latitantibus, ejaculatur & emittitur, non ſolùm acris, ſed & maximè venenofa, ita ut, ſi irritetur vipera, & dentibus arripiat baculum vel linteum, eosque illi infigat, tùm circum circa veſtigium apparet lividitas quædam, & ac ſi eſſet tinctum colore flavo & nigro, veſiculæque collapsæ videntur.

Sunt quidem in *Italia*, aut locis, ubi viperæ reperiuntur, circumforanei multi, qui illas ſine noxa tractant, dum ſcilicet ori ſuo intrudunt viperarum ora, & ſine læſione extrahunt. Verùm illi fucatè agunt; vipers primùm irritant, ac poſtea ori intrudunt pannum, in quem dentes infigunt, ac venenofitatem ejiciunt, idque non ſemel, ſed reiteratis vicibus, donec omnes dentes ad minimum extracti, vel venenofitas omnis ex veſiculis effuſa.

Etsi omninò nihil virulenti ſit in vulnere à morſu animalium inflicto: ipſa tamen contuſio, quæ omnia vulnera periculofiora & curatu difficiliora reddit, vulnera iſta graviora facit. Cùm enim dentes animalium non ita acuti ſint, ut gladius, vel culter, vel aliud armorum genus, dum vulnerant, ſimul contundunt.

Quomodo verò anſeris morſus tam gravia & periculofa ſymptomata in hac fœmina primaria excitaverit, paucis dicturi ſumus. Anſer, teſtibus *Æliano lib. 5. cap. 29. de animal.* & *Wolfgango Franzio in hiſtor. animal. part. 2. cap. 9.* naturâ calidiſſimus eſt, & propè fervente ſtomacho; unde lutum & arenas ſolet deglutire & conficere. Et hæc eſt cauſa, quòd frequentes amat lotiones, & ſemper gaudeat natate, & delectetur cibus humidiffimis, item aquis frigidis & limpidis, quibus interiora ſua membra calidiſſima refrigeret. Aliqui ipſis incluſis etiam ſub media nocte aquam miniſtrant. Dicuntur enim ter edere in die & ſub mediam noctem. Non diu aquam nonnulli ante anſerem ſinunt, quàm per unam horam. Præterea ex ſtercoribus anſerum hoc ipſum patet; ſiquidem tam illa ſunt calida, ut adurant prata, conſumant radices, & aſſeres in ſtabulis; citò etiam pereunt calcei, quibus ſtercora anſerina calcantur.

Et quoniam calidiſſimum eſt animal, non copioſo ſolum indiget alimento, ſed sæpenumero quoque alvi obſtructionibus laboraret, niſi naturâ duce citra Medicos, & citra omnia diætæ dogmata, ſibi met ipſi poſſet alvi fluorem provocare. Veſcitur igitur lactucis, & aliis herbis humidis, ut hæc
ratione

ratione alvum emolliat. Propter hanc autem caliditatem & voracitatem corporis sui quantitate adeò augetur, ut non possit altè super terram attolli.

Ob exsuperantem igitur caliditatem anser bile copiosâ perfunditur, & facilè ad iram concitatur. Cùm verò ira magnam humores commovendi & corrumpendi vim habeat, acrimonia ac venenofitas quædam, ob bilis ebullitionem acquisita, facilè salivæ, & per eam vulneri communicari potuit; idque multò magis accidit, quia patiens hæc etiam naturâ biliolâ est.

Et ita omninò vulnus hoc periculosum fuit, tùm ex se propter contusionem, tùm quòd saliva irati anseris maligni aliquid conjunctum habuit, & eò magis periculosum fuit, quia pars nervosa, qualis pollex est, morsum accepit.

OBSERVATIO LXXVI,
D. JOH. LE CHELII.
De

Cachexiâ deploratâ,

Quâ fama & existimationis magna Theologus, postquam per triennium ferè cruciatibus ventris quotidianis sensim confectus & ad extrema redactus esset, subito tandem periit: summatim descripta, & unâ cum Observatis in aperto Cadavere Illius rarissimis curioso Lectori exhibetur.

Theologus quidam honore ac nomine illustris, secundum & quadragesimum ætatis annum agens, cum jam ultra biennium pertinacissimâ valetudine ex vitiosâ corporis nutritione conflictandum ipsi fuisset, variis ex consilio quorundam Medicinam factitantium remediis usus, mense demum Junio novissimè elapsò meam implorabat opẽ.

Symptomatum morbi tunc temporis maximè urgentium præcipuum erat, *Imi ventris per intervalla intumescentis cruciatus intolerabilis, nec remittens, priusquam seri acidi acerrimi,*

acerrimi, fauces quandoque acrimoniâ oblædentis magna copia partim vomitu rejiceretur, partim, sed rariùs per sedem subduceretur; quâ eliminatâ, actutum ventris tumor subsidebat, & pacabatur dolor. Aliquot verò post horas, maximè ubi cibum assumfisset vel potum, quæ dixi mala, recrudescabant, cùm illum sæpius audivi hunc ferè in modum quiritari: Jam redit dolor, ac sensim increfcit: jam divagatur per ventrem hostis intestinus & interiora hæctenus quidem leviter ferit, mox autem eheu! modis dirissimis affecturus: & non multò post, ingravescente malo dentibus stridens: jam quasi novaculâ stomachum & intestina discindit.

Hoc omne verò flatibus potissimum ferebat acceptum, tametsi vomitu superveniente, vel dejectione materiæ peccantis *κάρω*, quibus illicò ferè tumor & dolor, uti dixi solvebatur, non tam flatibus prodirent, quàm serum copiosissimum, idque acerrimum, cujus quantitas tanto ventris tumori producendo omninò par esse potuerat.

Imò si quando anteverteret æger justum tumorem, & digito in gulam immisso ante statum tempus vomitum provocaret, nihil flatuum sed serum erumpebat, cui nonnunquam succedebat humor crassior è flavo nigricans, ubi scilicet antecessissent labores extremi; imparibus enim furiis absoluebantur paroxyfmi.

Denuò verò ut ad alia pergam, solutis tumore & dolore ventris, de nocte ferè miserum corripiebat *Cephalagia*, rariùs *incomitata spasms musculorum colli atrocissimis*.

Quantum *ad pastum*, interdum quemvis cibum averfatur, quandoque, tempore videlicet induciarum, appetebat, qui palato erat gratus, avideque devorabat. In deliciis verò præ aliis habebat *Pisces marinos*, quales *torrefacti*, vel *miriâ conditi ad nos apportantur*; sed magno suo malo.

Plerumque post unam vel alteram horam quæ manducaverat, vix immutata rem^{vom}ovebat; rariùs retinebat, donec qualitercunque essent concocta.

E vinis præoptabat dulcia, Hispanica & Canariensia, quorum tamen usu supremis mensibus quæ indè percipiebat incommoda, sin minus prohibentibus Medicis obedire voluisset, illi interdicebant.

Cæterùm molestissima erat *alvi suppressio*, quæ vix unquam, nisi frequentioribus Clysteribus in dies singulos sollicitata respondebat.

Ad *qualitates corporis mutatas* quod attinet, illud nihil præter *ossa & cutem* referebat. *Facies* erat *Hippocratica*; *ejus cutis è pallido flavebat*.

Sed non eadem usque facies morbo perstitit, subindè novis advenientibus symptomatis; atque adeò, si quis velit posteriora conferre prioribus, valdè is erraret.

Sic temporis progressu *Tumor* quidam *Oedematosus* crura primò invadebat, mox relinquere hos artus videbatur, & vel manus aliasve partes superiores petere, mox iterum descendere, donec augescente materiâ extravasatâ fixus hæreret cruribus, tandemque partibus superioribus, cum serpendo ad eas pervenisset.

Leviora quàm multa nunc omitto, nimis enim longum foret, omnia recensere: sufficit paucis iisque præcipuis indicasse Cachexiæ indolem.

Miserrimâ hâc ratione cum vitam fatis diu traxisset, tandem spiritibus consumptis, flammula vitalis oleo suo destituta abruptè quasi extincta fuit.

Postquam verò diem supremum obiisset, placuit, ut aperiretur Cadaver, & inquireretur in causas abstrusas affectus perditissimi.

Itaque perfecta unâ cum cute *pinguedo crassitie digitorum penè æquabat*, (cæteroquin corpore supra modum, uti dixi, emaciato) ac instar spongiæ & multum seri imbiberat, quo ubertim stillabat, ubicunque eam incideres. Vidimus ergò *Anasarçæ causam materialem*.

Communibus integumentis remotis primùm in con-

spectum veniebat *Omentum*, colore lurido, sero quippe acerri-
mo, quo subinde imbutum, vel potius mersum fuerat, cor-
ruptum.

Dehinc Epar tuberosis eminentiis duriusculis & albican-
tibus ubique, non tantum quoad superficiem distinctum erat,
sed etiam substantia interna tota similibus variæ magnitudinis
nodis, nequaquam *sanie*, sed materiâ pulti simili, qualis esse
solet *Atheromatum*, turgidis scatebat.

Porro *vesica biliaria* Epati annexa bile penè vacua erat;
Intestinum verò *duodenum* humore bilioso repletum, adeoque
dilatum erat, ut quasi bursam referret, quæ humoris libram
ad minimum continere potuisset; cum enim sectione præpro-
perâ aperiretur, plus quàm dimidium humoris crassioris è fla-
vo nigricantis effundebatur, & nihilominus in ipso supererant
decem amplius cochlearia.

Ex hâc, opinor, vitiosâ intestini conformatione patere
causam difficultatis alvi, vomitûs humoris nigricantis, alio-
rumque symptomatum.

Cæterum *Ventriculus* anticâ parte ferè mediâ perforatus
erat. Foramen extrinsecus, æquali membranæ superficie, non
connivens, sed omninò patulum, vel pollicem grandio-
rem admittebat.

Ast intrinsecus illud quasi circumvallabant eminentiæ
quædam carnosæ, à veteri ulcere fortè relictæ, quos postmo-
dum instar valvarum suspicor occlusisse foramen, quò minùs
contenta stomachi effluerent in cavum abdominis. Non enim
est, quod mihi persuaderi patiar, foramen istud proximè de-
mum ante fata ægri apertum, tenui hæctenus membranâ ex-
trinsecus obtectum, quâ ruptâ, subito moriendum illi fuisse;
cum nec minimam istius membranæ recens ruptæ particu-
lam videre nobis licuerit. Sed positâ tali membranâ, quî ob-
secro, tam citò mortem ægro potuit afferre disrupta, cum ne-
que sanguinis vitalis profusio, neque puris eam sit subsecuta?
in cavo quippe abdominis neutrum horum, sed humorem
ferè

ferè similem ei, quem ad Intestinum duodenum fuisse collectum dicebam; qualem in fundo etiam ventriculi offendimus.

Et si ponamus Empyema ruptum ægri fata accelerasse, non absurdè quispiam quærat, ubi sit generata ea puris quantitas, quâ cum animam effundi necessum fuerit? hoc verò nescire me ingenuè fateor. Certè intra Ventriculi tunicas vomicæ nullum vestigium apparuit, multò minùs in ipsa Ventriculi cavitate generari illud potuit.

Sed revertamur ad duodenum, & scrutemur causam laxitatis ejus præternaturalis, nam connatum ægro vitium hoc non fuisse, certissimum est.

Suspikor equidem ex frequenti bilis acerrimæ cum succo pancreatico non minus acri confluentis ebullitione efferâ hoc intestinum dolore sævissimo toties de die & nocte affectum, & hinc spasms frequentius tentatum fuisse, quibus tonus fibrarum ejus resolutus fuerit, motusque peristalticus perierit.

Quod si ita se res habeat, nemo, opinor, mirabitur, humores ad illud confluentes stagnasse, & novo subinde affluente nec ultrâ promotò, magis magisque laxatum intestinum, inque tantam progressu temporis capacitatem dilatatum.

Ambigitur porrò ex quonam fonte colluvies illa serosa fluxerit, quam quotidie subiisse abdominis cavitatem, partimque vomitu, partim per alvum redditam fuisse dicebam.

Equidem & hac in parte quod sentio paucis exponam, nemini obtrufurus meam opinionem.

Memini autem in primis Colloquiis, quæ cum ægro causâ valetudinis ipsius ferebam, illum conqueri; *Sudationem, cui olim assuetus fuisset, jam ferè triennium suppressam esse, & ab illo tempore pejus se habere.* Hinc suspicabar, impeditam diaphoresin & suppressum sudorem esse causam uberioris proventus Lymphæ in glandulis tam conglobatis, quam conglomeratis ceu fontibus hujus mali. Porrò autem vasculis lymphaticis vel propter obstructionem vel compressionem vel

acrimoniam humoris, quem ferebant, ruptis, lympham illam copiosiore in cavitatem abdominis effluxisse, minimè mirum est. Atque hæc ita se habere factò experimento comprobavi. Cum enim aliquando sudorem copiosissimum datâ Theriacâ non ita pridem paratâ elicerem, in tertium certè, in plures dies ab intumescentiâ ventris, vomituque feri, aliàs *quotidianis malis*, illum omninò liberum præstiti.

Cæterùm foraminis, quo Ventriculus pervius erat, eam conformationem memini observare, ut non tam intùs foràs, propter appositas carnosas exerescentias, quàm foris intrò liber cuivis humori pateret transitus. Per hoc verò foramen non absurdè crediderit quispiam, serum in cavo ventris collectum absorpsisse stomachum, (idque tùm factum, cùm ad summam magnitudinem pervenisset tumor ac dolor ventris, ubi æger incurvatus eum, ut cruciatui quodammodo subveniret, quaquaversum comprimere solebat,) & vel vomitu rejecisse vel ad sedem amandasse: Quid enim non moliri vel tentare videmus naturam angustatam? Sed & aliam viam quâ tanta feri copia aliquoties de die & nocte emovenda tam citò & commodè ad ventriculum pervenire potuisset, videre hæctenus non potui, nisi fortè derivare eam velis à Pancreate, quod tamen optimè constitutum videbatur.

Dicis, Glandulas, quibus Ventriculum æquè ac Intestina donatum, neque ego inficior, effundere potuisse humorem in cavitatem illius. Verùm enimverò, cum de glandularum harum verò usu adhuc sub iudice lis sit, antequam ea dirimatur, & clarior evadat veritas, nihil hujus admittere possum, sed rem in medio relinquo. Verùm hæc obiter, & præter scopum.

OBSERVATIO LXXVII.

D. JOH. de MURALTO.

De Insectis.

Spiritus sunt omnium operationum in animalibus præfides, generatiq̄ue proximè è sanguine ad summum puritatis gradum deducto, diffundunt se per omnia maxima & minima membra totius corporis, ad vitam & vegetationem omnibus dispensandum. Separantur illi ex alimentis per concoctiones varias. Sunt aëreæ & cœlestis naturæ, inq̄ue iis siderum vis, & occultus vitæ cibus latitat. Moven- tur autem motu astrorum circulari, & semper avolare nitun- tur, nisi vario organorum apparatu coërceantur.

Essentiâ quidem unus est spiritus, sed perfectionis gradu multiplex in variis animalibus: Imò & in corpore uno varius esse deprehenditur. Merè vegetabilis & herbaticus in chyli- ficatione; vitalis, & astrali igne perfusus in sanguificatione; animalis in sublimato, & ad Cerebrum ac nervos evecto vitali spiritu; genitalis, lege necessitatis abundans, & à toto deci- duus, in vasis spermaticis, pro generatione, & multiplicatio- ne præstò est. Varietas hæc spirituum in Insectis maximè con- sideratur: Nam Insecta aërea, tenuissimæ texturæ & motûs, vo- latûsque perniciosissimi pleraque sustentantur aëre, variis rerum seminibus referto, & astris irradiato, quem illa niveis tracheis ad omnes corporis sui partes protensis hauriunt, ut muscæ, cu- lices, papiliones &c. Suppressâ hâc irradiatione obdormiunt aliquantisper animalcula hæc, non secûs atque hirundines, ra- næ, erinacei, mures alpini, ursæ &c. per hyemem. Aquatilia Insecta eundem spiritum in Lymphico liquore aquosis vascu- lis conclusum vehunt, eoq̄ue vivunt. Terrestria quædam li- quore vegetabili per smaragdinos ductus delato sustentantur, ut cochleæ. Omnia redeunte vernali irradiatione vel revivi- scunt, vel transformantur. Eundem spiritum Insecta quæ-

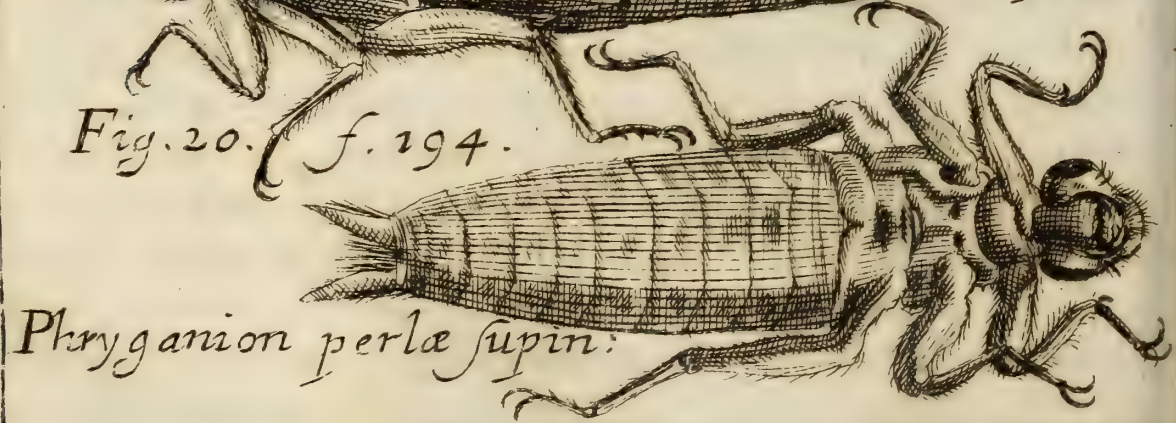
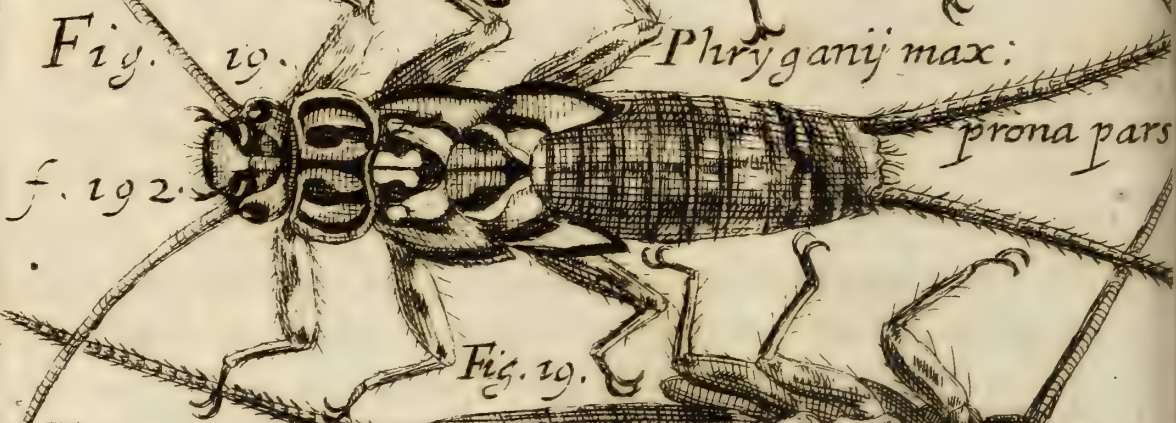
dam in vasis crySTALLINIS recondunt lymphæ specie, alia cum chylo habent in lacteis vasis; nonnulla cum sanguine in venis & arteriis, dum cibus spirituosus per varias digestiones in succum & sanguinem convertitur.

Quæ hæctenus de variis animalibus scripsi, inania non fuerunt, cum ad continuandum hunc laborem à Proceribus Academiae Naturæ Curiosorum Germaniæ, res non solum magnitudine, sed pondere æstimantibus, publicè invitatus sim. Insecta hodie in pretio & admiratione quibusdam meritò habentur: exacta enim eorum contemplatio non animum modò in summam Sapientissimi Creatoris admirationem abripit, tacitè illud Heracliti ingerens: *ἔναι καὶ ἐν ταῦτα θεός*, sed & ad alia, cum in Medicina, tum examinando partium usum valdè utilia, gradatim perducit, undè præclarè Aristoteles de Part. Animal. lib. 1. cap. 5. Viliorum animalium disputationem, perpensionemque fastidio puerili quodam sprevisse, molesteque tulisse, dignum nequaquam est, cum nulla res sit Naturæ in qua non mirandum aliquid inditum habeatur. Anatomia comparata Medicis fili ad instar Ariadnæi est, cujus adminiculo è dubiorum labyrinthis sese expedituri, liberum ad intima Naturæ sacra aditum inveniunt, ut sanitatis & morborum fundamenta firma construant.

Cultro meo hæctenus subjeci, *Leenam* ferarum robustissimam, Naturæ tamen felinæ formidulosam: Deinde *Equam* Juba insignem, & calcitrantem pedibus: Oves mansuetas: vigilantes *Canes* innumeros: *Simiam*, humana opera perridiculè imitantem: *Gazalam* moschiferam, s. Capram sylvestrem Africanam. *Hircum*, è cujus arteria pertusa sanguis ad domûs altitudinem profiliit: *Lepores* inauspicati omnis animalia; Ponticum illum canem *Castorem*; cautos murium venatores *Catos*; *Erinaceos* spinis horridos: grumos trudentes *Talpas*: *Mures* agrarios, domesticos, & alpinos varios: *Salmonem* delicatum; *Lucium* piscium tyrannum; *Truttum* adverso flumine nitentem; *Mustelam* fluviatilem; lubricam & glabram

Fig. 16. *Musca aquatica* maj. Tigur:
f. 191.

bram *Anguillam*; chelis tanquam forficibus armatum *Astacum*: *Hirundinem* sanguifugam, & coaxantes *Ranas*. Porro *Aquilam* Jovis alitem armigeram: *Falconem*, accipitrariam exercens artem: domesticas *Gallinas*: *Olores* candidos: *Noctuas* *Lucifugas*: *Murem* alatum *Vespertilionem*: *gryllos* fistulâ ventris per thecas stridentes: *Scarabæos* vaginipennes: *Cra-brones* furiosos: & *Muscas* rostellis fodicantes complures. Tandem *Viperas* venenatas annulosas: haud cæcam *Cæciliam*: acumine caudæ metuendum *Scorpionem*: *Cochleam* domiportam; & quam luminibus orbam credunt *Limacem*: Hortis & radicibus teneris infensam *Gryllo-talpam*: *Noctilucam* *Cicindelam*: in capillis nidulantem *pediculum*: *Pulices*, pulveris pullitiem: *Cimices* murorum, lignorumque incolas. Pergo nunc, monitu *Celsi* nostri ad examen *Musca aquatica Tigurina majoris*, à Nobilissimo *Moufeto* Anglo, tantoperè desideratæ, spe certâ fretus, alios, post Excellentissimum *Swammerdamium* superaddituros esse, quæ ad notitiam generationis & transmutationis *Muscarum*, *Papilionum*, è *Phryganiis*, *Erucis*, theculis & ovis necessaria videbuntur, ut pateat tandem quos *Natura* gradus, quem ordinem in productione & conservatione *Insectorum* observet.

Musca aquatica, major Tigurina, nobis vocatur ein *Baders muggl* cujus Iconem Fig. XVI. proposui, per microscopium amplificatam: Hæc è phrygania perfecto, & extra aquas, repente, noctu caput & dorsum incurvando, dum testam, seu corticem ambientem frangit, & dividit, sese extricatura capite exserto, cum pedibus, antennis, alis in thecula primùm ^{quàm} ~~quod~~ aptissimè convolutis, alvo item, & caudæ setis, exuvias suas deponit; mox evolat in altum, alis membranaceis longis, siccis, leviter fuscis, seu ex fusco flavescens, nigris lineis reticulatis: alæ superiores & priores binæ supra dorsum protenduntur, duæ verò posteriores sub prioribus ad alvi initium sitæ sunt.

Oculi in capite cernuntur convexi, atque è plurimis veluti speculis nigris & rhombo similibus conflati. Mystax longior, quàm in Phrygano, superior utrinque quatuor nodis hispidulis articulofus, inferior itidem, sed huic nodi minores. Chelæ nullæ adsunt. In colli parte anteriore speculum nigrum, velut in scarabæo foliaceo cernitur: Dorsum nigris fimbriis, & lilio gallico sed obscuriore, notatur. Alvus è decem annulis hirsutis, pallidis, & ad extremum rubentibus conflata. Mares minores sunt foemellis, & alvum habent obscure flavescentem, atque subrubram, è qua protenditur Penicellus glande latiore & foramine conspicuus, radici penis intra alvum adhæret vesicula humore plena. Foemellis uteri cornua insignia, quibus infinita semina s. ovula nigra, duriuscula, interpuncta, viscidoque humore plena, Fig. XVII. reconduntur. Vulvæ loco, intra duas caudæ fetas, papillæ duæ oblongæ exeunt, quæ junctæ in coitu penicellum comprehendunt: Partes cæteræ cum Phrygano conveniunt, cujus descriptionem attexere lubet.

Phryganion (cujus Icones naturalis magnitudinis Fig. XVIII. item per Microscopium insigniores Fig. XIX. videntur) insectum est aquaticum, quod referente Doctissimo Joh. Jacobo Wagnero nostro, in Helvetia Curiosa) primo vere thecâ tegitur, formâ cylindri (intelligenda sunt hæc de Minoris muscæ aquaticæ Phrygano) quam pro domunculo sibi constrinxit, ac ita sub galbæ forma in fundo fluviorum reperit.

Phryganion autem maximum è quo musca, à me jam descripta procedit, ex ovulis immediate oritur, quod ingruente hyeme sub aquis reperere, thecâ testaceâ indutum experti scribimus, siquidem summitates juncorum, stipitum, nassarum, saxorum &c. totâ hyeme occupet, & quam firmissimè iis adhæreat. Aliàs celeri gradu currendo, scorpionum more, intra fissuras se abscondit, atque Majo mense, cum lacus noster, intestino motu se purificat, animaque insectorum, sive spiritus ille æthereus, quasi sublimari incipit, illud ad aquæ superficiem

Fig. 18. f. 192.

Fig. 17. f. 192.

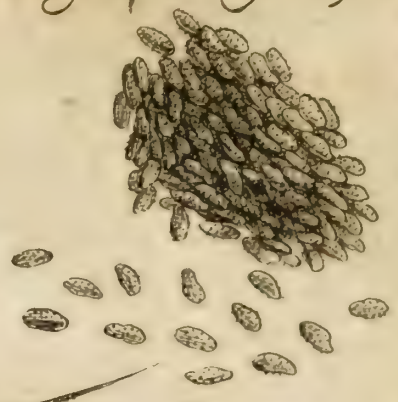

Fig. 21. f. 197.

Fig. 22. f. 198.

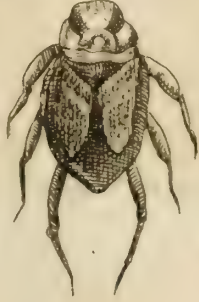
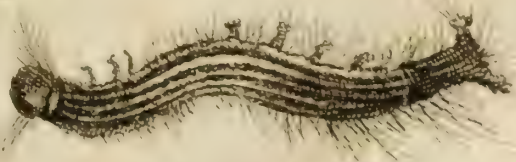
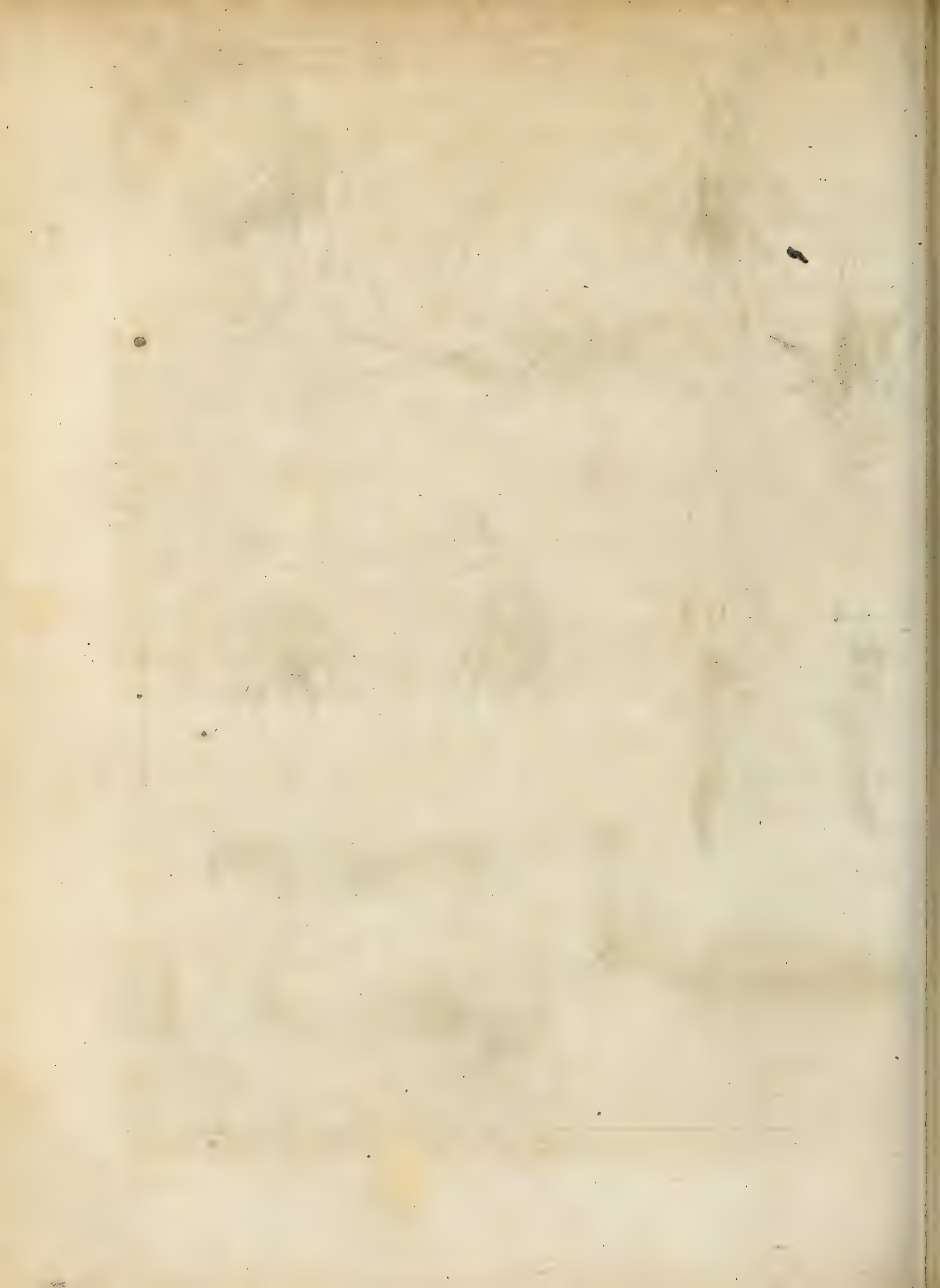

Fig. 25.

f. 203.

ciem noctu emergens, per dorsi hiatum, nigricante linea pictum, incurvatô dorsô Muscam hanc emittit relictis exuviis. Alæ sensim è thecis exeunt, quibus in aërem evolat Musca; Ejus vita per mensem durat; mas foemellæ adhæret, quæ se per ovula infinita muris, ripisq̄ue agglutinata, & aquarum fundum petentia multiplicat. Musca hæc juxta lacum Tigurinum, & Limagum fluvium, præsertim à pluviis degit, corpore erecto volat, excrementa subnigra virentia egerit, muscas alias, & imprimis araneas suâ præsentia fugat. A varia tandem aëris injuria repentè perimitur. Longitudo ejus duorum est digitorum transversorum. Caput depressum, quod constat ex antennis, Oculis, Ore, Mystace, Chelis, scuto & collo: Antennæ sunt in fronte, ciliorum locô binæ, rectæ, longæ, subnigræ, caudæ muris instar, articulo insigni ad chelas mobiles. Oculi duo parvi, atri, splendidi, cornu obducti, ad latera capitis protuberant. Osculum foliaceum, nigri marginis, ornatum lanugine.

Maxilla bifida, & aptè mobilis: Superior è corniculis spadiceis, acutissimè denticulatis & flexis constat; inferior dente medio nigricantis puncti instar, & papilla utrinque prominula. Ordo dentium in corniculis maxillam superiorem constituentibus æqualis est, sed postremus dens acumine flexo curvus, & prælongus; reliqui inæquales quidem, sed æqualiter inter se committuntur. Os sub chelis utrinque stipat Mystax binis pilis præditus, & quadruplici articulo mobilis. Inter mystacem exeunt chelæ utrinque exiguæ, crinitæ, & hirsutie asperæ, ut in scorpionibus, sed longè brevioribus brachiis suffultæ. Capitis scutum subflavum, posteriùs lilio pictum, anteriùs flavum cernitur: Collum est latum, ac renue, posteriùs scuto lineis & picturis ornato tectum, anteriùs pallidum. Sub hoc pedes anteriores protendantur.

Pectus elatum munitur scuto dorsali, quod apophyses aliformes habet, & pictum seu interpunctum est.

Alvus ad flavedinem vergit, in dorso fusca est, cæterùm

longa, ac è decem annulis, ceu vaginis ad extremitatem nigricantibus composita: Appendices binæ, vel setæ subnigræ, longæ, spinosæ ac rectæ, ex alvo instar caudæ gliris turbinatæ exeunt.

Pedibus sex instructum est Phryganion, quorum bini anteriores ad latera sub scuto colli, tribus geniculis articulati egrediuntur, hamo duplici in extremo nigricante armati; femur punctis notatum obscurioribus. Alter pedum ordo sub Pectoralibus scutis oritur, identidem geniculatus, & hamo duplici firmatus. Tertius ordo, sub scuto pectoris, s. dorsi ultimo oritur, & in ungues, s. hamulos binos fortissimos definit.

Intra Caput pro Cerebro mucus, & ad pectus caro informis cernitur: Corculo analogum quid inter alba vascula spiritalia sub collo mobile visitur, hæc autem vasa nivea aëre plena per alvum quoque & uterum disseminata sunt. In alvo duplex ovarium in numeris ovulis pallidis, velut in piscis spermate distinctum notatur. Ventriculus oblongus, cum œsophago virescente fartus est cibo. Illum intestina tenuia, crocea, coronæ instar ambiunt, usque ad anum.

OBSERVATIO LXXVIII.

D. JOH. de MURALTO,

Phryganion Perlæ:

Der Augenschiessern Gestalt / wann sie unter dem Wasser ohne Flügel gleich den Krebslein kriechen. Vide Fig. XX. vid.

TOtum cinereum est colore, lento gradu repens, cimici sylvestri (einem Gauch) haud absimile.

Caput oculos protuberantes, & smaragdinos habet, juxta quos antennæ breves, crassulæ, pilosæ prodeunt. Hos inter scutum nasale conspicitur. Ciliæ infra oculos insignes utrinque extant. Caput lineis nigris transversis, punctisque ornatur. Osculum pilosum chelis utrinque spadicis

ceis insignibus instructum, quæ thecæ membranæ ad collum complicatæ innectuntur.

Infrà caput à pectoris scuto exeunt pedes anteriores bini, hispidi, nigris lineis picti, tribusque articulis geniculati, præterea spinosi, ac in extremo armati hamo duplici. Alter pedum ordo ex interfectione thoracis & dorsi producitur. Tertius ordo longissimus à dorso prodit, crassioribus instructus femoribus. Porrò quatuor alarum thecæ in dorso junctæ prostant ad latera latiores, in medio longiores, sed tenuiores.

Alvus lata & hirsuta utrinque novem annulis fulcatur, & in apicem duplicatum tenuem abit: dorsum nigricantibus maculis insignitur, tribus verò in locis pingitur anteriùs, & descendentes lineis duabus in taleolos, s. cubos quasi secatur: Fimbriæ alvi pilosæ, & tenuissimè sectæ sunt. In Intestinis, & cæteris vasculis internis liquor virescens limpidissimus cernebatur; Vasa hæc resolvebantur omnia in prælonga filamenta, serico tenuissimo simillima. Ventriculus præterea cum Intestinis plenus aëre fuerat: Perla maxima quæ ex hoc Phrygano egreditur Sexta est Jonstoni Histor. Natur. de Insect. libr. I. cap. VII. capite, pectore, ac dorso viridis, alvo tota cœrulea, per quam linea fertur à dorso ad extremum usque aterrima, alæ cineræ sunt, pedes nigri.

OBSERVATIO LXXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Anatomia Perlæ. Ein Augenschieffer.

Perlæ caput maximâ parte è protuberantibus & perspicuis oculis vitreis ex infinitis speculis conflatis, constat, in quibus punctum nigricans è profundo visitur. Scutum nasale triplex squamatum albicans frontis locò prostat; duas setas sex verticillis articulatas cornuum spatio supra frontem gerit, inter quas Papilla medio fissa prostat.

Osculum duplici squama mobilis legitur ab inferiore parte, sicut nasi squama à parte superiore, Ipsum autem Os è chela duplici spadicea utrinque spinosa, hirsutissima fortiore, quâ mordet, constituitur. Lingua est plumea: Collum nigris pingitur lituris oblongis, in triplici protuberantia scutata & hirsuta à parte posteriore. Pectus gibbosum est, hirsutum, obsoleti coloris; Per ejus posteriora deducitur linea superius cruciata, inferius foliolo utrinque signato conspicua. Pectoris latera sunt tuberculis & striis inæqualia: antè è pectore ex uno quasi puncto sex pedes oriuntur, quorum femora ex oblongis articulis surgant, tibiæ verò spinosissimæ, & pedes proprii hispidi, duplici hamo armati.

È dorso duæ utrinque alæ latæ pluribus costis nigris, pulchrè reticularibus expansæ oriuntur, quas complicare Perla non valet: In summo harum alarum ad Costam marginalem spadicea macula cernitur: reticulares striæ ad costas majores alarum mox albicant, mox nigricant. Alvus longa est, tribus lineis nigris per longitudinem diductis picta, & sulcatur novem annulis; in fine annuli septimi, uteri exitus est, per quem plurima ovula in acervo collecta, transparentia alba; dum viveret, deposuit: quivis annulus in ventris medio apicem prætenuem albicantem gerit.

Caudæ appendices duæ sunt parvæ, ut murium pilosæ: E medio harum appendicum excrementa alvi subrubra deponuntur. Foliolo anus clauditur. In Pectore Caro fibrosa, filamentosa, & musculosa cernitur.

Ventriculum cum Intestinis longus ductus nigro liquore fartus constituit. Ovarium insigne duplex innumeris ovulis pallescentibus scatet.

OBSERVATIO LXXX.

D. JOH. de MURALTO.

Pygolampis lacustris; Glyßling/

Cum Doctissimo Wagnero nostro, die 29, Maji 1683. examinata.

Fig. XXI. *vid. p. 192.*

PYgolampis Cantharis est aquatica vaginopennis, lata, ac tenuis, magnitudine cimicis sylvestris, maximè vegeta. Caput, Pectus, & Alvum habet.

Caput ei est subviride & latum, crustâ, seu scuto instar vitri splendente, atque punctis notato, tectum. Oculi ad ejus extremitatem prominent fusci, semilunati, & reticularis figuræ.

Prope os infrâ caput, Pectus versus spiculum seu proboscidem, tribus articulis hispidulis mobile gerit, uti cicadæ in Gallia Narbonensi antehac à me perlustratæ, quò alimentum capit: sub hac Proboscide osculum foliaceum latitat. Locò colli cingulum viride ad scutum usque capitale pertingit, illudque velut fimbria ambit.

Pectus similiter subviride est, scutoque triquetro alvum conjungente, & alas adnectente ornatum. Alvus duabus vaginis subfuscis, atque subduris, instar cutis piscium Chagrin dictæ punctatis, tegitur, quibus subsunt aliæ duæ alæ, albicantes, membranæ, nervosæ, fimbriatæ, & complicatæ: Harum ope insectum aëra petit: Alvus habet segmenta, s. circulos septem, & in apicem è basi lata, prætenuem desinit; unaquæque vaginula in margine lucet, in medio hispida nigricat. Pedibus repit senis: duo priores sub pectore delitescunt, qui tribus articulis sunt instructi, intensè virides. His lata, & crassa, atque musculosa est medietas, pro remis serviens, extremitas verò incurva, & instar hami simplicis acuta, ut objectis firmiter adhæreant: duo reliqua Pedum paria

alvo sunt annexa, quæ itidem in 3. articulos divisa, & in extremitatibus bifurcata, seu hamata sunt: extremum denique par id singulare obtinet, ut crura ejus laciniata, hispida, & lanugine exasperata sint. Pedum ope mirâ celeritate modò superficiem aquæ perreptat, modò ejus fundum huc illuc se trajiciendo, petit: dum autem in aquis ita fertur Pygolampis, mirabili candore, atque splendore alvus ejus corruscat, & argentum vivum quodammodo refert, unde & hoc nomen sortitum animalculum, nempe lanugine quadam tenuissimâ alvus est obducta, quæ fulgore hocce in aquis conspicua est: accedit quòd insectum hoc nonnunquam podicem extra aquas effert, ac villosis pedibus posterioribus aërem & aquam simul atterit, ita ut bullulæ minimæ alvi lanugini se insinuent, atque hinc quasi Mercurio vivo illitum apparet. Sub podice aculeus hæret triplex, fuscus, incurvus, qui vehementer pungit, magnumque dolorem infert, incautè tractantibus.

Ventriculum habet utricularem, atrâ materiâ repletum; Intestinula ei sunt albida & tenuia. Ovarium viridibus, atque oblongis at nonnihil incurvis, & propemodum lunatis, ovulis erat refertum.

OBSERVATIO LXXXI.

D. JOH. de MURALTO.

Squilla mollis lacustris,

Cum Celeberrimo Wagnero nostro examinata.

Fig. XXII. vid. p. 192.

Vermis hic in lacu Tigurino degens longitudine pollicem æquat: color ei cinereus obsoletus; substantia admodum mollis ac tenera.

Caput habet rotundum, aliquantum compressum, instar lentis, coloris spadicei, ad extremitatem ejus duæ sunt affabrè mobiles chelæ, rubicundæ & acutæ, uti scarabæo cornuto

cornuto fœmellæ, quibus se defendit, & adversus sui quoq; generis squillas truculenter fœvit, eisq; exitium affert, alter quippe alterius apprehenso capite, non priùs eum dimittit, quàm forficulâ necem attulerit. Suprà Chelæ forficulas antennæ duæ è quatuor nodis constantes, quorum alius alii insertus est, prominent: hinc subsequitur osculum parvum, rotundum, nigricanteq; margine distinctum, & sub eo duæ exiguæ pilæ, quæ Mystacis vices implent. Ad latera Capitis utrinque novem punctula nigra triplici congerie extant, quæ pro oculis inserviunt. Caput à parte posteriore sulcatum est, pronâ verò parte monstrat stellam quadrilateram: Lingua bifida inter Mystacem prominet. Corpus seu truncus latus est, & ad podicem usque sensim decrescendo in acutum fermè desinit, coloris cinerei obsoleti; incisuris plus quàm viginti, ac lineamentis variis egregiè distinctus. Sub tribus prioribus incisuris utrinque pedes habet ternos, quibus incedit, eorum quilibet tribus articulis est donatus, extremitas verò eorum in acutissimum hamum desinit. E cauda duæ longæ, atque albidæ appendices, tanquam filamenta prodeunt. Squillæ hæ molles ex ovulis s. termitibus oblongis proveniunt: postquam enim fœmella in aquas eos deposuit, in globum eosdem coacervat, & folliculo albido rotundo (ad magnitudinem folliculi bombycini) circumdat, atque includit, in quo tanquam Nymphæ in Vespeto, delitescunt: nullis tamen cellulis distinctæ sunt, sed sibi contiguous adhærescunt, donec mense Majo vermiculi cuticulam ovi tenuissimam, atque folliculum perfodientes, in aquas progrediantur. Ex qua verò materia folliculi hi consistunt, singularem considerationem meretur,

OBSERVATIO LXXXII.

D. JOH. de MURALTO.

Examen Papilionis vulgaris albi.

Fig. XXIII. *vid. p. 203.*

IN Capite Oculi insignes protuberant, ex infinitis specularibus punctis conflati, nigri, ciliis undique hispidis & griseis cincti: inter eos veluti Crista erigitur Proboscis longissima in orbem convoluta, sensimque attenuata. Hæc dum mella & succos è floribus arripit, extenditur. Ori folioso à parte anteriore capitis adstant duæ oblongæ plumæ pilosæ elegantissimæ. Cornua duo nodosa post oculos, seu antennæ initio prætenues, in fine autem & pallida extremitate crassiores visuntur: Nodi numerantur viginti quatuor. Alæ superiores sunt triquetrae, instar scapulæ humanæ, pellucidæ, per decem costas subrubentes extensæ, in pectoris postica parte superiùs coeuntes, margine nigro cinctæ. Inferiores alæ minores sunt, farinaceæ, ad radicem pilosæ, decem costis identidem nigrioribus expansæ, figura ovalis, sub prioribus è pectoris fine utrinque progrediuntur.

Pectus elatum triangulare anteriùs pilosissimum, posteriùs subnigrum existit. Hinc quatuor pedes successivè egrediuntur, quorum femora canitie hirsuta sunt, geniculi bini reliqui spinosi, adjunctò hamulò multiplicatò, cum adverso in medio hamulorum ad retinendum cuspede articulato. In pectore flava & viscosa caro mobilis reperiatur.

Alvus crassula, oblonga, quinque annulis sulcatur nigris; interstitia sunt subflava.

Ovarium utrinque contortum flavissimum, innumeris ovulis dotatum, ex alvo exprimitur, adest & ventriculus triplex, quorum medius, præprimis in foemellis instar noduli duri in se continet denticulatam particulam duplicem, subrubram, duram, latam, ad ruminandum aptissimam: prior ventriculus

trculus instar Oesophagi longus, & posterior sacculus nodulo applicatus humore plenus existit.

Extremitas ani fissâ est per medium, è cujus hiatu, pressâ alvô in Masculis egreditur Penicellus flavus, cum intestinis prælongis, splendentibus, auratis. Vesiculæ duæ porrò in masculorum alvo visuntur, una limpido humore turgidula, altera cinnabarino liquore plena, quæ nihil aliud, quàm ventriculi, ut suspicor, existunt.

OBSERVATIO LXXXIII.

D. JOH. de MURALTO.

Consideratio scarabæi Cornuti, Maris & fœmellæ.

Constat Capite, Pectore, & Alvo.

Caput scutatum & quadrilaterum est, propemodùm durum: utrinque post cornua super oculos Processus acutus, hinc linea protuberat ab uno processuum horum ad alterum: ad occiput verò utrinque eminent apophysis: anteriùs caput scuto nasali finitur, juxta quod insignia duo Cornua subrubra denticulata, & chelarum instar spinis tribus utrinque armata prodeunt: quæ musculo fortissimo, fibroso & albido reguntur, ut objecta quæque firmissimèprehendant. Osculum foliaceum sub nasali scuto sat amplum visitur, è quo pallescentes plumæ quatuor, nimirum oblongæ & majores duæ superiores, ac inferiores duæ minores exeunt, quæ linguam constituunt. Mystax utrinque duplex est, propè plumas superiores quidem promissior, & quatuor articulis geniculatus: propter inferiores verò brevior, totidem tamen articulis præditus.

Maxilla inferior, hederæ folium refert: in Collo speculum quadrilaterum ad meliorem cum Pectore articulationem

anterioribus cernitur. Antennæ complicatæ sex nodulis in extremitate utrinque supra oculos conspiciuntur. Ornamentum eorum plumeum plicatile est. Oculi splendentes, rotundi, nigri, convexi, æquales. Ad colli latera interioribus utrinque carnibus seu musculis adspargitur crusta testacea oblonga, pro meliore articulatione. Colli scutum quadratum, supra & infra flavo & lanuginoso margine cinctum est, è quo parte antica pedes utrinque bini prodeunt, quorum femora ad primam cum collo articulationem flavâ adsparguntur lanugine. Tibiæ posterioribus spinosæ sunt; pedes extremi quatuor nodulis & duplici hamo, apiceque intermedio firmati.

Pectus est crassum, superioribus scutarum & durum à pedum ordine secundo, usque ad postremum ordinem protenditur. Alvus hinc parte antica annulis quinque sulcatur, sensimque attenuatur. Dorso posterioribus includuntur alæ vaginis castanei coloris corticalibus & duris: hæ vaginæ ducunt originem à Thoracis angulo. Alæ complicatæ subsunt, latæ, fortioribus costis subrubris extensæ. Alvini annuli novem posterioribus sub alis numerantur. In Pectore utrinque præter osculum quadrangulare N. 2. delineatum multa caro fibrosa, aëreis valculis repleta latitat, per cujus medietatem Oesophagus ad anum simplici canaliculo transcurrit, flavescens in se humorem continens, nutritur enim succo quercus, tiliæ & aliarum arborum vitriolico. Penis intra quatuor foliola convolutus pressâ alvô apice suo prominet.

Fœmella toto corpore nigra velut piscium cutis Chagrin dicta punctata cernitur. Caput rotundum magis est; cornicula duo acuta, fortissima, ramo triplici armata prostant, sed minima: mystace duplici ornatur, exteriori quidem longiore, tribus verticillis donato; duplex lingua plumea flava ex ore emittitur: Antennæ sex nodis verticillatæ sunt, earum extremitas ornatur plumâ quadrifoliâ plicatili: Oculi gagatis instar splendentes oblongi protuberant; Osculum scuto supra, infraque foliolo tegitur, & obvallatur: Colli speculum quoque

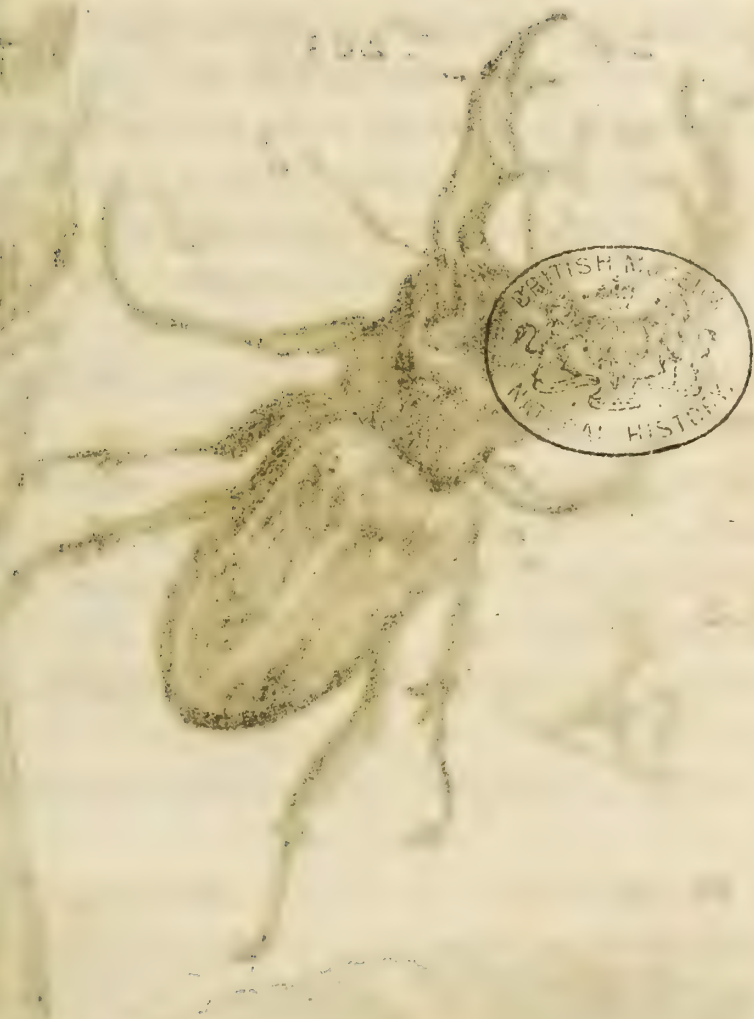

Fig. 23. f. 200.

Fig. 24. f. 203.

n. 2.

n. 3.

Fig. 26.

f. 207.

quoque adest: notabilis est complicatio alarum sub vaginam parte costarum tenuiore quasi per articulationem id factum; præterea costa alæ maxima, & extrema ut & major seu media crenas habet & sulcata est. Sex pedibus instruitur, quorum primi sub collo, insculpto intra ejus scutum articulo transversim oriuntur; alii post eos à pectoris scuto anteriore, & ultimi à posteriore ejusdem scuti parte procedunt. Os quadrangulare erectum in Pectore carnem fibrosam affabrè suffulcit, hæc caro in filamenta coagmentata undique innumeris tracheis & vesiculis spiritalibus permiscetur, quarum ope alvus sub alis pulsatur, & scarabæus vitam habet, nullum enim Cor observari potuit: at Ovarium insigne cum viginti circiter Ovulis majusculis, pallidis, glutinoso humore turgentibus in alvō delitescerat.

Fig. XXIV.

Num. 1.

- a. Cornua scarabæi Cornuti.
- b. Mystax major.
- c. Mystax minor.
- d. Antennæ plicatiles.
- e. Lingua plumea.
- f. Pedes.
- g. Vaginæ alarum.

Num. 2.

Os pectoris scarabæi Cornuti.

Num. 3.

Ala scarabæi Cornuti.

OBSERVATIO LXXXIV.

D. JOH. de MURALTO.

Erucarum anatome.

Fig. XXV. *vid. p. 192.*

Eruca vulgaris cerasorum Caput cœruleum habet, supernè nigro holosericeo puncto utrinque insignitum, quibus

maculis utrinque puncta quinque splendida ocularia accedunt. Os ad latera aperitur latioribus & denticulatis chelis duris ad se invicem adaptatis; Os integitur scuto mobili nasali, & duabus papillis infernè accedentibus. Collum est aureum, cœruleo intermixto, & utrinque colore nigro punctatum. Per dorsi longitudinem linea alba ad anum ducitur; huic adjacent flavescences & subnigræ lituræ, hinc cœruleæ latiores, iterumque crocæ lineæ aliæ per animalis longitudinem identidem deductæ. Decem pedibus instruitur propriè dictis, quorum extremitas coronam, instar unguæ equinæ spinosissimam, & ad adhærendum velut Apparine planta aptissimam habet: cavi sunt hi pedes extremi, & albidiores visuntur. Ultimus pedum ordo à penultimo distat aliquanto magis, quàm cæteri. Venter livet, nigricantibus lineolis sulcatus, pluribusq; annulis se invicem subeuntibus inter rependum cingitur: anteriùs infra caput tres utrinque pedunculi præter enarratos manuum locò, nullâ coronâ armati reperiuntur. Cæterùm flavis undique pilis hispida & in dorso, & cum primis in lateribus setosa Eruca hæc notatur.

Eruca alia in Lepidio reperta, exigua, virescens, variis nigricantibus maculis per corporis longitudinem ornatur, è quibus insignioribus albicantes pili erumpunt. Caput & caudam nigram gerit, repando corpore serpit: cæterùm sicut Eruca vulgaris exceptis pedibus paucioribus constructa fuit, & flavas tres lineolas per corporis longitudinem diductas obtinuit.

Eruca in Rosis reperta, sex pedunculis prioribus duos ungues spadiceos acutos gerit; octo sequentes pedes coronâ spinosâ cum binis postremis sunt firmati: supra finalem dorsi partem duas pilosas protuberantias erectas gerit. In Capitis parte anteriore puncta duo nigricantia apparent.

Ovula velut vermiculos rubellos complures intra corpusculum palpitare vidimus.

Insignia vasâ pallida, & lymphatica magna ab ore ad caudam producuntur.

Antennæ articulis tribus mobiles exiguæ valdè ad osculum prostant.

Eruca viridis alia in Rosis reperra, flavum caput habet, nigris maculis ocularibus utrinque insignibus binis, reliquis versus Osculum minimis punctulis obscuris pluribus inæqualiter collocatis ornatum. Sex pedes anteriores manuum locô, & quatuor pedes in extremitate corpusculi sitos coronis armatos gerit: nulli pedes interstitio loco reliquo siti sunt, sed utrinque eorum locô & alibi quoque nigræ maculæ. Duodecim annulis sub albidis prorepat.

Postremis pedibus quatuor crassis & subrubris sese erigere potest: Oblongus & nigricans ei est ventriculus, atque Ova viridia.

Eruca species alia exigua in Rosis reperitur celerrimè prorepens, toto corpore viridis, sex manibus hamatis, quatuor pedibus propriis utrinque coronatis, & duplici ani pede crassulo conspicua punctis nigris non tantùm caput oculorum vice futurâ sagittali distinctum est, sed & reliquum corpus affabrè intermixtis maculis albidis pingitur: duodecim annulis corpus sulcatur, & lineis aliquot albidis per longum deductis ornatur: Ventriculum duriusculum, cum Intestinulis oblongis tenebat.

OBSERVATIO LXXXV.

D. JOH. de MURALTO.

Scarabæus Rosarum argenteus: Ein fleißnes Rosenkäfferle.

CAput, Pectus, Vaginæ alarum, colorem habent marinum, splendentem, viridem: universum corpus punctatum est uti piscium cutis chagrin dicta, & veluti deauratum.

Capitellum scuto profundius inhæret: antennæ sunt plicatili ornamento in extremitate instructæ. Mystax brevior articulatus est. Speculum anteriùs in Collo gerit, quo cum pectore hirsuto articulatur. Sex pedibus insigniter hamatis mobilibus valdè procedit. Posteriorum pedum suræ sunt crassulæ: hispidiores tibiæ: pes verò ferratus.

Sub vaginulis dorfi virescentibus reconduntur alæ complicatæ muscarum vulgarum splendentes costis sex ad minimum articulatæ. Octo annulis sub alis conspicuis venter sulcatur nigris, anteriùs aureis. Coccyx introrsum curvata finit.

Ova albida plura intra alvum recondita sunt: Caro copiosa, & tracheæ insignes in pectore latitant. Ventriculus amplior, oblongus, crassus, & Intestinula pallida adsunt. Pressâ alvo duæ apophyses pilosæ arcuatæ ad recipiendum penem aptæ, spadicei coloris monstrantur; circum circa verò papillæ translucidæ complures, ceu in racemo dispositæ: per harum medietatem fissura s. hiatus transit. Excrementa egerit oblonga castanei coloris cellulata: Penis in masculis vaginæ foliosæ inclusus est, longus, latiore subrubram, convexam glandem tenet.

OBSERVATIO LXXXVI.

D. JOH. de MURALIO.

Scarabæus vaginipennis subsultans: *Rnecht stand uff*/Pueris nostris dictus.

PArvus, oblongus, subnigri coloris est, instar cutis chagrin punctatus. Caput exiguum habet à scuto pectorali egressum: antennas novem verticillis, cordis figuram referentibus latioribus articulatas, supra oculos nigerimos utrinque emittit; osculum pilosum est, & latum, duplici maxillâ conspicuum: Pectus scutatatum & latum à parte anteriore & supinâ apice longo resiliente articulatum, spatiolô
intra

intra ordinem pedum secundum immisso ; hinc , cum in dorso & supinus jacet hic scarabæus , educto cum crepitu apice , pectore retropulso , in altum projicitur , ut ita pedibus denuò insistere & oberrare possit. Primus hic pedum ordo aptè ad thoracem plicatur , sicut & reliqui posteriores pedes ad ventrem , duplici hamo vestiti sunt.

Vaginæ corticales nigricantes , lineis per longitudinem ductis , alas in extremitate plicatas includunt , novem costis extensas. Alvus sub alis septem annulis plicata cernitur , coloris è flavo rubentis , antèriùs nigricantis. Penicellus apice duplici spadiceo è folioso receptaculo ex ano emittitur.

OBSERVATIO LXXXVII.

D. JOH. de MURALTO.

Beta monstrosa.

A Clarissimo D. D. Wagnero communicata.

Naturam polydædalam in regno vegetabili quandoque variè quoque velludere , vel degenerare & monstrum quoddam , quantumvis oculis nostris longè jucundissimum , producere , jam à nonnullis etiam Curiosis Naturæ Mystis probè animadversum fuit.

Theatrum illorum nunc conscendit , ibique spectandum sese præbet Oulus mirum in modum à natura effigiatum , idque Beta vulgaris sativa , vel viridis est. Germ. Mangold : Helvetiis *nat' èζοχνη* , Ruth dictum , qui frequenter etiam apud ipsos est in usu.

Planta hæc monstrosa mense Junio 1682. in pago Bassersdorf / ex naturæ luxuriantis copia producta & avulsa fuit : duo caules è radice unà ultra pedis altitudinem assurgebant , latitudinem sesqui unciarum superabant singuli. Hi postmodum in unum scapum coalescebant , cujus latitudo ad tres uncias extensa , & foliis minutis pulchrè ornata fuit ; postmodum

Caulis

Caulis in tres fascias erat divisus, & harum quælibet extrema sui parte in tres alias lacinias divulsa: Fasciæ autem hæ pulcherrimis flosculis subviridibus juxtaque additis minutis foliis egregiè condecoratæ fuerunt, quæ mirificè visum afficiebant & splendore argenteo corruscabant.

Fig. XXVI. vid. p. 203.

OBSERVATIO LXXXVIII.

D. JOH. de MURALTO.

Fœmina ubere monstroso in Inguine
dextro prædita.

VIm φαντασιάζεσθαι, ac impetuosos spirituum motus gravidarum haud minùs admirabiles quàm prodigiosos nãvos, foetibus in utero delitescantibus imprime-resolere, exempla quæ passim extant abundè testantur. Sequentem etiam Observationem silentio non prætereundam esse censeo. Mater *Elisabetha Linggin* ex pago *Vadis-Villa*, ditionis *Tigurinae* oriunda, ex improvise uber vaccinum in horreo quodam suspensum videns, ita validè perculsa fuit, ut foetus in utero simulachrum ejus rei acceperit, ac puellam in lucem ediderit, ubere vaccino cum tribus papillis ad inguen dextrum præditam. Uber hoc cum infante indies incrementa sumpsit, ac maximè ab eo tempore, quò ipsi Catameniorum purgationes fluere cœperunt. Cùm jam annum ætatis suæ vicesimum nonum ageret, vidi quod id caput pueri novennis æquârit, radixque ejus, quæ ad inguen crassitudine Pollicis fuit, musculis femoris atque ani adhæserit, insignis etiam venæ iliacæ ramus eam transierit, inque uber sese insinuârit, & ab eo nutrimentum acceperit, ita ut citra maximum subsecuturum sanguinis fluxum vitæque certissimum dispendium sectio administrari non potuerit. Cùm itaque nulla spes commodè ejus ablationis affulsisset, pauper-cula

Fig. 29.

f. 246.

Fig. 27.

f. 208.

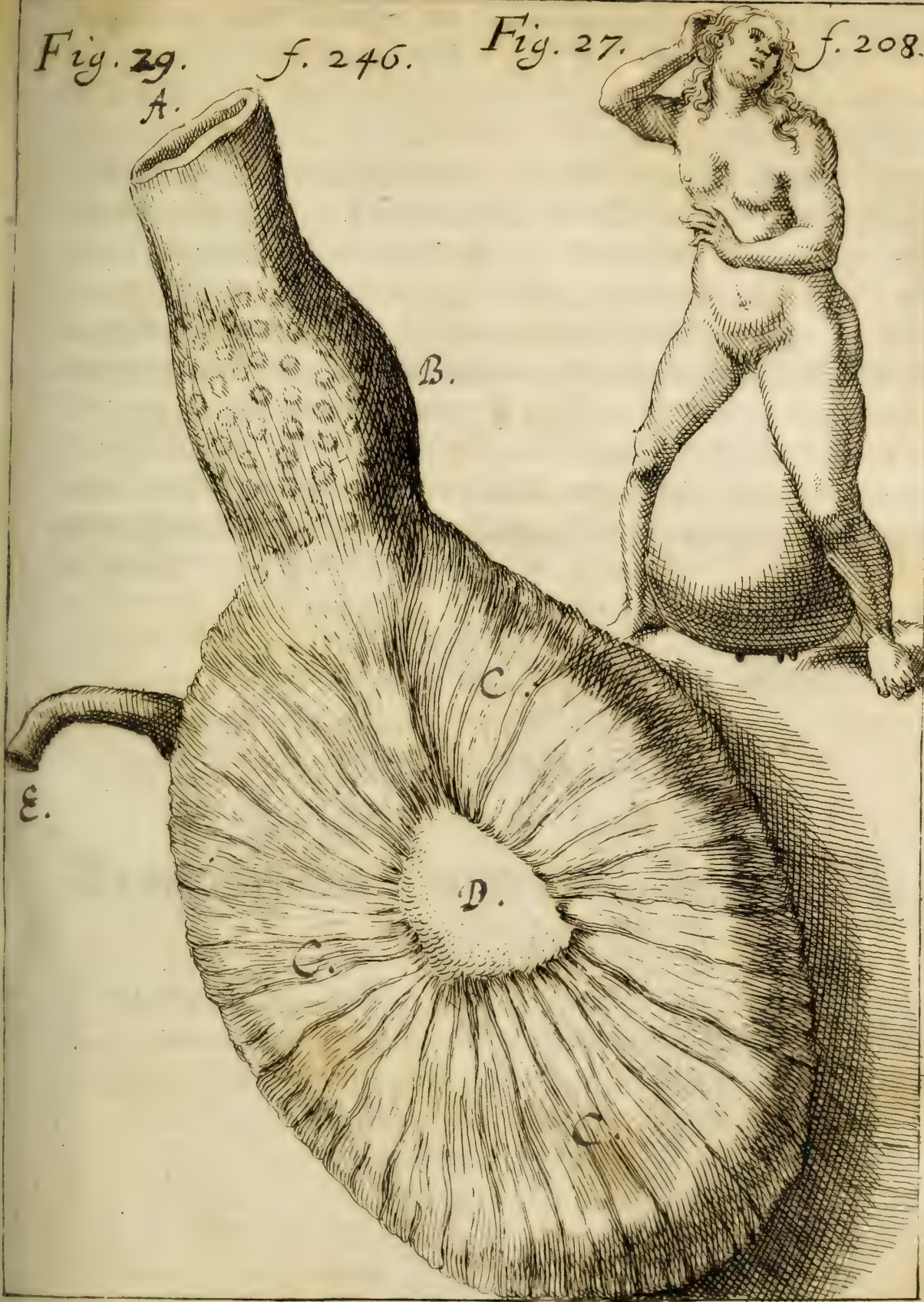
A.

B.

C.

D.

E.

cula, hæc, habitûs corporis squalidi, & sicciore in Nosodochio Tigurino liberaliter sustentata fuit : Interea temporis dum ibi versabatur, uter magis magisque intumuit, & in insignem molem excrevit, ita ut tandem ad talos usque propenderit, subligaculo licet succinctum, & vastissimam cucurbitam rotundam retulerit: Molestissimum autem hoc Corporis onus, quod incessum ejus imprimis impediabat, patienter tulit ad supremum usque vitæ suæ diem, quem anno 1678. die 7. Maji anno ætatis suæ 39. cum morte commutavit. Post obitum ejus uber hoc monstrificum amputatum LXXIII. libras civiles pependit, ramus venæ iliacæ hinc inde id peragravit, ex quæ coalia vasa, quæ quandoque crassitiem pennæ anserinæ æquabant, permeârunt: substantia ejus, uti mammarum dura, glandulosa, & pinguedine disseminata fuit. Idem testatur quoque propriâ sub fide.

Fig. XXVII.

*Joh. Jacobus Wagnerus, Medicus
Tigurinus.*

OBSERVATIO LXXXIX.

D. JOH. de MURALTO.

Tumor p. n. è femore propendens feliciter curatus.

FOemina LXVI. annorum, temperamenti optimi, & aliquantum pituitosi, ante septendecim annos in femore dextro tuberculum pisi instar percepit non procul ab inguine remotum, id sensim increvit, præprimis à tribus annis, quò tempore febre malignâ epidemicâ decubuit, ut aliquot pondera pependerit, & ad magnitudinem capitis excreverit, radice ejus s. pediculo ad brachii amplitudinem accedente. Tumor hic mense Junio anni 1682. spontè in parte declivi ruptus est, cum putrilagine cadaverosa effluente; sub-

stantiâ tumoris spongiosâ instar placentæ uterinæ in moleculas quasdam dispersâ, existente; effluxit oleosus & inflammabilis humor quotidie, usque ad mensem Octobrem anni prædicti, quô tempore caroglandulosa intûs stipata tum absumpta, tum meis manibus decorticata & exempta propemodum omnis fuerat, interea ægræ vires tantoperè cum carne defecerunt, ut nos omnes de restitutione ejus spem omnem lique-
rimus, sceleton erat ægra, febre hectica laborabat, animi defectiones passa, nec stare nec ambulare poterat, perreximus nihilominus medicamentis putredini resistantibus, femoris enim os corruptum esse putavimus: item cardiacis, inunctionibus ex ol. ros. & violato; decoctis & infusis traumaticis: Tandem circa Solstitium in pedibus vermiculationem percepit, vires redierunt, inunxit spinam cum aq. reginæ Hungariæ, & tinctura narcotica nostra, item spiritu vini solo, assuetos comedebat cibos, horruit à medicamentis: tumor interea exaruit, ut nihil præter cutem corrugatam reliqui cernatur: supervenerunt tormina ventris, & desidendi conatus, qui tamen usu tincturæ narcoticæ disparuerunt, ut nunc D. g. extra omne periculum degat.

OBSERVATIO XC.

D. JOH. de MURALTO.

Directio & Extractio foetus vivi sincipite
ad pubem compulsi, manumque
sinistram exferentis.

Conjux Ar. perdilecta, die XXII. mensis Septembris
Anni MDC LXXXIII. post aquarum copiosarum haud
dolorific^{um} effluxu, nisus pariendi per aliquot horas
atrocissimos absque foetus promotione sustinuit. Si-
tum infantis vitiosum esse masculè asserui, neque foeminam
ulteriùs urgeri permisi: digitò (ut decet) rem examinans, ad-
stantium

stantium precibus commotus ad operandum me accinxi, & manum Infantis sinistram juxtâ osculum uteri repertam moliter reposui, ne subsequenter conatibus forâs protruderetur, faciem sursum spectantem, & frontem cum sincipite pubi adstantem non attigi, sed occiput Intestino recto incumbens prehendi, & vel tantillum locô dimovi, quô factô frons lubricatus, & puer saluus felicissimè in lucem editus est.

Partum hunc dolores lancinantes in ventre usque ad tertium diem, sive lactis ad mammas trajectum, subsequabantur.

SCHOLIION.

Quamdiu puer utero materno conclusus, funiculo umbilicali vinctus, hæret, & fovetur materno calore, tam diu vivit quoque vegetus, quanquam integrô octiduô juxta osculum uteri capite provolutus substiterit, neque arcta uteri claustra dilatare nisibus quoque vehementissimis potuerit. At, si puer situm depravatum habuerit, & laboribus nimis in vaginam usque promotus sit, nisusque eundem oppresserint, vel si colliquamentum amnii deficiat in integrum; funiculus frige factus fuerit, conatus superiora petant, vita hæc sat diu duratura, extinguetur, & puerpera in statum periculosum redigetur: Hæ autem difficultates superabuntur, si, statim atque animadvertatur, nisus neutiquam pertranseunt, & deorsum ad uterum vergentes veros, (signis cæteris ad partum requisitis præsentibus) urgere, sed gravidam ad murum velut & in vanum omnes suas vires & conatus impendere, non expectetur, usquedum manui operatrici via præclusa fuerit, sed intellectô Infantis situ, manus operi admoveatur, & infans malè situs in naturalem situm quantum possibile, reducatur, id quod absque omni periculo fieri potest, si cum prudentia & Dei auxilio res perficiatur, ut id ex præsentè Operatione & Observatione innotescit.

Causa Vitæ tamdiu durantis in Infantibus dependet à Spiritu astrali, sub forma flammæ vitalis, ope matris per ve-

nam umbilicalem ad puerum deducto, atque essentia idem spiritus est, quem *Observ. I. de musca aquatica Tigurina* descripsi: Hujus flammæ vitalis parva quædam initia, s. scintillæ ab ipso conceptu in amplexu venereo excutiuntur, & in semine conservantur, à materno, blandoque ovi calore fuscitantur, parùm gliscunt, micant, instar titionis cinere obvoluti leviter tantùm ardent, donec embryo partu tempestivo in lucem egressus spirare incipit, quò tempore flamma vitalis pabulum nitrosum illicò ex aère accipiens latissimè sese expandit, ac per totam massam sanguineam effervesceat. Vide *Clav. Med. de Sang. p. 127.*

Pabulum hoc nitrosum s. occultum vitæ cibum in aère contineri sublimiorum Naturæ scrutatorum communis fert sententia, idque ratione salis sui mirabilis, quæcunque penetrantis, resolventis & volatilifantis, atque universalis quasi solventis. Unde tanta respirationis ad vitam emergit necessitas, ut quæcunque animalia, simulatque ex ovis semel eruperint, aëris per necessario victu ne utiquam carere possint, ipsis etiam Insectis, ut supra citavi, eodem indigentibus, non secus ac pisces, aquarum licet incolæ. Vide Doctissimi *Ettmulleri Valetudinarium.*

Cavendum proinde summoperè, ne flamma hæc extinguatur in utero; frigus fugiendum: effusò amnii liquore matri quiescendum aliquantisper ne situm depravatum acquirat pusio; ne utiquam cunctandum ob alimenti penuriam, & loci angustias, dum enim apud nostram uterus quasi exaruit, & solito sicciore redditus fuit, infans loco se dimovere non potuit: adhæc post liquorem amnii effusum, aut subito ingruunt nifus vehementiores; aut ante effusionem nifus præsentis in momento quasi pereunt; illud si fiat, antequam urgeatur puerpera, situs est examinandus: hoc verò factò, in lecto quiescendum, usque dum Natura sese recollegerit, & fibras nimium extensas, aliquousque contraxerit.

Naturam Colliquamenti explicavi Clav. Med. pag. 23. & 158. item Ephemerid. Decur. annor. secundæ tom. 1. Obs. C. p. 233.

Aquarum autem copia, quæ ex abundante in sanguine sero judicanda est, ad amnium derivabatur ob tractum suturumque fortiolem, & concitatam sanguinis circulationem, quâ secretiones quoque copiosiores evadunt. Dolorum verò atrocitas non aliam agnoscit causam, quàm contusionem & extensionem fibrarum, tendinumque uteri lateralium juxta pelvis ossa constitutarum, quâ tristis hæc sensatio divisionis continui oborta fuit: Constitit nempe infans sincipite ad pubis os firmissimè, facie sursum porrectâ, manuque sinistra osculo protensâ; qui situs rarus est admodum, & à paucis observatur: Manus primò reponi debuit, ne nisu ulteriore foras in vaginam protruderetur, & caput supra pubis os pelleretur, sicque periculosior partus evaderet, repositâ manu, caput non versus anum depuli, tum ob faciem teneram, tum ob repositam manum, ne iterum procidat, sed saltem circa caput olea inungendo, occiput locò dimovi, & uteri orificium quantum possibile dilatavi. Situs alii vulgares sunt, quamvis periculosi quoque, nempe dum Infans ad partum venit præmissis pedibus, manibusque ad femora deductis: dum in pedes partus procidit, manibus supra caput protensis: dum uno tantùm pede infans prodit, brachiis circa latera demissis, retroversò pede altero: dum per transversum jacet infans, & in latus procidit: dum distortis pedibus atque brachiis ad partum properat infans: dum utroque genu in partum infans procidit, manibus circa femora demissis; aut, manu tantum alterutra ad partum accedit, altero brachio circa latera deducto, pedibusque ad uteri fundum ritè porrectis: dum utrumque brachium juxtâ caput protensum ad partum venit, pedibus in uterum porrectis, & facie sursum reclinatâ, quæ figura proximè ad nostram accedit, & admodum periculosa est: aliquando natibus infans ad partum primò procidit,

dit, aut inflexâ cervice, pronis ad partum humeris, retroverso autem capite, surrectisque pedibus ac manibus: subinde manibus & pedibus simul ad partum inclinat, interdum autem fit, ut pectore primùm prodeat retrò manibus, pedibusque coniectis & averfis: Contingit præterea formâ naturali partum comparere geminum, præmissis ad exitum capitibus, vel obversis ori matricis utriusque infantis pedibus; vel altero infante in Caput; altero in pedes demisso: persæpe quoque umbilicus utero propendet, remanente foetu vegeto, vel mortuo: horum autem situum præternaturalium cura successivè in his observationibus nactâ occasione tradetur, & quo pacto convenientem situm facere deceat, vel etiam dirigere, propellendo, adducendo, flectendo, in rectum agendo, fusiùs demonstrabitur: nunc id tantùm observari velim, præmissam manum haud extrahere oportuisse, ne magis affirmaretur, luxaretur, vel etiam abrumperetur, verùm digitis humero infantis affixis repellere, & in convenientem ordinem restituere. Dein si vel duplicatus, vel transversus, vel pronus feratur infans, sursum priùs ipsum, ab uteri ore sublimem blandè impellere deinprehendere rursus, ad os vulvæ sensim in caput erigere, & tandem in gemellis summâ prudentiâ procedere.

Partum hunc subsequerentur dolores lancinantes in ventre, qui aborti sunt à collectione & retractione fibrarum extensarum & contusarum, quæ contractio ad sua principia simul heterogenea quæque dolorifica è spatiolis suis expulit, qualia sunt aër derepentè post partum subingressus, utero inimicissimus: flatus intestinorum uterum moestantes, lochia impura, chymi refluxus per massam sanguineam, Cotyledonum, quibus inhærebat placenta, constrictio; excoriations & ulcera, vel vulnera & inflammationes idem præstare queunt.

Vulgatum in lancinationibus post partum remedium præbet Oleum Amygdalarum dulcium cum Syrupo capillorum veneris, aliàs vix obtundendi & sopiendi sunt hi dolores, quia

quia semper quid lochiorum & impuratum secum ab utero evehunt.

Duratio horum torminum usque ad lactis in mammas trajectum seu tertium à puerperio diem perseverabat, hoc enim tempore lac ab utero in mammas uberius & cum impetu quodam fertur, ut citò eas ad tensionem usque impleat, & aggravare incipiat, cum febricula quadam lactea dicta aliisque symptomatibus, quibus lactatione resisti commodè potest, ne videlicet in grumos abeat lac, vel mammæ inflammantur, vel repulsione factâ per topica repellentiâ, cum lochiis sub specie humoris purulenti albicantis ex utero effluat.

Lac autem quid sit, Anno I. Ephemerid. Decur. secundæ & in Clave mea medica explicui, nempe chylus lymphâ temperatus, spirituosus, cum sanguine in corpore circumfluo ad uteros & mammas delatus, & ibidem in apertos poros secretus: non est chylus crudior, qualis in vasis chyloferis reperitur, quanquam & hic lymphâ variâ, tum juxta hepatis cava, tum juxta collum, tum circa inguina & lumbos diluatur, sed spirituosus admodum, magisque exaltatus, (de quo videsis Exercit. IX. Pœonis & Pythag. pag. 46. &c.) ut vel in ventre aut sinu materno gestato foetui alimoniam suppeditet; vel in gravidationis tempore, portione quadam ad uterum derivetur, & ultimis mensibus aliquantulum; uberrimè post puerperium in mammis (stantibus circulationis legibus) deponatur.

OBSERVATIO XCI.

D. JOH. de MURALTO.

Extractio foetus mortui, pedibus usque ad axillas, ex utero pendentis.

FOeminæ Q. R. quadraginta duos annos natæ, aquarum vix quicquam effluxit, hinc violentis nisibus, pedibus ad partum

partum properabat masculus, cubitò utròque cum capite intrà uterum ad mortem usquereclusò: vocatus, cubitum dextrum ad anum positum, deinde integrum corpusculum molliè attrahere tentabam, sed os pubis brachio, quod continebat, impedimentò fuerat: ne autem vesica urinaria, vel partes adjacentes aliæ læderentur, sensim integrum corpus æqualiter inverti, ut, circumductò collò, & caput moveretur, absque omni attractione, sic cubitus sinister versus anum depulsus, securè inflexus & exemptus, atque puerpera liberata est: Infans crustâ caseosâ obductus, ac tanquam glutine illitus erat.

SCHOLIION.

A Quarum Amnii defectus æquè periculosus est, atque abundantia earum; illud Infantis ad partum nondum benè compositi præcipitationem, & situm perversum; hoc autem motum infantis justò tardiozem, & provolutionis ad partum ineptiam; parienti dolores atque molestias vanas, ventrisque lancinationes & tormina causatur: hinc urgentibus conatibus, eò tempore, dum in ipso ad partum accessu sive provolutione puer desudat, quacunque positurâ & situpræternaturali infra osculum compulsus jacet & instar trunci immobilis hæret, ut in hac observatione conspicitur. Debet enim foetus illis humoribus, tanquam molli culcitæ innatare, illosque pro munimento, & promontorio quasi agnoscere. Dum igitur humores emanant, fluxu suo & inundatione vias lubricant, ac nisi partus statim subsequatur, & ad tempus vel dies aliquot moram neçtat, alimentum foetui decedit, partusque fit difficilior, foetus imbecillior, & consequenter necessariò moritur.

Colliquamentum hoc s. liquor serosus, naturaliter magnâ copiâ colligitur in Amnio, imò priùs quàm quippiam foetus ferè constituatur, aut vestigium ejus ullum extet, & quàm primùm foetus jam conspicitur, & adhuc totus mucilaginosus, ac perexiguus est, quamvis maxima tunc copia aquæ

aquæ hujus conspicitur, ut in illa natate Embryo, licet exigua corporis adhuc dum mole præditus, videatur. Vide pag. 23. Clav. med. Nihilominus tamen calore hepatis & uteri vel aliâ causâ sic cari liquorem huncce benignum, certum est, & in gluten s. caseosam materiam abire, ut infantum corpora crustâ hac & lanugine viscidâ, cutis extimæ regioni adhærente, obducantur.

Pedibus ad partum properabat masculus ad axillas, perpetuisque nisibus tandem enectus, ita pendulus, usque dum suppetias ferrem, permansit. Horrendum est, obstetrices sine ratione nimium audaces esse, & in tali quoque casu, ubi venti puero pedibus utero egresso manus & brachia juxta caput sursum porrecta restarit ibidem, miseras parientes vi impellere, & ad enitendum urgere, haud perceptâ ob loci angustiam & sitûs pravitatem, impossibilitate, sic enim factum, ut pusio frigefactus, & flamma vitalis per venam umbilicalem infanti advecta, fuerit extincta, vesica & alvus matris compressa membra superiora luxata sint, denique mors adventarit. Multò autem consultius egissent, si puerperam in lectum deduxissent, infantemque pendulum commodè ibidem locassent, & lacte tepido fovissent, usque ad meam præsentiam, tunc enim ego cubitos ad pectus manu axillis blandè admotâ, duxissem, cæteraque ex arte peregissem, & cum Deo infantem servassem: Spero tamen, in posterum Obstetrices suum officium melius observaturas esse, ne negligentia accusentur, & conscientia maculam sibi inurant: Nam infans, superstes modò, quem in Observatione retuli, excipiendus non est, nisi admodum parvus & gracilis sit, & diductum admodum matricis extiterit orificium, ut facilis exitus sine matris & infantis nocumento omninò sperandus sit: nec tamen eum prius excipiet Medicus, quin ante uterum & infantem diligenter perungat: multò autem consultius &, quod repeto, utrique salutaris, partum vivum pedibus ad orificium stantem in uterum repellere, & ad legitimam formam convertere, in

hunc modum: Ægra se supina in lecto reclinabit, capite retrò demissò, sublimioribus natibus: quò factò, operator Medicus ventrem ipsius, præcordia versùs, mediocriter stringet, ut in uterum infantem ipsum repellat, & aliâ formâ prodeundi occasionem ministret. Ante omnia autem curabit, ut faciem infantis tergo matris obvertat, deinde infantis nates & crura, umbilicum matris versùs elevet, ut ad legitimum partum acceleret.

Similem ferè observationem notavi in uxore B. L. è pago Ærdorfeni, 30. annorum, quæ infantem pedibus prodeuntem ad pectus usque peperit, reliquum corporis, etsi dolores perseverarent, edi nequiverat, sed moriebatur puellus: vocatus, utrumque brachium reflexum ulnis Coxendicis ossibus, s. pelvi adstitisse comperi, & reduxi, sicque ægram liberavi.

Fœmina hæc vinum novum & austerum, post tres à partu septimanas affatim hausit, inde urinam retinere nequivit, spiritu tamen salis armoniaci, & thermis Badensibus nostris restituta est: nam austeritas vini non tantùm constrictionem massæ sanguineæ, & hinc feri expressionem per vesicam, sed etiam uteri inflationem, & vesicæ fibrosæ compressionem excitavit, hinc fibræ hæc enervatæ per partum, frigore & aciditate stupefactæ sese contrahere nequiverunt, quare & remedia dicta fibræ vigorem conciliando profuerunt. Vinum horum à facibus nondum probè depuratum, fermentando in stomacho facillimè acescit, & urinæ ardorem atque incontinentiam puerperis causatur, infantibusque, ut & acetum summo perè nocet: Acidum enim morborum infantium, lactantium, & puerperarum, tormina & lacerationes excitando, frequentissimus author existit: bibant ergò tales mulieres vinum tenue, rubellum antiquum, quod eas roboret & lacaugeat, vinum tamen vinosum forte vitetur, sed si urgeat sitis, calor, dolor papillarum & capitis, alvus adstrictior, utentur emulsione amygdalatâ cum decocto hordei paratâ, addito oculorum Cancritantillò.

OBSERVATIO XCII.

D. JOH. de MURALTO.

Extractio foetus in utero putrescentis,
& manum dextram exerentis.

Biblioepi M. uxor, 30. circiter annorum, die octavo Augusti Anni M DC LXXXII. Badâ Tigurum me vocari voluit thermis utentem, ut manus auxiliatrices in promovendo partu adhiberem, foetumque extraherem: Infans capite prono ossi pubis firmiter adstans, manumque dextram, relictis intra uterum partibus reliquis, exseruit, id quod ante triduum exactum, ob lochiorum effluxum copiosum ei accidit: Praesens cum Excellentissimo Domino D. Joh. Henrico Lavatero, nostrate, & Celeberrimo D. Artheaudio, Chirurgo Lausanense, vidi infantem mortuum, foeminamque extremè debilem, motibus convulsivis vexatam esse, adeoque ob foetorem cadaverosum intolerabilem, si Naturæ negotium committeretur, agram de vita periclitari: Sensim brachium, quod sphacelatum erat, neque intrudi ullô modô potuerat, intorli, ut in articulo humeri separetur, sicque manui meæ nihil impedimenti adferat: sed per infortunium humerus fractus est, ut nil aggredi potuerim, antequam prostantia ossa acuta forcipe semota fuerint & lævigata, ne vulva vel vesica læderetur, tum alterum infantis brachium prehendi, sed ob crassitiem corpusculi, & magnitudinem capitis infantem putidum locô dimovere nequivi: vires sufficientes mihi haud restabant, ut in pedes inquirerem; rogavi comitem meum chirurgum prælaudatum, ut & ipse ad opus se accingeret, quod fausto omine factum, nam & alterum brachium separare, & pertusô pectore lateraliter viscera eximere debuit, ut via pateret ad pedes usque in utero reconditos, arripuit cautè dextrum pedem, & ita illam molem reliqui corporis invertit, magnaque operâ foetum mutilum eduxit; fu-

niculus disruptus & placenta utero inhaesit, quam ego demùm cadaverosam conquirere & eximere debueram; sanguis post partum effluxit copiosior impurus, supervenere convulsiones, frigidi sudores, & morti vicina ab omnibus credita fuit: Ego tamen, cui ante biennium in partu quoque adstebam, meliora speravi, dummodo adstantes iussa mea non neglexerint, nempe ei pulverem marchionis in aq. plantag. & fol. quercûs cum sacch. ros. tabell. exhibuerint; Epithemata adstringentia lumbis applicarint, Lactis serum cum rosis propinarint, vulvam in quasvis horas; & dorsum bis de die oleis consuetis perunxerint, juscula hordeata, passulata &c. cum sale volatili oleoso Sylvii exhibuerint: Tribus post septimanis bono cum Deo salutem recuperavit; & hocce momento parvuli vicina iterum opem meam imploravit.

SCHOLIUM.

LOchia sunt sanguis intrâ poros & vasa uteri contentus, qui postquam placenta decedit, effluit: hic sanguis singulis mensibus in utero augetur, & habitaculum Pueri calefacit, atque à variis injuriis tutius reddit, crassiusve: solo tempore & quantitate à mensibus differt, nam menstrua ante partum, lochia post partum dicuntur. Horum autem lochiorum fluxus p. n. multùm variat, & vel quantitate vel qualitate peccat: aliquando fluunt ante partum, aliquando non fluunt sine incommodo, plurimùm autem incommodi Puerperæ patiuntur, quibus p. n. retinentur, ob sanguinis per novem menses detenti à calore inductam crassitiem, & abundantiam, vel frigus in puerperio subtus pudendis admissum, quòd orificia vasorum constrinxerit, gravissima oriuntur symptomata, & quandoque mors ipsa obrepit: adest tumor ventris, lumborum dolor, febris, debilitas, difficilis respiratio, sanguinis sputum, vomitus, mania, melancholia, vigiliae, delirium, quæ omnia periculosissima sunt. Immoderatus verò post partum fluxus ægram debilitat, acciditque à sanguinis nimio fervore, copia, tenuitate, viarum laxitate, & dilaceratione vasorum:

pulsus

pulsus redditur frequens, debilis, cibi fastidium ingravescit, visus imminutio, aurium tinnitus, grumi sanguinis utero eliduntur: Dolor lumborum & hypochondrii adest, cum torsione ventris & magna febre. Quòd si antepartum hic effluerit sanguis, ut in Observ. præsentè, eadem symptomata excitantur, situs infantis invertitur, & mater & foetus maximè debilitantur, & in vitæ periculum cadunt. Motus convulsivi ferè nunquam absunt, hinc meritò quæritur: *Cure exhausto sanguine; motus convulsivi puerperas invadant?* Putârim, quia per inanitionem lymphæ, & spiritus inde generati, quos blando, dulciq̃ue chyloso humore cum sanguine circulante enutrirî & reficî convenit, acrimoniam contraxerunt, ut irritatione & vellicatione in nervis obortâ, versus sua principia contracti fuerint, sese corrugârint, atque hos motus p. n. instituerint: Nervorum enim motui dicatorum, & partium valdè nervosarum proprium est, ut vel ad impetum voluntatis vel necessitate suadente, in illarum partium motu, quæ voluntatis imperio non subsunt (cujusmodi sunt motus ventriculi, intestinorum, cordis, aliarumq̃ue partium) continuò corrugentur, breviores fiant, ac se contrahant: si itaq̃ue à re peregrina sollicitentur & stimulentur, idem, sed validiùs facient: sic ventriculus ex. gr. angue & lignorum segmentis latentibus, Helleboro, vel chelidonio majore propinato, imò Cicutâ aquaticâ deglutitâ, irritatus: sic, intestina clystere acri stimolata, protênus insurgent, verè omnes nervos, quibus abundant, intendent, ut hostem expellant, idq̃ue reverà non nisi illorum nervorum beneficio, qui utrique sensum & motum largiuntur: ut Clarissimus D. D. Wepferus aliquando certior fieret, hos motus violentos ab irritatione fieri, in ranis vivis nervos cruales denudavit (& acu pupugit, protênus nunc motibus convulsivis pedes concutiebantur, nunc rigidi persistebant, prout vel ictus iteravit, vel acum pertinacius nervo affixam insigni tenuit. Id postmodum sapius quoque in Canum vivorum sectione eodem spectaculo tentavit:

non semel corda Canum, Lupi adulti, Gallorum gallinaceorum apice cultri anatomici irritavit, ut vim ejus in motu peragendo oculis usurparet: in Gallis & Lupo imprimis citò invalidissimos motus proruit, & vel extra pectus erupturum Cor videbatur, imò jam ferè emortuum denuò titillatum, motus rursus exordiebatur. Adeò ut nullus dubitem, nervos ipsos, vel partes nervis præditas, stimulas, validissimos motus instituire: quod amplius venena, acria purgantia, vomitoria, maximè antimoniata & mercurialia, sternutatoria, nervi punctim læsi, & sexcenta alia abundè confirmant. Quoniam verò pluribus convulsio, & convulsivi motus obtingunt, citra puncturam nervorum ab acu aut alio instrumento pungente, citra venenum propinatum, citra helleborum, Antimonium, Mercurium, & alia hujus generis assumpta, necessum est, ut analogum quippiam in corpore humano generetur, quod nervos, nervosasque partes ad motum contractivum proclives, irritare, stimulare & sollicitare valeat, ut hujusmodi motus vel præter jussu voluntatis involuntarios, vel solito violentiores peragant. Hoc analogum procul dubio humor acris, mordax, nervoso generi inimicus erit, de quo plura legere est in Doctissimi mei discipuli Caspari Sibelii à Goor, M. Doct. & Practici apud Amstelodamenses felicissimi Disputatione Inaugurali Leydæ Anno 1678. habitâ, p. 7. 8. &c.

quàm Inter operandum humeri os fractum est, siquidem ob sphacelum adeò spongiosa & flaccida membra reddita sint, ut os humeri citiùs fractum, ~~quod~~ verò in articulo solutum fuerit: hanc fracturam subsequēbatur periculum prostantium segmentorum pungentium, ne vel uterus vel vesica, partes præter modum turgentes & calefactæ læderentur, & inflammatio excitaretur, quæ vel mortem causari, vel miseram per totam vitam reddere potuisset puerperam; coactus ergò fui prostantia ossa & segmenta inæqualia, scabraque forcipe prehendere, circumducere, & in articulo avel-
lere;

lere; idem factum est cum altero brachio, dum foemina convulsa quasi & sopita jacuit, praeterea & incisio in pectore facta fuit, ~~interanea~~ viscera exempta, ut ita corpusculum sensim, sensimque concideret, & pedes invenirentur, atque ita truncatus frustillatim foetus extraheretur.

Vires mihi non restabant sufficientes invertendi foetum, nam quia omnis aqua diffluit, nifus omnes evanuerunt, foetus mortuus, foetor intolerabilis, tantum non ego animo defeci, & lipothymiâ dejectus procubui; tam verum est, quod in Clave mea p. 430. de officio Obstetricum, Operationes has laboriosas & difficiles esse, notavi.

Operationem hanc varia symptomata exceperunt, auctæ sunt convulsiones, & sudor frigidus obortus est &c. idque ab extinctione caloris nativi propemodum totalis, & sanguinis infectione à miasmatis cadaverosis per glandulas cutaneas eliminandis; item naturæ tantum non oppressæ pugnâ cum violenta morte, ac ultimo quasi vitæ conatu. At quietem & obscuritatem imperavi, usumque præscriptorum medicamentorum: pulvis enim Marchionis insignes vires habet in præcipitanda acrimonia spirituum, lymphæ sanguinis & chyli, in genere nervoso roborando, heterogenea à centro ad circumferentiam promovendo: Epithemata adstringentia putredini adversabantur, sistebantque fluxum: inunctiones confortabant partes læsas, easque in vigorem pristinum reducebant, spiritusque animales in spinali medulla contentos, motus enormes spasticos excitantes, sopiebant.

OBSERVATIO XCIII.

D. JOH. de MURALTO.

Puerperæ nifus negligentis, & filiam tandem vegetam parientis, hæmorrhagia & mors.

Foemina, (cujus Observ. præced. memini) die XX. mensis Octobris hujus 83. anni, triduo exacto, post aquarum fluxum,

xum, circa vesperam nisus denuò persensit, quas illa lancinationes perperam reputans, negavit, sed tremebant genua, æstuabat sanguis, conatus per vices se invicem excipiebant, infans probè obversò ori uterino vertice, collocatus fuerat: Pariens obstinata admodùm laborare volebat, nec blandè concitata, nec minis ad enitendum adacta, donec in absentia mea advocârint Matronam, cujus imperium jussu meo fideliter exequendum, ne infantis in angustiis hærentis vita periclitaretur, ut tandem intrâ trihorii spatium, puella salva in lucem edita fuerit, remanente in utero derepentè præcluso placenta, sanguine & lochiis tam copiosè manantibus, ut, abortis animi deliquis debilissima evaserit. Bis itaque, sed tardiùs, vocatus, existimabam hanc hæmorrhagiam fieri adeò copiosam ob placentæ retentionem, quam rogatus feliciter quidem extraxi, supra os pubis in utero reconditam, nihilominus multi sanguinis grumi sequebantur, & fluxio sisti nequibat, sed urgebat continuò, varia medicamenta frustrà tentata sunt, tandem ægra placidè defuncta est.

SCHOLIION.

Quantum lucis ad morborum notitiam adferat Sanguinis Circulatio, præter infinita exempla id comprobat Observatio præsentis Puerperæ, cujus nisus suppressi per Circulationem in toto corpore circumacti, miras turbas creârunt, & ægra fortè restituta esset, si præsens statim post partum sanguinis tantillum è brachio, ejusdem Circulationis lege, venâ sectâ, eduxissem. Proh! quàm miserè agitur in Republica, dum Medicorum illi, quos ob singularem medendi peritiam & senium veneramus, hocce Inventum credere nolunt, & Circulationem sanguinis, motum à sedato Corde peractum, nugas esse dictitant, cùm Creatoris Opt. Max. & sapientissimi opus sit, quod cum veneratione potiùs suspiciendum est, quàm ob præconceptam opinionem, aut turpe in veritatem inquirendi fastidium exhibilandum. Inventum hoc maximi æstimat Helvetiorum Wepferus, his verbis: *Huic Invento præclaro addictus*

addictus sum, cum non semel hanc sententiam publicis scriptis asseruerim, non solum in tractatu de Apoplexia, sed jam ante triginta annos in disputatione mea Inaugurali de Palpitatione Cordis, & non ita pridem in historia Puella sine cerebro nata, que inserta fuit Anno III. Collegii Curioforum. Certè me taderet Medicinam unquam addidicisse, vel illam profiteri, si hanc ignorarem. Neminem ita propriâ putatitiâ scientiâ tantoperè fascinatū esse, aut ita ab invidia, aut superbia, vel nescio, quo supercilio excæcatum credam fore, cui non volupe sit, vel tantillum operæ huic studio impendere, ne se toti mundo ridiculum præbeat. Nosti Æmiliū Pavisanum egregiè hoc nomine à Riolano vapulasse, quamvis ipsemet non plenè huic sententiæ assenserit, quam obrem meritò à Slegelio castigatus fuit. Cui sordent Harvæus, Walæus, aliq̃, hujus generis viri optimè meriti, perlegat Conringium, veteribus, si quis alius, addictissimum, certè, nisi omninò veritatem ejurârit, tandem manus victas præbebit. Inclyta Universitas Lugduno-Batava, tale judicium de hac materia ad me perscripsit: Miramur esse hoc seculo, qui Circulationem sanguinis negent, aut etiam spernant, eiq̃, hæreses multas in causis morborum tradendis adscribant: sed hoc quidem veritati Ordinarium, ut non habeat inimicum nisi ignorantem &c.

Puerpera hæc misera, & cachectica tandem partum suum laboriosum morte finivit, propriâ, ut reor, culpâ, quia nifus urgentes in sese redire passa, nullos ad expulsionem infantis impendit, & ad uterum direxit, unde sanguis ferus aliàs & acris, tantoperè excalesfactus, & attenuatus, membra verò ita enervata sunt, ut post partum ille sisti nequiverit, etsi medicamenta præstantissima quæque exhibita fuerint. At causa, cur nifus retenti, sanguini & artubus incussi, Puerperam in tale periculum præcipitem agant, manifesta redditur, si natura nifuum s. conatum, sanguinis item & membrorum alteratio per eosdem examinetur.

Nifus sunt perfecti infantis motus & impetus, quò exitum sibi ipsi procurat, ut uterus hospitem importunum ex-

turbaturus suas & corporis universi vires ad pugnam sollicitare & impendere cogatur, idque per violentam distractionem oris uteri, & tendinum atque fibrarum divulsionem, ut videre est Observ. CII. Ephemerid. Nat. Curios. Decad. II. Tom. I. Dum verò sese natura parientis ad certamen subeundum ita præparavit, & metus dolorum, vel aliud quid voluntatem à conatu tali necessario, & virium spirituumque impensione arcet, regurgitant iidem, vel avolant: ubi regurgitârint, impuri facti ab humoribus per uterum è toto corpore eliminandis, sanguinem intemperatum reddunt, & fervorem ibi concitant, ejus dulcedinem nativam in biliosam vertunt, & attenuant: Ubi verò avolârint, Pariens, ut conservetur infans, exhaustô viribus corpore ad enitendum urgeri, & ita delicti proprii pœnas dare debet, siquidem membra fermè paralytica redduntur, si tremores spastici à nisibus recurrentibus iis incutiantur, & neque nervi, neque muscoli amplius officio suo ritè, sat longo post puerperium tempore, funguntur.

Sæpe etiam fit, ob retentam placentam sanguinem sisti non posse, nam irritatio adest perpetua à re peregrina. Vide Ephemerid. Decur. II. Tom. I. Observ. 116. & relicta Placenta tanquam spongia allicit sanguinem, imprimis si per difficilem partum uterus debilitatus, & vasa ad aperta fuerint: Non quidem negandum, intemperativam Placentæ avulsionem tale periculum afferre, ut multis exemplis restari possem, sed cùm in ægra nostra locô suô dimota, propè pubem hæserit eadem, sine periculo eximi debuit. Imprudentiæ obstetricis exemplum circa hanc rem expertus Chirurgus Mauriceau Parisinus, olim magister meus honorandus, narrat libr. III. des maladies des femmes grosses & accouchées p. m. 390. Imò prudentem sese præstare debet Medicus & considerare, an justum partûs tempus, veri que conatus ad fuerint, quanquam infans perfectè & feliciter editus sit, antequam placenta utero eximatur, quia dum immatura est placenta, tenaciter vasis hypogastricis & spermaticis ad uterum porrectis inhæret, & sæpius

piùs aliis de causis foetus ante mensē nonum ad partum properare potest, nempe si puer aquarum evacuationem repentinam, & insperatam sequatur, dum amnion vel solo desidendi conatu dilacerari possit, vel si puer tenui pallecente funiculo nexus nutrimento in utero destituatur, & marcore laboret, vel à lapsu, casu, allisione, contusione, commotionibus animi, morbis &c. quibus in casibus magis tempus à Deo constitutum sc. finis noni & principium decimi mensis attendendum est. Cæterum non retardanda est nimium exemptio secundinarum post partum, usque dum sanguis omnis effluxerit, & vitæ vix quicquam restarit, sed statim atque puer in lucem editus est, tollatur; venæ enim tunc omnes adhuc patent, & foeminæ inde nec dolent, nec periclitantur; sedulò cavendum interea, ne matricis partes, aut latera vel parietes nisu antrorsum compulsæ placenta locò trahantur, vel comprimantur. Summa quò citiùs, eò tutiùs res cedit, quò tardius, eò periculosius & laboriosius opus erit. Periculum magnum est, si putrescat placenta, & umbilicalis funiculus perdat, vel laceretur, tum enim interiores uteri spongiosi partes facilè inflammantur, & ut plurimum incurabiles redduntur (quamvis nuper Foeminæ von *Stuenten* / uterum putrescentem sub umbilico abscessu formatò extraxerim ope medicamentorum & benedicente Deo intra mensē restituerim) labor verò summus est penetrandi intra muliebria, quia per moram diuturnam uterus arctè præcluditur. Non quidem ad Puerperas hocce malo decumbentes ultrà septimum vocor diem, sed plurimum ante eundem: Inter tales miseras quædam præ cæteris in numeris laboris & molestiæ multum mihi creârunt: Uxor H. E. cujus placenta die sexto, tam vieta & flaccida, non dicam putrida fuit, ut quamvis omni studio eam ab utero integram separare voluerim, nihilominus in plures partes subprehendente manu divulsâ, & particulatim exempta fuerit, salva interim ægra extra periculum denuò infantes pepererit. Deinde Medici filiæ herniâ umbilici laboranti,

quarto demùm die, matrice præclusâ, secundinas cum sudore contra meam voluntatem auferre coactus fui, quæ decimo post operationem die, superveniente hæmorrhagiâ ad fata festinavit, cum priùs sat vegeta vixerit, huic uteri vasa sinistro medicamentorum usu adstricta erant adeò, ut putrescens & virulentus sanguis excerni nequiverit (inde post operationem ego in brachio dextro anthracem sat dolorificum nactus sum) sed inflammationem & gangrænam in utero concitârît. Ad hæc Senatoris filia moribundæ tertiô die à partu placentam nullô præsentè funiculô, ingenti operâ extraxi, & feliciter restitui; Vide Exercit. Anatom. & Med. Pœonis & Pythag. pag. 62. & 64. Tandem, die septimo laceram & vietam placentam à Pictoris fœmina quadragenariâ majore, semimortua, & in hysteris suffocationibus jacente feliciter exemi, & oleo succini, spiritu salis armoniaci, Confectione Alkermes, camphora, atque castoreo restitui.

Si post partum cum impetu effluat sanguis, & vires auferat, id quod in præsentî casu, me absente, factum est, cave ne subito adstringas, verùm parùm sanguinis è brachio mitas, ut fluxio divertatur: Cucurbitam magnam, vel panem calentem Vini spiritu irroratum mammis applica, & ligaturis sensibilibus digitos stringe: exhibe Puerperæ sequentem potiunculam: ℞. Succî plantag. ʒij. decocti rad. tormentill. & flor. rosar. siccar. ʒvj. syrup. flor. bellid. ʒij. Misce & per cochlearia trade. Potus sit decoctum sem. plantag. & radic. tormentill. cum tantillo vini rubelli. Pessi fiant è mucilag. sem. Cydon. cum aqua plantag. extractâ, addita terrâ sigillatâ: urgente periculô mortis, albumina ovi cum bolo & aceto linteo aut cannabe excepta lumbis applicentur, non neglectis internè coralliis & hyacinthorum confectione. Ichthyocola cum carne elixari, & ejus jusculum agræ exhiberi potest: Pillulæ etiam sequentes proderunt si ad se redierit agra: ℞. Diaph. ♂. ʒij. Corall. rubr. ʒj. sang. Drâcon. ʒß. cum succo foliorum tenerrimorum quercûs inspissato, q. s. fiat Massa; ex ʒj. pill. XL. dos. 6.

dof. 6. manè & vesp. in aq. plantag. Pila interim hysterica nari-
bus admoveatur: ℞. Castor. asæ foet. aa ʒj. sem. angelic. rut.
aa ʒss. cum terebinth. q. s. f. Pila, quæ illinatur guttis aliquot
Olei succini.

OBSERVATIO XCIV.

D. JOH. de MURALTO.

Fœtus vivus ob arctum uteri osculum, efflu-
xis aquis per quinque dies retardatus, &
feliciter à me exceptus.

E. B. 30. annorum, primipara à 5. diebus partûs dolores
ingentes sustinuit, capite infantis ad osculum usque
provolutô, quod tamen nullo molimine edi potue-
rat: vocatus, matricis tendinosum cingulum seu
osculum, vertici infantis aptè & arctè adplicatum, perunctis
locis, pollice circumcirca dilatavi, & sensim diduxi, medica-
menta foetum pellentia matri porrexi, alacriter foeminam ad
labores instigavi, quô tandem puer natus est debilis, quem in
balneum immisi, epithematibus ex decocto Salviæ in vino pa-
ratis, caput, pectus & genitalia fovi & refocillavi: Puerperam
sanam in lectum deduxi, & linteis probè muniri feci.

SCHOLIUM.

Juvenulas ad pariendum esse feliciores, quàm senescere in-
cipientes mulieres, Ephemerid. Tom. priore, Observat. CI.
retuli, idem quoque testatur præsens Historia: nuper Præce-
ptoris Th. uxori triginta quinque annorum adstiti, quæ qua-
triduo ante constitutum partûs tempus ad labores ab Obstetri-
ce imperita, quæ lancinationes à veris nisibus distinguere
non valebat, incitata, circa muliebria tantoperè intumuit, ut
Nymphæ utrinque duos pugnos æquârint, vixque ei possibile
fuerit præter rupturam partium edere prolem; sacculum ma-
tricalem lacti incoctum vocatus applicare, Venæsectionem

celebrare & ægram quiescere jussi : transactô triduô veri demùm dolores ingravescabant , quos sensim ita impendit , ut rupto amnio aquæ effluerint copiosæ : sed ob ætatem proVectiorem primiparæ infans non statim subsequēbatur , vires enim defecerunt , & siccitas partium cum tumore partum retardârunt. Caput infantis digito contactum , nullumpulsus , aut vitæ signum edebat , horrendos itaque nifus impendere coacta fuit , ego verò pollice dextræ uteri osculum parùm dilatatum vel summo molimine quoque extendere debui : exhibitis tandem emmenagogis medicamentis enixa est foetum mortuum , & puerpera sensim restituta est : meritò itaque Primiparæ , adultiores , & sicciores fœminæ , ultimis gestationis mensibus aliquot diebus , in balnea se deant emollientia matricemque roborantia , haud neglectis Unguentis vel oleis & salis armoniaci spiritu : formula balnei hæc sit :

℞. herb. malv. meliss. artemis. aa. m. iij.

flor. chamomil. melilot. hyperic. verbas. aa. pug. v.

hord. integri ʒvj.

fem. lin. ʒij. Coq. in s. q. aq. fluv. &c.

A balneo deterfa calens inungatur Matrix ol. lil. alb. verbas. & chamomillæ.

Cæterùm non negari potest , & juvenculis quandoque arctum reddi uterum , ob tumores , contracturas , scirrhus , cicatrices &c. ut ad manualementem operationem devenire necessum sit ; dantur Observationes præclusarum matricum in gravidis , quæ infanti viam negârunt & ventrem potiùs dilaceraverunt , factoque abscessu putridum foetum sub umbilico excreverunt : E. K. Sangallensis fœmina , quæ spatîo octo annorum , novem infantes feliciter peperit , dum decimum utero gestâsset , tempusque jam pariendi instaret , obambulans in horto , salviæ folia incurvatô corpore decerpens , momentô citiùs aliquid ad uteri orificium internum prolabi magno dolore percepit , de loco surgere nequivit , à marito advocato in lectum

deducta,

deducta, pariendi conatus aliquos sensit, Obstetrix incitavit puerperam ad pariendum per biduum integrum, sed frustra, tertiô quippe die nisus omnes evanuerunt; durante hoc tempore nec lochia, nec aquæ manârunt, ut dubitârint adstantes de fœminæ graviditate: Quintâ hinc hebdomadâ putrescens placenta ex utero per partes ejecta est: potiones emmenagogæ exhibitæ sunt, quæ magnam ventris inflationem & dolorem intolerabilem excitârunt, nec quicquam ex utero deduxerunt, ut tandem sub umbilico rupturam natura in ventre spontè sua effecerit, & per vulnus putrescentis pueri ossa cadaverosa aliasque partes sensim & diuturno tempore, octodecim videlicet mensibus protruderit: vulnus coaluit, & fœmina mensium fluxum per muliebria ordinatè tenuit: Post abscessum hunc curatum annô quartô, iterum imprægnata est hæc mulier, probeque gestavit infantem per sex menses: Septimô verò mense cutis ventris juxtâ cicatricem iterum spontè rupta est, propendente infantis brachio per quinque dies, quod à Patre cultro abscissum erat, sequebantur & aliæ partes, quas omnes abscidit. Caput verò cum Pectore tam diu in ventre reliquerunt, dum putredine consumpta spontè, longoque temporis intervallô secreta fuerint: quænam nunc sit determinanda hujus occlusionis matricis causâ, ignoro: credibile tamen est primitùs tendinoso osculo interius super inductam & agglutinatam fuisse crassiorem tunicam, vel ipsum osculum scirrhosum evasisse. Similem ferè historiam observâsse nuper memini Virum Excellentissimum D. D. Christophorum Harderum Scaphusanum, Patrem, Practicum Celeberrimum &c. in fœmina Lottstetensi, quam hûc referre super sêdeo.

OBSERVATIO XCV.

D. JOH. de MURALTO.

Puerpera hydropica à Circumforaneo
sinistrè curata.

BArbara M. è pago Wangen, quadraginta annos nata quæ die 27. Septembris hujus anni 83. me accersivit, à quinque mensibus tumorem ventris sensit, ante tres verò menses infantem peperit, permanente tumore, vegetum: Causam tumoris existimavit ruptionem vel vasorum, vel læsionem viscerum, utpote, cùm vaccam mulget gravida, nec vas lacte plenum præ pondere elevare commodè posset, punctorium dolorem in sinistro latere super inguen juxta umbilicum derepentè percepit, nulla lochia post partum subsequuta sunt, edit nihilominus, & bibit, & dormit modicè. Tumor ad tactum renititur, venter murmurat, quasi flatus inibi contineantur; intus sumpsit à me spiritum salis armoniaci, rob Ebuli, decoctum aperitivum, & alia medicamenta, quibus plures foeminas, & nuper quoque uxorem Coriarii in pago Tellickon, ab aliis derelictam hydropicam, benedicente Deo, restitui, sed diuturnitate curæ & metu mortis pertæsa Balsamum Sulphuris à circumforaneo commendatum intus & foris adhibuit, atque ita brevi vitam finivit.

SCHOLION.

HYdropis genera multifaria in Praxi mea observantur, aut enim habitus corporis universi, aut abdominis, aut pectoris, aut capitis, aut uteri, aut scroti, aut alterius partis cavitas, aquâ præternaturali, vel flatibus, aut sarcomate quodam turget: Haud rarum est cachecticas mulieres imprægnari, iisque post enixum foetum hydropem supervenire; uteri flatus & tumores foeminis, ac si gravidæ essent molesti sunt, qui flatû elisô subsident, ut conceptûs spes vana fiat. Conceptiones

ptiones hujusmodi falsæ perquam vulgares sunt: Molæ quoque observantur vesicariæ. Rarum verò & inauditum hydropis genus in dextra virginum tuba subinde notatur, quod nobis descripsit & depingit Joh. Mey Amstelodamensis Bata-
vus, cujus iconem cum historia huc inserere operæ pretium judicavi:

Cornelia Niccolai, virgini pauperculæ adversâ valetudine aliquamdiu usæ, cepit abdomen intumescere Anno 1660. à quo tempore tumor paulatim & ita increvit, ut præ pondere decem & octo annis molestissimè vixerit, antequam miseria-
rum suarum invenerit finem: quem tamen circa annum æta-
tis suæ quadragesimum tertium adeptæ, fecit nobis copiam inspiciendi miserrimum suum cadaver, in quo Anno 1678.
17. Junii st. v. coràm Med. & Chirurgis, sequentia demonstra-
vimus: Totum corpus quodammodo erat emaciatum, sed abdomen in tantam molem excreverat, ut reliquæ partes vix conspicerentur, & ferè à nemine, qui demonstrationi non adfuit, concipi queat. Apertò abdomine nulla aqua effluxit, sed omnis continebatur in dextra uteri tuba, & quidem so-
lummodò in ejus parte, juxtà testiculum, nec non in liga-
mento lato; eaque ab aquarum copia ita erat dilatata, ut inflit-
cto parvo vulnuscule centum & duodecim libræ effluerint. Aqua hæc erat lymphida, fontanæ adinstar, saporis subsalsi. Substantia, in qua continebatur, crassitiem habebat semidigiti: externæ superficiæ multæ vesiculæ aquosæ, nec non por-
tiones adiposæ plurimæ adhærebant. In latere opposito, eodem in loco tumor conspiciebatur tenax, continens in se pu-
rulentam, fungosam cartilagineam viscidam, & nescio quam putridam materiam, nec non plurimas hydatides, ultra de-
cem libras pendens: cujus externæ parti adhærebat alius tu-
mor, magnitudine duarum palmarum sibi invicem compli-
catarum, flavus, mollis, friabilis, materiam continens puru-
lentam casei putrefacti adinstar. Testiculus erat mediocris magnitudinis, at dimidia ex parte corruptus. Uterus tamen

naturaliter erat constitutus, & decentem habebat magnitudinem, atque in ejus cavitate, ne guttula quidem aquæ conspiciebatur. Meatus ex utero, tubas spectantes, erant aperti, ita ut liberè, & sine ullo impedimento ex utero in tubas utrasque stylus penetrâret, usque ad tubarum medietatem, ultra quam progressus nequaquam concedebatur. Hepar extrinsecus erat foedi coloris, & multis hydatidibus oblitum, quarum aliæ ovi columbini, aliæ ferè ovi gallinacei, aliæ minoris erant magnitudinis: quibus tamen non solum hepar, sed etiam aliæ in abdomine partes scatebant: interior hepatis substantia satis sani, & rubicundi coloris conspiciebatur. Lien similiter benè erat constitutus. Ventriculus ad minimum naturali quadruplo major apparebat, quem non aperuimus ob magnum foetorem: intestina erant atrii coloris & sphaelata: pertusum diaphragma, rubicundi humoris copia cum impetu effluxit: Cætera ob magnum foetorem non inquisivimus, quæ omnia ex adjuncta figura meliùs intelligi poterunt: Vide Fig. XXVIII.

A. Ventriculus naturali quadruplo major.

B. Lien. C. Hepar multis hydatidibus scatens. DD. Intestinum Colon. EE. Intestina tenuia ad latus flexa. FF. Arteriæ magnæ truncus. GG. Venæ cavæ truncus. HH. Venæ emulgentes. II. Arteriæ emulgentes. KK. Renes: LL. ureteres abscissi. MM. arteriæ spermaticæ. NN. Venæ spermaticæ. OO. arteriæ iliacæ. PP. Venæ iliacæ. QQ. uterus secundùm longitudinem divisus. R. uteri fundi cavitas. SS. tubarum principia naturaliter constituta. T. obstructio in tuba dextra, ubi maximus ille aquarum tumor initium sumebat. V. ipsa tuba dextra copiosissimâ aquâ referta. aaaaa. vasa sanguinea valdè distenta, & per superficiem tubæ dispersa. bbbb. hydatides diversæ magnitudinis. cccc. portiones adiposæ extrinsecus tubæ adherentes. W. locus apertionis è quo aqua magnâ vehementiâ profluxit. d. testiculus dexter. e. dextræ tubæ fimbria. X. sinistrae tubæ magnus, purulentus, & fungosus tumor. fff. vasa sanguinea per superficiem tumoris dispersa. ggg. aquosæ vesiculæ
ficulæ

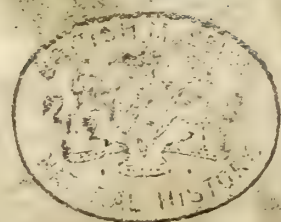
Fig. 28.

f. 234.

4057

8519

W. H. ...

ficulae diversae magnitudinis. h. testiculus sinister. Z. alius tumor mollis, & putridus sinistrae tubae adhaerens. i. portio ligamenti uteri lati. kk. ligamenta uteri rotunda. l. cervix uteri. m. internum uteri osculum. n. rugosa vaginae uteri substantia.

Hujusmodi tumoris genus fuisse reor in *Filia Herlibergensi* nostrate, obstructione mensium per aliquot annos laborante. *De Muliere hydropica*, cui abdomen fuit plenum tumoribus, & uterus à me dissectus tuberosus, vide Parergon Sextum Nobilissimi Pythagoræ nostri, Anno 1681. Genevæ cum icone impressum.

Sub cura mea fuit matrona nobilissima XLVIII. annorum, quæ circa initium anni 1680. obortâ lumborum lassitudine, & repetitis per vices rigoribus, concepisse sibi imaginata est, ferè namque per integrum annum venter intumescere coepit, cum motu sensibili, medio gestationis tempore percepto; totò hoc tempore nil molestiarum persensit, nisi quòd somnus oblumbos dolentes interruptus fuerit, & mense sexto aquæ copiosius utero extillârint. Absolutò statò pariendi tempore, videlicet Novembre anni octuagesimi, dolores partus insurgent, quasi Infans ad exitum promoveretur, signa omnia instantis partûs aderant, mammae turgebant, liquores iterum copiosi utero secreti sunt: obstetrix cum adstantibus pusionem exspectabant, at eventu lugubri, nihil enim præter aquas secretum fuit: tertiâ tandem vice, quadragesimâ quintâ hebdomade cum doloribus magnis liquor prorupit, nisus hos impendebat strenuè, quoties autem aquas has evacuavit, lochia quoque fluxere copiosa, sed ventris tumor idem permansit: anno octuagesimo primo circa pentecostem in æstate thermis Badensibus usâ, ventrem aliquantum detumuisse percepit, remanente motu in utero, quasi infans sese volutaret, motus hic in sinistro quàm dextro latere magis sentiebatur: exhibui sal volatile oleosum Sylvii, & Balsamum Embryonum, nihilominus dolor lancinans in imo ventre singulis

mensibus ingravescebat: destitit ab illorum usu, tum menstrua tertiâ quaque hebdomade redierunt absque dolore per tres menses, inde substiterunt per duos menses, incipiente autem mensē tertio in fine Martii anno 1682. tanta vis sanguinis elisa est, undecim integris diebus, cum passionibus hystericis, cardialgiâ opprimente, vomitionibus, alvi adstrictionibus, spasmō in articulis, ventris & lumborum dolore lancinante, & tandem sudoribus, cum mortis metu singulis vel quatuor septimanis per paroxysmos repetentibus: finitō paroxysmō, lassâ jacet, appetitu prostratō, ructibus, siti, insomniis, somno interrupto, ardore lumborum, palpitatione & tremore cordis: furori huic tandem obviam itum est Diaphoretico Jovis: speciebus Diajovis Mynsichti, omissis menses nimium moventibus, Pulvere Marchionis, Cinnabari, & thermis Badensibus, interim semel sepulchrō, lapide contactō insidens in templo, paroxysmum iterum accersivit: Sed utinam sale volatili oleoso semper perrexisset ægra, atque usum priorum medicamentorum, quos parare novit, neglexisset, citius restituta, & uterus ejus ad gerendum fœtum melius dispositus esset: tantum enim abest, quod Apollo Medicorum nostratium mihi objecit, ut salibus volatilibus urinosi & oleosi lymphæ furiosa fiat, & acuatur, utiis potius blandè contemperetur, particulis acris intemperatis per urinam expulsis: Horum medicamentorum virtus in hydrope, in uterino spasmō, inflationibus & sexcentis aliis mulierum malis tantum non divina censeferi consuevit.

Erat & alia fœmina, quod mihi Excell. Wepferus communicavit, ætatis annum 33. agens, staturæ brevis, habitu corporis gracilis, pallida, melancholica. Virgo inordinatos, & sæpè suppressos menses habuit, maritata septies mater facta, semel abortum tredecim septimanarum passa. Puellam ultimam lactavit aliquantisper, quæ sponte sua semet ablactavit, lac penitus averfata, ejulans quoties mammis admovebatur Julio mensē. Cùm se per septimanas tredecim jam gravidam putasset,

tâffet, menstrua fluere cœperunt: primùm ordinarium fluxum non magnificit, at postquam & diutiùs & copiosius fluere cœperunt, lecto affigi cœpit, adeò ut aliquot septimanis, ne per horulam extra lectum perdurare potuerit. Vomuit creberrimè assumpta alimenta & medicamenta: cardialgia molesta erat frequens, non continua, sed per vices rediens, nullâ certâ periodò, ut plurimum tamen assumptò cibò: verebatur perpetuò lipothymiam, quæ tamen nunquam supervenit: sitiit semper præter consuetudinem: medicamenta varia præscripta sunt ad enormem compescendum fluxum: data Rosarum Conserva cum lapide hæmatite; pulvis item hæmatitis: pillulæ de cynoglossa, Bolus armenus, flores balaustiorum: potus erat ex aqua equiseti, decocto centinod. perfoliat, & emulsione amygd. paratus, gelatinas harum viribus imbutas comedit: Exteriùs unguentum Comitissæ, nutritum cum bolo armeno applicatum, omnia frustra. Tandem medicamenta averfari cœpit interna, præter decoctum centinodiæ, & amygdalarum dulcium emulsionem, idque per dies quatuordecim: assumpta enim insipida statim revomuit; primo Septembris manè venæsectionem administratura extra lectum valdè tremere cœpit, mox omnia evomuit: (molam veritus sum, quia septimanâ tertiâ frustum instar portionis hepatis uterini exclusit) vesperi dolores partûs in dorso & ventre oriri cœperunt; circa horam quintam decem sibi cohærentes vesiculas aqueas acinorum uvarum mediocrium magnitudine: brevi post ingentem numerum harum vesicularum densè sibi conjunctarum cum hepate uterino exclusit, credidi ultra libram semis pependisse omnes cum hepate. Aderat verum hepar uterinum, ut foetui viginti quatuor septimanarum, cum chorio, in quo continebantur vesiculæ hæc magno numero, velut acini uvæ mediocris, pisi, lupini, ciceris, & minoris magnitudine, ferè rotundi: omnes sibi cohærentes densam uvam referebant, continebant humorem limpidum instar crystalli, duæ etiam juglandis magnitudine liquorem flavum, insipidumque

dumque continebant: per medium ferebantur vasa sanguinea in varios ramos dirempta, qui furculos impertiebant vesiculis singulis. In partu chorion ruptum credo, putoque tantoperè menses fluxisse, quia uterus plus alimenti attraxerat, quam vesicæ requirebant. Aliàs gravidæ umbilicus promi-
Hæc | nuit, quod hac vice non factum; die 20. Augusti ante excretionem venter subitò elevatus fuit, ante vix major naturali, de latere in latus instar saxi movebatur. Molæ latitudo palmam excedit: crassities palmam superavit, longitudo autem tres palmas. Excretis vesiculis cardialgia & vomitus cessârunt, meliusque habere cœpit. *Simile exemplum* nuper in Pictoris G. uxore animadverti: ~~Horum~~ annorum XXV. die decimo septimo Januarii hujus anni conquerebatur de capitis dolore, siti, & matricis inflatione, præcedente autumno abortum se passam esse molæ cujusdam informis, quam per quatuor menses utero gestârit. Inde lochia per mensem fluxerint, hinc mox substiterint, moxque redierint, usque in hanchoram, sanguis autem carniū loturam referebat, magnum capitis dolorem semper sustinet, & vomitum perpetuum, oppressionem cordis, & animi defectiones, quæ cum vertigine & horrore incipiunt, insomnia adsunt, & melancholia uterina; die XXI. Januarii noctu abortivit molam carneam semipalmarem pluribus fibris perspersam, cum sanguinis fluxu copioso: circa molam undique hydatides ovales conspiciebantur, neque vestigium infantis ullum aderat, sed informia cuncta: hydatides autem omnes lymphâ coagulata plenæ fuerant, & fibris sanguineis perfusæ atque in racemo quasi dispositæ,

Nunc ad propositum redeo, & dico: serum à sanguine dissoluto ex venis & arteriis, osculis earum, ponderis elevatione ad apertis, vasisque lymphicis ruptis, aut erosis in Abdominis cavitatem, vel aliam corporis partem exsudâsse; enim verò, fit hoc, vel cùm ex vitiosa Diætâ, nimia vini, & præcipuè spiritûs vini ingurgitatione, vel alia quadã de causâ sanguificatio læditur, & loco boni sanguinis aquosus & serosus gignitur,
 nam,

nam, quia serum cœteris sanguinis partibus minùs arctè junctum est, idcirco facilè & minimâ quâvis occasione ab ipsis secedit, unicò sudoris exemplò, qui laxè dispositam sanguineam massam prærequirit. Insuper hoc contingit, si tumores scirrhusi, ganglia, tubercula, aut aliæ quædam obstructions, vel concretiones p. n. circa mesenterium, lienem, hepar, uterum, pancreas, aut alia imi ventris viscera excitantur; dum enim istis in locis Circulatio sanguinis impeditur, ut cruor per arterias vectus quoquo modo reduci queat, pars serosa è consortio ejus expressa in cavitatem decidit, vel hydatides efformat, hujus rei experimentum vide in Lowero, mihi olim amicissimo, tractatu de Corde, capite 2. item Willisii Pharmaceut. Rational. part. 2. sect. 2. cap. 3.

Balsamum verò sulphuris exacerbavit lympham sive serum & ad falsædinis gradum altiozem evexit, sitimque ægræ excitavit; si causa mali hujus cachexia, & depressæ in sanguine balsamicæ particulæ extitissent, non ita nocuisset hoc medicamentum, sed quia à ruptione alicujus vasis lymphici id evenit, meritò accusandus & circumforaneus ille, qui causam morbi ignoravit, & supra eandem formam plures calceos parare studuit.

OBSERVATIO XCVI.

D. JOH. de MURALTO.

Puella chlorosi & vermibus laborans, hellebori albi infusò haustò, mortua, & ob graviditatis suspicionem à me dissecta.

B. T. Puella XXX. annorum, menstruis per aliquot menses deficientibus, multum dormituriit, lassata sitivit, præcordiorum pressionem sustinuit, venter indies increvit: Usa medicamenti chalybeatis & matriæ dicatis,

dicatis, sæpius lumbricos dejecit, & in alvo magno cum pruritu ascarides sensit, tandem cum spatio octo hebdomadarum ab his reptilibus liberari nequivisset, moræ pertæsa, à Rhizotomi uxore E. K. radicem hellebori albi pro solido emit, & per totam noctem Vini albi cyatho infudit, infusum manè jejuno stomacho tepidè hausit, post horæ quadrans sequebatur singultus, strangulatio circa gulam, cum anxietate & incendio circa præcordia, fortibus & frequentissimis sternutationibus, cum vomitu, spasmo, & convulsionibus, quæ neque Theriacâ, neque Diascordio, neque Confectione hyacinthorum, neque clysteribus, neque aliis cardiacis, vel opiatis mitigari potuerunt, sed circa noctem duodecim horarum spatium, miseram morti tradiderunt.

Apertò cadavere, Ventriculum sero turgidum, & intestina flatibus distenta inveni: nigræ præterea maculæ cum corrosione in ventriculi tunica interiore reperiebantur: Omentum corruptum & lacerum erat. Thorax aquâ repletus, pulmones sero scatentes, spongiosi nigricantes, cætera verò sine labe reperta fuerunt.

SCHOLIUM.

TAntâ opus est in benè faciendâ Medicinâ prudentiâ, ut per sæpè etiam in Arte celebrioribus absque scrupulo & errore in eadem pergere sit difficillimum, nedum in Arte peregrinis, imprimis verò Empiricis atque mulierculis, quæ vel unicâ Receptâ omnes curare morbos, ceu unico calopodio omnes pedes adaptare student, tamq; enormiter hallucinantur, ut miseri de vita periclitentur. Similiter & hi peccant, qui corpus suum hujus farinæ hominibus concedere non verentur: Utrique non perpendunt æquâ animi lance, fortiora purgantia sinistrè exhibita naturam hujusmodi Veneni induere, quod mortales in gravissimos morbos præcipitare, & morti tradere valeat, id quod experientia quotidiana evincit. Quare Magnificentissimus noster Magistratus perquàm prudenti decreto, solitam antiquitatis consuetudinem observans, & præparationem & admini-

administrationem Pharmacorum pro ægrotis concivibus, Medicinæ Doctoribus ipsis commisit, ut majori religione tractarentur & conservarentur ægroti, variaque experimenta observarentur, & omnis generis salutaria remedia excogitarentur. Attamen, cum plerique ægrotorum perpauca in Sanitatis Custodes Medicos erogare nummos satagant, seseque invicem consiliis communicatis erigere studeant, & libertate undecunque accipiendi medicamina in Patria fruantur maximâ, nec non Medicis ipsis cuncta ex voto haud semper succedant: cum è contra aliquæ Empiricorum Medicinæ effectum desideratum edant; fit, ut etiamnum tam audaces reperiantur complures, qui vel tartareâ temeritate noxia pro salutaribus, & pro antidotis venena propinent, id quod graviter serò sapientes luunt.

Ægra nostra cachectica fuit, & sanguinem fovebat subpallidum, cujus sulphur à serosis particulis obtundebatur, uterus verò viscositate & pituitâ fartus, menstrua non reddebat, ut hinc factâ regurgitatione ad habitum corporis, oppressio cordis, membrorum languor, somnolentia, sitis & tristitia orta, quinimò infecta illa in corpore suscitata fuerint, atque venter in altum increverit, nullâ (quod ex sectione demonstratum) graviditate præsentente.

Assumpsit infusum Hellebori albi: Radix hæc saporem habet acrem, igneum, partiumque tenuissimarum est, & magnâ copiâ salivam elicit, gulam contrahit, os cum calore exsiccat, & hinc violenter purgat per superiora, aliquantum etiam per inferiora. Vis hujus radice usque adeò stringens est, ut instar laquei collo inducti, suffocet, omnemque universi corporis humiditatem in ventriculum abripiat; fibris quoque, nervis, atque membranis, septicâ suâ & erodente qualitate tam infensâ sit, ut spiritus animales in iis contremiscant, horreant, & quam inhabitant molem, stringant, sternutationes, motus convulsivos, ac spasticos causentur, & veluti fermento labefactati, in proprio suo motu vel etiam sanguinis circulari, subsi-

Hh

stant,

stant, sufflaminentur, vel cum vita è corpore migrent. Si verò minore sumatur quantitate hæc radix, tantas quoque vires non exerit, sed ventriculo labem inurit, quâ ægrotantes perpetuò spuere coguntur; neque cibos amplius hi benè concoquant, circa præcordia premuntur, & aliquot post pastum horis ebullitionem in hypochondriis perſentiunt, ac vel nullò molimine alvum liberam tenent. Extractum hujus radiceſ conveniente doſi exhibitum, hyſtericis mulieribus perſapè ſymptomata Epilepticorum concitare, ructus atque ſingultus frequentes edere certum eſt.

Venenum hoc nihil aliud eſt, quàm viſ in hellebori radice ſepulta, vitalibus & animalibus ſpiritibus ſingulariter noxia ac vitæ animalis totâ ſubſtantiâ diſſimilis, & deleteria, ac ſicuti & cætera purgantia agit irritatione ob acrimoniam ſalino-ſulphuream, magis vel minùs volatilem, patentem vel latentem, non fermentatione ſolâ; Liquant verò & fundunt Purgantia humores promiſcuè, naturam ſtimulant, ut collecti, & adducti excernantur, ſicque non Helleborus tantùm, ſed & Colocynthis, & Scammonæa, & Eſula, & Thymelæa, & Gratiola, & Jalappa, & Ranunculus & Aconitum, igneam hanc vim, niſi præparentur, induere queunt, prout à ventriculo actuetur, vel alio modo intendatur. Irritatio hæc venenata non à primis elementorum qualitatibus, ſed ab idioſyncraſia dependet, quæ in eſſentia corporis univerſi reſidet, & ab aſtris, ſicuti & noſtrum temperamentum ſpecificum dirigitur; Lumen enim noſtrum, ignem lucidum, venena ſpiritibus ſuis, & exceſſivâ igneâ ſalinâ, interdum corroſivâ & colliquativâ facultate, dum ſpirituum pingue oleoſum & ſulphureum in ſeroſitates reſolvunt, & in liquamen atque putrilaginem tranſmutant, extinguunt: Partim etiam igne ſuo frigido, ſpiſſo, tenebricoſo vitam obruunt, qualia ſunt ſoporifera, narcotica, papaverina, opiata, intybacea, cichoracea, & omnia fermè quæ ſunt lacteſcentia, Cicuta, Hyoſcyamus, Solanum, Mandragora, Datura Turcarum &c.

Quæritur hinc Doronicum quoque sit ex genere Aconitorum, & hominibus temerè, sicut & helleborus propinandum? Respondeo, quæstionem hanc è vexatissimis esse, & dissentire admodum Doctores, alii enim negant, alii affirmant. Inter illos sunt *Matthiolus in edit. Germ. Gesnerus l. de Aconito, Pena in Advers. Camerarius, Julius Alexandrinus, Lobelius; Collegia: Bononiense, Amstelrodamense, Londinense, Lugdunense Gall. Antverpiense, Cordus in Dispens. Norimbergensi*, qui omnes indemne esse Doronicum affirmant, & in Diambra Mesuæ, & aliis Confectionibus, ut Elect. de Gemmis & Aromat. recipiunt. *Schröderus* etiam *Pharmacop. Med. Chymica lib. IV. c. 128.* vim Doronico Alexipharmacam tribuit. Contra inter affirmantes sunt præter *Cortusum & Joh. Bauhinum*, qui experimentum in cane fecit, *Maranta*, qui primus radicem Doronici accusavit *1. Meth. II.* si credimus *Hofmanno de Med. Off. II. 4. 5. p. 11.* *Aldrovandus & Matthiolus*, qui *p. m. 763. ed. Bauh.* Doronicum dæmoniacum vocandum esse dicit. Hic tollendus est *Joh. Bauhino* scrupulus, qui quærit *L. XXV. Hist. Plant. p. 17.* quæ *Matthiolus* sibi sit contrarius? faciam id verbis *Ill. Hofmanni l. c. Matthiolus ab initio quidem acriter se opposuit, sed demùm consentit, partim Corthusi motus auctoritate (qui Patricius Patavinus erat) partim experimento. Occo in disp. Aug. pro Doronico interdum Galangam substituit. Joh. Bauhinus l. c. mavult cum Avicenna, Fuchsio, Collegio Florentino, Gesnero, Camerario, hort. & aliis pro Doronico Caryophyllorum dimidium substituere, aut Rutam, aut Aristolochiam, quam Doronicum nostrum pro veterum Durungi usurpare. Collegium quoque Ultrajectinum in Diambra Mes. rad. Doronici omittit. Itaque si auctoritatibus certandum sit, non desunt, quibus utraque pars sese defendat, Magni Viri. Sed antequam quicquam ego determinem, monere debeo, multa esse Doronica, & primò scire licet, non esse nobis sermonem de *Doronico Plantaginis folio C. B. quod Rusticorum ferè Theriaca est, atque Panacæa, quo de videatur *Schröderus* sub Lupilagine, vel Lagea Lupi: sed lo-*

* Vid. Epb. 9. 10. obs. 11. Arnica.

quimur de Doronico vel rotundo vel oblongo folio, vel Romano, sive scorpionis radice. Horum enim virtutes similes esse puto. Sed utut esset indemnis hæc radix, tamen quia tot Authores gravissimi contradicunt, non puto in Alexipharmacis locum habere posse. Id enim agendum est, ut tutò curemus. Tutò autem non curamus, nisi medicamentis utamur, quæ à calumniis libera sint, & experta. Expertæ verò non sunt, quorū non est experientia infallibilis. Hujus autem radicis talem non esse, ab ipso *Gesnero* probat *Hofmannus*, scio, inquit, *Cass. Welfium* in Orat. de Obitu *Gesneri* scribere, Peste esse mortuum. Sed manum mihi injicit *Costaus* in Elect. de Arom. Mes. esu hujus radicis periisse; quâ de re vide ulterius *Hofmanno* notata, & allocutionem ad *Gesneri* Manes. Quamvis igitur dicat *Schröderus*, quòd Moderni *Matthiolo* non subscribant, sequendum tamen est, non quod fit, sed quod fieri debebat. In rebus ejusmodi ambiguis præstat substituere certa, de quibus nemo litigat, quorumque non minor est efficacia. Hæc mea de Doronico est sententia, nec quicquam, moror, quòd *Dodonæus* hist. stirp. p. 438. nonnullis tantum animantibus exitialem esse dicat, uti canibus, hoc enim satis certum & compertum esse ait, Homini verò salutarem esse. Hoc probat, quia radice absque noxa hætenus utimur in officinis, ingreditur enim *Diambram* Mes. *Diamargariton* calidum *Avicennæ*, ex quo tamen *Fuchsius* expunxit, *Diamoschum* dulce & amarum *Mesuae*, Electuarium de Gemmis Mes. Confect. Liberant. Incerti, Electuarium lætificans *Rhasis*, *Philonium* *Perficum* Mes. *Esdrae* antidotum ex Actuario, ubi *Mamœræ* loco *Doronicum* Romanum fumere jubet *Cordus*. At verò respondeo *Dodonæo*, ab usu illo officinarum non posse probari *Doronici* salubritatem, cum aliis enim plurimis miscetur, & exigua fatis dosi: oppono verò ipsi certius experimentum, quod in canibus fumitur, & *Gesnerus*, si verum est, in se ipso suo damno verum deprehendit. Si certam ejus experientiam habere cupimus, sola hæc radix erit propinanda. At, quis tentabit, si non ligna vel lateres, ut inquit

Galenus

Galenus in Aphorif. 1. I. curamus, sed homines, Templum Spiritus Sancti, ut Apostolus ait. Sanè si videas canem tolli, an adeò audax quis erit, ut homini temerè propinet! verbo: Abeat Doronicum ad Garamantas & Indos!

Novi tandem Medicos & Chirurgos quosdam, qui Nucem vomicam (*Kränenäuglein*) contra quartanam cum gentianæ radice aliisque mixtam exhibere non dubitant, Experimenta varia in animalibus facta, imprimis Majorum meorum venerandorum, piæ memoriæ, parùm attendentes. Ita enim *Conr. Gesnerus* noster ad *Johannem Bauhinum* 11. Febr. Anno 1564. scribit, ut videre est in Epistolis *Gesneri à Cæs. Bauh.* editis:

Job. Jacobus Muraltus F. cum Bada nuper esset, in meam gratiam varia venena experiri voluit in canibus, sed reliqua ferè nihilo eos affecerunt. Nucis vomica autem ð tantum, cum dedisset cani in carne cruda, post horæ quadrantem canis obdormiit, & inter dormiendum modò caput movebat. ac si convelleretur, modò tibias anteriores, modò posteriores, tandem post horas quatuor extinctus est. Tum rursus alteri Cani idem venenum similiter dedit, & tres ferè horas post, cum vehementibus Symptomatis corripere, Antidoti Saxonicae mex Drachm. ß. cum carne cruda exhibuit (quam aliquandiu quidem canis accipere detrectabat, sepius verò, & subinde oblatam tandem admisit) non est autem mortuus, quòd sciat, nam post horas quatuor rectè ambulante eum vidit. Hinc & narcoticam esse Vomicae nucem vulgò dictam, & velopio deteriorem apparet &c.

OBSERVATIO XCVII.

D. JOH. CONRADI PEYERI.

De Ciconiæ ventre, & affinitate quadam cum ruminantibus.

CUm subcisivas horas omnes merycologiae nunc impendam, cujus sciagraphiam Ephemeridum anno I. Decu-

riæ secundæ inferui, veniam dabunt symmystæ, si parcius impertio, quæ ad augendas ac exornandas Ephemerides quoquo modo faciunt. Illic sanè compensare studebo quidquid hîc tempus me deficit, minimè voluntas. Experimentis quæ ad illustrandam historiam de ruminantibus & ruminatione requiruntur intentus, præterita æstate Ciconiam inter alia dissectui, quòd apud *Ælianum* legissem id animalium genus pullis suis antea deglutitum cibum refundere, quæ actio mihi affinitatis plurimum habere videbatur cum ruminatione, atque etiam differre ab eo quod columbæ factitare consueverunt, pipionibus suis escam reddentes: namque ingluvies est columbino generi, triplici anfractu insinuata, qua ciconiæ penitus destituuntur, utpote quibus etiam *Fabricius ab Aquapendente* ventriculum unicum tribuit. Igitur re inspectâ, & gulam valdè amplam reperi, & ventriculum in alvo vastum ac planè carnosum atque callosum, aliter tamen configuratum quam anseribus & gallinis, è quarum ventre nihil potest vomitu aut aliâ ratione sursum expelli, ob musculorum & callosum pertinaciam & conjunctionem arctissimam. In ciconiæ ventre laxiora erant omnia, & fibræ carneæ robustissimæ ac penitus musculosæ utrinque ex intermedio centro anguloso excurrentes in amplum orbem conjungebantur, superstitite insigni cavitate ad escam recipiendam. Fibris istis se repente constringentibus fieri omninò potest, ut per gulam iterum ejiatur, quidquid fuerat ingestum cibi. Exstat & aliud singulare naturæ artificium, limbus nimirum aut valvula rugosa propè pylorum, ita connivens, ut dum venter fortiùs commovetur, præcludendo caveat, ne quid crassamenti impetuosè ad intestina penetret. Ante ventriculum in stomacho observabatur sinus ille glandulosus, quo volucrum plurimæ gaudent, succum fundente instar fermenti efficacem ad resolvenda alimenta. In ventriculo nihil præter scarabæos & cantharides devoratas reperi; succus autem glandularum stomachicarum penè croceus erat ac turbidus. Non ignoro Ex-

cellen-

cellentissimum *Job. Jacobum Wepferum nostrum* de ciconiæ ventriculis Ephemeridum Decuria I. Anno II. Obs. CCLI. curiosa multa literis consignasse, at neque hoc, quantumcunque est, superpondii ingratum aut incuriosum fore confido, cui iconem, quæ adhuc desiderari posse videbatur, adungere libuit; ubi A. gulæ abscissæ portionem denotat, B. bulbum stomachi glandulosum, glandularum basibus orbicularibus transparentibus; CCC. ventriculum ipsum, ovi formâ, fibris carneis tanquam radiis undique à centro ad circumferentiam deductis: D. Centrum angulare nerveum, seu tendo, cui ex adverso alius intelligatur oppositus. E. pylorus cum intestinorum principio.

Fig. XXIX. vid. p. 208.

OBSERVATIO XCVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

De

Cervæ Cornutæ.

Curiosè dum perlegi Observationum Curiosarum Annum 9. & 10. offendi, quod Excellentissimus Dominus Langelottus Observ. 88. adduxit Cervam cornua habentem. Id uti oppidò rarum & singulare est, ideo quid in hocce passu legerim, adducere operæ pretium esse duxi. Colerus lib. 14. Oeconom. de Venation. cap. 35. ubi agit de Cervo & ejus natura, hoc habet, id quod ejus verbis Germanicis hîc exhibeo. Johannes Langius scribet in seinen Epistolis Medicinalibus daß ein Marggraff zu Baden eine Hinde oder Hirsch in gefangen / welche Hörner oder Geweyhe gehabt / und dieselbe Hörner hab er dem Könige aus Franckreich verehret / und der König habe sie auch in seinem Garten inwendig nicht weit von der Thür an die Wand annageln und auf ein Tafel ein die Zeugen darbey schreiben lassen / so über und bey dieser Jagt gewesen und es selber mit angesehen haben. Quod non una eademque fuerit cervæ, circumstantiæ explanant,

explanant, ideò roboratur adducta Observatio, celeberrimique Morhofii Elegia & huic applicanda cervæ.

SCHOLION.

Locum hunc in *Joh. Langii lib. 1. epist. med. 70.* in qua de varia stirpium, frugum, animalium, & humani sexûs metamorphosi agit, invenio; Locum integrum adnotâsse huc, è re præsentis fore, arbitratus: *At illud majori admiratione dignum, in utero cervi, quem Illustriss. Princeps Henricus, Comes Palatinus, propè Oelwângch ceperat, cornigeri dum evisceraretur, repertum fuisse hinnulum, membranulis circumseptum. Cervos quosdam naturam sexûs variare, cornua, virilia cervorum arma, attestantur, quæ cervos quandoque gestare observatum est: quali Marchio quidam Badensis olim capta, ejus cornua Regi Gallorum dono miserat, quæ Ambasi in Regio horto prope januam interiorem parieti affixa, subscriptis in tabella testibus, qui venationi interfuerant, cernuntur. Quod cum Naturæ saltem lusum innuat, sexûs mutationem, quam præfatus clar. Autor ostendere hîc conatur, non evincere, obiter notare adlubescit. Conferantur, quæ simili de materia *Vlyss. Aldrovandus in lib. de quadruped. bisulc.* protulit.*

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO XCIX.

D. BENJAMINI SCHARFII.

De

Lactis copiosa quidem & diuturna è mammis mulieris gravidæ, at innoxia effluxione.

Q

Uamvis *Hippocrates V. Aphor. 52.* expressè pronunciet; ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχέσθῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῆ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει, ἢν δὲ σπυρτοὶ οἱ μαζοὶ ἔωσιν, ὑγιαϊνότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει; Novimus tamen mulierem primariam 28. annorum plethoricam & primiparam, cui à quinto

con-

conceptionis mensē usque ad tempus partus singulis diebus maxima lactis copia è mammis sponte effluxit, ita, ut quantitas effluentis lactis ℥iſſ. quotidie non solum æquaret, sed per continuum hunc lactis effluxum mammæ etiam satis extenuarentur, salvo tamen & robusto permanente foetus motu. In consilium vocatus effluxum hunc à nimiâ tam sanguinis, quàm alimenti copiâ provenire arbitratus sum, ideoque, ne foetus à nimiâ sanguinis copiâ obrueretur & suffocaretur (sicut in diversis gravidis mulieribus plethoricis, quarum foetus à nimiâ obruente & suffocante plethorâ ob repudiatam & averſatam Venæsectionem fuere extincti, observari licuit) mulieri huic autor fui, ut sanguinem per sectionem Venæ Medianæ in brachio detrahi patiatur, quam etiam ternis repetitis vicibus in utroque brachio institui & singulâ vice ℥vj. sanguinis detraxi, quo facto effluxus ille nimius, adhibito insuper victu tenuiori, conductisque in auxilium ligaturis partium inferiorum adjunctoque modico corporis motu, non penitus quidem evanuit, ad ℥iſſ. tamen remisit & in hâc quantitate usque ad tempus partus perseveravit, quo elapso foetus satis robustus & perfectus est subsequutus in hunc usque diem superstes.

SCHOLIUM.

Simile abundantis in prægnante lactis exemplum recenset Exc. D. Vit. Riedlinus in *Centur. Obs. 100.* Cui imprimis addendum, quod Nob. D. Hannemannus in *Vol. 3. Act. med. Hafn. Barthol. Obs. 16.* notaverat, in paupercula, pane licet atrofolum vesceretur, undamque biberet, observatum; & superioris decuriæ anni 6. & 7. observ. 70.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO C.

D. BENJAMINI SCHARFII.

Aquæ ex utero prægnantis, II. ante partum mensibus quotidianus quidem, at innoxius effluxus.

HUmorem, qui aquæ ad instar paulò antè partum ex utero prægnantium, ad lævem, lubricam & facilem viam foetui per uteri collum exeunti parandam, effluere consuevit, in membranâ foetum in utero immediatè cingente, amnios dictâ, contineri, inque eò foetum, ferè natare notissimum est. Humor hic naturaliter non effunditur, nec continens ejus rumpitur, nisi partu instante & foetu membranas se involventes lacerante. Præternaturaliter verò nonnunquam contingit, ut membranæ foetum in utero continentes variis ex causis vel rumpantur, vel nimium quantum dilatentur, ita, ut per eas humor ille inibi contentus vel subitò & copiosè in disruptione, sensim verò & paulatim factâ dilatatione ex utero profluat vel destillet; Quod si contingat, malum ut plurimum signum vel partus laboriosi, vel foetus imbecillis & ægrotantis, aut planè abortus futuri à Medicis habetur. Mulierem tamen hic locorum novimus, cui duobus ante partum mensibus singulis diebus aqua sensim ex utero effluxit, unde perterrita consilium petiit. Quamvis verò dubiam proposuerim prognosin, malumque vulgò haberi signum hunc multo ante partum tempore contingentem effluxum monuerim, bonâ tamen spe eam erexi, cum aqua jam dicta non confertim ex utero proruat, sed paulatim & sensim destillet, sicque dilatationem potiùs, quam rptionem membranarum foetum cingentium denotet; Ut tamen non bonâ solùm victûs ratione, verùm etiam internis externisque foetum roborantibus medicamentis (licet foetus motus

fatis

fatis robustus & liber observetur) utatur, autor fui & sequentia præscripsi:

- I. ℞. Aquæ fl. borrag. bugloss. aa. ℥ij.
 cordial. frig. Bals. Embryon. aa. ℥ij℥.
 Succ. granat. Aurant. aa. ℥j.
 Syr. rub. Id. Corallor. cort. Citr. aa. ℥i℥.
 Tinct. corallor. ℥ij. M. D. S.

Stärck Liquor, alle drey Stunden drey Löffel voll davon
 zunehmen ꝛ.

- II. Externè ℞. Fol. Rosmarin. Meliss. Basilic.
 Flor. lavend. rosar. aurant. aa. M℥.
 Caryophyll. macer. cinamom.
 Nuc. Mosch. cardamom. aa. ℥ij℥.

M. & grossè concis. contus. asperg. ol. cort. citr. au-
 rant. aa. ℥℥.

ol. cinamom. gtt. v. caryophyllor. gtt. vij.

Vin. Hispan. q. s.

Includantur sacculo ex syndone confecto, imponantur Um-
 bilico. Hisce adhibitis & continuatis, partus justo elapsotem-
 poris spatio, licet aqua extillans parùm remiserit, felicissimus
 contigit, puerque elegans & robustus in lucem est editus,
 quamvis, aliquot post hebdomadas, epilepsiâ obierit.

OBSERVATIO CI.

D. BENJAMINI SCHARFII.

De

Mensium per os exeuntium curatione.

Virgo 21. annorum plethorica corripitur aliquando,
 post diurnam mensium suppressionem, improvise
 vomitu sanguinolento per 3. dies continuante, unde
 de salute sollicita vicinis rem explicat, qui partim vas
 in pulmone ruptum, hincque, ob presentaneum mortis pe-
 riculum, nullis utendum esse medicamentis asserunt, partim

verò, ut, ad compescendum vomitum, aquâ menth. simpl. utatur suadent, quorum consilio obtemperat & vomitum hoc remedio feliciter compescit. Læta de felici hoc successu graviora mala non metuit, at mense elapso sanguinolentus hic vomitus iterum redit, quem & vulgari hoc medicamento iterum sistit, eodemque subsequente mense iterum redeunte, ad consuetum hoc medicamentum tanquam ad sacram confugit anchoram, illudque toties, quoties ab hoc vomitu sanguinolento affligitur, repetit, tamque diu in ejus usu perseverat, donec virium exquisitus languor, appetitus planè depravatus, capitis dolor continuus, lumborum & crurum extrema gravitas, respiratio maximè difficilis, aliaque talia, quæ circa suppressionem mensium contingunt symptomata, accedant. Hisce observatis vomituque cruento iterum recrudescente, malum mihi aperit & meum efflagitat consilium; Cùm igitur viderem & perpenderem vomitum hunc singulis mensibus semper circa novilunium & consuetum lunaris tributi persolvendi tempus accidisse & rediisse, Virginem esse plethoricam & suppressioni mensium obnoxiam, vomitum hunc cruentum non à ventriculo, non ex pancreate, non hepate aut liene provenire, sed nihil aliud esse, quàm mensium in utero stagnantium & per os exeuntium expurgationem à naturâ vegetâ & sanguini stagnanti exitum quærente institutam, significavi, hincque de utendis aperiensibus monui & sequentia præscripsi:

I. Vinum Medicatum, quod

R. Rad. V. aperient. aa. ʒj. cichor. exoss. filic. aa. ʒß.

bryon. ʒiß. Ir. nostr. ʒv. gialapp. spir. vin. irror. ʒiij.

Herb. cusc. meliss. puleg. scolopendr. aa. Mj.

Fol. Sen. el. ʒiß. Summit. absynth. pont. Mß.

Flor. genist. cheir. aa. Mß. cent. min. Mj.

Sem. anis. fœnic. aa. ʒij. cartham. probè contus. ʒj.

Cinam. Caryophyll. Macer. aa. ʒj.

Sal. tart. ʒiv. concis. contus. D. ad chart. S.

öffnende Species zum Kräuter Wein ꝛc.

Hoc cum officio suo deesse non videretur, excepit V. S. in talo 3. ante novilunium instituta diebus, quam secuta est sequentis Electuarii & subsequenti Misturæ præscriptio.

II. R. Conserv. rad. scorzon. cichor. aa. ʒijß.

fumar. meliss. borrag. aa. ʒß.

Condit. cort. aurant. citr. aa. ʒiij.

Spec. Diarhod. abbat. diapler. Archont. aa. ʒß.

Pulv. rad. cichor. cort. cappar. aa. ʒij.

Limat. martis subtil. ʒijß.

Brod. rad. cichor. condit. ʒij. F. Electuar. S.

öffnender Zucker Dos. ʒij. horâ nonâ antemeridianâ & quartâ pomeridianâ corpus modicè movendo.

III. R. Essent. martis aper. cum Sal. Armon. parat. ʒß. Tinct. tartari ʒij.

Elix. Propr. ʒiß. M. D. S. öffnende Mistur.

Dos. gtt. L. horâ 6. matutinâ & 5. vespertinâ.

Hiscæ adhibitis & per intervalla repetitis medicamentis purgantibus observatâque diætâ exquisita vomitus cruentus unicâ duntaxat vice, in exigua tamen quantitate, rediit, postea verò penitus emanfit.

SCHOLIUM.

Aliud Vomitus ejusmodi sanguinei, quem suppressa menstrua concitarunt, curati exemplum *Dec. I. Ephem. harum Ann. I. obs. 95.* recensuit; nec non *D. Bernh. Verzascha obs. med. 13. Mart. Rulandus cent. 3. cur. 4. & cent. 4. cur. 67.* atque *Gregor. Horstius part. 2. obs. med. lib. 1. obs. 33.* Quorum blandiori methodo, sanguinis exitum quærentis derivatio à superioribus partibus ad consuetum locum si fiat, feliciter progredi licet, quàm si violento conatu, non referato priùs fonte, sanguini exeunti fores naturales claudantur; qualem ab adsumto medicamento adstringente & opiato letalem casum profert noster *Exc. D. Wedelius Opiolog. cur. lib. 2. sect. 3. cap. 3.* Rarissimum est, quod *Dominic. Panarolus pent. 1. obs. 6.* de femina habet, quæ ab adolescentia usque in senium, per eandem viam, singulis mensibus superfluum sanguinem evacuaverat. Plu-

res etiam de sanguinis istius per locum illum, simili ex causa, expulsionem observationes aliorum collegit *Schenckius lib. 4. observ. med. & describit, præter Thom. Bartholinum cent. 5. hist. 32. Joh. Rhodius cent. 2. obs. 64.* Quæ, potiori ex parte in Virginitibus dum contigerunt, *Hippocratis* edictum confirmant, *lib. 1. de morb. mulier.* consignatum, frequentius nempe viam hanc in virginibus, quàm mulieribus adfectare menstrua, enuncians.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO CII.

D. BENJAMINI SCHARFII.

Monstrum à constrictione.

Monstrum, cujus figuram præsens indicat delineatio, anno 1680. ipsis Calendis Maji in oppido Ebeleben ab ancilla stuprata nascebatur, uno quidem prædito capite, at in eotres oculi, duo nasi, ora duo, menta duo, aures duæ, postea in corporis superficie unicus quidem thorax, at duo ventres, in quorum medio abscissus vasorum umbilicalium unicus funiculus prominebat, duo muliebria membra genitalia, duo ani, quatuor brachia & manus quatuorque pedes erant conspicui. Causa tam monstrosi partus ex ancillâ, matre hujus monstri, quæ sita, talis reddebatur, se videlicet clanculum stupratam & imprægnatam vestimenta tam arctè constrinxisse, ut nemo fuerit, qui ob arctissimam corporis compressionem, in gravidationem sentire potuisset, hinc factum esse suspicabatur, ut hæ gemellæ, quæ à natura intendebantur, in foetum tam monstrosum abierint, quæ causâ non absque fundamento prolata videtur; Cùm enim corpus gravidarum nimium constringitur, locus foetui augendo denegatur, quem deinde facile posse coalescere vel alio modo corrumpi, res est in propatulo: Caveant ergò sibi mulieres gravidæ ab hâc superbâ corporis gravidi arctissimâ constrictione,

Fig. 31. f. 254.

Fig. 30. f. 264.

Fig. 33. f. 278.

etione, ne, mansuetissimâ Dei facilitate & gratiâ abusâ, tales edant partus monstrosos.

~~Fig. XXIX.~~

SCHOLIUM.

Cum de rebus physicis conjecturas rationi innixas liberè proferre, nemo Eruditorum prohibeat, idem etiam mihi licitum fore, arbitror. Quamvis autem arctam corporis compressionem gravidis non uno modo nocere posse, haud sit negandum, id quod de pectoris strictura alii jam notarunt, fœtum tamen hunc gemellum in principio gestationis fuisse separatum, & ab arctiori demum illa abdominis constrictione coaluisse, mihi vix persuadere possum: tum quod situs partium, quantum ex delineatione colligitur, id vix permittat; tum plurimas meretriculas, clanculum imprægnationem itidem strictissimis ligaturis occultantes, fœtus tamen benè formatos & perfectos parere videamus. Japonicæ sanè feminæ, referente *Arnoldo Montano in descript. Legation. Batav. ad Imper. Japon.* ventres mox à conceptione facta fasciis constringere solent, persuasæ, nî fortiter ligatæ fuerint, partum excludi non posse, fœtus nihilominus perfectè formatos, nec compressis aut malè locatis membris præditos parientes. Prætera cum magnus hiatus in duobus hisce corpusculis, dum conjungebantur, fieri debuisset, nullum autem omnino cicatricis indè enatæ vestigium observetur; caput etiam rotunditate suâ & brachia ac pedes &c. naturali figurâ sint præditi, quæ sanè omnia incurvari ac comprimi unâ, imò multò promptiùs debuissent, non parvum hinc dubium enascitur. Prostant denique tot alia gemellorum connatorum exempla, quos ab hujusmodi ligaturis, aut alia violentia externa fuisse conjunctos nemo dixerit; si, præterquam quod duo capita, justumque brachiorum ac pedum numerum habuerint, unicum tamen cor, hepatis &c. in eis fuisse repertum, consideretur; quale, præter alios, *Joh. Riolanus in diss. de monstro Lutetia nato, Nicol. de Blegny Zod. med. Call. Ann. 1. Mens. August. obs. 4. & Mens. Octobr. obs. 2.*

obs. 2. atque Consilia Med. Thiermairiana in append. lib. I. delineârunt; quomodo enim duo ex. gr: corda in unum absque vitalis sanguinis effusione, & consequenter vitæ dispendio, concrefcere possint, haud video. Unde errorem hîc lusumve Naturæ subesse, credere malo, quæ in uno illo ancillæ ovulo duas cicatriculas connatas efformaverat, ex quibus dein, à semine masculino fœcundatis, connatos etiam duos fœtus fuisse prognatos, mirum videri haud potest. Conferantur, quæ in additamento ad observ. 13. Hellvwig, olim simili in materia prolixius examini subjeceram.

[*Luc. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO CIII.

D. BENJAMINI SCHARFII.

Asthma paralyticum siccum curatum.

Vir nobilis 40. annorum temperamenti frigidi & humidi, coloris pallidi totiusque corporis macilenti post improvisam iracundiam cibo satis crudo & *δυσμετέω*, ut farcimine fumo indurato & pernis se replet haustumque cerevisiæ minus defæcatæ superbibit; Hinc lecto se tradens non semel ibidem in amplexum novæ adhuc nuptæ ruit & venereis utitur deliciis, quibus peractis somno obruitur satis profundo. Expergefactus maximè difficilem & laboriosam sentit respirationem, artuum lassitudinem, aurium tinnitum, visûs hebetudinem pulsumque debilem, & respiratio de horâ in horam fit difficilior, rarior & laboriosior, thorax ægrè admodum movetur, tantaque difficultas respirandi capit incrementa, ut & suffocationis immineat periculum, reliqua benè se habent, nihilque ampliùs desiderat, quàm ut respiratio libera reddatur & suffocatio impediatur. Medicus ex vicinia in consilium vocatus varia præscribit medicamenta pectoralia, resolventia ac incidentia, quibus efficit quidem, ut affectus quandoque remittere videatur, qui tamen paulo post eò vehementius

mentius affligit & revertitur, unde æger de vitâ non solum sollicitus, sed moræ etiam pertæsus, & meum requirit consilium; Hinc, cum viderem optima & decantatissima remedia pectoralia Antiasthmatica nihil effecisse, consideratis circumstantiis asthma hoc nec humidum, nec convulsivum, sed paralyticum esse asserui, ejusque causam in denegato & impedito Spirituum animalium in organa pneumonica influxu consistere pronunciaui; Nec me fefellit opinio, paucis enim post hanc assertionem diebus idem Ægrotus & paralyti in brachio sinistro corripitur omniaque recrudescunt prædicta symptomata, ideoque ad Spirituum restorationem, sanguinis pituitosi correctionem & nervorum obstructionem removendam spirituosâ, balsamica & volatilia præscribo, quibus adhibitis, enim non respiratio solum brevi fit liberior & facilior, sed sensus etiam brachii redit, quem & motus quoque felicissimo cum successu sequitur, periculoso hoc asthmate quinto demum mense remittente & in hunc usque diem non redeunte.

Formulæ præscriptæ fuere tales:

I. ℞. Spir. theriacal. camphor. anth. lumbricor. aa. ʒij.

Lavend. lil. convall. aa. ʒiij. C. C. sal. armon. aa. ʒiʒ.

Tart. urinof. ʒj.

Sal viper. succin. C. C. aa. volat. ʒʒ.

Essent. castor. ʒijʒ. ol. succin. ʒj.

MDS. Resolvende Mistur. Dosis ʒj. singulis 3. horis in vino. Externè brachii juncturas, nucham & dorsi spinam, nec non pectoris regionem sequenti inungere Spiritu curavi.

II. ℞. Spir. lumbricor. formicar. aa. ʒijʒ. cochlear. ʒiʒ.

sal. armon. ʒʒ. ol. succin. lavend. aa. ʒʒ.

MDS. Eufertlicher Spiritus.

Hiscæ solis adhibitis & continuatis felicissimè evasit.

OBSERVATIO CIV.

D. BENJAMINI SCHARFII.

Febris quotidiana Uretico-Sputatoria.

INter varias febrium hæctenus mortales affligentium copias & sequentem, haud ita pridem, annotare licuit febris quotidianæ Uretico-Sputariæ speciem, dum Juvenis 24. annorum temperamenti calidi & humidi febre corripitur indies revertente, præcedente horrore & frigore quidem levi & brevi, calore verò eò intensiori, qui ad VI. horas durabat, subsequente. Hanc febrim per tres solidas furere permittit hebdomadas, nihilque ad illam profligandam petit remedii; Imò totum negotium (ut vulgi perversus mos est) naturæ commisit, nisi à nimia (durante paroxysmo) & continuâ tam urinam reddendi, quam salivam expuendi irritatione, hincque subsequente summâ virium dejectione ad requirendum medicum coactus fuisset; Quoties enim & quamprimum febris invadebat paroxysmus, toties salivam & urinam reprimere vix poterat æger, sed continuè jam salivam, jam urinam in maximâ quantitate egererat, ita ut ne momentum quidem ab hac urinam & salivam egerendi irritatione liber esse posset. Causam hujus mali partim in sale bilis volatiliori, mediante effervescentiâ febrili, ad glandulas salivales copiosius delato seroque admixto & eidem materiam tam copiosiore, quam rariorem & fluidiorem conciliante, partim verò in acrimonia succi pancreatici serum justò acrius reddente, & vesicam ad continuam urinæ expulsionem irritante consistere putavi. Curam itaque hoc modo aggressus sum & tale præscripsi Purgans.

℞. Extract. Mechoacann. ℥iſs. cnicopharmac. ℥j.
 Resin. Gialapp. ℥ij. Diagryd sulphurat. gr. XV.
 Ol. anif. gtt. iij. M. F. Pilulæ justæ quantitatis S.
 Purgir Pillen auf 3 mal.

Diaphoreticum tale, acrimoniam seri temperans, sæpius reitandum ordinavi.

℞. Spirit. theriac. camph. ʒʒ. C.C. Sal. armon. aa. ʒiʒ.

Essent. anod. ʒj. M. D. S. *Sonderliche Schwitz-Mistur.*

Dosis guttæ L. ad LX. in vino.

Hiscæ adhibitis remisit quidem nimius urinæ & salivæ egerendæ conatus, nondum tamen planè evanuit, quapropter & sequens exhibui.

℞. Aquæ plantag. endiv. portulac. aa. ʒiv. Succ. cydon. rub. Id. aa. ʒij.

Syr. corall. ʒiʒ. portulac. rub. Id. aa. ʒj.

Træ. corallor. ʒij. anod. ʒj. Pulv. absorbent. ʒiʒ.

M. D. S. *Anhaltender Liquor, offte 2. Löffel voll davon zu nehmen.*

Quo usurpato & ad dies 6. continuato omnia, cum Deo symptomata remisere.

OBSERVATIO CV.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Ossibus Draconum verè existentium & eorum usu.

Quinque circiter milliaribus Græcis, quæ est Metropolis Inclyti Ducatus Styriæ, non procul ab arce Bernegg, cernitur mons vulgò Rettelstain nominatus, in quo est Caverna 2. milliarium (ut fertur) longa; inde ossa varia Draconum (ut creditur) deportantur. Ego curiositate ductus misi eò bis exploratores, qui mihi cistam plenam variis ossium fragmentis attulerunt, quæ omnia fodiendo ex terra eruebantur. Inter cætera erant quasi adhuc integra & non multum cariota 4. ingentia capita diversæ magnitudinis, ejusdem tamen figuræ, dentes molares ultra 200. Canini, quos & arma vocant, numero ferme 100. Incisorii pauci,

maxillæ inferiores 4. unguæ 10. vertebræ aliquot, femora miræ crassitie, costæ spuria plures, quibus admixta erat particula, ut ebur polita, cranium hominis repræsentans. Hæc omnia apud me detineo cum spe quod sim integrum sceleton acquisiturus; hac de causa animus est, hac æstate, Deo vitam & sanitatem largiente, cavernam istam adeundi, ut omnes loci circumstantias exactiùs observare valeam.

Non opus erit clavâ Herculis, vel Ariadnæ placentulis; nam facile est cum Draconibus mortuis dimicare.

Cum hæc ossa hinc & inde in Provincia divulgentur & ab aliquibus circumforaneis ac Impostoribus pro veris unicornu ossibus vendantur, placuit de eorum usu & effectu solitè inquirere. Quare à pluribus mihi relatum fuit, ossa hæc magnam virtutem habere in Epilepsia, febribus malignis, arthritide vaga & dysenteria. Data & mihi fuit occasio periculum faciendi; nam cum animi oblectandi causâ per pratorum declivia ambularem, repenti fallente pedis vestigio in terram lapsus horrendam in metatarso contusionem cum probabili ossis fissura perpeffus fui. Orti sunt in parte læsa dolores acerbissimi cum continuis punctionibus & inflammationibus, nullis malacticis mitigabiles. Abripio itaque ossium Draconum fragmenta, in subtilissimum pulverem tero, cum albumine ovi in pultis formam redigo, applico, & ecce illico tumor & dolor remisit. An hic effectus pro manaverit ab aliqua refrigerandi, exiccandi, repellendi & adstringendi facultate, vel à proprietate quadam occulta, ambigo; nolo autem habere sympathiam cum Draconibus.

Conferantur huc illa quæ in Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Ann. 3. Observat. 139. 194. & Ann. 4. 5. Observat. 170. allata sunt,

OBSERVATIO CVI.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Cæcitate ex remedio superstitioso.

VOcatus ad quendam Reverendissimum Abbatem ex morbo languentem, in itinere adductus fuit ad me puerrusticus 15. annorum, optimi corporis habitûs, sed totaliter visu destitutus. Nulla aderat fluxio, nullus dolor, nulla apparens macula, nisi quòd oculorum pupillæ ampliores nigrioresque, sicut illis qui guttâ serenâ laborant, extiterint.

Causam morbi inquirenti respondent, puerum nunquam aliquo affectu oculorum vel capitis laborasse, nec Parentes aliqua tali labe affectos fuisse, sed eum ante medium annum incidisse febrim tertianam, ad quam curandam adivit Venatorem quendam Medicastrum, qui ipsi chartulam certis characteribus insignitam (uti pluribus aliis medebatur) contra hunc morbum devorandam præbuit.

Vix schedulâ deglutitâ tanta perturbatio capitis & in eo sonus obortus fuit, ut ipsi non aliter visum fuerit, quàm si omnes totius mundi (sic illo referente) campanas pulsari audiisset. Hanc metamorphosin statim excepit omnimoda visus privatio. Ordinavi illa quæ nervos opticos ab humorum infarctu liberarent, caput & oculos roborarent, sed omnia incassum.

An non pœna Dei hæc sat manifesta fuit?

OBSERVATIO CVII.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Sanguine caustico.

Religiosus quidam Juvenis Athletici corporis habitus, hepatis tamen calidioris & humoris biliosi feracis, sensit

antrum vitale sibi opprimi, & cordis thalamos ob stagnantes sanguinis rivulos angustari, qua de causa ad venæsectionem velut ad sacram anchoram confugiebatur.

Indicatum, factum: aperitur Vena in brachio, sanguis exilit cum impetu, & gutta unica aberrans cadit ad denudatum brachium cum tanto doloris & ardoris sensu, ut vulneratus ad ejulandum coactus fuerit. Exusserat enim non tantum cuticulam, excitatâ in ea vesiculâ, sed etiam subjectam cutim cum eschara, ut etiamnum cicatricis appareant vestigia: Phlebotomon in cuspide livido tinctum colore tam friabile fuit redditum, ut levi attritu in particulas abierit.

Observavi etiam in hoc Reverendo Juvene humores, vel ipsam massam sanguineam tam acrem & corrosivam sæpè fuisse, ut per alvum, urinam, vomitum, tussim non tantum sanguinem sed etiam carunculas membranulis & venulis conspicuas egresserit.

Curavi illum moderatè evacuantibus & Epiceraisticis, vivit etiamnum sanus & incolumis, facetus, moribus autem modestus, cujus Nobilissimus Parens fermè 80. ætatis annum attigit.

Juvenilis ætus justa temperies Senum.

SCHOLIUM.

Quod in morbis à Venenis assumptis & pestilentialibus oriantur carbunculi & carnis exustiones, facilè concipio; verùm quomodo in naturæ laboratorio fiant salificationes, calcinationes, reverberationes, altioris mihi videtur indaginis.

OBSERVATIO CVIII.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De

Miro effectû Tabacî.

Chirurgus mihi notissimus & à mea directione dependens, curationem suscepit cujusdam Juvenis Rustici, cui

cui in terram lapso femur dextrum à rota currus onusti ita contusum & contritum fuit, ut caro musculosa denudata ab ossibus quasi divulsa cerneretur. Diu actum fuit mundificantibus, siccantibus sarcoticis, epuloticis, sed continuus humorum affluxus omnem operam & vim medicamentorum elusit. Pulverem Tabaci utpote herbæ vulnerariæ asperit parti læsæ, sed vix hoc facto, patiens ad enormem Vomitum fuit concitatus. Retulit mihi inopinatum hoc symptoma prædictus Chirurgus, quod ex naturali causâ forsan ortum suspicatus, jussi ut insersionem hujus pulveris repeteret; Dictum factum, semper insersionem immediatè sequebatur vomitio. An vellicando nervosum genus, & stomachum in consensum trahendo, vel communicando Vapores, hæc anacatharsis excitata? Utrumque videtur probabile; totum enim corpus, ex doctrina Hippocratis, & ab experientia Unguentorum Mercurialium, est conspirabile & confluxile.

Fateor equidem & mihi stomachum moveri, si odorem fumi Tabaci naribus etiam à longè excipiam. Eliminarem sanè & proscriberem ex foro medico hanc herbam, si in mea potestate foret, propter tot nocumenta, quæ à Simone Pauli Commentar. de abusu Tabaci allata sunt, sed nolo offendere Clarissimos Viros, Thomam Bartholinum & Diemerbroekium, quos esse Tabacophilos testantur, illius Consilium de anatom. præct. fol. 18. hujus verò tract. de peste. *Cuiq; ergo placeat fumus odorque suus.*

OBSERVATIO CIX.

D. ADAMI à LEBENWALD.

De.

Visci querni admiranda Virtute.

Quercum arborem Jovi sacram & Panacæam omnium morborum esse credidit antiquitas.

Folia, cortex, capulæ, glandes, lignum, carbones, uvæ, muscus, fungus, in usum medicum veniunt

niunt non contemnendum. Omnibus autem palmam præripit Viscum, quod non ex turdorum excrementis, ut aliqui opinantur, sed ex succo nutritivo vel luxuriante arboris nascitur.

Referam observata. Monialis quædam à gravissimis morbis devicta, convulsionibus totius corporis agitabatur excepto brachio illo, in quo Rosarium ex ligno Visci querni elaboratum & circumvolutum portaverat. Hoc solum à motibus immune, imò (quod mirum dictu) etiam post mortem rubicundo & florido colore, quasi vivifico nectare perfusum cernebatur. Quantum valeat unguentum illud, quod ex cortic. med. Visc. q. & butyro Majali conficitur, in mucilaginoso humore pectoris extergendo, testantur illi qui pro Phthisicis habiti sæpe ex continuato ejus usu intrinseco & extrinseco optatæ sanitati restituti sunt.

Verum est itaque diverbium:

In Verbis, herbis, ut creditur, atq; lapillis

Magna latet Virtus, Visq; Vigoris inest.

OBSERVATIO CX.

D. DAVID SPIELENBERGER.

De

Vermibus nivalibus.

Mitto hîc curiosum quid, à paucis observatum. Præterito mense inveni illud, pugni magnitudine conglobatum, in campo supra nivem, ad duarum spithamarum altitudinem terræ incumbentem, cum liquescere jam inciperet. Parvuli admodum sunt vermiculi, quorum nonnulli supra nivem reptabant, alii verò elatis minimis alis, Sole splendente, avolabant. Nunc mortui fortem terreum odorem spirant, & per microscopium observari merentur. An ex nive vel terra ortum habuerint, divinare nequeo. *Ex literis Leutschoviâ Vratislaviam 1683. M. April. ad D. D. Gottfr. Schulzium datis. Fig. XXX. vid. p. 254.*

SCHOLIUM.

SCHOLIUM.

DE vermibus nivalibus multi scripserunt, quos cum partim Exc. Dn. Car. Raygerus in obs. 89. Dec. 1. Ephem. harum Ann. IV. jam denominaverit, recensere hinc foret superfluum. Ut verò similem vermium cum nive in Hungaria ex aëre delapsum idem notavit, ita & præsens Observatio eandem vermium, licet specie planè diversorum, in dicta Hungaria generationem innuit. Verùm an, & quomodo in nivibus producantur talismodi insecta, præter alios, in primis Cl. Gothofr. Voigtius in diss. de nivis albed. Gustavovi A. 1669. editâ, sect. 3. quæst. 2. & 3. explicare conatus est; priorem quæstionem affirmativè decidendo, idque tum plurium Doctorum ac celeberrimorum Virorum testimonio comprobando, tum contraria Mercurialis argumenta enervando; circa posteriorem verò, calore & putredine, quæ à Cardano aliisque in medium adducuntur, rejectis, ad semina horum vermiculorum, cum materia futuræ nivis sursum attracta, postea cum nivibus descendente, & sub illis exclusa recurrendo, magnique Sennerti expositione in Hypomn. phys. 5. cap. 8. hoc illustrando. Nec sanè ad aliud quid commodius, quam ipsum feminium, ab ejusmodi vermiculis suppeditatum, generatio ista referri meretur, atque hoc ipsum quidem non aliud, quam ovulorum specie quod à femellis fuerit exclusum, prius à masculino semine fœcundatum. Vermium enim, insectorum, omniumque aliorum animalium generationem non ex fortuito aliquo pulverum, aut diversorum corpusculorum concursu, vel putrescentium corporum tabe procedere, cum id præcipuè artificiosissima eorum ex diversis membris facta conformatio, atque exactissima singulorum in eadem specie similitudo haud admittat, sed fœcundis aliorum suæ speciei animalium ovis deberi, satis jam à Viris clarissimis, idque etiam nuper demum ab Exc. nostro Peone Curios. fuit probatum. Unde cur idem de hac Insectorum Hungaricorum specie non sit dicendum, causam nullam video. Quæ licet ex ovulis ortum pariter suum primò habuisset,

se, nullus dubitem, hanc ipsam tamen ex eis exclusionem non ineunte demum vere supra nivem, sed jam dudum antea, & vel in æstate, auctumnove prægresso, contigisse arbitror. Aliàs enim vermiculis hisce permixta integumenta, sive ovulorum membranulæ fuissent conspectæ, quarum tamen ne unica quidem in tanta vermiculorum copia, ad nos transmissa, per microscopium oculis meis sese exhibuit. Unde si quid conjecturari licet, animalcula hæc vel sub foliorum arbore^{or}umve ramorum congerie, vel alibi latibulum aliquod, hyeme adpropinquante, quæsisisse, credere malo; quod uti de muscis intra tabulatorum &c. angustias per hyemem quasi mortuis delitescentibus certum est, & hirundinum quædam rostris, alis, pedibusque invicem conglobatæ implicitæque, sub ipsa quandoque aqua, aut in cavis arborum truncis per hyemem turmatim perdurant: ita nil obstare puto, quò minus & hæc muscillæ magna in copia congregatæ ad similem hyemalem requiem semimortuæ alicubi se composuerint. Cùm autem tempore hyberno, nive in primis copiosè descendente, ingentes sæpè ventorum impetus oriantur, qui obvia quævis magnâ vi disjiciant, iidem ad conglomeratum ejusmodi muscillarum nidum allidentes, illum per aërem abripere, & memoratum in locum, nive antea jam incrustatum, deponere potuerunt; non secus ac portentosos lumbricorum, erucarum &c. pluvias aliquando fuisse observatas, memoratur; donec mense Martio, Sole jam validiores in terrenum globum vibrante radios, & calore suo vivifico torpidos hujusmodi animalculorum spiritus in novos motus fuscitante, priorem quasi in vitam revocatæ fuerunt. Cæterùm tam exigua sunt hæc animalcula, ut congeriem illam supra nivem inventam aliquot eorum myriades continuisse, sit credibile; siquidem nudis ita si inspiciantur oculis, pulvisculos tantùm nigricantes æmulantur; licet per microscopium, quantum quidem in minutissimis illis exsiccatis corpusculis contemplari mihi licuit, binis quodlibet corniculis satis crassis & porrectis instructum comparuerit,

in

in uno verò alteroq̄ue, aquæ priùs immacerato, sex pariter pedesprehenderim.

[Luc. Schröck. L. F.]

OBSERVATIO CXI.

D. JOH. CONRAD. PEYERI.

De

Gemellis monstrosis, coalitis partibus
obscœnis.

INter præteritorum temporum historias, quas in adversaria mea retuli, ea valdè singularis & curiosa est, quam hic referam brevissimè: Vinitoris uxor Scaphusiæ in prædio quodam suburbano anno Christi M DC LXXV. ineunte vere gemellos foeminini sexus difficillimo partu enixa est, coalitis ossibus sacris & partibus obscœnis, monstrosos: quos disseccante excellentissimo *Johanne Jacobo Wepfero* vidimus uterum habuisse geminum totidemq̄ue vaginas, sed vulvam unicam; bina item intestina recta, unum tamen podicem. Mirum sanè, geminato per omnia corpori pudenda fuisse communia.

OBSERVATIO CXII.

D. JOH. CONRAD. PEYERI.

De

Tanaceti pro absinthio usurpati felici
effectu.

QUam communico observationem hanc à singulari amico meo *Jacobo Poirierio de la Ramée Ambasiario* Med. Doct. è Monte Pessulano Kal. Aug. MDCLXXX. accepi: Miles quidam præsidarius in arce Monspe-liensi postquam per improbos Martis labores & malesuadam famem, in febrem lentam incidisset, hydrope tandem obsessus

est, adeo ut aqualiculus sesquipedè amplius exstaret, tumefactis unà cruribus. Luridi vultûs æger cum medicinam *Rossetii* Medici ordinarii fastidiret, & militare stipendium sumtibus impar esse videret, ad absinthium, stomacho ejus gratum, tanquam ad certam salutis anchoram se conferre decrevit. Verùm specie delusus pro absinthio obvium tanacetum arripuit, & radicitus evulsit; quo in aqua decocto ad mediæ partis consumptionem, cum cyathos duos exhausisset calidè, sitim auspicatò sedari sensit, qua dirè torquebatur, fassus potione istâ sibi nihil unquam obtigisse gratius. Horis tribus post copiosè minxit. Sic dum pellebatur causa morbi, fugiit venis & aquosus albo corpore languor.

OBSERVATIO CXIII.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Diureticorum & in specie pulveris Saxifragi Volckameriani utilitate in Hydrope.

Diureticorum maximam vim esse in Hydrope evacuando olim & hodie firmatum est. Exemplum adducam de Pulvere saxifrago Amplissimi D. D. Volckameri, Helianthi nostri, quo stabilienda est sententia. Jctus gravissimus & felicissimus, Advocatus Cancellariæ Würtenbergicæ annorum quinquaginta & novem, post dispnœam & tussim vehementem Asciticus factus cum tumore pedum, scroti & abdominis, multa sumsit inefficaciter ad serum deturbandum & roborandum viscera; nempe laxantia, diuretica, diaphoretica tam ex simplicibus euporistis (ut de ononid. lixivio benedicto) quàm compositis, donec umbilico sponte rupto multum seri crassi effluerit, nondum tamen sequente integrâ valetudine. Deinde ex Consilio Exc. D. D. Job. Sebastiani Schickardi, Physici hâc mecum accedentis, qui experimentis aliquot obser-

observavit, pulverem dictum Stutgardiaë in calculo usitatissimum, Asciticos quosdam juvisse, eundem sumsit diu, & quidem usque ad grana decem cum vehiculo convenienti, & imprimis decocto fl. cyani, unde urina copiosissimè fluere cœpit, quæ antea etiam quibuscunque non poterat provocari. Denique accessit diarrhœa per dies ferè octo, ex qua pedes & abdomen detumuerunt, ipseque restaurantibus cibis & Analepticis remediis in pristinum statum convaluit: usus abhinc valetudinè ad negotia sua sufficiente, nisi quod tussi fatigatus fuerit per tempus aliquod, quam Catarrhus suffocativus secutus est Julio 1683. quo periit vir vitâ longiori dignissimus.

SCHOLIION.

DE pulveris hujus famosissimi & efficacissimi ingredientibus tempestivè colligendis Excell. Autor *Epistolam* scripsit ad Clar. D. D. *Sebastianum Schefferum Præcticum Francofurtensem & Adjunctum Nat. Cur.* typis A. 1669. impressam, de novoque reculam A. 1683. quorum non minimam partem expleant margaritæ, bezoar, & lapides quinque pretiosi; de dosi valde exigua à grano uno ad quina, de usu exemplis monstrato in Nephritide, calculo, tartaro seu calce dentium adnata, in Ictero & Hydrope; tandem de pretio nempe aureo pro uncia dimidia. Sed veram præparationem, quæ dies octo requirat, totamque compositionem silet adhuc Possessor, donec tandem salutis humanæ non denegare exorabitur secretum tam utile.

OBSERVATIO CXIV.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Ischuria ex glandulis in & extra vesicam,
atque sphinctere calloso.

A*gidius Inni* Vietor & civis Stutgardiaë laboriosus, robustus & animosus, à multis annis difficultate quadam urinæ laboravit, quam verò ob negotia ne-

glexit. A. 1679. à Septembri Ischuriam per dies tres passus, cathetere immisso urinam emisit copiosissimam: qua iterum obstructa, & cathetere indito nihil effluxit, doluit autem valdè in immissione, & sanguinis parum effluxit, unde amplius noluit applicari. Hinc post dolores gravissimos, & conatum seu pressionem maximam minxit sed cruenta, & mucosa plurima veluti purulenta. Data multa & diuretica leniora, ut pulvis althææ cum cremore hordei, atque syrupis alth. & fortiora alia sine juvamine, medentibus mecum *Clarissimis Dn. D. Joh. Jacobo Wepfero* transeunte, & *D. D. Joh. Sebastiano Schickardo Physico.*

Scrutantibus postea nobis per anum, inventus est tumor non mediocris versus vesicam, unde calculum conjecimus fortè adnatum aut adfixum, quem tamen nec primâ vice invenimus, nec deinde quærere licuit propter recusantem ægrum & metuentem dolores à cathetere. Duravit ergo diu iste dolor, donec post *febris Octanæ* tres paroxysmos febriculam continuam subsequenter prostratis viribus propter ingentes dolores nono Decembris dicti anni mortuus est annorum sexaginta.

SCHOLIUM.

A Perto cadavere (quod vix exoraveram) omentum pūtridum, multumque feri in abdomine visum fuit. Vesica, quæ potissimum spectanda fuit, carnosâ & crassa tota obsessâ erat multis, excrescentiis glandulosis, & tuberculis, sanguinolentis, interque ea unico sacculo, qui membranam intus nigram ceu uveam oculi, lævigatam habebat; cæterum pelvis ossis ischii ita firmiter adfixa ut vix revelli vel rescindi potuerit, quæque pressa urinam non misit, uti aliàs facilè fieri solet. Dissecta nullum calculum, uti suspicati fueramus, nihil aliud nisi turbidam & mucosam urinam, qualem semper minxit, ostendit, crassa verò valdè & quasi aquâ macerata adspiciebatur. Sphincter qui carneus naturâ debet esse & mollis, callosus, durus & quasi cartilagineus præsertim intus erat, unde quia non poterat voluntariè aperiri vel claudi, tanti dolores ante mingen-

mingendum, unde tam difficilis mictio: qualem constitutionem supra laudatus *Schickardus in octuagenarii Nürtingensis* civis subita suppressione urinæ lethali observavit post sectionem. Renes ingentes & salvi, neque mucos aliquo repleti, ureteres itidem ampli & valdè crassi.

Plura accuratiùs non licuit indagare in festinata & vix impetrata sectione. Mereretur verò inquiri, unde mucus ille tam copiosus venerit, qui calculosis aliàs est solennis, itemque subcruentæ illæ sordes, an per vesicam penetraverint ex glandulosi istis tuberculis?

Simili morbo laborasse, *Franciscum Müllerum* Senatorem Stutgardiensē putavi, qui annorum 64. Anno 1681. obiit, incertus autem, quia cadaver noluit uxor aperiri. Is enim, cum à multis quoque annis difficulter urinasset & præter solitum Januario Anni 1680, sed sine arenularum aut calculorum signis, sed cum frequenti mictione mucos, pedesivit 28. Martii 1681. Canstadium horâ dimidiâ ab hinc dislitum, & gustavit vinum. Rediens in via lapsus est in terram pronus, sine ambulandi impotentia aut alia noxa, deposuit copiosam urinam, ast nocte sequenti stranguriam dolorosam passus cum tumore circa vesicam, cujus gratia clyster, propter hæmorrhoides externas difficulter equidem applicabilis, diuretica data & lubricantia parum juverunt. Increvit enim dolor, tumor auctus vesicæ regionem circumscripsit, Urina pallida sine sedimento, calculi suspicionem fecit, qui tamen per Catheterem non potuit offendi, quemadmodum nec gutta urinæ per eum effluxit. Mitigatus est dolor aliquando flatibus per clysteres expulsis. Primo Aprilis per anum exploratus est tumor versùs vesicam, veluti globus aliquis, qualis in pube observatus est hætenus, unde infessus juxta cum clysteribus facti, oleum amygd. dulc. datum & in vesicam injectum emulsionem frigidæ diuretici præscriptæ, cataplasma emolliens continuatum, quandoque & Manna cum carminativis (quæ multum leniebat) sumpta, consulente mecum supralaudato *Dn. Schickardo*

Schickardo; sed tumor non decrevit, potius augeri sentiebatur, vergens sinistrorsum. Urina interim continuè & involuntariè fluxit mucofa plurima deponens, cum dolore insigni donec Julio mense obiret, me tum absente.

Quemadmodum verò glandulæ externæ vesicam hîc circumdederunt, ita & intus aliquando adnasci observatum est. *In cane* tales inventas esse, *Anni VI. Ephemer. Nat. Cur. Obs. 69.* scripsi. In *Secretarii* cujusdam *Wûrtembergici Schvartzii* nomine vesica, qui diu maximis doloribus & dysuria fatigatus vitam traxit miseram, repertos esse multos tumores & excrescentias putridas, chirurgi adhuc viventes, qui apertioni adfuerunt, mihi retulerunt, quos ipsi cum Medicis ex lapsu cum equo ante plures annos ortum cœpisse judicaverant. Ausim affirmare, quòd *Clar. D. D. Møgling Physicus Pfortzheimensis* ejusmodi vel internis vel externis glandulis Vesicæ laboraverit, quia planè similia passus, quod explorare non datum fuit, ob prohibitam ab illo ipso sectionem.

OBSERVATIO CXV.

D. SALOMONIS REISELII,

De

Cerebello extra Cranium post terrorem
gravidæ à fele imposito.

F*Riderici Ablas* Vinitoris Stutgardiensis uxori gravidæ staturâ justâ præditæ, carnosæ & robustæ, cæteraque sanissimæ tribus septimanis ante statum partûs terminum vicinus quidam *Joh. Jacob Wolff* ex petulantia felem masculum circa collum imposuit, qui aliquandiu partibus collo vicinis adhæsit. Anno 1682. d. 22. Maji enixa est puellum vividum & satis robustum, habentem tumorem in nucha similem scroto humano, in apice bifidum, basi latâ partim nuchæ, partim extremo occipiti adnatum, pilis fuscis tectum, ejusdem

dem scilicet coloris quo felis mas impositus cervici fuit, majorem duabus nucibus juglandibus cortice viridi adhuc involutis, juxta se positis & contiguis; durum & tensum; totum quoque occiput à sero tumentius & convexius apparuit: Quoties alvum solvit, quod ob facum crassitiem magno nixu fiebat, aut si minxit ob sabulum urinæ mixtum, tumores augebantur & tensiores reddebantur. Quia foetus edit, suxit, artus movit, nullumque symptoma gravius urfit, parentes pauperculi tumorem neglexerunt. Cùm verò tumorem incrementa sumere viderent, opem *Domini Christophori Jacobi Beckeri, Sereniss. Principis ac Domini Friderici Caroli, Ducis Würtembergiae Chirurghi* præstantissimi, & *Domini Joh. Sebastiani Scholpii Chirurghi* implorarunt. Is die 18. Junii tumorem in sinistra parte lancetrâ aperuit, protinus exsiliit aqua limpidissima, ultra Uncias quatuor, inde occiput detumuit, simulque ambo tumores subsiderunt, ac pressio dextro amplius ex foramine facto tunc & sequentibus diebus emanavit. Ossium syncipitis, frontis & lambdoidis futuræ hiabant valde & sinistrae partis ossa maximè lambdoidea prominebant ac subjecto ossi incumbabant. Infans per dies tres debilis valde fuit, ferè continuè ejulavit, nunquam convellebatur, comedit nihilominus, suxit, artus movit, alacrius tamen omnia triduo elapso peregit. Alvus sollicitabatur pilis saccharatis moschatis ano inditis: roborabatur pulvere & aqua antepilepticis. Die 25. Jun. 1682. infantem cum *Exc. D. D. Salomone Reifelio Serenissimi Ducis Archiatro* invisi. Vegetus erat, artus movit: ob inquietum capitis motum ex vulnere turunda excidit: fasciæ & lintea subjecta aquâ madebant: occiput profus detumuit, inaequale erat propter os lambdoideum in latere sinistro prominens, depresso illo quod subjectum erat: tumores in nucha rugosi, similes bursæ vacuæ: cutis illorum crassa & quasi carnosâ: minores nucibus juglandibus cortice viridi denudatis minusque acuminati: inditâ turundâ ejulavit, die 26. & 27. Jun. subinde

de terrebatur, nullæ tamen supervenerunt convulsiones, quamvis vigilantibus & dormienti terrores isti supervenerint.

Hæc Excell. D. D. *Job. Jacob Wepfer Schafhusanus*, Collega suavissimus, cum Serenissimæ Domui Württembergicæ consilia daret. Jam quid cum tumoribus his factum, & quid post mortem sectio monstraverit, dicam.

Deficientibus paulatim viribus, quæ quandoque restauratæ videbantur, effluente jam materiâ purulentâ ex tumore, & accedentibus tandem convulsionibus mortuus est infans 8. Julii ante primam matutinam. Detecto ad preces parentum cranio sutura sagittalis per lambdoideam usq; ad foramen occipitis transire observata est, bregma utrumque valde lividum, & cuti tenaciter adhærens, dextrum depressius & sub sinistro, in primis ad lambdoideam succumbens. Tumor uterque, qui planè subsidit, lividus, foetidus & sphacelatus apparuit, à cute separari potuit folliculorum instar, tener valde & facilè laceralis, ex ipsa dura meninge dilatatus & procedens cerebellum in se continebat, quod versus cerebrum aliquo modo incorruptum adhuc videbatur, extra calvariam verò sphacelatum & diffuens foramen proprium sed conjunctum cum illo, per quod spinalis medulla transit, sibi formavit. Cerebrum ipsum molle & flaccidum copioso sero maduit. Periculosam itaque hanc esse sectionem, si usque ad cerebellum pertingat, in ejusmodi casibus apparet, cujus exempla se novissè tum professus est supra laudatus D. *Wepfer*: serum verò evacuari posse innoxie. Addendum denique est Exemplum periculosæ imaginationis & terroris in gravidis, quod relatam est Antvverpiâ 17. Septembr. 1682, in Novellis. Mulierem scilicet nobilis familiæ gravidam ex felis circa collum applicatione territam peperisse foetum monstruosum, cujus caput & humeri quoad cutem, pilos & barbam felinis similes fuerint, reliquæ partes humanæ.

SCHOLIUM.

ANno 1682. M. Z. Civi Augustano filiola nata fuit, quæ præterquam quòd incurvis & malè conformatis pedibus prædita fuerat, etiam tumorem supra os sacrum in utero materno contraxerat, quo cauterii ope per Chirurgum sextâ, nî fallor, hebdomade, aperto, plurimum aquæ, & plus quàm tumor continere potuerat, effluxerat, tumore hinc, unâ cum viribus, decreſcente; illudque ſerum non minima ex parte per ſpinalem medullam à cerebro deſcendiſſe creditum fuit, eò quòd caput antea tumidiuſculum, & calvaria poſt mortem, octavâ à partu ſeptimanâ inſecutam, paſſim mollis comparuerit. Ipſum verò tumorem os ſacrum, mole magnum & prominens, conſtituebat; quod fortior imaginatio materna in eam monſtroſam magnitudinem adauxerat, excitata à viſo ſæpius puero mendicante, qui claudus & corpore incurvo præditus per plateas urbis, pro eleemoſyna colligenda, circumgeſtabatur.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO CXVI.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Officulo retro laryngem nato.

A1681. 27. Septembr. Stutgardiaë cadaver deſuncti Viri 36. annorum apertum fuit, qui à quinque ferè annis cum difficultate quadam reſpirationis & anhelitus foetore, cætera ſanus & robuſtus, vineis colendis diligens nihil niſi retro laryngem dextrorſum dolorem quendam ſenſit, & titillationem, à qua ad tuſſiculam ſiccam incitatus fuit, & difficultatem deglutiendi aliquam incuſavit. Paucis diebus domi detentus ſubitò obiit. Sub detecta igitur larynge glandulæ utrinque magnitudine dimidii ovi apparuere, in quarum dextra verſus aſperam arteriam calculus areno-

fus durus satis latuit, uti quidem primo attractu judicabatur, qui postea per accuratiorem inspectionem & separationem membranarum ossiculum potius inventus est avellanæ magnitudine majoris, & dicti sensus molesti atque tussis causa. In laryngis verò posteriori cartilagine, ejusque quasi separatorum parietum intermedio sive intra duas cartilagine nigra medulla & pus apparuit, ut & in tonsilla sinistra, unde ille fœtor oris. Pulmonum quoque sinister præsertim lobus, qui intra erat affixus, in superioribus cœpit ad putredinem disponi tam ob pallidum colorem, quàm teneriorem & viscidam medullam seu parenchyma occasionem & putredini circa cartilagine & augmento glandularum dedisse suspicio fuit, quod & cartilagine anterioris latus alterum depressius fuit fortè inter luctandum à comprimente aliquo adversario, quando defunctus animo fus facilè manus conseruit cum litigantibus.

OBSERVATIO CXVII.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Obstructione alvi lethali à suppressis hæmorrhoidibus.

FAber ferrarius robustus, audax, nigris pilis, annorum aliquot triginta, habitans in Mülhausen, à pàgo Sturgardiâ horis duabus distito, per annū & ultra hæmorrhoidibus fluxit, sed in Nicro flumine ligna colligens, sensit non multo post obstructionem illarū, hinc circa alvum excernendam difficultates, ut instrumento ceu speculo fuerit aperienda; per quam modò purulenta exierunt, doloribus & torminibus intermixtis, modò alvus per plures dies retenta, tenesmus frequens, aut tandem dura scibala expressa, seu in lapideam duri-
tiem firmati globuli, quos domestici ipsos lapides credidere. Tandem ex inopia remediorum & clysterum maximè hinc ne-
cessa-

cessariorum, totus emaciatus periit 14. Octobris A. 1680. ipso natali die & horâ, quod ideo annoto, quia vulgus credit, quod ut plurimum quis moriatur natali suâ horâ.

Dissecto abdomine toto sicco, omenti tamen vestigiis nullis reliquis, statim coli flexus totum abdomen tegens brachii ferè crassitie, usque ad hepar porrectum, ita ut & à felle tinctum esset, occurrit, quod fœcibus satis coctis & ad libras aliquot collectis impletum erat, reliqua intestina flatibus distenta. Hepar boni coloris & substantiæ naturalis, sed diaphragmati plus solito affixum. Vesicula fellea planè inanis. Renes sine ullo vitio.

In intestino recto ab ano usque glandulæ multæ medium distantes digitorum circa circum adnatæ fuerunt, vera contractæ alvi causâ, & purulentæ excretionis, & tenesmi, sine dubio ab hæmorrhoidibus induratis suppressis. Pancreas sanum. Venæ ferè vacuæ, in intestino autem colo ut & mesenterio repletæ & crassæ, uti glandulæ plurimæ & insignes. In pectore serum copiosum; pulmonum sinister affixus & spumoso sanguine, qui putredinem sapiebat, scatens; dexter flaccidus, purulentus & maculosus, cum tamen nulla tussis adfuerit. In cordis planè flaccidi dextro thalamo globulus quidam pendulus, pinguedini similis, quem polypum fortè dicemus, ut & fibræ albæ pingues, in sinistro nihil alienum.

OBSERVATIO CXVIII.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Contractura ex mensibus suppressis.

Quamvis periculi ex suppressis naturalibus evacuationibus: præter innumeras alias historias & proxima & sequens evincit observatio. Mulier vidua, Martio 1681. in foro corripitur horrore, cui tanquam febrili paroxysmo voluit mederi aceto cum pipere epoto. Verum

mensis tum fluentes sistuntur illicò. Hinc contractio totius cum immensis doloribus. Datum quidem est Vinum ^{sem}menagogum ad preces post pulverem purgantem, cum paucò levamine. Sed consideratis accuratiùs circumstantiis & causis, suasi pugnandum volatilibus, ut stagnans sanguis motum recipiat. Dato itaque Spiritu C. C. volat. & salis armon. cum Essentia castorei, itemque chalybis infuso, coepit post aliquot dierum usus movere artus modò dextros, modò mutatis vicibus sinistros cum doloribus mitioribus. Continuato dein eorum usu, non longè post planè restituta est.

OBSERVATIO CXIX.

D. SALOMONIS REISELII.

De

Ovo monstroso.

CUm varias hætenus Ovorum monstroforum imagines & descriptiones Ephemerides nostræ Cur. suppeditaverint, placuit & illud recensere, quod A. 1683. mense Junio Bessigheimii in Ducatu Württembergico gallina exclusit, tam affabrè extuberantiâ quadam, Turcicum capitis integumentum referente, exornatum, ac si ab artifice manu ita fuisset elaboratum, icone id oculis exhibente. Aliud itidem ab eadem gallina prognatum, quod tamen fractum, cæterum simili penè figurâ præditum fuerat.

Fig. XXXIII. vid. p. 254.

OBSERVATIO CXX.

D. JACOB SCHMID.

Mira symptomata ex Nuce Moschata justò majori dosi assumpta.

U*Nica nux prodest, nocet altera, tertia mors est.* Versiculum hunc nonnulli de solâ nuce juglande dictum putant,

tant, cujus modicum & immodicum usum hoc ipso indicari arguunt. Verosimilius est, Scholam Salernitanam diversa nucum genera indigitasse, ita, ut nux moschata prodesse, avelana nocere, vomica necare dicatur. Quid, si quis diceret, primam istam nempe moschatam & prodesse, & nocere, & mortem afferre, adeoque de hac solâ dictum hexametrum dici posse? Mihi quid circa eandem observare licuerit, paucis dabo. Quidam inferioris Saxoniae Nobilis 36. annorum, vegetus alioquin ac sanus, nisi quod ventris torminibus afflictus fuisset per aliquot dies, ad eosdem sopiendos nucistas numero quatuor (quæ conjunctim fortè uncias duas pondere æquabant,) inter cerevisiæ pocula comedit) quibus assumtis mox calore p. n. dolore capitis, vertigine, mentis alienatione, ac stupore corripitur, visu penitus privatur & loquelâ, ac ita ἀφωρεσθαι, sensuumque usu destitutus lecto incumbit per biduum, & noctes totidem, soporosus licet ac lassus, intereâ temporis tamen somnum non vidit, tertio advocor, & prædictis symptomatibus stipatum deprehendo, comate vigili laborare dici potuisset, cum pulsu intermittente ac debili. Exhibeo statim medicamenta cephalica & cordialia, in primis spirit. vitriol. cephalic. essent. castor. cum spirit. Sal. arm. generos. &c. hinc die quarto paulisper ad se redit, relictâ omnimodâ memoriæ abolitione, itâ, ut nullius planè rei vel jam antehâc in vitâ gestæ meminerit, accedente hinc febre continuâ pervigilio contumaci, cordis palpitatione, & quâdam veluti symptomatum syndrome, & postremò paralyti omnium membrorum.

Tandem sermonis usum octiduo post recuperans referebat, primis quatuor diebus se nil nisi densum glaucoma vidisse, scintillis continuis, innumeris oculos infestantibus. Ab hisce malis omnibus ac singulis, continuato competentium remedium præcipuè cinnabarinorum ac Sal. armonicaliū usu, post elapsum demùm trium mensium spatium, Deo benedicente liberatus & quasi postliminiò sibi redditus est. Secundùm Chymicorum hypothesen dici forsân posset, sal volatile aromaticum

eum s. oleosum nimiā dosi assumptum (pondus enim hujus aromaticæ nucis ad ʒij. justō fuerat majus) tantam spirituum præcipuè animalium excitasse agitationem, eosque citatori motu veluti igneos reddidisse, raptō simul secum in sanguinis massam sulphure viscoso, narcotico in nucista latitante, quod ipsum spiritibus exaltatis (eosdem figendo) torporem hinc induxerit, ut liberè postea in nervos influere non potuerint, unde stupor, aphonia & paralytis fuerint orta. Verùm de his phænomenis rectiùs sentientium judicia expecto; hîc saltim indicasse juvat, nucis moschatae usum in paulò largiori dosi vix esse tutum.

OBSERVATIO CXXI.

D. JACOB SCHMID.

Satyriasis admiranda in Senē curata.

ANNO 1678. quidam civis Quedlinburgensis, habitu corporis macilento & strigoso, scorbuticus, humoribus acribus, falsis abundans, septuagenarius, postquam per biennium fuerat viduus, conjugali sibi fœdere jungit juvenculam vegetam & alacrem, nec moderatas Veneris delicias averfantem, hanc senex iste cachecticus in thalamo crebris congressibus venereis non satiat modò, sed quoque defatigat, singulo nycthemero eandem decem, ad minimum, sæpè duodecim, quindecim, imò aliquandò viginti coitibus exercens, id quod per tres menses continuavit, voto se obstringens malitioso, nefando ac impio, se misellam conjugem in hoc Cypriidis certamine non superaturum tantùm, verùm etiam hâc ratione enecturum. Misera hinc & satiata & lassata & tantùm non enecta rem totam agnatis denunciat, ac non tam suis à continuâ ferè affrictione exulceratis partibus pudendis, quàm inexhaustæ Senis libidini, salacitati ac malitiæ remedium quærit. Consultus necessaria utrique & convenientia præscribo, quæ Senex petulans non ut salacitatis (ab hâc enim, pro summo eandem

dem bono habens liberari nolebat) sed ut *ἀρρωστίας* & fictæ quasi ventriculi debilitatis (appetitus enim cibi prostratus erat) remedia assumit, inter alia Tincturam antiphthificam saturninam, item crystallos Saturni nitratos dedi, juncto his electuario quodam antivenereo. His per octiduum continuatis, efferrata ista coëundi libido in senepaulatim remisit, ac brevi evanuit penitus, adeòque delassata fœmella à petulco suo Priapo, ipse verò malitiosus senex à molestissima satyriasi etiam invitus liberabatur, posthâc non nisi singulis hebdomadibus debitum conjugale decenter unâ vel alterâ vice persolvens. Vivit adhuc hodiè ipse Senex trium ex dictâ conjuge dehinc susceptorum liberorum parens. Jam verò ex lapsu ab alto herniosus factus nulla amplius in castris venereis meret stipendia, sed languet.

OBSERVATIO CXXII.

D. JACOB SCHMID.

*De*Diabete ex nimio aromatum usu ortâ,
brevis curatâ.

Vir quidam Generosus ac maximè Strenuus juxtâ ac Doctissimus, 40. annorum, temperamenti sanguineo-cholerici, ad sitim & calorem p. n. quem ex nimio aromatum ac vini generosioris usu sibi contraxerat, extinguendum, cerevisiæ triticeæ secundariæ, nobis *Hipping* dictæ in cœnâ & prandiò singulo forsân mensuras duas assumit urinam hinc singulis noctibus in quantitate quadruplo majori reddens, nimirum ad mensuras decem, duodecim, & ultra, quæ colore & odore potum assumtum exactè referebat. Unde ipse rerum Medicarum non adeò ignarus his observatis diabete se laborare, statim rectè judicans mihi accersito rem totam enarrat, ac singulo manè accedenti dictam lotii quantitatem præviâ nocte excretam ostendit, toto hinc corpore

Nn

emacia-

emaciatur valdè, cibos licet avidè ingerens, accedit fitis immoderata, continua oris ficcitas, lumborum dolor &c. Auxilium petenti ad æstum viscerum temperandum initio dedi Tincturam mineræ martis solar. hinc interpolatis lenientibus Tincturam terræ Catechu, Tinct. corallorum, aliam martis adstring. Vesperi eundo cubitum sumsit partem pulveris ex antihectic. Pot. ebor. sign. croc. mart. uno addito alterove grano laudan. op. Quibus per mensem continuatis ab hoc malo plenariè convaluit. Sed integro anno post in Thuringiâ, ut audivi, apoplexiâ correptus obiit.

SCHOLION.

Diabetes vera rarissimus est affectus paucissimis visus; Notam quidem seu spuriam Veteres itidem non sæpè ac recentiores Medici frequentius observârunt. In illâ, (quâ assumpta potulenta nihil planè immutata celerrimè eminguntur) renes primariò & quidem laxitate nimiâ laborare videntur. Ad hanc verò nec sola renum laxitas nec intemperies calida viscerum sufficit. Cùm enim hæc nihil aliud sit, quàm profluvium urinæ colliquativum, quo longè major urinæ copia redditur, quàm assumtus erat potus; Hinc præsupponendum:

1. Viscera si non omnia, pleraque tamen seri elaborationi inservientia hîc peccare, adeoquæ causam magis in totâ massâ sanguineâ latere.
2. Humores in toto corpore per sal quoddam, & aërem calidum poris nimis hiantibus attractum liquari ac fundi, imò juxta Helmontium in tr. passiv. schol. Humorist. decept. totum mutari in lotium, unde Aretæus, teste Horatio Augenio Epist. l. 3. hunc affectum vocavit miraculum, definiens eundem per τῶν σαρκῶν καὶ μελέων ἐς ἕρον σύντηξις.
3. Specificam ac separativam fermentationem in renibus, (quam in statu secundùm naturam Diemerbrock anatom. l. 1. c. 17. p. m. 147. eleganter ostendit,) esse depravatam, ipsosque renes à sale quodam anguloso (aliis ab impacta pituita

pituita falsa) stimulari, juxta Paracelsum tract. 2. de Tartar. Vel Renum archæum ab acore peregrino in furorem actum munia sua oblivisci, uti secundum Helmontium placet Grembsio, Arb. Integ. & R. Hom, l. 2. c. 1. §. 7.

4. Ureteres, emulgentia & reliqua vasa, n. v. viscera urinam colligentia & secernentia laxa esse, eorumque poros nimis hiare.

Ex his præsuppositis indicationes & curatio patent. Patet, inquam hinc, intentionem primariam esse, ut sanguis nimium diffuens & acrior factus concentratur, libereturque per edulcorantia à sale isto anguloso, restituto simul renibus pristino suo tono per leviter constringentia. Hinc in principio (sicuti febris hæcticæ) facilis hujus affectûs est curatio, quam iste inveteratus planè nullam admittit. Hinc præ cæteris Martialia, (quæ ideò Hartmannus in pr. Chymiætr. vel sola in hoc affectu internè & externè commendat,) & opiata, insignem præstant operam, illa sanguinem edulcorando, hæc figendo eundem, concentrando utraqûe nimis diffluentem, quod primariò indicabatur. Hinc Tinctura illa miner. Mart. Solar. spir. ror. majal. extracta, stipticitate quâdam gaudens ceu convenientissimum appropriatum, me observante, se gessit optimè. Hinc denique patet, cur Knoblochius tali diabeticâ passione laborantis rustici corpus, (adhibitis internè refrigerantibus & adstringentibus) totum emplastro involverit, quò scilicet pori nimis hiantes quadantenùs occludantur, eoque modo dictum rusticum feliciter curaverit, quod testatur in Notis ad aphorism. Hippocr. cap. de affectib. ren. aphorism. præct. 38. p. 409. Observavit passionem hanc diabeticam à succo betulæ copiosius hausto ortam Illustris Wedelius, Curiosissimus rerum naturalium Observator Dec. I. An. II. Ephem. Germ. observ. 198. ubi Vir Excellentissimus plura Autorum observata collegit, ac eandem affectionem licet raram, à multis tamen, nominatim præter Galenum, ab Erasto, Lommio, Cardano, Rulando, Do-

donæo, Tulpio, Bartholino, Rolfincio, Hollerio, Hildano, aliisque annotatam esse, ostendit. Vidit eandem quoque Trincavell. bis de rat. curand. partic. corp. aff. l. X. c. 11. ter in patre & filiâ Rondelet. de method. cur. c. 42. semel Forest l. 24. obs. 4. Knobloch. l. c. & alii. Ita & Excell. Dnn. Bartholinus, Borrichius, Møgling, Cummenius, Nesterus, &c. uti videre est, præced. Dec. An. II. Ephem. observ. 162. 167. 175. 198. it. An. III. obs. 183. & An. VIII. obs. 26. &c. Hic cibi aromatici ac vinum generosum nimio assumptum in causâ fuere, eadem ratione, quâ ob largiorem farciminis piperati esum, eandem exortam notavit ex Lusitano Schenckius observ. l. 3. p. m. 500.

OBSERVATIO CXXIII.

D. JACOB SCHMID.

De

Urinâ per plures annos oleaginosa.

UT pulsus; ita & urinam mille res variant. Hinc signa sanitatis ex urinæ statu desumpta incerta & fallacia esse, eleganter ostendit Nobiliss. Dn. L. Grassius obs. 68. An. IX. Ephem. Germ. superior. Dec. Observârunt alii chylosam, ut B. Möllenbr. Dec. I. An. I. obs. 89. Eph. Cur. alii lacteam, actu frigidam, nigram, filiosam, cruentam, noctu lucentem, viscidam &c. uti in Miscell. Nat. Cur. hinc inde curiosè annotatum videmus. Rarior est urina oleaginosa quoad substantiam, adeò, ut plures eam dari negent, aquam oleo permisceri non posse, putantes, quod tamen accedente sale, tanquam interprete, omninò fieri posse, saponis exemplo demonstrat B. Moeb. instit. l. 3. c. 4. Mihi talem videre contigit: J. C. tus Quedlinburgensis, adhuc vivens, Vir. 33. annorum, cholericus-sanguineus, graciliori corporis habitu præditus, anno 79. (quo tempore adhuc in cœlibatu vivebat) ineunte vere contra renum dolores & pollutionem nocturnam remedium petebat, à quo

â quo malo etiam brevi liberabatur, feliciter. Sed durante istius curationis tempore, ipse cum urinâ semen simul excerni falsò suspicatus, hanc digitis explorat, quâ ad tactum pingui deprehensâ perterrefactus ad me accedit, urinam dijudicandam offert, quam colore & odore naturali simillimam, sed tactu merè oleaginosam, & oleum quoddam destillatum subtilè exactè referentem offendi; hinc portionem pinguedinis renalis à calore p. n. (paulò enim antè febricitaverat) liquatam & mediante salino vinculo, latici remixtam infusis spiritibus acidis præcipitare & concentrare conatus sum, sed frustra, stagmate urinali oleaginoso eandem claritatem, pristinamque formam servante, cui tamen post infusionem dictorum spirituum, paucae veluti squamulae, spermatis ceti instar in superficie innatabant. Interea subinde renis dextri dolor affixit.

SCHOLIUM.

Similem hunc esse casum, qualem Forestus lib. 24. obs. 3. narrat, existimans, juxta Divini Senis effatum l. 2. prognost. 3 1. Insignem vel totius vel renum colliquationem metui. Adhibitis hinc contra eandem variis per aliquot menses, remediis, in spec. pilul. de thereb. c. magist. Saturn. croc. Mart. adstr. extract. papav. rh. &c. aliisque nobilioribus præcipitantibus, urina nihilominus eodem modo oleaginosâ per quinque nunc annos integros permansit, atque talis adhuc hodiè perdurat, sine ullo sanitatis detrimento, nisi quòd circa renis dextri regionem dolor quandoque oriatur obtusus, & corpus oppidò gracile, cibum licet optimè capiat, nullo modò impinguetur. Cùm in ætate tenerâ ferè continuò valetudinarius & cachecticus fuerit, hic legum peritus. Urina talis oleaginosâ procul dubio à primo nativitatis ortu extitit, quod ipse antehâc non observavit. Interim talia patiens & ab hoc symptomate colliquationis periculum non sine causâ metuens liberari adhuc discupit, quod, an fieri poterit, debitis porrò tentabo remediis, quid inde fiet, sedulò observaturus. Urinam glutinosâ Nobilem quendam ab Hohenheim toto ferè vitæ suæ tempore si-

neullâ sanitatis offensâ reddidisse refert Schenck. lib. 3. observ. p. 557. Videatur & Forest. lib. 24. obs. 3. Sudorem verò pinguem, item pinguedinem meram per alvum exclusam observavit B. D. D. Mollenbrock. An. 11. Ephemer. Germ. Dec. I. obs. 19. & 20. Simile quid vidit B. Mœbius, fundam. physiol. c. 11.

OBSERVATIO CXXIV.

D. JACOB SCHMID.

De

Urinâ oleaginosâ in febribus malignis lethali signo.

Verissimum est axioma Excell. Dn. D. Wedelii, Introd. in Medicin. part. 3. sect. 2. theorem. 23. Urina oleaginosâ quoad substantiam rara est, colliquationem notat malignam. Ejusmodi urinam oleaginosam, simul tamen impensè ruffam ceu pessimum & funestum signum deprehendi in duobus fratribus, Coriarii Quedlinburgensis filiis, quorum alter viginti, alter verò octodecim annorum, uterque febre summè malignâ correptus, ille intra biduum, (erumpente simul circa pectus carbunculo pestilentiali livido ac funesto) hic verò intra sex horarum spatium ab invasionis tempore, (bezoarticis & expellentibus generosis & optimis frustra adhibitis) anno 1678. mensè Martio, unâ eâdemque simul hebdomade extinguebatur.

OBSERVATIO CXXV.

D. JACOB SCHMID.

De

Urina Crystallina.

Sic novi Theologum primarium, sexagenario majorem, in cujus urinâ paucis post emissionem horis semper crescunt crystalli albi, cubici ac rhomboidei, argenteo splen-

splendore micantes, ac depuratissimos tartari crystallos pel-
luciditate superantes, qui tamen sanitate sic satis firmâ gaudet,
nec arthriticis vel nephriticis insultibus, quod mirum, unquam
infestatur. Urinam post emissionem lapidescentem bis obser-
vavit Excell. Dn. D. Simon Schulzius Eph. Cur. Dec. I. An. V.
observ. 126. unde ob materiæ similitudinem hoc addere, non
adeò inconueniens esse, duxi.

OBSERVATIO CXXVI.

D. JACOB SCHMID.

De

Sudore unius lateris.

Sutoris Quedlinburgensis, Sigismundi *Säteners* uxor
adhuc vivens, succiplena, cæteroquin sana & vegeta, ubi
corpus à motu vel calore externo, vel assumpto sudorifero
calefit, in singulis sinistri lateris partibus à capite ad cal-
cem usque sudorem profundit largissimum, in dextro verò
latere ne minima sudoris gutta nec mador unquam erumpit, id
quod ego partim non modò sæpissimè vidi, sed ipsa quoque
hoc à pueritiâ, quantum recordari potest, non aliter contigisse,
constanter asseverat. Quod autem hîc quàm maximè admi-
randum mihi videtur, illud est: quoties hæc foemina ex marito
concepit, (est autem quinque jam liberorum mater) statim à
conceptionis & hinc toto gestationis tempore sudorem per
corporis partes in utroque latere ordinariè prorumpere obser-
vat; exantlatis verò partûs laboribus, eo ipso momento dextri
lateris pori concidunt, ac firmissimè iterùm clauduntur, ad-
eò, ut ipsa sudorem totius corporis pro infallibili conceptio-
nis indicio, & quasi pathognomonico imprægnationis signo
in se jam agnoscat, habeatque. Extra ingravidationis verò
tempus etiam in balneo calidissimo per diaphoretica maxi-
mè volatilia (quod aliquoties tentavi) sudor nullatenùs elici
potest. Ipsa interim nulla hinc sentit sanitatis incommoda,
nisi

nisi aliqualem sinistri brachii ac totius ferè istius lateris gravitatem, forsan à latice seroso illuc copiosius affluente oriundam. Utrum partes sinistri lateris pluribus ac majoribus vasis lymphaticis vel speciali præ reliquis conformatione, an verò cutis in eâ corporis parte speciali pororum dispositione & structurâ à primo ortu ita factâ gaudeat, & pluribus glandulis subcutaneis, majorem feri copiam recipientibus & emittentibus? Vel an Archæus partium sinistri lateris alacrior ac robustior sit, è contra verò dextri lateris partium torpidior, ac debilior non nisi à spiritu seminali excitatus excrementum serosum expellere tentet? Acutioribus Naturæ Mystis expendendum relinquo. Observavit jam antehac sudorem dextri tantum lateris in XIII Viro Argentoratensi, tandem hydrope mortuo Excell. Dn. D. Francus P. P. Heidelbergenfis, Argus in rebus naturalibus perspicacissimus Decur. I. An. V. Ephemer, Germ. obs. 100.

OBSERVATIO CXXVII.

D. JACOB SCHMID.

De

Febri ex umbra sambuci orta.

Quidam apud Quedlinburgenses Balneator, Hermanus Worbs dictus, cacochymico corporis habitu gaudens ac serosis humoribus abundans, quoties sambuci frutici æstivali tempore approximat, ita, ut, umbrâ ejus tegatur, statim quandam in corpore alterationem, lassitudinem ac torporem, in primis verò glandulas inguinales ad ovi magnitudinem cum dolore intumescere, sentit, unâ vel alterâ elapsâ horâ, rigore febrili non levi ad horæ circiter spatium durante, hinc calore p. n. forti, dolore capitis &c. corripitur, uno verbo: febricitat: Assumpto verò rob sambuci, vel alio quodam ex eodem frutice parato remedio sudorifero, intra 24. horarum spatium plenariè convalescit, &
ab

ab istâ febre umbratili liberatur penitus. Hoc ipsum tali ritu sibi vel millies, quoties nimirum in umbrâ sambuci steterit, obvenisse, juratò affirmat. Hanc p. n. ac febrilem sanguineæ massæ ac lymphæ fermentationem effluvia à sambuco exeuntia inspirare, non facilè quis negaverit.

OBSERVATIO CXXVIII.

D. GEORGII FRANCI.

De

Anatomicis quibusdam noviter observatis.

Rariora in nupero cadavere pauca inveni: Ileon perforatum circa umbilicum à lumbricis ultra 20. vivis, ad spithamæ longitudinem singulis. Musculi pyramidales ad 6. digitos transversos longi ad radicem in osse pubis ultra duos lati sensimque ita desinentes, admodum robusti in homine probe mentulato, adeo ut facile accedam Anatomicis pro robore genitalium datos statuentibus. Quin imo ordinarios esse credo; quia in omnibus, quæ heic dissecuri, cadaveribus inveni; & olim similiter ap. Præceptores semper vidi; ut extraordinarium reputem, si desint; sed cautela opus est in separatione. Prima enim fronte abesse credebant discipuli quos risi; quando per enchiresin tam validos inveniebam. Recti abdominis musculi quatuor habebant inscriptiones in corpore lacertoso; adeoque recte credo tot esse diversos musculos quot inscriptiones eos discernunt. In transversis abdominis musculis hoc notabile; quod nunquam vidi, nec alibi legi; per medium inscriptio membranosa & pinguis illos fere discindebat; si finem versus umbilicum ad 2. digitos transversos excipias. Intestinorum longitudo 20. ulnas nostrates excedebat, cum homo esset mediocris staturæ. Hepar longe maximum ad ℥iiiiß. civiles; quod convexitate sua totum laquear diaphragmatis adimplebat & perpendiculariter ad utramque papillam desinebat, quem situm naturalem esse credo, quia in omnibus cadaveribus ita inveni; secus ac plerique

qui credunt saltim in dextro hæere hypochondrio; quippe utrumque replet; magis quidem dextrum. Lien pendeat 14. lothones civiles; Cetera viscera omnia sana; vasa spermatica testesque ad Græfii methodum separavi: Maximè autem cerebrum, cujus ventriculi 2. superioris aqua limpida repleti, in tertio ventriculo minimas etiam particulas quasque; prout icones quoque Anatomicorum maximè Bartholini repræsentant; reliquasque portiones curiosas demonstravi ad oculum; quippe sub dio, hora 2. post meridiem, præsentè Magnif. Dn. Rectore & splendida circumfusa corona.

OBSERVATIO CXXIX.

D. PAULI JALON.

De

Urinæ incontinentia.

Puer decennis nomine David Mischelet macilentus & ingenio acri præditus, ab ineunte ætate incontinentiâ urinæ affectus adeo frequenter lotium reddere tenebatur, ut ferè semper eò maderent ejus indusium, vestimenta & lectus: sitibundus perpetuò, sæpe cum dolore, sæpius sine molestia mingebat, prout vel minorem vel majorem potus quantitatem ingesserat. Multa ad hunc affectum tentata in cassum fuerunt remedia. Circa septimum ætatis annum, per duos dies in hypogastrio dolorem acerbum persentiens tandem in urinæ suppressionem incidit cum dolore colis urgentissimo. Chirurgus accersitus ex urethra fabæ minoris magnitudine & figurâ calculum extraxit cum succedente magnâ urinæ copiâ. Quò factò dolores sævi remisérunt, gravia tamen alia symptomata ægrum torquere non desierunt, nimirum gravitas in imo ventre, mictio frequens & sæpe dolorifica; pruritus pectinis & molesta penis titillatio: Ita ut nullus vel è plebe non judicaverit alium adhuc in vesica grandiolem stabulari calculum, & ideo puerum lithotomiæ, calculô priùs debite

debitè exploratò, subjiciendum esse. Decem post mensibus, Chirurgus digitò in anum & cathetere in vesicam immisò, nullum scæculum deprehendere nec adesse asseveravit. Nulli tamen facilè calculi suspicio adempta est. Annò sequenti Dn. Callot Lithotomorum hujus Provinciæ dexterrimus sub initium veris Metas appellens vesicam pueruli cathetere exploravit ejusque collo calculum avellanæ majoris magnitudini respondentem, sed citra ægri interitum propter ejus adhæsiõnem sectiõne nondum posse auferri pronuncia- vit & ad sequentem annum differri oportere censuit. Interim æger majoribus indies molestiis afflictus circa hyemem sævas in hypogastrio irritationes convulsivis similes cum excretionem lotii imminuta & desuper rheumatismo per totum corpus dif- fuso, persensit & intra paucos dies obiit.

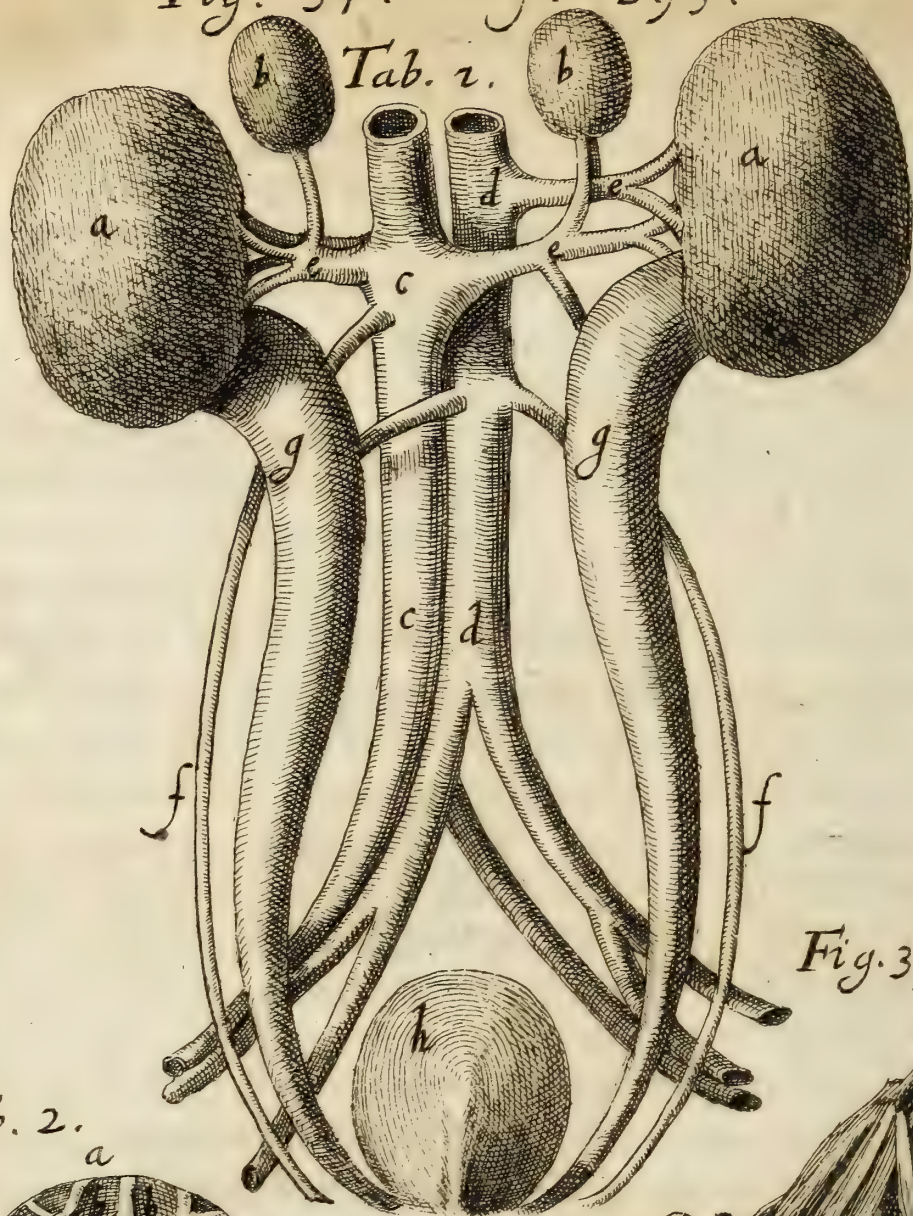
Cadavere apertò, statim ad renum & vesicæ scrutinium properavimus. Loco renum apparuerunt duæ vesicæ renales (sic enim potiùs quàm renes vocari merentur) exterius mul- tum adiposæ, duplo majores rene vulgari, figuræ propemodum ovalis, sex digitos longæ & quatuor latæ. In has vesicas vasa Emulgentia ut vulgo solent ferebantur & eorum propa- gines inter duas tunicas, imo in exteriori magis quàm in sub- strata hinc inde dispersæ currebant. Ureteres utrinque ad vesi- cam urinariam descendentes potius intestina quàm ductus or- dinarii videbantur. Ductus hi prope vesicas renales tres digi- tos lati sensim sensimque quo magis vesicæ urinariæ appro- pinquabant, magis angustabantur, ita ut juxta illam & intra ejus tunicas inserti unius tantum digiti latitudinem æquarent. Vesica urinaria vesicis renalibus minor, ad tactum densa ac tu- nicis solito crassioribus donata sentiebatur. Hæc erat *φύσις* harum partium externa, penè dixerim, monstrosa. Vesica renalis dextra cultello per medium dissecta exhibuit membra- nam satis densam ex duabus tunicis conflata, quarum ex- terna adiposa crassior, alba & spongiosa capillamentis vaso- rum exilibus hinc inde conspersa; interna verò tenuis & fibris

(ductibus forsan renalibus Malpighii) vario modo dispositis donata videbatur. Cavitas hujus ampla & ovi gallinacei capax duobus septis membranaceis distincta erat, ita ut inde tres quasi cellulæ seu ventriculi, à quibus in Ureterem aditus patefceret, efformarentur. Vesica renalis sinistra alteri erat similis, nisi quòd in hac unica membrana transversa duos tantùm ventriculos efficeret. Superficies interna utriusque ad tactum inæqualis & protuberantiis admodum exiguis referta carunculas papillares plurimas visu ferè imperceptibiles procul dubio nobis indigitabat. Unde seri copia ingens perpetuò ad vesicam urinariam præcipitabatur. Ureteres ex his, tanquam earum substantiæ membranosa continuatio, egressi amplissimo ductu ad vesicam ἐποδόχον ferebantur. Eorum cavitas in parte superiori tres digitos sibi invicem junctos admittebat; in parte autem inferiori, qua in vesicam hiatu patulo terminabantur, calamus scriptorius ex vesica in eorum ductum sine ulla violentia intrudi poterat. Vesica urinæ sectione aperta membranam dimidii digiti crassitie carnosam & in se quasi collectam, exteriùs valdè adiposam, internè verò multùm cavernosam & rugosam exhibebat. Nullus calculus, imò ne minimum quidem Sabulum in ea reperiebatur. Foveæ seu, ut ita dicam, vacuitates satis profundæ hîc latiores, illic angustiores per totam vesicæ superficiem internam inter corpora quædam prominentia, alba, longa & instar chordarum teretia (quæ secta quasi fasciculos fibrarum nervosarum constituebant) efformabantur. Hæc corpora ad tactum dura styli pugillarium magnitudinem æquantia modò rectâ modò obliquâ & transversalilineâ totam interioris tunicæ superficiem perreptabant & plurima eorum in vesicæ cervicem dimissa, sphincteris constrictionem & occlusionem exactam impediabant: Unde pueri urinæ incontinentiæ causa manifestissime deduci potest. Pleraque partes aliæ & viscera satis rectè se habebant, præter hepar, quod parùm solito majus conspiciebatur.

Nunc rationes symptomatum elicere & casûs enodationem

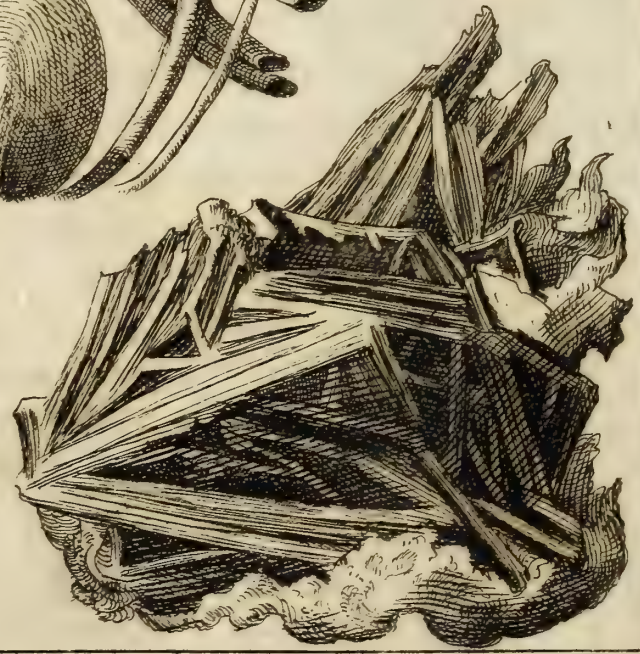
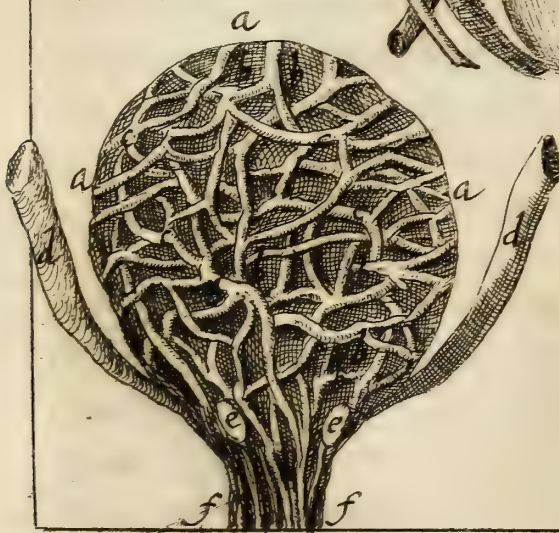
Fig. 34. f. 293.

Tab. 2.

Fig. 39. f. 302.

Tab. 2.

nem instituere non multum difficile esset, sed aliò me negotia vocant. Addo tantùm figuram anatomicam minùs exactam die sectionis 17. Decembr. 1683. à me delineatam, quam æqui bonique consulas rogo.

Ad Joh. Jacobum Harderum Phil. & Med. Basil. Figura XXXIV. N. I. N. II.

TAB. I.

- aa. Vesicæ renales.
- bb. Capsulæ atrabiliaria.
- cc. Vena cava descendens.
- dd. Arteria magna descendens.
- ee. Vasa emulgentia,
- ff. Vasa spermatica.
- gg. Ureteres monstrosi.
- h. Vesica urinaria.

TAB. II.

- aaa. Vesicæ urinariæ media pars infima.
- bbbb. Foveæ seu vacuitates.
- cccc. Corpora protuberantia.
- dd. Ureteres abscissi.
- ee. Foramina duo ureterum aperta in vesica.
- ff. Cervix vesicæ, cum corporibus protuberantibus.

SCHOLIUM.

EX primæ conformationis vitio, quod renes cum Vesicâ incurrisse haud obscurè videatur, symptomata ratio facile peti potest. Incontinentia enim à primâ ætate infestans non tam secretionis^{em} in renibus impeditam vel acutam nimium, quàm vesicæ conformationem vitiatam ostendit, ob quam urina per ureteres amplos appellens ad tempus aliquod retineri non poterat: imposuit illa ipsa chirurgus, ut puerulum calculo laborare sibi persuaserit; percepto haud dubiè corpore duro & renitente. Vesiculæ verò renales naturæ providentiam produnt, quæ organo quoad exteriorem saltem fa-

ciem naturali destituta, eam tamen partibus structuram largitur, quâ secretionibus necessariis utcunque fungi queant: quâ ipsâ tandem cessante corpusculum in deterius labitur, unde & his impedita seri falsi sequestratione mineraque circa fibras nerveas in abdomine hîc illîc depositâ motus quasi spasmodicos cum rheumatismo aliisque funestis symptomatibus perpessus est, uti quidem super ista videri poterit ætiologia, quam historiæ puellæ rene altero carentis subnexi.

[*Joh. Jacob. Harderus.*]

OBSERVATIO CXXX.

D. MARTINI JOHANNIS HAESBAERT.

Vermium copiosa excretio.

VAria præter naturaliter in corpore nostro progenerari, præprimis autem visceribus ac intestinis, indies solertissimi observant Anatomici, inter quos principatum obtinuit accuratissimus animalium dissector Bartholinus: ita calculos in hepate, liene, pulmonibus &c. repererunt Forestus, Columbus, Crato, imò Rhafes: quandoque autem foetus ejusmodi extra corpus eliminat natura, vel quantitate obruta, vel alio instinctu laudabili, uti quidem calculosæ mictiones, imò sputationes istud testantur: præprimis autem vermium excretio frequens esse solet æquè ac ipsorum in intestinis generatio, eò minùs inter rara haberi solita, quò frequentior: Nihilominus haud injucunda fore confido, si quæ circa verminosam dejectionem haud ita pridem contigerunt recenseam: Infans erat quatuor annorum, cui pulverem meum anthelminticum exhibui, iste alvum exoneraturus, tantam materiæ copiam uno ictu dejecit, ut moriendum sibi altâ voce ingeminaret: Accersitus, Parentes de viscerum singulorum excretionem sollicitos, bono animo esse jussi: certus non nisi mali sentinam vacuatam esse, id quod excrementa inspicienti palam evasit

1837

1837

Fig. 35. f. 295.

Fig. 38. f. 298.

a. Locus grossi imperialis.

Papilio Blatta alis plumosis naturalis magnitudinis.

Fig. 37
f. 298

Fig. 36. f. 297. posterior pars.

Musca pulex naturalis magnitudinis.

Musca puliciformis vel cimiciformis per microscopium depicta.

anterior pars.

evasis, præter enim innumeram vermium copiam, qui materiæ viscidæ copiosæ implicabantur, nihil animadvertere licuit: Ut tamen quo reficeretur, infantulus haberet, mixturam cordialem præscripsi, quâ vires sensim redierunt.

Omnia medicamenta, quæ vermes necant, constant partibus durioribus, atque inter hæc familiam facilè ducunt, quæ præparantur, ex Vitriolo; idque præstant amaritudine, aciditate aut salsedine, cujusmodi est sequens:

℞. Semin. Santonic. ꝯj. Vitrioli calcinat. gr. V. trochisc. anthelm. m. gr. x. F. pulv. detur ex convenienti vehiculo infanti 4. annor.

Silentio hîc præterire non possum, vermes duos oblongos, digito minori crassiores, colore rubeo, quorum effigiem figura præfens exhibet: hospitabantur hi in rene canis sinistro, qui inde totus excavatus & rugosus erat: in dissec-tis autem intestina decuplo longiora ipsis vermibus conspiciebantur &c.

Fig. XXXV.

OBSERVATIO CXXXI.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

Musca pulex vel cimex.

Mensibus Julio & Augusto præcedentis anni 1683. spectaculum de Muscis pulicibus aut cimicibus alatis Potsdami in ipso lecto meo mihi contigit, manè cum surgerem, noctemque culicum sonitu, pulicum puncturis, & id genus insectis, corpus noctu infestantibus, satis inquietam habuissem. Mense Julio illæ mihi admodum obscure innotescebant, cum tres, quatuorve manibus quidem cepissem, sed corpuscula tenerrima & fluida adeò contrivissem, ut nil nisi alarum quid appareret. Sequentem verò mensem, die 11. Augusti, cum eosdem cruciatus noctu sustinerem, idque insecti genus alatum in memoriam rediret, & jam diesceret, perfero incommoda corporis, nec me priùs moveo, quàm clarum

Phœbi

Phœbi lumen lectum perlustraret, quò hostes infestos eò melius intueri & capere liceret: quò factò, subitò me ex lecto in pedes conjicio, locum, ubi quieveram perspicio, atque in lodice inter pulices saltantes has quoque muscas observo, manûsque tactu, sed levioze sex capio, enecatas tamen omnes & penè contritas. Harum duas Microscopio satis claro & à Cl. Dn. Joh. Abraham Ihle, dono mihi tunc misso, subjicio, ac per illud eas sic depingo. Musca hæc major non est pulice, alis tenuibus, membranaceis, pellucidis, utrinque tamen duplicibus aut triplicibus. Per microscopium visa apparuit vespæ minoris aut muscæ majoris magnitudine, ut Figura XXXVI. monstrat. Oculi, ut in vulgari musca, brunni sunt coloris. Venter medius, dorsum & sex pedes, hîc in Figura contracti, crustâ quadam videntur obducti, quæ coloris & ferrei cum cæruleo, splendido mixti, Imus venter respectu animalculi satis crassus & rotundus est, ut cimex parvus videretur, subtus parum candicat superiùs verò niger est. Alæ sunt oblongæ, uti superiùs descriptæ cum costulis quibusdam nigricantibus interstinctæ. Aculeum in ore non potui observare, ut morsu potiùs, quàm punctis infestare videatur. Hæc de Musca pulice aut puliciformi, vel si ob rotundum corpus eam velis cimicem alatum appellare, perinde erit. Quamquam verè cimices alatos in Italia inter Euganeos montes observarim, non quidem vulgares, à Germanis *Alste* vocatos, sed cimicibus lectulariis, figurâ, magnitudine, colore, & fœtore persimiles & alatos, frutici cuidam insidentes. Inter ea, quæ humanum corpus noctu solent infestare & pun gere, innotuit quoque insecti genus parvum, crustaceum, nigrum ex scarabæorum genere, quod frumentum secalinum solet exedere. Id proboscide sua terete, oblongâ & durâ asseres, quibus frumentum incumbit, & ligna quæcunque perforat, inibique latitat. Hic scarabæolus, de quo peculiaris observatio posset institui, cum est incola lignei lacunaris, atque ex eo in subjectum lectum cadit, sive volitat, hominem quoque noctu solet mordere. Id faciunt quoque Scorpiones lectularii, quos frequen-

frequentes observavi in chartis à typographis recenter tractatis & compactis. Tot & pluribus aliis, vel inscii, & dormientes, subjicimur malis.

Fig. XXXVI. vid. p. 295.

OBSERVATIO CXXXII.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

Papilio-Blatta alis plumosis.

Admirandus est Deus in operibus suis & maximis & minimis! quod in hac tinea sive blatta imprimis relucet. Hujus alæ tantò contextæ sunt artificiò, ut Pavonum præsertim candidorum caudis structurâ & elegantiam non cedant. Quælibet alarum quinque constat pennis vel plumis, quarum quatuor superius satis perspicuè cernuntur, quinta verò omnium minima sub istis quatuor latet. Duæ superiores cohærent ad invicem arctius, Blattæque volatui præcipuum robur conciliant, duæ inferiores parùm debiliores sunt ac minores. In extremitate plumarum speculum quoddam pavoninum est, per quod stamen seu costa (in avibus calamus) excurrit & speculum acumine quodam superat & excedit. Reliquæ partes à latere istius costæ, quæ in avibus plumarum filamenta constituunt, in tam subtilem pubem abeunt, ut tenuissima Amianthi extensi staminula vel potiùs effluvia, ad levem digitorum tactum evanescentia, mentiantur. Oculi in hoc Papilione nigricantes ex situ candido, quò instar farinæ aspergitur, vix conspiciuntur: inter eos duo cornicula alba capillis tenuiora, eminent. Pedes ei sunt sex, duo posteriores longissimi omnium, in 5. tanquam digitos divisi, albißimi, muscum candidum ramosum præsentantes: duo intermedii pedes tribus constant extremitatibus: superiores duo individi sunt ac simplices. Totus papilio mirùm candicat tanquam farinâ conspersus: Incidi in id genus papilionum Clivis Anno 1661. 7. Junii in hortis inter gramina vesperi, ubi cum multis

aliis similibus eum cepi, atque ex genere esse papilionum nocturnorum, qui noctu circumvolitant, interdiu latent animadverti. Cæterum Genesis ejus & Metamorphosis nondum constat. Est & alia species paullo major, per totum huic similis, sed coloris halcei vel candido viridis, in ericetis mihi iter facienti observata.

Fig. XXXVII. *viol. p. 295.*

OBSERVATIO CXXXIII.

D. JOH. FRANCI.

De

Nummo argenteo, Rapæ incluso.

Quoniam quisque pro suo à DEO sibi concredito talento ad historiam rerum naturalium in medium quid notabile comportat, hanc observationem, quam dupliciter raram existimo, fideliter, non ut viderer, sed aliorum de hac judicium percipiam, adjicere placuit. Cùm enim A. 1683. die 8. Octobr. st. v. filius meus David Jonathan annorum trium cum dimidio, in museo, me in secando canis utero occupato, rapam passim jactatam cultello suo, Parentis factum ut exprimat, mactasset, diu autem eam acerbius tractans lætanti tandem animo me accurrens clamitabat, Parentem nummum! ego formam externam adspiciens satis delectabilem deprehendi. Rapæ erat spithamæ & ultra longitudine, brachiata, pedibus Sirenum instar remigantibus instructa, aliàs sat glabra, & absque fibris. Superficies partis ejus superioris ferè usque carnei erat coloris & quasi collari purpureo vestita; cetera cùm res parvi sit momenti & icon suppeditet, hæc describere supersedeo. Ast interna majorem admirationem & oblectationem dedit; ex medio enim rapæ loco cordis emicabat nummus argenteus, qui adeo tenaciter hærebat, ut non nisi in partes prius plurimas dissectâ, ejus particeps fieri potuerim, separatis dein particulis rapæ, grossum imperialem

A. 1645. cum effigie Augustiss. Ferdinandi III. Imperatoris percussum inveni. Quem sub semine rapæ primò jacuisse, licet aliàs non excludam, mea est opinio.

Fig. XXXVIII. vid. p. 295.

OBSERVATIO CXXXIV.

D. VITI RIEDLINI.

Gutturi inhærentia fortè fortuna rejecta.

IN asperam arteriam sæpius quædam nobis, dum edimus bibimus, simul ridentibus aut loquentibus delabi, quotidianatestatur experientia. Elegantes sunt hac de re historiarum, quas diligentissimus *Sennertus Prax. lib. 2. P. 2. cap. 1. p. m. 142.* narrat, quibus ego sequentes binas, licet jam per benè longum temporis spatium latuerint, propterea tamen nulli displicituras sperans, addo; hoc unicum priùs monens, me ipsum, qua primam, adhuc dubium esse, ubi nummus ille sive Cruciatum latuerit? interea tamen ad minimum in vicinia asperæ arteriæ delituisse, certum est, hanc ideo historiam haud incommodè cum sequenti conjungi posse, visum fuit. Est autem *Andreas Lehenherren Augustani*, qui A. C. 1604. d. 13. Decembr. intensissimo dentis dolore detentus, ab amico monitus, ut Cruciatum, nummum aureum, denti dolenti imponeret, monitis obtemperans, dolorem forsan casu magis quàm indè mitigatum sensit, hincque lectulo incumbens obdormivit, post bihorium verò excitatus nummum suum nullibi invenire potuit, cumque nec in gutture, quod mirum, quicquam sentiret, ubi lateat, per bimestre supra integrum biennium inscius remansit, donec tandem A. 1607. d. 12. Febr. arundine aucupatoriâ felem globulo petens, fortiusque exspirans, simul Cruciatum suum è latebra sua efflaverit, integrum omnino, illæsum & pituitâ viscidâ obductum; hic in perpetuam rei memoriam *Balistaniis nostratibus* postea dono datus fuit, qui cum Poculi argentei grandis operculo appenderunt,

annis supra notatis, annulo aureo, à quo pendet, insculptis: Filius verò hujus, multis annis post, laminam argenteam adjecit, in cujus alterâ parte hæc verba leguntur: *Nebenhängenden Ducaten hat mein lieber Vatter. Seel: Andreas Lehenherr à 2. Jahr/ 2. Monat bey sich im Hals getragen/ aber durch einen Blaser / in einem Vogelrohr nach einer Kassen / Gott Lob / wieder herauskommen/ in altera verò sequentia: 1660. den 14. Septembr. zur Ehren-Gedächtnus meines lieben Vatters hab ich Christoph Lehenherr A. Eichmeister dieses Schiltlein einer Ehrlichen Gesellschaft der Stahl-Schützen verehrt.* Quorum versionem, quia præter jam narrata notatu digni vix quippiam continent, non adscribo. Communicavit autem hæcce dictorum Balistariorum Præses, Dn. Johannes Bierman, Pharmacopœus industrius, qui & nummum & cætera monstravit. Altera est Nobilis cujusdam Juvenis, cujus laryngi ante plures annos pisum tam improvisò infixum fuit, ut, licet mox post tussis perpetua cum febre lenta & respiratione difficili successerit, de hoc tamen nequidem cogitârît, & Medicus ordinarius per benè longum temporis spatium, remediis, aliàs huic malo dicatis, oppositis, nil quicquam efficere valens, illum tandem Prognostico reliquerit, non sine magna Matris viduæ tristitia, quæ aliquando, ne omnino non haberet, quo ægrum recreare posset, magnam in Aquam cerasorum nigror. fiduciam ponens, illam per Aurifabri cujusdam domestici discipulum è Pharmacopolio peti curavit, qui vel minùs rectè mandata percipiens, vel nominis oblitus, loco hujus Aquam fortem sibi notiozem & sæpius hîc loci à se emtam petiit, quam etiam à Pharmacopœi ministris, cùm pro Magistro ut aliàs hancce desiderari crederetur, traditam, Matri ægroti anxîæ domum tulit; hæc statim filio cochleare unum exhibuit, qui acrimoniâ, & corrodingi, quâ pollet hæc aqua, vi valde læsus, faucibus nimirum & partibus vicinis indè erosis, clamore & ejulatu id Matri indicavit, quæ errorem tum seriùs agnoscens, ipsamet ad Pharmacopœum cucurrit, eundemque hujus erroris reum facere voluit,

voluit, hic verò rem omnem, uti gesta erat, (ipsemet enim puerum aquam fortem expetentem audierat, eumque insuper, annon in nomine erraret, interrogaverat,) narravit, oleumque olivarum exhiberet filio, suavit, quo facto, ac vomitu indè subsequente, Pisum jamjam germinans, simul rejecit, ex quo, gravioribus symptomatibus ex deglutita aqua forti non subsequentibus, & cætera mala indies remittere cœpère, brevi que post ab iisdem omnino liberatus, in hunc usque diem, DEI gratiâ, adhuc vivit & pallido tantùm faciei colore superstite valet, atq; ipse mihi dicta modò narravit, quæ Pharmacopœus postea suo testimonio confirmavit. Sicque huic error alterius maximus, maximum sanitatis commodum attulit. Videatur superiùs Observatio 54.

SCHOLIUM.

Pulerulo bimulo, cui ossiculum in asperam arteriam incidit, optato adhuc tempore auxilium tuli, in sufflato naribus ex lil. convall. pulvere, inde vi sternutationis iterum illud fuit excussum.

[Helianthus.]

OBSERVATIO CXXXV.

D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

De

Minera Antimonii elegantissimè crystallifata.

Naturam non mortalium, sed mortales Naturæ esse imitatores, quis est, qui negare audeat? Etsi enim abs re non sit ingenium humanum in excogitandis, manus verò artificum in elaborandis suis operationibus, magnam subtilitatis aciem & perfectionis gradum præ se ferre; nihilo tamen minus à Naturæ sapientissimæ matris summè in abjectissimis etiam corpusculis demonstrata perfectione, toto

quod ajunt cœlo, differunt, & accuratius instituta comparatione, imperfectionem suam satis abundè produnt. Chymici præ cæteris laboriosissimi Naturæ scrutatores, unicam sæpè materiam Proteo mutabiliorem, post varias operationes præmissas, variè immutatam, & sub novarum quasi creaturarum specie, mirè & jucundè producunt; sed naturam saltim imitantes, perfectionem ejus minimè attingentes, imo, nihil efficientes, quod non à Natura jam antea, in multò excellentiori gradu, effectum sit: Exempli loco hîc nobis inserviat *Elegantissima* è Naturæ gremio producta *Crystallisatio*, qualem vix ex omni Chymicorum labore & summo mortalium artificio, sperare licebit: non Crystallorum vulgo sic dictorum, sed *Antimonii*, abs me, sine tamen (quod dolendum) patriæ & fodinæ suæ metallicæ habita cognitione, studiosè asservati, ignem nondum experti, saxo seu terra sua nativa firmiter adhuc inhærentis, & quot crystallos, tot quasi trabes, spicula & fulgura minimi ferè digiti longitudinem adæquant, insigni splendore & rutilantium colorum nitore, jucundo spectaculo præ se ferentis, cujus elegantiam facilius est intuentium oculis subjicere, & quantum licuit, in apposita figura, satis nitidè, delineare, quam verbis decenter describere, vel arte perfectius imitari.

Fig. XXXIX, vid. p. 293.

SCHOLIUM.

Videtur hæc minera ejusdem esse generis cum illa, quam Dec. I. Eph. Cur. Ann. II. Observatio 28 recenset; qualem & ipse elegantissimè strigatam ex Hungaria, dono amici, possideo.

[*Luc. Schröck. L. F.*]

OBSERVATIO CXXXVI.
D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

De

Abscessu in Mamma Lactantis cujusdam,
cum folliculo.

Foemina quaedam quatuor liberorum mater, ex lactis corruptione insignem dolorem ac tumorem mammae suae dextrae perpeffa, nescio cujus suafu, Medicastrum cujusdam satis imperiti curae se submittit; is Emplastrum quoddam ex allio quod ajunt & caseo putrido paratum, superimponit; rupto abscessu, neque turundam immittit, neque abstergentia decocta aut alia mundificantia adhibet, solo suo Emplastro, (sanum certè foetore suo offendens,) contentus: consolidato tandem spontè vulnere, integrè ægra sanatam se putat, nisi quòd duritiem adhuc avellanæ magnitudine superstitem, sine tamen dolore, persentisceret: ingravidata paulo post, tumor hic excrescere videbatur nonnihil, nullo tamen urgente dolore, rem parvi pendebat, & filiolum rebus sic stantibus feliciter in lucem editam, uberibus suis optimè & copiosè alebat, indies ingravescente ac indurescente malo, accedit dolor, qui nimium intensus, eam ad salutaria & affectui huic magis resistentia remedia inquirenda, impellit; meum itaque auxilium implo-
rat, ablactata filiolum, Emplastrum quoddam vi anodyna & emolliente singulari præditum, superimpono, quo vix per aliquot dies gestato, abscessus sponte ruptus, puris insignem quantitatem cum *folliculo lacteo unciam semis pondere adæquantem*, exclusit, & tantæ quidem tenacitatis, ut quovis modo agi-
tatus, nullam rupturam pateretur, exactè aliàs vesiculam fel-
leam representans, nisi quòd lacte putrido repletus, lacteo quoque colore imbutus fuerit: quâ materiâ excretâ, mundifi-
cato & consolidato methodicè ulcere, cura feliciter finita fuit, nulla ut ante duritie, nullo tumore superstite.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVII.

D. JOH. PAULI WURFFBAIN.

De

Cerebro humano post mortem in Cochleas minutissimas transmutato.

Historias Cerebri bovini petrefacti Dec. I. A. I. Obs. XXVI. & CXXX. ut & Cochleæ in capite s. cerebro Lucii piscis inventæ, A. II. Obs. cxv. Ephemerides nostræ non sine admiratione jam ante hac exhibuerunt: licebit & huic earum Decad. II. An. II. tam lectu quam admiratione dignissimam historiam de Cerebro humano post mortem in cochleas minutissimas transmutato, inferere: Contigit enim Giengæ in civitate quadam Imperiali Sveviæ d. 7. Mart. A. cIo Ioc LXXV. cum Centurioni cuidam militiæ Ducum Lüneburgensium, hyemali tempore hîc subsistenti & febre ardente è vivis sublato, sepulturæ locus seligebatur, ut in templi hujus loci sepulchro quodam, *Signiferi cujusdam* ante XL. ferè annos honeste in eo sepulti, *caput osseum, infinitis minutissimis albicantibus cochleolis repletum*, exemptum fuerit, ad stuporem & admirationem omnium, tam horum, qui adstantes oculis suis rei veritatem inspexerant, quam eorum, ad quos rumor hujus tam insolitæ historiæ pervenerat: addam hic Extractum Protocolli Ecclesiastici, Dn. Joh. Schelio, Notario apud nostrates Cæs. Publ. Amico meo pl. honorando, per literas communicatum, pro ut illud unâ cum binis ejusmodi cochleolis integris, aliorumque fragmentis, ex singulari Fautoris hujus liberalitate possideo.

Extract aus dem Kirchen-Protocoll,
de A. 1675. die 7. Martii.

Herr Erich Boden / Hauptmann unter den Lüneburgischen Völckern / so im Winter-Quartier allhier gelegen / etc. starb an hitziger Kranck-

Kranckheit bey Jacob Kollin/ Wirth/ war alt ungefehr 32. Jahr/ und wurde auf Begehren in die Kirche bey der kleinen Sud:Thür ehrlich begraben. Nun waren bey 40. Jahren zuvor zwey Fendriche daselbst beygelegt / und wurde ein Todten-Kopff heraus genommen / der war ganz voller kleinen weissen Schnecklein/ in der Grösse wie Linsen/ viel 100. ja viel 1000. welche vielleicht an diesem trockenen Ort/ aus dem Hirn mögen gewachsen seyn ; so viel aus dem Kirchen-Protocoll.

Testis

Martin Leger / P.
in Siengen.

SCHOLIION.

Licet certum omnino sit; Omnium rerum rationem reddi posse, non tamen minori certitudine gaudet & illud: Multa nobis esse occulta, quæ Naturæ manifesta; hinc sensus nostros plerumque tam obtusos esse, ut veritatem rationis assequi rarissimè valeant: Quare satis durum arduumque opus arbitror, veram historiæ hujus assequi rationalem causam: Nam siccitas loci, ad mentem ante allegati Protocollis, ad effectus hujus causam determinandam, insufficiens nimis est, hac enim posita causa, & alterius quoque Signiferi caput eodem loco inhumati, eandem certè sortem experiri debuisse sequeretur; ut taceam solâ siccitate, nulla antehac materiali præsentate vel accedente semine, tale quid produci posse: Prius quoque dicendum esset, si quis Osseum hocce caput, satis probabiliter, cochlearum terram hinc inde perreptantium domicilium fuisse, dixerit, exque eorum semine inibi deposito has cochleolas succrevisse, suspicatus fuerit: non enim uni vel alteritantum cochlearum aditus ad sepulchretum hocce patuit, sed pluribus, imo, ipsæ hæ cochleæ aut saltim earum testæ unâ cum arena procul dubio antea effossæ, vestigium sui non sine suspitione adstantibus præbuisser: aliis ergo rarioris hujus historiæ investigationis causam, quo nempe Naturæ mysterio, mollissima aliàs cerebri substantia, crustaceam hancce duri-

tiem & tot minutissimarum cochlearum exasciatissimam figuram, acquisiverit; ulterius rimandam, relinquo.

OBSERVATIO CXXXVIII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Falsa imprægnatio.

Nobilis à Fritschen vidua, 55. annorum, jam mea marita patiebatur vomitum, nauseam, horrorem, uteri contractionem & quæ alia, sucto prægnantibus tempore: venter intumescēbat, motus aderat etiam fatis fortis in ventre, mammæ pressæ fundebant liquorem aquosum: Dicebat se gravidam, (utpote antea decem liberorum mater, hujusque rei fat gnara) ast ego, repugnabam multas propter rationes. Expectamus tempus partûs, & justo tempore accedebat, cum alteratione insigni; aderat quippe cephalalgia, cardialgia, extensio abdominis dolorifica, angustia pectoris cum metu suffocationis. Adplicamus interna & externa, spirituosa & bezoardica, sudat per noctem copiosissimè, (nam circa vesperam erat hæc invasio,) manè alvum deponit aliquoties, respiratio fit melior, extensio abdominis evanescit, venterque sensim ac sensim indies detumescit, adque pristinam figuram redit. Et sic spes pariendi cum prole aufugit. Figuli uxor juvenculâ, Grunebergæ, eadem persuasione laborabat, obstetrixque loci, uti sagax fatis, cum omni foeminarum Choro idem affirmabat. Tempore partûs legitimo adstat obstetrix, omnia apparantur, foemina ad partum se accingit, exhibent flatus per uterum, fluitque materia rubraquosa cum frustis sanguinis crassioris & nigricantis, nullus autem foetus. Eandem pariendi fortunam habebat foemina primaria in nostra vicinia, pro qua etiam in suggestu publicæ preces instituebantur, ut Divina Clementia ipsam felici partu beare velit, ast post nonnum mensem nil se movet, sequuntur adhuc tres menses & nullum adest amplius signum foetus. Tandem preces in templo

plo intermittuntur, & ipsa nunc omnem pariendi spem deposuit, abdomine equidem cum mammis adhuc distento & fluxu mensium inordinatè & parùm se exerente. Ita foeminarum spes in conceptione, numeratione & partu sæpiculè vana. Vide si lubet Decuriæ I. Annum I. Observationem I. cum Scholio. Affinis est Observatio 45. ejusdem Anni, ast in contrarium. Adde ejusdem Decuriæ Anni 2. Observat. 26. cum additamento. Item ejusdem Decuriæ Anni 6. Observat. 45.

OBSERVATIO CXXXIX.

D. SAMUELIS LEDELII.

Conatus Naturæ in expulsione foëtûs
mortui.

ANNO I. Decuriæ I. Ephemeridum N. C. Observat. 49. Excellentissimus D. D. Illmerus habet egregiam enchirisin extrahendi foëtum mortuum cum uncis, id quod mihi subsequenter observationem consignare ansam dedit. Vidua Grünbergensis 40. annorum sat vegeta in consortium matrimonii iterum adsciscit juvenem lanionem, imprægnatur, & die 26. Novembr. St. N. 1683. legitimum partûs tempus accedit, omnia accersuntur quæ in hoc passu sunt necessaria, & ecce foëtus brachium foràs erumpit. Obstetrix reponit sæpius, ast in vanum per diem & noctem, cum magna puerperæ debilitate. Altero die me consulunt, ibi periculum indico, & quòd non citius consiliû expoposcerint, exprobro: ordinabam autem quæ proficua judicabam, & satis instruebam, quomodo tractare debebant patientem. Verùm omnia erant frustra, & quia foëtus, ut dicebant, statim initio partûs esset mortuus, & summum aderat pro matre periculum, mentionem faciebam dissectionis & extractionis foëtus mortui, & hoc unicum indicabam præsidium pro vita matris. Nolebant autem audire de hacce operatione, & ni Deus fuisset

set mediator, ut referam, foeminam morti tradidissent. Dum expectant ultimam exhalationem, paululum se recolligit parturiens & quaerit anxie cum lachrymis opem: ideo iterum me salutant, & si quid haberem Consilii, praeter extractionem chirurgicam, maximoperè petebant ne denegarem. Ordino itaque Clysterem sequentem:

℞. Radic. bryon. ℥ij.

fol. meliss.

Mercurialis.

Artemis. rubr.

Puleg.

Matricar.

aa. M℥.

Sabin.

fl. Chamæmel.

Baccar. lauri aa. Mj.

Agaric. in petia ℥℥.

Sem. anis.

foenic. aa. ℥ij.

Coqu. in aqu. f. Colatur. ℥ix. add. Elect. d. bacc. laur.

℥vi. ol. rutac. Chamæm. a. ℥i℥. sal. gemm. ℥ij.

m. f. Clyster.

A quo natura irritata exclusit brachium à corpore separatum, quod multoties immittendo & tractando avulsioni aptum reddiderat obstetricis manus, & dein uno fermè momento foetum sat putridum cum matris restitutione & salute. Foetus antea fuerat mortuus, non ut falsò retulerant foeminæ, & in invasione partûs. Ex his videmus conatum naturæ in partu, & vulgi obstinatam mentem in casibus Medicis desperatis. Vide si placet *Anni I. Dec. I. Observ. 52.* Item *Anni I. Decad. 2. Observat. 101.* Videatur porrò *Henricus ab Heer, in Observat. XIV. in medio.*

OBSERVATIO CXL.

D. SAMUELIS LEDELII.

Odor rosarum visui nocivus.

Rosas & earum odorem multis fuisse exitio, historiæ Botanicorum & Medicorum referunt, & esset amplius scribendi campus, si placeret omnes illas huc trahere historias. Brevibus referam ea quæ titulum Observationis exhauriunt. Habemus hic Grünbergæ mercatorem temperamenti melancholici, ast satis vegetum, qui quando rosas olfacit tempore roseo, patitur pruritus oculorum, succedente eorundem inflammatione: lachrymæ involuntariæ copiosè rigant genas, & quædam durat aliquot dies, cephalalgia intercurrente. Diligenter itaque cavet, & quantum possibile domi se continet dicto tempore, ne fortean obvius quispiam rosam teneat & ipsi hæc symptomata inducat. Visus aliàs ipsi bonus, nec ulla rubedinis oculorum nota: cephalalgia tamen interdum laborat & difficultate auditûs, cæteroquin, ut dixi, sanus.

OBSERVATIO CXLI.

D. SAMUELIS LEDELII.

Mortui manus curat strumam.

IN Actis Philosophicis Societatis Regiæ in Anglia p. m. 155. & sequ. legimus de effectu tactionis & frictionis. Coquus Anglicus manus suas verrucosâs curabat affrictione manus heri sui mortui. Quo etiam collimat Observatio Wedeliana Anni I. Decur. II. Observat. XI. Adde jam manum mortui tollere strumam. Res ita est. Doctor Johannes Beale fecit egregium experimentum tollendi maximam & periculosam strumam applicatione manus hominis mortui, unde homo curandus senserit quasi frigidum rivulum in cor devolutum,

ut ferè deliquium animi passus fuerit. Quid si huic curæ per tactum ansam dedisset Tactus strumoforum Regis Christianissimi, Regis item Angliæ, Hispaniæ, Comitum de Habsburg?

Hoc *ὡς ἐν παρόδῳ* annecto. Primis Praxeos annis dum Saganj viverem, ubi strumæ non sunt infrequentes, strumaticis hunc pulverem ordinavi à plenilunio ad novilunium singulis diebus adsumendum, cum optato successu, præmissis tamen præmittendis.

℞. Spong. marin. num. ij. benè depura aqua scrophular. vincetoxic. aa. q. s. Exsicca, redige in cinerem.

℞. Hujus cineris
Cineris cysteolith. aa. ℥ij.
Zingiberis.
Piperis longi.
Sal. gemm.
Cinamom. opt.
Scrophular. major.
Ossis sepiæ.
Pyrethr. a. ℥℞.

M. fiat pulvis. D. S. *Kropff Pulver.*

OBSERVATIO CXLII.

D. SAMUELIS LEDELII.

Hirudines enecant puellam.

IN Polonia majoris pago *Podemockel* prope civitatem *Bomst*, puella 9. annorum pecora in campo pascit, & dum miles Polonicus equo insidens civitatem petit, ipsaque propè viam ipsum celerè equitantem animadvertit, putat præ timore quod ipsam velit laceffere. Itaq; , ut potest, quantocyus avolat, seque in palude sub frondibus arborum abscondit. Palus scatebat hirudinibus, quæ statim puellæ nudos pedes invadunt, sanguinemque usque ad mortem exsugunt. Puella dum sueto tempore non redit, anxii parentes ipsam undique quæ-

quærunt, sed non inveniunt. Miles reversus è civitate dum turbatos homines videt, interrogat quid sit? respondent, amissam esse puellam. Ille regerit, fortean esset illa quæ in campo vaccas custodierit, quæque præ metu cucurrisset sub arboretum in vicinia, ibi forsân lateret. Accurrunt cum parentibus vicini, inveniunt puellam pallida morte enectam, ejusque totum corpus hirudinibus obsitum. Hirudines aliàs etiam valent in Medicina: ad Dec. I. Ann. 6. Ephemerid. N.C. Observ. 9. Walæus pro & contra discurren an sint utiles in Medicina. Meth. Medend. p. m. 81. Sennertus l. I. pract. p. m. 72. Timæus v. *Göldenstee* mortem vidit in puero 5. annorum à deglutitis hirudinibus. Cas. Medic. l. 7. cas. 9. Schvvenckfeld Theriotropheo Silesiæ p. m. 537. scribit, quod majores hirudines num. 9. equum fugentes occidere possint. Adjunge Schröderi Pharmacop. l. 5. p. m. 342.

OBSERVATIO CXLIII.

D. GEORG. CHRISTOPH. GÖLLERI.

Abortus humani monstrosi hist. Anatom.

Quamvis Monstra patrati sceleris, malive subsequenti indicium vulgus cum Tullio habeat: quasi horrendo prodigio exorta Parentes sceleratas, futurasque ærumnâs demonstrarent; re tamen verâ vitiatam Idææ ovalis structuram, & impeditum perfectæ conformationis principium designant potius, quàm ingruentia mala nobis portendant. In omni siquidem subcœlestium viventium genere Naturæ haud verò luxuriantis monstrosos experimur fœtus, ita, ut ne simpliciora Corpora generanti Naturæ peccandi occasionem adimere videamus. Ut proinde intuentium animos tantam in admirationem non rapiant ejusmodi monstra, nec immaturioris judicii pruritum statim excitent. Præsertim ubi Matres ex passim obviis subito terrore perculsas, indeque blandum earum fœtum fœtui surreptum cogitaverimus; Non minus quoque angustiores uteri cancellos tenelum

lum Embryonem arctius sæpè comprimere, aut violentius concutere posse; interdum & succum nutritium lascive fermentantem impetuosius in eundem irruere aut ubi plures simul conceptus, parcius & segnius eosdem enutrire, uniusque horum perfidè se subducere; sic haud rarò quoque tenellas ovuli membranulas aut ob liquamenti nutrientis luxuriam, aut validiorem coarctationem inter primordia facilè disruptas cum obvio coalescere, atque hâc ratione enormiter deformare comperimus. Eoque facilius hi (cum aliis plurimis) errores justam foetus formationem vitiare solent; quò materni ovuli Idea iis plus favet. Hanc siquidem eâ penè ratione ovulo imprimi, quâ prima plantarum rudimenta, in earundem seminibus, observamus, nullus dubito. Gemmam enim & folia, quæ primò erumpunt, facilè ibi deprehendes, caulemque simul quem protrudit, & radicem quæ se terrâ firmat. Adeoque planta suis jamjam conformata partibus tamdiu delitescit, quamdiu idoneo humore minus perfunditur aut irrigatur. Non minus Alma Parens fundamentum futuræ prolis in ovulo humano jam posuit, quod spirituosæ feminis virilis contagiosâ quasi fermentatione actuatum successu temporis sese exserit, sanguinisque & spirituum mutuo impulsu motum pro vitâ acquirit; Quæ feliciter in utero materno inchoata, sine labe etiam perennat, nisi quidpiam ei impedimento futurum sit. Minimo verò errore inducto, non tantùm languescere incipit & vacillare, sed & parti languenti idem error profundius imprimitur; usque adeò, ut pro mala partium diathesi, diversoque iis charactere impresso Natura in earum adaugendâ mole & texturâ sapienter & benè struendâ fatiscat, & à tramite suo deflectat. Tales Naturæ errores, etiamsi sæpius admiremur, hâc tamen vice non sine animi stupore præsentem Abortum Humanum, tam externo aspectu monstroso horrendum, quam interiori partium formatione, imò earum rarâ absentia stupendum contuebimur, ejusque historiam Anatomicam hîc subnectemus.

*Ejusdem
pars postica.*

*Abortus humani monstrosi
facies antica.*

Fig. 40. f. 315.

Nimirum, postquam Uxor Civis cujusdam Urbis nostræ, per septimestre spatium utero gessisset, & per id tempus sæpius de dolore conquesta esset, emortuo foetu monstroso, maturiorum partum accelerante, Mater trium natarum facta est. Atq; primò quidem puellam decentis & perelegantis formæ feliciter enixa est. Hanc infausto conatu insequebatur monstrosa, quam hîc lustrabimus. Tertia denique corporis formâ & magnitudine primæ vix cedebat. Veluti autem natu majorem & minorem secundinæ facilè sequebantur: ita mediam, monstrosam nempe, non excepere; Totum siquidem corpus iisdem obvolvebatur, ac si integumentis communibus cinctum videres: quod innumeræ venarum atque arteriarum propagines, & infinitæ glandulæ miliares hinc inde per eas dispersæ, uti & substantia grumosa & fibrosa sanguinem repræsentans, digitumq; crassitie suâ adæquans, facilè demonstrabant. Hincque corpus deformius redditum à secundinis, veram cutem mentientibus, quàm ipsâ osseâ & carnosâ mole. Detractis enim hisce à toto corpore, omnes muscoli seorsim dividi, & facili negotio distingui potuerant, ut quod Monstrum antea, nil postea ab humano foetu alienum ferè cernebatur: nisi quod dictæ cutis pars reclinatum caput cuculli aut mitræ ad instar pendula contegebat. Oculorum tantùm aderant vestigia; Naresque lineolis modò distinguebantur. Ore hian- te & patulo superior gingiva divisa prominebat, dentesque æmulabatur. Lingua latiori ligamento palato firmata & labiis coëxtensa videbatur. Aurium rudimenta ad latera depre- hensa. Facies & collum ejusdem cum thorace latitudinis vix distinguebatur, unde vulgus faciem in pectore locatam sibi per- suadebat. Duo brachia corpore propendebant, quorum ta- men dextrum longius crassiusque; utriusque cubitus recur- vus protendebatur; unicusque digitus, pollex nempe, ungue distinctus radio breviori affigebatur; utrique enim ulna planè deerat. Sic etiam crura decussatim sibi imposita, in parvo pe- de unicum tantùm alebant pollicem tibiæ annexum, Fibulâ

R. r

neutri

neutri præfente. Et velut Natura dextrum brachium grandius sinistro; ita è contrà crus finiftrum majus dextro formabat, ut damnum utriusque refarcire vifa fit. Vafa umbilicalia quatuor tantùm digitos transversos longa, foetuique annexa abfcedebant. Pudenda fat ampla erant; Anus autem imperforatus.

Hæc Naturæ in exteriori contextu inſolentia ad interiorum viſcerum luſtrationem me commovit. Et ecce abdomen primò apertum tantùm veſicâ quâdam, id omne replente, lymphâque viſcidâ ſcatente, diſtendebatur, ut peritonæum haud incongruè crediderim. Propè umbilici autem exortum quædam inteſtinula extrâ peritonæum contorta, ac meſenterioſo quaſi firmata interiùs decurrebant, & in inteſtinum cœcum deſinebant. Hepatis & lienis ne veſtigium quidem deprehendebatur: uti nec ventriculus obſervabatur: niſi peritonæum ventriculum ita extenſum, mucoque illinitum dicere mavis. In Hypochondrio dextro vena cava, ubi aliàs hepatis ſe inſinuat, hîc propter ejus abſentiam paulò amplior, ramos ad dictum meſenterioſum dimittebat, plexumque, pro vena portæ habendum, formabat. Superiùs aſcendens ramulo quodam Aortæ ſe inſerebat, & in ſubclavias diviſa, jugulares conſtituebat venas. Descendente autem trunco ſuo emulgentes ad renes dimittebat & dein Iliacos ramos diſpergebat. Renes cum incumbentiſus glandulis renaliſus exterioriùs oblongæ preſſulæque rotunditatis; interiùs verò ſinuofæ cavitatibus conſpiciebantur. Uterus majoris molis, duriuſculus, canini ad inſtar bicornis pelvim explebat: Cui tenuis membrana incumbens procul dubio veſicam conſtituebat, quam tamen accuratè obſervare non licuit. Abdomen pectusque diaphragma certo limite dirimebat, expansâque ſuperiori ſuâ, quam pleuræ debet, membranâ, ſub claviculis ulterius extenſum, ſibi que ruruſus coadunitum, duplicatum quaſi extabat, limitibusque ſuis per totum thoracis ambitum effuſum, ſpiritum continebat: ut velut peritonæum liquore viſcido repletum

totum

totum abdomen occupabat; ita & hoc spiritu turgens, tanquam vesica eundem in thorace concludebat; Gulæ venæque cavæ non erat pervium; ea namque penitus abfuit; hæc vero sub tendinosa ejus portione descendebat. Arteria Aorta juxta diaphragmatis duplicaturam in sinistro thoracis latere exorta ei cohærebat, versusque superiora pergens in ramos divisâ, subclavias & ab his enatas carotides protrudebat; inferius in iliacas excurrerebat.

Pulmones planè deerant; uti &, quod mirum, penetrale cordis. Aspera tamen arteria linguæ affixa, in descensu ultrâ primam costam non protensa, in parvam quandam membranaceam cavitatem, aëre turgidulam, desinebat. Caput, licet sphericæ figuræ notâ à collo & thorace non distinguebatur, quoniam cutis totum corpus ambiens crassior collum expleverat, caputque in se quasi cogeret & quodammodo reclinaret; resectâ tamen cute istâ, collum gracilius probè id distinguebatur, terminisque suis circumscribebat. Dum verò cutis per capitis superiora pergebat, suprâ cranium minùs sibi coadunita aut adnata longiùs protendebatur, ut à capite pendula cucullos Monachorum ferè imitata fuerit. Os bregmatis dextrum tantùm aderat, sinistrum verò membranâ albicante duriori, Natura adæquabat. Vertex, uti in omni foetu tenui tantùm membranâ inducitur; ita hîc patulus planè fluidiori cerebro effluenti ansam dedit: Nam quamvis cerebrum variis mæandris & gyris in ambitu adhuc exornatum erat, fluidius tamen & putredini jamjam propinquius sui contrectationem non ferebat; ut proin partes ejus distinguere & curiosiùs scrutari non licuerit. Osteogeniæ limites aliàs Natura in hoc foetu non excedebat, sed compagem ossium decoro ordine & numero cohærebat, nisi quod in cubito, uti dictum, unicum tantùm os, radium nempe produxerit, ei que pollicem variis suis ossiculis distinctum annexerit. Simili modo cruri tibiam tantùm addebat, ei que pollicem solùm quodammodo recur-

Rr 2 *... vum*

vum conjungebat. Hæcque sunt, quæ Curiosior dislectio aperuit nobis & detexit.

Fig. XL.

SCHOLIUM.

Sed ! miraberis forsân, spectator, quid intuitus es ? nec abs re ; modò exin Benignissimi Conditoris Tui laude ducâris.

Stupeſce, ſi vitam vixiſſe cognoveris. Lapidem non hominem dixeris, qui absque eo, quo vivat, vivit. Quid ſanguinem impulit ? quid eum purpurâ tinxit ? An abſuiſſe, an immotum ſteſiſſe credis ? Prudentiorem Te judico. Naturam inſueto tramite incedere poſſe exinde diſcas. Quis iſte ? Conjecturâ dabis veniam. Hæc Tibi diſpliceant, meliora docebis. Dicam tamen quod res eſt, & ab ovo, quod ajunt, exordiar. Nimirùm poſtquam Genitalia matris ob ſeminis virilis ferociùs fermentantis vim turgidiora reddita, tria ſimul ovula è glanduloſâ teſtium compage, quam ovarium dicunt, in uterum depluentia, conceptum triplicem foviffè non negabis. Hoc enim ſtructura viſceris ſuadet, & ratio experimentis confirmat. Poſita verò hæc in utero fundamenta & jamjam motu actuata, ſucco nutritio ſubinde affluente æqualiter perfuſa augmentum ceperunt. Et feliciter forſân, nî infauſta Mater abortu quodam vitulino immaturiori viſo perterrita ; Filio lumque ſuum creberrimis convulſionum paroxyſmis tentatum mœſta ſæpius deplorans characterem foetus impreſſiſſet. Poſitus namque monſtroſi corporis inflexus quaſi & reclinatus, puero, dum convellitur, admodùm reſpondebat ; carneaque vituli moles glabra adhuc & rutila, ſanguine quaſi ſuffuſo foetus haud abſimilis hoc ſuadebat. Eoque magis vim Animæ foetus experiebatur, quò plus uteri coarctantis anguſtia & reliqui foetus ſitu medium (quod ordo in pariendo probavit) valdè comprimentes, ei ſavebant. Unde non mirum, ſi diſruptis ſuis membranulis cum proximis ſibi ſecundinis coaluit. Haud enim ignotus eſt Naturæ hic coaleſcendi modus, dum pulchro luſu interdum flores & fructus ſibi accreſcentes geminavit,

geminavit,

minavit, atque varios inde in fitionis modos mortales edocuit. Idque spiritus nutritii fermentantis, & in se coerciti occasione. Nam quam primum hic intra suos carceres non coactus erumpit, ob continuum novarum portionum balsamicarum accessum turgescit magis & luxuriat, ut cum contiguo sibi corpore in unum cogatur. Majorem admirationem subit nutritionis opus, organi que sanguinem impellentis, uti & aliarum partium absentia. Anne adhuc Cor primum vivens cum Aristotele, & hepar sanguinis officinam cum vulgo dixeris? sane micans istud punctulum, primis diebus post conceptionem praesens, id non confirmabit: Minimè enim Cor est, sed tota embryonis Idea, sanguine ceu principio suo vitali perfusa, in qua partium stamina jamjam revera posita motu servantur & vigent. Ubi cruentum hepatis imperium? ubi muneris ejus majestas tamdiu servata? non miror exequias olim ei celebratas. Sanguis sui ipsius cocus est & arbiter, alieno non indiget. Nihilo tamen minus necessarius erat sanguinis motus & ejus fecunditas. Scias diaphragma duplicatum spiritu distentum, succumbentem Aortam comprimens, ut & nervos, arterias ubique comitantes ob cerebri motum eas quodammodo retrahentes, impulsu sanguinis adjuvise. Tantus enim, qui in adulto, impetus non requirebatur in foetibus, liberius in utero nondum adhuc respirantibus: ut proin non mirum, pulmones, qui alias quasi quieti in embryone, planè abfuisse. Quid nò & lymphæ viscidior chylosaque peritonæo contenta foetum nostrum enutrire potis erat? Licet ore patulo, ad suctionis munus inepto, dulciorem è matre affluentem liquorem eligere sibi non potuerit. Nec cerebrum rore suo per nervos amandato partibus vigorem addidisse dubites. Hoc enim præ cæteris foetus partibus mole grandius munere suo non iners fungitur.

Adeò ita necessarius erat pro vitæ continuatione sanguinis, spirituumque Animalium mutuus impulsus, motusque perennis; ut Natura de his magis quam de solidioribus parti-

bus sollicita, quâcunque etiam structurâ foetus perennationem moliatur. Sufficit ergò per imperfecta organa Naturam vitæ servandæ consuluisse, & absque primariis organis eam etiam continuâsse, dum per perfectiora non licuit. Quamvis difficilior, si non impossibilis, exclusi in auras foetus nostri sustentatio diffitenda non fuisset.

OBSERVATIO CXLIV.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Hæmorrhagia universalis, ex ictero nigro lethali.

Sanguis, vivificum flumen, aliquando coactè, nonnunquam velut pertæsus exitum affectat è corpore, & tanquam profugus ad interuersionem foedere rupto conspirat. Vidimus plus simplici vice in febribus ardentibus lethales hæmorrhagias narium, nullâ arte compescendas, (quamvis in quibusdam cesserint ordinariis præsidiiis,) donec extremum frigus, sanissimâ mente vitam exolveret. Ast non unâ viâ excidere eundem, & consimilem tamen *ναυσίωσιν*, vel exilium spontaneum, sequenti observavimus historiâ. Vir primarius, LXXIX. annorum per plures annos cardialgiâ, hinc calculo laboraverat, per vices repetitis insultibus, remittente tamen dolore illo, postquàm in calculum successivè coierat tartarea mucilago, ob hypochondriacum *πάθος* consummatum præ se ferebat corpus cachecticum. Non rarò tumere pedes, imprimis sinister, consensu laterali solenni, commodâ tamen diætâ cavere sibi, non minus ac medicamentis. Prædixerat Astrologus, ex infausto Saturn. aspectu mortis genus ex ictero nigro futurum, quod seu conjecturam probabilem casus firmavit, seu archæus ex conceptis ideis morbosis sibi exitium hoc struxerit, eveniebat tandem.

Oculi,

Oculi, icteri præcones, flavedinem concipere, urinacum sedimento tartareo rubro copioso croceo colore lintea mina tingere, corpus totum concolor reddi, alvi scybala non tingi. Visus aliàs morbus facilè cedere vel unico purganti cholagogo, experimento *Galenii* & aliorum, imò nostro quoque, visus, aperiens generosis martialibus, infusis, nitrosis vinci hic rebellis restitit. Per duos prope menses durante fabulâ, color è flavo in fuscum tendens minitari mortem dudum quasi prævisam terrore tantò majori incussò, quò certior credebatur eventus jamjam respondens prædictioni. Tandem, cum obstructa intimius vasâ & sine dubio cœmento tartareo bilis concreta negaret effundi consuetis loculis, licet vomitu amaricante os inficeretur nonnunquam leviter, sanguis screatu merus per os excretus mox excipiebatur hæmorrhagiâ *narium*, per *alvum* quoque concretus multus exhibat, & *urina* cruore tincta ubivis patulas portas seu perruptas potius ostendebat. Ita per omnes vias effusus, nequicquam præstante arte omni, corpus morti tradebat. Denegatâ anatome, nihilominus certum est, hepatis acinos glandosos æquè, ac papillas biliosas, induratas, obstructas, & tantum non scirrho occupatas fuisse, lympham sanguini incoctam omnem successivè, bilem granulata in folliculo suo, sanguinem verò inspissatum, rarefactum tamen biliosâ amurcâ citatum in motum, & præcluso debito spatio pro absolvendo circulo, illapsum laxioribus poris viarum ordinariarum erupisse, nullâ humanâ arte corrigendum. Eodem propemodum tempore relationes publicæ narrabant, strenuum quendam virum militarem sanguine per os, aures, oculos, nares seditiosè erumpente vitâ functum.

OBSERVATIO CXLV.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Pulsu intercurrente.

Multum interest, pulsum considerare, qui, cœu machinæ vitalis inquires perpetua, præcipuè, statum calidi, quo vivimus, ventris medii, & facultatis vitalis testatur. Neque tam scrupulosâ combinatione ejus differentiæ spectandæ, quàm ex re ipsâ, & ad libellam sanitatis æstimandæ veniunt, ita tamen, ut & ad se invicem respectum habeat, & reliquarum facultatum non negligatur proportio.

Inter hos pulsum modos dignissimus memoratû est INTERCURRENTS, in praxi non rarò obveniens, usum habens non vulgarem, & medico famam largiens, & indicium, quæ intus gerantur, non infirmum, si non imperitum offendat æstimatorem.

Non novum est nomen, sed apud *Galenum*, diligentissimum pulsum ruspatores, ejus occurrunt vestigia, *παρεμπιπλων* ipsi audit, oppositus intermittenti, relatus inter inæquales, qui acervatim fiunt, inciduntque, ubi facultas valdè copiâ humorum vel instrumentorum oppilatione impedita est, *l. 2. de caus. puls. c. 3.* Æstimatus eidem ex solâ, inæqualitate crebritatis, ut *σπλαίπων* intermittens, ex inæqualitate raritatis & parvitat. *l. 1. de differ. puls. c. 12.* Enimverò hæc nondum satiant animum, quamvis autoris summum ingenium demonstrent, quod vel ex intermittentis comparatione liquet, quem lethalem vel periculosissimum saltim statuit, contrâ experientiam, aut pro intermittente, ut vox & usus jubet, deficientis species vertenda & intelligenda est. Satis est eundem prævisse & viam monstrasse genuinam, non minus ac rem ipsam longè elegantissimâ historiâ Antipatri *l. 4. de loc. aff. c. 8.* quæ lectu dignissima totum hoc propositum nostrum illustrabit.

Inter

Intercurrentem vocamus pulsum, qui inter ictus ordinarios quasi, licet obscure nonnunquam evolvantur, neque pateant æquè minus distinguentibus, micationes seu ictus offert extraordinarios plures vel pauciores, eosque frequentes. Mechanicè demonstrari potest, si concipiamus coloraturas, ut vocant, an cachinnos potius sæpe musicos, quando flexiles soni breviores velut intercurrunt alios essentielles. Vel illustrare id licet intercurrente pulsu campanæ, prout, nonnullis locis id usitatum est in vigiliâ festorum solennium, *bairen* vocant, quando pulsatio fit repetita dirigente manu, nec venter campanæ volvitur, quàm dorsum vapulat.

Talis pulsus occurrit, & extrâ febrim quidem, duobus potissimum in casibus, primò in Palpitatione cordis, ubi per paroxysmos visitur, tamdiu ac ipse motus hic p. n. durans. Sanè qui pulsum hunc novit, novit statim palpitationem, velut clavi obtentâ ad eandem dignoscendam. Manifestò tunc ipsi pulsui legitimo illegitimos intercurrentes ictus commixti deprehenduntur, quo grumescencia sanguinis velut sorex se prodit.

Deinde etiam, citra interpolationes talismodi, seu paroxysmantes vices, observatur idem recurrens pulsus in aliis, constanter, & continuò quasi, qui polypum in corde gerunt, sive intra vasa è coagulo sanguinis, sive extravasatum è coagulo lymphæ, sed à casu ab alto, seu aliis iuriis externis enatâ occasione. Talem observavimus utrumque conjunctum in Illustrissimo quodam Comite, ubi pulsus intercurrentis id manifestò præsignificabat, quod à morte hinc invenimus ad oculum, quo de seorsim forsân dicemus. Vidimus idem in generosâ matronâ, sexagenariâ majori, & ediximus illam laborare polypo cordis. Non abnuemus, posse & aliis tuberculis, vel modis, remoram quandam eluctanti sanguini opponi, similemque pulsum causari, hoc verò frequentius hodiè visum est.

Facit hoc ipsum ad prognosin instituendam, metus enim est tunc non levis mortis subitanæ, quando ferre non potest

amplius natura illum obicem, etiamsi longius paulò talis perduret. Facit ad curationem, ut resolventibus, quantum quidem fieri potest, sublevare satagamus laborans viscus, vel demptâ etiam parte sanguinis, pro re natâ. Omnia verò hæc offendimus in laudatâ quoque *Galenî* historiâ conjunctim, ubi ultra sex menses omnigena in pulsu inæqualitatis, ita enim appellat pulsum recurrentem, adfuit, mirantibus consciis medicis, ægroque ipso, quomodo vivere posset qui tandem pragressâ spirandi difficultate, primum levi hinc ingravescente, & palpitatione cordis (indicio majoris irritationis) tandem vero catarrho suffocativo resolutus obiit.

OBSERVATIO CXVI.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

Hydrops marasmo finitus.

Non posse consistere contraria simul in uno eodemque subjecto, vulgata quidem est paroemia; ast in humano corpore non rarò videas affectus oppositos ac ad-versantes sibi conjungi, quod inæqualiter dispensentur humores vitales, à naturâ suâ deflectentes. Phthisi conjungitur sæpenumero tumor pedum hydropicus; hydropi tabes, superioribus partibus arefcentibus, inferioribus tumefactis. Ita fiscum lieni comparabat Imperator, quo tumefacto, partes reliquæ exareant. Ast hydropem finiri marasmo rarum est, nec nisi letho obsignandum, non enim ab uno extremo ad alterum citrà summum periculum tendit natura. Vir XL. annorum juris consultissimus, scorbuticus, ventriculi debilissimus, ut ad paucissima v. g. vj. vij. grana pulveris gialapæ fortiter purgaretur, ante triennium præviâ cachexiâ scorbuticâ, & ulcere cum primis circa brachii sinistri articulum dolorifico molesto & mali moris, incidebat in hydropem ascitem, tumentibus pedibus, scroto & abdomine: illis tandem multum ichorem stillantibus, cum ob viscerum infirmitatem remedia generosa

nerosa minùs voto proficerent, à vetulâ empiricâ purgans ex laureolâ, inscio medico, assumit. Inde passus hypercatharsin, & tono ventriculi penitus dejecto, sedibus utcunque adstrictis, brevi post vomere cœpit cibos & aquosa. Mirum dictu! per sex integras hebdomadas vomitus quotidie repetebat, semel, bis, ter, frustrâ adhibitis theriacalibus, anodynis, emplastris, balsamis, roborantibus & quæ iis in casibus ex arte fieri addecet. Inde sanari cœpit ulcus hæctenus tam rebelle in brachio, detumere scrotum, pedes & abdomen decrescere, imò tandem omnes partes arescere tabe, marasmo consumi, donec exhaustis viribus corporis cum humoribus aquosis, rarâ μετασάσει fatis cederet.

OBSERVATIO CXLVII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

Distinctio Aphorismorum Hippocratis
artificialis.

INter reliqua scripta divini Senis instar gemmarum se habent aphorismi, concisâ brevitate conspicui, ut tunc demum videatur incrementum artis præcipuum inchoasse, ubi brevibus his velut oraculis autor, falli nescius, complexus est in arte notata. Sed vino vendibili non opus est suspensâ hederâ. Id desiderari hæctenus in iisdem visum est, quòd sine ordine & confusè appareant locati, licet parum referat, sive in cellâ subterraneâ, seu in supremâ contignatione sit panis, modò sciat promus condus, unde illum accipere debeat, quod ex Scherbio alicubi refert *Hoffmannus*. Egent omninò versiones latinæ operum Hippocratis aliquâ limâ, & inter editiones reliquas potior visa ipsa *Lindeniana*. Impræsentiarum satis sit, posse aphorismos commodè distingui, & distinctos velut certis capitibus commodè memoriæ mandari, ita ut quicumque occurrat statim suo loculo reperiri possit. Hunc

in finem cum nondum, quod nôrim, aptata editio habeatur, nisi *Joh. Conr. Diterici* elegantem satis operam huc referamus, qui eosdem illustratos dedit, in nostrum usum distinctiones factas sequentes memorabimus, secundum sectiones ordinarias. *Sectionis Prima* Titulus sit de immittendis & emittendis. *Seçt. II.* De rebus nonnaturalibus, naturalibus, temporibus morborum, doloribus, consuetudine, purgatione, febribus, apoplexiâ, lipothymiâ, epilepsiâ. *Seçt. III.* De varietate morborum secundum anni tempora & ætates. *Seçt. IV.* De regimine purgantium, febribus, sudoribus & urinâ. *Seçt. V.* De morbis convulsivis, pectoris, mulierum, lacte & tumoribus. *Seçt. VI.* De prognosticis. *Seçt. VII.* De morborum accidentibus novis.

OBSERVATIO CXLVIII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,

De

Epilepsiâ Lunari periodica.

Non sine causâ veteres morbum caducum appellarunt Lunaticum, quod ad lunæ phases viderent eundem accidere vel reciprocare magis. Notavimus hujus rei exempla non pauca, unum tamen præcipuum recensimus. Virgo nobilis XX. annorum, atrabilaria, per aliquot annos dolores gravativos dextri hypochondrii senserat, febrim corripiebatur tertianâ, primitus continuam simulante, hinc typum constanter servante. Dolor hypochondrii sub costarum notharum confinio, consuetus inde asperatur, ita ut punctorius sæpe redderetur. Mensibus constantibus sibi probe, & motus convulsivi primò manuum, hinc etiam totius quasi corporis per vices cum febre repetunt. Elapso mense curata benè habet, nisi quòd dolor dorsi, capitis, & faciei φλόγῳσι nonnunquam convulsivum morbum minarentur, vel morbi reliquias ostenderent aliquandiu. Hinc verò integrè valere sibi

visâ

visâ observatur circâ novilunium malum redire; modò cum suffocatione, velut hystericâ, modò cum ἀφωνία, post paroxysmum aliquando ad duas horas durante, (ob confusionem spirituum prægressam,) constante licet sensu & ratione, ut scribere posset, non eloqui animi sensâ, modò perfectâ convulsione epilepticâ, cum stridore dentium motibusque sæpe diris & effrenibus, modò gravius modò levius, quin in somno quoque non semel morbo fatigata. Cum per duos menses circâ novilunium hæc evenissent, paroxysmo binis, tribus, ad sex usque vicibus de die recursante, & hoc notatum est, urfisse tunc semper simul dolorem dictum hypochondrii, cum tumore etiam ejusdem, adeò adauctum, ut clamare miserè cogeretur, excreta simul spumâ subcruentâ, foetidâ, instar loturæ carnis vel ichoris ex mortuorum ore per fermentationem egredientis, quandoque etiam levi cum delirio. Postea singulis lunæ quadris invaluit morbus, tam exacto calculo, ut ipsò momento quadræ lunaris, & insciâ sæpe penitus ipsius hujus mutationis in cœlo ægrâ, rhythmum lunarem explicaret, præcipuè verò circâ novilunium. Tacemus dolorem etiam oculorum conjunctum & interdum tristitiam insignem. Longum foret recensere quæ medicamenta epileptica, & foco debita fuerint applicata, illud saltem addemus, frustra fuisse vel levioris auxilii pleraque, per aliquot menses. Fortiori interim, ut decet, animo contra euntes, ut mineram circa hepatis clima extirparemus, & lympham acido-biliosâ amurcâ tinctam, fermentum morbosum suppeditantem & tantum non abscessum minantem, corrigeremus, alterantia specifica cum evacuantibus interpolavimus, bis per annum ἀνω, & toties κάτω exturbantes humorem peccantem. Simul ac purgante vel emetico depleta esset materia morbifica, per duos menses & amplius sanissima erat. Sensim verò adaucto fermento tertio ut plurimum monebat excretionem, donec, per integrum triennium vires per vices resumens, penitus domita conquiesceret tandem, nec, accedente hinc quoque mutatione loci, quod consultum aliàs *Coms*

judicat, rediret. Adeò lymphæ, extrâ archæi dominium constituta, motum humidi macrocosmici sequi solet, ichorescens verò vel acido sale ac bilioso confermentato acrior reddita, ad membranas capitis delata epilepsiam edit, variis ludens modis. Cum primis ergò circa hepar concipi potuit h. l. tale *μιασμα*, unde pervasâ diditum paroxysmum toties accersivit, quò defuncta cœteroqui benè habebat. Et hæc est ipsa illa atra bilis, pro causâ laudata solenniter, unde de elogio laudati *Coi.* & teste experientiâ maxima epilepticorum & melancholicorû est affinitas *l. 6. epid. s. 8. t. 95.* Ne verò lateat, quænam in themate natalitio phænomena huc facientia fuerint, ♂ ♀ & ♂ ex V & = cum □ & intermedio ex ♁ id innuebant. Attamen ♂ ♀ ♂ plastica Δ ♂ ♀, * ♂ ♀ idem mitigabant.

OBSERVATIO CXLIX.

D. ROSINI LENTILII.

De

Epilepsia à sono campanæ, & Epilepsia ab Hominum intuitu.

DE admirandis motibus epilepticorum alia observatione dictum, unde causâ horum interna peti debeat. Cursum nunc recenseo binas epilepticorum historias, & motuum convulsivorum causas procatarticas, nî fallor inauditas, quæ cuivis curioso negotium facessere queant. Non autem illis immorabor, cum excludar tempore, satius ducens tacere, quam rationes non præmeditatas in chartam conjicere. Prior itaque historia talis est: In Imperiali Suevorum Heilbronna vixit olim egregia virgo mercatoris filia, nunc, ubi auspicato convaluit, curante Affine meo, D. L. Maskosky, Jurisconsulti non incelebris uxor. Hæc ab epilepsia (suspicio hysterica) plus centies humi prostrata & identidem ad duorum pedum altitudinem sublata, post rursus
prostrata

prostrata fuit, non secus ac si vel carpionem vel lucium piscem in pavimento, uti solent alte satis, subsultantem conspiciere: durante paroxysmo ratione valuit, &, quid secum ageretur, novit omne. Hanc autem nunquam convulsiones exercuerunt, nisi, dum aut campanæ traherentur, aut horas proclamarent, ubicumque demum locorum tum temporis versata fuerit, jam à multis annis libera, filiorumque complurium læta mater existens. Altera hæc esto: Minister quidam Cæsareus Donaverdæ vivens, quoties in Templum aut curiam itare aut curru vehi, imo quoties scalas ascendere cupit, illico motibus epilepticis infestatur, dum obvium sibi conspiciatur hominem, quisquis denique sit ille. Dum obvelata facie prætereuntem videt neminem, cœtum sacrum & consularem visitat, nil tale passus.

OBSERVATIO CL.

D. ROSINI LENTILII.

Epilepticus absurdorum esu delectatus. Naturæ viriumque robur in epilepticis: De energumenis quædam.

IN Patria mea *Waldenburgo Hohenlohica* vixit *Joh. Jac. Blant* decem circiter annorum puer, antea prosperâ satis valetudine usus, aut tali saltem, quæ procul habitâ myrotheciorum ope, utcumque toleratur. Hujus Pater, cum nuptias secundas celebraret, iste hac ipsa solemnî die paroxysmo epileptico vehementi prosternitur, qui postmodum caducus adhibitis in contrarium remediis compluribus, tantum abest, ut tolli potuerit, aut mitigari, ut circiter singulas potius Lunæ mutationes insigniores paroxysmi vehementius iterarent, donec adeo vis morbi invaluit, ut mens primùm turbaretur, post omnino alienaretur, adeo, ut ipsum semet puer ignoraret. Cùm esset jam triennium elapsum, ex quo malè cœpit habere,
Pater

Pater è vivis sublatus, curam filii mulieri cuidam reliquit, quæ tam fuit ejus incuriosa, ut parum abesset, quin à pediculorum myriadibus conficeretur, quæ in miseri nucha cum primis & aliis corporis partibus & penum sibi & specum miro sanè compendio excavârant; quæ res effecit, ut alii piæ civi crederetur, cui prius nihil fuit, quàm uti quantocyus animalculorum illa lustra desolaret; hinc balneavit miserum ad instar pusionis, & anthropophagos polypodas loricâ æneis ollis expurgandis adhiberi solita (*Danserflect*) una cum sordibus ad truam defricuit. Tria tum ferè lustra vivendo compleverat puer, & tunc quidem temporis satis interdum prudenter loquebatur, preculas item, quas recitare plures poterat, precabatur, cætera subtristior. Sed quamprimum in lætitiâ insolitam & cachinnos effundi cœpit, paroxysmum esse pro foribus adstantes cognoverunt: Saltavit tunc & tripudiavit accepto nummo, *Orationem Dominicam aut Symbolum Apostolicum saltare se dicens*, quorum aliqua verba ad singulos saltus in gyrum ductos pronuntiavit. Deum præterea & cœlum, ubi de his loquebatur, subter pedes, Dæmonem cùm inferno in sublimi collocavit. Venère postea paroxysmi, nunc unus, nunc 3. 4. & plures nunquam per integrum horæ spatium in furore continuo perdurantes, quibus denique deserventibus per 3. vel 4. dies continuos extra omnem rationis usum decubuit, adeo, ut ne cibum quidem ipse caperet, moriturus fame, ni mater (sic enim curatricem appellavit) in os ingestisset. Alvum & urinam instratum deposuit, quod stramine recenti erat in singulos dies renovandum, & fimus palâ, nil quidquam secus, atque in stabulis fieri assolet, expurgandus; non enim nisi torale, quod frigus externum arceret, quin ne femoralia quidem data, sed levi densa talari indutus in publicum processit, monstro non ab similibus, cum primis & ipsâ calvitie, per enim singulos menses Silva capillorum cædua facta & disrurata ferarum sanguisugarum latebras dissipavit; id verò cum primis factum infirmitatis paroxysmum insequentis tempore, erat enim alioqui ingenti cor-

ti corporis robore prævalidus, nec ullâ vi tractabilis, nisi verborum poppyfimis cicuratus. Diebus induciarum per plateas est divagatus, neminem, nisi laceffitus, lædens, panem collegit, è quo prandenti offæ pararentur, quas tantâ mensurâ devoravit, quæ vel quinque mercenariis diutino labore defatigatis abunde suffecisset, belluæ *Russicæ*, quam vocant *polyphagum*, æmulus, nunquam enim potuit satiari, vel ad usque crepaturam voraturus. Cum primis autem, quæ solemus maximè abominari faniores, avidissime esitabat; hinc, quamquam per pane, similâ, aliisque vescis non nunquam turgeret, ille tamen appetitu miro ferebatur ad oletum vel proprium, quod, ubi data facultas, etiam de nocte surgens, corrasit, focum instruxit, ollæ vel solùm infusum, vel aliis obsoniis casu in culina reperitis mixtum, ad ignem coxit, comesturus, ni à domesticis intervenientibus, & incendii discrimen declinantibus, culinâ exigeretur: præcipuè homerdâ à frigore in faciem hillæ constricta, vehementer ad esum delectabatur. Stercora suilla, anserina, intra pedum digitos collecta, in deliciis fuère: animalium intestina in fimetis reperta, cum tenacitate membranacea dentium aciem eluderent, more ciconiarum deglutiit, ut mirum planè fuerit, spiritum nunquam ei fuisse interclusum; hæc ipsi postea fuère ad ulnas aliquot è faucibus protracta, quod agyræ cum tæniis faceto sanè spectaculo assolent. Corium, lintea vetusta, limum figulinum, ramos & folia arborum & sentium, lactucam & brassicam capitatam, una cum caulibus magnâ copiâ devoravit. Aliquando species pro nodulo purgante aliquot vicibus exhauriendo & alii præscripto; vino infusos, cum vino, speciebus, & linteo involucro unâ vice abliguriit, nil inde quidquam incommodi passus, quàm ut anxie sudaret. Nudus, ubi potuit, per vicos erravit, noctu etiam plus vice simplici de superiore ædium tabulato in plateam defiliit totus nudus, salvus cætera, & incolumis. Talem ingenti cum molestia, vix alii toleranda, per integrum Sexennium mulier aluit, quæ, cum aliquando humi strata crus

alterum læderet, & per integri ferè semestris spatium, pedis illius usu careret, bonus ille homuncio, matris suæ curâ destitutus, cum nemo vellet, aut fortè possèt etiam, cum illo versari, frigore periit, perennaturus procul dubio, nî cura eum defecisset.

SCHOLIUM.

IN hoc epileptico, nil æque miror, quàm admirandam bulimion, & abominabilium rerum appetitum, ex quo hic fonte arcessendus, & quei diurnare potuerit, ac tot annos, nondum moriturus, nî fixatis ab externo frigore spiritibus, constricti sanguinis motus interceptus fuisset! Quid alioqui fames diuturna possit in obsidionibus, aut annonæ caritate, norunt, qui historiarum libros volutarunt; heic enim necessitate coacti, ad absurda homines feruntur. Quomodo in obsidione *Samariæ* matres ad filiorum lanienam, ut stomacho latranti satisfaceret, sint compulsæ, sacro Codice *2. Reg. 6. v. 27.* docemur. Idem in obsidione *Hierosolymitana* factum, & alia præterea absurda, ut corium, fimum vaccinum, homerdam, gramina in cibum cocta *Josephus l. 6. bell. Ind. c. 16. & l. 7. c. 7. & 8. it. Egesippus l. 5. c. 41.* testatum fecerunt. Matres captivas in nupera obsidione *Viennensi*, & per Dei gratiam felicissimè soluta, coactas à *Turcis* infantes suos veribus affixos assare, & fama diutina pressas, semiputridos comedere, ab expeditione illa reduces affirmarunt. *Cambysis* *Perse* in *Æthiopes* expeditio tantâ affligebatur fame, *Herodoto l. 3.* teste, ut primùm equis suis, postea herbis & radicibus è terrâ evulsis stomachum miles solaretur, denique, horrendum dictu, per sortem se ipse consumeret. *Calagurritanorum* tanta fuit pertinacia, ut, cum eos obsidione *Cn. Pompejus* cinxisset, quâ nullum jam aliud in urbe eorum supererat animal, uxores suas, natosque in usum nefariæ dapis verterint, quodque diutius armata juvenus viscera sua visceribus suis aleret, infelices cadaverum reliquias salire non dubitarint, id eleganter detestante *Valer. Max. l. 7. c. 6.* Plura in hanc rem exempla suppeditant *Naucler. Vol. 2. generat. 17. 18.*

*Büthner. epit. histor. passim, Procop. l. 2. bell. Goth. P. Diacon. hist. miscell. l. 16. c. 15. Thuan. l. 99. Plutarch. in vita Antonii & Luculli: Chron. Carion. l. 4. p. 404. Liv. bell. Pun. 2. l. 3. Dec. 3. p. 312. Defame Casilinorum, & p. 317. defame Petilinorum utrorumque obsidione cinctorum. Herodot. Uran. l. 8. p. m. 638. Omnes autem inclementis annonæ fabulas, immo ipsius Hierosolymitanæ satis prodigiosæ, longè, opinor post se relinquit Sancerrinorum Gallorum, à milite Regio, religionis causâ obsessorum, incredibilis ferè fames, cujus historiam longissimâ serie & pro materiæ dignitate ad usque stuporem recenset *Illustr. Thuanus l. 55. p. m. 1117.* dignissimam sanè, quæ huc verbotenus transcriberetur, si illud instituti ratio permetteret, quandoquidem historiam huic geminam nemo fortassè homo lectitarit unquam. Verùm hæc omnia comestionis absurdæ paradigmata, necessitatem durum telum, non appetitum peculiariter ad hujusmodi latum, fontem agnoverunt, hinc talia qui comederunt inter sacrum & saxum constituti momentaneam vitæ pausam plerique fecerunt, intra dentium carceres adhuc insolitas dapes coërcere visi. Non ita, qui picâ laborant, affecti sunt, verùm, singulari delectamento feruntur ad ejusmodi, quas imaginantur sibi, cupedias, concoquunt illas, his nutriuntur, & vitam, si non in statu sano, neutro tamen tolerant. Noster, quod supra memoravimus, quanquam nullâ rerum vescarum inopiâ premeretur, stercus sibi, præ pane, delegit, nihil gracilitatis exhibens, sed visus habitior. Supponenda proinde ejusmodi subiecto, fermenti stomachalis certa quædam diathesis, qua & appetere & concoquere absurda possunt. Quæ res, uti se habere soleat in aliis, bulimo aut picâ propriè & per se laborantibus, (quod ultimum femininum sibi ferè soli genus vendicat.) Jam fufius enucleare, esset extra oleas vagari. Sic, ut aliquantum vagemur, habemus *Hyalophagos*, quorum historiam curiosè recensuit *Oculatissimus Argus noster Satyr. Med. Contin. XV.* ubi cum primis *Lazari vitrivoracis* historiæ huic nostræ per est similis, præterquam, quod noster fuit epilepticus. *Cultrivorum**

ipse
pyrophagum Londinensem, cultros, novaculas comminutas & lapides rotundos, devorantem, laminas ignitas lambentem, massam ex pice, sulphure, lacca, resina, cera totam flamman-tem in ore volventem & masticantem &c. *Olig. Jacobus in Act. Med. Hafn. vol. 5. obs. 107.* describit, qualem & ~~nos~~, *Mitavia in Curlandia A. 1679.* & *heic Crailshemi* mulierem anno superiore, quæstum istiusmodi epulis factitantes vidi. *Petrum Twens*, ferrum cotis vicem apud laniones præbens, pedem ollæ æneæ, cultros &c. vorantem, & hæc omnia per hypochondriorum abscessus rursus erumpentia narrat *Zodiacus Medico-Gallicus mens. Maj. observ. 2. Ann. I.* Plura ejus farinæ Comedonum exempla videsis in *Ephemer. nostrarum Dec. I. Ann. I. observ. 83. Ann. II. obs. 209. Ann. III. obs. 177. 178. Ann. IV. & V. observ. 143.* Novimus *Illustrissimam* quandam *Comitissam*, nunc Viduam, quæ fila linea perditissimè appetit; Semper in culeo glomeramina duplicati fili, quæ comedat, portat, mensæ accumbens, fila è mappis & mappulis, deniq; quocunque loco stat aut versatur ex indusio proprio, stropholis, lodicibus &c. extracta perpetuò mandit, à prima juventute ad hunc usque diem, agit autem nunc annum quasi trigesimum octavum. Hinc è lino contexta utensilia filorum hac successiva extractione clathrata quasi efficit ac turpiter defœdat, nec quoquo modo ab horum esitatione potest averti, quin testatur, nil suavius aut possè dici, aut dulcius quidquam excitari, generosa alioqui Virago. Horum inquam causæ ac rationes per se nihil huc attinent. De epileptico nostro quæri meretur, num caducus ad hunc bulimon quidquam contulerit, nec ne? quod mihi quidem per vero videtur simile. Bulimon autem recentiorum plerique à fermento ventriculi justo acidiore, hujus *εὐρυχωρίαν* perpetuò lancinante, & hinc sensum molestum, famem dictum, subinde excitante arcessunt. Naturaliter enim idem appetitus fermento ventriculi bland-acidulo (quanquam alii eandem sententiam sub aliis nominibus occultent) rectè adscribitur, quod fermentum in aciditate sua plus minus exaltatum, auget quo-
que

que appetitum, & hinc fortè patere causà potest, *cur hyeme magis urgeat fames?* quam sese latere *Erasistratus* olim conquestus est citante *Gell. noct. att. l. 16. p. m. 574.* dum nimirum ab aëre acidiori inspirato eundem aciditatis characterem stomachale fermentum adsciscit. Ejusmodi fermentum acidius, ob hanc ipsam aciditatis auctæ rationem cupit saturari alkalicis, qualia sunt plerumque supra memorata: depravati appetitus objecta, eaque, dummodo non sint omnino invicta, adgreditur & digerit; hinc *Jacobæus* in observ. superiore à *Cultrivoro Londinensi* bacillum vitreum devoratum, post 2. dies cœruleo infectum colore & velut aqua stygiâ corrosum per alvum exisse, ita bacillum è ligno buxi frustulatim exesum, & clavem ferream nigerrimo colore infectam prodiisse dicit, omnia aciditatis auctæ aperta testimonia. Jam verò humoribus acidis epilepticorum corpora scatent: unde enim inordinati nervorum motus, nisi à lymphæ aciditate spiritus animales turbante & rarefaciente quasi deduci queant? Sunt autem epileptici cum primis edaces, quanquam non omnes æquè bulimo laborent. Potuit autem in nostro Epileptico ob cerebrum insigniter concussum & affectum magis habitualemente depravata ratio ab hujus farinae pænissimè absurda appetenda symbolam contulisse. Certè nisi hanc de acore lymphatico hypothesin amplectamur, vix licebit admirandas epilepticorum commotiones, nonnunquam incantamentis sagarum, ast perperam, adscriptas, mente comprehendere. Exempla qui volet, ap. *Willisium tr. de morbis convulsivis* oppidò rara inveniet, ubi explosiones fictæ curiosum quemlibet vix satiabunt. Saltem, quæ mihi observata, recensebo: Virgo Nobilis annorum 13. ante triennium epilepsiam hystericam tam est atrocem passâ, ut iterantibus singulis horæ quadrantibus, adeoque plus quadragies per diem paroxysmis oculus dexter ad mediam usque genam, una cum ore convelleretur, & quod mirandum, pedes triplici gyro intra sese convolverentur ad instar plegmatum muliebrium, quod sanus vel agyrta sine cru-

rifragio nullâ arte effecerit; Sanitati pristinae feliciter à me restituta, ubi saluberrimam *Tinctura castorei* opem satis deprædicare non valeo. (eand. *Tincturam Castorei* cum spirit. CC. aliis pluribus epilepsiâ hystericâ laborantibus, & cum primis virgini nobili vehementer cum illa conflictatæ, multum profuisse, quanquam hanc ultimam visco solo Corylino percuratam propinquè velint, qui autem aliis exhibitus expectationem est frustratus, *Exc. D. D. Georg. Laibius Physicus Dinkelsbüh- lensis*, Amicus noster honorandus in litteris testatur.) Opinor autem ejusmodi motus admirandos non posse melius concipi, quàm, si quis imaginetur sibi *pupam circumforaneis usitatam*, quæ à pluribus *fidiculis subter vestibis huic aut illi membro occultè adglutinatis*, per manus trahentis in varios motus cietur, ita, ut nunc capite huc illuc nutet, nunc brachia moveat, nunc gradiatur quoque, pro trahentis arbitrio, non sine plebeculæ admiratione. Ejusmodi tendiculæ sunt nervi corporis animalis, qui prout à spiritu animali, qui hîc sunt instar manus, ad animalis, hîc agyrtæ, arbitrium intenduntur, partes, quibus affixæ sunt, sursum deorsum, rursus prorsum, movent. Hi nervi, ubi spiritus animalis ab aciditate lymphæ inquinatur, ut omne acidum est nervis inimicum, rarefit & in furorem quasi agitur, irritantur, & hic acor spiritus animales in furorem fermentalem agens agyrtæ trahentis vicem sustinet, membraq; motu involuntario, nonnunquam stupendo, nunc hæc nunc illa, prout hi vel illi nervi intenduntur, conquassantur, quæ rabies tam diu durat, usque dum dissipatis particulis fermentabilibus exspirare cogitur; neque huic nos motui resistere valemus, quia motor est peregrinus, non domesticus. Nec verò *energumenos* aliter à maligno spiritu tractari suspicari licet; Est enim optimus Physicus & liturgiam animale, omniumque nervulorum usus habet perspectissimos, in ejusmodi naturæ scientiæ perspicatissimum quemlibet Anatomicum facile antecellens. Hic itaque humani generis hostis, hominis à se obsessi nervis pro arbitrio imperat, nec aliter illos huc ducit atque

reducit,

reducit, quàm circumforanei puparum membra tractis fidiculis, ceu nervis, movent. Hinc videmus nonnunquam miros saltus ab *energumenis* perfectos, item, potuisse illos muscarum ad instar per parietem perpendiculariter expansum uncare; loquitur ex illis invitis Diabolus, & quidem sono prorsus peregrino, quàm alias loqui sueverunt obsessi, dirigens nervos linguam adeuntes, ut proferre cogatur voces exotici idiomatis, & linguam eloqui, quam nunquam obsessi didicere. Exemplum non absimile Anno superiore heic *Craillshemii* in puella septenni, ni fallor, vidisse contigit, à foetido tamen hoste denique relictam. Quòd autem tanto robore præditus fuerit Epilepticus noster, mirum fortasse videri posset, nisi prostarent exempla parallela. Non autem propterea, quòd epilepticus esset, tantum ipsi roboris accessisse arbitror, sed quòd rationis usu careret; non hic loquor de paroxysmo durante, ubi sex interdum viri sunt vix uni lymphato tenendo, & ratio in promptu est: Hoc volo, mente alienatos esse longè aliis hominibus robustiores & naturâ & viribus. Alii puero epileptico in eodem *Waltenburgo* Textoris filio morbus hic insputandus *Plauto in captivis* dictus, rationem adeo obtudit, ut templum incurrens sub publica concione exclamaret, à femina, ab omnibus pro honesta habita, pomum se accepisse, quo comesto, jam sit in equum conversus, nec postea cibos ullos humanos, sed equinos, foenum puta, avenam & gramina comedit, & in equilibus versari amavit; Cætera fuit priore insolentior, & tanto robore præditus, ut totam virorum coronam ille solus in fugam conjiceret, astu postea circumventus & compedibus vincus per annos aliquot vixit, fato post functus. Alius in *Curlandia* *Genere Nobilis*, sed demens ex melancholia, certis intervallis in carcere detentus, ferrea repagula ligni ad instar putridi confregit, nonnunquam, ubi se in libertatem adseruit, omnes villâ exegit, & tanto fuit naturæ robore præditus, ut, cùm Pastoris cujusdam filiolum, tunc quidem epilepticum restituissem, & pro confortando cerebro Electuarium sequens præscripsissem: R. Conf. lil.

lil. conv. prim. ver. pœon. fl. til. aa. ʒʒ. sal. alcal. nativ. ʒij. C. alc. ppt. Cran. hum. philos. ppt. aa. ʒj. spirit. Vitrioli gtt. xx. Sir. pœon. q. f. ille culullam adhuc plenam ad fenestram reprensens totam unâ vice devoravit, nil inde quidquam incommodi passus, quam, ut alvum aliquoties dejiceret. Adderem exemplum hortulani in Aula Onoldo-Brandenburgica Nostra, antea aliquot annos ex vulnere capitis maniaci facti, obices crassos ferreos, catenas ferreas levi negotio discerpentis, & totum aliquando Nosodochium fugantis, *νὴ μετάβασις εἰς ἄλλο γένος* Objiceretur. Unde verò tantum naturæ robur? Si quid conjiciendum, opinor ab alimentis rudibus & terrestrioribus, glutinosis & viscidis, tendines quasi, in quibus omne robur, ferruminari; Deinde, quia bruta animalia respectivè semper majori sunt robore prædita, quàm homines, arbitrari fas erit, fatuos & amentes, nihil spirituum in ratiocinando & meditando insumere, spiritus proinde, quos habent, conjunctis quasi manipulis, solis operibus reservari, quibus nihil à brutis differimus, qualia sunt nutritio & motus localis. Homines verò studiis præcipuè, & ratiocinatione multâ, curis, aliisque animi pathematis spirituum, & per consequens virium, haut sanè parum deperdere, quilibet in sese potest ipsemet experiri.

OBSERVATIO CLI.

D. ROSINI LENTILII.

Corpus Myloides post partum Masculinum ex utero propendens cum subitaneo Puerperæ interitu. Aperturæ cadaverum utilitas.

UXor Molitoris nostri in mola *Kuppelichiana* dicta, 30. præterpropter annorum, fat alioqui bonæ constitutionis, infantisque jam unius mater, per totum ingravidationis secundæ tempus facie pallidâ se malè habuit.

D. 25. Sept. A. 1683. dolorifico pulsu fores uteri *Lucina* pulsavit, accersitur obstetrix audacula, & ex illarum corte, quibus *est satis loquentia, sapientia parum*, ut loqui *Salustius* amat: elapsis binis horis, quod quidem illi retulerant, enititur pusionem vegetum. Secundinæ satis auspiciato (iterum referente obstetrice) successerunt. Interim continuati dolores puerperam ad horæ dimidium excruciant, identidem ingeminantem, adhuc adesse, quod excluderet, aut *Didymon* aut aliud quidpiam. Manus obstetrix commodat, exspectatur geminus, corpus enim ad obstetricis tactum infantile caput mentitum erat. Secus autem atque exspectarant, res cecidit. Propendet extra pudendum corpus globosum, sed nulla arte, nisi fortè adhibita vi separabile; obstetrix hîc agere sola verita, Chirurgum; hic autem re exploratâ, fatiscientibus interea ægræ viribus, me accersunt. Ego, quantumlibet festinabundus, (non enim dum molior aut comor, annus est) fati velociam prævertere non potui; pedem enim vix porta extuli, dum animam hæc exhalavit. Adsum, *Corpus myloides* (môlam dicere non audeo) illinc adhuc propendebat, sanguinolentum, adque tactum duriusculum; sed manu calidiore tractatum rediit ad caseam mollitiem. Jubeo chirurgum digitis explorare, si fortè posset hujus corporis initium quoddam reperisse, quod ab illo frustra tentatum; quousque enim digito penetrarat, corpus illud securum est. Impero denique ut cultro, quam posset, profundè adacto, illud rescinderet, quod ægrè, cultri aciem remorante cartilaginea cervicis, quam corpus illud habebat, duritie effectum. Saccum post illum, quem referebat, accuratiùs examinavimus foris totum sanguinolentum, sed per longitudinè cultro apertus, nil quidquam, immo ne aquæ guttam in ventre ostendit, sed cute glabrâ, quanquam corrugata & albicante, superficiem internam, investitus erat; Caro interim spongiosa, sesqui pollicem suâ crassitie absolvens; nihil hîc vasorum, ligamentorum, ossium, squamarum nihil; illud etiam

Uu iam

iam me vehementer mirum habuit, quod tam citò puerpera extingueretur.

SCHOLIUM.

Quid heic fuit opus factu? *Cadaveris apertura poterat omnem, quæ animis nostris infederat, dubitationem dispulisse. Impia verò Pietas, qua, hoc quidem in passu, erga mortuos sunt affecti, qui sanguinis eos propinquitate contingunt, salutare hoc & fructuosum opus in fere parricidia numerat. Ut enim suspicer, fuisse non molam, sed uteri fortè procidentiam, id tamen asseverare non audeo. Multas ego molas & legi & vidi, nunquam talem. At, quid uteri substantiæ convenientius, si fortè solam cartilagineam excipias? Potuit autem uteri orificium aliquâ suâ parte cartilagineum esse, veluti tum in pyloro, tum ani, vesicæque sphincteribus plus vice simplici observarunt anatomici. Obstetrix autem, qualis hæc fuit, sibi relicta parum prudens, ubi deinde paucillum illud sanæ mentis vini effluvia tumularunt, secundinas fortè arctiùs hærentes, vel internæ uteri superficiiei alicubi adnatas, vi evellere tentans, uterum potuit simul loco movere, qui per nixus secundas extra pudendi rimam omnino propelli potuit. Jam verò est cuilibet notum, quàm possint agrè puerpera statim post partum externum frigus perferre, ita, ut multoties ingenti horrore ceu paroxysmo febrili concutiantur, immò, ni tempori succurras, de vita periclitentur, quale exemplum haut ita pridem in civitate nostra habuimus, quid futurum, Lector, arbitraris, utero insuper ipso, & quidem inverso, refrigerato? nonne quandoque herniosi, sicubi refrigeretur hernia, morte luunt aëris inclementiam? atqui sunt herniæ insuper beneficio cutis externæ, cui involvuntur, aliquantillum à frigore munitæ, fetus atque ipsissimus propendens uterus. Scilicet, sunt hæ partes membranosa, frigoris proinde impatientissima, quo tacta facillimè convelluntur, insequente morte. Quod autem supra monui, non licuit audacter pronunciare, fuisse uterum, nec enim ulteriorem aut per sectionem, aut per digitos explorationem ferebant*

bant aditantes, & naturam variè quoque ludere in molis generandis novimus. Exempla varia *Ephemerides nostra* suppeditant, cum primis *Dec. I. Ann. I. obs. I. 36. Ann. II. obs. 79. 84. 160. Ann. III. obs. 129. Act. Med. Hafn. vol. I. obs. 26. Plater. obs. l. 3. p. 868. 872. Schenck. Salmuth. Bartholinus, Hildanus & alii plures.* Suppeditat hic casus 2. quasi porismata, quorum primum est: *Interesse Reipublica, ut obstetrices conducantur pie, sobriae, prudentes & peritae:* Alterum: *Interesse eidem, impiam illam Pietatem consanguineorum antiquari, & in casibus praecipuè singularibus cadaverum aperturam concedi, quin, pro circumstantiarum ratione imperari.*

Vulgus non solet distinguere inter *Anatomen & solam cadaverum aperturam (Deffnung)* hinc, quia inaudiunt fortè in *Academiis* supplicio affectorum cadavera *anatomiae* tradi, defunctorum aut affinitatis existimationi detractum iri verentur, si aperiri permittantur; sed facilè possent hoc timore exui, ni vanis & praëconceptis persuasionibus pertinacius inhærent. Quamquam enim nec ipsa anatome supplicio affectorum in contumeliam defuncti aut propinquorum tendat, & boni publici causa fiat, ob quam injuria fieri non censetur, ut recte allegat ex *ff. Carpzovius in prax. rer. criminal. part. 3. quest. 137. n. 72. f.* (ubi disquirat, num supplicio affectorum cadavera sint anatomico cultro subjicienda, & allatis rationibus affirmat) *toto tamen caelo differt cadaverum apertura ab eorum anatome*, siquidem in hac omnes corporis partes ad pernoscendum hominis naturalem statum, examinantur & explicantur; in illa tantùm in causam morbi, huncquè insequentis interitus, adeoque statum hujus praëternaturalem, inquiritur, ut aliis cum eodem aut analogo morbo conflictantibus opera Medici tantò sit praesentior. Tantum itaque abest, ut ab ejusmodi apertura cuiquam impietatis nota affricetur, ut potius impingat vehementer in Christianam charitatem, quisquis heic Medici sedulitatem sufflaminare sustinet. Quantum debemus laboriosissimo *Boneto*, qui in aperturis cadaverum operam

collocavit nullo auro compensandam, cujus est testis illustre *Sepulcrum* à laudato auctore divulgatum. Si quid heic impii lateret, cur *Magnatum* cadavera aperiuntur? non ea fini, ut vel inde tantilla agris utilitas accrescat, nisi fortè per accidens, sed tantùm in condituræ seu balsamationis gratiam? Quid multis? Si modò homines reflecterent, Medicum non animi gratia, sed ut agris profit, sectiones has desiderare, non adeo sese opponerent: quid enim in hac apertura, ex tetro foetore, vel miasmate etiam contracto deliciarum? quid non potius molestiæ? Hanc autem, uti non in omnibus morbis sine discrimine requiro (quid enim interest aperire, quem ex febre maligna interisse constat?) sed tantùm in casibus valde dubiis, rationem & experientiam Medicam illudentibus, aut ubi quid commissi erroris ab adstantibus suspicamur, velut in hoc nostro casu factum; heic dico, quantumcunq; etiam propinqui reluctentur, auctoritate superiorum esse cogendos, ut vel ingratis Medicos cum Chirurgis ad sectionem admittant. Plura in hanc aperturam notabilia habent *Ephemer. nostra Ann. I. obs. 15.*

OBSERVATIO CLII.

D. ROSINI LENTILII.

Lactationis difficultas: Globuli pingues butyracei per infantum alvum magnis cum torminibus ejeti. Clysterum usus in infantum morbis.

Qui *stomotrophiam fetus in utero*, saltem ultimis mensibus, defendere satagunt, parum sibi fiducia sciunt in recens natis infantibus collocatam, eò quòd hi, consuetudine quasi in utero materno contractâ, illico mammam adoriantur, quamquam propterea cum celeberr. *Sylvio* non dimicemus, qui primam infantis nuper nati passionem sitim pronunciat, *l. I. Prax, c. I. §. I.* Non sunt profectò
tam

tam ad sugendum prompti infantes, ac sibi quisquam imaginatur, sed est sapissime opus artificio, ut papillam apprehendant. Hinc aliquæ mulieres *Colostrum* illud primum sapore ingratum, prius emulgent, quam infanti mammam præbeant, quod tamen minus esse consultum *B. Ettmüll. in valedudinario infantili* arbitratur, dum colostrum illud sit cibus medicamentosus, laxandi vi præditus, cujus ope meconium exturbari queat. Aliquæ *lacte vel proprio vel amygdalino, vel Sirubo violarum areolas illinunt*, quibus nil juvantibus, infantes adultiores & sugendi peritos adsciscunt, qui mammis per affluentis lactis copiam in tumorem sublatis, varicibus fœdatis & inflammatis opem ferant, ubi juniore infanti ab adultioris matre interim lac in osculum mulgetur, ut vel sensu discat infans, esse in illis collibus, unde sitim leniat, atque adeo exercitio demum, quid opus sit factu, discat. Experimentum in ipsis meis ædibus molestum satis in filiolo meo factum, qui primis à partu diebus, quamquam papaverculum in magna satis copia redditum, continuis tamen clamoribus dies noctesque transigit, & mammam sugere omnino detrectavit. Pulticulis hinc & amygdalino lacte aluimus, interim verò mammæ puerperæ in tumorem ingentem, cum dolore & ardore ferè intolerabili, excreverunt, quæ, cum non adessem, mulieris cujusdam suafu, unguentum ex *albumine ovi, alumine & pauxillo croci* super carbones mixtum & chartam cœruleam explicatum, mammis imposuit, unde quidem tumor, sed unà lac, evanuerunt, succedente in ejus locum præcordiorum anxietate magnâ, & spirandi difficultate. Dum hæc aguntur, alia mulier quadrata & à tribus mensibus puerpera accersitur, quæ vix denique, magno cum labore, infantem sugere docuit, interea nos in eo eramus, uti medicaminibus lactiferis, & quocumque modo lac in mea rursus adduceremus, sed, nihil hinc emulsiones, nihil pulveres, intritæ, pulmenta, ubera vaccina; nil pileoli, vitra, ora sugentium, nil denique lapis galactites appensus (dum alioqui hujus farinæ amuleta, quæ, præter signaturam, nil habent, unde

ratio possit acquiescere, à me parvi fiunt) nil, inquam, hæc omnia, nisi lactis tenuis & aquosi parum extuderunt. Perreximus itaque ad quadram alienam puellum ablegare, sed tam exiguo cum emolumento, ut, quamdiu lactaretur ab hac infans, torminibus ferè continuis, flatibus, ructibus affligeretur misellus, nullis remediis cedere volentibus. Nunquam alvus, qualia debuit, excrementa dedit, sed liquida nonnunquam, interdum spissiuscula, sed viridia, & minutalium ad instar granulata, denique *globulos cum excrementis, nunc plures, nunc pauciores, aliquos Cerasorum acidorum magnitudine, aliquos pisorum majorum, qui primâ facile pelliculâ quasi induti videbantur, curiosus autem explorati, nil nisi pituitam conglomeratam exhibuerunt, acidum spirantes*; ante verò, quàm hos excerneret, horrendis clamoribus totas ædes explevit, cohibita respiratio-
ne, ut parum abesset, quin suffocaretur; excretis verò istis paulùm conquievit.

SCHOLIION.

MIrabantur omnes, qui, aut quæcunq; hos inspexere globulos, matronæ polytecniâ beatiores, atque propter ea multiscia, nunquam antehac sibi tale quid visum professæ, ita, ut aliqua incantamenta caussarentur. Ego verò statim recorder, esse mihi è multis scriptoribus Medicis unicum, unicum inquam, (nec enim ullibi me parallelam observationem legisse memini) ex quo geminum paradigma petere liceat. Et verò hic *Laur. Hofmannus tr. de vero usu & fero abusu medicam. Chim. p. m. 48. Ubi casum, quantum ipse quidem tunc novit, inauditum, matronæ valde obesa, 4. filiolarum Parentis recenset, quæ omnes primo ætatis anno elapso, mediante epilepsiâ, vitam cum morte commutarunt, nec Medici, nec mæsta mater caduci hujus morbi & interitus caussam noverant. Cùm verò quintam enixa esset filiam, hæc q; primum ætatis annum ferè complevisset, eorundem motuum convulsivorum sese præbuerant indicia, hunc igitur in Consilium vocavit, qui, cùm de singulis percontaretur, mater se nihil observasse ajebat, quàm grana quadam butyracea instar pi-*
sorum

forum & Cerasorum, copiose cum excrementis permista, aliquoties fuisse excreta, qualia quinta quoque filia tunc temporis excerneret; Ille itaque statim pingues hasce excretiones epilepsiacausam fuisse suspicatus est, rationemque tam granorum butyraceorum, quam ipsis quoque subsequenter epilepsia hanc excogitavit, ad quam eruendam, ipsi vetula quadam premendis caseis praefecta, ansam dedit, quod scilicet magna sit differentia lactis ab hac vel illa vacca emulsi, quodque lac aliud aliomagis butyraceum. Similiter rem cum mulierculis se habere existimavit, lacque lacte pinguius. Hoc itaque posito infantes adhuc tenellos solo plerumque lacte materno & mollibus quibusdam pultibus pasci, ubi pinguedo ista lactis in infantis alimentum non cedat, sed in intestinis tanquam partibus membranosis & frigidioribus condensetur, atque in coli cellulis admodum profundis accumuletur, ibique latitans sulphureos & auripigmentales halitus de se mittens, epilepticorum paroxysmerum auctor existat. Quod verò primo semestri pinguedo illa granulatum cum excrementis non excernatur, in causa esse fecum liquiditatem & mollitiem: quamprimum verò infans juscula, carnes & alia solidiora comedere incipiat, alvi feces duriores & compactiores factas, cum materia ista butyracea in coli intestini cellulis contenta fortiter aduniri, majorique nisu excerni. Hanc novam, de nova epilepsiae causa, opinionem, praeter doctissimorum quorundam virorum judicia effectum ipsum satis superque probasse, quintam enim filiulam talia quoque butyracea excernentem granula, & quosdam etiam leves perpeffam paroxysmos epilepticos, solis clysteribus abstergentibus, & singulari quodam liquore hordeaceo, auxiliante Deo, exoptata sanitati se restituisse: Hæc ille. Circa quæ monendum esse duxi 1. Satis hunc accuratè esse de hisce globulis & epilepsiae causa philosophatum: Nam, sicut à lacte nimis tenui & seroso, ita ab eodem nimis butyraceo & pingui, necessariò damnum lactenti, immo majus ab hoc, quam illo, infertur. Toto die experimur, quantum negotii pinguia largius comesta aulorum ventriculis facessant, in hæc enim difficulter agit ventriculi fermentum, &

ab istorum levibus & globosis particulis, hujus acuta & cuspidata obtunduntur partim, partim deflectunt, quemadmodum e. gr. globulus aut vitreus aut marmoreus politissimus frustra mucrone petitur, qui aut obtunditur, aut ob lubricitatem declinat (*glitscht ab.*) Hinc ab ejusdem fermenti particulis corroduntur quidem & dissociantur pingua, non intimè solvuntur, quemadmodum ab Aq. Reg. & Aq. Fort. Sol & Luna discerpuntur magis & dilacerantur, quàm solvantur; hinc facile sunt reductibilia, secus atque perfectè soluta; hinc ab ejusmodi dilacerationibus violentis magni tumultus cum effervescencia excitantur; hinc flatus effervescentiæ comites; hinc à dispassis intestinis tormina; hinc etiam ceu imperfectè soluta expirante menstruo priorem naturam & consistentiam induunt. Novimus matronam, quæ, ubi pingua comedit, post triduum cum sudore frigido & anxietate vix credibili, ea nihil quidquam mutata, *immo ad tactum frigida*, & tali consistentia, qualem pingua refrigerata habere solent, revomit; quæ historia seorsim alio tempore tractari merebitur. 2. Rectè officina horum globulorum Coli cellularum adseruntur; ejusmodi enim pingua sunt per se ad motum inepta, hinc ubi in coli membranulis, quasi remora ipsis datur, ibi morantur & in globulos juxta cellularum *εὐρυχωρίαν* efformantur, non secus, ac animalium excrementa sicciora, equorum puta & caprarum: hinc quia & flatibus & excrementis liquidioribus ab intestinis tenuibus illuc tendentibus transitus denegatur, facile concipi potest, unde tam horrendi clamores, unde denique quies à globulis excretis? Non autem 3. ideo in illis cellularum hi globuli condensantur, quòd intestina, ceu membranacea, sint frigidioris temperiei, aut quòd cibi solidiores admixti sint: Illud enim quod attinet, condensationis causa, uti dictum, censetur potius liquoris viscosi ad motum ineptitudo, cellularumque favorabilis configuratio, hoc autem refellit filiulus meus, vix uno post nativitatem mense tales excernens. Quòd autem 4. filiolarum Hofmannianarum totius anni terminum attigerint, causam esse

esse supicor, quòd lac maternum suxerint, pedetentim butyrofitatem illam adsciscens, secus autem meus, qui suxit lac obesæ & peregrinæ mulieris, filiolum aliquot annorum jam lactantis, adeoque respectu corpusculi tenelli, lac jam butyrosius, quàm ut meus concoquere potuerit, generantis: argumento fuit, lac non alio quàm bonitatis (liceat ita loqui) vitio peccare, quod infans, quantumlibet torminibus, flatibus & clamoribus excruciat, tamen secundum omnes dimensiones augetur, nec quidquam emaciaretur. 5. Exhalationibus autem acidis & sulphureis ex vitiosa effervescencia prodeuntibus, nervosumque genus ac cerebrum lancinantibus, & in convulsivos motus cientibus, epilepsiæ causam rectè adscribi, totus ferè Medicorum chorus adstipulabitur, ut qui cum primis in recens natis id agit, ut aciditati obviam procedatur, ne ea accumulata epilepsiam excitet. 6. Denique cura rectissimè instituta; hanc enim cum imitarer, & singulis fere diebus clysterem *ex aqua hordei, cum parco Saccharo & oleo rutaceo injici*, post etiam *infantem ab lactari* curarem, nunquam id genus globulos amplius observavi.

Multi sunt admirati, me infanti tenellulo clysteribus mederi velle: Sunt enim adhucdum in ea opinione nostrates, non tantum è plebe, homines, ut arbitrentur, clysteres esse remedium insigniter violentum, & hos, qui sufferre velint, athletico robore præditos requiri; alii putant, enemata esse remedium extremum, reliquis nil juvantibus exhiberi solitum, adeoque hæc ubi vident præscribi, conclamatum esse de agro autumant, *man nehme ihn für einen todten Mann an/ er sey so gut als hin / man geb ihm keinen Heller mehr/ um sein Leben.* Hinc multis precibus & persuasionibus vix eo se adduci patiuntur, ut hos admittant; *quin immo ante usum aliqui testamentum condunt exemplo eorum, qui aut lithotomis aut celotomis aut id genus Medicinæ operatoribus sese subjiciunt.* Aliquando mulier, cujus marito clysterem ordinâram, in faciem mihi dixit, *me occidere maritum suum*, quo audito discessi,

nec quidquam medicaminis amplius præscripti. Ego verò, si *clysteres interdicto publico Medicinâ exulare juberentur, nollem esse Medicus*, tanti à me fiunt plurimis in affectibus, quidquid contra *Helmontius* & ad seclæ ausint, quibus *mea*, spero, *Oologia* cum emphasi sese opponet. Postremo omnes Medicinæ Præcticos obtestor per Dei Charitatem & Proximi, ubi singularem quandam encheiresin aut secretum contra puerorum epilepsiam norunt, propalare illa ne graventur; grassatur enim pestilens hoc malum cum primis in his regionibus in misellos infantulos, ita, ut vix opus sit quærere, quo morbo infans interierit? nec est quidquam ferè certi remedii. Ubi nil opis in mediis naturalibus invenitur, superstitionis prodeunt in scenam, nec dici potest, quot & quantis superstitionibus vulgus noster sit unde quaque quasi suffarcinatus. Unam curam appono, cui libet liberum relinquens iudicium, ego nullum fero: *Lingua Urogalli, ei vivo, dum lascivit, evulsa, & regioni cordis intra linteolum exsiccata, sic alligata, ut deorsum apex vergat*, quam vel centum epilepticis opem tulisse perhibent.

OBSERVATIO CLIII.

D. ROSINI LENTILII.

Racemus Gossmannsdorfianus versicolor.

Uvarum acinos compactis auri atomis splendentes, & in acinis auri obryzi granula inventa exhibet *Ephemerid. nostr. Dec. II. Ann. I. obs. 131. Uvas barbatae, sed per fraudem, ejusdem Ann. obs. 48. & Ann. IV. V. obs. 148. & Schitinium Chiura apud Apollonium in mirabilibus fabulatum esse, fructus sine nucleis, uvasq; sine acino in Britannia nasci Camden. in Britann. p. 2. testatur. Botrum ego & uvas versicolores produco. Cùm enim anni hujus autumno, ad Generosissimum Dominum, Dominum GEYERUM de GNIBELSTATT, Dominum meum gratiosum, tunc in Franconia inferiore vindemiantem profectus essem, Gossmannsdorfi prope Ochsenfurthum offertur nobis à cive racemus oppidò rarus, & quod fatebantur omnes
in*

in regione vitifera nati & educati, à se antehac nunquam vi-
sus. Erant illius uvæ ex albis & rubris perfunctoriè mixtæ,
uvarum autem erant aliqua totæ rubræ, aliqua totæ albæ, aliæ
duo hemisphæria exhibebant, alterum album, alterum rubrû,
aliquæ tantummodo striis hinc inde albis & rubris ludebant,
jucundo sanè spectaculo. Adeo natura non tantùm per omnia
sua regna, sed & per omnes illorum species ludit, & nobis lusuû
istorum causas curiosè rimantibus illudit. Vid. Dec. 2. obs. 4.

OBSERVATIO CLIV.

D. ROSINI LENTILII.

Sanguinis è vena secta, non nisi corporis mo-
tu prævio, eruptio. Hæmorrhagia na-
rium singularis.

Vitam Hominis à perpetuo Sanguinis motu continua-
ri, huncque naturali modo procedentem esse sanitatis
Architectum, est axioma Medicorum. Ubi hunc ra-
pidum esse nimis, experimur, caliditati illius & par-
ticulis in effervescentiæ motum actis adscribimus, & sedativis
atque præcipitantibus furorem compescimus. Contra, mo-
tus hujus torpidus à sanguinis crassitie, inertique spirituum fi-
xitate procedens, nunquam non morborum Chronicorum
auctor, & semimortuæ quasi naturæ index est constitutus. Ex-
hibemus hic virum 48. circiter annorum, cætera valetudinis
satis prosperæ, præterquam, quod catarrhis ferè continuis affli-
gitur. Obesulus est & frigoris impatientissimus, quod, ubi
patitur, cæruleo colore totam faciem, quasi pulvere bombar-
dario petitus, pingitur. Hic à prima juventute ad hunc usque
diem, quoties venam sibi tundi cupit, ad largum usque sudo-
rem movere corpus adigitur: alioqui si vel decies venam quam-
libet sauciaveris, vix una sanguinis gutta plagæ rubescet. Olim
*decoctis aromaticis calidissimis, libanotidis, salvie &c. cum vino
coctis*, & in cataplasmatibus forma brachio applicatis sine motu
prævio rarefactum sanguinem elicere conati sunt, sed irritò la-

bore. Sanguis autem, ubi semel per ejusmodi corporis motionem rarefactus, atque eruptioni præparatus est, magno cum impetu erumpit, ejusque vix cohiberi fluxus potest, sed turbatus quasi & irritatus tumultuatur ad instar musti in fervorem acti. Quaternæ fasciæ ægrè intra venarum pomœria eum cohibent, & per integrum diem brachium movere non audent, levissimam enim hujus motionem scaturigo purpurea sequitur. Est autem vir ille, per venæsectionis illam diem ad actiones ferè torpidus & morosus.

SCHOLION.

B Præantecessor meus, celeberrimus *Job. Valentinus Majorus*, hunc admirandæ & rarissimæ temperaturæ hominem pronuntiavit, summè putæ sanguineum & summè phlegmaticum. Mirum qua ratione vegeat sanguine tam crasso præditus, non enim potest alia supponi ratio ineptitudinis ad motum, & hujus per motum corporis facta rarefactio demonstrat, eum ante motum, & sic ordinariè, esse crassiorem. Sanguinem ægrè effluentem, etiam venâ probè pertusâ, quotidiana testatur experientia, quamvis id vix in sanis accidere soleat; omnino non effluere rarum est, rarius, id in homine sano fieri, rarissimum talem quinquagenarium evadere. Si aërem externum sanguini tantam mutationem statim imprimere causeris, cur epithemata aromatica, cur hypocausta vel ad suffocationem excelsa huic molestiæ non medentur? Si sanguis per se tam crassus & ad motum ineptus, ita ut plagâ latiusculâ egredi nolit, quomodo capillaria corporis vasa, ut debet, ingreditur? Quales inde Spiritus generantur? Scito etiam, quicumque hæc legis, à calidis & aromaticis intro sumtis lædi Hominem, à quibus tamen sanguinis rarefactio expectanda. *Transactiones Anglicanæ Ann. 1667. obs. 10. Fracassatum* allegant, qui transfusionem tentans cani Aq. Fort. dilutam in venam jugularem infudit, qui post mortem extemporaneum sectus, sanguinem in venis omnino fixum, majoraque vasa concreuisse docuit. Canis alius post infusum Spirit. Vin. epilepticorum more spumans, denique

denique mortuus, sanguinem etiam fixum & grumosum fuliginis ad instar exhibuit. Num analogi humores idem in nostro efficiant, est ulteriori inquisitione dignum, nisi fortè magis in sero sanguinis viscidiorè & glutinosiore causa est quaerenda, quod non adeo videbitur illi absurdum, qui considerarit hunc nostrum esse summè phlegmaticum & obesum, serum autem sanguinis esse comitem individuum, & eum pro sua aut copia aut consistentia nunc fluidiorem posse reddere nunc crassiorè. Idem *Fracassatus* ab infuso cani Tartari oleo, ejus indè inflati & enecati sanguinem floridiorem & fluidiorem reportum adserit; possètne ab hujus olei usu interno seri fluiditas & sanguinis diluitio sperari? Apoplexia hunc deniq; moriturum suspicor, cujus se plura præbent indicia, & allegatus toties *Fracassatus* in plerisque omnibus apoplexiâ mortuis vasa pulmonum rupta se invenisse adseverat, atque hinc hariolatur, apoplexiam fortè curari posse opportuna infusione liquoris dissolventis in venas. Utinam posset vel tantillum hujus sanguinis ante examinari, quàm per motum rarefactus esset, aut ad minimum tolerarent nimis religiosi, ejus per venam sectam educti per varios liquores infusos facta experimenta! Cæterum in hoc Nostro non licebit expectare Venæsectiones spontaneas, quales allegant *Ephemerid. nostr. Dec. I. Ann. III. obs. 54.* Qualis etiam *B. D. M. Joachimi Kühnii, Prepositi Libavienfis in Curlandia* fuit, qui passus est narium (accuratius ferè nasi dixissem) hæmorrhagiam periodicam; non autem sanguis ipsi, more aliis solito, p̄r nares effluxit, sed ad radicem nasi vena à jugularibus dextra sese aperuit, & ad extraneam nasi superficiem, antecedente pruritu sanguinem evomit, quasi sectâ venâ, largâ copiâ & cum *εὐφορία* insigni. Sponte interdum fluxus ille cessavit, interdum, ubi judicavit vir optimus, fatis esse cruoris perditum, stipticis venæ hiatus constrinxit.

OBSERVATIO CLV.
D. ROSINI LENTILII.
Buxus trichopoiios.

ANte menses non adeo multos petit à me Consilium puella rustica, quæ pridem ex morbo castrensi Hungarico convaluerat, insequente capillorum defluvio tali, ut tam esset in capite glabra, sicut ovum. Alicujus consilio caput *lixivio, cui buxus incoquebatur*, lavit, sed ubi incautius & ipsam faciem & collum lixivio retigisset, non tantum caput promissa cæsarie subcastanea luxuriare coepit, sed & tota facies & collum pilis ruffis mirum in modum foedata conspiciuntur, ut simiæ non sit absimilis puella, quæ nihil fuisse præterea in lixivio asseveravit. Ordinavi *Dropacem è resina laricea & mastiche à Platero obs. l. 3. p. m. 573.* Virgini Nobili in eodem affectu præscriptum. Num ibi quid opis invenerit, hæctenus ignoro.

SCHOLIUM.

Sunt enim ita ruricolæ nostri affecti, ut non nisi semel, Medicum adeant. Si medicamenta juvant, non redeunt, prout sæpe ipsos, uti redirent, rogavi. Si non illico juvant, aut æger ulteriorem medicamentorum usum detrectat, aut alibi quærit auxilium. Sive itaque moriatur æger, sive convalescat, non novi Medicus, ni ex eodem pago, ab alio me consulente & interrogato, de rei eventu resciscam, quæ res multum officit observationibus Medicis. Sed est præterea rusticorum nostratium adhuc magis execranda consuetudo: Non adeunt urbem aut Medicum, ut ægro consulant, nisi sit præterea, quod in urbe exsequantur: hinc reliquis septimanæ diebus vix rusticum adeuntem me video, sed plerique veniunt eâ die, qua nundinæ hebdomatales celebrantur: Sic enim unâ fidentiâ duos parietes dealbare se posse credunt, itinerumque compendium

dium facere; es gehet so in einem hin/ sive periclitetur interea de vita æger, sive non, id parum pensi habent, si nolit vivere, ad usque nundinarum diem, abeat in pace; Est enim ἐγγον eorum ligna, frumentum, gallinas, butyrum, ova vendere, dum urbem adeunt, valetudini suorum consulere παράτρον. Sed ad observationem. Buxum posse calvitiei mederi, aut generare pilos, nusquam me legisse memini, ex *Matthiolo* verò, *Sim. Paulli* & aliis lixivium buxinum ruffo colore capillos tingere lectori patebit; unde igitur tanta buxo facultas? Qui à signatura causam arcessere satagunt, profectò nimium illi tribuunt; quamquam nec in *Crollio*, nec *Helvetio*, Signaturarum magnis Patronis, inveniam buxo capillorum Signaturam adscribi. Sed, quid ni densissima ramulorum & foliolorum luxuries capillorum Silvam æmuletur? Certè finguntur alioqui Signaturæ ab Auctoribus longius multo petitiæ: Quid enim, ut *Helvetii* Syllabum *in diribit. Med. c. i.* transcurrem, analogiæ *malocitreo* cum *corde*? nonne *castanea nuce*, aut *cerasa*, propterea *cardiaca* dicta, majori illud propinquitate contingunt? Hæc tamen inter cordialia nemo numerat. *Betonicam* cerebro similem non video; Si enim à foliorum scissura aut crispatura, eam cum multis sanè communem, ut *brassicâ capitatâ*, hujusque pluribus generibus, *lactucâ*, *betâ*, *hederâ terrestri*, habet; Si ex floris crispatura? atqui *Satyrium* omnia genera, *prunella* &c. idem possident: nec etiam in Practicorum libris video, adeo *nucem juglandem* vel commendari, vel adhiberi in cerebri affectibus. *Euphrasia* parum videtur cum oculis convenire, quod non *bellidi* potiùs, aut *buphtalmo*, aut *conyza*, aut *heliotropio*, aut *matricaria* conveniat, *asariq;* foliis major est cum renibus, quàm auribus affinitas; quorsum *pilosellam* referre ridiculum est, cum non sint oblongæ homini, aut aures pilosæ, quales *asinis*. Quid collocum *laurifoliis*? nonne eandem & in *plantaginis*, & *salvia*, & *sigilli Salomonis*, & *herba Paridis*, & *liliorum convallium* foliis congruentiam conspicamur? Idem de lingua sic dictum, cui *hominum* æque simile atque aut *prunella*

aut.

aut *salvia*, & magis adhuc similis *scolopendria*. Quid, amabo, *abietis* foliis commercii cum *dentibus*? *pulmoni* cum *quercus* foliis? *hepatis* cum *beccabunga*? *Fellis* signaturam habere *absinthium*, *centaurium minus* &c. ajunt, quasi non & *opium* sit amarum, & *colocynthis*, & *agaricus*, & *extractum ligni aloës*? *splenis* figuram æque *beta* & *verbascum* expresserint, atque *scolopendria*, & *cynosbati baccas renibus* assimilare absurdum est. Quid, quæso, *Curcumæ*, *Zedoariæ* aut *Zingiberis* radicibus cum *stomacho*? nonne longè melius hunc & *Cucurbita*, & *melones* & analogæ, at quanta stomachica, mentientur? Nolo ulterius procedere, nam hæc exempla vanitatem apertam, apertè loquuntur; nisi, quod ad *herbas capillares*, ubi non video, si testis internarum virtutum est signatura, quid peccarint & *cuscuta*, & *sabina*, & *barba hirci*; & *equisetum*, & *pini abietisq;* folia, & *cupressus*, & *millefolium*, & *filiæ*, & *Carduorum omnium* flores, & *anisi* & *fæniculi* herbæ & alia sexcenta, quòd inter capillaria non numerentur? Jam, si consideremus, quàm aliqua hætenus recensita, parum conducant, ad viscerum, quæ repræsentare dicuntur, affectus, protinus miror esse, qui his fidem faciant. Sic, nonne *melissa*, *borrago*, *viola*, *cordis*; *verbena cerebri*; *valeriana*, *fæniculum*, *oculorum*; *helenium*, *glycyrrhiza*, *veronica*, *hyssopus*, *pulmonum*: *absinthium*, *hepatica nobilis*, *bellis*, *hepatis*; *Fumaria*, *capparum radicum cortex*, *nasturtium*, *cochlearia*, *splenis*; *idem absinthium*, *mentha*, *ventriculi*; *resta bovis*, *petroselinum*, *renum affectibus* longè præsentiori sunt solatio, quàm omnia supra ob signaturam memorata? Ego sanè malim *verbenâ* uti in *capitis dolore*, quàm *nuce juglandæ*, aut *hyssopo* in *pulmonum infarctibus*, quàm *foliis quercus*, & sic porrò. Placet hinc *Herculis nostri Herois* sententia, de medicam. facult. p. 9. 10. agentis, non esse omnino spernendas signaturas, eò quòd his manudentibus multa sint remedia inventa; Externa tamen cum internis necesse esse maritari. Ideoq; quod ego addo, sola signatura est hodiegus falsissimus in simplicium indaganda virtute, cui minus fidendū, quàm ulli alii accidenti.

Sed

Sed rursus ad pilos. Minus proinde in pilorum generatione habitâ buxi Signaturâ, causam aliquam proximiorē investigamus, quam melius non eruemus, quam si de pilorum generatione naturali simus solliciti. Et est operæ pretium de his agi, quandoquidem magnus eis semper honos habitus, legi merentur in hanc sententiam, quæ curiosè congeffit Polyhistor *Dietherrus in epistola ad Excell. Scultetum adnexa observat. 148. Ann. IV. & V. Ephemeridum.* Quibus addo: *Chinensibus* nil esse supra capillos; immò, ubi ludunt (sunt autem aleæ lediti) omnes facultates suas antè lusu perdere, quàm capillos oppignorent, quibus amissis servitutem libenter subeunt, *vid. Saar. Itiner. orient. p. m. 21.* Et *Spartanos* capillos à pubertate ex instituto aluisse, memorabili legislatoris dicto, comantibus capitibus multò pulchriora fieri humana corpora, quæ sint alioqui deformia, testis est *Aubanus vit. & mor. popul. l. 3. p. m. 205.* secus, atque apud *Russos* sexui virili probro datur omnis capillorum cultus, ex *eod. p. 223.* Hinc ubi capillos ad lenocinium decoris promissos in *Apulejo* criminantur adversarii, eleganti, sed gravi descriptione capilli inculti & horridi, eos idem refutat *Apolog. 1. p. 250.* Immo *Helmontius* ex lactis asinini gustu dignoscere potuit, an asina fuerit isto mane pexa. Non autem hic tangemus controversiam, cui vulgares Physici ferè soli immorantur, neglectâ de pilorum generatione vestigatione curiosiori & utiliori; est autem hæc: Sintne pili corporis partes? Recordor, cùm adhuc in Academiis viverem, virum non adeo obscuri nominis in hanc controversiam insumsissè octo lectiones integras, quanto cum emolumento, prudentiores judicent. Sed ita ferè comparatum est in Physica doctrina, cum primis illa pure *Aristotelica*, ut hæreamus magis circa corticem, relicto nucleo. Sed horum generationi, ceu utiliori argumento inhærebimus, quæ facilè dignoscitur è sequentibus Phœnomenis: 1. *Paul. Barbette Anat. Pract.* pilos esse quadratos figura, & cavos scripsit; melius autem nobis satisfiet ex *Ephemeridibus nostris Dec. I. Ann. I. obs. 13.* Capillus

humanus, specillo suppositus orbiculatam & alveatam refert Zonulam, immo, evulso pilo spectantur pori & meatus cutis, per quos sudor & pili erumpunt, immo crassus & terrestris humor, & viscosa capilli radix, *Fontan. obs. microscop. 8.* Capillos concavos, ut canales pertusos ac perforatos, adeo ut penas avium repræsentent, & in iis varios colores & quasi irides observat *Borellus observ. 23. microsc.* Rotundos, versus extrema crassiores esse, quam circa radicem, & ab uno extremo ad alterum esse excavatos perinde, ut cornu aliquod, asserit *Hookius in Ephem. Gall. T. II. p. 485.* 2. Pili post mortem crescunt, & ex nigro in flavum colorem mutantur. Nec enim arbitror, tantum apparenter hos crescere, dum concidente post mortem & flaccescente carne, necessariò longiores appareant: Sed *Paræo* fidem habendam existimo, affirmanti, cadaveri condito, & per 24. annos domi suæ adservato, pilos & ungues, quoties refecerit, recrevisse: flavescere verò *Bartholinus* notat ad dict. *Ann. I. Ephem. Curios. obs. 123.* 3. Ubicunque pilus, ibi glandula, & rursus: Ubi glandulæ ibi, cæteris paribus, pili. Ubi verò glandula, ibi lymphæ; hinc tota cutis pilis investitur, minoribus illis quidem & minus in plerisque sensibilibus, quoad truncum & artus, (licet magis horridi quidam sint) pluribus verò, ac confitis, monticulisque ac poris, magis conspicuis, in capite, subaxillis, ubi rarior & porosior cutis est, ex *Excell. Wedelii nostri Physiol. Med. Sect. III. c. 27. p. m. 190.* vide etiam *Plater. obs. l. 3. p. m. 575.* ubi nec manus volam pilis destitui scribit, sed manum magis glabram apparere, quia pili sint exigui, & continuo atterantur. 4. Pili intra corpus ordinariè non nascuntur: Quamquam enim fuisse *Aristomeni Messenio* Cor hirsutum, Historici scribant, quidam etiam per incantationem, cum aliis absurdis pilos aut evomuerint, aut per alvum reddiderint, urina pilos quandoque monstraverit, cystides pilosæ sint in corpore repertæ, qualem in musculo bovino delineant *Hafnienses in Act. Med. vol. 2. observ. 45.* Hæc tamen omnia ordinariâ naturæ viâ non procedunt; & si quis

narium vibrissos objicere velit , eas non esse intra corpus respondebo. 5. Defluunt capilli in capite, præter alias causas, præcipuè à febre maligna & Hungarica. 6. Bruta animalia sunt homine pilosiora, & ea quidem magis in dorso, quàm abdomine. 7. Ostrea, pisces &c. pilis carent. Ex his accuratè consideratis licet hariolari; 1. Pilorum materiam esse udorem lymphaticum, viscidum, glutinosum & flatulentum: 2. Subjectum esse cutim, quæ tota est quasi glandula conglomerata, & hanc quidem, ubi porosior est, magis pilos, quàm alibi generare: 3. In glandulis cutaneis lympham glutinosam per calorem moderatum in effervescentiæ quendam motum cieri: 4. Halitus inde terrestres, glutinosos, & crassos per cutis spiracula efflari: 5. Hos ab externo aëre ambiente condensari propria visciditate adjutos: 6. Denique successu temporis halitu semper novo succedente in eximiam longitudinem continuari. Hæc pilorum generatio magis adhuc conspicua fit, ubi *fungorum & tuberum* generationem consideramus. Sunt enim Terræ moderatè calidæ & humidæ, crepitus quasi tenuiores, at sicciore, & eorum quasi est momentanea generatio; hinc etiam rustici nostrates sunt in ea superstitione; tubera, simul ac quis viderit, sive magna sive minima, esse decerpenda, post enim, quàm quis ea viderit, in illa manere dimensione, nec quidquam amplius crescere, quamquam per dies aliquot rursus accesseris ea decerpturus. Ego verò pro materiæ flatulentæ copia à prima statim generatione nunc majora, nunc minora exurgere existimo. Sed ut hæc ad superiùs dicta applicentur, hinc est, quòd pili sint rotundi, versus extrema crassiores, quàm circa radicem, cornuumque ad instar cavi. Causa est, quod flatus illi viscosi, quamprimum ibi è pericranio, hic è terra prorumpunt, more se flatuum expandere nitantur, idque promtiùs eò, quò sunt sicciore, quales sunt flatus terrestres; extremi verò halitus, non ordine, sed situ, ab aëre externo frigidiori densantur in corpus visibile, hoc postea ulteriorem inclusorum jam flatuum expansionem impedit, ut

amissâ, vel impeditâ vi elasticâ intra certos sese terminos cohibere cogantur, qui in pilorum & fungorum internis parietibus affiguntur denique, & in substantiam unam coalescunt, relictâ interius cavitate, & quidem ob æqualem particularum motum, rotundâ. Actio verò hæc, non est æquè capillis, quàm fungis momentanea, ut ita loquar, ob materiæ in capite majorem humiditatem & glutinositatem, cujus non est tam facile dissipabilis halitus, hinc naturâ suâ aptiores ab externo aëre promptiùs & minori negotio densantur, succedens autem novus identidem halitus, intra angustiores carceres detentus, motu recto, cum laterali nequeat, ad capillorum extima fertur, & in longitudinem eos continuat. Quanquam in reliquis corporis partibus, ubi minus est glutinosi, pilulorum minutulorum generationem magis etiam accelerari citiùsque perfici existimem. Potest etiam indè peti causa, pili resecti cur crassiores recrescant? halitus enim viscosus in majori copia accumulatus, amissa cavitate pilorum longiorû, dimensionem crassiorem ad latera sibi necessariò requirit, sicuti, & *petroselinum*, & *majorana*, & *porrum sectile*, & *buxus*, & alia plura sæpiùs resecta, latius & crassiori scapo recrescunt, halitu viscoso suprema petente, nec inveniente ad latera diffuso, quia retrocedere non potest. Hinc etiam *cordum* est *fæno* crassius & pinguius, & ex eo meliùs armenta impinguantur. Varii isti colores atque irides quasi viscosam pilorum materiam confirmare videntur, ut, qui sint pinguedinibus convenientissimi, exemplo sint sublatae ex aqua *Saponata* bullæ, per lufum puerorum, quæ & ipsæ sunt versicolores. Incrementum capillorum post mortem arcessendum à materiæ viscidæ proventu uberiore in cadaveribus, nemo negaverit, uti & eorum è nigro in flavum permutationem; sunt enim nigri capilli è materia calida magis & sicciore, & plerumque in calidioribus naturis magis crispi, quæ crispatura non à pororum cutaneorum configuratione arcessenda, quod vult *Hornius*, *arc. mos. p. m. 83.* sed è materiæ ob caliditatem & siccitatem promptiùs dissipabilis vago motu;

tu; hinc ubi post mortem calor natus perit, succedens pilorum à resolutione putredinali viscosius & humidius nutrimentum, colorem mutat in flavum, capillis phlegmaticorum consuetum. Patet hinc etiam, cum sit in confesso, glandulas esse lymphæ productrices, pilos enasci, ubicunque sunt glandulae, è quibus, ceu nerveis papillis, *Malpighio* dictis, cutim constare, supra dictum, & capillorum proinde materiam esse humorem glandularem; hinc etiam in tota corporis regione, pro ratione materiae nascuntur pili. Hinc ubi calor intensus humidum in corpore depascitur, ut in febribus malignis, ardentibus, Hungaricis, pili nutrimento destituti poris excidunt, nec alii, nisi restituta in integrum natura, succedunt, Hinc, quo sunt calidioris naturæ homines, eò citius calvescunt; idem fit, ubi sunt justo humidiores; sic enim, aut ferum est fluxile & viscositate requisita destitutum, hinc capitis perpetui sudores, cum capillis paucis, iisque sensim disraratis; aut est tanta ejus visciditas, ut pilorum loco enascatur capitis foeda scabies, favi, porrigo &c. Hinc bruta sunt homine pilosiora, ἐπὶ τὸ πολὺ, cum vescantur alimentis viscosioribus, & sero glutinosiore, sanguine idem crassiori prædita, didita serè æquali proportione per universum corpus materiâ. Hinc eadem in abdomine non sunt æquè pilosa, ob calorem ibi majorem. Hinc ob eandem humiditatem nimiam pisces & ostrea pilis carent. Denique materiae viscosæ tantillum, admirandæ extensioni naturâ suâ est aptissimum, quod clarissimè videmus in *aranearum telis*, *bombycum₃ textura*, utrisque humore glutinoso ex ore protracto & in filum extenso longissimum procedentibus; quod magis etiam pilorum genesis illustrat. Sic pueri nostri cum *cerasorum gummi* ludunt, ejus particulam intra duos digitos madefactos tenentes, aliique digito tenuissimam telam intexentes, hinc *pili humani destillati in oleum*, innata viscositatis testem, fatiscunt. Postremo, ut magis ad scopum, medicamenta calvitiei adhiberi solita apta nata sunt & esse debent, udorem viscosum vel augendi, vel ni-

mis fluxilem inviscandi: uti *mel, apes, favi, pinguedo alpina, serpentina, ursina, ladanum, mastiche, radix malva*, & quæ sunt alia. Ex eodem fonte, opinor, *buxi* virtus est derivanda, quod suam, qua scater, pinguedinem, in oleo buxi demonstrabilem, in lixivium deponit, hoc autem ratione acrimoniæ primùm poros cutis aperit, hinc lympham inviscat pinguedine; libenter autem pinguedines lixiviis maritari sapo testis est. Faciei verò, collique pilos non tam de novo generatos, quàm copiosiores, crassiores, longiores & magis usu hujus decocti conspectui expositos arbitror. Commendatiorem itaque sibi posthac *buxum* ad ejusmodi mala Medici habebunt, præsertim, cum aliquibus vires *ligni sancti* æquare credatur, & usu decocti buxi *Lobelia* teste, ancilla se à lue venerea vindicabit. *vid. iterum sub hoc titulo Simonem Paulli.*

OBSERVATIO CLVI.

D. ROSINI LENTILII.

Paralyfis mirabilis à Tertiana diuturna,
curata.

Martinus Schmidius, Hassus, nunc, nisi fallor, *Diaconus Ecclesie Teutonicæ Mitaviensis*, quæ est *Curlandia Metropolis & sedes Ducalis* tunc autem, *Maximè Reverendi & Excellentissimi Domini HENRICI ADOLPHI, Ducatum Curlandia & Semgallia Superintendentis*, Fautoris mei summi, Filiorum Informator, Vir eruditionis profundæ, quam insignis humanitas, & candor sincerissimus, raræ virtutes in una domo, comitantur, & Amicus, in extremo Germaniæ angulo, mihi intimus. Hic, inquam, *Epidemiâ A. 1679. per totam Curlandiam Tertianâ intermittente* corripitur. *Archiater Ducalis D. Harderus*, medicamentis obviam ire anticipanti ferè semper paroxysmo, conatur, sed frustra. Cùm enim per ferè tres menses cum morbo conflictatus fuisset,
à fer-

à fermentatione humorum miasma scorbuticum jam in corpore latitans (uti scorbutus malum est illi regioni endemium) fuit excitatum : hinc artuum vagi dolores, post ventris scorbutici, adhibitis antiscorbuticis & clysteribus mitigati quidem, sed non sublati. Accessere pedum tumores, & femoris dextri stupor. Denique spem omnem atque expectationem præter, cum nemo quidquam suspicaretur, quasi epileptico paroxysmo correptus subitò, licet non nisi semel, corruit, & omnia in deterius vergentia minabantur paralyfin scorbuticam. Reverendus Frater ejus, *Pastor Ecclesie Vindaviensis in Curlandia*, urbe maritimâ 22. milliariibus *Mitaviâ* distante, Fratris meliorem se posse curam in ædibus suis habere, aërisque mutationem, quod fieri sæpe assolet, posse quadamtenus malo mederi, confusus, elapsis à morbi prima invasione octodecim septimanis, vix respirantem inde *Vindaviam* abduxit, & minimum sanè abfuit, quin suis cadaver asportaret. Cum itaque *Vindavia* appulissent, varia medicamina, à variis, uti solet, ordinata, rem denique ad restim redegerunt. Tantam enim est miser artuum resolutionem passus, *ut per integrum Semestre minimum minimi digiti articulum ne movere quidem potis esset, immo nec ipsum caput.* Quoties autem videretur, ministrantibus quinque hominibus lecto fuit efferendus; quorum unus caput, suo gravatum pondere quolibet ruiturum, tenebat, reliqui artus. Et, quod impensè mireris, voce, cum ante mascula satis uteretur, tunc exili, pusionis ad instar, & vix intelligibili, animi sensa proferebat. Datae tunc ad me litteræ malum exposuerunt, ordinavi, quæ pro re nata judicarem proficua *antiparalytica interna & externa, decocta, spiritus, in laconico sudores, unguina, purgantia*, omnia nullo cum successu. Denique, cum pro desperato haberem, anceps in *salivatione mercuriali* auxilium quæsi; sed cum ob loci distantiam huic ipse præsens esse non possem, æger equidem, quidvis potius, quàm morbi atrociam, passurus, annuit, adstantes noluerunt. Legi denique alicubi in *Dekkeri notis ad Barbettianam praxin* sequens decoctum in
ejusmodi

ejusmodi casibus cum fructu exhibitum, quod pensitatis ad amissim omnibus, eidem sum ordinare ausus: *R. Ras. lign. sanct. ℥vj. sassafir. sarsapar. aa. ℥iiij. santal. alb. citrin. ras. C. C. ebor. aa. ℥℞. Conc. cont. s. a. Coq. in aqua font. ℥. xvj. ad consumt. mediet. in fine add. antimonii crudi pulveris. & in pet. lig. ℥iiij. rad. calam. arom. galang. min. aa. ℥℞. irid. flor. bardan. aa. ℥j. cardam. ℥vj. sem. coriandr. ℥℞. dactyl. ℥vj. F. l. a. decoctum. Hujus decocti bis singulis diebus ℥iiij. calidè propinari volui, instillatis prius singulis haustibus mixturæ seq. gtt. xx. *R. Elix. m. polychrest. ℥℞. spirit. CC. ℥j. ol. succin. ℥j. M. Unguento sequenti efficacissimo bis de die artus inuncti: R. Ung. martiat. ℥℞. ol. fl. chamom. hyper. aa. ℥j. bacc. junip. castor. laur. aa. ℥ii℞. succi cochlearia ℥iiij. Alum. plumos. ℥j. ol. spic. sal. armon. aa. ℥ij. aqua magnanim. vit. Matth. aa. ℥℞. M. Cùm per sex dies decoctum bibisset, jussi sequentibus pilulis uteretur. *R. Mass. pil. fetid. maj. ℥℞. resin. gial. troch. alhand. aa. gr. iiij. ol. rosmar. gtt. iiij. M. F. pil. n. vij. pro una dosi. Jussi postea continuari decoctum, & elapsis sex diebus rursus purgationem institui. His ad præscriptam methodum usurpatis, & ad secundam usque purgationem continuatis, mirum dictu, æger & collum, & brachia & pedes rursus movere cœpit, eorumque successivè usum recepit, ut, cùm circa *Johannis Bapt. festum A. 1680. in Germaniam, ut functionem publicam Physicatus Crailsheimensis, ad quem è Curlandia, mandato Serenissimi ac Celsissimi MAR- CHIONISBRANDENBURGICI ONOLDINI, Domini mei Clementissimi, vocatus eram, capesserem, rediturus, Vindaviam venire, jam posset scipione nixus vir optimus, templum visitare, quanquam gressu lentissimo, & maximè defatigatus. Nunc vivit athleticè.****

SCHOLIUM.

Mirum fortasse alicui videri posset, febrem tertianam tantas ludere tragœdias posse! Sed, si rem penitus consideremus, facilè est captu, quo id pacto fiat. *Magnus* quidem *Cœus*, febrem, quacunque ratione intermiserit, vacare periculo adferit,

ſerit, & rectè quidem: Sunt enim febres intermittentes ſanguinis totiusque corporis, quod alibi in *inaugurali mea diſſertatione, A. 1680. Altdorſii de febre tertiana intermittente epidemia CURLANDIAM infeſtante, habita ſ. 18. docui*, ubi & hujus caſus fit mentio, mundificativum inſigne, ſingulisque paroxyſmis haud ſecus expurgatur corpus, atque incenſa fuligine fumaria, als wenn man einen Schlot ausbrennt/ aut ex amianto contextæ veſtes in ignem conjeçtæ ſordes deponunt. Verum enim vero, ubi febres tertianæ diutius quàm par eſt, affligunt, non quidem, quod antiqui voluère, in alium ſemper typum degenerant, ſed evadunt periculofæ, morborumque chronicorum, *ſcorbuti* puta, *hydropis* & *paralyſeos* producçtrices. Per tot enim paroxyſmorum fervores, ſanguis baſamico ſuo ſulphure proſus depauperatur, & exaltatis interea particulis ejus ſalinis, ab igne indomabilibus, quin ad majorem potius acrimoniam eveçtis, ad inſtar vini penduli ſanguis vappescit, indolemque ſcorbuticam adſciſcit. Dum poſtea Sal ille ſanguinis arterioſi in naturam lixivioſam fixiorem magis magisque ſemper evehitur, ita ſpiritus animalis quoque pro ratione ſuæ materiæ ſpiritu ſuo volatili orbus & expers gignitur, nec eſt, niſi iners lympha. Hinc motus impotentia & nervorum reſolutio, non quidem ab horum obſtructione exorta, ſed hoc in caſu ſpiritus animalis non ſecus ſe habet, atque, dum in ſclopeto illud, quod pennam vocamus, debilius eſt, quàm, ut ſit potis, ad ignem è chalybe cum impetu eliciendum, vel quando defluentis aquæ ſuper molarem rotam impetus ad eam circumagendam non ſufficit; uti enim nervi à ſpiritu animali efferato tacti in motus convulſivos membra cient; ita ab eodem fatuo membra moveri non queunt. Reſtituendus igitur erat ſanguini baſamus, deprimentæ particulæ ſalinæ, ſulphuræ evehendæ, ut ex hoc correcto ſpiritus animalis vegetior gigneretur. Id optimè & feliciter ſuperiore decocto effectum, cui primæ in affectus curatione debebantur, præcipuè autem *antimonio crudo* illud ingredienti. Multi, fateor, ſunt

admirati, me ausum fuisse, *antimonium crudum* tanto pondere, viribus adeo lapsis, ordinare; mirari desistent, si chimia gnari fuissent. Est namque firmior antimonii compages, quam ut virus suum, in sale fixo corrosivo consistens, simplici decoctioni communicet; est sanè ad hoc obtinendum clave fortiori opus. Huc, quas desideravi, particulas sulphureas subtiliores deposuit, relictâ in residuo corpore, salinâ acrimoniâ. Sum firmiter persuasus, per decocta analogâ posse fortean morbos herculeos plures, vix aliis medicamentis coercibiles, domari & fugari.

OBSERVATIO CLVII.

D. JOH. GEORGII LAIBII.

De Podagrâ ab Agyrtâ minus feliciter & inunctione mercuriali curatâ.

Nobilis quidam, Dn. è Tannhausen, duabus circiter horis ab urbe nostra distans, præterita æstate, per aliquot septimanas, doloribus podagricis, quibus per decennium jam obnoxius, mirè excruciatu fuit. Cumq; audivisset, esse Empiricum quendam in Franconia, qui diram hunc morbum curare posset, eum advocari jussit, à quò, nescio, quibus medicamentis, per tres septimanas usus, in eadè interim sævitia persistentibus cruciatibus. De utroque interea femore tumorem durum exsurgere videt, de quò, cum interrogaret Empiricum, responsum tulit, esse causam materialem Podagræ, per divina sua medicamina, ad exteriora corporis protrusam, misero ægro spem faciens, de pristina sanitate. mox, mox recuperanda; pro tumoribus his tollendis, adhibuit unguentum, (prout colligere potui) ex oleo laurino c. Mercurio vivo subactò constans, à cujus applicatione utrumque femur intensè inflammabatur; reiteratâ itaque renuente quamvis ægro, per triduum inunctione hâc, inflammatio latius serpere incipie-

incipiebat, exortis flavis lividisque pustulis, circa scrotum, partesque adfitas. Monitus de Gangræna ab adstantibus, meum consilium implorat. Adveniens, invenio nobilissimum Dn. Patientem, in miserabili statu, totumque, abdomen, ad genua usque, intensissimâ inflammatione correptum rubris lituris, hinc inde, ad alias partes tendentibus. Nolebam primò, in tam ancipiti statu, aliquid præscribere, ne Empiricus occasionem haberet, culpam in me conferendi, si sinister sequeretur eventus. Victus tandem & ægri & adstantium, precibus, præscribo pulverem exsiccantem ex farina fabar: pulv. bac. lauri, oli-ban. myrrh. ceruss. & sacch. saturni, quem partibus abdominis flavis lividisque pustulis scatentibus inspergere jussi. Pro Gangrænosa inflammatione ordinabam spirit. vin. rectific. c. croc. & camphora. Internè vero propinabam Mixturam sudoriferam, ex aq. card. ben. fl. sambuci, aa. ʒiʒ. Antimonii diaphor. ʒij. myrrh. rub. ʒj. spirit. tart. ʒj. camph. gr. vj. laud. opiat. gr. iij. Syrub. papav. errat. ʒʒ. à cujus usu, cùm per subsequentem noctem integram, alterumque diem largissimè sudâsset, Dei gratiâ, intra biduum, restitutus fuit, remanente saltem flavâ crustâ, anteriora corporis investiente, quæ ipsa crusta post aliquot dies exaruit, & sponte decidit.

OBSERVATIO CLVIII.

D. JOH. LECHELII.

Hydrocephalus vitio spinæ bifidæ.

ANno 1683. d. 22. Febr. natus est infans masculus Parentibus quibusdam magni nominis, non sine magno gaudio. Sed ubi statim post partum tenelli infantis corpus paulo exactius examinatum, duos tumores, unum in occipite, alterum in spinâ dorsi offenderunt. Ille in medio occipitis juglandem magnitudine æquavit, tactu mollis, colore fusco, multis pilis obsitus, similibus murium pilis. Mater hujus tumoris causâ fuit, uti postea dicetur. Alter tumor

in spinâ dorsi, magnitudinem ovi anserini habuit, initium sumens ab ultimâ thoracis vertebrâ, tendens usque ad os coccygis, colore sanguineo, tactu mollis, instar fungosæ carnis. Ad latera verò tumoris spinæ dorsi divisæ, margines utrinque satis luculenter digitis tangi & distingui potuere. Medicos & Chirurgos consulere, quid circa istum tumorem agendum? Chirurgorum intempestiva suppuratio rejecta, Medicorumque opinio admissa, nempe & naturam tumoris & conditionem corporis infantis requirere lenia exsiccantia ex variis herbis & floribus, quæ etiam adhibita, & sæpè quotidie tumori calidè imposita.

Secundo à partûs die apparuit totalis utriusque pedis paralysis à coxendicæ, usque ad plantam, non sine suspitione, illum, morbum ortum vitio spinalis medullæ. Varii spiritus & aquæ spirituosæ membro affecto adhibitæ, sed in cassum, uti etiam exsiccantia procurando tumore.

Interea caput sensim sensimque in molem præter naturalem extensum, ossa calvariæ nec dum ferruminata ad pollicis latitudinem & ampliùs ab invicem distare observata, pericranium pellucidum, & reliquum corpus macie consumi deprehensum. Lacte interea ritè tenellus nutritus, excrementa debite reddidit, somno refectus & cæteræ mediæ & infimæ ventris functiones integræ repertæ, nisi quod tussiret quandoque & difficulter respiraret, quæ tussis eò aucta, ut sub init. Maji usque ad finem vitæ cum stertore & sonitu clangosum duxerit spiritum.

Interea moles capitis adeò aucta, ut truncum corporis præponderaret, cum summâ miseri infantis molestiâ.

Die 28. Maji placidissimè hic infans absque motibus convulsivis animam efflavit.

Die 29. ejusdem, permissu Parentum corpus exanime disquisitioni anatomicæ subjectum.

Aperto abdomine, nullum ferè omentum, nisi tantillum, quod fundo ventriculi adhæsit; intestina verò laudabiliter

ter constituta reperta. Ventriculus, hepar, lien, renes, optimè; in pectore pulmones & cor absque omni culpâ.

Exemtis his, spina dorsi ab alterâ parte tumorem supra descriptum, obtulit.

Quo dissecto duo cochlearia aquæ insipidæ & limpidissimæ, crystalli instar effluxere, nihil cruoris, nihil substantiæ fungosæ vel peregrinæ; nihil, quod magis, spinalis medullæ, repertum, filamenta quædam alba & tenuissima si excipias, rudera potiùs membranæ investientis spinalem medullam, quàm nervorum.

Vertebræ verò ipsæ, ab ultimâ thoracis usque ad os coccygis supputando, in utramque partem dilatatæ, admodùm deformes, quarum structura depravata spinæ bifidæ, quam Tulpius obs. 38. l. 3. exhibet, tam similis est, quàm ovum ovo. Per foramen ultimæ thoracis vertebræ hians in apertum tumorem & explicatas lumborum vertebrae, stylo Chirurgus penetravit, usque ad tertiam colli vertebram.

Medullæ spinalis in utrumque crus nulla divisio, quare tota in liquorem limpidum resoluta, cruribus nihil virium afferre potuit.

Porrò caput in tantam molem cretum insolita promisit.

Pericranio facili negotio in crucem dissecto, ossa cranii infantum more nullibi conglutinata, in naturali statu omnia apparebant, nisi quòd longiùs quam solent, & latum pollicem ab invicem sejungerentur.

In medio quoque occipitis osse, rotundum foramen, crassum digitum admittens, in conspectum veniebat, omnino præternaturale, pericranio eo in loco, ut principio dictum, in levem tumorem elevato, ac pilis confito.

Meninx dura piæque, ut & cortex cerebri, quoad exteriorem faciem, erant sanissima. Cum verò in cerebri corticem ad ventriculos ejusdem explorandos culter fixus, viderunt corticem non excedere calami scriptorii crassitudinem, quo separato, loco ventriculorum offenderunt amplam quali vesicam,

repletam limpidissimâ & insipidâ aquâ, quantitate uncias quinquaginta excedente, neglectâ eâ, quam spongiæ & lintamina inbiberunt.

Hâc effusâ collapsi cerebri ventriculi manifestò docuerunt, illam in utrumque ventriculum per corticem mediantibus tubulis à recentioribus Anatomicis passim descriptis, destillasse, undique suâ copiâ cerebri substantiam, cranium, pericranium extendisse, atque capiti illam deformitatem conciliaffe.

Reliquas cerebri partes, glandulam pinealem, nates, vulvam &c. examinare non permisit præceps aquarum affluxus, & hunc infecuta partium illarum confusio. Ex cerebello tamen adhuc integro, & naturaliter constituto pars in spinam dorsi pro medullâ deferebatur, quæ solummodo unam & alteram thoracis vertebraam affecuta in brachia dimittebatur pro motu illis conciliando. In reliquis thoracis vertebris medulla sensim deficiebat, & in primâ lumborum erat planè nulla. Altera pars cerebelli in aquarum cerebri per occipitis ossis foramen inusitatum supra descriptum, propulsa, ibi tumorem illum pilis confutum formabat, qui signatura muriformis ante obitum credebatur.

Mater infantis quæsitâ, an tempore gestationis terrorem ex re aliquâ adversâ passa sit, unde signaturam illam muriformem foetus acquisivisset? Respondit, se quidem à muribus ordinariò non moveri, sed accidisse ante 4. Menses, ut Maritus parvulum sacculum herbarum odoriferarum plenum, lusum ergò ipsi ex improvîso in occiput jacuerit, quo perterrita sibi imaginatam esse, murem ab alto in occiput cecidisse, & partu citius locum affectum digitis parum fricuisse.

Cui verò tumorem spinæ adscribere deberet, nescivit. Nisi quòd cecidisset aliquoties graviter, & semel cervi cujusdam vertebraas ad usum œconomicum in longum diffindere paulò attentius intuita sit.

OBSERVATIO CLIX.

D. JOH. LECHELII.

Steatoma Mesenterii.

PAUPERCUA quædam à longo tempore conquesta est modò de doloribus in abdomine, modò de pondere quodam in abdomine hærente. Tandem tractu temporis venter assurgit in molem, ut tactu manus durus & renitens tumor posset observari, magnitudinem capitis infantis habens. Medicamenta tam interna, quam externa diligenter adhibita, sed nullo cum effectu. Ægræ corpus in dies magis emaciabatur, & patiebatur nunc horribiles vomitus cum diarrhoeâ & intolerabilibus torminibus ventris, nunc alia graviora symptomata. Tandem paulò ante obitum intumescere pes sinister tantùm ad eum modum, quo Hydropicorum pedes solent intumescere. Mense Junio moriebatur, & placidissime, absque ullis convulsionibus, accedente quoque aliquot dies ante obitum excoriatione gutturis. Secabatur cadaveris abdomen, quod non erat difficile, cum musculorum caro unâ cum pinguedine planè contabuisse.

Apertâ igitur cute cum peritonæo, de Omento nequè quidem observabatur, subitoque magna illa & globosa moles in conspectum veniebat, situm suum habens in medio intestinorum, quæ planè ad latera propulsa, neque naturalem suum situm amplius habebant. In cavo ventris nihil liquoris reperiebatur, sed omnes partes summè siccæ. In sinistro latere hujus extuberantiæ hærebant duæ amplæ vesicæ sero limpidissimo refertæ, diceremque, illas ferè duas libras feri in se continuisse.

Cum hac mole Mesenterium adeò erat in globum convolutum, ut non posset amplius dignosci neque aliter judicari, ex luxuriantium glandularum Mesenterii protuberantiâ molem istam excrevisse in eam magnitudinem, quæ sanè si
 exemta,

exemta, aliquot ponderasset libras. Cum incidereetur iste tumor, latebat in ea crassa & albicans materia sebo similis. Unde judico, tumorem hunc magis ad steatoma quam scirrhum Mesenterii esse referendum, an benè vel malè melius sentientium judicio relinquitur.

OBSERVATIO CLX.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

Exspiratio frigida lethalis.

TAm diu vitam superesse, quam diu calor suppetit, ex iis est, quæ probatione non indigent. Non aliunde verò hunc, quàm ex motu lucis vitalis in corde locatæ ac sanguine, arcessendum, non minus in confesso est. Neque enim aliter nobis concipere licet vitæ rationem, vel lucem foenerari animæ & corporis copulæ, quàm à luculâ, à supremo numine variè in animantium genere, splendidissimè verò in humano dispensatâ. Frigus hinc omne mortiferum, exæstuatio *πυρετώδης* periculosa, medius blandus tepidus, humidusque calor vitalis.

Extinguendæ hujus flammulæ index frigus prognosticum non rarò occurrit in praxi. Videas, qui animali robore minus infirmati, sensus, motumque sæpe ipsum integrum habent, morti tamen proximi judicandi ex frigore extremorum, pulsuque frequenti, vel incerto jam, formicante & deficiente. Mors ibi præsentanea instat. Idque cum primis in iis affectibus solenne est, qui cum profusione sanguinis vitæ pausam intendant. Vidimus dysentericum per tres integros dies toto corpore frigidum quasi, sponsæ tamen potiundæ spe frustra humanum anhelantem auxilium, quod vires ipsi viderentur reliquæ suppetere. Vidimus foeminam mensium immodico fluori obnoxiam, *αιμοφοβον*, frigentem pluribus horis prius, quàm fato fungeretur. Sed illa quotidiana ferè sunt, monendis medi-

cis,

cis, ne vitali facultate exhaustâ reliquas superesse posse putent, etiam si robore aliquo abblandiantur.

Idem verò de exspiratu sentiendum frigido, foci extinguendi notâ. Puer octo annorum, cùm mense Februario aquam frigidam bibisset, prævio horrore, feбри ardente corripitur. Quarto die motibus convulsivis gravibus impetitur, frustrâ oppositis generosis antepilepticis juxta ac bezoarticis. Accedit hæmorrhagia fortissima, indeque exquisita epilepsia erumpit. Sequitur respiratio difficilis & profunda, labascentis vitalis caloris indicio, exspiratio verò ipsa manifestum frigoris sensum inferebat, ut adstantes ventum alicubi spirare frigidum primò opinarentur, donec edocti contingente manu spem vitæ, monente medico deponerent, nocte sequente eâque morbi septimâ exolutæ.

OBSERVATIO CLXI.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Usu Peritonæi.

CUM vita consistat in calore, calor verò in motu, omnia totius corporis membra vel pro caloris succendiculis, vel motûs perpetuatione videntur fabricata. Ad motum verò impulsu opus est & machinis, ut & emicare & produci posset in omnes partes. Cum ergò duo motus præstentur præcipui & principales, quibus vita absolvitur perfecta: pulsus & respiratio, ita fabricata utriusque sunt organa artificiosissimè, ut alter alterum producat, juvet, & promoveat, utrique conspirantes in salutem totius, reliquis omnibus largientes quem habent dependentem & secundum.

De usu Peritonæi disquisitum est dudum, quo usu & officio fungeretur præcipuo ac primo. Facile is patere potest, si actionem ejus attendamus, si structuram. Non dicemus de aliis ejusdem usibus, itidem nobilissimis, unum illum laudabi-

Aaa

mus,

mus, quod præstet motum, adeoque usus ejus sit, quod *Galenus* quoque asserit *l. 4. de U. P. c. 9. ὡς διαφράγματος*, ut *septi transversi*.

Præstat motum peritonæum *communem & perpetuum*, cum ipso diaphragmate. Perpetuum & ipsum est mobile, motum in longum & profundum, latum & transversum exhibens & promovens. Diaphragmatis est socius, divisus cum eo operas exequens in respiratione, adeoque motui in singulis ventribus necessario cooperans. Diaphragma est continuatum & velut alterum, fibris suis nerveis musculorum actionem dirigens & firmans. Fibræ nempe in musculis magis unitæ sunt, pro majori robore. Omnes muscoli abdominis velificantur motui peritonæi magis, quàm hoc illorum. Unita conjunctim spectanda sunt, à potiori tamen & hîc facienda denominatio.

Præstat motum *medium*, perpetuum ex parte & interpolatum, communem respectivè toti, & proprium abdomini, in promovendis contentis in cavitate ventriculi, intestinorum & vasorum ipsorum, lacteorum, lymphaticorum & sanguiferorum, præstant motum *peristalticum* seu circumpressorium, ut blandè, sensim & quasi lumbricatim promoveantur singula, chylus, scybala, lympa & humores reliqui.

Præstat motum *proprium & determinatum* individualem, ani, vesicæ, uteri, partim sphincterem horum, partim fibras motrices reliquas excitans, & in opere suo comitans ac juvans, collectis in unum velut nervis, & impetum versus inferiora adigens, quem tamen ad superiora quoque propagat non minus. Quæ procidentia uteri laborant foeminae, pro lubitu extrudere possunt & ipsum, quoad partem, vel totum laxatum, modò halitu retento deprimere velint & peritonæi fibras stringere; & in eo contenta.

Neque diaphragmati id adscripseris rectè, quod sensus & strictura abdominis id testetur satis. Vidimus quæ pomo inserto retinebat uterum quando vellet, depressione isthac factâ
cum

cum impetu exploderet globum in pavementum. Nec in partu expediundo hinc sufficit sibi uterus citra peritonæi illam præsentaneam opem. Sin musculos opponas, idem in diaphragmate visitur. Musculi præstant motûs robur: complicatas & multiplici nexu sibi illigatas fibras obtinentes, ut firmitudo præstò esset: hæ verò velut nervorum propagines & glomeramina primum sustinent impulsum.

OBSERVATIO CLXII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Abscessus in capite recens nati phlebotomo curatus.

HAud ita diu est, cum *Molitor* ex vicinâ nobis *valle Bussecanâ* heic *Giessa* me conveniret, cum aliquot hebdomatum infantulo, *tumorem* ovi anserini ferè magnitudine in sinistro capitis latere habentem, ab ipsa statim nativitate observatum; cum verò non sine ratione vereretur, ne materia inibi contenta superiorem illam cranii aperturam sive penetrando, sive extus pericranium inundando, pathemata varia epileptica vel apoplectica induceret, maturam ejus curationem petebat, sistrum spondens XX. florenorum si puerulum hunc unicum sibi que charissimum ab infaustò hoc periculò liberarem: Subridens ego tam superlativo redhostimento (hodienum certè rarissimo) vix opus esse dixi. Hinc contractato blandè *tumore* indolentem esse reperio, digitis facile cedentem subito que in pristinum redeuntem: Hydrocephali primitus exordium videbatur, eò quòd oculus ejusdem lateris continuò lachrymaretur multum que seri funderet; Mox tamen candelâ ex adverso positâ nullibi transparens sed opacus apparebat tumor, unde *abscessum* potius inibi latere statuebam aut à duriori obstetricis contractatione sub puerperii carnificinâ, aut in ipso adhuc utero, à mirabili illo foetus cum matre

consensu progenitum, quod ex subsequâ matris relatione ferè collegi, quam tempore graviditatis lignum in eandem omnino capitis regionem desuper illapsum graviter ferierat, quod tumori huic occasionem fortè dare potuit. Interea quicquid sit, extra dubium versabatur, *abscessum* illic contineri maturè removendum. Sic quo scopo tentandum prius erat, an ad suppurationem deduci possit tumor. Quapropter erasâ leniter lanugine *emplastrum de mucilag.* imposui, sed irritò consilio, tumore ~~et~~ eodem in statu remanente. Chirurgiâ ergo opus esse dixi; Renuebat primò Parens ob nimiam corpusculi teneritatem: Nil obstare regero, cum hæc ætatula, ubi tactus ferè obtusior esse solet, operationes ejusmodi facilius toleret, neque etiam tam facilè inflammatio quædam accedere possit, cujus rei causam tradit RENATUS MOREAU apud BARTHOLINUM *Cent. 1. Epist. LXXXI.* Ægrè tandem consentiente rustico, tumorem in paulò decliviori loco phlebotomo aperio, unde plurimum sanguinis plus minus corrupti erumpebat, quò penitus exhausto ipsoque vulnuscule *ol. inf. Balsamina c. paucis bals. peruvian.* guttis consolidato, perfectissimæ sanitati restitutus est puerulus, relicta vix observabili cicatriculâ.

OBSERVATIO CLXIII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI,

Dentium casus ob narcoticorum usum.

A Deò ferè mala sunt commixta bonis, ut inevitabile sæpè sit mutuum eorum connubium, id quod præter alia remediorum genera polychresto quoque *opio* commune esse, quotidiana Praxis ingratis Medicorum subinde loquitur: Hinc tot cautelas circa usum ejus attendendas jure meritò inculcarunt ii, quibus salus hominum atq; sanitas curæ magis cordique esse solet, quos inter post WILLISIUM *in Pharm. Rat.* excellit Nobilis illa celebriorum H. S. Medicorum Triga, D. WEDELIUS in Opiologia, D. WALDSCHMIDIUS

SCHMIDIUS *in Monitis circa Narcot. usum & vñ év áγίους,*
D. ETTMÜLLERUS *in Disp. de opii virt. Diaphor. Æterna*
Academiae Germanorum Curiosæ Decora & Ornamenta. At
verò, quàm cautè quoque hïc sese gerat Practicus, nihilominus
tamen sæpè est, quod ex improvisò negotium faceffat, cujus rei
fidem facit id, quod in curanda contumaciori *odontalgia* jam
diversis vicibus observare licuit, ubi aliis ferè irritis necessariò
tandem ad *laudani opiati* usum deveniendum erat, quod vel
pilulari forma cavis dentibus inditum, vel gingivis illitum,
vel etiam cum infusò quodam aromatico solutum & in ore
paulisper detentum dolorem illum primò quidem intuitu feli-
cissimè & incantamenti instar sopire solet, hoc tamen cum in-
commodò, quòd flaccescentibus brevi, inque tono suo resolu-
tis fibrillis & membranulis eorundem radices firmantibus, va-
cillaverint primùm, mox verò penitus ceciderint: Et hinc sine
dubiò est, quòd circumforanei illi dentium Archiatri vulgò *die*
Zahnärzte dentes firmissimè aliàs alveolis suis infixos, *opio* vel
hyosciamo pro obtundendo doloris sensu priùs quasi mortifi-
catos, tam facili levique encheiresi evellere soleant.

Quin & ex eodem principiò illi, qui *tabaci fumo* nimium
inhiant, præmaturam dentium suorum jacturam ferunt, ut
certà quoque experienciã constat, adeo quidem, ut ferè dubi-
tem de Historia illã, vel saltem de subjunctã ætiologiã, quam
refert BORELLUS *Cent. 3. Obs. 13. de dentibus sapientie* in adul-
tis quandoque genitis, ubi Doctoris cujusdam meminit, cui
21. ætatis anno dentes ejusmodi protuberarint, idque ex ni-
mio *tabaci* usu, quod sanè contra naturam narcoticorum erat,
nisi fortè crassiuscula quædam membrana dentis hujus eru-
ptioni obicem posuerit, quæ continuo *tabaci* usu flaccescendo
quasi emollita, eò feliciter penetrari poterat, qui tamen casus
admodum singularis experienciæ nequicquam præjudicare
poterit, quæ certè me hætenus docuit, *opiata & narcotica cer-
tam esse dentium ruinam*: Eaque propter omnibus, quibus
dentes sui in pretiò sunt, author essem, ut in tali dentium car-

nificinâ rem prius aromaticis blandis & nervinis tentent, quàm ad opiata perveniant atque tunc pro evitando majori malo eligant minus. Hoc verò quam maximè, quum insignior jam *inflammatio* gingivas corripuerit, in qua nil æquè magis suspectum habere decet, quàm intempestivum narcoticorum usum, quæ partes illas ad gangrænam facilè disponere apta nata sunt, id quod in partium internarum, intestinorum v.g. cum inflammatione conjunctis torminibus subinde evenire solet, prout in recenti memoriâ adhuc versatur funestus ille casus mulieris Giessensis, *ileo c. hernia* detentæ, quam ubi Dnn. Medici aliquamdiu suetâ sibi methodo tractâssent, tandem è viciniâ Chirurgus (qui nefariâ prorsus Metamorphosi in Medicum ferè abiit) accersitus medicamentum aliquod *opiatum* obtulit; quid fieret? dolores subito cessant, idque cum applausu Domesticorum, verùm sphacelatis sine dubio intestinis paulò post funus erat, muliercula elegantissima, medicaastro interim nimiam vocationis moram inculante, omnemque culpam Medicis Ordinariis imputante. Optandum ergò esset, ut puriora illa metallorum sulphura penitus innotescerent, quæ nimiam illam spirituum ferociam absque ullâ vi narcotica conjuncta, facilè sopire dicuntur, verùm non omnibus Junonem hanc amplexari datum est.

OBSERVATIO CLXIV.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Surditas à pisô aurem illapso.

Circumforaneus quidem, insignis aliàs herniosorum castrator, cujus nomen hîc ut inseram, indignum prorsus judico, æstate præterlapsa huc appellens, splendidoque suo vestitu atque comitatu credulitati plebejorum fucum faciens, tantam sibi auctoritatem conciliabat, ut & *surdi & caci & claudi* & quicquid miseriarum amplius mundus

dus alit, factò quasi agmine advolarent: Sed successu prorsus miserabili! neque enim *surdi* audiebant, neque *caci* videbant, neque *claudi* ambulabant, neque tandem pauperes aliud inde sperare poterant, quàm sesquipedalia verba. Nihilo tamen minus, ut audaces fortuna subinde juvat & in tanto hominum confluxu quandoque occasionem trudere solet, quâ certâ aliâs, ignominiaë periculo subterfugere possint, ita & huic Stentori accidit, cui inter alios tutor quidam & civis Giessensis, nomine *Stechenrath*/ filiolum suum obtulit, qui jam ab aliquot mensibus sine manifesta causa *auditum* amiserat, cætera sanus. Medicafter ille immisso auriscalpio *pisum* educit, nescio quo casu auribus illapsum, quò factò auditus subitò rediit, & ita præter sostrum non contemnendum speciosam insuper bullam tulit, in perpetuum miraculi hujus testimonium, cui fortè plus admirationis conciliare potuisset, si acutam illam decipiendi artem à *Chirurgo* quodam *Giessensi* didicisset, qui cùm pariter olim rusticus de insigni auditus gravitate conquestus esset, accuratius paulò inspectam auris cavitatem copiosissimò cerumine obstipatam cernit: Facta E. certâ curationis spe subsequo mane rusticum suum redire jubet, & eductis priùs sordibus sub pretiosissimi arcani prætextu auribus instillat spirit. vin. & ita *surdum* illum *sordidum* pristinaë sanitati restituit, qui 8. Imperialium sostro mulctatus, gravem rusticitatis suæ pœnam luit.

OBSERVATIO CLXV.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Phthisis incipiens ex intermissa V. S.

Privilegiatum omnino beneficium est, quò mulierum sanitati consultum voluit alma Mater Natura, ut illarum sanguis conceptâ per mensium intervalla *fermentatione* se sponte quasi defæcare & in puritatis statum exaltare possit, quâ variis modis sive vitiatâ sive penitus suppressâ, sexcentis

centis ferè succumbere solent incommodis, non tantum in statu p. n. sed & ubi quodammodò secundùm naturam eadem remanere & quiescere solet, post sc. annum quinquagesimum: Illæ verò præprimis exinde pejus se habent fæmelæ, quæ paulò succulentioris sunt habitus, ubi centum inter vix decem reperias, quæ inculpatè degant, nisi vicariâ sæpe V. S. annuatim ad minimum sibi consulant, quæ & ipsa, si in consuetudinem abierit, non sine magno vitæ periculo postmodum negligitur, cujus rei vivum testimonium mihi præbuit honesta quædam Matrona, annorum circiter 56. vegetæ tamen usquedum constitutionis, quæ cum post *naturalem* illam *mensuram emansione* ob respirationis difficultatem aliâque symptomata annuæ V. S. asuefacta fuisset, hâc postmodum per 2. annos intermissâ incidit primò in tussiculam quandam nocturnam, quâ ex somno subinde expergefacta aliquoties leviter tussire cogebatur, cum continua pectoris gravitate, dicebat enim: *Es siße ihr so auf der Brust.* Mox appetitus dejicitur cum maxima imprimis carnis nausea, cujus ne odorem quidem impunè ferebat, hinc sensim se contabescere observat, sæpius inspiciens lacertos solito flaccidiores, sudoribus nocturnis diffuebat & tandem quoque sputum cum sanguine striatim admixto tussiendo rejiciebat; quæ omnia cum *Phthisin incipientem* jam præforibus esse ostenderent, pro eadem debellandâ solita statim remedia propinavi, vitæ ante actæ primùm ignarus. Cùm verò exiguum inde levamen persentisceret, quæro tandem, an fortè scarif. aut V. S. olim asuetam neglexerit, quòd cùm affirmaret & omnia sincerè enarraret, jam absque mora ulteriori Chirurgum vocare & sanguinis circiter 3viiij. detrahère jubeo, quo factò sensim convaluit, DEO benedicente, usquedum incolumis adhuc vivens.

OBSERVATIO CLXVI.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hectica in febrem ardentem salutariter
terminata.

STudiosus quidam Juris, Dn. Ludovicus Hermannus Röder, Giesâ-Hassus Francofurti degens *febri tertianâ* corripitur, quâ, nescio quibus remediis, intempestivè sublatâ, ut sæpe fieri solet *hectica* succedit cum appetitus prostratione, calore post partum, sudoribus nocturnis & marcore insigni. Consulto E. Medico Ordinario varia tum ex officinis tum domesticis in usum vocantur, sed in vanum omnia. Quare desperabundò ferè animò Patriam suam Gieslam repetens mihi altero statim die omne negotium exponebat. Periculosam *hecticam* imminere dico, idque *ex febre Tertiana male curata*. Idem & Francofurti sibi à Medicis dictitatum esse regerebat, deque eò, se pessimè habere, sed nullane sanitatis spes mihi reliqua? inquit. Omnino respondebam, ast cùm periculum in mora, maturo consilio opus esse, cum adhortatione, ut morigerum se præberet, Deoque T. O. M. & medicinæ ab ipso de terrâ creatæ confideret. Præmissio igitur obsequio, digestivi loco præmissi Sal. Armoniac. hóc in casu unanimi celebriorum Practicorum confessione commodissimum, aliis quibusdam præcipitantibus junctum, idque ad imitationem *Pulv. antihectic.* Felicissimi D. D. CONERDINGII, quem à Celebrerrimo Viro D. D. SCHEFFERO obtinuit olim Beatissimus D. D. TACKIUS, Magnus quondam Hassiæ Machaon, è cujus MSS. eundem Curioso Lectori lubentissimè impertio, cum omne bonum sit communicativum sui; est autem talis.

℞. Ocul. cancr. ʒj.

Salis Armoniaci.

Nitri præpar. aa. ʒʒ. Div. in 6. p. æ.

D. una dosis quotidie. Nitrum autem studiò omisi, cùm ob

nimiam digestionis primæ depravationem diarrhœâ quoque subinde laboraret æger, cui sal faciliè fomitem addidisse poterat: Remedio hõc per aliquot dies continuatõ præter omnem expectationẽ supervenit *febris ardens continua* cum intensissimo calore, siti, vigiliis ac delirio, quæ omni pulveri illi meherclè infontissimo, ascribentes consanguinei mihi quæ paulatim diffidentes Dn. Physicum hujus loci Ordinarium accersere jubent, qui præcedentium fortè nondum certior redditus, triste prorsus prognosticum tulit non tantum coram adstantibus, sed & in officina Pharmaceutica, à pullu sine dubio impulsus, qui prioribus morbis, jam nimium quantum debilitatus erat. Ego verò spem neutiquam abjiciendam esse duxi; sperabam enim fore, ut materia morbifica, factâ è primis viis in vasa sanguifera metastasi, fermentatione ejusmodi febrili eò citiùs subjugetur atque æger à molesta illa Hecticâ fortè liberetur; nec decollavit spes primitus concepta: Debellatâ enim febris illa ardenti, omnia simul hecticæ symptomata prorsus evanescere, convalescente sensim ægro, qui nunc athleticè vivit.

OBSERVATIO CLXVII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Calculi è pulmonibus per tussim rejecti.

Non *renes* tantum & *vesicam* fœcundas calculorum matrices esse, sed & in aliis corporis humani partibus nobilioribus, *cerebro, corde, epate &c.* eosdem sæpe reperiri spissæ Practicorum observationes abundè testantur. Sic è *pulmonibus* tussi rejectos lapillos observavit BORELLUS *cent. 1. obs. 67.* cui ferè similis se casus obtulit nuper D. D. DORSTENIO *Acad. Marp. P. P.* qui Nobilem Germanum adhuc dum sub manibus habet, per integrum jam triennium aliquot, pisi magnitudine lapillos, non tamen rotundos, sed oblongos magis & angulosos, durissimæ tamen substantiæ, tussi rejicere solitum; quàm observationem literis nuperrimè

perrimè ad me datis à Viro Excellentissimo communicatam & hic reticere nolui. *Calculus quoque intestinalis* ex atro viridescentem vidi inter rariora B. Dn. D. RÖTELLI Prof. olim Giessensis, quo pertinet *Obs. 99. Anni 9. & 10. Ephem. Acad. N.C.* quæ & *uteri calculos* sistunt *Anno I. Obs. 106.* & quid frequentius *calculis in vesicula fellis* inventis. *Palati & umbilici calculos* BARTHOLINUS refert *in Epist. cent. 1. ep. LXII.* Sub *lingua, humero*, variisque externis partibus lapillos genitos BORRELLUS habet. Quo ferè referenda videtur *podagricorum creta*, quæ idem fortè principium habet, cùm rarò reperias arthriticum, qui non calculo plus minus sit obnoxius. Utinam ergò causa horum malorum & generationis modus tandem innotescerent, ut duris ejusmodi & Herculeis revera nodis similis quoque cuneus inveniri possit, atque sic non tantum calculosi, sed & Arthritici, certum carnificinæ suæ & querelarum finem videant, nec indigeant amplius sive *Pythagoreis* sive *consolationibus* illis ridiculis, quæ Podagricis tantum non illudere; videas CRATONEM, SENNERTUM & alios. Equidem vereor, ne tam diu destituamur remediis, & præservativis, & curativis, horum malorum, quam diu latuerit proxima illorum causa & generationis modus, neque de nihilo est cordata cujusdam GALLI decisio in *Tr. de la Conservation de santé*, qui reperitur inter *Opera* Dn. GUIBERTI Gallicè his verbis: *Priant le lecteur de croire, qu'il est tres vray, qu'il n'y a remede aucun en la nature, qui puisse casser les pierres des reins ou de la vessie, & que quiconque se vante d'avoir quelque remede ou secret pour cela, c'est un Charlatan & affronteur, c'est une folie de croire, qu'il y en ait.* Quicumque ergo operæ pretium mereri, totamque Medicorum familiam æternum sibi obstrictam reddere voluerit, experimentis variis *solutionibus, coagul. præcip.* &c. institutis, paulò accuratiùs in coagulatore illum microcosmicum inquirat, omnemque lapidem moveat, ut in abstrusam lapificationis causam penetrare liceat. Facem nobis prætulit Generosus HELMONTIUS, offâ suâ ex spirit. vini re-

ctificatissimo & spirit. sal. armon. artificiosè præcipitata. Quod elegans experimentum etsi non nihil claudum videatur, cum non tam corpus solidum quàm potius saponi formis quædam massa indè redeat, laudandus tamen Nob. Viri animus & intentio, neque tot calumniis proscindendus & plusquam Vatiniano odio prosequendus erat, ut sæpe fit ab iis, qui gloriæ sibi ducunt aliorum, Recentiorum imprimis, scripta, quæ vix obiter inspexerant, ubi vis arrodere, eò ipso tamen illorum famæ adeò non detrahunt, ut potius propriis suis abortibus æternam concilient ignominiam, turdorumque instar certum sibi exitium fundere soleant.

OBSERVATIO CLXVIII.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

De

Dysenteriâ vomitu curata.

Affinis meus *Dn. Georg Valentin Metzger*, V. D. Minister Herxhemii ad Rhenum, sub intensissimo æstatis æstu Wormatiam milliaribus aliquot inde distantem abiens & quosdam amicorum suorum salutans, *more Palatino* lautius justò excipitur vino nimirum admodum generoso, eò præprimis, quòd in suburbio juxta Ædem B. Virg. Mariæ sacram copiosè provenit & ab incolis vulgò *Unser Lieb Frau Milch* audire solet, quò benè, & *sat Theologicè* lactatus, sub vesperam domum redit lassus & assus. Lectum ergo petens in profundum somnum delabitur. Subsequente verò die atrocissimis corripitur abdominis torminibus cum crebrò, sæpiusculè tamen frustraneò, desidendi conatu; excretionem mucosi plus minus sanguinolenta, infallibilibus *Dysenteria* pathematibus. Hinc varia statim remedia ante-dysenterica in usum vocata sunt, sed exiguo cum levamine, rebus ægri in pejus ruentibus: Præter enim ea plura subinde sequuntur symptomata

promata, erraticæ præprimis phlogoses, anxietates cum insigni oris amarore, nausea & s. p. Quæ omnia nimix bilis abundantix & acrimoniæ imputanda esse duxi, quæ non tantum in præcordiis fluctuando, sed & intestina copiosè inundando, rodendo, vellicando ovum hoc excludere poterat, cui fomitem addidit insignis ille vini generosi abusus cum insequenti motu vehementiori. Cum ergo parum usquedum profecissem medicamentis ordinariis, cogitavi annon per vomitum saburra talis exantlari possit, quamvis, ut verum fatear, trepidum ferè me senserim ex eò, quod omnia ferè, quotquot hætenus evolvisse datum erat, Practicorum præcepta, nullibi hujus remedii in curanda *Dysenteria* meminerint: Animum interim reddidit cordatum ITALORUM axioma: *La vera regola è saper romper le regole à tempo & luogo.* Propinatis igitur tart. emet. granis ij. dici non potest, quantam bilis æruginosæ copiam excluserit, cum præsentaneâ symptomatum remissione, adeò quidem, ut elapsis 3. vel 4. diebus munere suo Ecclesiastico, DEO Benedicente, ritè rursus fungi potuerit. Unde jam constat, non semper adeò rigorosè inhærendum esse vulgaribus PRACTICORUM Generalium libellis, sed suum semper locum relinquendum esse *Prudentiæ Medicæ*, cui pro varietate indicationum tritam aliàs curandi viam subinde mutare liberum esto, ne si fortè æger moriatur juxta methodum, Medicus tandem puniatur juxta legem.

OBSERVATIO CLXIX.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hydrops ex crebra Venæsectione.

Fœmina quædam *Giessensis* non infimæ fortis, habitusque adeò corpulenti, ut per multos annos in publicum prodire nequiverit, ob molestantam respirandi difficultatem, quæ hominibus illis pinguedine tantâ suffarcinatis (sua de causâ) communis esse solet, *sanguinis missione* subinde, pro

more vulgi, ventilationem quærebat, sperans in simul fore, ut insignis illa & ei molesta corporis moles eo ipso quoq; vel imminuatur vel saltem in augmento suo præpediatur. Crebrò igitur venam sibi tundi curabat, præsentem primùm Medico Ordinario D. M. H. Cùm verò hic, ut Virum conscientiosum decet, sanguinis quantitatem extrahendam non libris sed unciis metiretur, tandem solum Balneatorem, idque clanculum; sæpe vocare solebat, qui in *mittendo sanguine* non ita parcus & meticulosus, constitutionique suæ magis consulere visus, plurimùm unâ vice cruoris continuò profundebat, cui ipsa Mulier (ex Domesticorum relatione) his subinde verbis animum addere non dubitavit: *So recht/ so recht/ Meister Melchior, last es nur bruff lauffen/ jese sind wir fein allein/ was sollen doch die Doctors!* Ast ah! quàm funesta catastrope! Vix enim aliquot annis hæc scena ludebatur, & exhaustis spiritibus tam crassam molem & insanam substructionem hætenus ægrè sustinentibus lethalis *hydrops* accedens, non tantum Tragœdiæ hujus, sed ipsius quoque vitæ Epilogum egit. Et similem quoque eventum observavi olim in Viro quondam Integerrimo *Dn. Hieronymo Grebenero*, Redituum Principalium Præfecto, qui eodem *nimia corpulentia* onere pressus, adhibitis pariter crebrioribus justò Venæsect. in periculosum hydropem se iterato præcipitem dedit, quo & tandem penitus sublatus est. Quicumque propterea vitam suam in pretio habent neque fata sibi suisque ægris ante diem accersere volunt, cane pejus & angue fugiant crebram nimis *venæsectionem*, quæ Parcarum instar, si quam maximè blandiri videtur, vitæ filum rescindere solet, prout fusè id demonstrant HELMONTIUS, GREMBSIUS, HOLTERHOFFIUS & alii, qui *de Vita longa & sana* commentati sunt.

OBSERVATIO CLXX.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Passio hysterica cum stupore brachii.

Vix duo præteriére menses, quòd Ruricola quædam *passionibus hystericis* aliàs vexari solita, me conveniret, inter alia multum conquerens de molestò quodam *brachii stupore*, quem per consensum uteri fieri vel ipsa muliercula sentire videbatur, dicebat enim: *Wann sich die Mutter regt / so kommt mir es in Arm / daß ich Sorge ich möchte lahm darinn werden; quem* & haustis hystericò-anodynis mox cessare solebat symptoma illud, reverà insolens. In quò verò *consensus* hujus ratio consistat, quærat fortè mens curiosà, generalioribus hisce terminis haud facilè contenta? Vaporibus eundem ascribere, ignorantia esset velum & caliginem obducere: Nervorum quoque plexus (quibus aliàs Cel. WILLISIUS plurima felicissimè expedivit) nimis hinc remoti sunt, & de cæterò quoque constat *stuporem* non tam nervorum, quàm potius musculorum eorumque tendinum affectum esse, cùm violenta nervorum crispatum aut dolorem aut totalem ferè *ἀναίσθησιαν* conjunctam habent: Sed neque cæteræ consensus species huc quadrare videntur, quas ex professò tradit DN. FRANCISCUS BAYLE *in Tr. de consensu uteri cum reliquis C. H. partibus*. Ad difficilem E. problematis hujus resolutionem notandum, tum demum symptoma hoc ab Ægra observari, si quando dolores fuerint atrociores ipseque uterus reverà compatiatur, id quod ferè patet ex eò, si tormina concurrant Puerperis aliàs communia: tensio sc. juxta os sacrum, violenta uteri convulsio & vanus enitendi nixus, *es schiesset in Schoos* / unde intensissimus dolor, de quo summè quoque conquerebatur Hysterica illa Palatina, de qua *in obs. seq. CLXXI*. Jam autem constat, uterum ligamentis suis latis interno ischii ossi annexum esse, in ejusmodi confiniò, ubi plurimorum musculorum est principium, in spe-

cie verò *musculi quarti thoracis*, qui hinc exortus perque lumborum vertebrastrajiciens, prioribus X, costis adhæret, donec tandem septimæ cervicis vertebræ inferatur, ad alarum & brachiorum motum aliâs symbolum quoque addens: Convulsis itaque & distentis uteri ligamentis, musculi hujus principium quovis modo compressum *stuporem* hunc admirabilem sine dubio producere solet, qui ex eodem fundamento conjunctus ut plurimum est ischiadico dolori, exemplum habet RIVERIUS *cent. 2. obs. 72.* Quin & mulierculis quoque notum, Gravidis ferè ordinariû esse surarum tensionem & *stuporem* pedum, dextri quidem, si masculus, sinistri si foemella fuerit embryo, quam foeminarum Philosophiam exemplis confirmare non dubitat BINNINGERUS *cent. 2. obs. 38.* Causam verò ligamentis pariter latis sive convulsis sive distentis ascribere videas RIOLANUM, BAUHINUM, BARTHOLINUM & omnem ferè Anatomicorum cohortem.

OBSERVATIO ~~CLXXI~~^X.

DN. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hysterica tabaci fumo sublevata.

Cum ultimò præter fluxâ æstate SPIRA redux *Freinsheimium* Palatinatus inferioris oppidum, diverterer, vix vicus erat aut angulus, qui non tristissimas vetularum lamentationes & suspiria obaudiret, propter miserabilem Prætoris sui Conjugis conditionem, quæ animal quoddam vivum in utero gerere dicebatur, eandem summè discrucians: Quam cum Generosi admodum & Per-Strenui Turmarum Palatinarum Ducis, Dn. JUNGHENNI rogatu inviserem, *Passione Hystericâ* eaque gravissimâ detentam reperio, quam paroxysmatim una sæpe hora bis tervé perpeti solebat. Vix enim dimidium horæ quadrantem confederam & nova Tragoediæ suæ præludia sentiebat, solutisque vestimentis putatitii illius animalculi motum & visui & tactui liberè offerebat.

bat. Accidente verò carnificinâ non umbilicus modò, sed & hypochondria utrinque violenter intus trahebantur, mox intestina cum mesenterio factis variis vibrationibus mirabiliter convellebantur, hinc plexus illi mesenterici in globum contorti passim in abdomine oberrabant, donec tandem superiora petentes raptis in consensum præcordiis ægram penitus suffocarent: Quæ omnia nescio cui animali tribuebat non ipsa saltem ægra, plus minus melancholica, sed & universa circumfluentium vetularum caterva, idque hac potissimum de causâ, quòd utero sæpe per consensum furiente, eadem prorsus tormina accederent, qualia ferè Parturientium esse solent, omnes reliquos dolores immanitate superantia, adeò quidem, ut non tantùm obstetricem diversis vicibus advocârit & manuum immisione explorare jussit, quisnam sub herbâ sit anguis, sed & sectionem sæpe abdominis petierit ægra, cui cum multis tandem obtestationibus ægrè persuaserim, nihil prorsus in utero contineri, sed meros esse spasmos & convulsiones hystericas, pro his aliquantùm cohibendis *Laudani mei Cinnabarini* (ex una parte extr. opii per ferm. & duabus cinnab. nat. selectioris parati) quasdam doses propino, quibus cum paroxysmi illi statim maximè refrænati fuerint, sub necessaria abitus mei maturatione suadebam postea, ut *tabaci* fumum haurire disceret: ita fore, ut efferi illi paroxysmi tanquam fræno quodam coërceri possint, usquedum sub statu paratiori *Spiram abire & Cameræ Imp. Archiatri, Magnifici D. D. WIDTII, Collegii Nostri LEOPOLDINI Asclepiadis &c.* curâ & consiliis uti posset, qui ut alibi, ita in his præprimis affectibus curandi Felicissimus esset. Neque sine successu. Ex literis enim Affinis non multò post intellexi, quòd hausto statim, si quid persentisceret, *tabaci* fumo, immanes illos cruciatus subitò reprimere soleat, ita quidem, ut rebus suis domesticis, quas longo jam tempore penitus deseruerat, vacare rursus potuerit. Hinc profectò non absque ratione *INDICÆ* foemellæ, suffocationibus hysterice obnoxia; tanti faciunt *tabacum* herbam, quam secum semper

habentes neceſſitatis tempore vel extus umbilico applicant, ut ex MONARDO refert B. Dn. SIMON PAULLI, *Tr. de uſu & abuſu Tabaci*, vel quoque ore tenus haurire ſolent, modò INDIS conſultò, qui non tam fiſtulis Noſtris hominibus uſitatis, quàm potius parvis corniculis de collo pendentibus utuntur, quibus tabacum in globulos contortum inferunt, prout formam eorum pingunt & deſcribunt Authores libri illius Gallici, cujus titulus: *La maiſon ruſtique de Monſr. Charles Eſtienne & M. Jean Liebault*, his verbis: *Et meſme reçoivent la fumée par des petits entonnoirs ou cornets, pendants à leur col, faits de feuilles de Palme, ou de cannes, ou de jones; la figure eſt cette ſuivante.* Vid. Figur. XLI. n. 1.

- I. Exhibet corniculum Tabacinum Indorum A. quod fune ſericeo b. b. b. de collo ſuspendunt.
- II. Idem cornu A. inſtar Cornucopiæ, globulis Tabaci B. ſuffarcinatum, cujus extremitas C. ori inferitur.
- III. Tabacum ſiſtit in globulos formatum.

OBSERVATIO CLXXII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Iræ effectus in humano morſu, abortu & lactati infantis morte noxii.

UTi irâ incandefcentes canes, feles, apes, lupi, ſues, equi & alia aliàs veneni expertia bruta morſus venenatos inſtigere poſſunt, (qui tamen pro ſpeciei natura & idea furentis Archæi intenſiori aut remiſſiori plus minusve nocent;) ita in ipſo corpore humano ſpiritus alias naturæ tutelares impetuoſo iræ œſtro contaminati malignam qualitatem induunt, &, niſi hæ Archæi Furiæ virulentias ſuas per diarrhœam, vomitum, eryſipelas, fonticulos & ulcera antiqua expuant, illas in partes internas effundunt, imprimis in eas, in quas hætenus optimi ſpiritus pro ſingularibus actionibus ibi per-

Fig. 41. f. 386.

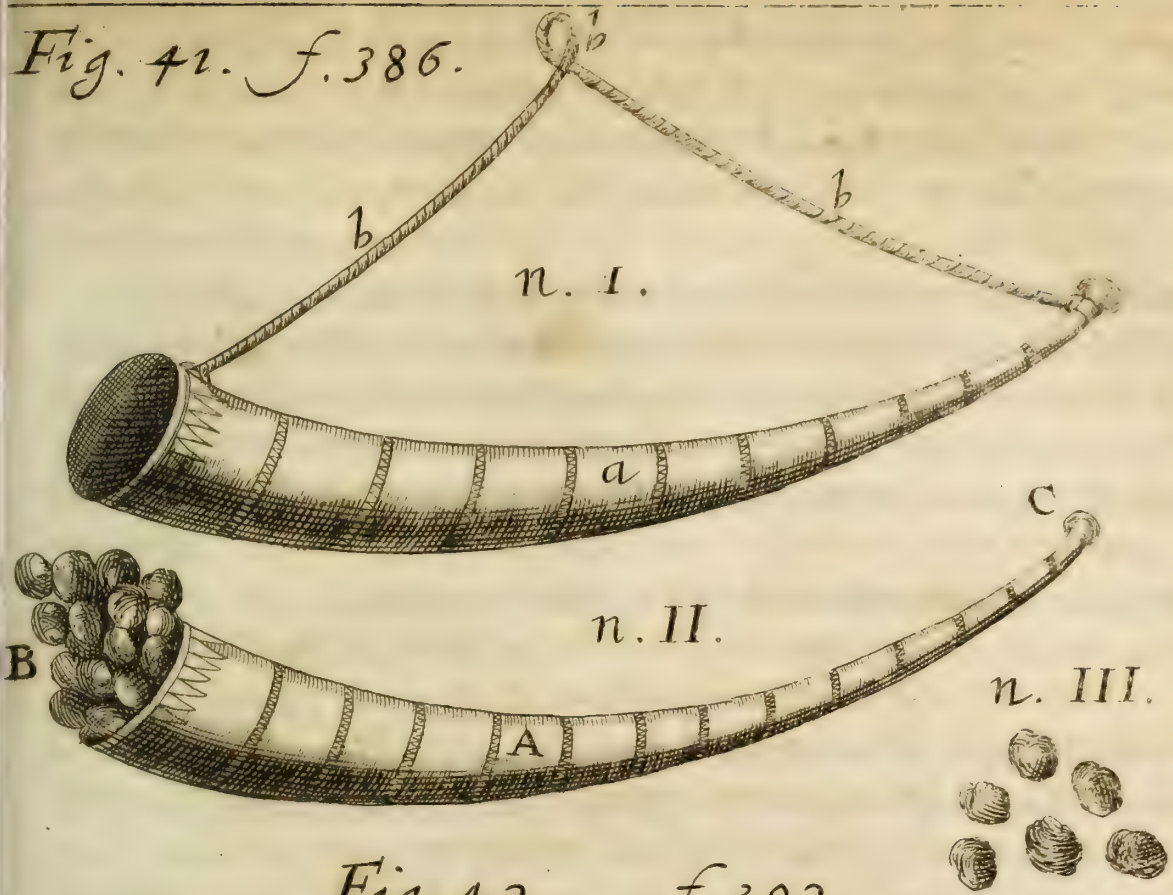

Fig. 42. f. 392.

perficiendis naturæ ductu potissimam partem affluere consueverunt, v. gr. ad uterum prægnantem, mammas lactantes, vulnera consolidanda, iidem spiritus nunc furentes eandem viam calcant, & fulminis instar in illas irruunt, ibique fonticas turbas excitant.

I. Ita ante novendecim annos inter verba & verbera viri cujusdam pollicis anterior articulus dentibus adversarii ita impetebatur, ut quicquid Chirurgus mundando niteretur, in casum fiebat, quia vulnus venenato salivæ fermento infectum omnem consolidationem respuebat, donec pars infecta esset resecta.

II. Sic mulier cætera sana & felices foetus edere solita duas horas post effusam iram foetum quatuor mensium abortiebat cum insigni sanguinis profusione.

III. Ex eadem causa non minus tristis sequebatur affectus in quadam matre filiam duorum mensium lactante, quæ post iræ effervescentiam inconsideratè filiaë mammas à virore plus quam bilioso nondum liberatas porrigens, paulo post habebat epilepticam & post octo horas mortuam.

OBSERVATIO CLXXIII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI,

Urinæ incontinentia.

Plinius *hist. nat. lib. 29. cap. 4.* scribit: *Murium natura non est spernenda præcipuè in assensu siderum.* Et Forestus postquam *lib. 25. observ. 21. & 22.* multa adstringentia, nervina & specifica interna & externa contra mictionem urinæ involuntariam prolixè commendasset, scribit in scholiis: *Interim urinæ infantium, (ut etiam refert Benedictus Veronensis,) muribus elixis in cibo datis cohibetur, & addit: Ego hoc expertum novi à quibusdam mulieribus Delphensibus, quæ pueris elixos mures commodè dederint.* Exemplum huic congruum novi ex Nobilissima, benefica & in re domestica curiosa Matrona, quæ

alebat ancillam incontinentiâ urinæ laborantem, cujus malo subvenire desiderans curabat, ut in culina præparentur pastilli ex farina & aliis communibus ingredientibus, quibus permiscebat pullos murium pilis adhuc carentes frustillatim concisos. Hunc cibum frigefieri & in scrinio servari jubebat, quo post mensam reponi solebant ciborum reliquiæ. Piam hanc fraudem continuabat Nobiliss. Filia ancillæ comedendos hos pastillos, ceu cibum nunc neglectum, quasi dono offerens, hæc oblatam benignitatem arripiens pastillos comedit, & horum esu à malo suo libera permansit. Quod quidem remedium specificum uti in quibusdam succedit, ita secundum causarum varietatem etiam cum aliis permutandum erit.

OBSERVATIO CLXXIV.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

De Arthritide.

Abjectum & sordidum quidem est, remedium ex pediculis petere, cum verò in aliorum defectu miseri & non rarò pauperes ægroti effectum magis quàm gratiorum selectum desiderent, adeò ut multi graves, ceu sunt jam nominati, item *Horstius*, *Borellus*, *Schröderus* & in illum commentans *Hofmannus*, & multi alii de usu pediculorum ovium & hominum, cimicum, asellorum, scarabæorum, cantharidum, stercoreum &c. scripserint, igitur præcedenti observationi addo, quod eadem Nobilissima & pia Matrona ante aliquot annos audivit de viro peregrè iter faciente, qui citra manifestam causam in diversorio istius loci de acerbis artuum doloribus conquerebatur, huic jam dicta Matrona novem pediculos ovium in rob sambuci dari jussit, post cujus remedii usum patiens doloribus liber iter propositum sine morbi remora continuavit.

OBSERVATIO CLXXV.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Dyspnœa ex fulmine.

QUòd ferro onustæ naves à saxis magneticis attrahuntur & in motu suo impediuntur ; quòd etiam fulmen in turres, in quibus pulvis pyrius absconditur, sæpius irruit, sympathia quadam fieri scribit *Borellus Cent. 2. Observ. 38.* Eadem sympathiâ factum puto, quod, cum servus quidam in curru foenum vehens fulminis allisione in terram cadebat, & ex ejusdem vapore sulphureo in laboriosam dyspnœam incidebat, omnia medicamenta intentioni aliàs sufficientia citra manifestum emolumentum adhiberentur: Postquam autem ex sulphure præparata assumere curavi, liberrima spirandi facultas rediit.

OBSERVATIO CLXXVI.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Granula seminum per urinam excreta.

Puer 18. hebdomadam cætera sanus, qui præter pulsem & lac maternum nihil unquam per os assumsit, aliquoties magnos dolores sine alio symptomate patiebatur, uti ex ejulatu & corporis motu anxio colligere licebat. Hic puer post singulum talem paroxysmum cum urina medii cultri cuspidem seminis cujusdam, semen lavendulæ lancinatæ forma & magnitudine, non autem colore, referentis excernebat, quo post adhibita carminantia & laxantia excreto, singula vice halcedonia grata redibant. Horum granulorum procul dubio à sagis injectorum excretio, postquam per tres septimanas singulo ferè triduo semel repetita esset, non amplius apparuit, & puer ex eo tempore sanus permanfit.

OBSERVATIO CLXXVII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Causæ morborum monstrosæ.

Puer recens natus quoties in cunabulis urinam reddere conaretur, paulo ante ejulatu anxio ingentem dolorem indicabat nulli remedio cedentem: cum autem pedibus inniti ætas & vires admitterent, quaque stimulatione urinæ currebat per circulum inter continuam & anxiam ejulationem, donec vi motus corporis & vesicæ repletionis urina erumperet ordinariæ quantitatis & qualitatis, quo peracto, uti cætera sanus, ita etiam quietus & lætus erat. Postquam autem jam bimulus variolis afficeretur, & vigor spirituum nervosarumque partium doloribus crebris non parum esset attritus, vis supervenientis epilepsiæ naturam facile superabat. Post hæc fata supra relatorum dolorum memor istorum causam apertione corpusculi explorando videbam vesicæ fundum, loco urachi, vinculi istius præsertim in fœtibus vesicam suspendentis, omento medio & solito solidiori immediatè & arctè combinatum, quapropter vesica versus umbilicum justo retractior liberæ excretionis urinæ impedimentum erat, manifesto argumento, dari interdum morborum causas monstrosas nullo artificio investigandas.

OBSERVATIO CLXXVIII.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Ufus olei ligni fraxini.

Faber quidam lignarius instrumento ferreo palmam penitus perforabat, hic in defectu Chirurgi vulnus illiniebat oleo fraxini per descensum parati, quod cum aliquo-
ties

ties repeteret, vulnus sine aliis auxiliis & symptomatibus feliciter consolidatum est.

OBSERVATIO CLXXIX.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Corium porcinum cum nausea deglutitum
ventriculus negligit.

Alius faber lignarius aliquando in gratiam cujusdam amici cum nausea deglutivit corium porcinum elixum, ferè non mansum, quod uti cum nausea ventriculo obtrusum, ita etiam ab illius actione desertum est, quare etiam ex eo tempore hic vir ut plurimum male se habuit, ceu sapè illis accidit, qui aut absurda in ventriculum non pertinentia deglutiunt, aut cibum affatim & festinanter ingurgitant, & dein diu queritantes ajunt: *Es ligt mir was im Magen* scil. si cibus dentibus non sufficienter comminutus & salivali fermento non imbutus, sed per impetum copisè ingestus, adeoque à ventriculo ceu hospes non invitatus etiam non amicè ~~amplèctitur~~, & merito suo ibi neglectus jacet, ceu dictum *(Juscip)* corium, quod in ventriculo hæsit; donec post duos annos hic manupretio vivens, cùm, fortè ex hac ipsa causa, tertiana febre laboraret, motu vomitorii incoctum pituitaque obductum per os rediit. Siquidem tota fere die febres intermittentes & alii affectus ex alimentis quantitate, aut vitiosa qualitate coctionem interturbantibus accenduntur, quæ si non naturæ robore superantur, aut tempestivo vomitorio removentur, certissimi cujusdam morbi fomes fiunt,

OBSERVATIO CLXXX.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

*De*Calculo vesicæ à Muliere septuaginta
novem annorum excreto.

Mulier hujus loci temperamenti temperati, jam secunda vice per multos annos vidua Anna *Wölckers* dicta, ætatis 81. annorum, per totam vitam paupere frugalitate victitans, passa est ante quinque annos inter urinæ stillicidium immanes dolores ex calculo vesicæ per triennium continuum, nullo usâ est medicamento, nisi quod interdum à vicinis aliquid aquæ petroselini oblata biberit, sed, uti facile est creditu, nihil ex hac remissionis sensit, demum ab amica plebeja docetur herbarum petroselini & hederæ terrestris succum recenter expressum omni mane ad unciam unam aut ultra bibere, quod postquam continuavit per quatuordecim dies, tandem inter dolorum tormenta ipsi mortis præsentiam persuadentia exclusit calculum ovalis ferè conformationis & quantatis, ceu figura adjuncta docet, substantiæ solidæ, coloris ex cinereo flavescens, crassitudinis duorum digitorum, superficiem partim levis, partim ex adnato petroso musco asper, ponderis ʒij. ʒij. Alterutra extremitas aspera, quasi abrupta, (quæ procul dubio versus cervicem vesicæ locata fuit,) videtur esse hujus coagulationis calculosæ terminus. In dictis tribus annis urina sanguine semper tincta est, in ipsa exclusione autem sanguis & serum in copia fuit excretum. Ante hujus lapidis apparitionem non rarò excrevit calculos aculeatos parvos & ex sanguine coagulato nigredine obductos. Cum partum hunc lapideum hæc anus primùm manu prehendit, passa est singularem iræ motum, & dum prope mœnia urbis habitat, animo volvit dirum hunc tortorem super ea abjicere.

Ex

Ex eo autem tempore, quo hoc calculo liberata est, nec calculum, nec ex eo dolorem patitur. Uti autem ex laudabili digestionem vitæ sanæ & longæ succrescens felicitas ridet; ita ex digestionis vitiis vitæ valetudinariæ & potissimorum morborum progenies luxuriat. Siquidem & hujus calculi causa non est calor aut pituita, nec vinum nec ingluvies, sed potius ventriculi fermentum nimis acidum, quod atomis alimentorum etiam minus spirituosorum salinis partim fixis partim volatilibus junctum tartaream genituram concipit, illaque chylum inficit, & pro vitio hoc plus minusve fortiore prioribus aut posterioribus ætatibus tartareum hoc inquinamentum auget & coagulat, demumque anxio dolore calculum aut podagricum tophum aut dolorem excludit. Fig. XLII. vid. p. 386.

OBSERVATIO CLXXXI.

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

Fœtus exanguis.

Mulier constitutionis temperatè calidæ & siccæ, ætatis octo & triginta annorum, postquam bina vice fœtus mortuos pepererat, tertium sub agone mortis luci exponebat vitæ & vitalis habitus expertem: omnes quidem partes in naturali quantitate, numero & situ, sed substantiæ à natura imperfectè elaboratæ apparebant: loco cutis enim erat cuticula, loco musculorum erat gelatina tenacior & quasi pellucida ex albo flavescens, venæ & tendines erant filamenta mollia, ossa brachii, femorum &c. erant cartilago, quacunque parte corporis secabatur, nil nisi lymphæ effluebat, præterquam in solo corde transverso situ locato, tres vel quatuor guttulas sanguinis, vitæ & sanguinis natalium indices, inveniebamus. Cujus rei causâ videtur, quod mater ad cachexiam disposita usui spiritus vini & cerevisiæ triticeæ nimium indulgere solita, visceribus chylificationi & sanguificationi dicatis ἀτονίαν & actionum naturalium lubricam ἐνέργειαν, toti que

corpori habitum cachecticum contraxerat, cujus qualitatis alimento etiam fœus enutritus in solam fere gelatinam confluxerat.

OBSERVATIO CLXXXII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Diarrhœa carnosâ.

Solenne sæpe est vulgo & medicis quoq; dicere, particulas viscerum excerni posse, hepatis, putâ, pulmonis & similia integras. De eo hâc vice disquirere non animus est, illud saltim urgebimus, sæpe excerni corpulenta talia, quæ visceri nulli adscribi possunt. Anno M DC LXXI. miles Gothanus, 56. annorum, herniosus, cum ante annum expertus esset diarrhœam cruentam, (ita enim maluimus dicere,) cum tenesmo continuo, dolore dorsi summo, ut & pedis femorisque sinistri totius, ab eo tempore laxiorem alvum, seu continuantem diarrhœam sensit, cum fecibus modò diluto, modò sincero excreto subinde sanguine, in moram jam ducto malo & velut consuetudinem.

Ab adhibitis medicamentis roborantibus & anodynis, mensè Februario, restitit sanguis, melius habente ægro. Sed brevi dolores dorsi & pedum redibant, exitum affectante sanguine, indeque repetente debilitate, inappetentiâ, & omnium membrorum dolore. Propinata martialia, temperantia, cinnabarina, traumatica, hepatica, opiata, non nisi ad breve tempus quietem concedebant. Ineunte Aprili excernere occipiebat frustra carnea, fibrosa, parenchymatica, instar lienis, vel molæ cujusdam, cum sanguine. Nullum medicamentum quicquam præstare visum, præterquam opiata, ad granum j. ij. iij. & amplius danda, quæ nisi darentur quotidie, per Deum & cum lacrumis ea expetebat.

Moderabantur hæc molem sanguinis, & dolores, ut pacatius & quietius procederet excernendi onus. Ad plures libras excretæ viscebantur carneæ massæ, & citra ullam spem quasi recuperandæ valetudinis, donec superato Julio mense factis cederet miser, satis doloribus tortus.

Non potuimus arcessere molem hanc ab ullo parenchymate, quod & penetratio dimensionum non detur, & longè major quantitas excerneretur, quàm ipsa viscera penderent. Credibile est vasa mesenterica venosa hiasse in intestina, & appellentem successivè sanguinem in carneas vel parenchymaticas tales abiisse pilulas, ut ita loquar, tum fibris propriis, tum intestinalibus forsân productis ad coagulum concurrentibus. Sæpè sanguis per venam sectam emissus æmulatur parenchyma, totus cohærens, ut scindi possit, & membranâ obductus videatur. Cumque sic velut ordinarium exitum invenerit, licet peregrino loco, non tam in grumos abiit nigricantes, quàm servato utcunque vitalitatis caractere carneam molem præ se tulit, successivâ concretione fabricatam & in particulas divisam.

OBSERVATIO CLXXXIII.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Cœcitate à suppuratione.

Ordinarius modus eventus inflammationum inter alia etiam est suppuratio, quæ ut in aliis partibus promovetur cum successu, ita exitiosa est oculis. Hypopyon, quod vulgò describitur, magis inter corneæ lamellæ nascitur, facilè curandum, vel solâ pinguedine viperinâ. Puella passere mortuo impetita per ludicrum jactum, fit ut rostrum pupillam vulneraret levius, mane sequenti exhibebat pustulam eminentem, pure plenam. Instillatâ pinguedine laudatâ evacuarum pus & inducta levissima & vix

notabilis cicatrix, citra visum labefactatum. Ab ophthalmiâ verò, sive majori imperu irruente, sive neglectâ & malè tractatâ vidimus non semel visum fuisse extirpatum, nullibi tamen magè ferinam quàm sequenti exemplo Anno MDCLXX.

Pistor L. circiter annorum quoddam velut diluvium patiebatur serî scorbutici acris & falsi in capite. Fluxio seu catarthus nasum occupabat, postquam diu hætenus odorari non potuerat, unde deplus mentum, imprimis superius exulcerabat, cum crustis insignibus, (mentagram dixisses aptissimè;) oculos verò utrosque ophthalmiâ gravissima, cum summâ & tantum non flammeâ rubedine. Ichorosâ materia ex auribus quoque affectabat exitum, & in occipitio scaturiebat eadem, cum foetore. Applicata ad abarcendum morbum, quæcunque generosa excogitari poterant, purgantia, anti-scorbutica, vesicatoria, collyria, aliaque sed frustra omnia. Adè enim invaluerat serî vitium, ut humores vitales oculorum & domestici suppurationem subirent, destruerentur, & conciderent, unde cum machina oculi utriusque, exactâ unâ alterâque hebdomade, deturpata viseretur, actum esse de iisdem ediximus, nullâ arte reparabili visu.

Fit id in intimiori & velut totali inflammatione non nunquam, unde suppuratione tali succedente res desperata est, nec à privatione ad habitum datur regressus, quòd & in aliis vidimus, quamvis non totali & utriusque organi simultaneâ clade.

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. GEORGII WOLFFGANGI WEDELII.

De

Fractura ossis mira.

CUm ossa *σάσις, εἶδος καὶ ὁρδότητα* largiantur corpori, multum interest, ut fracta componantur, & mediante callo ferruminentur iterum, quò pars organica actio-
nibus

nibus pristinis præesse possit. Nec rarò fissæ partes eximi gaudent, resarciendo defectum, cum aliter peragi curatio renuit.

Est apud nos vir eximius, cui ante annos viginti circiter fractum os femoris, supra genu binis locis, præcipiti & periculoso cum equo lapsu facto, curari non potuit aliquot mensibus, donec, consolidatione negatâ, os, utrinque fracturâ illâ separatum, quinque unciarum longitudine, (si integrum spectetur in ambitu) laxaretur, & extractum demum concederet unionem perfectam. Contractius ad ejus egressum genu non obstat tamen, quin ambulare sic satis nôrit.

Mirandum est, quomodo tantum spatium expleri, vel potius uniri per brevem vim potuerit, cum talis plenaria exemptio facilè destructionem & νέκρωσιν post se trahere videri potuisset. Obstat verò non rarò consolidationi huic status feri acrior, vel acetosior, γλίχρῆ debiti & temperati expers, unde & fistulosa ulcera consurgunt, vel saltim non constans unio, quin ad motus eminentioris macrocosmi harmonicus sentia- tur symbolismus major, & inflammatio, dolores, exitus ichoris, recidunt. Fig. XLIII. vid. p. 415.

OBSERVATIO CLXXXV.

D. JOH. JACOBI HARDERI.

Ad

Ill. S. R. I. Acad. Nat. Cur.

H E R C U L E M,

D. GEORGIUM WOLFFGANGUM WEDELIUM.

De

Molæ generatione & differentiis.

Miraberis, Amicissime Vir, quod silentii diuturnioris culpam, foetu isthoc confusaneo expungere tentem: Verùm ubi & hunc pro sui maturitate, otii non pa-

rum postulâsse videris, veniam largieris facilè, si non encomium, ubi de naturæ defectu, perfecti ac distincti quid differuero: Causæ equidem, quæ ad tale quid accedendum me coëgerunt, variæ sunt: præterquam enim quòd muliercularum nonnullarum fortem dolui, quas, dum almæ sobolis aliquando excludendæ spe lactabantur, ante tempus deformem ejusmodi partum edidisse conspexi, sæpius non citra vitæ periculum, vel illud potissimum cordi fuit, quòd de molis varia blaterarent aniculæ, imò etiam, quibus Diva Pallas videbatur esse faventior, neque de dubiis hic illic obrepentibus, in veterum vel aliorum monumentis sufficiens invenirem responsum.

Animalia bruta, quibus nil sublime dedit Deus O. M. præter terram tueri, in isto uno homine conveniunt, quòd sibi simile ex ovo æquè progignunt, paribus pro actione isthâc animali obeundâ organis instructa: prærogativam tamen aliquam sibi juxta vindicare videntur, quòd foetus suos plerunque legitime edunt, neque ipsorum loco deformem ejusmodi massam excernunt, ad quod ipsum attendens Aristoteles, rationes sollicitè excogitavit, quare in muliercularum uteris potius, quàm cæterorum animalium molæ generentur, quæ quàm obscuræ sint, tute haud difficulter intelliges, ubi tantisper attenderis: ita autem ille l. 4. de gener. anim. cap. VII.

περὶ δὲ τῆς καλυμένης μύλης, ἢ γίνεται μὲν ὀλιγάκις ταῖς γυναῖξι, γίνεται δὲ τισι τῶν παθόντων κύβηταις· τίκτεσι γὰρ ὀλιγαῖσι μύλῳ: ἥδη γὰρ συνέβη τινὶ γυναικὶ συγγινομένη πρὸ ἀνδρῶν, καὶ δοξάσει συλλαβεῖν, ὡς μὲν πρῶτον, ὅτε ὄγκον ἠυξάνει τὸ τῆς γαστρὸς, καὶ τ' ἄλλα ἐγίγνετο κατὰ λόγον; ἐπεὶ δὲ ὁ ὄγκος ἦν τῶν τόκων, ἔτ' ἔτικτεν, ἔτε ὁ ὄγκος ἐλάττων ἐγίγνετο. ἀλλὰ κινδυνόσασα ὑπὸ δυσεντερίας, ἔτεκε σάρκα ἢν καλεῖται μύλῳ. περὶ μὲν τῶν παθόντων τῆς αἰτίας, εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασι: πάθος γὰρ ταυτὸν τὸ κύημα ἐν τῇ μήτρᾳ, ὅπερ ἐν τοῖς ἐχομένοις τὰ μολυνόμενα καὶ ἐξ αἰτίας θερμότητος, ὡς περ τινὲς φασί, ἀλλὰ μᾶλλον δι' ἀσθενείαν θερμότητος. εἶκοι γὰρ ἢ φύσις συσθανατεῖν, καὶ ἐδύνασθαι τελειῶσαι, ἐδ' ὀπιθεῖναι τῇ γενέσει τὸ πάθος. ἀπειρίαν δ' ἔχει, διατὶ πολλὴ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐχθὴ γίνεται ζωῆς, εἰ μήτε πάμπαν λείπηται. αἴτιον δὲ δεῖ νομίζειν, ὅτι μόνον ὑστερικὸν ἔστι γυνὴ τῶν ἄλλων ζώων, καὶ περὶ τὰς καθάρσεις πλεονάζει, καὶ ἐδύναται πίπτειν αὐτὰς, ὅτε ἐν ἐκ δυσσέπτου ἰκμάδος συστή τὸ κύημα, τότε γίνεται ἢ καλυμένη μύλη.

Tres

Tres sunt quibus Philosophus potissimum innititur columnæ, quarum tamen nulla satis firma est: Primam constituunt affectiones hysteriæ, ex Galenicorum intemperie frigidâ & humidâ ut plurimum scaturientes. Secundam menstruorum abundantia, unde materiæ satis pro ejusmodi foetu suppetit, & tertiam caloris debilitas, unde concoctio legitima deficit: *Illam* quod concernit, cum conceptui ipsi, quo minus fiat, moram non pariat, quis est, qui non futilem agnoscat? Neque etiam uteri vitio, (qui non nisi commodum habitaculum, tempore gestationis foetui pullulanti præbet,) mola frequenter progignitur, uti quidem alii ipso cum arbitrati sunt, vel ex hujus intemperie, quæ veterum figmentum est, ut taceam quidquid ex ictero mali sequiori sexui accidit, non tam huic, quàm materiæ heterogeneæ in massâ humoralis abundantia, vel eo delata, imputandum esse: *Istam* rejici facit, commune nutrimentum, quò tam brutorum quàm humani foetus fruuntur, quod pariter ex sanguine per vasa uterina ad glandulas vel cotylas delato, in vasa foetuum, placentas plerunque perreptantia recipitur: sin autem menstrua materno sanguini cum Fernelianis contradistinguat, molæ generationem ineptè planè concepit; illæ quoniam sanguinis grumescentiæ, variæque ex ejus subsistentia prodire solitæ carnositates, quibus (quod à fluxu isthoc solenni libera sunt) bruta destitui novimus, pro molâ genuina nunquam habendæ sunt: *Hanc* verò quod spectat, ridiculam itidem credimus, siquidem nec uterus menstruorum concoctini emancipatus sit, neque molæ succretio, massæ humoralis dyscrasiam aliquam necessariò arguat; aliam proinde ubi de modo generationis molæ disseruero, rei hujus rationem producere necesse erit, quam Aristoteli aliisve non potuisse innotescere, mox patebit: nempe fundamenta quæ ille adduxit, falsâ hypothese nituntur, ac si ex humore crudo & conceptu difficili mola progigneretur, cujus loco Hippocr. l. 1. *ἄφ' ὀζων* substituit *γονὴν ὀλίγην καὶ νοσώδεια* semen modicum & morbosum, & l. 2. *ἄφ' ἡθηλαίων, παχέα γόνυ ἐνεχομένη* crassam genituram

intus retentam : neque isthoc melius Galenus l. XIV. de Uſu part. & cum eo veterani plures, ſeminis maſculi vel exiguitati, vel calori in illo deficienti, indeq̄ utriusque illegitimæ mixtioni culpam imputant, cùm inquit: *Jam ipſum fœmineum ſemen, gignere per ſe fœtum non poteſt, ſed maris ſemen omnino flagitat, cum quo oportet miſceatur, ita ut utrumque ſemen in unum motum conſpiret: Nam tamen ſi gallinæ citra gallinacei operam, ova ſubventanea concipiant, ex illis tamen animalia excludere nequeunt, quandoquidem ut ea perficerentur, maſculi caliditatem deſiderabant: At mulierem nemo vidit unquam, ſine viro vel molam vel ejusmodi quippiam concepiffe. Licet enim non errarit, cùm ovum ſubventaneum à molâ diſtingui contendit, contra quàm aliqui faciebant, qui ex ſolo ſemine femellæ cùm ſanguinis complemento molæ primordia derivabant, ſeminis tamen maſculi, à quo motus principium ille deducit, labem vel in ſe, minus in fictitiâ cum fœmineo commixtione, adeò facile non evincet, perinde ut alii diu adhuc laborabunt, circa facultatis formatricis, ob ſanguinis affluentis copiam, errorem detegendum: Motus quem liquor genitalis Maſſæ ſanguinæ & ſpiritibus femellæ impertit, neceſſarius eſt utique, non modo ad conceptum genuinum, ſed ad molam etiam producendam: Audacter forſitan mentiri videbor Medicis ſpermaticis, dum iſthæc aſſero: aſt ex mendacio quod illi dixerunt prius, quare cœco impetu in aliorum ſententias jurarent, veritatem me dicere, omnibus, ut reor, fiet manifeſtum: Seminis utriusq; Parentis *σύνμιξις* exploſa eſt hodie, utpote experientiæ & ſanæ rationi adverſa: Harvei Viri celebris ſufficiat authoritas, qui quamvis ſtudioſè in damis ab ipſo coitu indagârit, illam tamen pari, quo veteres ſibi imaginati ſunt, ſucceſſu nunquam reperit, ut aliorum vel meam nunc ſeponam, altoq̄ue quod ajunt ſilentio præteream tot abſurda, quibus excogitandis anſam ſuggeſſit, de ſeminis fœminei frigiditate, de facultate formatrice, ſpiritu plaſtico, aliisq̄ue pluribus; propterea tamen generatio non incerta vel dubia, quam ex ovo femellæ ſucce-*

dere

dere Medici illustres dehinc compererunt, successu laudatissimo æquè ac felicissimo: Prolixius heic non edisseram, quod alibi pluribus commonstratum est: Satis est inde & genituram crassam cum caloris imbecillitate, & seminis utriusque malam *σύνμιξιν* &c. everti, sicque molæ natales tantisper illustrari. Citra Viri congressum molam pullulare posse, non tam Galeni autoritate, quàm firmâ ratione negatur, cum mola nil aliud sit, quàm conceptus falsus à posteriori, cui Virgines, nî labem sibimet intulerint, utique obnoxia non sunt, supraque jam monstraverim, aliud planè esse à molâ, quod ex menstruorum morbosâ restitutione prodit, cum vel ipsorum Vett. effato membranas, variaque vasa, quæ Natura modo extruxerat, inibi notare liceat; Verum quidem est in ovariis femellarum pariter ac gallinarum, ovula plurima recondi, maturationem ac foecundationem necessariam expectantia, falsum autem quòd perinde ut istæ temporis tractu, ova excludere possint, subventanea vulgò dicta: neque his accensendum primordium illud est, è quo vitiato vel destructo, mola plerumque succrescit; nimirum ad molæ generationem ovum non maturum modo, sed foecundatum insuper requiritur, quod primariâ naturæ intentione, in uterum per oviductum devehitur, ut ex ipso foetus naturalis, ceu ex conceptu legitimo progignitur; hæc ipsa autem naturæ actio, quum à violento quoquam pervertitur, molæ generatio in procinctu est, cujusmodi quid à Matris perversâ imaginatione, vel vehementioribus animi pathematibus frequenter accidit: imò cum ipsæ partes in ovo, earumque fibræ tenellæ admodum sint, quin ab humorum (quibus aliàs nutriuntur) acrimonia vel vehementiori impetu, rumpi vel erodi, indeque in unam massam, rudem ac indigestam coalescere queant, extra aleam ponendum autumo: Nec temerè cum molâ confundendum *ἄν ὡμόν* Hippocr. quale nupero demum anno, à juvenculâ à duobus circiter mensibus gravidâ, placentulæ adhuc adhærens excretum vidi, illud siquidem abortum efficit, qui foetus

decenter configurati præmatura est exclusio: Ut autem, quæ modo delibavi, evidentius se omnium animis sistant, sciendum est, maxima esse femellarum, cum foetibus quos in utero detinent, consensionem, adeò quidem ut hi illis intimè compatiantur, eoque facilius noxam accipiant, quò cum cerebri ipsorum, tum singularum partium fibrillæ teneriores sunt, neque ejusmodi impetus, de quibus modò, pariter sufferre vel iis resistere possint: Absurditatis heic iterum sed temerè, accusatur à Galeni filiis, si infantes matrum intelligere suspiria, audire ejulatus, videre afflictiones, vel vulnera perpeti dixerò, cum tamen inficias ire nequeant, iisdem, quibus illas, animi pathematibus affici, & unionem hanc quàm maximè necessariam esse, pro tenerâ ipsorum vitâ sustentandâ: unde etiam admiranda fuit Naturæ atque hujus Authoris providentia, quâ utriusque horum, cum sanguinis pro aurâ vitali, tum spirituum pro sensu & motu influxum communem esse jussit, ita quidem, ut ex eodem liquore vitali, quem vasa matris placentæ suppeditârunt, & particulæ nutritiæ partibus singulis apponerentur, & spiritus nitro-aëreus, per delicatulos cerebri poros secerneretur. Qui deinceps ex filamentis exiguis in nervos per sui propagines, versus singulas corpusculi partes protensas, pergeret, munia hic illic legitima obituras: Quod si ergo, ex Matris vitiosâ imaginatione, quæ variè utcunque succrescit, nunc ab externis, motum vehementiorem plerumque concitanti- bus, nunc ab internis, recordatione pertinaci eorum, quæ aliquando vidimus, spiritus impetuosè motitentur, ob recitatam partium teneritudinem generationis negotium facilimè confunditur, ut foetus monstrosus, vel massa omninò deformis, postmodum procudantur. Illustre est exemplum, cujus Author scrutinii veritatis, l. 2. cap. 7. meminit, de foeminâ quâdam, quæ cum assisteret supplicio, quod rotâ in hominem flagitiosum statuebatur, adeò à singulis ictibus facilè constrata fuit, ut filium pepererit à primâ nativitate fatuum, cujus singula ossa distracta erant pariter, ac illius, qui ob flagitia commis-

sa, dictam pœnam sustinuit: Monstrorum quoque aliarumve deformitatum productiones, quæ ex intuitione rei similis vel vehementiori desiderio non rarò scaturiunt, hanc spirituum arctissimam unionem satis probant: Verissima tamen sunt, quæ Nobiliss. Pythagoras noster, eruditè hac de re ad me scripsit: *Fermè, inquit, molarum cause, reales magis sunt quàm imaginaria, & permanentes ac diuturnæ potius, quàm subitaneæ aut transitoria;* (addo quæ primis mensibus imò septimanis maximè contingunt, ubi partes nondum penitus evolutæ & summè teneræ existunt, cùm ubi ad qualemcunque molem fœtus jam pervenit, fibræ robustiores redditæ omni spirituum impetui non statim cedant) *Ærumnosa vita, tristitia, iracundia quoque & præcipitati animi furores, si crebrò, multumq; iterentur, ad generandas molas plurimum contribuunt;* Namque hi affectus omnes, cùm violenti sint, ad destructionem tendunt eò libentius, quò subtilia corpusculi stamina, instar tenellarum arbuscularum, ab impetuosiore vento facilè diffringuntur; Ita experientia me docuit, fœminam fœcundam aliàs ac multiparam, binis vicibus, cùm gravidam se existimaret, molam ovo anserino majorem, nunc sub tertii, nunc quarti mensis initium, fœtus immaturi loco exclusisse, nullam ob rationem aliam, quàm quòd utrâque vice, uti quidem confiteri necesse habuit, animoolvebat creberrimè, quàm infeliciter aliquot retrò annis peperisset, fœtus binos, quorum alter ante tempus proruperat, alter maturus intra ipsa uteri ostia interi-erat: Et quid opus est verbis? Si animi pathema gravius, potis est de fonte quandoque conceptum præcipitare, quidni eundem uteri parietibus adhærentem aliter pervertere possit? Sunt autem fœminæ, quæ infortunatos ejusmodi fœtus vident, non rarò nolentes, ob organorum præcipuè vitium, quæ mollecula & tenera, ab humorum acritudine eroduntur, unde postmodum loco membrorum sejunctorum, probeque configuratorum, deformis quædam massa, in imensum excrescit, uti quidem cum aliorum Medicorum,

tum propriarursum me id docuit experientia : atque isthoc in casu , in massâ humoralis magis, quàm ovario, seu semine matris, culpa quærenda est: Inde propterea argumentum infallibile non depromitur, quascunque, siquidem humoribus in temperatis videantur esse refertæ, molas potius, quàm foetus legitimos esse progenituras, cùm indubiæ sit veritatis, naturam ad perfectiorem finem omnibus modis collimare, & ob id ipsum embryoni in utero existenti, alimento laudabilissimo, tenero & blando, pro viribus prospicere: unde sæpissimè jam animadverti, in nimiâ istiusmodi κακοχυμία æquè facile in matrem noxam redundare ac in foetum: Difficilius forsitan esset Galenico, clarè & distinctè exponere, quî in tali corporis δυσκρασία, foeminæ semen foecundum possint ad legitimam σύμμιξιν conferre: Quicquid sit, elucescere ex dictis reor molæ genuinas causas, quæ Veteribus de generatione aliter planè judicantibus, non potuerunt non esse obscuræ: operæ pretium jam erit inquirere, ecurr animalia bruta vitiati hujus foetus pariter cum mulierculis non sint feracia? id quod Philosophus attigit quidem sed non explicuit: Si causas denuo ruminare libet, difficile erit utcunque, illa penitus hinc vindicare; imaginationis etenim vitia in his perinde observantur atque in illis, & machinalis hæc actio, admirando artificio ad stuporem usque in iis absolvitur: Nolim autem æstimativam quempiam iis tribuere, cujus ope, (uti Peripatetici ogganniunt) ex speciebus sensatis, non sensatas colligant, indeque objecto simplici oblato, de hujus bonitate aut malitiâ compositiones tacitè efforment, ita quidem ut conspectâ re horribili, vicissim exhorrescant, & sicubi femella utero gesserit, foetum similem dehinc excludat. Egregia certè brutorum actio, & horum Virorum ratiocinio dignissima, quæ propediem rationabilium choro illa inferi efficiet: Dolendum sanè quod homo, qui rationis lumine solus instructus, præ quibuscunque mundi creaturis triumphat, Creatorem suum dignius non veneretur, & quæ, ceu prærogativæ insignis loco, ipsi unicè concessit ad efficiem.

figiem suam formato, animantibus aliis attribuere contendat, ceu in quibus pariles motus quandoque deprehendit, non cogitans superesse sibi nobilissimam ejusmodi motuum ducem, quâ destituta illa, tales æstimationis vel compositionis aut divisionis actus impossibilè edere possint: Falsissima est hypothesis imaginari bruta non posse, nî hosce actus vicissimã exerceant: ac si res tantæ difficultatis foret, animæ, quam voeant, sensitivæ, & mentis operationes ab invicem distinguere: ad ipsorum intentionem loquor, non sanioris Philosophiæ regulas; propriè enim non nisi spirituum ab exterioribus ad interiora cerebri motus, idemque, si ita loqui fas sit, circularis (quo vestigia aliquando impressa repetuntur, & filamenta interiora, pariter uti tum agitantur) illis competunt, qui actus in homine, ceu animâ rationali prædito, quæ de utroque diversimodè dijudicat, nunc sensus, nunc imaginationis nomine veniunt, atque abhinc ille vel sentire vel imaginari dicitur: Sufficit autem quòd nudus iste spirituum motus, si violentus evadat, ex objecti monstriosi intuitione, vel graviori impressione, aut aliâ quâvis causâ concitante, etiam in brutorum foetibus eâdem ratione deformitates varias, vel monstrositates producere valeat, uti quidem exempla ab authoribus recitata evidentissimè evincunt; neque enim generatio animæ rationalis negotium est, ceu ejus bene esse ab istâ dependeat, nunquam certè monstriosi vel alii deformes partus ita ederentur, utpote quas anima quovis modo præpediret, licet mulieres, temperando sibi ab intempestivis animi commotionibus, ex sana rationis imperio, ad partum naturalem multum utique conferre, non eamus inficias, compescendo vel subtrahendo id, quod spirituum enormitatibus primariam aliàs ansam subministravit: Ex his autem nondum liquere existimo, molam in uteris femellarum brutarum, vel non vel rarerè productum iri, quin imò cum monstra pariant frequenter, molas pariter concipere posse, pluribus absolum non videbitur, utpote ex iisdem ferè, quibus illa, causis resultantes, ovi tenerrimis fibrillis non relu-

stantibus: Fateor ejusmodi quicquam ex bruti utero excrementum, hætenus me non conspexisse, rogitoque studiosè quoscunque rerum naturalium, veritatis præprimis avidos, ut si quid de his compertum habeant, vel olim experiantur, publico mihiq̄ue non invideant: id verò dicere auserim, oblatum mihi fuisse nuperâ æstate ovum majusculum, quod cum aliis Gallina incubârat, cujus putamine rejecto, non pulli stamina, sed materia rudis sanguinolenta oculis se objecerunt, manifesto ut auguror, generationis interruptæ indicio, campus heic aperiretur amplius satis, de ovo à Gallinâ incubato disquirendi, modo instituti illud pateretur ratio. Mihi hac vice satis erit, vel ex hinc communicationem spirituum matris incubantis, cum spiritibus pulli in ovo delitescens, aliquo modo probari posse; licet enim concedam partes singulas pulli cum materiâ nutritiâ inibi jam contineri, id tamen statuere, ἀπὸ τοῦ planè non videtur, *illius* ope partium accretionem & conformationem legitimam quasi determinari, uti quidem in animantibus quæ intra se generant, manifestius observare est, sed fortè nimis subtilis sum, qui novi incubationem gallinæ pro pullis excludendis necessariam semper non esse: ast excludantur hi ope furni interdum, hæcque quam modò innui communio tantisper exulet, saltem ille nodus primùm erit solvendus, si recitatae observationi respondere non libeat, quî fiat ut medio incubationis tempore, ubi tempestas tonitruosa ingruit, aut etiam ligna propelocum quem incubans elegit, scinduntur, pulli non rarò intereant? Spero sanè vel isthinc peritiores excitatum iri, ut philosophemata aliorum melius examinent. Potissima quæ pro Aristotelis sententiâ militare potest, causâ molarum infrequentia in brutis, animi pathemata videntur esse, quæ non violenta modò sed iterata ac persistentia superius accusavi, quorum pervicaciam in mulierculis haud dubiè creberrimæ cogitationes de rebus præteritis seu tristibus seu exosis, aliisvé causantur: in brutis etiam si spirituum fervidiorem motum, qui in omnibus pari celeritate non evanescit, non ne-

gem,

gem, talem tamen concipere difficilimum, cum objectis irritantibus remotis, spiritus sensim placari incipiant, motus quoque violenti, si quibus tentantur, abortum maturâsse magis, quàm deformem ejusmodi massam produxisse, experientia testetur: hinc equæ utero gestantes parcius calcaribus exercentur, ne tenello pullo detrimenti aliquid accedat, qui tamen uti & vaccinus uteri glandulis, plurimarum placentularum ope, optimè connectitur: hæ primis gestationis septimanis, ceu tot in ovo conspicui poruli, animum mirè reficiunt: causæ isti alteram adjungo itidem rariorem, humorum videlicet acritudinem, seu isti in brutis oppositam benignitatem; vasorum enim staminumque teneritudo utrobique obtinet, neque succo, qui alimenti loco advehitur & sequestratur, si naturam erodentem pariter indueret, humanis magis resisterent: Sed de his plus satis, pro virium mearum modulo, quibus si meliora attulerint alii, non modo libenter obtemperabo, verùm gratias agam in super quàm maximas; raturum quoniam apud me est, nullâ re ad veritatem nos magis erudiri, quàm contrarias opiniones probè expendendo, & genuinum, si fieri potest, nucleum deinceps eruendo: Ad molarum differentias ut pergam, promissi hortatur ratio, quarum si plures alii recensent, ego potissimas saltem exponam: Molæ aliæ sunt annuæ, aliæ non: *Illæ* dicuntur tales, quod per annum unum vel plures in uteri cavo commorentur, magis magisque accrescentes & indurescentes, non sine maximo muliercularum incommodo & detrimento, utpote quibus non tam ponderositate suâ, ceu vitâ & motu legitimo destitutæ, quàm subtractione pabuli nutritii, molestissimæ sunt, utpote quæ pariter, ac si fœtus adesset, nutriuntur: hæ contra brevius in utero hospitantur, & vel primis mensibus, laudabili ipsius naturæ stimulo, vel artis ope expelluntur: Illarum exemplum rarissimum refert cum Excellentiss. Jænifius obs. 79. Ann. 2. Ephemerid. de Molâ quinquenni, prolapsam uteri mentiente, tum Clariss. Schenkus de septendecenni aliique: Ego quoque fœminam novi, quæ

quum

quum gravidam primùm se arbitraretur, anno circiter ætatis quadragesimo molam gestare comperta fuit, postquam tempus partûs diu multumque frustra expectâssset. Medicusque in consilium accersitus, abdomini intumescenti, hydragogis sæpius, sed in cassum, prospicere contendisset: Chirurgus qui malum isthoc funestum, quod per biennium ferè delituerat, in uteri latebris detexit, manuali operâ ægræ assistere utcunque detrectavit, cum magnitudinem capitis infantis mole exuperaret, utero pertinaciter adhærescens, hydropisque suborientis haud obscura videret indicia: Mortua est inde anno circiter post, verè hydropica, corpusque istud globiforme & scirrhosum valde, post mortem demum, Chirurgi manu extractum fuit, cujus vasa utique erant elegantissima, quibus imprudenter resectis, præsentaneum periculum imminuisset. Porro mola alia est solitaria, alia cum foetu conjuncta, & quidem ita ut vel isti adhærescat, non citra grave, quod in parté inde instat periculum, vel ab eodem separata sit: cæterum mola talis vel ante conceptum sua potest sumere primordia, ex causis sæpius dictis, vel paulo post hunc, cujusmodi quid in superfoetatione (de quâ inferius) contingere existimamus: Molam tamen fuisse dubito, quam foetui accretam refert, Franciscus Maurickus, Chirurgus Parisinus peritissimus, & libro de Arte obstetricandi edito celebris: Verba ejus l. 1. cap. 9. sunt seqq. *En l'année 1665. estant chez Monsieur Bourdelot, Docteur en Medicine de la Faculté de Paris, chez qui on fait publiquement tous les Lundis des conferences Academiques; comme on fut tombé sur le discours de la circulation du sang que s'expliqua pour lors selon mon sentiment, on y apporta l'enfant d'une femme nouvellement accouchée à terme, auquel manquoit toute la partie superieure de la teste, n'ayant aucun crane, ny cerveau, ny même aucun cuir chevelu: mais il avoit seulement, au lieu de toutes ces parties, une mole ou masse charnië plate & fort rouge de l'épaisseur & largeur d'un arrière-fais, recouverte d'une simple membrane assez forte, cet enfant non obstant cela avoit toutes les*

autres

es *autres parties du corps &c.* Cranii certè, cerebri, partiumque caput superius integumentum defectus, vitium aliquod formationis ex perversâ forti imaginatione aut impressione, quâ mater prius laboravit, oriundum indigitant magis quàm molam, quæ instar massæ cujusdam latiusculæ & rotundæ, reliquum caput obtegebat, quin imò hoc ipsum naturæ providentiam arguit, quâ in opere suo absterrita vel impedita, munimento carneo, mentis domicilium obmunire sategit, vide sis Celeberr. Wepferi Historiam de Puellâ sine Cerebro nata An. 3. Ephemerid. Suppetiissent ipsi haud dubiè observationes aliæ, cujusmodi legere est apud Thom. Bartholin. Cent. III. Epistol. quibus veritatem feliciter illustrare potuisset: Pariter omni obscuritate non caret exemplum quod attulit capite præcedenti, de foeminâ quæ elapsis graviditatis mensibus, gemellos peperit, è quibus filiola justam magnitudinem erat adeptâ filio- lo parvulo existente, & si hinc augurari licuisset, non nisi quin- que mensium, etenim superfœtationem, (quam ex minorita- te aliqui optimè concluderent, cùm in gemellorum gestatio- ne, licet unus alteri succi nutritii sibi plus assimilet, tanta ta- men disparitas nisi ob causas evidentes rarò appareat) heic non adfuisse, ex placentæ unitate evincere annitur, utpote quâ manifestum sit, ex uno coitu conceptum utrumque pullu- lâlisse: ego verò salvâ hujus Viri experienciâ, quam maximi æstimo, signum hoc infallibile esse non crediderim, siquidem contrarium sub ipsâ ferè labentis hujus anni auspicia comperi, apud foeminam cui gemellos parienti adstiti, quorum uter- que propriâ gaudebat placentâ, nec etiam scio, qui generatio- ni ex ovo, quam quidem negasse ipsum, sed præter rationem novi, assertum hoc conforme sit, ceu in quo placentulæ ve- stigia, jam agnoscimus. *Excellentiss. Borrichius Volum. 5. Act. Hafn.* superfœtationum exempla tria refert, in quibus omni- bus ea fuit foetuum diversitas, ut duo circiter menses inter primam secundamve conceptionem intercessisse viderentur, nullâ placentarum vel pluralitatis vel unitatis factâ mentio-

ore, & quidem si de superfoetationis tempore loqui auserim, com-
 modissimum illud primi menses esse videntur, non quod
 Vett. heic adstipuler commento, superfoetationem irritam
 facientibus, nisi prius semen utriusque Parentis probe fuerit
 commixtum & membranis investitum, quò effluere amplius
 non possit; Superfoetatio nusquam sanè ita contingeret; sed
 quia tum foetus nondum ita accrevit, secundùm omnes uteri
 parietes, ut ovulo denuò delabenti, ob nimiam ipsorum ex-
 tensionem, idoneus adhærescendi locus adimi possit: quod
 si tamen quocunque tempore ovum adsit maturum, isque à
 liquore genitali spiritibus & massæ humoralis matris motus
 semper imprimatur, quem pro conceptu, uti necessariū ita de-
 terminatum hætenus existimavi, conceptionem iterari posse,
 quis inficiari auderet? neque enim me moratur, quod Hipp. l.
 αὐτὴ ἐπικυήσας, inquit, ἐπικυήσονται δὲ τῶν γοναμῶν, ὧν ἂν ὁ σῶμαχ
 μὲν τὸ πρῶτον κύημα μὴ ξυμμεμοήκη, συμμεμῶκε δὲ μὲν τὰ ὀπικυήματα τὸ
 ἐπιπύλομενα ὕστερον; conceptu quoniam facto, licet non negem os
 uteri claudiatque angustari, ea tamen asserti hujus infallibi-
 lis sequela non est: *Ubicunque post congressum maris cum femi-
 nâ, uteri orificium non ilicò occluditur, ibi conceptus fieri nequit;*
 Siquidem clausura hæc non tam pro seminis injecti (uti suppo-
 nit) quàm foetus augescentis ad legitimum tempus commo-
 dâ retentione à naturâ instituta fuit: sed de his ἡς ἐν παράδω.
 Ad tertiam molæ differentiam transeo, quam constituunt mo-
 læ vivaces ac volatiles, iis de quibus supra, mortuis quasi exi-
 stentibus: de his aniculæ & mulierculæ plurima uti commu-
 nis ipsarum genius ferre solet: utrum autem fabellam merè
 referant, tute judica, qui experienciâ & iudicii dexteritate
 emines, esse istas gravidarum carnifices, ceu quæ liquorem
 vitalem hiantem ore exugant, & ubi semel exclusæ fuerint, in
 conclavi variè circumcursitare, dum pristinum, quam modo
 reliquerant, locum nisi promptè occidantur repetant, sæpius
 inaudivi, quandoque cum joco & risu, quo istam sexûs Philo-
 sophiam dignissimam videbam, vitam & motum corpori
 utriusque

utriusque horum fontibus destituito tribuentem : interdum cum admiratione , ubi narrationi fidem exempla fecerunt, præprimis verò cum in virorum eruditissimorum monumētis, harum non levia vestigia animadverterem : Celeberr. Bartholinus Volum. I. Act. Hafn. *Familiaris est, (inquit) illa mola in Belgio, ubi vulgo Suygers vocatur, quasi sanguisuga, fœtui infesta sugillando, similis illi quam Levinus Lemnius describit l. 1. de occult. Nat. mirac. In urbe nostra non nulla sunt matrona, sedulo caventes ne facile innotescat : Post fœtum in partu prodit, & cubiculi angulos pervolitando, inquietat mulieres, quæ omni studio persequuntur, ut enecatam comburant, credentes nisi comprehensa comburatur, laborare arviculam in eo, ut iterum uteri latebras intret, quas se repetierit, mori puerperam : hæc ille : quibus plura addidit Excellentiss. Sachs. p. m. Ann. 2. Ephem. notatu longè dignissima ; quid mihi super isthâc re contigerit, paucis enarrabo : Anno 1681. Matrona honesta, cum se à quatuor circiter mensibus gravidam existimaret, d. 24. Octobr. sub vesperam ingentibus torminibus & doloribus ac si fœtum perfectum enixum esset, corripitur, lochiorum fluxu aliquot antè septimanas jam comparente : Vocor sub mediam noctem à Marito de uxore valdè sollicito : Accedenti ægrota corpus deforme monstrat, quod interea per uterum excreverat, talpæ figurâ & longitudine pedes subtus quasi reconditos habens, & parte anteriore proboscidem : inde conspicua erant duo foramina, quæ nares, & duo alia, quæ oculos referre dicebat obstetrix : dorsum ex infinitis constabat papillulis, cujus medium linea cingebat subatra, latiuscula, intus verò præter massam fibrosam sanguinolentam, quidquam aliud animadvertere non licuit : Hanc ex dictis molis seu sanguisugis unum esse, quam nostrates Fraas vocant, adstantes uno ore profitebantur, quæ ubi diutius delituisse in antro suo, vitam utique & motum adeptâ esset : his autem ego parum attribui fidei vel assensus, cum papillæ illæ placentæ figuram æmulatæ sint, reliquaque massa fibrosa, quid fœtus tandem corpus isthoc deven-*

nisset, satis edocuerit: similem ferè historiam video recenseri à Celeb. Wepfero Ann. 3. Ephemer. nostr. Obs. 129. & Clariss. Salmuth, de Matronâ quæ d. 5. April. 1621. massam exclusit carneam, palmam longam & latam viventem, os latum instar tineæ vel cyprini, sed non cavum, & duo puncta nigra oculos referencia habentem: In terram hæc prolapsa non palpitavit modo, sed variè se movit ac piscis instar se convolvit: Quid de hisce judicandum sit, ancipiti feror animo; difficile enim mihi, si probè philosophari velim, molæ seu massæ carneæ indigestæ in quâ nec cerebri vel nervorum, vel cordis ulla amplius reperiuntur vestigia, imò quæ ex sanguinis confusione quaquaversum affluxu succrescit, motum genuinum vel pulsus tribuere, quo vivat, circumvolet, imò unum alterumve membrum foetui quandoque demordeat: aliorum nihilominus fidem irritam non faciam, vel experientiæ quidquam detraham: quin, si optare fas est, vellem istiusmodi spectaculo præsentem esse posse; reapse enim si quid istorum contingit, spiritus saltem aërei præsentia requiritur, qui ubi locorum in tali massâ, secernatur commodè vel stabuletur, versusq; partes matricis influat, multæ adhuc meditationi ansam suggeret; videnturque mihi ejusmodi foetus, quorum supra ex Bartholin. aliisque memini, monstrosi magis, quàm mola dicendi, utpote in quibus producendis, natura ab opere suo desciscit, ut totius vel aliquarum saltem partium ratione, nec opus heic repetere, quæ de variis animantium formis, quas ex accidenti quandoque producit, alii disseruerunt: Sufficit supra laudatum Bartholinum, monstris illos accensere, mirarique potissimum, quæ semina Parentum in eam materiam in utero transmutari possint: Quod si verò molas etiam vocitare velint alii, per me liberum esto, modò non confundantur, quæ ab invicem vel diversissima existunt. Molæ multiplices sicubi in uteri cavernis offenduntur, curiosam mentem identidem reficiunt, cujusmodi septem diversæ magnitudinis, in Virginis Episcopi Cellensis matrice repertas, etiamnum se servare,

vare,

vare, Clariss. D. D. Anhornius, Physicus Sangall. meritiss. Decur. II. Ann. I. Ephemerid. meminit: dixerim tamen ejus cum veniâ, veras istas molas non fuisse, siquidem Virgo illa perstitit; impossibile quoniam feminam in cœlibatu viventem concipere vel ova parere heu! quot non, si isthoc obtineret, quotannis excluderent? inde etiam Excellentiss. noster Pythagoras Parerg. 6. quod honoratiss. *Aretæo* inscripsit, tuborum vel globosorum corporum nomine illas convenientissimè exprimit: Huic non dissimilem historiam, quum Genevæ degeret, impertiit Clariss. D. D. *Theod. Zwingerus* aviti nominis hæres felicissimus, quam heic subnectam, utpote Tibi & Curiosis omnibus placituram.

p. 113.

OBSERVATIO CLXXXVI.

D. THEODORI ZWINGERI.

De

Excrescentia carnea uterina.

Rustica quinquagenariæ proxima è pago *Engishofen* superioris *Turgoviæ*, cui nomen *Catharina Huberin* / *phlegmaticæ*, ut appellant vulgò, temperiei, ad *Venerem* segnis, nupserat ante viginti, & si quid excurrere potest, annos marito vegeto, robusto, & cui ad τὸ εὖ εἶναι præter *χρῦσεον βαλάντιον* nihil deesse visum est. Cum hoc non nisi duos integro illo spacio progenuit filios, quorum prior octodecim, posterior novem jam annos natus, uterque τῶν ἀθλητῶν Hippocratis laudatum nomen meriti. A biennio autem lumborum doloribus, levibus quidem, sed ἀδιαλείπτως divexabatur; cui frequens mingendi desiderium ceu individuus sese junxerat comes. Menstrua intermedio hoc tempore sæpius intempestivo, aliquando immoderato & continuato ad aliquot septimanas fluxu urgebant; interdum etiam nihil prorsus fluebant. Symptomatum horum impatiens foemina, Veterinarij cujusdam, ut infelicioris mortalium sortis ἀλογόν ἐστι τὸ εἶθ',

consilium & opem exploratura abit, sed tristi, ut fieri plurimum solet, cum eventu, quippe ab eo, ceu calculo renum laboraret, generosa tollens remedia λιθοντείπικα, in continuam ex eorum usu incidit mingendi necessitudinem: minxit autem haud difficulter & absque dolore molestiore. Appetitus interea αλύμασι perstitit; nec ulla unquam κεφαλαλγία foeminam torfit. Semestre nunc labitur, ex quo artuum lassitudinem primum sentiebat; à trimestri verò præ lumborum & inguinum doloribus licet non adeo vehementibus sedere difficulter poterat, nullâ licet exterius apparente corporis labe.

Die Junii 12. anni hujus 1681. sentire quid cepit in vaginâ uteri, quod egerendi maximum conatum movit. Novitate rei perculsa foemina, duas statim arcessivit obstetrices, & licet certò sciret, se gravidam non esse, voluit nihilominus, ut quid rei hoc sit, studiosè explorarent, insolitarum ejusmodi rerum imperitæ obstetrices fungum coagulati sanguinis esse sphacelatum (vocant ein Brandfnollen) arbitratae, manu illum extrahendum statuunt. Consilio dum anxia de sanitate Ægra annuit, peritior, quæ sibi visa est, obstetrix manus admovet promptas, sed dum grumum se obtenturam sanguinis credit, en carneam molem duas spithamas longitudinem propemodum æquantem pertinaciter protrahit, Ægrâ interim præ acerbissimis, qui sibi in extractione pariebantur, doloribus immaniter vociferante, venas inprimis atque nervos omnes ex utroque iliorum latere sibi rumpi alto clamore ingeminante. Obstetrices perpetuis Ægræ ejulantibus attonitæ, serò nimium animadverterunt, corpus istud præternaturale non ex vaginâ saltem, sed ex utero ipso ulterius descendere. Sollicitæ itaque de rei eventu Veterinarium, à quo antea sinistro cum successu curata fuit, accersi de novo volunt. Ille verò semel atque iterum vocatus accedere renuit, suam hisce in casibus ἀπειρίαν præ-tendens. Intolerabiles interim dolores Ægram miserrimam eo impulerunt, ut obtestaretur obstetrices, incisione corporis levamen sibi procurare tentarent. Nec rogari diu con-

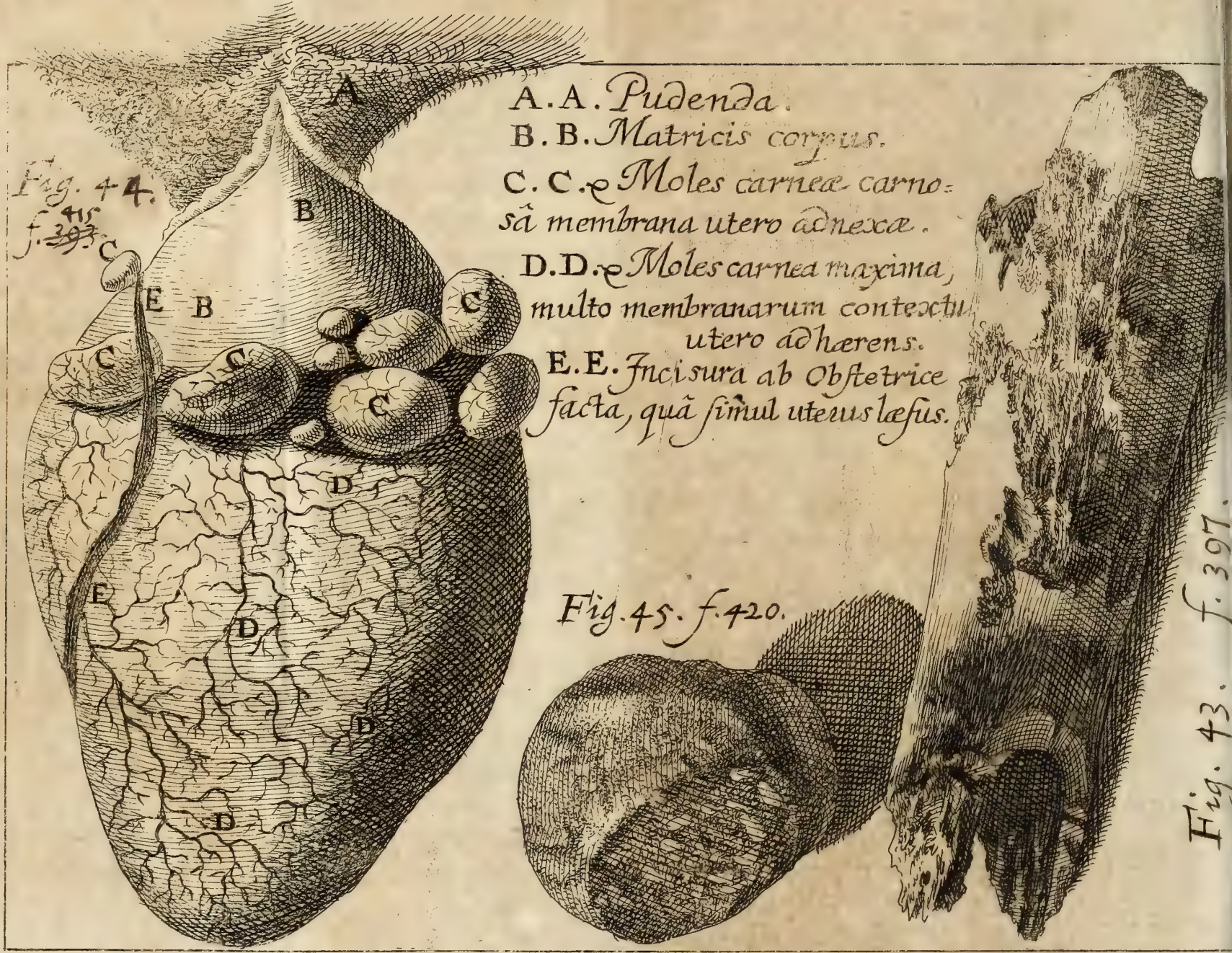

Fig. 44.
 f. 393

A.A. Pudenda.
 B.B. Matricis corpus.
 C.C. & Moles carnea carno-
 sã membrana utero adnexa.
 D.D. & Moles carnea maxima,
 multo membranarum contextu
 utero adherens.
 E.E. Incisura ab Obstetrice
 facta, quã simul uterus læsus.

Fig. 45. f. 420.

Fig. 43. f. 397.

consuetæ morem gerunt obstetrices, vulnusque digiti longitudinem, ac duorum digitorum transversorum profunditatem facilè exæquans incautæ infligunt. Verùm enimverò, ut sinister ut plurimum solet esse eventus eorum, quæ ἀλόγως peraguntur, ita tantum quoque abfuit, ut Ægra inde levaretur, ut potius in pejus omnia ruerent, dolorque per se jam intensus singulis penè momentis magis magisque exacerbaretur, nec, quod pessimum omnium, extaret, qui consilio adjuvamentum præstare potuisset. Fatis igitur commendata Mitioribus jacuit ad 14. Junii ejusdem, quo Cleophea Schobingera Matrona Sangallensis Nobilissima, & ob plurimos, quos ipsa perpeffa est, morbos, in variis Mulierum affectibus percurandis versatissima, ad Miseram invisendam à ruricolis rogabatur, haud longè tum à pago negotiorum causâ existens. Matrona igitur, pro affectu, quo erga miseras & pauperes ejusmodi foeminas auxilio destitutas tenetur, benigno, sine morâ ad Ægram proficiscitur, ubi examinatis probè omnibus casûs circumstantiis, comperit tandem corpus illud ex sinu pudoris propendens sphacelatum jam magna sui parte, intolerabilem ferè expirare foetorem, ac penitius consideratum nil esse aliud vidit, quàm inversum uterum, carneis excrescentiis pluribus, ut ex figurâ adjectâ patet, involutum, molemque carnis maximam spithamæ unius cum dimidiâ longitudinem exæquare cognovit. Observavit itidem, ipsam quoque uteri substantiam à vulnere læsam ac sphacelo corruptam extare; molesque carneas singulas propriis involutas membranis, ac à se invicem distinctæ, uteri substantiæ tenacissimè adhærere. Omnibus sic probè perpensis, Prognosin statim funestam facit, omnia tamen ad Ægræ salutem se contributuram promittit. Eum in finem Chirurgum, qui maximè vicinus erat, accersi jubet, utpote cùm quo de medendi ratione, siquidem manualementem heic operationem necessariam esse omninò prævidebat, consilium iniret. Quo facto, in eo convenerunt, uti absque admotione cultri (in desperato enim casu famæ quoque immeritò sæpe in dubiis

dubiis eventibus periclitantis habenda ratio) digitis saltem carnea moles ab uteri substantiâ divellantur ; eoque peracto uterus in locum reponatur. Manum itaque Matrona admovit operi, molesque singulas satis magno cum labore ab utero sine notabili cum dolore ita avulsit, ut vix duas sanguinis uncias inde perdidit Ægra.

Maxima, quæ adfuit, moles, duorum transversorum digitorum latitudinem utero undiquaque adnexa, colorem secundinarum finxit, substantiamque obtinuit soliditate lienis bovini gaudentem, ac pondere libram civilem æquantem venis quoque quamplurimis superficiem permeantibus superbientem. Minores verò moles omnes carnis fuerunt firmioris, ac fibrosioris, coloris autem nigricantis, odoris foetidissimi; & leviculâ sui parte utero per venarum, arteriolarum, aliorumque vasorum reciprocam communicationem adhærentes. Avulsis hisce corporibus Matrona uterum quoque extremis partibus violacei ac nigri coloris, insensilem quippe & jam sphacelatum, in locum suum reponere laborat, ac dum eum sub osse pubis sursum protrudebat, Ægra leviculum persensit dolorem, sed statim iterum evanescentem. Ab 11. Jan. usque ad 14. Ischuriâ laboravit Ægra, bihorio autem post operationem peractam sine difficultate ac impedimento urinas reddidit. Nauseâ interim perpetuò conflictabatur, quæ sanè sphacelo membri laborantium atque inde moribundorum consuetudo tantum non perpetua. Peractis hisce omnibus, in id incumbendum erat, ut sphaceli progressus minueretur, vulnusque uteri sanaretur. Præscriptis itaque ex consilio Medici internis sudoriferis blandis, vulnerariis decoctis, ac injectionibus uterinis convenientibus, & diætâ ad mentem Dn. Mauriceau in tractatu de Affectibus Muliebribus imperatâ Matrona Nobilissima ad negotia pristina revertebatur, Ægramque Chirurghi sollicitæ commendabat curæ, quam & eâ industriâ gessit, ut Ægram adhuc ad sex integros dies superstitem servaret: quibus absolutis, sphacelo ingravescente animam reddidit.

Haftenus

Haftenus ille, quibus ego meam qualemcunque adderem *ἐπιχειρῶν*, nî eâ perspicuitate singula essent dicta, ut ab omnibus pariter intelligi possint: Agmen dissertationis claudet, historia Juvenculæ, ovula innumera excernentis, cujus copiam suggestit, Excellentiss. Theophilus Bonetus, Medicus Genevensis, æternâ laude dignissimus, in literis d. 16. Aug. 1681. ad me exaratis: *Oblata, inquit, mihi à muliere clinicâ, duæ patinæ stannæ, mediocris magnitudinis, quas adimplebant ovorû myriades, omnino illis similia, quæ è majoribus nostris truttis, in exenteratione eruuntur, magnitudinis scilicet grani juniperini maturi, et si quædam essent minora, qualia in dicto frutice ante maturitatem. Eò verò à predictis discrimine, quòd sibi invicem non cohererent, sed sparsim humori lento & albo innatarent, ovi albumen referenti. His confusæ erant pellicula, quæ in aquam calentem coniectæ, non dissolvebantur, sicuti concreta & compacta pituita accidit, sed membranarum fragmenta referebant: Adstabat his frustum carneum, obscure rubens, ovi gallinacei mediocris magnitudine: Chirurgus familiaris, ut audio, ovorum nonnulla aquæ ferventi immissa, induruisse retulit &c. Ruminent ista eruditi, & quî vel unde hæc ovorum congeries succreverit, pro ingenii quâ pollent acie melius examinent; mihi enim de his aliisvè haftenus lallâsse satis est. Vale ô Academiæ nostræ decus illustre, scriptisque elegantissimis orbem literatum locupletare perge! Scripsi Basil. d. 19. Decembris, 1683.*

[*Joh. Jacob. Hardeus.*]

OBSERVATIO CLXXXVII.

D. VALENTINI SCHAD.

De

Fœminâ ex scabie in melancholiam desperatam incidente, lochiorum fluxu curata.

UXOR Lanionis hujus loci, temperaturæ sanguineo-melancholicæ, ætatis vigesimum octavum annum agens, ma-

Ggg

ter

mater 4. liberorum pietatis & pudicitiae fama, nota, carnibus fumo induratis & falsis, unico verbo, crasso victu adsueta, scabie, ex lunari tributo restricto, laborabat meumque; implorabat consilium, monui itaque; ut praeter omnibus victum mutaret crassum & concoctu difficilem vitaret, è contra concoctu faciles eligeret; dein decoctum aliquod aperiens sanguinemque; mundificans uterinis permixtum decenter usurparet; Ast maritus huius magis avarus quam indigenis, medicamenta & mea pro uxore sua praescripta praeter-propter thalerum imperialem constantia tanquam nimis pretiosa emere recusabat. Quid fit? Uxor mariti avaritiam & animum erga se mente revolvens & secum reputans, hoc pro maxima ignominia habens, incidit in moerorem & tristitiam quam quidem primis diebus dissimulat, sed paucis post fit tota delira; imaginatur illam esse pauperrimam ideoque nec edere nec bibere licere; Cacodemonem apud illam in cubiculo imo in ventre illius residere & praecipere ut liberos omnes trucidaret, quia eos propter paupertatem educare non posset. Vestimenta dilacerat & si ab amicis non custoditur, per fenestras se vult praecipitare: Maritus hac in re suam agnoscens culpam, me convocavit sed praedixi statim, quod occasionem optimam (quae juxta nostrum venerandum Senem Hippocratem praecipua est) neglexerit; Etenim nec edere nec bibere (alias medicamenta cibus admiscuissem) multo minus medicamenta assumere volebat, metuens omnia sua bona devorare. Nihil ergo praeter venae-sectionem (quia plethorica & Juvencula erat) & quidem primo in brachio deinde in pede consulere, restabat, cucurbitulasque cum scarificatione partibus inferioribus apponendas consulebam; sed haec praesidii genera nihil efficiebant amplius quam quod agra ex persuasione mea cibum parum ab amicis per dies aliquot caperet, menses vero suppressi manebant; hinc tribus diebus elapsis cibum respuebat & phantasiae falsae huic insistebat, ut etiam ad extremam maciem deducta potius Sceleton quam vivum hominem repraesentaret & proximè mori videretur;

retur; sed præter omnium opinionem vires recepit & se subduxit ex suâ domo, in pagos hujus urbis, proximos, ubi radices omnisque generis fructus immaturos devoravit; Maritus eam insequens in pago Hebel, & quidem in horreo invenit iterumque secum duxit: quia verò domi manere nolebat, eam arctius custodire curavit & cubiculo inclusit, tandem etiam custodiæ pertæsus maritus iterum instanter à me consilium petebat, cum itaque omne auxilium in mensium fluxu consisteret, hic autem nullo modo promovendus erat, tum omnia remedia respuebat, spem in lochiorum fluxum posui Maritoque suasor extiti ut uxorem ad coitum incitaret illamque ingravidaret; Maritus huic consilio obtemperans, illam placidis verbis eò adegit & imprægnavit; durante gestatione præcipuè cum, foetum se movere, perciperet, Diabolum in ventre gestare, semper dixit, sed exitus consilio & spei respondit, etenim Anno 1682. Mensè Aprilis legitimo partus tempore feliciter filiam peperit, & lochiorum fluxu decenti ab omnibus supra memoratis falsis phantasmatis nunc in annum & quod excurrit, liberata, Dei gratiâ liberè vivit.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

D. JOHANNIS DOLÆI.

Vulnus Cor pertransiens non illicò
lethale.

Die 4. Jan. 1684. jussu Serenissimi Principis Hassorum CAROLI, Domini mei Clementissimi aperui cadaver Juvenis 25. annorum, sub mammillâ dextrâ intra costam 4. & 5. ab alio gladio perfossi. Aperto cadavere vidi pectus totum sero & sanguine refertum, pericardium & cor per binos ventriculos perfossum, & tamen Juvenis per 4. aut 5. horas superstes in vita mansit.

OBSERVATIO CLXXXIX.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

De

Lapide Bezoar ex Simiis Bernæ majoribus.

Inter complura ex Indiis secum allata, verè rariora, quibus museum meum exornare voluit Nobilissimus & Excellentissimus Dn. D. Grimmus, enitescit Bezoar orientalis, ex simiis majoribus sive Bavianis Bernæ exemptus. Ejus color extrinsecus castaneâ lucidior, forma inæqualis rotunditatis, nucem ferè juglandem adæquat; pondus drachmas sex refert: æstimio cæteros ex capris Bezoarticis longè antecit, ut talis 50. vel 60. Imperialibus vendatur. Usus similem, quem cæteri tales bezoartici orientales lapides præstat, in affectibus præcipuè ex acido ortis circa cor, in cholera & aliis, qui acidæ sunt effervescentiæ soboles. Etenim similis eorundem cum cæteris terræ lapidibus generatio, ex alcali & acido procedit, subtiliori tamen hi sunt terrâ præditi,

Fig. XLV. *vid. p. 415.*[*Ex literis Grimmianis.*]

SCHOLIUM.

Joh. Bapt. Tavernier l. 2. Itin. Ind. cap. 24. Quod lapidem Bezoar ex simiis attinet, tantæ hic virtutis est, ut duo grana superent sex grana lapidis ex capris desumptis. Rarior longè est, & in talibus saltem reperitur simiis, quæ per insulam Macassar vagantur. Rotundæ hic autem figuræ est lapis; dum qui ex capris exempti sub variis se prodant formis, prout vel à ramulo, aut gemmâ fruticis cujusdam capra comedit. Sicut verò rariores sunt lapides isti ex simiis, præ cæteris aliis, tantò etiam sunt pretiosiores illis, & majore cum studio quæruntur: inventum talem magnitudine juglandis, ultra 100. imperiales licentur.

centur. Lusitani inhiare his oppidò solent, metuentes juxta secum excubitores, venenis ipsis subdolè insidiantes.

Vilioris longè pretii æstimo Philippus Baldæus venire hos lapides bezoarticos refert in sua Malabaricæ & Cormandelii regionis descriptione, cap. 16. Hos enim, si ovum columbinum adæquaverint, sex, aut septem, qui verò ad ovi gallinacei magnitudinem accesserint, duodecim realium pretio æstimari ait. Idem Author cap. 24. ex capite talium simiarum oriri, Bandæ incolas affirmantes adducit. Bontius in Tr. de medicinâ Indorum, cap. 45. Vidi, ait, & lapides Pazahar, natos in ventriculis simiarum, qui teretes sunt, ac longitudinem digiti aliquando excedunt, qui hîc præstantissimi omnium censentur.

OBSERVATIO CXC.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Periculosus Mercurii usus Antimonio diaphoretico emendatus.

Fœmina quædam hujus urbis nostræ, Mercurii dulcis usu granorum XV. purgata, variis agitari cœpit symptomatis: Minus ritè præparatum eundem fuisse effectus docuit: decem quippe & octo annorum ætatis fuit; in ore ingratum metalli saporem, instar sublimati retulit; vomitum excitavit & tormina ventris, exasperatis inde faucibus. Vespere eandem invisens satis perturbatam inveni ægram, cui Venetas porrexi pilulas, ut murmurantem sopirem ventrem. Nocte benè peractâ ad consueta eandem dimisi rursus munia. Post quatuor revocatus ad illam dies, facie offendo pallidâ, dentibus nonnihil vacillantibus, fœtente oris halitu, toto corpore imbecillem & quasi tremulam. Quid consilii in arena eligerem dubius, cujusdam tandem in me ipso facti non immemor experimenti, exhibeo cubitum ituræ pulveris Antimonii diaphoretici scrupulum unum; sudavit per noctem, quievit,

quievit, maneq; benè percurata nullius amplius medicamento indiga ulteriori illorum usui valedixit.

SCHOLIUM.

QUæ in averruncandis Mercurii assumpti non ritè præparati vitiis virtus insit Antimonio diaphoretico ex sequenti patebit historiâ. Anno post Christum natum circiter quadragesimo, inter cæteros in Chymicis labores, ad Mercurium sublimandum me adcinxi. Cœpi proinde illum in aquâ solvere stygia, abstractum dein & siccatum cum colcothare & sale calcinato in lignea paropside benè miscui cum pistillo ligneo. Exhalans inde tetra, me non advertente, mephitis per os & nares cerebrum subintravit, corpusque meum miris per biduum divexavit symptomatibus, nil opis ex Theriaca, Methridatio, aut cæteris cumque alexipharmacis expertus, appetitus omnis ablati, totius lassitudo corporis subsequuta; nonnunquam artus convelli cœpère, nullâ tamen subsequente salivatione. Aurum in ore detentum non fuit maculatum, nil sudor proficere voluit. Tandem sub noctem alterius diei ad Antimonium, quod noviter præparatum habui diaphoreticum, confugi, ejusque scrupulum ponderaturus unam, drachmam integram immisi per noctem in aquam Cardui benedicti. Ex oriente sequenti die infusionem hancce epotavi, mox ad sudorem compositus ferè diffluxi madore. Lecto egressus in hypocaustum mutato indusio obambulare cœpi: vomitus ex improvise vehemens secutus est vel trinis vicibus: quo vix peracto sexies copiosa supervenit dejectio, citra ullum virium lapsum, quin post exactum horæ vix unius spatium me mirè resectum & ex singulari DEI gratiâ in integrum fuisse restitutum, sensi.

Annus circa septuagesimum quartum aurifabro cuidam sexagenario idem id tulit auxiliû, qui diebus octo in inaurandis cupreis laminis, quod sub diu factum, fuit occupatus: Tremulas exinde acquisivit manus, cum frequenti capitis nutatione. Virum hunc bonum, ceu meum in mineralium *δοκιμασία* magi-

magistrum desereſſe nolui: præſcriptis proinde pro triduo tribus Antim:diaphor:ſcrupulis in aq. ſcorzoneræ montanæ exhibitis ſubſecuto ſudore ad priſtinum artuum robur, DEO favente reduxi, ut absque ullâ ſuo iterum fungi officio potuerit remorâ. *Divinas Antimonii virtutes deprædicat Baſilius Valentinus, in ſuo Curru triumphali. Alexander à Suchten in tract. de Antimonio.* Videatur ſupra obſervatio 156. fol. 361. ad finem.

OBSERVATIO CXCI.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Parcus nimium potus hepatis in primis
nocivus.

Nobilis quædam ſœmina floridi vultus & calidioris conſtitutionis conqueri cœpit de dolore ſub ubere dextro: Deliteſcebat quippe in mediâ ſubtus lineâ, quâ pectori adhæret, exiguum ulcuſculum rotundum, milii ſeminis magnitudine, quod ſerum quoddam ſtillabat, ſinum hinc inde cum dolore arrodens. Huic ſuccurrebam cum oleo ovorum, cui ceruſſa alba fuit admiſta. Inde ceſſavit dolor, & eroſus ſinus ille optimè reſtitutus apparuit. Dein ſub coſtis dextri lateris, nocturno præcipuè tempore de atroci conqueſta dolore, laborare incepit: lenitâ autem alvo, emplaſtrum de ſpermate ranarum parti impoſitum dolenti fuit, & aquam recens ex radicibus Scrophulariæ & foliis Agrimonix deſtillatam, cum ſyr. de polypodio compoſito quotidie ad tres uncias bibit. Melius ſe habere gaviſa eſt, nec tamen ſubſequenti conſtanti valetudine: nocturno ſiquidem tempore ad duas vel tres horas excitata ex ſomno è lecto ſe proripere fuit coacta: dolore circa jecoris regionem incrementa ſubinde cum gravitate quadam ponderoſâ ſumente. Tandem eandem ob nimiam potûs abſtinentiam, nulla illam ſtimulante ſiti id damni perpeti

perpeti intellexi ; unâ enim aut alterâ potûs uncia fuit contenta , sæpius nil penitus bibens ; ad liberaliorem proinde illam coëgi potationem , ut squalido nimis subveniret jecinori . Post tales nonnunquam dolores quandam cum languore totius cordis palpitationem fuit perpessa , deficiente scil. lymphatico latice in pericardium inde nimis parcè refluo . Tandem asthmatica obiit.

SCHOLIUM.

IN hâc foemina fontem humidi primigenii , jecur , ob defectum humidi laborasse , & induratum fuisse nullum est dubium . Ob parciolem siquidem potum , omento præcipuè sat exiguo sitim infrequentem inferente non sufficit humiditas primò hepatis oblata (juxta tritum illud, *der erste Truncck gehet zur Leber*) ut idipsum pro necessitate inundare possit . Hinc in scaturigine lymphæ ad jecur delatæ ob imminutam quantitatem culpa latet gravissima ; hinc jecur ipsum suâ naturâ siccius exarescit & indurescit ; hinc illud ponderosius quasi redditum gravitatem cum dolore junctum certis quibusdam temporum intervallis æstimandum offert ; hinc lymphæ ad pericardium fluentis inopia cor afficit , & cum palpitatione tremebundum quasi propter ademptam convenientem humiditatem efficit ; hinc cum induratione jecoris hectica & atrophia universi corporis , nisi remediis locus supersit , ominanda . Cor calidi fontem in liene arteriis scatente , humidi scaturiginem in jecinore posuisse videtur , quorum alterutro vel leviter affecto universum statim corpus ingentem virium prostrationem sentit : Illo existente languidiore animi dejectionem cum mœrore , calido quippe nativo in corde patiente ; hoc verò minus ritè disposito , decolorem faciei formam , appetitum imminutum , habitumque corporis cachecticum , humido nempe primigenio ruinam metuente , subsequi necessum est.

OBSERVATIO CXCII.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Calvariaë recenter ex patibulo desumptæ
mira destillatio.

IN officinâ urbis nostræ præcipuâ, Stoeberliniana recens è patibulo à carnifice emptum fuit cranium, quod nocturno tempore in ampliore fornace calcinari debuit. Mediam circiter noctem in signis in laboratorio exortus fuit strepitus, januæ hinc inde apertæ & cum vi atque impetu denuò obseratæ auditæ fuere, ita, ut sursum deorsumque omnia fuisse mota quis suspicari potuisset. Sequenti die nil fuit in laboratorio deprehensum quicquam immutatum, portæ omnes exactè clausæ, inque suo ordine relicta fuere visa omnia, citra ullius rei dispendium.

SCHOLIUM.

Consimile quid contigit in decollatâ infanticida, quæ subsequente nocte albo habitu amicta coram lecto custodis carcerum comparuit, & elegantem, quam frequenter captiva etiamnum viva modulata fuit, cantionem repetiit. Ea ipsa nocte mediâ in D. Petri templo, in quo ad extemporaneam sectionem Anatomicam aliquot vicibus celebrandam mihi commissa fuit, vehemens auditus fuit strepitus & rumor, ut ruinas sedilium & scamnorum inde vicini metuerint. Sequenti mane diei illæsa & illibata inventa fuere omnia. Utrum hæ actiones à spiritu corporis vitali, qui jam è corpore dimissus reditum suum quasi molitur, & nonnunquam sub spectrorum formâ hominibus imponit & consternat; an verò Satanicis adscribendæ sint imposturis, dubium esse videbitur. Cum verò tales ad mortem destinatæ personæ DEO se seriò

commendent nec quicquam ipsis commercii sit cum Diabolo, facile fuerit judicandum, soli spiritui vitali hæc actiones adscribendas esse. Spiritum autem vitalem in corpore intelligo primum in eo motorem, vitæ authorem, Archæum, quin vitam ipsam; qui, quæ ratio ipsi dicitur, efficit, illius se movens voluntate & instinctu, naturalibusque vitalibus & animalibus actionibus præest. Hic ex interfecto egrediens corpore deposito cadavere liber jam existens, cum aurâ sese vitali in aëre iterum unit & in illa lætatur, tanquam in propriâ suâ naturâ: quia, dictante Philosopho, omne eò revertitur, unde exivit.

OBSERVATIO CXCIII.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI.

Periculosa aëris subtractio.

Illustrissimi Generalis Montecuculi Conjux Noribergæ graviter decumbens, propter vim venti fenestras penetrantis, immiteque in hypocausto satis amplo frigus, redintegrare vires haud potuit pristinas; huic inserviens Hecuba quædam, infano subvenire consilio cogitavit. Omnes enim fenestrarum commissuras glutine nimis obseravit, ut ægrotam in lecto invisenti mihi, cum ingressus ad eam fuisset, spiritus deficere cœperit: Vetulæ in obstruendis rimis istis nimium sollicitæ accurro, summam illius execror dementiam, illicò ad cæteras procurro fenestras, rejectisque chartis illis agglutinatæ, iisque apertis liberum aëri introitum reddo, ut spiritus vitalis suo frui pabulo demum potuerit, qui aliàs flammæ instar, denegato hoc vitæ spiritu paulatim evanescere potuisset.

SCHOLIUM.

Vitam omnibus notissimam, præ cunctis aliis thesaurum esse pretiosissimum, æstimatissimum, nemo ibit inficias

cias. Ex elementis vel eorum qualitatibus hanc suam ducere originem quis asserere audebit, igne imprimis ipsi è diametro contrario; reliquis etiam in excessu multum ei adversantibus. Solem ille Lunamque è mundo sustulerit, qui natales spiritus vitalis aliunde, quam ex astris, calidum quippe nativum ex Sole, humidumque ex Luna primigenium oriundos existimant, vitamque cœlitus descendere, corporibusque immitti negant:

Sedibus athereis Spiritus ille venit.

Quamvis verò elementa virtutes suas ad conservandam & propagandam vitam contribuant, & eidem inserviant, absque aurâ tamen vitali nimium rursus nocent. Quot enim combustionem consumptos, terrâ absorptos, aquâ suffocatos, ademptoque aëre extinctos novimus, ob defectum illius auræ, quæ sola fomes est vitæ, tam vegetabilium, & animantium, quam mineralium & metallorum. Vitæ flammæque præest spiritus ille in aëre subinde exultans, quo si orbatus fuerit aër, res intermortua penè est. Separabilis autem ab aëre est illa aura, quam cum aëre, suo quippe vehiculo in respirando attrahimus, attractam sanguini per pulmones transeunti communicamus, aërem hoc suo incolâ privatum iterum exhalamus: sic flamma ignis in aurâ vitali exultat neglecto comite suo aëre inani. Lucernam servabis ardentem sub amplo detentam & inclusam vitro; in mobili vigebit splendore flamma ista, quoad auræ fruetur beneficio, in vitro contentæ; quâ verò ex aëre absumpta paulatim elanguescit & evanescit: Auram hanc nuncupat Setonius, in suo novi luminis epilogo, *occultum vitæ cibum, quem nos rorem de nocte, de die aquam vocamus rarefactam, cujus spiritus invisibilis congelatus melior est, quam terra universa.*

Hâc Hermetis avicula plurimum delectatur Archæus noster, causâ non saltem vitæ, quin & morborum ap. ægro-

tos. Tanta quippe corporibus omnibus spiritus hujus inest necessitas, quod ait Hippocrates, ut si quidem aliis omnibus & cibis & potibus quis abstineat, duos tamen & tres, vel plures dies possit vitam trahere: at si quis spiritui in corpus vias intercipiat, vel exiguâ diei parte homini pereundum est. Adeo necessarius est usus spiritûs in corpore. Vide-
 fis superius pag. 97.

FINIS

CORONAT

OPUS.

APPENDIX

APPENDIX

AD

ANNUM SECUNDUM

DECURIAE II.

EPHEMERIDUM

MEDICO. PHYSICARUM

NATURÆ CURIOSORUM,

In Germania.

NORIMBERGÆ,

ANNO M. DC. LXXXIV.

APPENDIX

NO

ANNUM SECUNDUM

DECURIE II

EPHEMERIDUM

MEDICO-PHYSICARUM

IN URBE CLAUDIENSIS

IN ANNO

MDCCCLXXXV

AVD. J. B. DE WITTE

MOMO

Saniorem mentem!

NUllum tam celerem, quo non duxisset Apelles
 Lineolam fertur passus abire diem.
 Nulla dies nostro sine libro praterit ævo
 Profere quæ credit prode re quisque cupit :
 Quamvis non eadem faveat fortuna secundo
 omnibus eventu, cæptaq; laude probet.
 Damnet Aristarchus censurâ pleraq; durâ
 quamlibet, hoc ipsum det quoque sæpè probro ;
 Si non bullatis turgescat pagina nugis,
 si quid sit scriptum simpliciore manu.
 Non ideo visum est peritura parcere chartæ,
 alter quod tumidus respuit, alter amat.
 Naturæ sanè studio qui noscere curant,
 abdita sollicito deside tecta situ,
 Cum natura parens sit simplex, Numen ut ipsum,
 cum sit & una, solent simplicitate capi :
 Non tamen est rebus calor & color omnibus idem
 nec stilus hîc : facies hîc sua cuiq; manet.
 Sit satis in mediam traxisse latentia lucem,
 qui meliora petit det meliora prior.
 Postea despiciat, quæ conspicit. Adspice sodes,
 quisquis es, & speculum lave videre puta.
 Si fueris facilis, facies ridebit in isto ;
 horrebis viso, si malus, ore tuo.

CONTENTA APPENDICIS
P. P.

Epistola Joh. Christoph. Sturmii, P.P. de veritate propositionum in Joh. Alphonsi Borelli lib. 1. de Motu Animalium subtilius demonstratarum, Oculis ipsis quodammodo ingerenda.

Epistola R. D. Melch. Leydeckeri, de variatione Magnetis à suo quondam solito puncto.

Dissertatio D. Georgii Wolffgangi Wedelii, P. P. de morte Judæ, Arii, intestinis abileo ruptis,

Epistola Michaelis Bernhardi Valentini, M. L. de novâ matricis & morborum mulieris Anatome.

Relatio Historica M. Dionis, Chir. Regii Paris. de utero duplici in foeminâ observato. *Ex Gall. in Lat. versa.*

EPISTOLA
JOH. CHRISTOPH. STURMII,
Math. & Physf. P. P.

Ad

JOH. GEORGIUM
VOLCKAMERUM, M.D.

De

Veritate Propositionum in Joh.
Alphonfi Borelli Lib. I. de Motu Anima-
lium subtiliùs demonstratarum.

Oculis ipsis quodammodo ingerenda.

NOBILISSIME ET EXCELLENTISSIME VIR,
FAUTOR ÆSTUMATISSIME.

Ccepi à Filio Tuo & versionem Hypotheseos Anglicanæ circa Magneticæ Declinationis variationem, & nuperrimas quoque Tuas, in quibus ex Dn. Leydeckeri literis mecum communicabas observationem variatæ ejusdem in australibus etiam Mundi partibus, unâque haut immeritò judicabas, Anglicam illam Dn. Halleji Hypothesin directè saltem ad nostrum institutum parum facere, utpote quæ causam variantis eodem tempore in diversis locis Terræ Declinationis exponere satagit; cum nobis quæstio sit & præcipua cura de causâ variationis ejusdem in eodem loco diversis temporibus observatæ: tametsi sic inter se colligatæ mihi videantur hæc & illa, ut unâ satis accurateque detectâ, nec altera fortassè in obscuro diu latere possit.

Haut esue illi tamen è Diario Gallico nobiscum communicata cogitata propiùs attingunt, non tam causam variationis nostræ, quàm ipsam variationem præcisiùs observandam; de quibus equidem impostèrù videbo, ubi rem ipsam experiundi major fuerit commoditas. Causam autem quod attinet, non minus laudabile est quàm ardens Tuum ejus sciendæ desiderium. Verùm enim verò hoc opus & hic labor est, meo iudicio, non unius ingenii, nedum obtusioris mei, nec unius, opinor, seculi. Satis est hoc nostrum ævum rem ipsam & variationis hujus phænomena præcipua detexissè; de causâ ipsorum genuina posteritas nostra videat, posteaquam nos

ei materiam judicandi sufficientem, h. e. Observationes multò plures ex diversis ac remotissimis etiam Terræ locis collectas, & ritè inter se conferendas, transmiserimus; qui præcipuus equidem invitatoriæ nostræ Epistolæ scopus erat. Frustrà igitur, à me saltem, expectas admirandæ mutationis causam, qui malo nihil de rebus abstrusioribus quàm sine veri specie dicere. Ne tamen is Tibi videar qui symbolam ad Ephemeridum Vestrarum laudabile institutum ex paupere meâ penu conferre detrectem; en Tibi nonnulla, quæ hisce diebus primò meditatus eram, dein opere ipso manuque tentavi circa JOH. ALPHONSI BORELLI NEAP. de Motu animalium aurei verè operis sublimes ac diffusas demonstrationes, in gratiam mediocrium ingeniorum & facilitandas multùm & in angustiam haut ingratam, spero, contrahendas.

Etenim, cùm in prima præcipuaque operis laudatissimi parte hoc unum maximè agat Vir Acutissimus, ut contrà communem opinionem evidentissimè demonstrat: Naturam haut exiguas, sed immensas ferè Vires adhibere minutis articulorum artuumque, aut, quæ his appenduntur vel incumbunt, ponderum momentis exæquandis aut superandis, nec id tamen imprudenter, sed sapientissimè; asserti tam paradoxo veritatem indubiam indagine multiplici eruturus & in ipsa Solis luce collocaturus, methodo incedit prorsus Mathematicâ, & principia Mechanica cum Observationibus Anatomicis adeò felici copulâ constringit, ut neque paria his à quoquam unquam facta in hoc genere, neque fieri ab ullo alio ingenio potuisse, jure censeas, nisi quod Borelli similem Anatomix cognitionem exploratissimam & Mathematicam Scientiam accuratissimam junctim in promptu haberet. Cùm igitur Conclusiones ab ipso demonstratas earumque veritatem perspicere plurimorum intersit; demonstrationes autem adeò sublimes & concatenatam propositionum seriem
nexam-

Fig. 1.

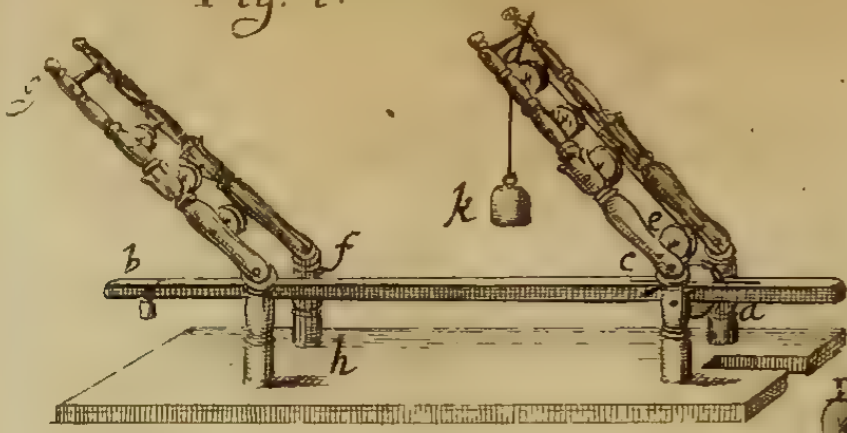

Fig. 3.

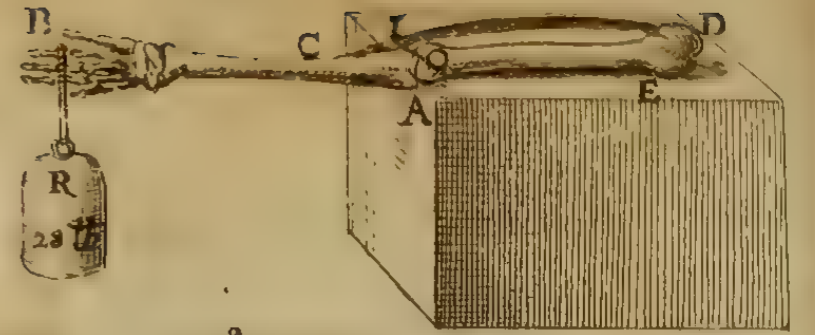

Fig. 2.

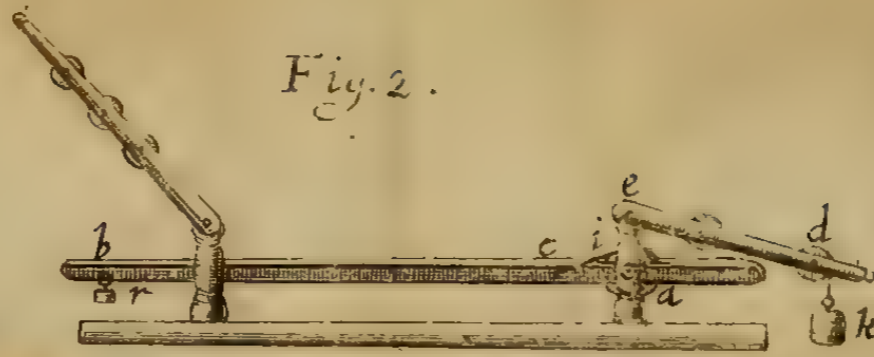

Fig. 4.

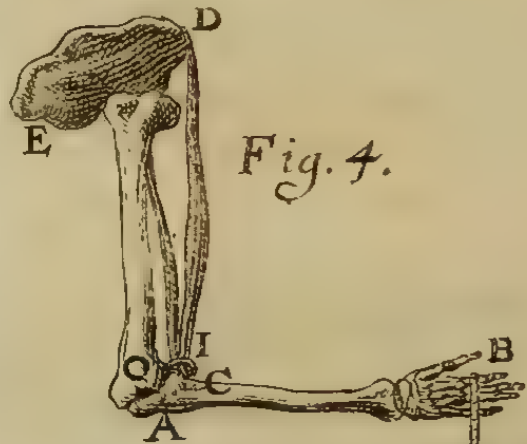

Fig. 5.

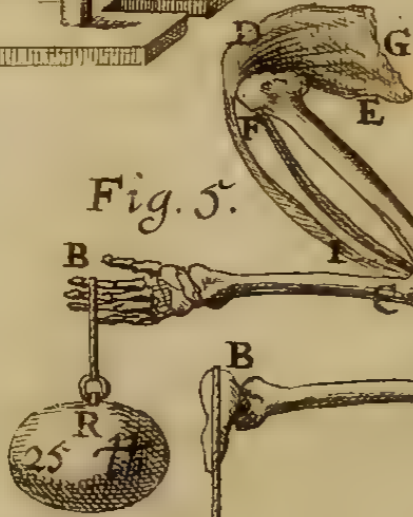

Fig. 9.

Fig. 7.

Fig. 6.

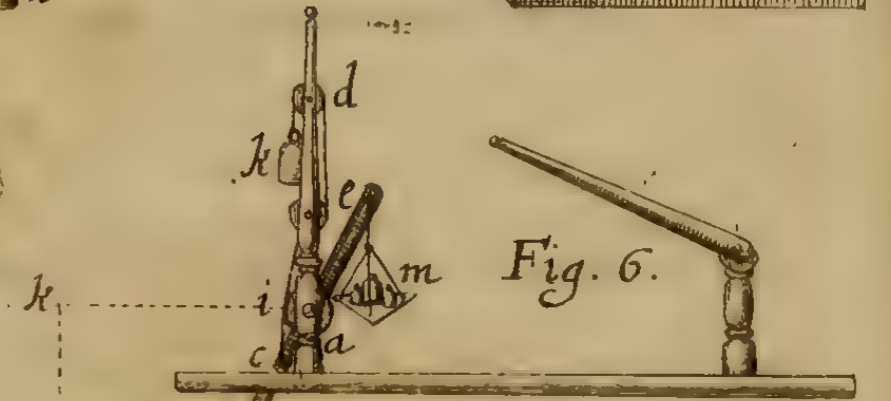

Fig. 13.

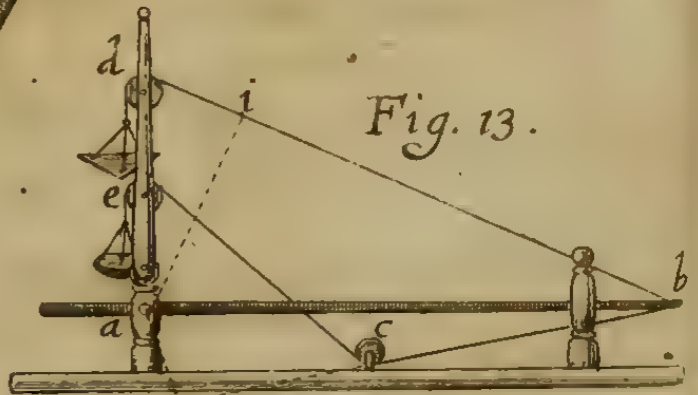

Fig. 11.

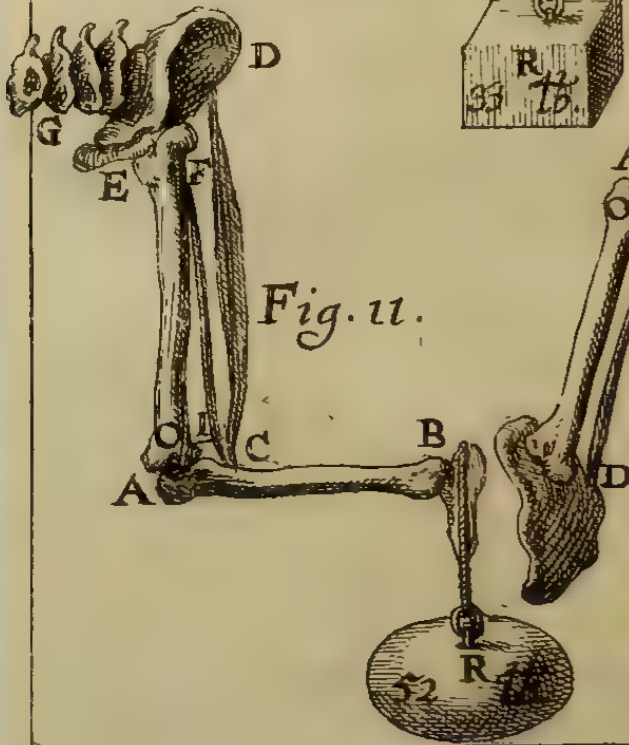

Fig. 8.

Fig. 10.

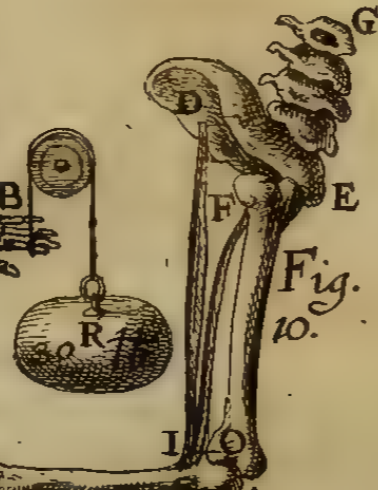

Fig. 14.

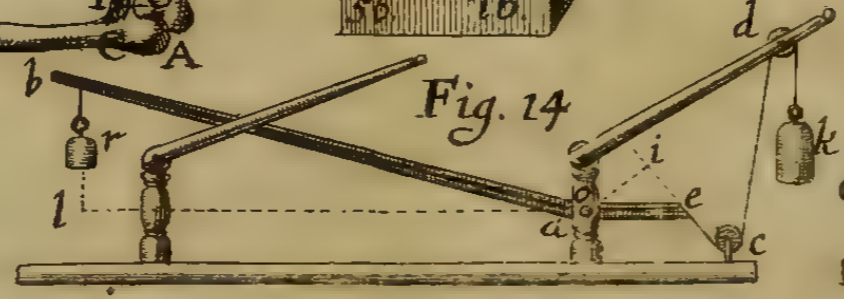
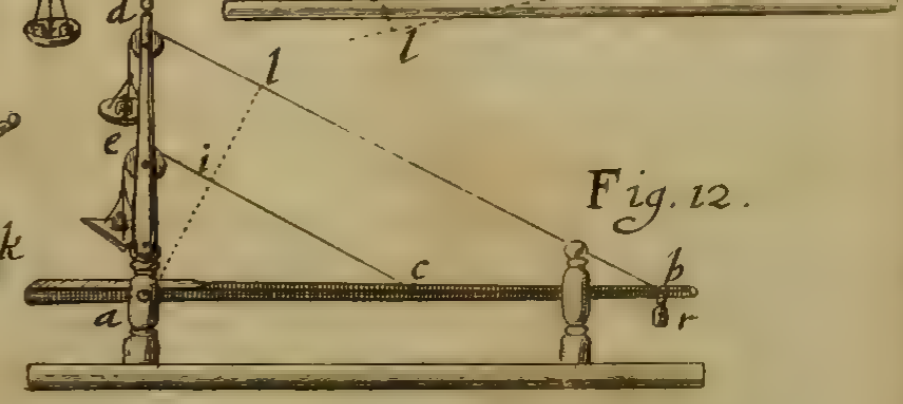

Fig. 12.

nexumque uno, ceu par erat, intuitu complecti haut facile in quenquam cadat, nisi cui non Mathematica demonstrandi methodus tantum, sed ipsa Mathesis, in primis Geometria & Mechanica, sit familiarissima: prævideo sanè quamplurimos utilissimis tantorum laborum fructibus carituros, nisi aliâ viâ & magis tritâ & brevior ad illos degustandos manuducantur. Quod equidem dum dico & facere nunc pro mea virili paro, nolim sanè in eam partem id quenquam interpretari, quasi aut prolixitatem in demonstrationibus Borellianis aut difficultatem vel obscuritatem incusare, aut capiendis illis pares ab earum lectione & meditatione retrahere in animo habeam, id quod equidem absit à me quàm longissimè; sed, uti solemus eos, qui neque Solis directum obtutum sustinere valent, nec ejus vultum per Helioscopia contemplari consueverunt, in ejus eclipsibus spectandis ad aquas deducimus, in speculo illo rudiore quasi cominus faciem Solis, obscuratam spectaturos; ita, quibus demonstrationum illarum mathematicarum ubique exoptanda *ἀνεπίβητα* & subtilitas aut afferre tædium, aut veritates ipsas eâ ratione demonstratas ignorandi necessitatem imponere posset, eorum oculis easdem rudiore quodam ac simpliciore modo ut ingereremus, simulque in animis eorum, quibus non tam facultas quàm voluntas deforet illa profundiora ratiocinia exhauriendi, horum etiam pernoscendorum desiderium accenderemus.

Ejus rei specimen aliquod edere in prima BORELLI Indagine illustranda cum ferat hac vice animus, sciendum est, Universæ hujus indaginis primæ nervum quasi & nucleum contineri in Prop. XXII. & seqq. usque ad XXX. exclusivè, præcedentibus in harum demonstrandarum gratiam præmissis. Omnem autem octo harum propositionum veritatem oculariter, ope machinulæ cujusdam in eam finem paratæ demonstro, cujus hæc est fabrica: Super

asterculum quendam sesquipedalem erectæ sunt binæ columellæ in *a* & *b* (Fig. I.) mediam complexæ regulam *a, c, b*, tanquam vectem, cujus pars dextima *c a* geminata crenam habet, quæ rotulam *a* recipiat unâ cum ipsâ regula intra duas columellas *a e*, transversâ robustiore acu sic suspensam, ut & regula ipsâ intra columellas, & rotula intra regulæ crenam, circa eam liberrimè volvatur, & pars anterior regulæ *b* intra binas alteras columellas *b f* facillimè quoque ascendat ac descendat, ad latera solùm evagari prohibita. Porrò verò *e d* & *f g* sunt alia duo brachiorum paria, quæ ternas rotulas five trochleas eburneas promptissimè circa suas axiculas volubiles gestant, supernè circa *d* & *g* transversò clavo firmiter connexa, infernè verò ad columellarum capita *e* & *f* cochleis ita adstricta, ut junctim unâ cum suis trochleis in quemcunque situm, aut erigi aut inclinari, & in eodem situ deinde firmari queant, prout usus in hac aut sequentibus indagationibus postulaverit.

Prima Borelli indago simpliciore modo ad oculum demonstrata.

Primum igitur Prop. XXII. veritatem ipsis oculis spectandam exhibituri, vectem five stateram *a b*, (vid. Fig. II.) immisso crenæ posticæ plumbo, ad æquilibrium reduximus; deinde semidiametro rotulæ *a*, ab ejus centro five axe vicies per longitudinem regulæ *a b* signatâ, ex puncto vigesimo *b* suspendimus pondus parvulum *r* unius drachmæ, in puncto tertio verò *c* alligavimus funiculum eumque super rotula *a* protensum, demisso brachio *e d* circa trochlearum unam *d* demisimus, infernè ex ejus unculo suspensò pondere *k* 20. drachmarum oneratum: Quo factò deprehendimus, elevato brachio *e d* unâ cum filo non ulterius, quàm ut hoc rotulam adhuc in *i* contingeret, appensâ duo pondera momenta habere

habere æqualia seseque mutuò continere in æquilibrio; sublato verò altiùs filo, ut ejus distantia perpendicularis à centro rotulæ major esset hujus semidiametro, h. e. vigesimâ parte vectis *ob*, præponderabat statim pondus *K*; sed contrà depresso licet ampliùs filo, manebat nihilominus æquilibrium; quia distantia lineæ directionis *ci* manebat eadem, utpote ob rotulæ protuberantiam per illam posticam fili depressionem non mutabilis. Erat igitur nunc ad oculum evidens: Sicut erat lineæ directionis obliquè trahentis *ci* distantia à centro *oi* ad lineæ directionis rectà trahentis *br* distantiam *ob*, sic esse reciprocè pondus minus *r* ad vires ponderis majoris *K*; scilicet utrobique ut 1. ad 20.

Quandoquidem ergo in casu Prop. XXI. & XXII. (vid. Fig. 3.) Cubitus *AB* est instar vectis, pondus *R* loco drachmæ, musculi brachiei & bicipitis tendines *dic* loco fili, & eorum vis contractiva loco ponderis *k*, tuberculus *AI* loco rotulæ *ai*, distantia *OI* ad distantiam *OB* ut 1. ad 20, per observationem; evidentissimum est vi experimenti nostri; Ut 1 ad 20, sic esse pondus *R* ad musculorum *DC* illud sustentantium vim contractivam, atque adeò hanc ponderis *R* vigecuplam: & quia in juvene robusto pondus *R*, à cubito *AB*, dum humerus *AE* fulcro cuidam innititur, liberè suspensum, non superat 26. lb aut, superaddendo propter ipsius cubiti pondus unà sustentandum adhuc 2, lb ; ad summam 28. lb ; robur illorum musculorum absolutum æquivalere vicies 28, h. e. 560 lb .

In Casu Prop. XXIII. (Fig. 4) quia, flexo humero *AE* versus cubitum *AB*, directà magis evadit tractio tendinis *CI*, & *OI* distantia paulò major; ideò iidem musculi mediante eodem vecte plus ponderis, quàm antea, sustinere possunt, nempe ut experientia testatur 33, & cum duabus cubiti 3, lb ; pro ut in machina nostra observamus, allevato tantisper filo, momentum ponderis *K* statim evadere majus, ut plusquàm *r* ex *b* suspensum sustentare valeat.

Casus Prop. XXIV. est priorum confectarium quoddam, in quo solius bicipitis musculi CD vires æstimantur, utpote qui tenuis manet &, quantum per flexuram EOB (Fig. 5.) laxatur, tantundem iterum per alternam GDO iterum tenditur; dum interim brachieus FI totus laxus ferè nihil agit. Cùm igitur in tali situ sustentatum pondus maximum sit 25 lb , & distantia OI ferè $\frac{1}{2}$ ex OB ; erit, ut 1. ad 12, sic pondus R 25 lb ad vires musculi bicipitis 300 lb æquivalentes: Ut adeò pro brachieo restent non nisi 260, quia utrique in casu Fig. 3. valuerant 560. Hanc verò rem totam in machina nostra ad oculum ostendimus, rotulæ a , cujus semidiameter antea vigesima pars vectis ob fuerat, hîc substituendo aliam, cujus semidiameter sit pars duodecima ejusdem ob . Sic enim, manente suspensio pondusculo r unius drachmæ, ad obtinendum cum ipso æquilibrium requirebatur pondus K tantùm 12 drachmarum; sive hoc eodem modo, quo in Fig. 2. appensum, sive reflexo brachio ed (vid. Fig. 1.) & filo supra rotulam a fibula quadam aut ope alius rotulæ e detento, ad præsentis casus similitudinem accommodatum fuerit; qualis applicatio ad casum Fig. 4. eadem facilitate fiet, erecto solùm brachio ed & adhibitâ rotulâ, cujus semidiameter sit $\frac{1}{3}$ ex ob .

Pro Casu Prop. XXV. oculariter demonstrando, mutatâ paulùm machinulâ, ut è Fig. 6. manifestum, depressum vectem ob , adeoque partium talium 10, qualium oi distantia funiculi à centro, nihil hîc variata, erat 1, ope suspensarum ab utroque extremo lancium & superpondii m , reduximus ad æquipondium sive momentorum æqualitatem in illo situ; deinde filo ei super rotula a porrecto & circa trohleas erecti brachii ed circumvoluto appendimus pondusculum solitum K 20. drachmarum, altero 1. drachmæ lanci b imposito. Hujus verò momentum tantum aberat ut momento ponderis K æquale esset, (uti aliàs in casu Fig. 2. solebat) ut altera in super drachma esset addenda pro æquilibrio in hoc situ conservando.

do. Remotis deinde ponderibus k & b , elevatum amplius vectem $o b$ per auctarium quoddam sacomatis m iterum reduximus ad æquipondium in hoc altiore situ (hoc enim in his experimentis ubique sedulò faciendum, ut vectem obtineamus gravitatis quasi expertem) & appensis decenter ponderibus in k & b , deprehendimus, ad servandum eundem vectis situm, in b requiri quidem plus quàm drachmam 1, sed minus etiam quàm 2; quemadmodum è contra, depresso amplius vecte & per imminutionem sacomatis, m æquilibrato, idem pondus k drachmas 3 lanci b impositas in illo situ detinuit. Hinc verò per nudam subsumtionem evidens erat universa veritas Prop. Borellianæ, quòd sc. quò propior est perpendiculo situs inflexi cubiti $A B$, (Fig. 7.) tantò plus ponderis eadem vis musculorum $D C$ & $F C$ (utpote quoad rem & æquivalenter vecti breviori $O K$ applicata) suspendere queat; quo magis autem hic à perpendiculo remotus & cubitus elevatus fuerit, èò minus perpetuò, sed plus tamen ubique quàm in situ horizonti parallelo Fig. 4.

Prop. XXVI. Casus (Fig. 8.) nihil novi habet, præterquam quòd eadem vis musculorum $D C$, quæ in situ horizontali prono Fig. 3. suspenderat pondus 28. lb. in hoc situ horizontali supino possit sustinere 30. lb. quia ipsius cubiti pondus æquivalens in B 2. lb. musculorum conatum juvat.

Prop. XXVII. Casus (Fig. 9.) simillimus est illi Prop. XXII. Fig. 3. hoc uno quippe differens ab illo, quòd hîc distantia tendinum tibiam flectentium à centro motûs, nempe $O I$. non sit pars vigesima tibiæ, ut ibi cubiti, $A B$, sed 13tia tantum. Quamobrem ad experimentum hîc ritè instituendum juxta Fig. 2. rotulæ a substituenda est paulò major, cujus semidiameter æquetur parti decimæ-tertiæ vectis $o b$; sic enim pondus r unius drachmæ & pondus K 13. drachmarum consistent in æquilibrio, atque adeò demonstrabunt, in casu Fig. 9. quo-

que esse ut 1. ad 13. sic pondus R à quatuor musculis tibiam flectentium suspensum (quod experientia docet ad summum esse 68. & cum pondere ipsius tibiæ 10. lb. pendentis & in B. 5. circiter valentis, 73. lb.) ad vires dictorum musculorum 949. lb. æquivalentes.

Prop. XXVIII. & XXIX. continent casus similes ei, quem Prop. XXIII. Fig. 4. exposuerat, sed eventu dissimili; siquidem inflexo ibi ad perpendicularum humero A E, cubitus A B in situ horizontali plus ponderis sustinebat, quam antea in directa extensione Fig. 3. hinc verò contrarium accidit, ut flexo femore ad perpendicularum A E & thorace quoque dorsoque E G erecto, ut in Fig. 10. maximum pondus à tibia A B sustentatum unà cum pondere ipsius tibiæ non excedat 36. lb. thorace verò dorsoque, rursus inflexo ad situm horizonti ac tibiæ A B parallelum (ut in Fig. 11.) 52. lb. ad summum conficiat; cujus varietatis à Borello gemina hæc assignatur omni jure ratio: quòd *primò* per illas inflexiones femoris solius in casu Fig. 10. & dorsi insuper in Fig. 11. centrum O in infimo tuberculo femoris necessario aliquantum retrahatur, ut distantia O I evadat ibi $\frac{1}{4}$ hinc $\frac{1}{8}$ circiter longitudinis tibiæ O B; *secundò* quòd in casu Fig. 10. omnes quatuor muscoli per D C & F C indicati propter flexuram E A B redditi sint laxiores atque adeò se contrahendo tantam vim exercere non possint quantam in casu Fig. 9. sed multò minorem & vix 500. lb; in casu Fig. 11. verò flexura E A B per alternam dorsi G E A quidem compensetur, excepta tamen medià parte muscoli bicipitis E C, quæ laxa maneat &, cum sit pars septima ferè quatuor prædictorum musculorum, etiam parte septima ferè imminuat vires ipsorum superius inventas, ut pro 949 jam 813 circiter lb. æquivalent &c.

Sic igitur veritas 8. Propp. præcipuarum Capp. VIII. & IX. satis, opinor, manifesta erit, non requisitis antecedaneis per capita priora necessariò præmissis, quòd iis carere demon-

demonstrationes mathematicæ non possent. Quod si tamen illarum quoque evidentiam experimentis machinulæ nostræ illustrare quis voluerit, (quibus sc. difficultatis aliquid & rationis mechanicæ subest) id quo pacto fieri facillimè queat, figuris tribus ultimis declaramus. Etenim si v. g. drachma r (Fig. 12.) directè trahat vectem in b , funiculus db verò ex eodem puncto b (qui est Casus Prop. XIII.) aut funiculus ec ex puncto alio c (qui casus ex parte conficit Prop. XVtam) obliquè, mediantibus sc. ponderibus in lancibus ex d & e suspensis & æquale momentum cum pondusculo r obtinentibus adeoque vectem ab in situ horizontali detinentibus; deprehendetur utrobique, quoties pondus d in casu primo aut e in secundo majus est pondusculo r , toties reciprocè distantiam ob , lineæ directionis rectæ br à centro vel hypomachlio o (è scala quadam geometrica mensuratam) majorem esse distantiam lineæ directionis obliquæ ol in primo, aut oi in secundo casu.

Similiter, si duæ potentiæ eundem libræ terminum b obliquè trahant secundùm directiones cb ac db (quod in machinula nostra ope lancium d & e , juxta formam in Fig. 13. exhibitam applicatarum & ad æquipondium in situ vectis ob horizontali oneratarum, commodissimè fiet) invenietur iterum ea ponderum d ad e proportio, quàm habet reciprocè distantia ol ad distantiam oi ; prout vult Prop. XIV.

Pariterque in libra inflexa b ac e (Fig. 14.) trahentibus pondere r rectà, & pondere k secundùm lineam directionis obliquam, ac se mutuò detinentibus in æquilibrio, quocunque situ libræ inflexæ, semper pondus k tantò majus erit pondere r , quantò major est reciprocè ol distantia à linea directionis hujus, quàm oi distantia à linea directionis illius &c.

Hæc sunt, VIR. Experientissime, quæ circa Borelli primam indaginem deproperare hac vice licuit; quæ cum à

Scopo Vestrarum Ephemeridum nihil abludant, si digna Tibi videantur, quibus aliquis ibi locus concedatur, per me quidem id fieri poterit. Sin aliter Tibi visum fuerit, abundè mihi hunc qualemcunque laborem ex eo compensatum judicabo, quòd, cùm multa Tibi debeam, animum saltem ac voluntatem istis ex parte me exsolvendi non sine machina demonstraverim. Vale & rem omnem age ex voto, pergeque favere

Nob. Excellæ Tuæ

Altorf I d. 14. Febr.

1684.

Perpetim observantissimo

Joh. Christoph. Sturmio.

EPI.

EPISTOLA

Reverendi Dn. MELCHIOR. LEYDEKERI, Theol.
& Medicinæ Doctoris, Ministri Verbi Divini Bataviæ Indorum
vigilantissimi, ac Mathematici insignis,

Ad

Excell. Dn. ANDREAM CLEYERUM,
Protomedicum & Senatorem Bataviæ Orient.
gravissimum,

De

Variatione Magnetis à suo quondam solito puncto.

Doctissime & Celeberrime Vir, Domine CLEYER.

Aliquot diebus jam præterlapsis à Te sententiam rogatus de
declinatione magnetis, præsertim de variatione ejus in par-
tibus lineâ æquinoctiali australioribus, & quid ea de re ob-
servaverim in itinere meo ex Selandia ad Javam usq; liben-
ter observationes meas, prout illas tunc annotavi, tibi communi-
care volui, quas si comparamus cum aliis observationibus alio tempo-
re factis, facile constabit, declinationem magnetis non minus in illis,
quam in partibus æquinoctiali borealioribus certam esse.

Antequam vero eò pergam, pauca quædam annotanda sunt,
quæ hac in re scire oportet.

1. Me in designanda longitudine initium ejus sumfisse ab insula
vulgo dicta Teneriffe, ejusque monte altissimo, quoniam ille locus
initium longitudinis à Belgis statuitur.

2. Me in observanda longitudine usum fuisse duobus horolo-
giis pendulis.

3. Quamvis longitudo hoc modo supputata multò accuratior
fuit supputatione nautarum, quæ, ut notum, admodum incerta est,
hanc supputationem tamen potuisse esse accuratiorum, sed inhumani-
tate nautæ, & ejus, qui ipsi secundus erat, hæc horologia nullum
convenientem locum habere potuerunt, & de loco in locum ea trans-
ferre coactus fui.

4. In observanda declinatione magnetis me usum tantum fuisse
vulgari pyxide, prout in talem usum fabricatur, ut nautæ eâ decli-
nationem magnetis observent.

5. Me annotasse latitudinem & longitudinem eo die, quo obser-
vavi declinationem magnetis, licet latitudo & longitudo annotetur

aliquando, prout illa erat tempore meridiano, quum declinatio magnetis annotata sit prout illa erat vel ante vel post meridiem, vel oriente vel occidente Sole, &c.

6. Me posuisse hęc quatuor columnas, quarum 1. diem, 2. latitudinem, 3. longitudinem, & 4. declinationem magnetis indicabit, prout illa vel Orientem vel Occidentem versus vergat.

Dies anni. Latitudo. Longitudo. Declinatio magnetis.

1675.	grad.	min.	grad.	min.	sec.	gr.	min.
April.	Borealis. Latitu.						
12	0	20	358			1	36
	Lat.	Aust.					
	grad.	min.					
22	4	25				2	3
23	5	55	357	31	15	3	48
24	7	23				4	
25	8	40				4	15
26	9	52	356	51	30	4	30
27	11	21				4	48
28	13	6	356	33	45	5	15
29	14	13	356	20	30	5	52
30	15	14				6	30
Majus							
2	17	8	356	1	45	6	37
8	25	36	352	5	55	11	55
15	34	26	2	50		11	15
17	34	14	7	23	15	7	30
21	35	30	15	2		4	2
23	36	8	18	47	15	3	28
						<i>Declinatio</i>	
						<i>Occidentem versus.</i>	
26	35	15	25	58	15	0	48
27	34	42	27	33		2	8
29	34	9	32	52	45	5	28
30	33	46	36	40		7	30

Die 22, vidimus Algam marinam, unde coniecimus nos insulas Tristari de Cunha jam præternavigasse.

Hoc die hora circiter sexta vespertina appulimus ad promontorium bonæ spei, ibidemque invenimus declinationem 8. gr. 28. min. Occidentem versus. Ponitur jus vulgò hujus promontorii longitudo 38. gr. atque ideo & nos illam longitudinem in tabula sequenti supponemus.

Dies anni. Lat. Austr. Longitudo. Declinatio magnetis

1675.						<i>Occidentem versus.</i>	
	grad.	min.	grad.	min.	sec.	grad.	min.
Junius							
20	36	35	39	20			
22	38	25	41	14		11	30
25			50	20		16	
28	37	28	57	40		20	40
29	37	49	60			21	45
30	38	3	62	4	15	23	
Julius							
5	37	33	77	25	30	26	30
6	37	45	80	18		26	45
7			82			25	44
9	38	14	87	25	45	25	30
10						22	22
12	38	3	96	20		22	44
13	37	1	98			21	30
15	35	54	103			18	40
19	28	46	111	36	30	10	3
21	26	50				7	54
22	25	22	116	17	45	7	30
23	23	30				7	
25	20	26	118	43		6	40
29	14	10	122	6		4	15
30	12		122	12	15	3	45
31	11	28	122	30		2	

Hoc die præternavigavimus insulam vulgo dictam S. Paulo. In observationibus decimo & duodecimo Julio factis forte aliquis error est commissus, cum declinatio magnetis 12. Jul. major sit quam declinatio 10. Julii.

August. 1 9 123 1 45 2 10
 2 Circa horam 10. vespertinam videbamus insulam Javam, inter duo ima capita, quæ vocantur vulgo het Pruis hooft, en Hoorns hooft. Atque hæc sunt doctissime Domine, quæ tunc temporis de declinatione magnetis in illo vastissimo Oceano observavi, quæque ex aliis observationibus extraxi.

Si jam hæc cum aliorum observationibus , quæ ante multos annos factæ sunt comparentur , manifestum erit declinationem magnetis non parum variatam esse. Cùm enim elapsis aliquot annis, apud promontorium das Agulhas, (non procul à promontorio bonæ spei) nulla fuerit declinatio magnetis , jam in his observationibus comperietur eam esse ultra octo gradus. Et cùm tunc temporis ab eo loco , cujus longitudo est circiter 39. gr. declinatio inceperit , jam in his observationibus deprehendetur, eam jam à 26. gr. longitudinis incepisse. Atque sic dubitationi illi (nimirum num declinatio magnetis in his partibus australioribus etiam varietur) satis factum esse confido. Bataviæ 17. Novembr. 1681.

Tuus

Melchior Leydecker.

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII
DISSERTATIO

De

Morte Judæ, Arii, intestinis ab ileo ruptis.

In signissimum est Medicina præconium sapientissimi *Democriti*, omnes homines inquires artem Medicam nosse oportere; & ex his maximè eos, qui eruditionis ac eloquentiæ cognitionem habent, *l. de nat. hom. in init.*

In solens & fastuosum primo intuitu id videri posset, occupari debere omnes arte hæc, quasi una esset reliquis præferenda ac potior. Neque nos hæc vice id rigorosè vel urgebimus vel probandum sumemus. Satis est, omnibus id saluti ferum & necessarium esse ad vitæ tutamen, & sanitatis præsidium; eruditis verò ad excolenda studia, quibus vacant.

Refert medicina pristina illius felicitatis humanæ rudera, ubi divini numinis miranda opera inoperta obversabantur intellectui, nihilque incognitum omninò erat, ubi vis patulis clavibus cognitionis perfectæ. Sola Medicina hos velut thesauros condit & novit arcana, reliquis si non impervia, ignota tamen & licet obvia ubi vis, neglecta.

In mentem venit inexhaustus arcanorum fons ex ipsis sacris literis largo flumine scaturiens. Non affectat Medicorum opera, ut lucem accendat tam divinis scriptis, ipsa satis radiantibus per se, non rari nihilominus occurrunt flosculi, solis quasi Medicorum filiis ad debitum splendorem explicandi. Inde unguentum & suffimentum divinum lege artis pharmaceuticæ conficiendum ab ipso divino numine præcipitur. Non nisi à Medico memorata in sacris vulnera definiri possunt,

quodque sit illud aliquoties occurrens vulnus sub quintâ costâ, ut quæ pestis sit in occulto grassans & vastans meridie, de quo jam alibi diximus, & alia plura silentii involvamus sipario.

Memoratu digna præ aliis est mors Judæ proditoris, & huic affine Arii, hæresiarchæ, de quâ ex artis nostræ regulis sermonem instituere operæ videtur pretium.

Mortem descripturis Judæ necessum est authenticam historiam, seu relationem cordi habere, de quo *Matthæus c. 27. vers. 5.* breviter, καὶ ἀπειθῶν, inquit, ἀπήγατο, & abiens suspendit se. Lucas verò *Act. 1. v. 18.* καὶ προὐπιὸς γενόμενος ἐλάκυσσε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. *Et pronus fiens crepuit medius, & effusa sunt omnia viscera ejus.* Duo distincta referuntur, quid ipse fecerit & quid obtigerit invito: Vis externa quam sibi intulit, & hanc seu comitantia, seu consequentia.

Contraria videntur, nec sibi concordans mortis genus, utrumque ad inferendam illam satis potens & sufficiens. Non dubitandum est, suspendisse se ipsum, & laqueo mortem vel invitam vel coactam potius. Nil aliud τὸ ἀπήγατο infert; seu sacra conferamus, seu profana. Ipsissimo illo verbo utuntur LXX. Interpretes ubi Ahitophelis suspendium, quod indubium est ex fontibus Hebræis, reddunt καὶ ἀπήγατο, καὶ ἀπέθανε, & *suspendit se & mortuus est. 2. Sam. 17. v. 23.* Et strangulationem seu spontaneam, seu extraneam idem notare, ne longius abeamus, apud *Hippocratem* non unus occurrit locus: τῶν ἀπαγχομένων, inquit *2. Aph. 43.* μήπω δὲ τεθνηκότων ἐκ ἀναφίξεσιν, οἷσιν ἂν ἀφρὸς ἢ αἷμα τὸ σῶμα. *Ex his qui strangulantur, nondum autem mortui sunt, non ad se redeunt, quibus spuma circa os fuerit, quod Galenus de strangulatis laqueo ad verbum exponit in commento.* Et idem *Cous*, ubi de κυνάγχη, anginæ specie periculosissimâ, agit, ab eâdem radice ἀγχὸς dictâ, *l. 3. de morb. c. 10. t. 5.* meminit inde suffocari hominem, oculosque apertos esse & prominere, ὡς ἀπαγχομένοισι, velut strangulatis.

Indè verò efficitur, nec ab alio illatum hoc lethum fuisse, quòd ἀπελθὼν se suspenderit, *abiens* non vi abductus, sive id de cacodæmone quis suspicari vellet factum, seu de aliis. Non hoc patitur longanimitas divina, quæ rariùs paulò ἐπ' αὐτῷ φόρῳ vindictam exigit, quin ad pœnitendum concedat moram; non textûs συνάφεια & clara verba, ut vocis mediam significationem non urgeamus. Nec putandum est, illum κυνάγχῃ seu suffocatione tali anginosâ, præclusis faucibus interiisse, quod repugnet & illud dictis locis. Sed inquit aliquis, quomodo cætera latius exposita à Spiritus Sancti altero historico quadrant strangulationi? Id verò est, de quo certent interpretes. Sed ingrediamur hanc viam, & ubi à DEO discesserimus, qui hoc triste exemplum esse voluit, gratiæ suæ desertorum, filo Ariadnéo utamur, medicâ arte, ut ex labyrintho hâc exitum invenire vel sic forsân liceat.

Ἐλάκησε *crepuit* proditor, quod violentiam notat, & sonum, q. d. crepuit cum sonitu, cum fragore, indicio disruptionis. Crepuit μέσθ, quod de abdomine seu infimo ventre, tanquam medio totius corporis intelligendum est. Necessum ergò est, crepaturam illam ruptionem aliquarum partium secutam, sive illa displosio ruptionem testata, ab externo lapsu facta fuerit, sive ab internâ violentiâ. De externo sanè vix illud affirmari poterit, quasi à loco sublimi medius crepuerit, disrupto à casu vel præcipitio abdomine.

Suspensionem vel αὐτοχειρίαν consimilem aspirantes non æquè altiora petunt, humillimo spiritu præditi, & levissimâ contorsione laquei, vel hujus æmuli straminis, seu quicquid desperationi obvium fuerit, suffocantur, ut jures id non potuisse confringere jugulum. Adèò nempè dejecti sunt spiritus & anxii, conclusi, ut exolvantur facilè, quin, vel nostrâ iteratâ experienciâ, liberati & impediti ab opere, seu supervenientis cujusdam δῶτο μηχανῆς servatoris, qui invitos

vitaë reddat, discisso laqueo, seu casus ita ferat, non inflato vulnere lethali, non rarò fuerunt tamen ob summam illam concentrationem & dejectionem spirituum, non eluctari valentium ex abyſſo illâ. Imò ponamus inde vulneratum abdomen, non crepitus extraordinarius conjunctus fuerit. Quin repugnat vocis ἔμφασις, crepitus enim per naturam rei non aliunde fit, quàm ex intrinſeco impetu, citra injuriam externam, *aufbörſten* nobis dicitur.

Nec fas est putare, relictum fuiſſe ſuſpenſum in ferali illâ arbore vel ligno, ut aliquanto tempore poſt à conceptâ putredine ac fermentatione diſruptum abdomen crepuerit, ac viſcera effuderit, cum & apud nos & quasvis alias gentes ſuſpenſâ ſuis manibus corpora non relinquuntur, neque id ferat publicus uſus; nedum apud Judæos, quibus religionis erat ſuſpenſum, accedente veſpere, à Solis occaſu non loco movere, & terræ mandare, quod ex ſacris paſſim liquidum eſt. Sed, inquires, quænam pars crepuit, an continentes abdominis partes, an contenta interius quædam, quæ cum crepitu diſrumpi, & diſrumpendo diſplodi poſſint?

Abdominis cutis elevata cum ſubjunctis partibus membranofis, adipofis, carnoſis per naturam diſrumpi ἀδρόως καὶ βίαιως, ut diſruptio id importat, nequit, neque ullum talismodi exemplum unquam contigiffè vel novi, vel arbitror obſervatum. Repugnat ratio, diſtendi enim poteſt, quod & in vivis hydropicis, & poſt mortem tumefactis etiam brevi temporis ſpatio viſitur; arctè ſibi cohærent fibræ adipofæ, quæ laxant, & tenſionem ſic juvant, membranofæ quæ firmant, muſculoſæ, quæ veſtiunt. Sicque apertio quædam fit circa umbilicum in hydropicis illa cuticula magis eſt elevata per cuniculos aquæ ſubeuntis in poros ligamenti umbilicalis, vel urachi quoque, ut aliis viſum eſt.

Peritonæum, abdomini subtensum, & laxatur & rumpitur non rarò, quod in herniosis toto experimur die, sive definitè, circa umbilicum, ad inguina, ad scrotum, seu reliquo ambitu suo id fiat, effusis in spatium reliquum sustinentis cutis intestinis. Enim verò nec hujus ruptura hîc locum invenire potest, longè minor enim hæc est, quàm ut exprimat crepationis vim, licet successivè satis grandis evadat, ut meminerimus herniosum præ mole intestinorum effusorum per plures annos extra domum prodire non potuisse.

Super est, ut dicamus crepuisse intestina, quod prius, quàm latius demonstramus, probandum nobis incumbit & crepare posse intestina, idque in Judâ quoque factum fuisse.

Intestina flatuum sunt receptaculum, cum primis crassa, & inter hæc κατ' ἐξοχὴν cœcum appellatum, cui si incarcerentur, seu ob angustiam glutinosæ pituitæ, seu scybalorum durtiæ, seu inflammationem, & quæ aliæ causæ in medicorum scholis recensentur, tensio, dolor, & si fons ita ferat, crepationis eorundem præstò est.

Instar omnium sunt ileosi, in quibus hoc non novum est vel inauditum. Liceat nobis duo exempla, à nobis observata, afferre in medium. Ante annos octo vir 54. annorum dolores experiebatur infimi ventris, eosque insignes, torminosos, & quidem in dextrâ hypogastrii parte, ubi sedes cœci intestini, cum alvi obstructione. Adhibita ex arte carminativa, anodyna, discutientia, clysteres, quæque alia iis in casibus fieri addecet. Videbatur habere melius, sed tertio die laxatâ licet alvo, derepentè ibidem exorto fragore mox obscurari oculi, & tenebræ obversari, sudor toto corpore & frigus morticinum se exerere, cum immanissimo corporis tensi seu abdominis dolore, morte brevi subsequente. Denegabatur cadaveris sectio, nihilominus omnes circumstantiæ illæ non nisi ruptum intestinum arguebant, idque certâ, non probabilis ratione.

Ante annum simile quid in matronâ primariâ vidimus. Decubuerat iliacâ passione, alvo firmiter obstructâ, nec purgante, nec clysteribus movendâ, doloribus eodem loco, ut diximus, quem affectum esse testabamur & ipsa ægra monstrabat, obviis & fixis. Quarto tandem die lenitâ alvo ablatae videbantur remoræ, & nova spes vitæ ac sanitatis affulgere, ast brevi & instabili gaudio. Recidivante dolore, obstructione denuò urgente, periculum intendebatur, neque tamen res desperata penitus visa, donec è vestigio ruptione crepante factâ extremi imminerent labores, frigore ferali succedente & fatali momento vitæ.

Nec ruptio in aliis quoque cavis partibus corporis fragosa inconsueta est omninò. Laudare possumus hanc in rem testem omni exceptione majorem, Excell. *D. Faschium*, Collegam nostrum, qui à partu difficiliori disruptum, eodem cum affectu, iisdem cum signis & modo eventûs ad mortem, uterum notavit, pro sectione factâ *αυτόπῃ* observavit.

Sed quando illud acciderit Judæ, non æquè liquidum est; an ante suspendium, an post crepuerit, an simul quasi desperans. De eo textus inquit, quod crepuerit *πρηνὲς γερύσας*, *pronus fiens*. Possit id de pronitate seu positu corporis à suspendio contingente intelligi, unde & reddunt quidam vulgo: suspensus crepuit, vel postquam discisso laqueo præceps factus fuerit, sed uti hoc non videtur probabile; ita nec illud. Suspendium enim initum corpus *ὀρθὸς ἀδίου* reddit, neque si ponamus inclinasse utcunque caput deorsum, hæc circumstantia quicquam creporis rationem dilucidat.

Pronus positus dolentium est, tam corpore, quam animo, ut facies ad terram conversa una affectet, nec audeat cœlum suspicere. Dum itaque pronum factum innuit crepuisse, credibile est, non voluisse *Lucam* suspendium, describere, tanquam jam dum notum, sed alterum adjunctum,

etum, non minus horrendum & prævium mortis genus, quod per se quoque mox finiret miseram vitam. Unde non solum animi cruciatibus, angore, terriculamentis perculsus, verum quoque corporis dolore *εἰλεώδη* affectus putandus fuerit, accensis sic duplicatis dolorum facibus. Cumque his tortus creperet medius, novo terrore velut exanimatus omni spe, atque spatio privus, solâ memoracione dolorosâ nefandi facinoris, citra fidem in Salvatorem, abjecto animo laqueum, forsân jam collo destinatum, arripuit, sicque expiravit.

Nec tempus intercessisse adeò magnum opus est; potuit vel ab osculo illo nefario eâdem nocte prehendi miserando tortore, ut solatium quæreret apud Pontifices, quo non invento iteratis remorsibus fatigatus, à DEO non implorato derelictus, tremendum adiit discrimen, & tristissimum mortis iter.

Ad ea verò progredimur, quæ creporem consecuta sunt. καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. Per τὰ σπλάγχνα non intelligi viscera omnia infimo vel medio quoque ventre contenta, patet ex corporis naturâ, neque enim ita crepuerit, ut renes, hepar, vesica & alia, nedum cor & pulmones violenter extrorsum protrusa fuerint. Illa itaque intelligenda viscera effusa, quæ & promptius & propriè magis effusionem pati possunt, ut verbo dicam, intestina. Viscera hæc sunt καὶ ἐξοχόν, omnium longissima & capacissima, quæ totum abdomen quasi complent & occupant, quæque prona magis præ reliquis visuntur. Post enim, quàm crepuissent, effusa sunt, non extra corpus pendula, sed in ipsam abdominis cavitatem, effusis illuc fecibus, qui que cum his remiscuntur humoribus, imò sanguine ipso & consecutione quâdam omnium reliquorum viscerum vitalibus succis. Accedit vocis ipsius genuina significatio & ἔμφασις, quæ fusionem liquidorum vel quasi talium infert magis, quam

quàm provolutionem integrorum viscerum. Et sanè justo DEI O. M. mors tam infanda obtigit proditori, cujus prodromis doloribus ad pœnitentiam pellexit, crepante effusione verò coercuit scelus, laqueo improperto vitæ exitu.

Nec absimile fatum *Arium* mansit; Hic enim introducendus in ecclesiam invitis orthodoxis & mane altero in communionem recipiendus nondum orto Sole, *ῥείας αὐτὸν ἐλκασάσης εἰς τόπον, ἐκλεῖ κατέπεσεν, καὶ τὸ ζῆν ἐσερήθη, cùm necessitas illum in locum detraxerat, ibi collapsus est & vitâ spoliatus, teste Athanasio Diss. 1. contra Arian. p. 30. Tom. I. Seu, ut alibi id effert, ex relatione præsentis Macarii presbyteri, εἰσῆλθεν εἰς θάλασσαν ὡς εἶχε ῥεῖαν τῆς γαστρὸς, καὶ ἐξέφθινε, καὶ τὸ γεγραμμένον, ὡρνήσας ἡρόμην ἐλάκασε μέσθον, καὶ πτωχὸν ἰουδαῖος ἀπέπνευξεν, in secessum abiit, quasi ad usum alvi & derepentè, juxta quod scriptum est pronus factus medius crepuit, humiliq; lapsus expiravit. Epist. ad Serapion. p. 523. ῥαγεῖς scilicet, effusis visceribus disruptus, iisdem evacuatis, ut alibi apud eundem declaratur. Doloribus ileosis, cum alvi obstructione tortus cum opus naturæ tentaret, eandem subiens disruptionem vivere desit. Neque enim putandum est, illum alvo effusâ seu procidente defunctum, quod mora longiori eget, neque descriptionis verbis quadrat, non minus ac superiori relatione; ῥήξιν enim passus est, ut iterum *Athanasius*; neque hâc procidentia dejecti in terram illum oportebat.*

Hæc sunt, quæ impræsentiarum de morte Judæ ex medicinæ scriniis potissimum depromere volui, salvo Theologorum vel aliter sentientium judicio. Ita verò omnia exactè clarent, neque opus est ad miracula referre, citra necessitatem, quæ per naturalem ritè fieri & explicari possunt modum.

EPISTOLA

MICH. BERNHARDI VALENTINI,

Med. Lic.

De

NOVA MATRICIS ET MORBONÆ
MULIEBRIS ANATOME

Aliisq; OBSERVATIONIBUS Curiosis

Ad

ILLUSTREM ET MAGNIFICUM

DN. D. JOH. DANIEL
WIDTIUM,

Diverforum Imp. Statuum Cameræq; Impe-
rialis Spirensis Archiatrum & Acad. GERMANO-
RUM Curiosæ Collegam Meritissimum, d.
Asclepiadem.

VIRO.

CURIS. UTCUNQUE. FELICISSIMIS.

MAGNIFICO.

DOCTRINA. ERUDITE. CURIOSA.

EXCELLENTISSIMO.

PRAXI. DIFFUSISSIMA.

EXPERIENTISSIMO.

DN. D. WIDTIO.

MAGNATIBUS. CHARO.

ERUDITIS. AESTUMATO.

CIVIBUS. ACCEPTO.

OMNIBUS. DESIDERATISSIMO.

FAUTORI. SUO. MAGNO.

SALUTEM. ET. FELICITATEM.

PERPETUAM.

P.

MICH. BERNHARDUS. Belten.

GISSA-HASSUS.

Biennium jam diffluit, **MAGNIFICE DOMINE**, quòd cum ad dulces Nemetum fines Medicinam faciens **SPIRAM** forte salutarem, Tibi primùm innotescendi anfa mihi data fuit. Queis tunc honoribus me profecutus sis, quam lautè me peregrinum exceperis & quam benevolè mecum egeris, hìc fortè dicendi locus esset: Verùm ita comparata sunt Tua in me merita, ut siue calamo concipi facilè nequeant, nec aliud unquam potero quàm tacitâ subinde & gratâ meditatione Benevolentiaè Tuæ admirari magnitudinem. Hâc equidem obstetricante factum, ut Cæsareas inter copias, quæ sub Regimine Illustrissimi & Generosissimi Comitis & Generalis Domini de **STAREMBERG** fatale multis **PHILIPSBURGUM** in præsidio tenent, honorifico **MEDICI CASTRENSIS** munere aliquantisper functus, Praxin Medicam cordatius ordiri measq; inibi vires feliciter experiri valuerim. Postquam enim Generosus admodum & Per-Srenuus Turmarum Palatarum Dux **DN. JUNGHENN** eò enitendi calcar mihi & animum addiderat Tuamq; Magnificentiam de me meisq; studiis certiozem fecerat, Deum atque hominum fidem! quàm facilis eras & quam pronus petitis nostris assurgendi, donec tandem acciderit, ut omnium votorum sim particeps factus. Ut jam non dicam de Venerabili Tua, quàm me saepe dignabare, consuetudine & felicissimis in Praxi consiliis, queis quidem ab eò quò vitæ bellicæ valedixi tempore agrè caruisse mihi visus sum, mox tamen novam mihi spem fecit *Celebratissima GERMANORUM Societas Curiosa*, postquam Tuam quoque Magnificentiam in partes suas exoravit: Fiet enim ita, ut quas olim coram, posthâc in Eorum *Annalibus* legam observationes & mecum omnes quibus hæc talia sunt in

pretiô : Dictu enim facile non est, quot indies accessiones fiant Arti Nostræ Medicæ *Curiosis* his *relationibus*, quæ non omnis modò generis experimenta ferunt, sed & exquisitissima quævis de optimis scriptoribus judicia, quæ *tertiam eruditionis partem* facile absolvere haud absurdè credit Nobilis *Itinerarii Germania Politici* Author; ut vel hoc nomine magni facienda sint tot hæctenus instituta *Collegia & Societates Curiosæ*, dummodò suetum semper sibi tramitem ire pergant. At verò quod citò fit citò sæpe perit. GALLUS certè sub primò quo cœperat impetu quasi *ephemera* correptus *ephemerides* suas cantare fermè desierat, postquam in Christianissimi sui Regis Bibliothecam se absconderat, donec tandem recollectis paulatim viribus ad sueta redierit *Diaria*, quæ ut olim factum, Latio propediem tradet *Interpres Erudito Orbi Notissimus*. ITALI tacuere dudum. ANGLI angulos quærunt & latibula si quid curiosi amplius invenerint, contenti satis sapientia sua unicam saturare insulam: Optandum verò unicè, ne de Laudatissimis Eorum *Transactionibus* actum esse tandem increbescat. Cæterùm sola Germanorum constantia eruditam Curiositatem nondum exuit, sed indies sua admiratur incrementa, id quod non tantùm DNN. LIPSIENSES suo nuper comprobant instituto, sed & alia fortè jamdum sub cinere gliscunt in apertam mox eruptura flammam. Erit! enim erit! ut Generosa HASSORUM indoles evigilet & pari forte intentione conspiret in unisonum: Quin vel Nostra GIESSA huic operi sat suffena foret, cui dudum operam suam & studium obtulit curiosæ & profundæ eruditionis Vir D. D. NITZSCHIIUS in *Prefat. Edit. 2. Ephemerid. Erud.* Nec πολυμαθές ατον Nostrum D. CLODIUM aliosque Viros Doctissimos ab hâc sententiâ multùm alienos esse aliunde constat.

Verum transeant hæc, ne fortè iis, quos pio potius silentio venerari mallet, sive vota sive consilia dedisse videar: Neque enim hic schedæ meæ scopus est, sed ut meam erga Magnif. Tuam Excellentiam pietatem spissius contestari liceat.

Ab

Ab eô enim, quo Patriam meam repetii momento quæsi vi sæpe, quemadmodum illam, quam toties mihi probasti Benevolentiam quodam officii genere rependerem donec commodam tandem occasionem mihi suggesserit nupera, quæ heic administrata fuit, *anatomye*. Cùm enim adhuc constet, quàm curiosus semper harum rerum fueris, haud ingratum fore speravi, si jam ea, quæ vel nova vel insolita ibidem annotaveram candidè referrem, measque circa eadem meditationes edecumato M. T. judicio committerem. Ita enim accidit ut puella 18. circiter annos habens perpetratum à se infanticidium capite lueret, corpus verò ejus Jussu & Clementia Serenissimæ Nostræ Principis ELISABETHÆ DOROTHEÆ Hassiæ Landgraviæ &c. &c. Sceptra Principalia Tutorio jam nomine tenentis, Facultati Medicæ in sacrificium cesserit. Subjectum ruri natum erat, ob copiosam tamen, qua difflebat, pinguedinem mollicellum & quod rarum in Rusticorum familiâ, tantâ teneritate conspicuum, ut plurimis quoque suburbanis, quæ tamen, quo suis tandem placeant Melibæis, nullas non tentare solent artes, palmam facile dubiam reddidisset. Quin & omnia membra tam eleganti proportione colludebant, ut inibi ferè nihil desiderasses, nisi quod partus justo forte difficilius Thoracis & Costarum peripheriam immane quantum distenderit, cujus rei vestigia vel in ipso *Sceletto* adhuc dum apparent. In ipsa verò sectione etsi forte plura sive demonstrata sive observata fuerint, notatu tamen & digniora & scitu magis necessaria videbantur ea, quæ sub illarum partium inquisitione occurrebant quæ Mulieribus & sexus & sexcentarum molestiarum authores semper sunt.

Factis enim variis circa famosum nuper, nunc tamen in dubium rursus tractum Recentiorum *ovarium*, *Tube Fallopianæ* ductum ejusque *expansionem* ut GRÆFFIO audit, *foliaceam* aliaque, experimentis & evaginata jam *vaginæ* structurâ, demonstravi primùm iis, qui tum à latere forte stabant, Philiatris, scitu visuque dignam prorsus *Urethræ* insertionem, quæ

sub una *caruncularum myrtiformium* extus erumpebat. Hinc sui forte immemor erat Celeberrimus DN. SYLVIUS cùm ipsum Urethræ exitum sub *Alis* seu *Nymphis* esse scriberet. Enimvero si casus sæpe desperatus catheteris urgeret usum & adstans forte Medicus osculum ductus urinarii sub alis quæret; omnium etiam infimæ fortis Chirurgorum risui se exponeret. Aut E. quandoque bonus dormit Homerus, aut non planè de nihilo eorum opinio, qui multam *Præxeos Sylviana* partem Discipulorum foeturam esse credunt. Hujus jam certior redditus ipsam *uteri vaginam* scalpello leviter vulnero & ecce mirando prorsus schemate erumpunt *conglomerations plurimæ botriformes*, ex indefinitis ovalis figuræ glandulis constantes & ad levem quemvis contactum nescio quid liquoris spumosi albicantis fundentes. Mirabar primùm insolitam rei apparentiam eoque magis, quod & ii, qui ex hõc mustaceo (jure quidem meritò) laureolam dudum obtinent, ejus rei vel non vel parcè satis meminerint. Diductò hinc paulatim *vagina* ductu, superficies interna *racemis* illis *glandulosis* tota tota obsita erat, altius tamen in utroque latere protuberantibus sui que vestigia ad externum usque orificium sequentibus donec maritentur supra modò tactis *carunculis*, quæ forte nihil aliud sunt, quàm glandularum harum productiones, eòdem cum illis officio fungentes. Id tamen notari velim, majores longè apparituras esse hæc *glandulas*, si vagina situi suo naturali relinquatur; aliàs enim si violenter fortè distendatur, obliterantur fere & quasdam quasi rugas formant, quæ fortè causa est, quòd aliorum observationem hæctenus subterfugerint; Deinde in brutis pariter *canibus præprimis & felibus* hunc in finem aciem anatomicam expertis, proportione minores inveni quàm in homine; huic tamen incommodo, aqua fervente facilè obviam ire poteris, ad modum WILLISII, PECHLINI, BAYLEI aliorumque, ita enim intumescences oppidò majores apparere solent. Erat hæc *glandularum vaginalium* facies & structura, de quâ usque dum altum silent Anatomici.

mici. At vero, quid nudus juvat aspectus si non discatur & usus? Non scindentis sed mentis acies est quæ Medicum nobilitat. Ecquid enim est Lanionum more corporum lacerare viscera, exta perspicere nisi ea insimul innotescant, quæ spissis Artis Nostræ difficultatibus majorem subinde lucem fœnerent? Quid est, quòd tot vexis hætenus obnoxius fuerit ipse *Uterus*, potiores tamen ejus usus & affectus in obscuro semper manserint, quæ vel obiter inspectâ textura ejus glandulosâ expediri facile poterant. Equidem primò, neminem, credo, latet, quantû se macerarint omnes ferè Anatomici, in perquirenda *liquoris* illius natura, quem sexus sequior non tantum in Statu, naturaliter sed & præternaturaliter *in fluore Mulierû albo*, copiosè profunderè dicitur, quænam ejus origo, quæ officina & per quæ feratur vasâ? Plurimi, cùm manifestis carerent viis, ad occultos & ut loqui amant, *cæcos* confugère meatus, adeoque se turpiter excoecatos fateri malunt, quàm ulteriori perquisitioni insistere. Alii alia quærunt effugia & *ligamenta uteri rotunda* huic muneri alligare satagunt. Verùm neque hi forte sunt, qui rem acu tangunt. Istud quidem certum est, nobiliori eadem, quam ligamentorum munere fungi, neque sine causâ negligentia hæc cujusdam accusat Anatomicos, ipse tamen certi quid determinare non audet FRANC. BAYLE *Tr. de consensu uterici cum reliq. partibus*: Propius verò veritati accessisse videtur CASPAR BARTHOLINUS, qui nescio quam primò *glandulam* in brütis non tantum, sed & cùm Florentiæ viveret in muliebri cadavere simile quid observasse sibi visus, antiquam GALENI sententiam ex Orco revocare non dubitat, Fœminas haud aliter atque Viros suis gaudere *prostatis*, & illas ad urethræ exitum sitas esse tum *Tr. de Diaphragmate*, tum & *Epist. de Ovario Mulierum* sincerè profitetur. Cæterùm cùm abundè constet ipsam urethræ insertionem non tam sub alis, quàm potius 4. vaginæ carunculis positam esse, illa quoque, quæ urethræ munit exitum, sua q. de causâ, cæteris non nihil major videatur, jam nemo non videt, quid sibi velit hæc BARTHO-

LINI opinio, quæ quidem in tantum à vero non abludit, nisi quòd insufficiens sit partium enumeratio. Non enim una vel altera glandularum tantum humoris imbrem facile plorare poterit, sed totum *glandularum vaginalium* contextum symbolum quoque suum addere inficias ire nemo sustinebit, qui rem penitius consideraverit. Heïc ergo latet fons & scaturigo *liquoris illius genitalis*, qui tantum exercuit Anatomicorum ingenia: Hac enim sive callò sive alia quavis ratione obturata, siccescere penitus solent illæ partes, quas aliàs continuo madore irrigari tam cordatè dictitabat Medicisque largum inderisum movebat *Chirurgus ille Giessensis* apud HORSTIUM *in Observ. de Coalitu partium genitalium*. Glandularum nempe munus est secernere; quòd fusè docent WARTHONUS, STENO, GLISSONIUS &c. non nuda saltem & mechanica colaturâ, sed formali in super alteratione à fermentis cuilibet glandularum specieis specificis. Non enim una liquorum inde scaturientium facies est, sed diversa planè pro diversitate glandularum secernentium. Hircum olent glandularum subaxillarium sudamina, aurium cerumen fellis sapit amaritudinem, sudor falsèdinem, urina lixivium, quæ omnia non caloris univocè semper agentis vim, sed altioris puncti transmutatorem vel digitis ostendunt, qui communem sibi ex vasibus arteriosis laticem juxta indolem suam motum & figuram variè alterare, in serum sui generis convertere & per vasà excretiora in destinatas cavitates dispensare novit.

Cæterum, quamvis materiæ intuitu *liquor* hic ferè participet cum Virorum spermate, ne utiquam tamen ejusdem eum excellentiæ esse dici potest. Divinius quid latet in semine masculino, generationis nempe principium & quoddam Archei centrum, quod de *liquore muliebri* pronunciari nequit, cum ne quidem seminis nomen tueatur, sed omnium Medicorum consensu eò tantum destinatus sit, ut sublestum generationis negotium quoddam inde mollimentum & illecebrarum argumentum habeat. Ipsamet enim alma mater
 Natura

Natura sibi fat suffena est ad fabricandam sufficientem voluptati materiam, ut neququam opus sit perditis illis artibus (siquidem artes nominanda sunt vana quævis hominum ludibria) quas quidam Veneris Profcholi protervè profitentur, sicut inter Antiquos OVIDIUS, AUSONIUS & Poëtarum alii, quibus cum Pictoribus quicquid impunè licet, justo sæpe liberius locuti sunt, eò tamen lasciviæ non devenerunt ac effrontes eorum sequaces, quos inter agmen ducit famosus olim ARETINUS Atheus, qui cum suo coætaneo POGGIO author quoque auditi maledicti illius & quotquot Solem unquam videre omnium pessimi libri : *De Tribus Impostoribus Mundi*, cujus vel nomen horret mecum quivis verè Christianus. Hic lasciva hujusmodi Veneris mysteria & ut TERENCE abusi- vè loquitur, *artis meretricia* præcepta, Italico sermone, (nisi me memoria fallit,) evulgare non erubuit, quæ ipsa verò vel ex solo Authoris nomine, tanquam ex ungue Leonem quivis judicare poterit. Hunc tamen & alius imitatus est, qui paris argumenti librum & ut vocat *Virginum Scholam* Gallico scripsit idiomate, additis insuper desperati ingenii figuris æneis, quæ varia recusæ formâ, maximò hinc inde veneunt pretio: Et sunt ut audio, qui hanc Libitinæ Scholam Germanicè versam Typographorum prælis furtivè offerunt, sed Magistratus in eò erit, ne hæc exterorum toxica Germanos quoque inficiant, ut eorum discant mores

- - *Quos Venus improba vexat.*

Tandem cum ne hoc quidem commentario saturata fuerit voluptuosa Cupidinis Academia, Latium quoque lascivire coepit & obstetricante ALOYSIÆ SIGEÆ nomine novum de *Arcanis Amoris* partum est enixum, qui cum Tr. Medico *De remedio contra libidinem Mulierum* in Belgio nuper prodiit & paulò post quasi re benè gestâ non sua tantum *augmenta*, sed & nuperrimam *Gallerum versionem* vidit: Liber de cæterò ejusdem cum prioribus notæ, stylò tamen purissimò & elegantissima Latinitate turgidus, ut mirer ego Virum adeo cele-

brem, cujus nomini jam parco, mellitissimæ Suadæ suæ feudum tam malè locasse, nec pertimuisse illius Domini iudicium, cui aliquando omnes de quovis vanè locato verbo rationem reddere tenebuntur. Imo sunt & alia hujus farinae monumenta, seu, ut verius dicam, mundi apostemata, quæ datâ operâ reticeo. Optandum enim, ne priora quidem innotuissent unquam & tantùm non totum contagio suo tetigissent orbem: Quin laudandus omninò est quorundam magistratum rigor, qui hujus fortis impietates vel igni vel Fisco, Jctorum idolo, sacras esse jubent. At verò semper aliquid hæret multumque zizanii remanet, quod tandem clanculum serpendo crescit: Nec inde facile jacturam ferunt Bibliopolarum officinæ, qui id quod reliquum erat, non decuplo sed centuplo distrahere norunt idque magna cum gratia. Novi enim quosdam, qui supra tactam Virginum Scholam tanto redemerant pretio, quo integram sibi bibliothecam comparant alii studiis suis sufficientissimam. Hunc verò ut plurimum exinde fructum ferunt, ut magnò quidem nominis & existimationis naufragio *viva* postmodum malè sanæ curiositatis ferant testimonia, tanti poenitere quis emet? Eò verò nunc redeo unde paululum digressus eram. Et cum jam abundè constet *glandulas* nostras *vaginales* œconomiae genitali & humani generis propagationi inservire, unius autem rei plures sint subinde fines, nullus dubito quin & aliis eadem usibus destinatae sint. Postquam enim ob primum Adami lapsum ex justissima DEI maledictione & hoc poenæ genus sexui sequiori dictatum sit, ut in dolore ventris sui parturire debeat, hinc natura de variis ejus lenociniis sollicita non tantum humores in animo contentos tanquam præcursores quosdam partui præmittit, sed & ipse forte foetus in transitu pressione sua ex his quoque *glandulis* lentorem quendam emungere solet, quò vias magis lubricas superare queat, ut jam plura taceam. Hæc enim sunt potiora, quam *racemi vaginales* hæctenus promifere commoda. At verò nec ab omni

noxa sunt immunes, sed & suos patiuntur manes. Ita enim est: Juncta spina rosæ nec quicquam ea gaudet dulcedine, quæ non insimul quadam temperata sit amaritudine, cum vel nectarinus sacchari dulcor tantæ potentæ acorem in sinu suo fo-veat, qui non primò saltem attractu ditiorum dentes in nigrorem corrodere, sed varias insuper in corporis penetralibus turbas dare soleat. Quin ergò id commune habent cum reliquis C. H. partibus, ut & variis infestentur morbis, imò longè pluribus. Nam si verum est HELMONTII sancitum: *Mulieres omnem bis pati morbum*, id certè utero ejusque partibus ascribendum erit. Cùm enim multa ejus substantia glandulosa sit, quid mirum, si & eis, queis glandulæ ob laxiorem sui structuram obruuntur morbis, obnoxius sæpe fiat? variis nimirum *catarrhis, lymphæ effusionibus, stagnationibus, corruptionibus* &c. ita quidem ut nulla fere sit uteri labes, in qua non aliquid *catarrhosi* subsit. Speciatim verò *racemi* nostri *vaginales* verus nidus atque focus sunt, in quo *Morbona muliebris* tragoedias suas variè ludit, exceptâ saltem menstruorum œconomia, in qua tamen & suas sæpe vices obeunt. Quodsi enim liquor inibi generatus quovis modò abundet, neque tamen in cœlibatus statu excerni sufficienter possit, turgescencia sua virgines miserabiles aliasque in tristi orbitatis statu viventes duas juniores variè vexare & si SENECAË verbis dicere fas est, *quodam cum dolore delectare solet*. Hinc enim illæ lachrymæ: *Tentigo* scilicet, *furor uterinus, clitoridis insania, insomnia Venerea* & inde scaturientes *pollutiones nocturnæ* aliaque tanquàm è fonte suo manare solent; imò, si vel copiosior vel justo ferosior glandulas hæc nimio suo pondere inundaverit, hæc in æquilibrio suo & statione contineri nesciæ extus erumpere fictumque illum & Eruditis dudum explosum *uteri prolapsum* mentiri solent. Quodsi verò ulteriorem corruptionis notam subeat, suæque fracedinis fermento M. S. crasin perturbet, tandem *Chlorosin* seu *febrem Virginum albam* eniti quoque solet, quæ non omnia modò viscerum fermenta, sed

totus insuper corporis habitus in tantum alteratur, ut cada-
verum instar palleſcant & incantamenti sæpe ſchemate fallere
ſoleant: Nec admirationem meretur hæc p. n. corporis alte-
ratio, cùm & in ſtatu ſ. n. ſub primis pubertatis annis inſignis
plane mutatio fiat, mammæ turgescunt, vires ſucceſcunt to-
tusque corporis habitus floridior redditur; hinc illæ sæpe vir-
gines, quæ magis turgent virtute genitali cæteris ſunt elegan-
tiores, dummodo ſimus qui fuimus Troes.

Præter verò ea *ſexcenta* quoque *Hippocratica* variosque
ſapores morboſos induit liquor hic, ponticum, acerbum, ſal-
ſum & quî glanduloſæ ſubſtantiæ inſenſiſſimus eſt, *acidum*,
hinc varii partium illarum *pruritus*, *excoriationes*, *ſpaſmi* & ipſa
ſæpe paſſio hystérica his in glandulis furere, atque reliquas non
abdominis modo ſed & præcordiorum, imo *τὸ ἐγκεφάλου* quo-
que partes in conſenſuales convulſiones rapere ſolet, non,
quod quidam inde *vapores* ſurgant, ut antiquata nunc GALE-
NI dogmata ferunt, qui, prout q. HELMONTIUS ludit, illis
quaquaverſum penetrandi quendam *ſalvum conductum* dare
novit; Sed id admirabili fit nervorum textura & criſpaturâ
plexus meſenterici magni, unde ramos ſuos mutuatur ipſe ute-
rus, quod ex elegantibus WILLISII *Tabulis* cuius innotescere
debet. Eſſi verò paſſio Hystérica ut plurimum ſuas in primis
viis ſedes habeat ipſique viri ſimilia hinc patiantur tormina,
negandum tamen non eſt, eam in uteri quoque ſubſtantiâ
glanduloſa ſæpiſſime primas radices agere, idque tum potiffi-
mum, ſi frigori extus irruenti id acceptum ferat. Si enim
quidquam eſt, quod glandulis inimicum, id certè *frigus eſt*,
cujus tamen cauſas hæctenus neglexere Phyſici, ii præprimis,
qui manifeſtis illud qualitatibus annumerare non dubitant,
cùm aliis magnetis actio adeò occulta non ſit, quàm vera cauſa
frigoris. Privativum quid eſſe, credat Judæus Apella: Cer-
tè vel ruſtici noſtri hanc ridebunt ſententiam, qui nil æque
magis, quàm realem auræ Haſſiacæ carnificinam pertimeſcere
ſolent. Sublimius quid ſubodorantur Recentiores Philoſophi
experi-

experimentales mixturis suis frigorificis , non tamen omnes forte difficultates superatæ penitus sunt.

Quicquid sit, hoc certum est, id quovis modò ab extra susceptum M. S. & lympham ita disponere , ut coagulum promptius subeant & quendam acorem contrahant, qui nervosis locis adeo est infestus , ut HELMONTIUS suspiriis suis Scholas (fallor tamen si non in vanum hætenus) dudum repleverit, *nesciunt*, inquit, *ah nesciunt! acidam venis hostile*. Hinc pessimè agitur cum sexu sequiori, quòd non paulò melius se contra externas aëris munitur injurias. Tantum enim abest, ut togis ad terram largè demissis auræ cuniculos subterfugiant, ut potius nihil minus. Quin fortior est *aëris* per inferiora *latus elater*, cum ab incumbente desuper atmosphæra continuò prematur, sicut id Illustris BOYLE aliique eleganter ostenderunt & quotidiana in furnis anemiis experientia ad oculum demonstrari potest. Hinc fortè sanitati suæ magis consulerent tenerioris texturæ Veneres, si novissimi usus subligaculis & femoralibus subtus se munirent, quorum utilitatem non sat deprædicare possunt Matronæ castra sequentes, quas alibi aulica quoque Gynæcæa generosè imitantur. Ultima tandem eaque pessima *liquoris seminalis* corruptio est in affectu si quis alius nauseoso, *fluore mulierum albo*, qui glandulis his magis proprius & revera nihil aliud est , quàm quædam *uteri coryza*, ex continuo humoris nutritii abscessu & foetidissima in *glandulis vaginalibus* corruptione propullulans. Neq; mirum videri debebat iis , qui veterem Humoristarum Adamum exuere sive nolunt sive nesciunt, unde tanta excrementorum copia hinc scaturire queat? Fur enim est Tyrannus ille morbosus, in partibus glandulosis stabulans, qui non vicinas modò, sed omnes insimul C. H. partes suo defraudans nutrimento in putrida hæc liquamina præcipitat. Ostendit id habitus corporis, oculi concidunt, malæ labascunt cæteraque membra solito graciliora fiunt, quod vel mulierculis apparet, quando suum exinde dolorem & commiserationem testaturæ

dicunt : *En* mein liebe Frau *Bevatterin* / wie sehet ihr so spitz aus ?
 ihr sehet so schmohl / als mann ihr eben aus dem Grab gefrochen wä-
 ret. Hinc quoque est, quod affectui huic tandem jungatur quæ-
 dam cachexia, quatenus nutrimento suo defraudata viscera fati-
 scunt, eorumq; fermenta vitalia quandam patiuntur ecclipsin,
 imprimis stomachus, qui foco carens & igne cibos nec subigere
 nec volatilifare novit, seu in putridam convertit mucilaginem,
 quæ nullibi correcta ut inutile venarum pondus quâ data
 portavit. Exasperantur hæc omnia, si liquor hic maligni-
 tatem quovis modo contrahat & *aciditatem corrosivam in-*
duat, in Lue sc. Venereâ, ad cuius nomen quoque nauseant &
 tremunt Germani, quamvis Galli eandem non multum perti-
 mescant, quod constat ex historia, quam Personatus ille WI-
 GANDUS *in eleg. sua de Itineribus Philiatorum German. Disp. I.*
 de quodam Regis Gallix Legato, Viennæ perfecta Lue gravi-
 ter decumbente, refert, qui, cum Medici morbi nomen diu
 modestè reticerent, ipse tamen forte perciperet, quem hospitem
 intus foveat, omnem tristitiam exuens ad quosdam à latere sibi
 stantes Nobiles dixit : *Messieurs, j'avois bien mal, & je ne sça-*
vois pas quelle maladie c'estoit, en fin i'ay trouvé un honeste hom-
me, qui m'a dit, que ce n'est autre chose que le mal de Naples & j'en
suis bien aise, que ce n'est que cela. Revera tamen morbus est
 & ægro & Medico sat molestus, cuius primarius nidus atque fo-
 cus sunt *hæ glandula vaginales.* Hinc sibi caveant ii, qui cum
 Marte adultero stationem suam & conscientiam deserentes in
 Veneris castris stipendia quærunt, neque fidant scrofis illis fœ-
 ridissimis è Putipharis familia oriundis, quæ leprosa suæ pellis
 puritatem mentientes, ad autopsiam sæpe provocant; quam-
 vis enim primâ facie omnia salva videantur, latet tamen an-
 guis sub herba & in abscondito fuit *acidum illud malignum,*
 tantæ corrosivitatis, ut & carnes & ipsa, substantiæ quasi du-
 rioris, ossa penitus erodere valeat, id quod tamen non huic
 modò, sed & aliis affectibus *podagra, Epilepsia &c.* commune
 esse *alibi* probatum dedi & ad oculum olim ostendit publica
 quæ-

quædam Epileptici Anatome, quæ ante sexennium heic administrata fuit: Hujus enim ossa pariter & viscera acidi hujus penetrantiam variè experta erant, imprimis verò stomachus, cujus tunicæ ad unam omnes, non procul à superiori orificio, nævis plurimis atro purpureis defœdatæ, in putridum plane & mucosum liquamen corrosæ erant, adeo ut ad levissimum etiam contactum disrumperentur penitus omniaque contenta extus diffluerent, cujus rei testes appello, quotquot eidem actui interfuère: *Veneni* sumpti suspicio erat, nullum verò in corpore vivo indicium. Non dubitavi hîc primariam caduci sedem fuisse, cerebrum enim in cujus sectione quærebatur mali causa, omnino immune erat & sano prorsus simile. Et hinc forte est, quod Antiqui Epilepsiæ causam *venenum* dixerint. Notum enim est venena sua in primis viis primùm deponere spicula easque variè aggredi, quod eschara, communis illis, sât probare videtur. Sic *venenum* pestilentialiale & contagia febrium malignarum ventriculo escharam impressisse hinc inde testantur CASUISTÆ: *Cicuta* quoque quam duo illi Gregarii Austriaci Philippopoli pro cicutaria sua Patriâ in acetario comederant, in stomacho sui vestigia reliquisse ex eorum anatome Magn. Excellentiæ Tuæ adhuc constabit, cui similem penitus casum lego apud KIRCHERUM *in Scrutinio Pestis*. Omnia tandem ea, quæ circa novam hanc *Morborum Muliebrum* ætiologiam hæctenus dixi, confirmant & illa quæ pro *cura* eorundem militant, remedia, eò unicè collimantia, quò velli liquoris seminalis *redundantiam*, vel corrosivam ejus *aciditatem* corrigant & cohibeant. Præter enim *universalia* & *Martialium* subinde curam opem ferunt omnia, quæ ex *alcalium* sunt profapia, atque sale urinoso seu fixo seu volatili eoque vel manifesto vel occulto turgida sunt; Tum & omnia *balsamica catarrhalia*, myrrha, camphora, succinum: Hinc antiquas inter compositiones tam masculè sese gerunt *trochisci de carabe* in omnibus uteri fluoribus catarrhosis & gonorrhæis, quamvis & *opium* suas inibi

partes

partes quoque agat, divinum planè remedii genus, tantæ præstantiæ, ut Felicissimus SYLVIUS dixisse feratur, *malle se carere Praxi quam opiatis.* Quin & Generosus HELMONTIUS *felicem æstumat agrum, cujus Medicus auxiliator noverit separare lethalia è papavere, retento auxilio.*

Imò verò felicem Medicum, qui justo tempore numero & mensurâ illud applicare novit! id quod fit observando regulam modo laudati Viri: *Opiata non somnum inducant, sed saltem recessum alimentarii liquoris cohibeant:* Ita enim non tantùm in serosis fluoribus, sed & omnis generis hæmorrhagiis mira præstare, experientia toto die loquitur. Equidem multos ex nimia sanguinis profusione jam agonizantes *opio* quasi incantamento quodam convaluisse ipse memini. Sic cum Philippoli adhuc degerem, Cubicularium Generosiss. Domini Villani, Supremi Stationum Magistri, Magnif. Tuæ forte non ignoti, ex immani ejusmodi *narium hæmorrhagia* purpuream jam stillantem animam intra sesquihorium restitui & quidem paucis opii granis. Hæc quoque Hortulani Academici, boni nostri HENRICI conjux *uteri hæmorrhagiis* sæpe obnoxia, graviter nuper decumbebat. Postquam verò adstringentibus variis, ligaturis, armillisque coralliatis & ipso porcorum zibetho in vanum diu fatigata fuerat, maritus tandem noctu me conveniens suam mihi calamitatem referebat: Periculum in mora erat, quare misturam ei dedi ad SYLVII mentem ex subcontrariis, oc. cancr. cor. rub. acet. vin. acerrim. c. laud. op. competentibus vehic. dilatata, & manè res omnis in salvo erat. Quin eodem fere remedio in vicina nobis Imperiali Fridbergensi Puerperam ex *nimio lochiorum fluxu* periculosè syncopizantem extemplo revixisse, ex sincera Dn. Medici relatione refero. Et quis ignorat, quid non præstet in omnis generis doloribus citò tutò & jucundè sopiendis? Hinc profecto non est de nihilo B. Dn. LUDOVICI, quando *in utilissima sua de Pharmacia Disp. I. aque multos ob meticulousam opiatorum & emeticorum intermissionem, quàm empiricorum manu occubuisse credit.*

Sed

Sed abunde forte de profundis opii opibus, cum quô in effectu conspirat *crocus* non pulmonum saltem sed & uteri anima. In Gonorrhæis incomparabilis est *balsamus de copaiba*, de quo fusè *rerum Indicarum Scriptores*: A COSTA, BENZO, BONTIUS, CLEYERUS, KIRCHERUS, LAETIUS, LINSCHOTTUS, MARCGRAVIUS, MARTINUS MARTINII, NEUHOFIUS, PISO, RECCHI & qui omnium ferè compendium est Virque multorum laborum ERASMUS FRANCISCI. De *castoreo* variisque ejus præparatis res pariter certa est, quamvis illud Castoris testes neutiquam esse Recentiorum *itineraria* testentur. Sic *Luem Veneream* radicitus extirpat Mercur. lupo acidorum infatiabilis, totam verò curæ historiam mea non capitepistola: Experiuntur indies incomparabilem Magnif. Tuæ felicitatem & in eâ curandi methodum Officiales Cæsarei, cujus oculatus ego testis sum. Porro nec ignota sunt *vegetabilia* varia utero sacra, omnia sale alcalino volatili turgida, quæ non varia modò dant Decocta & Infusa, sed & *Externè* non omnino incongrua sunt, sive jam sub *cataplasmatibus* forma immediate abdomini vel externo uteri orificio applicentur, cum *subligaculo* illo *uterino* & plus quàm pudicitie cingulo, cujus iconem habet SCULTETUS in *Armamentario Chirurgico*: sive *balnea* varia & *inseffus* inde parentur, perinde est. Nescio tamen annon omnibus iis palmam eripiat urinosissimus spirit. salis armon. per ligneum GLAUBERI tubulum subtus adhibitus, in cujus defectu, felici olim successu matronæ difficulter menstruanti commendavi phiolam longioris colli circa asperas extremitates lacca Hispanica linteisque munitam & carbonibus ardentibus impositam: Hocque magis conveniet si vapor ejusmodi spirituosus profundius in uteri conca-merationem penetrare debeat: Quod si tamen certò constiterit vitium in *gland. vaginalibus* hæere suffitus subtus exceptus, forte utilior erit v. g. ex mixtura salis arm. cum cin. clavell. sale tartari vel calc. viv. it. ex liquorib. variis scoriis ferri candentibus infusis, aut etiam lixivio scoriarum Reg. antimon.

quod ob copiosum alcali in uteri affectibus nobile plane est remedium. Tandem & Diætæ œconomia suum addidit calculum, quæ in omnibus *mulierum morbis* nil æque vetare vel vitare debet ac *falsa nimis & acida*. Aliàs verò in statu f. n. non tam *qualitas* quam ciborum *quantitas* peccare solet: Nec perpetua est nonnullorum regula: *Qualis cibus, talis chylus* &c. Ineffabilis enim est stomachi alteratio, quæ in sanis ex durissimæ notæ cibus, optimum quoque chylum gignere valet. *Potus* easdem subit leges. *Vinum* tamen est *divinum*, imprimis generosum & illud, quod tritissimum ITALIS proverbium in deliciis habet: *Il vino puro* &c. Hæc tamen cautione ut PAULINO non vero MORE PALATINO propinetur.

Hæcerant, VIR MAGNIFICE, quæ Tuam nunc censurem subire desiderant. Plura addidisse neque licuit neque libuit, ne vel epistolæ, vel verecundiæ limites excessisse videar. Quod si jam hæc talia sint, quæ, si non assensum, saltem conspectum abs Tua Magnifica Excell. mereantur, esset equidem de quo mihi gratularer. Sin vero ne hoc quidem, sat me fecisse putabo, si meum quo Magnif. Tuam hætenus veneror animum fusius explicavero, qui magnam vitæ meæ partem eò locare amo, quo Viris viva validaque doctrina conspicuis placere semper & inservire studeam. VALEAT interim Magnifica Tua Excellentia & cum Splendidissima sua Familia felix semper & ex votò

V I V A T!

HISTO.

HISTORICA
RELATIO

Uteri duplicis in foemina obser-
vati, Mr. Dionis, Chirurgi Regii
Parisiensis,

Ex Gall. in Lat. versa.

HISTORICAL
RELATIO

OF THE
INDIAN NATIONS
IN THE
WESTERN PART
OF THE
CONTINENT

BY
JAMES OSGOOD

HISTORIA

ANATOMICA.

Mulier quædam 20. annorum, secundo Conjugii mense gravida facta primò, quia menses, non tamen quantitate solitâ fluebant, dubitavit de imprægnatione: sed cum ubera dolerent, vomitus crebri secuti, appetitus inordinati, & fastidia frequentiora adessent, dubium omne cessavit: in primis, cum post mensem quartum & dimidium infantis motum sentiret, quinto mense menstrua fluere desiére, & materiæ serosæ quid successit; tunc & corpore crassior apparebat, & crebrius motum embryi sentiebat, nisi quod ille in solo latere sinistro, & loco cæteris altiore, motum ejus senserit. Anno 1681. 5. Junii subitò ingenti ventris dolore per tres aut quatuor horas ita vehementi correpta fuit, ut instantem omnes abortum metuerent. Post duodecimum diem horâ VIII. vespertinâ, tam violentos sensit dolores, ut foeminæ clamoribus ejus accitæ illam præ dolore incurvatam prorsus & inter vomendi conatus invenerint. Lecto decumbens omnia, quæ ore assumserat, rejecit: Chirurgus quidam aulicus illi vicinus remedia omnis generis, quæ videbantur utilia, ei obtulit: sed hisce nil proficientibus supervenére convulsiones cum tanto extremarum partium frigore, ut calorem iis reddere fuerit impossibile. Hæc Symptomata ad V. usq; matutinam durarunt, ut misella interim singulis debiliior momentis reddita non absq; insigni difficultate respiraret: tandem ventre palam increcente in sedili consedit, ubi post

quadrantem horæ expiravit. Paulò post obitum illius Chirurgus, qui vivam tractaverat, in corpore mortuo Cæsaream tentavit operationem, ut infantem vel vivum servaret, vel baptismo maturum fœtum non privaret. Rumor rei gestæ per aulam percrebuit: Regina & Domina Delphina mihi in mandatis, ut corpus illud exenterarem, dedere, ad inveniendam mortis tam subitanæ causam. Omnibus igitur necessariis statim ritè dispositis, ut eadem horâ, quam Dn. Daquinus, Summus Regis Archiater, & Dn. Fagon, Summus Reginae Archiater, qui præsentem esse volebant, constituerunt, paratus essem. Dn. Felix, Supremus Regis Chirurgus eo die Parisiis erat; Dn. David verò, Supremus Reginae Chirurgus eâ de re monitus non comparuit. Domini Archiatri cum venissent, incepi operationem more solito: Cùm incidissem tegumenta, musculos & peritonæum, partes vidi contentas, & primò quidem, quod oculis se nostris obtulit, infans fuit, super intestinis incumbens, annexus etiamnum chordâ suâ umbilicali secundinis suis, natabatque in magnâ sanguinis quantitate, qui totam ventris capacitatem impleverat. Cum infantem exemissem, & partem secundinarum loco, unde exierant, adhuc adhærentem separassem, omniaque in pelvim imposuissem, multos sanguinis grumos sustuli, quorum quidam membranis placenta adhærebant, quos eidem pelvi imposui. Post omnem sanguinem spongiâ exhaustum, ut singulas partes accuratiùs examinare possem, nihil inveni in Epiplooo, Stomacho, Intestinis, Jecore & Renibus singulare: Lien autem in complures separatus erat lobos. Postea cum intestina in superiorem abdominis partem impulissem, vidi corpus figuræ rotundæ, proportionem respondens magnitudini infantis, quod cavitas esse matricis videbatur: & iste quidem erat locus infantis, unde egressus fuit, hospitium. Sed pars ea erat redundans, sita in latere sinistro, ab ordinario & vero utero transversorum digitorum duorum spatio distans: & in parte suâ laterali

rali sinistra omnia habebat, quæ cavitati matricis ordinariæ adhærere solent; nempe vasâ spermatica, testiculum unum, cornu sive tubam unam, ligamentum latum & rotundum. Cum verò partes easdem in parte dextrâ corporis hujus non invenirem, ulterius in eas inquisivi. Adhærebant illæ corpori paulò, quàm præcedens, minori, in medio sito hypogastrio, versus dextram regionem, figurâ simili cavitati uteri, nisi quod crassior erat, & longior, quàm in statu suo naturali esse solet. Et hæc quidem verè erat cavitas uteri, quem Dominis Archiatris ostendi. Atque illi quidem non minùs quàm ego mirati sunt, duas omninò similes cavitatis uteri partes reperiri, cum hac solâ differentiâ, quod sinisterior similis esset cavitati extensæ, quæ infantem continuit; altera autem cavitas in sua conveniente magnitudine constituta; atque ita duo ista corpora continua erant collo matricis.

Cupidus autem cognoscendi, quænam ex duobus naturalis aut abundans esset; vesicam detexi, & incisionem secundum longitudinem institui, & quidem versus partem superiorem & internam vaginæ, per quam orificium internum uteri patuit, quod clausum quidem fuit, sed non tam arctè, quàm in gravidis aliàs esse solet. Continuavi deinde incisionem versus cavitatem uteri, cujus totam longitudinem resecto orificio interno aperui. Erat in hac cavitate mola magnitudine ovi minoris, cujus membranæ parùm solidæ facilè rumpebantur; omnes autem glandulis globosis refertæ erant, diversæ tamen magnitudinis, quarum maxima pisum parvum non superabat. Orificium internum uteri impeditum & quasi obstructum erat, materiâ mucilaginosâ, admodum siccâ & subflava. Cum molam illam quæ totam uteri capacitatem impleverat, sustulissèm, facilè foramen cornu dextri videri potuit, quod ibidem patebat.

Restabat, ut explorarem, an duo ista corpora invicem communicarent. Quod ut indagarem, incidi primùm corpus, in quo jacuerat infans; inde à parte ejus superiore, usque ad locum, in quo annexum erat collo matricis: non reperiimus ullum meatum considerabilem, nec exitum quidem in orificium internum, neque in vaginam. Id nobis clarè demonstravit, quod ex 2. cavitatibus dextra, in qua mola fuit, naturalis esset; sinistra autem in qua infans, non naturalis & abundans.

Cum autem impossibile esset, in tantâ temporis brevitate, quæ exenterationi cadaveris communiter solet impendi, accuratè omnia ea examinare, quæ singularia inibi reperiuntur, ea solemus exempta ex corpore & ablata seorsim dissecare cum otio, & partes etiam minutissimas investigare. Consultum itaque duximus idem hic agere, & exemi duo ista corpora collo matricis annexa, cum vesicâ, testiculis, cornibus, parte vasorum spermaticorum & ligamentis, quæ omnia mantili involuta in ædes meas deportari jussi.

Continuavi deinde dissectionem pectoris, & sublato sterno inveni pulmones costis adhærentes; aperui etiam cordis ventriculos; in dextro non naturale erat corpus, quod sæpè invenitur, & polypus cordis dicitur, qui totam occupabat auriculam, & 5. vel 6. unciarum longitudine in venam cavam intrabat. Similem invenimus in ventriculo sinistro, sed mediâ parte minorem. Cùm verò Dominis Archiatri non fuerat visum dissecare caput; partes omnes in pristinum reposui locum, & pellem more consueto iterum consui.

Vespere in ædibus meis operam impendi accuratiorem, pro uteri dissectione, ita tamen, ne nimium eundem discinderem; volui enim illum, quam possem, integrum servare ut depingi posset.

Die sequenti Regina mandabat, ut uterum ad eam portarem; erat autem tunc apud Delphinam. Tàm curiosa autem ipsa fuit regina, ut satis diu consideraret istum uterum.

Domini Daquin & Fagon suas de eo sententias Reginae, Ducillæ Aurelianensi & aliis nonnullis fœminis illustribus aperuerunt. Post meridiem Reginae nomine mihi mandatum fuit, ut uterum istum denuò ipsi adferrem; & tunc quidem in cubiculo suo erat, cum unâ solâ fœmina. Regina itidem non, ut cæteræ mulieres à demonstrationibus Anatomicis abhorret: Tanto siquidem Illa me honore dignata fuit, ut sæpius Illi diversas animantium partes dissectas exhibuerim. Et hæc est historia fidelis eorum, quæ acciderunt circa mortem fœminæ illius, & circa exenterationem corporis, quam institui.

Antequam de tabulis agam, quinque vel sex observationes essentielles & oppidò necessarias subjungendas duxi.

1. Fœminam illam circa 4. imprægnationis mensem sensisse ægritudinem, quæ ad mortem usque duravit, quæque augebatur indies; in latere dextro cubare non poterat, sed quàm primùm ita decumberet, dolores sentiebat intolerabiles, ita ut in lipothymiam quandoque incurreret.

2. Dolores violentos, quibus vexata fuit, ab VIII. vespertinâ usque ad V. matutinam diei sequentis, quâ expiravit, non fuisse continuos, ut solent esse, qui à materia in intestinis hærente proveniunt, sed interrupti erant & per intervalla, ut solent esse uterini. Dolores illi in renibus oriebantur, & ad inferiora tendebant, ut fieri solet in fœminis ex partu laborantibus, cum hac tamen differentiâ, quod nihil ex matrice profluebat.

3. Notanda est grumorum sanguinis, qui in cavitate ventris fuere, natura: erant autem valde solidi, colore atro, nec tàm facilè frangebantur, quàm illi, qui ex sanguine nuper ex-

travasato concreverunt; sed talem habebant soliditatem, quam illis à quibus serositas omnis temporis tractu separata, quibus nil nisi fibræ nigerrimæ & spississimæ restant.

4. Observandum porrò est, aperturam illam, quæ inventa est in eo corpore, quo infans conclusus erat, nullo instrumento, sed violentâ disruptione factam fuisse, sicut ex tabulis patet: Nam alioquin duo labia partis, scissæ æqualia essent; cum hîc planè sint dilacerata. Complures partes membranarum in filamentorum morem, quæ è circumferentiâ aperturæ istius propendent, satis clarè notant violentiam, quam pars ista, cum rumperetur passa fuit. Dnn. Archiatri probè consideratâ ista aperturâ communi consensu statuerunt, spontè factam esse; quod etiam confirmatum est à Chirurgo, qui operationem Cæsaream administravit. Is certò, se reliquisse infantem eo in loco, in quo illum invenerat, hoc est, in cavitate ventris super intestina, extra cavitatem, in quâ contentus fuerat, sicut & nos eandem invenimus.

5. Quod necessariò infantem ultra 15. dies mortuum fuisse credendum est; coloris siquidem erat subfusci & lividi, brachia habebat & crura macilenta & attenuata, atq; , ne quid dubii supersit, notandum est, epidermida, si modo tangeretur, statim dissolutam digitis adhæsisse. Putridus planè nondum erat; nam embryo in matrice, in loco clauso innatat aquis, quæ murix loco ipsi sunt, & in matrice minùs corrumpitur integro mense, quàm extra uno die.

6. Tandem & illud observandum est, foeminam istam menses suos statò habuisse tempore, tamdiu, quàm cavitas sinistra sola fuit ab infante occupata. Cavitas enim dextra quippe vacua per vasa sua sanguinem excernebat, qui certo tempore eò deferebatur; sed quàm primùm & ista cavitas à mola fuit obsessa, id, quod contigit inter 4. & 5. mensem imprægnationis,

nis, evacuatio ista cessavit. In hac occasione citra tergiversationem admittenda hîc loci erit superfoetatio; quæ in duabus facta cavitatibus fuit separatis: nec mirum videri debet; mola enim in hac dextra nata fuit cavitate, cum facilè intelligi possit, infantem alium inibi potuisse formari, & faciliùs quidem, quàm in sinistra. Sed citra quæstionem & ratiocinationem & verum extitisse infantem in sinistrâ matricis, quæ superflua erat, cavitate certum est, & dextram, quæ naturalis erat, molâ occupatam fuisse.

Post veram hanc quàm exhibui narrationem, de iis quæ in hâc Anatomicâ accidere dissectione, & post observationes, quas utiles & necessarias credidi, ad perfectam ejus intelligentiam inspectio tabularum rei totius ideam Lectori tam claram poterit dare, quàm si ipse oculatus ad fuisset testis. Duas sculpi curavi, 1. Matricem extraordinariam exhibet; sicuti ea sita erat in corpore. 2. Eandem ostendit, uti erat, cum ex eodem fuerat exempta. Prima matricem hanc eadem magnitudine & crassitie refert, cui nihil neque addidi, neque subtraxi, præter incisionem in longitudinem quam feci in partem superiorem & profundam vaginæ, ad ostendendum orificium internum, quod equidem dispositionem naturalem istarum partium non immutat.

Sciat B. L. minorem nostræ exhibite iconis magnitudinem, à majore originali discrepare; cujus differentiam Scala in ære apposita ritè docebit.

Explicatio Tabulæ primæ.

A A. Arteria & vena spermatica dextra.

B. Testiculus.

C. Tuba.

D. Ejus orificium.

E E E. Pars abrupta.

F. Ligamentum latum.

Ppp. 2 G. Liga-

G. Ligamentum rotundum.

H. Cavitas naturalis matricis.

I. Connexio cavitatis matricis naturalis cum
spuriâ.

K. Cavitas spurix matricis.

L. Apertura per quam infans exiit.

MMMM. Multæ partes in filamentorum forma,
quæ testantur hanc cavitatem ruptam fuisse.

NN. Arteria & vena spermatica sinistra.

O. Testiculus.

P. Tuba.

Q. Ejus apertura.

RRR. Pars abrupta.

SS. Ligamentum latum.

T. Ligamentum rotundum.

VVVV. Apertura facta in vagina.

X. Orificium internum.

Y. Ejus apertura, quæ tam arctè non est clausa, quàm
esse deberet.

Z. Vagina cum suis rugis.

1. Vesica.

2. 2. Ureteres.

3. Collum vesicæ.

4444. Labia majora.

5. Præputium clitoridis.

6. Clitoris.

7. Nymphæ.

8. Orificium vesicæ.

9999. Quatuor carunculæ myrtiformes.

10. Pronaum.

11. Apertura orificii externi.

In secunda tabula sculpi curavi orificium internum &
cavitatem matricis, apertâ tota sua longitudine. Cavitas
orificii amplior est, quàm esse deberet: continebat enim
mate-

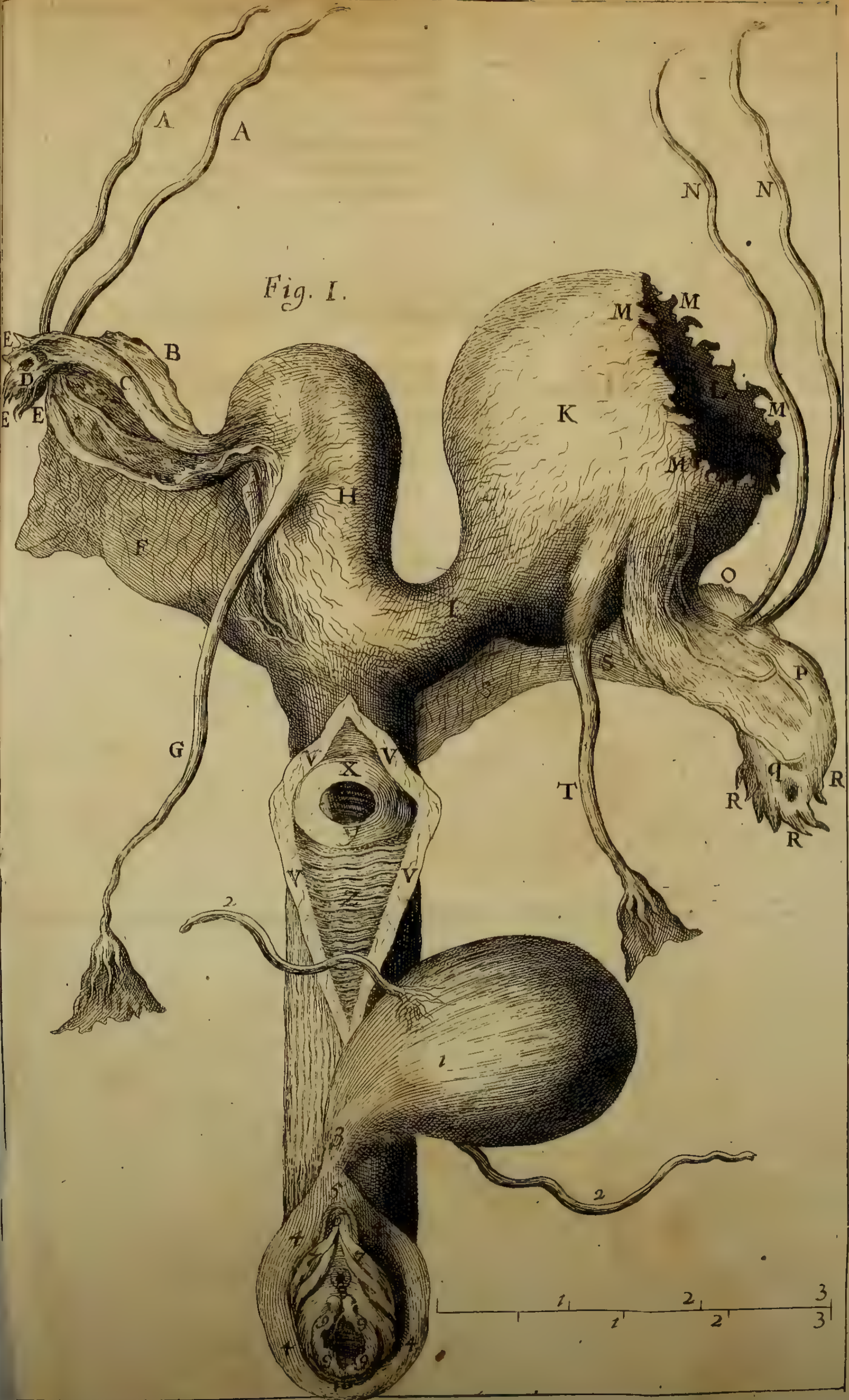

Fig. I.

materiam istam mucilaginosam, induratam, & glutini spisso similem, de quâ dixi. Cavitas matricis spatiosior est, quia molam continebat: apertura cornu dextri ibi visibilis est. Nihil observavi, in quo cavitas hæc ab aliis differret matricibus, nisi quòd in parte sinistra non eadem haberet vasa & ligamenta, quæ habebat in dextra. Non situs erat hic uterus in medio hypogastrio, ut naturalis: hoc enim corpus superabundans lateris sinistri, quod infansem continebat, cum majus esset & gravius, dextrum premebat & retrocedere cogebat. Cavitas, quæ infansem complexa est, aperta exhibetur, usque ad locum, quo adhæret fundo matricis, cum quo tamen, nisi per tria aut quatuor vasa valde exigua & tenuia, quæ non nisi postquam multo labore in ea inquisivi, inveni, non aliam habet communicationem. Corpus hujus matricis ex simili constat substantiâ uteri, nempe omninò foliatim compactâ, & infinito pororum numero scatens, qui à parte internâ non penitus ad exteriorem penetrent. Multò autem spissior est parte sui inferiore, quam in superiori, quæ semper diminuitur & tenuissima est eo loco, ubi rupta est. Videntur inibi particule quædam placentæ huic cavitati adhuc adhærentes: Stilum delineari curavi in figura, insertum orificio cornu sinistri, quod in hanc cavitatem desinit. Vasa & ligamenta eadem, quæ in altera etiam in hâc reperiuntur cavitate. Ita ut duæ inter se dividant, quod uni soli deberet esse proprium.

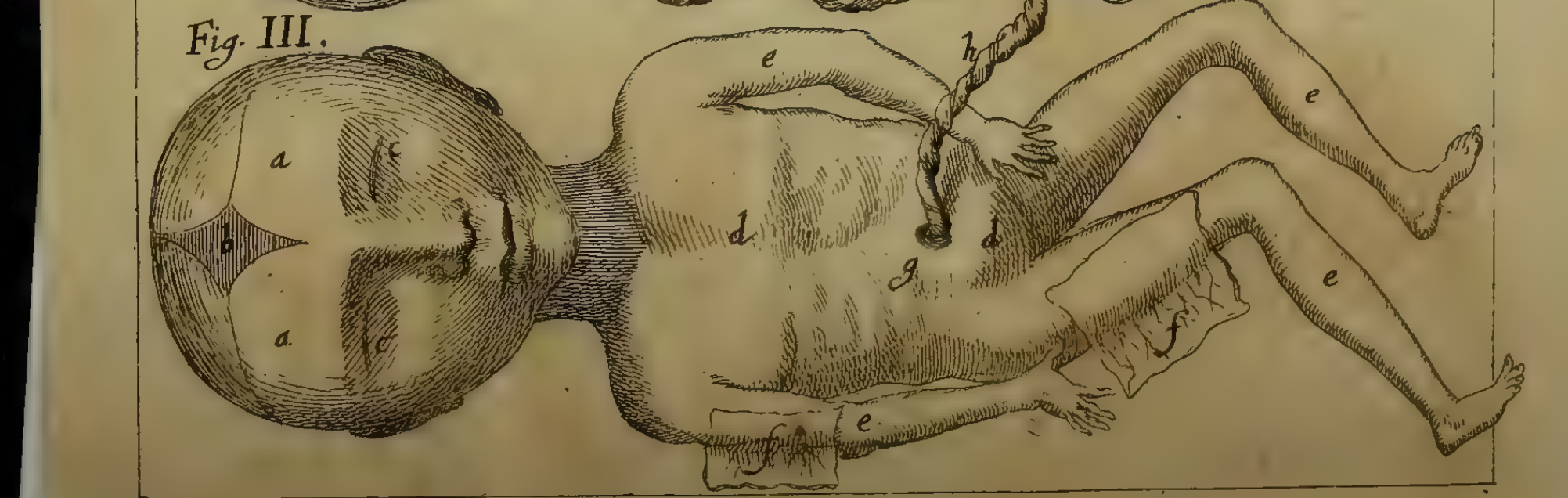
Secunda figura molam representat; hæc extraordinaria erat propter ingentem glandularum numerum in membranis ejus adhærentium, & propter substantiam subalbentem & parùm solidam, quæ in aliis rubicunda est, & admodum dura.

In tertiâ tabulæ hujus figurâ infans exhibetur in justâ magnitudine, sicut erat annexus chordâ umbilicali ad secundinas suas, planè quidem dilaceratas, quibus adhærebant adhuc mul-

ti sanguinis grumi, quos indicari curavi, ne neglectæ alicujus circumstantiæ necessariæ mihi essem conscius.

Explicatio Tabulæ secundæ.

- A A. Arteria & vena spermatica dextra.
- B B. Rami ad testiculum abeuntes,
- C C. Qui ad uterum abeunt.
- D D. Rami qui ad fundum matricis tendunt.
- E E. Qui ad collum transeunt.
- F. Arteriola, quæ ligamentum rotundum humectat.
- G. Tuba uteri.
- H. Ejus apertura versus fundum uteri.
- I. Stilus per aperturam transiens,
sive orificium.
- K. Apertura tubæ versus ventrem.
- L L L. Particulæ dilaceratæ.
- M. Ligamentum latum.
- N. Rotundum.
- O. Cavitas naturalis matricis cum pluribus exiguis
orificiis probè conspicuis.
- P. Extremitas orificii interni.
- Q. Plures plicæ in longitudine orificii interni, quæ
retinebant humorem mucilaginosum quo erat
impletum.
- R. Figura rosam æmulans ad introitum orificii
interni observata.
- S. Margo orificii interni.
- T. Pars vaginæ.
- V V V V. Incisio facta per longitudinem fundi.
- X. Conjunctio duarum cavitarum.
- Y. Vasa exigua plura, ab uno ad alterum tendentia.
- Z Z Z Z. Ostia dictorum vasorum.
- I I I I. Incisio facta in cavitatem spuria matricis.
2. Cavitas, quæ continuit infantem.

33. Secundinarum quædam residua, quæ adhuc
cavitati adhærent.
4444. Partes discissæ, quâ rupta est, & quâ infans transit.
5. Orificium tubæ sinistræ.
6. Stilus transiens in eam.
7. Tuba sinistra.
8. Ejus orificium versus ventrem.
9. Pars abrupta s. expansio foliacea.
10. Ligam. latum.
11. rotundum.
12. Testiculus.
13. Venæ & arteriæ spermaticæ.

Figura II.

- aaaa. Forma Molæ.
- bbbb. Plurimæ glandulæ magnitudinis differentis.

Figura III.

- a. Caput infantis.
- b. Fonticulus infantis.
- cc. Oculi clausi.
- dd. Corpus infantis.
- ee. brachia & pedes valde attenuati.
- ff. Pars cuticulæ marcida facilè tangentis hærens digitis.
- g. Umbilicus.
- h. chorda sive vas umbilicale.
- i. Secundinæ.
- kkk. Earum partes complures penitus corruptæ.
- l. Pars membranæ.
- mmm. Grumi sanguinis, adhærentes secundinis.

T A N T U M !

CORONIDIS LOCO.

HUic Ephemeridum anno, in quo tot insectorum facta fuit mentio, adjungere visum fuit LACERTAM ALATAM VOLANTEM, cujus mentio facta fuit anno Ephemeridum IX. & X. fol. 307. juxta cum PAPILIONIS ad vivum in Indiis delineata icone; quas Exc. Dn. *Hermannus Nicolaus Grimmius* Medicinæ Doctor & Potent. Suecorum Regis Archiater, Amicus integerrimus inde redux mihi benignè obtulit. De Lacerta illâ volante hæc annotavit: *Hæc in arborum fruticumque ramis vitam conservat suam, formicis vescitur, muscis & papilionibus, aliisq; insectis minoribus: nec hominibus, nec animalibus unquam noxia: quibus cum præsentem hunc claudio annum, & Lectori me Benevolo cupio commendatissimum*

12. Martii 1684.

Helianthum.

INDEX

*Lacerta
volans.*

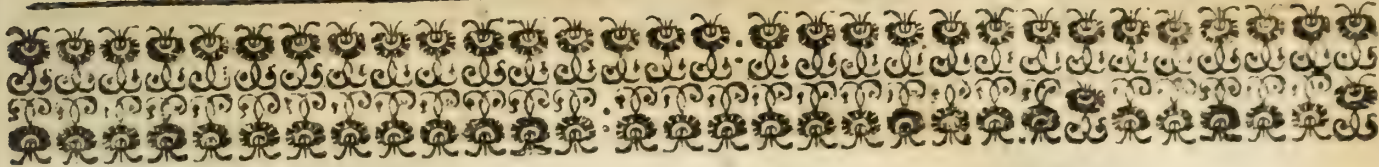

Vermiculus pictis adeò spectabilis alis,
Sæpè virens tenui semine fœdat olus.

Fœdat opus Mlomis, quamvis sibi pulcher, honestum;
Quam citò papilio debilis, ipse perit.

INDEX

Ephemeridum S. R. I. Acad. Natur. Curios.

Decur. II. Anni II.

A.

A Abortus causa singultus. pag. 124	Adamantes eorumq ^{ue} artificialis pa-
ex ira. 387	randi modus. 104
humani monstrosi anatome. 311	figurâ gaudent variâ. 105
Abscessus capitis in recens nato phle-	generationis eorum mo-
botomo curatus. 371	dus. 100. & 101
in mamma lactantis cum	Lippiaci. 99
folliculo. 303	medica an eis insit vir-
Absconditus in inguine testiculus. 38	tus? 106
Absinthio Tanacetum substitutum	puritas eorum unde? 102
in hydrope, felici successu. 267	quâ ratione differant à
Abstinencia quatrividua ab omni	Crystallis? 103
cibo & potu. 2	splendor eorum unde? 99
Absurdorum esu delectatus epilepti-	venenosi non sunt. 106
cus. 327. seqq.	Aëris periculosa subtractio 426
Abundantia lactis muliebris. 73	unde? 427
Acescentis vini vel cerevisie Musca.	Albi fluxus uterini origo vera. 463
96	Alvi obstructi causa rarior. 186
accuratior earum descri-	cura admiranda. 74
ptio. 98	obstructio lethalis à suppressis
generationis earum mo-	hemorrhoidibus. 276
dus. 97	Amnii aquarum defectus maximè
Acidum corrosivum Epilepsie leth-	periculosus. 216
alis causa. 471	exsiccatio unde? 217
Aconitorum ex genere num sit Doro-	origo & utilitas. 216
nicum? 243. seqq.	Anatomia abortus humani monstrosi. 311

INDEX RERUM.

<i>Anatomia ardeæ stellaris.</i>	60	<i>Animalium sub herbis putrefactis generatio.</i>	162
<i>alvi suppressione ex hæ-</i>		<i>variorum ex utero hu-</i>	
<i>morrhoidibus suppress.</i>		<i>mano genesis.</i>	90
<i>extincti.</i>	276	<i>ratio & causa.</i>	92
<i>cachexia deplorata de-</i>		<i>motus subtilius demon-</i>	
<i>functi.</i>	185	<i>stratus.</i>	433. seqq.
<i>Calculosi.</i>	36	<i>Annosum ulcus curatur recisione pe-</i>	
<i>Ciconia.</i>	246	<i>dis.</i>	71
<i>Ellebori albi infuso ene-</i>		<i>Anseris morsus periculosoꝝ sym-</i>	
<i>cata & fœmina.</i>	214	<i>ptomatum causa.</i>	179
<i>Epileptici summa par-</i>		<i>ratio.</i>	182
<i>tium corrosione ex-</i>		<i>Antimonii crudi usus maxime salu-</i>	
<i>tincti.</i>	471	<i>taris.</i>	360
<i>Erucarum.</i>	203	<i>diaphoretici adversus</i>	
<i>Hydrocephalo ex spiza</i>		<i>Mercurii usum pericu-</i>	
<i>bifida defuncti in-</i>		<i>losum, insignes virtu-</i>	
<i>fantis.</i>	364	<i>tes.</i>	421
<i>Hydrope inaudita tuba</i>		<i>minera artificiosissime</i>	
<i>Uterina denata Vir-</i>		<i>crystallisata,</i>	701
<i>ginis.</i>	233	<i>Antipathia cum felibus.</i>	82
<i>Ischuria extincti.</i>	270	<i>probabilis ejus ratio.</i>	83
<i>Matricis & Morbona</i>		<i>Aperturæ cadaverum utilitas.</i>	339
<i>muliebris nova.</i>	457	<i>Aphorismorum Hipp. artificiosa di-</i>	
	seqq.	<i>stinctio.</i>	323
<i>Milvi.</i>	55	<i>Apiformis musca descriptio.</i>	94
<i>Perla.</i>	195	<i>Appetitus rerum insolitarum in gra-</i>	
<i>Respiratione difficili &</i>		<i>vidis unde?</i>	77
<i>dolore circa laryn-</i>		<i>Aquarum amnii defectus periculo-</i>	
<i>gem laborantis.</i>	275	<i>sus.</i>	216
<i>Tumorem insignem in</i>		<i>duobus ante partum men-</i>	
<i>nucha habentis in-</i>		<i>sibus quotidianus & in-</i>	
<i>fantis.</i>	274	<i>noxius effluxus.</i>	250
<i>Urina incontinentiâ</i>		<i>exsiccatio unde?</i>	217
<i>defuncti.</i>	277	<i>origo & utilitas.</i>	216
<i>Utero duplici prædita</i>		<i>Aquæ fortis incauta assumptio sani-</i>	
<i>fœmina.</i>	475. seqq.	<i>tatis causa.</i>	300
<i>Anatomica quedam noviter obser-</i>			
<i>vata.</i>	289		Aquæ

INDEX RERUM.

<p><i>Aquæ operationum & effectus causa.</i> 89 <i>potæ cura.</i> 88 <i>frigida potus mortis & convolutionum causa</i> 369 <i>marina mira à nubibus sublatio.</i> 25 <i>Aranearum generatio in fungis.</i> 164 <i>probatum experimentis.</i> 166 <i>rationibus.</i> 164 <i>lusus inter se & certamina.</i> 168 <i>Aranæ vulgaris descriptio.</i> 51 <i>Arbores innata lapidibus.</i> 143 <i>Arcanum vitrioli.</i> 148 <i>Ardeæ stellaris anatome.</i> 60 <i>Ardens febris spiritu vini curata.</i> 87 <i>Argenteus nummus rapæ inclusus.</i> 298 <i>Armoniaci salis spiritus singulari modo paratus.</i> 147 <i>ejus usus eximius. ib.</i> <i>sublimatio & depuratio singularis.</i> 145 <i>ejus usus antifebrilis insignis. 144 & 145</i> <i>Aromatum usus nimius, Diabetis causa.</i> 281 <i>Arii intestina ab ileo rupta.</i> 449 <i>Arthritidis remedium pediculi.</i> 388 <i>Asbestinum linum ejusq; incombustibilitas. 109. 116</i> <i>unde?</i> 117 <i>num cum eo quod fit ex amianto unum sit & idem?</i> 109</p>	<p><i>usus ad chartas.</i> 114 <i>ad funebres Regum tunicas.</i> 111 <i>ad mantilia & thryalides.</i> 113. 123 <i>Mechanicus.</i> 121 <i>Medicus.</i> <i>ibid.</i> <i>Asitia quatruiduana.</i> 2 <i>Asphixia.</i> 79 <i>Asperæ arteriæ infixarum rerum curatio.</i> 301 <i>Asthma paralyticum siccum curatum.</i> 256 <i>Attractiva nubes pyramidalis in Oceano.</i> 24 <i>Avaritia nimia Melancholia desperata causa.</i> 418 <i>Aurantium pomum citratum.</i> 35 <i>Aure rustici vermes innati & extraciti.</i> 93. & 95 <i>Aurem rustici irrepens Gryllus, mortis causa.</i> 69</p> <p style="text-align: center;">B.</p> <p>B <i>Alnea gravidis ante partum maxime convenientia.</i> 230 <i>Balsamandi cadavera apud veteres modus.</i> 113 <i>Balsami sulphuris usus puerperæ hydroptica lethalis.</i> 232 <i>ratio & causa.</i> 239 <i>Bavianis Bernæ lapides insunt Bezoardici.</i> 420 <i>Bedeguarum Pharmacopolarum.</i> 30 <i>ejus vesperosea descriptio.</i> 32 seqq. <i>generationis modus.</i> 33</p>
--	--

INDEX RERUM.

- Bestialis coitus bestialis fœtus causa. 91
- Beta monstrosa. 207
- Bezoar lapis ex simiis Berneæ majoribus. 420
ejus pretium & virtus. ibid.
- Bifida dorsi spina. 363
- Bigemmellorum partus. 26
non est superfœtationis species. 28
- Blattæ ope microscopii accurata descriptio. 43
Papiliones alis plumosis. 297
- Bombycis accurata microscopii ope descriptio. 52
- Borfyctes. 144
- Botriformes conglomerationes ex uteri vagina erumpentes. 462
- Bruta imaginari non posse, falsum. 405
cur hominibus pilosiora. 357
- Brutorum in uteris cur non aq³ ac in humanis generentur mola? 398
- Bufo permagnus. 15
- Bulimus admirandus in Epileptico. 329
ejus ratio. 332
- Buxus trichopojos. 350
- C.
- C**Acheeticas fœminas impragnari & post partum hydrogicas fieri, novum non est. 232
ratio. 238
- Cachexia deplorata. 183
- Cachexiæ causa aperto post mortem cadavere detecta 185
- Cadavera balsamandi apud Veteres modus. 113
cur in illis crescant pili? 356
- Cadaverum apertura utilitas. 339
- Calculosi anatome. 36
- Calculi carboniformes. 37
è pulmonibus per tussim reje-
cti. 378
- Calculus vesicæ à muliere 79. anno-
rum excretus. 392
- Calvariæ recenter à patibulo desum-
ta mira destillatio. 425
ejus ratio probabilis. 426
- Calvitiei remedia convenientia. 357
- Campanæ sonus & hominum visio epilepsia causa. 326
- Canes num à nuce vomica semper mo-
riantur? 245
- Canis à muliere partu insolito editus. 91
- Cantharidis I. Aldrovand. accurata ope Microscopii de-
scriptio. 44
miniati descriptio. 46
viridis descriptio. 47
- Cantio nocturna decollata infanticida. 425
- Caper sylvestris à serpente magno deglutitus. 18
- Carboniformes calculi. 37
- Carnium erucula pilosissima. 43
- Carnosa Diarrhœa. 394
ejus ratio & causa. 395
- Carpi hamorrhagia ejusq³ cura. 64
- Castorei

Castorei Tincturæ insignis in Epilepsia uterina usus.	234	Cochleæ ex Cerebro humano post mortem nata.	304
Causæ morborum monstrosa.	390	Cœcitas ex remedio superstitioso suppuratione.	261 295
Cauticus sanguis.	26	Coitus bestialis, bestialis fœtus causa.	91
Cerebellum extra cranium post terrorem gravida à fele imposita.	272	Conceptionis spes vana, unde?	235. 238. 306 232
Cerebrum humanum post mortem in cochleas minutissimas transmutatum.	304	Consensus matris cum fœtu in utero.	402
Certamina & lusus araneorum.	168	Constrictio nimia fœminis Japonicis gravidis non nocet. monstri causa.	255 254
Cerva cornuta.	247	ratio.	ibid.
Cervus à serpente deglutitus.	18	dubia est.	255
Charta amiantina.	114. & 123	Contractura ex mensibus suppressis.	277
Chloroseos origo & causa vera.	463	Convulsiones cur exhausto sanguine puerperas invadant.	221
& seqq.		earum causa.	ibid.
Chlorosi & vermibus laborans puella helleboro albo enecata.	239	Contractura ex mensibus suppressis.	277
ratio.	241	Convulsiones cur exhausto sanguine puerperas invadant.	221
Ciborum character imprimitur semini nostro.	92	earum causa.	ibid.
Ciconiæ anatome.	245	Cor non est primum in homine vivens.	317
venter ejusq; affinitas cum ruminantibus.	245	ejus in abortu humano defectus.	315
Cicutæ venenositas.	471	pertransiens vulnus non statim lethale.	419
Cimex seu pulex, musca alata.	295	Cordis polypus.	48
Cinnabarini Laudani descriptio.	385	Corium porcinum cum nausea deglutitum ventriculus negligit.	391
Circulationis eximius in medicina usus.	224		
impedimenta variorum symptomatum causa.	239		
Citria poma monstrosa.	33		
pregnantia.	34		
Citratum pomum Aurantium.	35		
Clysterum in morbis infantum usus insignis.	345		

INDEX RERUM.

Cornuta <i>Cerva</i> .	247	Diaphoreticus <i>Mercurius</i> .	15
Coronaria <i>Citria monstrosa</i> .	33	Diarrhœa <i>carnosa</i> .	394
Cranii <i>contusio feliciter sanata plicæ causa</i> .	1. & 2	<i>ejus ratio</i> .	395
Crassissimi <i>sanguinis historia varior</i> .	347	Differentiæ <i>mole</i> .	397. & 407
Crinis <i>vide Pilus</i> .		Dolores <i>post partum unde?</i>	214
Crocus <i>cum opio in effectu conspirat</i> .	473	<i>remedium contra eos optimum</i> .	<i>ibid.</i>
<i>uteri anima</i> .	<i>ibid.</i>	Doronicum <i>num sit ex genere aconitorum?</i>	243
Crystallina <i>Urina</i> .	286	Draconum <i>ossa verè existentia eorumq; usus</i> .	259
Crystallisatio <i>minera antimonii elegantissima</i> .	301	Duodenum <i>nimum dilatatum & bilioso humore repletum</i> .	186
Cynorrhodon <i>ejusq; vesparum rosearum descriptio</i> .	30	<i>difficultatis alvi causa</i> .	<i>ibid.</i>
& <i>seqq.</i>		<i>ratio & causa</i> .	187
D.		Dysenterix <i>epidemica specificum os- sa humana</i> .	68
D ecollatæ <i>infanticidæ nocturna cantio</i> .	425	<i>per vomitum curatio</i> .	380
Dendrites.	144	Dyspnœa <i>ex fulmine</i> .	389
Destillatio <i>mira Calvaria recenter ex patibulo desumpta</i> .	425	E.	
<i>ejus ratio probabilis</i> .	426	E lephantia <i>Java nova. 7. & seqq.</i>	
Dentis <i>evulsio lethalis</i> .	81	<i>ejus causa</i> .	10
<i>periculosa</i> .	82	<i>symptomatum examen</i> .	10
Dentium <i>casus ex nimio Tabaci fu- mo</i> .	373	<i>Curatio</i> .	12
<i>ob narcoticorum usum</i> .	372	Ellychnia <i>ex amianto</i> .	113
Diabetes <i>ex nimio aromatum usu fe- liciter curata</i> .	281	Embryo <i>hydropicus</i> .	63
<i>vera, affectus rarissimus</i> .	282	Epar. <i>Vide Hepar</i> .	
<i>ejus causa</i> .	<i>ibid.</i>	Epilepsia <i>à Campanæ sono & homi- num intuitu</i> .	326
<i>curatio</i> .	283	<i>Lunaris periodica</i> .	324
		& <i>mors ex potu aquæ frigi- dæ</i> .	369
		<i>Uterina Tinctura castorei usu feliciter curata</i> .	334
			Epi-

INDEX RERUM.

Epilepsiæ <i>causa rarior.</i>	343	Febris <i>erratica usu Magisterii Martis aperitivi curata.</i>	141
<i>causam cur Veteres Venena dixerint.</i>	471	<i>maligna singultuosa non lethalis.</i>	124
<i>corrosiva materia.</i>	470	<i>ejus causa.</i>	128
<i>rarioris exempla.</i>	333	<i>quotidiana uretico sputatoria.</i>	258.
<i>remediũ superstitiosum.</i>	346	<i>tertiana curata, Paralyseos mirabilis causa.</i>	358
Epileptica <i>pariens.</i>	62	<i>ratio.</i>	360
Epilepticorum <i>membra cur mire intorta non rumpantur?</i>	334	<i>ex Umbra sambuci, sambucinis curata remediis.</i>	288
<i>virium natura robur.</i>	335. & seqq.	Febrium <i>erraticarum causa.</i>	142
Epilepticus <i>absurdorum esu delectatus.</i>	327	Felium <i>presentiam non ferentium exempla.</i>	82
Erucarum <i>Anatome.</i>	203	<i>probabilis hujus antipathia causa.</i>	83
Erucula <i>carnium pilosissima.</i>	43	Femoris <i>tumor feliciter curatus.</i>	209
Erysipelatis <i>male curati symptomata.</i>	71	Fibrinum <i>trifolium ejusq; usus antiscorbuticus insignis.</i>	170
<i>curatio.</i>	80	<i>varia ex eo preparanda Medicamenta.</i>	173. & seqq.
Esus <i>rerum absurdarum innoxius.</i>	327. 329. 330. 335	Fictilia <i>vasa effossa.</i>	66
Evulsio <i>dentis lethalis.</i>	81	Fistula <i>lingua.</i>	86
Excrescentia <i>carnea uterina.</i>	413	Fluoris <i>mulierum albi vera origo.</i>	643. & 469
Excretio <i>fortuita rerum deglutitarum.</i>	299	Fœmina <i>à serpente Indico magno deglutita.</i>	18 & 21
<i>granularum seminalium per urinam.</i>	389	Fœtus <i>axanguis.</i>	393
<i>vermium copiosa.</i>	294	<i>conversus in utero cum matre unde?</i>	402
Exspiratio <i>frigida lethalis.</i>	368	<i>frustillatim sub umbilico à natura excretus.</i>	236
		<i>intestinis extra uterum incubens.</i>	478
			Fœtus

INDEX RERUM.

- Foetus mortui, pedibus usq³ ad axillas ex utero pendentis, extractio. 215
 extractionis hujus ratio. 218
 mortuus miro natura conatu expulsus. 307. 236
 nonum ante mensem cur saepe properet ad partum? 227
 ob osculum uteri arctum effluxis aquis per quinque dies retardatus, feliciter exceptus. 229
 putrescentis in utero & matrum exerentis, extractio. 219
 cum serpente exclusus. 90
 cum vesiculis serosis. 63
 Vita in utero unde dependeat? 211
 Vitam in utero unde amittere queat? ibid.
 vivi sincipite ad pubem pulsus, extractio. 210
 Fomes vulneri impositus inq³ illum flammæ concussæ hemorrhoides sistit. 65
 ratio & causa. ibid.
 Fonticulorum eximius in ischiade usus. 76
 Fractura ossis mira. 396
 Fraxini ligni oleum ejusque usus. 390
 Forficula ejusq³ accurata descriptio. 44
 Fulmen dispnæ causa. 389
 Fungi nidum præbent araneis & vermibus. 164
 probatur experimentis. 166
 rationibus. 164
 eorum generationis modus. 355
 G.
 Gemelli duplices. 26
 monstrofi. 267
 Generatio araneorum in fungis. 164
 fungorum & tuberum. 355
 humana quibus modis fiat. 90
 Insectorum omnis fit ex seminio. 265
 molarum. 397
 muscarum apiformium. 94
 ex ovo ob dubia quadam est suspecta. 92
 Vermium sub herbis putrefactis. 162
 probatur experimentis. 166
 rationibus. 162
 Nivalium. 265
 Generationis impedimentum testiculi in scroto latitantes non sunt. 38
 Genesis variorum animalium ex utero humano. 91
 Glandula pinealis anima sedes non absurde dicitur. 57
 insignis in cerebro milvi inventa. 57
 læsa mortem subito inducit. ibid.
 Glandulæ in & extra vesicam Ischurica causa. 269
 Glan-

INDEX RERUM.

Glandulæ novæ vaginales Uterina. 462
 earum usus. 466
 multorum sunt morborum
 causa. 467
 Globosum corpus ex utero propen-
 dens puerpera post puer-
 perium mortem inducit. 337
 Globuli pingues per alvum infantum
 cum torminibus rejecti. 342
 ratio & causa. 343
 Glutinosa urina. 285
 Gravida quæ post terrorem infantem
 cum cerebello extra crani-
 um positum pepererat. 272
 picem anxie appetens &
 innoxie comedens. 77
 serpentem una cum fœtu
 excludens. 91
 Gravida animalia varia parturien-
 tes. 91
 animi affectibus cur adeò
 obnoxia. 78
 aquarum ex utero 2. mensi-
 bus ante partum quoti-
 dianus & innoxius efflu-
 xus. 250
 lactis copiosa & innoxia è
 mamma effluxio. 248
 Gravidarum cum ipso fœtu in ute-
 ro consensus unde? 402
 imaginationis vis mira.
 272.274.316.366.402
 Gravidis maxime convenientia bal-
 nea. Vide Partus. 236
 Gryllus in aure mortem inducit. 69

Gryllotalpa & quæ circa ventricu-
 lum ejus notanda 58
 Gutturi inhaerentia fortè fortuna re-
 jecta. 299

H.

Hæmorrhagia narium singularis. 349
 universalis ex icte-
 ro nigro lethalis. 318
 ejus ratio & causa. 319
 Hæmorrhagiæ carpi cura minus usi-
 tata. 64
 ejus ratio. 65
 cura ex opiatis feli-
 cissima. 472
 narium optime suc-
 currit Urtica usus. 79
 uterina causa à placen-
 taretenta. 226
 post partum curatio. 228
 Hæmorrhoides suppressa obstructio-
 nis alvi lethalis
 causa 276
 Hæctica in febrim ardentem feliciter
 terminata 377
 Hellebori albi infuso puella enecata
 239
 ratio & causa. 241
 ejus anatome. 240
 Hepar eminentiis variis districtum. 186
 ex crapula frequentiori non
 absimitur. 160

R r r

Hepar

INDEX RERUM.

- Hepar magnum.** 39. 158. 160
nimum contractum. 160
officina sanguinis non est. 317
Hepati valde noxius est potus ni-
mium parcus. 423
ratio. 124
Hepatis in abortu humano defectus.
 315
Herba incombustibilis. 119
Herbis omnibus putrefactis subna-
scuntur vermes. 162
Hirudines enecant puellam. 310
Hirundines sale volatili scatent. 152
varia præbent Medica-
menta. 152. seqq.
Humana ossa specificum in dysenteria
epidemia. 68
eorum usus medicus va-
rius. *ibid.*
impius & abomi-
nandus habe-
tur. 69
Humanum semen num univoca an
equivoca natura. 91
Hydrocephalus vitio spinæ bifidæ.
 263
ejus sectio anatomi-
ca. 364
Hydrops Embryonis. 63
marasmo finitus. 322
Hydropica Puerpera à Circumfora-
neo malè curata. 232
Hydropis causa. 238
decocto Tanaceti curatio.
 268
genera varia. 232
genus inauditum in dexte-
ra Virginis tuba. 233
Hydropis Venæ sectio crebra causa.
 381
ex Volckameriano pulvere
saxifrago curatio. 268
Hyemali tempore quomodo insecta
quadam lateant. 266
Hypercatharsis ex laureola. 323
Hypochondriacorum Urina nigra
unde? 138
Hysterica passio cum stupore brachii.
 383
tabaci fumo curata.
 384
Hystericarum passionum vera causa.
 468
Hystrix à serpente magno deglutita.
 18

I.

Ictero nigro laboranti hæmorrh-
gia universalis lethalis. 318
ratio & causa. 319
Ignem Salamandra impunè non su-
stinent. 107. 115
Imaginatio brutorum vana non est.
 405
Imaginationis in gravidis vis mira.
 272. & seqq. 316. 366. & 402
Imprægnatio falsa. 306
Incombustibilitas herba cujusdã. 119
lini asbestini. 109. & 116
rerum in quo consistat.
 118
Salamandra fabulosa. 107
 & 115
Incontinentia Urina. 29. & 387
ejus causa anatomia ope
detecta. 291
Incon-

INDEX RERUM.

<p>Incontinentiæ <i>ur. remedium.</i> 388</p> <p>Inedia <i>quatríduana.</i> 2</p> <p>Indigo <i>herba, ejus satio, cultus & coloris extractio.</i> 5</p> <p>Infantum <i>in morbis insignis est usus clysterum.</i> 345</p> <p>Inflammatiõ <i>ex inunctione mercuriali.</i> 336</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>ejus curatio.</i> <i>ibid.</i></p> <p>Insecta <i>quedam quomodo hyemali tempore lateant.</i> 266</p> <p>Insectorum <i>considerationis utilitas.</i> 190</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>generatio omnis ex seminio.</i> 265</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>ex vegetabilibus.</i> 164</p> <p>Intestinum <i>duodenum difficultatis alvi causa.</i> 186</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>ratio.</i> 187</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>nimum dilatatum & copioso biliõso humore repletum in Cachectico.</i> 186</p> <p>Intuitus <i>hominum epilepsie causa.</i> 326</p> <p>Iræ <i>effectus in humano morsu, abortu, & lactantibus.</i> 386</p> <p>Irritatio <i>convulsionum causa.</i> 221</p> <p>Ichuriã <i>extincti anatome.</i> 270</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>ex glandulis in & extra vesicam cum sphinctere calloso.</i> 269</p> <p>Judæ & Arii <i>intestina ab ileo rupta.</i> 449</p> <p style="text-align: center;">L.</p> <p>L <i>Ac epilepsie in infantibus saepe causa.</i> 343</p>	<p><i>& ratio.</i> 345</p> <p><i>quid?</i> 215</p> <p><i>torminum in infantibus causa.</i> 344</p> <p>Lactantibus <i>ira valde noxia.</i> 387</p> <p>Lactis <i>copiosa & innoxia è mammis effluxio.</i> 243</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>muliebris abundantia.</i> 73</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>vaccini virtus in curanda podagra.</i> 3</p> <p>Lactantis <i>abscessus mammeus cum folliculo.</i> 303</p> <p>Lactationis <i>difficultas.</i> 340</p> <p>Lapis <i>vide Calculus.</i></p> <p style="padding-left: 2em;"><i>serpentinus Alexipharmacus in India compositus.</i> 20</p> <p>Lapides <i>figurati.</i> 143</p> <p>Lapsus <i>ex alto indemnis.</i> 70</p> <p>Laryngem <i>retro enatum ossiculum.</i> 275</p> <p>Laudanum <i>cinnabarinum.</i> 385</p> <p>Laureola <i>hypercatharsin causans.</i> 323</p> <p>Lepra <i>vide Elephantia.</i></p> <p>Lien <i>in lobos complures divisus.</i> 478</p> <p>Lienis <i>in abortu humano defectus.</i> 314</p> <p>Lingua <i>magna sine vita periculo decurtata.</i> 84</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>num enasci queat?</i> 85</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>ex Variolis tota cum sputorejecta.</i> <i>ibid.</i></p> <p>Linguae <i>fistula.</i> 86</p> <p>Lippiaci <i>adamantes.</i> 99</p> <p>Lochia <i>quid?</i> 220</p> <p>Lochiorum <i>fluxu melancholia desperata ex scabie curata.</i> 417</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>incommoda.</i> 220</p> <p style="text-align: center;">Rrr 2</p> <p style="text-align: right;">Locusta</p>
--	---

- Locusta *viridis major ejusq; accurata descriptio.* 40. 42
 Locustæ *ex cadaveribus incolarum Madagascar generantur.* 92
 Lunaris & *periodica Epilepsia.* 324
ejus causa. 325
 Lympham *furiosam Salia volatilia blande contemperant.* 236
- M.
- M**agnetis *à solito quondam suo puncto varietas.* 445
 Malignis in febb. *Urina Oleaginosa signum est lethale.* 286
 Mammæ *abscessus cum folliculo in lactante.* 303
 Maniacorum *robur unde?* 336
 Mantilia *amiantina.* 114
 Manuformia *poma citria.* 33
 Marasmus *ex hydrope.* 322
 Marinæ aquæ *mira à nubibus sublatio.* 25
 Martis *aperitivi Mynsichti usu Febris Erratica curata.* 141
 Medicamenta *ex homine desumpta licet virtute non careant, ab iis tamen abstinere præstat,* 69
ex hirundibus parata varia 152
ex Trifolio fibrino parata. 173
 Melancholia *desperata ex scabie fluxu lochiorum curata.* 417
 Membra *epilepticorum & obsessorum cur mire intorta non rumpantur.* 334
- Mensium *per os exeuntium curatio.* 251. & 253
Suppressio contractura causa. 277
 Mentis *aberrationes particulares dari demonstratur.* 77
 Mercurialis *inunctio in Podagra insignis inflammationis causa.* 363
 Mercurius *Diaphoreticus.* 150
 Mercurii *periculosus usus antimonio diaphoretico curatus.* 421
 Mesenterii *steatoma.* 367
 Meteoron *India rarum naves invertens.* 25
 Milvi *anatome.* 55
 Minera *antimonii elegantissimè crystallisata.* 301
 Mola *admodum rara.* 336
carnea. 238
in utero duplici. 479
Vesicaria. 232
Volatilis. 411
mira fœminarum de illa fabella. 410
magis ad fœtum monstruosum quam molarum inter differentias referenda. 412
 Molæ *concipi sine viro non possunt.* 400
cur in muliercularum uteris potius quam animatum generentur. 398
earum generationes & differentia. 397
 Monstrum *à constrictione.* 254
ejus ratio. 256
 Mon-

Monstrōsa conformatio unde potissimum dependeat. 312. 316	Muscas an fugiat thymus. 163
poma citria. 33	
Monstrōsæ morborum causa. 390	
Monstrōsi gemelli, 267	
abortus humani anatome. 311	
Monstrōso in inguine ubere prædita fœmina. 208	
Monstrōsum ovum. 278	
Morbus novus Javæ Indorum 7 seqq.	
Morborum præcipuorum muliebrum principalis causa. 467	
Mors Arii & Judæ. 449	
Morsus animalium cur nonnunquam periculosus. 180	
anseris periculosorum symptomatum causa. 179	
ratio. 182	
humanus incurabilis. 387	
Mortui manus curat strumam. 309	
Moschata nux vide Nux Moschata.	
Moschum urobubali cerebrum craniumq; redolet. 22	
Motus animalium subtilius demonstratus. 433. seqq.	
ad sanguinis evacuationem ex vena secta necessario requisitus. 347	
Murium pulli certum urina incontinentiæ remedium. 388	
Musca aquatica Tigurina major. 191	
pulex vel cimex. 295	
Muscarum apiformium descriptio. 94	
Muscæ vini vel cerevisia acescentis. 96	
earum generationis modus 97	
accurata descriptio. 98	
	N.
	Narium hæmorrhagia admiranda. 349
	vermes emuncti, eorumque natura & ortus. 93
	Narcoticorum usus dentium causat casum. 372
	Naturæ conatus in expulsione fœtus mortui. 236. & 307
	Naves invertens meteoron. 25
	Nausea panis. 72
	Nemorosa petra. 144
	Nicotiana vide Tabacum.
	Nigricantes calculi. 37
	Nifus puerperarum retenti, cur sæpe fiant mortis causa. 225
	quid? ibid.
	Nubes pyramidalis in Oceano attractiva. 24
	naves invertere potest. 25
	Nuces vomicæ earumq; vis medicamentosa. 245
	experimenta circa eas in canibus facta. 245
	Numerosus partus. 26
	Nummus argenteus rapa inclusus. 298
	Nux moschata justo majori dosi assumpta variorum symptomatum causa. 278
	O.
	Obsessorum membra cur mirè intorta non rumpantur. 334

INDEX RERUM.

Obstructio <i>alvi à suppressis hamorrhoidibus lethalis.</i>	276	Oviformem generationem suspectam reddentia dubia.	92
<i>ejus admiranda cujusdam cura.</i>	74	Ovum materia sanguinolenta refer- tum.	406
Oceani nubes pyramidalis attracti- va.	24	monstruosum.	278
Odor rosarum visui nocivus.	309	Ovula innumera à juvencula excre- ta.	417
Oleaginosa Urina in febris malignis lethale si- gnum.	286		
<i>per plures annos.</i>	284	P.	
<i>quibus curanda.</i>	285	PAnis nausea.	72
Olei ligni fraxini usus.	390	Papilio blatta alis plumosis.	297
Omentum in cachectico luridum & corruptum.	186	Papilionis flavi accurata descriptio.	48
Opiatorum usus in hemorrhagiis ma- xime salutaris.	472	<i>vulgaris albi examen.</i>	200
Os exeuntium mensium curatio.	251	Paralysis mirabilis à tertianâ diutur- nâ curata.	358
Ossa cadaverosa foetus per abscessum circa umbilicum à natura ex- creta.	68	ratio.	360
draconum vere existunt.	259	quid?	79
eorum usus Medicus.	ibid.	Paralyticum asthma siccum curatum.	256
epileptici summè corrosiva.	471	<i>decoctum in casibus de- speratis salutare.</i>	360
humana specificum in dysen- teria Epidemia.	68	Pariens epileptica.	62
eorum usus Medicus varius.	ibid.	Partus bigemellorum.	26
impius & abominandus ha- betur.	69	<i>non est superfatationis spe- cies.</i>	28
Officulum retrò laryngem natum.	275	epilepsia causa & medela.	62
Offi fractura mira.	396	fœmina cujusdam caninus.	91
Ostreæ & pisces, cur pilis careant.	357	<i>nonum ante mensem unde.</i>	227
		variorum animalium ex ute- ro humano.	91
		<i>unde.</i>	92
		Partum insequentes dolores unde.	214
		<i>eorum remedium optimum.</i>	ibid.
		Pediculi arthritidis remedium.	388
		Pellis	

INDEX RERUM.

Pellis recisione curatur ulcus anno- sum. 71	Pisum in aurem illapsum surditatis causa. 374
Peritonæi usus. 369	Placentæ uterina retentio magna- rum hæmorrhagiarum causa. 226
Perlæ ribesiorum anatomia. 198	putrida extractions ra- riores. 227
descriptio. 50	Plantarum signatura, & quid de ea sentiendum. 351
Phanthasia læsa pica causa. 77	Plantæ lapidibus innata. 143
Phlebotomiæ & sudoriferi in die purgationis exhibitio salutaris. 139	Plica ex capitis vulnere. 1
Phryganion ejusq; descriptio. 49. & 192	Podagra vide Arthritis.
Perla. 194	ab Agyrtâ inunctioe Mer- curii minus feliciter cu- rata. 362
Phthisis incipiens ex intermissione Venæsectione. 375	lactis Vaccini singulari vir- tute curata. 3
Phthiticum unguentum magnarum virium. 264	Polypus cordis. 480
Pica picis. 77	Poma citria monstrosa. 33
ejus causa & ratio. 78	Pomum aurantum Citratum. 35
Picem avidè appetens & innoxie co- medens grævida. ibid.	citrium prægnans. 34
Pili an post mortem crescant? 354	Potus nimium parcus hepatis est noci- civus. 423
eorum figura quanam sit? 353	ratio. 424
generationis modus. 354	Puerpera hydropica à circumforaneo male curata. 232
resecti, cur crassiores renascan- tur. 356	misera bis fætum cadavero- sum frustillatim circa umbilicum edens. 231
Pilis cur careant ostrea & pisces. 357	Puerperæ mors ex corpore myloide ex utero post partum pro- pendente. 336
Pilorum casus unde? 357	nisi negligentis & filiam parientis, hæmorrhagia lethalis. 223
crispatura unde? 356	nisi retentis cur facile morianatur. 225
Pilosa puella facies ex lixivio cui bu- xus incoquebatur. 350	sanguine exhausto, cur con- vul-
Pinealis glandula anima sedes non ab- surde statuitur. 57	
insignis in cerebro mil- vi reperta. 57	
læsa, mortem inducit. ibid.	
Pisces cur pilis careant? 357	

INDEX RERUM.

- vulsionibus adeo obnoxia.* 221
- Pulex seu cimex, musca alata. 295
- Pulicis campestris descriptio. 50
- Pulmonum calculi per tussim rejecti. 378
- defectus in abortu humano. 315
- vulnera non lethalia. 67
- Pulsus deficiens insanis. 79. & 80
- ratio & causa. ibid.
- intercurrentes. 320
- Pygolampis lacustris. 197
- Pyramidalis nubes in Oceano attractiva. 24
- invertit naves. 25
- Q.**
- Q**uerni visci virtus admiranda. 263
- Quotidiana febris uretico sputatoria. 258
- R.**
- R**acemus Gosmanskorffianus versicolor. 346
- Rapæ inclusus nummus argenteus. 298
- Recisione pedis curatur ulcus annosum. 71
- Relaxatæ uvula cura. 93
- Respirationis difficultas ex officulo retrolaryngem nato. 275
- ad vitam necessitas unde? 212
- Ribesiorum perlæ descriptio. 50
- Robur epilepticorum & maniacorum insigne. 335
- unde? ibid.
- Rolarum cantharidum accurata descriptio. 44
- odor visui nocivus. 309
- sylvestrium spongiola earumq; vesparum descriptio. 30. & seqq.
- Ruminantium ventriculorum descriptio. 58
- S.**
- S**alamandra in igne non vivit. 107 & 115
- Sal armoniacum depuratum & sublimatum. 145
- ex ejus capite mortuo paratur sal febrifugum. 146
- ejus spiritus singulari modo paratus. 147
- hirundinum volatile. 151
- Salia volatilia lympham furiosam valde contemperant. 236
- Salivales ductus aberrantes fistularum incurabiliū causa. 86
- Salivatio in febre quotidiana. 258
- ratio & causa. ibid.
- Salviæ externa superficiei singularis textura vermibus scatens. 163
- Sambuci umbra febris sambucinis remediis curata, causa 288
- Sanguis causticus. 261
- Sanguine carens fœtus. 393
- Sanguinis circulationis, eximius in medicina usus. 224
- Sanguineus sudor scorbutici cujusdam. 63
- ejus ratio & causa ibid.

è vena

INDEX RERUM.

<i>è vena secta non nisi prævio motu effluxio nulla.</i>	Serpentum permagnarum exempla quadam dubia.	23
347	Signatura plantarum & quid de ea sentiendum.	351
Satyriasis in senè admiranda curata	Silices diaphani.	29
280	Simiis Bernè majoribus lapides insunt bezoardici.	420
Scabies Melancholiæ desperata & fluxu lochiorum curata causa.	Singultuosa febris maligna non lethalis.	124
417	ejus causa.	128
Scarabæus auratus vide Cantharis.	Singultus abortus causa.	124
Cornutus.	diu durantis & continui exempla.	131
201	in morbis malignis non semper lethalis.	129
rosarum argenteus	quâ ratione differat à vomitu.	125
205	remedia.	124. 129
vaginipennis subsultans.	Spinabifida.	363
206	Spirituum natura & varietas.	189
Scorbutici fudor sanguineus.	Spiritu vini febris ardens curata.	87
63	Spongiolæ rosarum sylvestres earumq; vespa.	30 seqq.
ejus ratio & causa.	Squilla mollis lacustris.	198
64	Steatoma mesenterii.	367
Semini rerum idealis imprimitur ciborum character.	Stranguriæ causa.	36
92	Struma manu defuncti cujusdam curata.	309
Seminum granula per Urinam excreta.	Strumas absumens pulvis egregius.	310
389	Stupor brachii ex passione hysterica.	383
Semen humanum infinitis animalculis scatet.	ratio.	ibid.
92	Sudor in gravidationis femina cujusdam certum signum.	287
univoca an æquivoca sit natura.	rubicundus ex potu vini rubri generosioris.	64
90	Sss	Sudor
Serpentes magni Indiæ orientalis variam magnitudinis.		
23		
integra animalia quomodo deglutire queant?		
18		
& 24		
earum capiendarum modus.		
20. 23		
caro Indis gratus est cibus.		
20. & 24		
venenū ubi lateat.		
20		
Serpentinus lapis alexipharmacus compositus.		
20		
Serpens cum fœtu exclusus.		
90		
magnus Urobubalum deglutiens.		
18		

INDEX RERUM.

Sudor <i>sanguineus scorbutici</i> <i>cujusdam.</i>	63	Torminum <i>causa in infantibus ut plurimum lac.</i>	344
<i>unius lateris.</i>	287	Trifolium <i>fibrinum ejusq; usus anti-scorbuticus.</i>	170
Sudorifera <i>purgantibus cur à quibusdam admisceantur.</i>	141	<i>medicamenta ex eo varia.</i>	173. <i>seqq.</i>
Sudoriferi & <i>phlebotomiæ in die purgationis celebratio felix.</i>	139	Tubæ <i>uterinæ in Virgine inaudita hydropis species.</i>	233
Sudoris <i>suppressi incommoda.</i>	187	Tuberum <i>generationis modus.</i>	355
Superfoetatio <i>an sit, & quibus mensibus potissimum fiat?</i>	409	Tumor <i>è femore propendens curatus muliebrium in partu ejusque curatio.</i>	209 229
Superstitiosum <i>remedium cæcitatiscausa.</i>	261	<i>fætus circa umbilicum frustillatim excreti causa.</i>	236
Suppuratio <i>cæcitatiscausa.</i>	305	Turbinum <i>species rarior.</i>	26
Surditas <i>à pisco in aurem illapso.</i>	374		
Surditatis <i>curajocosa.</i>	375		
Sylvæ <i>innata lapidibus.</i>	143		

T.

T Abaci <i>effectus mirabilis.</i>	262
<i>fumo curata hysterica.</i>	384
<i>virtus vulneraria.</i>	263
<i>usus nimius dentium causat casum.</i>	273
Tanaceti <i>usus in hydrope salutaris.</i>	267
Temperatura <i>hominis cujusdam rarissima.</i>	347
Testicondus.	38
Testiculus <i>in inguine absconditus. ib. non est generationis impedimentum.</i>	ibid.
Testiculorum <i>in scrotum successu temporis descensus.</i>	ibid.
Thymus <i>an muscas fugat.</i>	163
Tincturæ <i>Castorei usus eximius in Epilepsia Uterina.</i>	334

U.

V asa <i>fictilia effossa.</i>	66
<i>Ubere monstroso in inguine prædita fæmina.</i>	208
Venæsectio <i>vide Phlebotomia. crebra hydropis causa.</i>	381
<i>intermissa Phthiæos incipientis causa.</i>	375
<i>spontanea ad radicem nasi.</i>	349
Venena <i>cur veteres dixerunt Epilepsia causam.</i>	471
Venerea <i>lues inquilinus apud Javanos morbus.</i>	7
<i>ejus causa principalis.</i>	470
Ventriculus <i>corium porcinum cum nausea deglutitum negligit.</i>	391
Ven-	

INDEX RERUM.

Ventriculus perforatus sine contentorum effluxione. 186	Visci quercini virtus admiranda in epilepsia. 263
Ventriculorum ruminantium descriptio. 52	Visui nocivus rosarum odor. 309
Vermes ex aure rustici extracti 93 & 95	Vita factus in utero unde dependeat? 211 originem suam unde ducat? 427
in fungis. 164	Vitrioli arcanum. 148
eorum generatio probatur experimentis. 166	Ulcus annosum recisione pedis curatum. 71
sub herbis putrefactis generantur. 162	ex Umbra sambuci febris sambucinis remediis curata causa. 288
è naribus emuncti. 93	Umbilici marini descriptio & inflammabilitas. 119
nivales. 264	Unguentum antiphthysicum magnarum virium. 264
eorum generatio. 265	Vomitu curata dysenteria. 380
Vermibus & Chlorosi laborans puella hellebori albi infuso enecata. 239	Vomitus & singultus quâ ratione inter se differant? 125
Vermium copiosa excretio. 294	Ureteris nimia in Calculoso crassities & amplitudo. 36
Vesica glandulosa cum sphinctere carnosio Ischurix causa. 269	Urina crystallina. 286 glutinosa. 285 oleaginosa per plures annos. 284 in febribus malignis lethale signum 286 nigra per omnem vitam emissâ. 136 non semper est lethale signum. 136. seqq. unde? 133 sanguinea à terrima salutaris. 138
Vesicæ calculus à muliere 79. annorum excretus. 352 nimia in calculoso crassities. 36	Urinae incontinentia. 29. 387 ejus causa per anatomiam detecta. 291 in febre quotidiana. 258 remedium. 388
Vesiculæ serosa in fœtu. 63 ex utero rejecta. 237	Sss 2
Vespæ roseæ Bedeguaris descriptio. 30. & 32	Uro-
Vini rubri epoti particula per sudorem educta 64 ejus usu febris ardens curata 87	
Vinum num in febribus ardentibus conveniat. 87	
Viperæ integris deglutitis bufonibus per annum sine omni victu durant. 21	

INDEX RERUM.

<p><i>Urobubalus, ejus cerebrum craniumq³</i> <i>moschum redolet.</i> 22 <i>â serpente magno deglu-</i> <i>titus.</i> 18</p> <p><i>Urticæ succus num causticus & vene-</i> <i>nosus.</i> 75 <i>usus in hæmorrhagia narium.</i> 74</p> <p><i>Uteri anima crocus.</i> 473 <i>hæmorrhagia ex retentione</i> <i>placenta.</i> 223 <i>ratio.</i> 226 <i>post partum curatio.</i> 328 <i>vaginales glandula nova.</i> 462 <i>earum usus.</i> 466. <i>seqq.</i> <i>multorum morborum sunt</i> <i>causæ.</i> 467</p>	<p><i>Uterina excrescentia carnea.</i> 413 <i>Uterinæ tubæ hydropis inaudita spe-</i> <i>cies.</i> 233</p> <p><i>Uterini osculi in partu dilatatio arti-</i> <i>ficiosa.</i> 229</p> <p><i>Uterus incautè protractus.</i> 415 <i>in fœmina duplex.</i> 475. & <i>in hydropica tuberosus.</i> 235 <i>seqq.</i></p> <p><i>Uva versicolor.</i> 346</p> <p><i>Vulnera capitis plicæ causa.</i> I <i>cor pertransientia non sta-</i> <i>tim lethalia.</i> 419 <i>pulmonum non lethalia.</i> 67</p> <p><i>Uvulæ relaxata cura.</i> 93</p>
--	---

F I N I S.

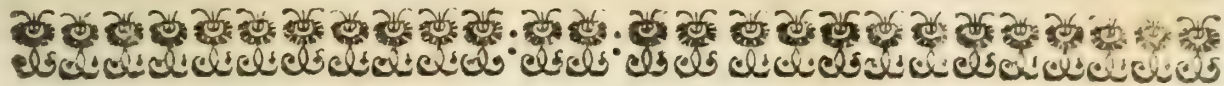

Errata potiora

in Ephemerid. Natur. Curiosor. Decur. II. Anno II.

P Ag. 3. lin. 24. pro ἀσὶς lege ἀσὶς. p. 8. l. penult. post vocabulum Albin leg. præsidio. p. 11. l. 11. pro portis l. poris. p. 13. l. ult. del. vocabulum si. p. 26. l. 16. pro Major l. Mayow. p. 30. l. 16. & 17. pro adhitum l. adhibitum. p. 37. l. 9. Processum l. Processuum. p. 42. l. 1. effabrè l. affabrè. p. 45. l. 30. modum l. motum. p. 71. l. 21. implerat l. impleret. p. 74. l. 6. pro 150. l. 100. p. 75. l. 6. alexinep. l. alexikep. p. 84. l. 15. ab l. ob. p. 103. virtutum l. virtutem. p. 112. l. 8. ἀσβεσop l. ἀσβεσor. p. 114. l. 11. Magnat l. Mag. Nat. p. 115. l. 2. Seindacht l. Steindacht. ibid. l. 15. Subaudia l. Sabaudia. p. 122. l. 11. excusso l. excuso. p. 159. l. antepen. pro univesum l. univesam. p. 165. l. 12. subjungunt l. subjungit. p. 172. l. 18. ductis l. dictis. p. 186. l. 30. minimum l. minimam. p. 191. l. 2. hirundinem l. hirudinem. ibid. l. 28. quod l. quàm. p. 196. l. 11. surgant l. surgunt. p. 202. l. 22. humore l. humorem. p. 210. l. 28. dolorifico effluxul. dolorificum effluxum. p. 222. l. 27. quod l. quàm. p. 223. l. 1. l. brachio. ib. l. 3. del. vocabulum interanea. p. 238. l. 12. horum l. hæc. p. 248. l. 23. Scherfil. Scharfil. p. 250. l. 23. petit l. petiit. p. 251. l. 21. este ditus l. est editus p. 254. l. 12. constriktione l. constrictione. p. 266. l. 8. arboreumve l. arborumve. ibid. l. 19. quia l. qui. p. 271. l. 19. sive l. sine. p. 274. l. 24. cum l. tum. p. 278. l. 2. & 3. menagogum l. Emmenagoga. p. 281. l. 15. CXXIV. l. CXXII. p. 282. l. 31. fermentationem l. fermentationē. p. 292. l. 12. membranosa l. membranosa. p. 293. l. 28. secretionis l. secretionē. p. 294. l. 2. secretioribus l. secretionibus. p. 298. l. 15. rarum l. raram. p. 309. l. 12. quod l. quæ. p. 322. l. 12. CXIV. l. CXLVI. p. 324. l. 3. illustratus l. illustratos. p. 325. l. 28. tumorem l. humorem. p. 330. l. 18. homeraam l. homerdam. p. 332. l. 5. pro nos l. ipse. p. 334. l. 7. propinquo l. propinqui. p. 343. l. 22. pro noram l. novam. p. 343. l. 25. latiusculè l. latiuscula. p. 349. l. 26. par l. per. p. 357. l. 21. eodem l. eadem. p. 360. l. ult. quocunque l. quacunque. p. 362. l. 20. diram l. dirum. p. 370. l. 12. vellificatur l. velificatur. p. 374. l. 26. quidem l. quidam. p. 376. l. 13. annual. annuæ. p. 378. l. 13. mortifica l. morbifica. p. 384. l. 17. CXLXI. l. CLXXII. p. 388. l. 1. incontinentiæ l. incontinentiâ. p. 391. l. 16. copisè l. copiosè. ibid. l. 18. pro amplectitur l. suscipitur. p. 392. l. 19. quantatis l. quantitatis. l. 21. pro musco l. mucos. p. 394. l. 27. frustra l. frustra. p. 395. l. 1. & 2. paccatius l. pacatius. p. 399. l. 26. concoctini l. concoctioni. Cætera quæ superfuerint, Benevolus Lector ipse corriget. #

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly illegible due to fading and low contrast.

Ad Bibliopegum.

OB festinatam Impressoris operam icones plerasque in plerisque exemplaribus suis carere foliorum numeris indico , quas sequenti ordinare licet in loco. Fig. 18. ad pag. 192. Fig. 34. ad pag. 293. Fig. 35. ad pag. 298. Duplicis in Appendice uteri tabula prior absque foetu , ad pag. 483. secunda verò cum foetu, ad Mr. Dionis historicam relationem p. 486. referenda est. Lacerta verò volans, ut & Papilio Ind. ad paginam 488. alligari commodè possunt.

17
The first of these is the
second is the
third is the
fourth is the
fifth is the
sixth is the
seventh is the
eighth is the
ninth is the
tenth is the

